UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00058654 5

БЪЛГАРСКИ СТАРИНИ

КНИГА IV

ВРАЧАНСКО ЕВАНГЕЛЕ

ИЗСЛѢДВАЛЪ

ПРОФЕСОРЪ Б. ЦОНЕВЪ

ИЗДАВА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТѢ

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1914

Български Старини, издавани до сега отъ особена Археографска комисия при Министерството на Народното Просвѣщение, ще се издаватъ за напрѣдъ (отъ книга IV нататъкъ) отъ Българската Академия на Наукитѣ, съгласно съ членъ 3 отъ закона за нея.

„Les Antiquités Bulgares“, rédigées jusqu'ici par une Commission Archéographique chez le Ministère de l'Instruction Publique, seront publiées dorénavant (dès le tome IV) par l'Académie Bulgare des Sciences.

PG
703
B83
Кн. 4

LIBRARY
MAR 11 1965
UNIVERSITY OF TORONTO

987031

ВРАЧАНСКО ЕВАНГЕЛЕ

СРѢДНОБЪЛГАРСКИ ПАМЕТНИКЪ

ОТЪ XIII ВѢКЪ

(СОФИЙСКА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА № 19)

Съдържание — показалецъ.

А.

Палеографско и граматично изслѣдване.

Уводъ.

Стр.

Находище на Врачанско Евангеле 1
Неговъ послѣденъ притежатель и даритель 1
Врачанско Евангеле е *изборно*, каквито има сравнително по̀ малко отколкото четвероевангелия 1
Важность на Врачанско Евангеле за историята на бълг. езикъ и за руско-българскитѣ книжовни сношения 2
Врачанско Евангеле въ славянската наука 2
Кои слависти сж го изучавали и споменували 3

I.

Външно описание на Врачанско Евангеле.

1. *Изгледъ. Пергаментъ. Мастило. Заглавки. Почеркъ* 3
2. *Старина* и *произходъ* на Врачанско Евангеле 3
Глаголически букви въ Врачанско Евангеле 5
Врачанско Ев. е отъ XIII вѣкъ и произхожда отъ *сѣверозападни краища* . . . 5
3. *Дири отъ руски изводъ въ Врачанско Евангеле, отразени въ графични и граматични особености* 6
4. *Какво съдържа Врачанско Евангеле;* разпрѣдѣление на четивата му 7
5. *Писмо. Начертание на нѣкои букви* 8
Обърнато э. Липса на ѕ или прѣчертано ꙁ за звуковъ бѣлѣгъ 9
Начертание на м, п, т, ъ и пр. 10
Подчертано и надчертано ѫ 11
6. *Титли. Знакове. Лигатури* 11
Три вида титли; точки, апострофи, двоеточия 11
Липса на акцентни знакове. 12
Прѣпинателни знакове: точка и запетая. 12
Заключителенъ знакъ: четвероточие 12
7. *Приписки* и *бѣлѣжки* 12

II.

Правописни и фонетични особености на Врачанско Евангеле.

1. *Употрѣба на* ъ и ь 13
Правописни школи 14
Врачанско Евангеле спада къмъ Охридско-Злетовската правописна група 15

Стр.

Нѣкои правилности откъмъ ъ и ь 15
Какъ е изговарялъ ъ и ь писачътъ на Врач. Евангеле 16
ьи дава ии или єи, както и ъи — ыи или ои 17
ръ—лъ постоянно тъй, а не ър—ъл 18
Вторично (вметнато) ъ ь 18
2. *Графична и фонетична стойность на* ѫ и ѧ 18
Графична и фонетична употрѣба на тъмнитѣ гласни. Какъ да се обяснява тѣхната замѣна 18
Замѣна между ѫ и ѧ 19
Врач. Ев. замѣнява ѧ съ ѫ и слѣдъ ч и ј 19
Замѣнение на ѧ съ ѫ слѣдъ твърди съгласни 21
Постоянно писане памѫть вмѣсто памѧть и обяснение на това писане 22
Други замѣни съ посовкитѣ 32
ѫ се замѣнява съ а обикновено слѣдъ *палатални* съгласни 23
Въ кои форми и думи става тая замѣна 23
а вмѣсто ѫ слѣдъ *твърди* съгласни 25
ѫ вмѣсто а слѣдъ *палатални* съгласни 26
ѧ вмѣсто а слѣдъ твърди съгласни 28
Както се замѣнява ѫ съ а, тъй се замѣнява и ѧ съ ѣ 29
Въ кои форми и думи стои ѧ вмѣсто ѣ 29
Случаи съ обратна замѣна: ѣ намѣсто ѧ 30
ѧ се замѣнява съ є твърдѣ нарѣдко 31
Замѣна между ѫ и оу 32
Други случайни замѣни на ѫ и ѧ 32
3. *Фонетична стойность* на ѫ и ѧ въ *Врачанско Евангеле* 34
Излизайки отъ изговоръ ъ̓—ъ̓ за ѫ-ѧ твърдѣ лесно си обясняваме срѣднобългарската юсова замѣна 34
Първиченъ изговоръ ъ̓—ъ̓ за ѫ-ѧ обяснява и разнообразието въ диалектната замѣна на ѫ и ѧ 36
Диалектни групи споредъ замѣната на ѫ и ѧ 36
Срѣднобългарската „юсова замѣна“ нѣма за причина ни лабилизация, ни квантитетъ, а е отразъ на първиченъ паралелизъмъ между ѫ и ѧ 36
Какъ да се обясняватъ случайни замѣни между ѫ и ѧ слѣдъ твърди съгласни . 37
Врачанско Евангеле заедно съ Михановичевъ октоихъ и Лобковъ или Хлудовъ Паремейникъ отразяватъ български говоръ съ вокализувани (изяснени) краесловни ѫ и ѧ 38
И тритѣ речени паметници отразяватъ български говоръ отъ XIII вѣкъ съ изчезналъ назалитетъ 40
Доколко замѣната на ѫ и ѧ съ а и ы може да се обяснява чрѣзъ влияние отъ рускиятъ изводъ 42
За да се отрази тъй силно руското влияние, трѣбва да е имало основа въ самия живъ говоръ на Врач. Ев. 42
Кой днешенъ бълг. говоръ се приближава най много до говора на Врачанско Евангеле откъмъ вокализацията на ѫ и ѧ 44
Вокализацията на тъмнитѣ гласни въ бълг. езикъ почва съ *палаталнить* тъмни гласни ь и ѧ 45
Замѣнитѣ между ѫ и оу сѫ отрази отчасть на живия говоръ, отчасть на руската подлога 46
4. *Графична и фонетична стойность* на ѣ въ *Врачанско Евангеле* 47
ѣ пази още непрѣгласения си источенъ изговоръ 47
Замѣни между ѣ и є — твърдѣ нарѣдко 47
Други замѣни на ѣ 48

Стр.
5. ы *етимологично* и *междусловно* 48
Врачанско Ев. не различава ы отъ и 48
Примѣри за междусловно ы 49
6. *Зѣвъ, йотация, контракция* 50
Врачанско Ев. познава лигатури ѥ и ѥ, но ги не употрѣба редовно, а за ѥ (въ прѣдусловие или слѣдъ гласни) пише редовно ѫ 50
Вмѣсто ѫѫ или ѫѫ стои редовно ѫѫ 51
Други начини за изразяване йотация 51
Съединение на j съ о се търпи 51
Контракцията е редовно прокарана — съ малко изключения 52
ии се скратява често въ и 52
Прибавка на и къмъ вокални краесловия 52
7. *Консонантизъмъ* 52
Разлика между твърди и меки ерови окончания нѣма 52
Лабиално л се не употрѣбява редовно 53
Асимилация на съгласни 53
Замѣна между д и ѯ 53
Удвоено нн у прилагателни 53

III.

Морфологични особености.

Смѣсица между стари и нови форми 54
Старото склонение само на писмо запазено, а не е вече домашно 54
Смѣсици между падежни форми отъ петьтѣхъ склонения 55
Стари именни форми у прилагателни 56
Дуални форми на ою 56
Смѣсици между мѣстоименни форми 56
Форма имн употрѣбителна за дат. пад. 57
Форма и употрѣбителна и за множ. число. 57
Разширени множ. форми вые, тие вмѣсто вы, ти 57
Употрѣба на еже като немѣняема относителна частица 57
Третьо лице ед. число у глаголитѣ безъ ть 58
мы и ми въ първо лице множ. число 59
Стари аористни форми 59
Употрѣба на ть у *аористни* форми 59
ть въ третьо лице ед. и множ. у *имперфектни форми* 59
Глаголни форми на оуѫ — вмѣсто ова 60
Честа употрѣба на супинни форми. 60

IV.

Синтактични особености.

Замѣна между именни и глаголни форми 61
Синтактични неправилности въ Врачанско Евангеле 62
Неправилна употрѣба на причастията 62
Неправилна употрѣба на dativus absolutus 62
Косвени падежи вмѣсто прави 63

Приложение на Врачанско Евангеле между другитѣ старо и срѣднобългарски изборни евангелия 64

Б.

Текстъ.

Стр.

Евангелия отъ Великдень до Петдесетница . . . . . 65—102
„ „ Петдесетница до Нова-Година (1. септ.) . . . . . 103—124
„ „ 1. септемврий до месопустъ . . . . . 124—144
„ „ месопустъ до Велика-сѫбота . . . . . 144—170
„ за Страстни-четвъртъкъ . . . . . 171—190
Празнични Евангелия за мѣсецъ септемврий . . . . . 191—196
„ „ „ „ октомврий . . . . . 196—200
„ „ „ „ ноемврий . . . . . 200—201
„ „ „ „ декемврий . . . . . 201—204
„ „ „ „ януарий . . . . . 205—207
„ „ „ „ февруарий . . . . . 207—209
„ „ „ „ мартъ . . . . . 209—210
„ „ „ „ априлъ 210
„ „ „ „ май 211
„ „ „ „ юний . . . . . 211—215
„ „ „ „ юлий 215
„ „ „ „ августъ . . . . . 215—217
Евангеле за война (липсува му краятъ) 218
Седмо въскръсно евангеле (продължение) 218
Осмо въскръсно евангеле 218
Десето въскръсно евангеле 219

Допълнение къмъ стр. 34—37.

Описание на *Лобковъ* или *Хлудовъ* Паремейникъ 221
Негова датировка и важна записка отъ негова писачъ 222
Прилики и разлики между Врач. Ев. и Хлудовъ Паремейникъ 222
Замѣни между ѫ и ѧ въ Хлудовъ Паремейникъ 223
Замѣни между ѧ и ѣ въ Хлудовъ Паремейникъ 226
Хлудовъ Паремейникъ прѣдставя срѣднобългарски говоръ съ по напрѣднала вокализация на крайни ѫ и ѧ отколкото Врачанско Евангеле 228
Други замѣни на тъмнитѣ гласни въ Хлуд. Парем. 229
Морфологични, синтактични и лексикални особености на Хлуд. Парем. 230

Приложения:

1. Осемъ снимки отъ Врачанско Евангеле . . . . . таблици I—VIII.
2. Двѣ снимки отъ Хлудовъ Паремейникъ . . . . . таблици IX—X.

Врачанско Евангеле.

А.

Палеографско и граматично изслѣдване.

Между многото книжовни старини отъ XIII—XIV вѣкъ, които придаватъ важность на ржкописната сбирка при Софийската Народна Библиотека, испжква едно доста дебело, малъкъ форматъ пергаментно евангеле, постжпило заедно съ други ржкописи отъ Враца като подарѫкъ отъ Тодораки х. Димитровъ, синъ на прочутия Димитраки х. Тошевъ, на врѣмето си не само знатенъ първенецъ Врачански, но и добъръ любитель на старини.

Това евангеле може и да не произхожда непрѣмѣнно отъ Враца, но понеже послѣдното му находище е градъ Враца, и понеже не знаемъ за-сега дѣ е било по прѣди, прилѣга да го наречемъ Врачанско Евангеле, за да го отличимъ тъй отъ много други стари наши евангелия.

Врачанско Евангеле е внесено въ Народната Библиотека подъ № 199, а въ Описа ми носи № 19. То спада къмъ тъй нареченитѣ евангелистари или изборни евангелия, каквото е напр. старобългарското Ватиканско или Асеманово Евангеле. Такива евангелия сж за чудо рѣдки въ славянскитѣ библиотеки. Въ Софийската Народна Библиотека напр. има до 70 разни евангелия (български, сръбски, руски) било цѣли, било частични, но отъ тѣхъ само четири сж изборни; сички други сж четвероевангелия. Въ Бѣлградската Народна Библиотека между 60 разни евангелия има само 6 изборни, отъ които само едно цѣло. Въ Софийската Синодална Библиотека има само едно изборно (или „редовно“) евангеле, а 20 четвероевангелия. Въ Хилендарската библиотека отъ 46 евангелия само 5 сж изборни и то заедно съ Мирославовото, което вече не е тамъ. Въ Рилския манастиръ отъ 10 евангелия само 2 сж изборни.

Като се земе прѣдъ видъ, че отъ четиритѣхъ изборни евангелия въ Софийската Народна Библиотека само Врачанското е запазено цѣло, може да се види, колко ще е цѣнно то за историята на евангелския прѣводъ и колко нужно е да стане то по̀ скоро достояние на славянската наука чрѣзъ едно критично издание. Но освѣнъ това, Врачанско евангеле е особено важно за историята на българский езикъ, понеже съдържа покрай старинскитѣ си черти и нѣкои фонетични и морфологични особености, които го приближаватъ къмъ новобългарский езикъ. Още когато го описвахъ, то ми обърна вниманието съ особената си употрѣба на носовкитѣ, и главно зарадъ тази негова особеность прѣдприехъ подробно изслѣдване върху него и сега заедно съ изслѣдването си обнародвамъ и самия текстъ, за да стане достѫпенъ за общо научно ползуване.

Врачанско Евангеле заслужва да бѫде издадено и поради една своя особена важность въ историята на старата наша книжнина: то е прѣкъ или косвенъ прѣписъ отъ рѫкописъ, миналъ прѣзъ руска рѫка; въ него има несъмнѣни дири отъ руски звукове и форми; а понеже други по̀ старъ такъвъ български паметникъ до сега не ми е извѣстенъ, имамъ право да кажа, че Врачанско Евангеле е първи и най старъ документъ за обратно влияние на руска книга върху българска. Ако Остромирово Евангеле е за сега първа българска книга, прѣписвана въ Русия, Врачанско Евангеле е първа руска книга, прѣписвана въ България. И макаръ тоя прѣписъ да не е произлѣзълъ отъ книжовна нужда, защото евангелски текстове си е имало доволно въ България, но съ тоя случаенъ прѣписъ като че става несъзнателна обмѣна между българи и руси: евангеле за евангеле. Съ тая обмѣна се захваща и оная книжовна взаимность между двата братски народа, която приближава отсетнѣ тъй много езицитѣ руски и български помежду имъ.

Истина единъ голѣмъ недостатъкъ има Врачанско Евангеле: то не е датирано; ала това е общъ недостатъкъ почти на сички наши книжовни старини, та не бива да ни отвръща отъ тѣхъ, щомъ тѣхната вѫтрѣшна цѣнность възбужда наученъ интересъ.

Врачанско Евангеле е спирало върху си вниманието и на други славянски учени, които сѫ прѣгледвали рѫкописната сбирка на Софийската Народна Библиотека. Тъй напр. проф. Лавровъ го споменува, и дава нѣкои примѣри отъ него за ѫ = ѧ въ една своя рецензия върху Ягичевия Grškovićev odlomak glag. apostola (Труды Славянской Ком-

миссіи Московскаго Археологическаго Общества, т. I, стр. 273). Споменува Архангелскій въ своя Отчетъ, стр. 9 (Каз. Унив. Изв. 1898), като го поставя въ XIII вѣкъ; споменъ за него срѣщамъ и въ Отчета на Кулаковскій (стр. 13) въ Варш. Унив. Изв. 1900 г. Врачанско Ев. заедно съ други наши рѫкописи изучава̀, бидейки въ София по̀ лани, и младиятъ чешки славистъ Д-ръ Іосифъ Па́та.

I.

Външно описание на Врачанско Евангеле.

1. Изгледъ. Пергаментъ. Мастило. Заглавки. Почеркъ.

Врачанско Евангеле, както е сега прѣподвързано, прѣдставя малка 8⁰, и то възширока, съ дължина 18 см. и широчина 14·5 см., и съдържа 201 пергаментни листи съ текстъ 14×10 см. по 20 реда на страница уставно, доста хубаво писмо, срѣдна величина (3 милим.) и малко възширочко. Има сичко 26 коли,[1]) отъ които нѣкои не съдържатъ тъкмо 8 листа, както обикновено, а повече или по̀-малко; тъй напр. първа кола има сега деветь листа (имала първомъ 10), третя — седемь листа, седма 10 лл., дванайста — 7 лл., петнайста — 4 лл., двайсетипърва — 6 лл., двайсетишеста — 10 лл., двайсетиседма — 4 лл., Освѣнъ това при послѣдната подвързия нѣкои коли и листи сѫ разбъркани; тъй напр. първиятъ (началниятъ) двулистъ на 21 кола е поставенъ за втори, а пъкъ кола 24 е подшита погрѣшно слѣдъ кола 21 намѣсто слѣдъ 23. При послѣдната подвързия на рѫкописа, която произхожда отъ по̀-ново врѣме (край XVIII или начало XIX вѣкъ), листитѣ изрѣзвани доста нехайно, тъй че тукъ-тамъ е пострадалъ текстътъ отъ горна страна, а и — нѣкои приписки отстрани.

Пергаментътъ на Врачанско Евангеле е нееднакъвъ, както откъмъ дебелина и гладкость, тъй и откъмъ бѣлина и цѣлость: нѣкои листи сѫ много дебели, а други сѫ пъкъ необикновено тънки, та дори не могло да се пише на обратната имъ страна, както е на лл. 120, 139. Повечето листи сѫ гладки и цѣли, но има и доста грапави и продупчени, или пъкъ по̀-малки отъ другитѣ.

Мастилото е обикновено, черно, съ малъкъ приливъ къмъ кафяво. Киноваръ се употрѣбява за начални букви (както заглавки, тъй и по̀-малки начални букви), въ бѣлѣжки или заглавия на отдѣлни евангелия,

---

[1]) Въ Описа на рѫкописитѣ въ Софийската Народна Библиотека сѫ посочени колитѣ като 27; то е за това, защото въ самия рѫкописъ кола 25 е отбѣлѣзана погрѣшно съ к҃ѕ намѣсто съ к҃в, както е по-право, защото слѣдва непосрѣдно слѣдъ 24 (к҃д) кола.

дѣто първата буква отъ сѣка дума е червена. Голѣмитѣ заглавки на сѣко евангеле сѫ различни; повечето сѫ дългнести, нехудожествени, и то или цѣли писани съ киноваръ, или пъкъ съ двойни черни линии, испълнени извѫтрѣ съ киноваръ; отгорѣ или отдолу се прибавятъ на нѣкои трижгълни прибавки като за украса Тукъ-тамъ идватъ и доста хубави, плетеници старински крой, както що е **Е** на л. 3[б], и **Р** на л. 9[б], 14[б]; срѣщатъ се и по̀-малки заглавки, и тѣ цѣли отъ киноваръ, както що е **М** на л. 13[б], **К** на л. 27[б], 42[б], 48[а], 55[а], 58[б], 71[б], 72[б], 76[а], 84[б], **Р** на л. 29[б], 37[б], 39[б], 47[б], 48[б], 88[б], 90[б], и пр. Само на л. 91[б] е направенъ опитъ за по̀-сложна буква **Е**, ала не до тамъ сполучливъ.

Друго мастило освѣнъ черно и червено се не употрѣбява.

Заставка има само на л. 70[а], дѣто начеватъ недѣлнитѣ евангелия слѣдъ ново лѣто (1. септемврий). Заставката е пакъ твърдѣ проста плетеница съ червено и бѣло. Дали е имало и друга заставка прѣдъ самото начало на Евангелето, не може да се знае, понеже първиятъ листъ липсува.

Тукъ-тамъ се срѣщатъ опити за орнаментиране, а именно къмъ нѣкои букви има прибавени човѣшки фигурки, чиито уста се продължаватъ чудновато и се съединяватъ съ краищата на буквитѣ (вж. л. 199[а]). Образци отъ заглавки и орнаменти се прилагатъ на табл. I—IV.

Покрай главното писмо идва и друга ржка и то на л. 42[б] (четирнайсетъ реда), на л. 126[а] (десетъ реда) и на л. 164[а] (деветъ реда и половина). Тая втора ржка пише по̀-дребно и почеркътъ ѝ е нехубавъ: по̀-тънки, по̀-ниски и разкривени букви; писмото напомня твърдѣ много западно-български ржкописи отъ XIII вѣкъ. Отличава се отъ главния почеркъ и по това, че употрѣбя двѣ точки надъ гласнитѣ, а пъкъ титлитѣ пише по̀-тънки, по̀-дълги и междусловната точка туря посрѣдъ линията. Освѣнъ това, докато главниятъ почеркъ не пише цѣли редове съ киноваръ, а само началнитѣ букви отъ сѣка дума, втората ржка е написала сичкитѣ думи съ киноваръ въ едно евангелско заглавие на л. 164[а].

2. Старина и произходъ на Врачанско Евангеле.

Кога и дѣ е писано това Евангеле, не може да се опрѣдѣли съ точность, понеже нийдѣ въ него нѣма забѣлѣзано, или поне загатнато нѣщо, отъ което да имаме какъвъ-годѣ дохватъ за старината му; затова сме принудени да нагаждаме по странични данни, които обаче не сѫ тъй уповайни.

Имайки прѣдъ видъ главния почеркъ на Врачанско Евангеле, който не е тъй старински, имайки прѣдъ видъ правописната употрѣба на носовкитѣ, както и доста голѣмата граматична хлабавость на писача, може да се заключи, че имаме работа съ паметникъ отъ XIV вѣкъ, и то отъ първата му половина прѣди Търновската реформа. Но като се взремъ пъкъ въ употрѣбата на ъ и ь (не се испущатъ), на и прѣдъ гласна (повече цѣло, а не і или ї), имайки прѣдъ очи пъкъ особено тритѣ пасажа, писани отъ друга рѫка на лл. 42[б], 126[а] и 164[а], дѣто се забѣлѣзва почеркъ и правописъ, свойственъ на по стари паметници може да приемемъ, че паметникътъ е отъ XIII вѣкъ. Тая старина му дава и Архангелскій, който споменува за него въ отчета си на стр. 9 (Казанскія Унив. Извѣстія, 1898, марта). Къмъ това нека споменемъ още, че въ нашето Евангеле се срѣщатъ и глаголически букви, косто е тъй сѫщо бѣлѣгъ на по голѣма старинность. Тъй напр. на л. 166[б], се срѣща буква ѧ въ сѫщински глаголически видъ, а пъкъ на лл. 105[б], 109[б] и пакъ на л. 166[б], сѫщата буква има форма, която не е ни глаголическа, ни кирилска, а нѣщо срѣдно между тѣхъ, прѣходенъ типъ между курс. гръцко и глагол. еско ѧ. Това сѫ, може би, само капризни играчки на писача, но пакъ доказватъ, че тоя писачъ стои въ извѣстна близина и връзка съ глаголическата писменность, та споредъ това и произведението му трѣбва да отнесемъ къмъ епоха, въ която подобни играчки сѫ нѣщо обикновено; такава епоха сѫ вѣкове XII и XIII, ала не и XIV.

Колкото за произходището на Врачанско Евангеле, можемъ да бѫдемъ до нѣкждѣ по-сигурни, понеже ще се основаваме върху диалектнитѣ особености, отразени въ него. Независимо отъ послѣдното находище на тоя нашъ паметникъ (гр. Враца), азъ съмъ наклоненъ да приема, че и самиятъ му писачъ произлиза отъ сѣверо-западни български краища, и то по слѣднитѣ съображения:

Споредъ двѣ съврѣменни странични бѣлѣжки на лл. 19[б] и 147[а], писани отъ сѫща рѫка, която е писала и самия текстъ на Врачанско Евангеле, излиза, че нашиятъ паметникъ е писанъ въ область, дѣто се говори ꙗ вмѣсто *аз* (Вж. самитѣ бѣлѣжки по-долу на стр. 3). Имайки прѣдъ видъ разграничението на българската говорна область споредъ ѣ на три, то ꙗ- область заема днесъ почти цѣлата западна частъ (*е*- говори) и почти цѣлата югоизточна (*я*- говори); споредъ това сѣвероизточната говорна область е изключена отъ произходището на Врачанско Евангеле.

Споредъ фонетичниѝ пъкъ особености на Врачанско Евангеле, а главно имайки прѣдъ видъ правописа и вокализацията на ъ и ь, излиза,

че нашиятъ паметникъ не произхожда отъ югозападни (македонски) крайща, понеже въ него вокализацията на ъ и ь е доста слаба. Отъ това слѣдва, че за произходище на Врачанско Евангеле остава да приемемъ останалитѣ двѣ части отъ българската говорна область: или сѣверозападна, или югоизточна България. Но югоизточнитѣ краища едва ли можемъ прие за родина на Врачанско Евангеле, защото въ нашия паметникъ не е отразена една говорна особеность, присѫща на тия краища, именно мекиятъ изговоръ на ь; въ Врачанско Евангеле нѣма никаква диря отъ такъвъ изговоръ нито въ срѣдословие, нито въ краесловие: ъ и ь се замѣняватъ безъ никакво правило помежду си. Истина, въ Врачанско Евангеле срѣщаме едно югоизточно (родопско) свойство хубаво отразено, именно паралелна замѣна между ѫ и ѧ и между ѧ и ѣ (='а). Но ако Врачанско Евангелие произлизаше отъ Родопски краища, въ него щѣше безъ-друго да се отрази и други паралелизъмъ, а именно ь—ъ, та щѣхме да имаме случаи, дѣто ь да се замѣнява съ ѧ и ѣ; такива замѣни обаче Врач. Ев. не показва, затова мисля, че имамъ доволно основание да изключа и югоизточнитѣ краища отъ неговата родина.

Най-сетнѣ за сѣверозападно Българско говорятъ и многото замѣни на ѫ съ оу, които, ако не сѫ прѣнесени отъ рускиятъ изводъ, издаватъ писачъ, добрѣ запознатъ съ изговоръ оу вмѣсто ѫ; а това е повече възможно въ сѣверозападни отколкото въ югоисточни краища.

Тъй или инакъ, категоричность по тоя въпросъ не може да има.

3. Дири отъ руски изводъ въ Врачанско Евангеле.

Произлизало отъ източни или западни краища, Врачанско Евангеле крие въ себе си несъмнѣни дири отъ руски изводъ. Независимо отъ случаитѣ въ него, дѣто носовка ѫ се замѣнява съ оу и наопаки — дѣто вмѣсто оу стои ѫ (случаи, които биха могли съ еднакво право да се смѣтатъ и за влияние отъ сръбски), — независимо и отъ многото случаи, дѣто пъкъ ѧ се замѣнява съ ѣ и наопаки — ѧ стои вмѣсто ѣ, което би могло да възникне и върху българска почва, Врачанско Евангеле съдържа въ себе си слѣднитѣ явни русизми:

1) Въ него се замѣнява ѳ съ ф, т. е. гръцкото θ се прѣдава съ **ф**, или пъкъ намѣсто **ф** стои θ: **Фома** вмѣсто **Ѳома** или **Тома** и **Иѡсидъ** намѣсто **Иѡсифъ** (други примѣри по-долу).

2) Въ него се срѣщатъ имперфектни форми съ **ть** или **тъ** въ третьо лице един. и множ. число свойствени на руски паметници: **молѣшетъ и, хоулѧхѫть и, молѣхѫтои** (други примѣри вж. въ отдѣла за глаголитѣ).

3) Въ Врачанско Евангеле се срѣщатъ дори сѫщински руски думи, както: **семь** вмѣсто **седмь**: **живъши съ мѫжемъ семь татъ** (вмѣсто **лѣтъ**), **ищи къ семи на десѧте сектѧ** 173ª, пъкъ на л. 88ª се срѣща и сѫщинска руска форма, съ руско пълногласие и съ руско **ч** вмѣсто **щ**: **и начнеть вынѣ стоѩти и толочи къ двери!**

4) Въ нашия паметникъ липсува почти съвсѣмъ знакъ ѕ за звуково означение, а се употрѣбя само за числа; това е тъй сѫщо признакъ на руски изводъ.

5) Врачанско Евангеле съ своето съдържание, разпореда и рѣчникъ напълно се приближава къмъ рускитѣ изборни евангелия, каквито сѫ Остромирово, Архангелско и Путнанско.

4. Какво съдържа Врачанско Евангеле.

Врачанско Евангеле е служебно или изборно или, както го наричатъ още, редовно евангеле, което съдържа евангелията, наредени споредъ както се четатъ отъ Великдень до Велика сѫбота. Разпрѣдѣлението на евангелията е сѫщо, както въ повечето подобни евангелия, а не напр. както е въ Мирославово Евангеле, дѣто разпрѣдѣлението върви прѣзъ сички седмични дни, т. е. освѣнъ за сѫботи и недѣли има евангелия и за другитѣ седмични дни (отъ понедѣлникъ до петъкъ) за прѣзъ цѣлата година.

Ето какво е съдържанието на Врачанско Евангеле, доколкото може да се прѣдстави то, понеже, както казахъ, липсуватъ нѣкои листи, а нѣкои коли и листи сѫ пъкъ разбъркани:

Началниятъ листъ липсува, а на първиятъ сега листъ е продължение отъ Великденското евангеле, и то отъ половината на 8. стихъ: **да свѣдѣтелъствоуетъ ѿ свѣтѣ. Бѣ свѣтъ истинный иже просвѣщаетъ** и пр. Споредъ това евангелето се е захващало на гърбътъ отъ началния листъ, и то, може би, отъ половината му, а другата (горната) половина е била вѣроятно заета съ нѣкоя по-голѣмка заставка. Начевайки съ Великденското евангеле редятъ се слѣдъ него евангелията за прѣзъ цѣлата свѣтла седмица и за прѣзъ сички седмични дни отъ Великденъ до понедѣлникъ на Петдесетница (л. 1—46). Отъ тоя день нататъкъ прѣзъ 17 недѣли (отъ а҃ до з҃і) вървятъ евангелия само за сѫботи и недѣли дори до **ново лѣто**, сирѣчъ до 1. септемврий (л. 46—70). Тѣ сѫ, както е познато, избрани евангелия сѐ отъ **Матѳа**.

На л. 70, подъ една малка заставка и подъ заглавие **начѧтокъ новомоу лѣтѹ**, захващатъ евангелия съ новъ броежъ сѫботи и недѣли

пакъ отъ а҃ до з҃і (л. 70 до 96). На лл. 96, 97 и 98 сж евангелията за сжбота и недѣля прѣжє мѧпꙋ (прѣди месопустъ), безъ да се означава броятъ на недѣлята; но нѣкой отпослѣ написалъ къмъ сж҃ (сжбота) и нѣ҃ (недѣля) число ѹі (18). На лл. 99ª — 102⁶ слѣдватъ евангелията за въ сжбота и недѣля мѧпоꙋ (мѣсопустни); и тукъ нѣкой, и то въ по̀ ново врѣме, прибавилъ къмъ сж҃ (сжбота) число д҃і (19), т. е. продължилъ броежътъ на седмицитѣ, но при нѣ҃ мѧпоꙋ нѣма нищо прибавено. До тука, прѣзъ втората серия седмици, евангелията сж избрани сѐ отъ Лоука. На лл. 102ª — 104⁶ сж още двѣтѣ евангелия до Велики-пости за сж҃ сыропо҃ и нѣ҃ сыропоꙋ҃ (сжбота и недѣля сиропустни), а на л. 104⁶ захващатъ евангелия за прѣзъ Велики-пости, избрани сѐ отъ Марка дори до Връбница, за сички сжботи и недѣли (лл. 104⁶ — 115ª). Отъ л. 115ª до 154⁶ слѣдватъ евангелия за прѣзъ цѣлата страстна недѣля дори до прѣдъ Великденъ (освѣнъ 12-тѣхъ страстни). Слѣдъ това пъкъ слѣдватъ 12-тѣхъ страстни евангелия на Велики четвъртъкъ (на бдѣние), значи, не на своя редъ, както въ Остр., Сав. и Путн. ев. Страстнитѣ евангелия свършватъ на л. 160⁶, слѣдъ което непосрѣдствено иде евангеле за 8 септемврий (Рождество Богородично), чийто край липсува, но, както продължава нататъкъ, се вижда, че е слѣдвало начѧтокъ мѣсѧцемъ (или съборьникъ), т. е. разпрѣдѣление на празничнитѣ евангелия по мѣсеци, което върви до прѣдпослѣдния сега л. 200ª. А на двата послѣдни сега листи 200⁵ и 201ª е показаецъ: а҃ се сказаниє ѿ вскресениꙗ гн҃ѣ по пѧндико҃. Задната страница на послѣдния 201 листъ останала неписана.

5. Писмо.

Главниятъ почеркъ на Врачанско Евангеле е срѣдно уставно писмо, дебели, възширочки, а не дългнести букви, които напомнятъ доста почерка на Добрѣйшово евангеле, само че не сж тъй възкоси, както въ Добрѣйшово Евангеле, а сж почти съвсѣмъ отвѣсни.

Видътъ на буквитѣ е спазенъ, може да се каже, навредъ еднакъвъ, щомъ е дума за тѣхното начертание вредъ редоветѣ; но въ края на редоветѣ видътъ на нѣкои букви често се измѣнява, било за да изпълни още празното мѣсто въ редътъ, било пъкъ — за да се сбере буквата, ако мѣстото е недостатъчно; оттамъ и различно видоизмѣнение на буквитѣ.

Тъй напр. покрай обикновения видъ на ѧ, извѣстно отъ подобни срѣдно-уставни ржкописи, срѣщатъ се (въ края на редоветѣ) и форми съ по̀-голѣмо стълпче, което бива толкова по̀ дълго или по̀ кжсо, колкото повече мѣсто има до края на редътъ, а по нѣкой пжть това стълпче

се извива въ десно до толкова, че се получава голѣма несъразмѣрность между него и коремчето, което си остава сѐ такова малко. По нѣкой пѫть чрѣзъ прѣкомѣрна извивка на стълчето се получава почти курсивно ѧ съ голѣма опашка въ десно — ѧ.

к има обикновена форма, освѣнъ тукъ-тамъ дѣто горнището бива пò-широко отъ долнището.

к се пише тъй, че горнището му изглежда трижглесто, а долнището — полуобло, т. е. буквата е като че ли съставена отъ единъ правожгъленъ трижгълникъ, опако поставенъ съ пò-острия си жгълъ отлѣво на основката (базичната линия), а отсрѣдъ на хипотенузата се извива една дѫгичка къмъ десния край на основката — ⊠. Втората ржка пише и двѣтѣ половинки на к (горнище и долнище) жглести и нѣкой пѫть тъй, че десната часть на буквата се не допира посрѣдъ о стълбчето ⊠ ⊠ ⊠.

д се пише двояко: или тъй че трупътъ му стои изцѣло между линиитѣ на останалитѣ букви, а само крачката му висятъ надолу отвѣсно, доста длъжки успоредно, — или пъкъ основката му лежи малко нѣщо надъ линията, крачката му сѫ пò-малки, въ видъ на къси клинчета (както на печатно Д). Първиятъ видъ д е пò длъгнесто, а вториятъ — шарапатесто. Вториятъ видъ е пò старинско. Кога се пише надъ думитѣ въ видъ на титла, д бива съ дълга основка безъ крачета.

є бива пакъ два вида наспротивъ положението му; кога е средъ редъ (макаръ и начално), то си е обикновено и общопознато длъгнесто є, но кога е накрай редъ, то бива пò-широко и нѣкога дори необикновено широко. Тукъ-тамъ идва широко є и въначало на думи, но това е само случайно, а не за да означава є = ѥ. Срѣща се на два пѫти и обърнато э, безъ да има особено назначение: є ѵ э = є҆ѵ҆англиѥ҆ 13ª, прѣпоꙋловѥниѥ҆ 21ª отдолу; или се е искало да се изрази йотовано є? — Въ почерка отъ друга ржка є има пò длъжко езиче, което свърша съ кукичка.

ꙁ се пише тъй, че горнището му заема цѣлата междина (просторътъ между двѣтѣ линии, или височината на буквитѣ), а долната му часть се извива надолу извънъ линията и по нѣкога бива твърдѣ голѣма. Освѣнъ това и съединението на двѣтѣ части (горнище и долнище) бива двояко: или жглесто, или кржгло — ꙁ или ʒ.

ѕ се употрѣбя твърдѣ рѣдко и то само въ дума ѕѣло (нѣщо три пѫти), а пъкъ за численъ знакъ се употрѣбя покрай обикновено ѕ̃ още и обърнато ѕ въ видъ на днешно курсивно ꙅ. Впрочемъ обърнато ꙅ има и въ дума на стр. 90⁶ — ꙅѣло.

м се пише тъй сѫщо двояко: съ обло, доста широко съединение посрѣдъ въ видъ на издуто коремче, което се спуща чакъ до долната линия, — или пъкъ съ жглесто съединение между двѣтѣ части. Въ първия случай коремчето се пише съ единъ повлакъ на перото, докато въ другия — перото се дига и съединението става съ обратенъ повлакъ, т. е. като че ли буквата е съставена отъ двѣ съвсѣмъ приближени лл Тукъ-тамъ се срѣща и едно М, което има тоя видъ Ꙗ, та наподобява глаголическото (вж. 13ª, 105⁶ 109⁶, 111ª, 115ª, 166⁶, 174ª), а на л. 166⁶ покрай това има и сѫщинско глаголическо ѿ: ѿц҃ т҃.

о има три вида: о ѻ и ѡ; двѣтѣ послѣдни форми се употрѣбятъ обикновено въ начало на дума или слѣдъ гласна. Освѣнъ това срѣща се и кржгло ѻ съ точка или безъ точка посрѣдъ. Двѣ еднакви форми отъ тая буква не се пишатъ едно до друго.

п се пише обикновено тъй, че второто му стълпче се извива долу малко въ десно, та наподобява грѫцко π.

Покрай обикновено т идва и друго високо, което стърчи между другитѣ букви надъ редоветѣ и тогава неговата напрѣчница бива безъ кукички (клинчета) и не винаги права, а извита въ една или друга страна, или пъкъ и отъ двѣтѣ въ видъ на джга: ⊤ ⊤.

оу се пише и ꙋ, но често пѫти горнището (ижицата) се поставя доста височко надъ о, безъ никакво съединение съ него. Освѣнъ това горнището, съединено или нѐ, бива пакъ различно по голѣмина и широчина.

ѣ се пише тъй, че стълпчето му излиза малко надъ линията, а напрѣчницата стои въ горната линия. Понѣкога, особено край редъ, стълпчето бива твърдѣ високо, и тогава напрѣчницата се пише надъ редътъ, пò дълга и безъ кукички.

Начертанието на ъ и ь е обикновено — ако не смѣтаме случаитѣ, когато ъ е прѣправенъ отъ други букви, или стои край редъ; тогава стълбчето му е пò високо и куката му се отива много повече въ лѣво. За ь трѣбва още да кажа, че много често има една малка извивка (кукичка) въ лѣво, произлѣзла отъ тамъ, че за да се напише стълпчето, перото се не слага изведнъшъ, а се повлича полека.

ьї се пише само съ ь, безъ напрѣчница помежду и обикновено съ двѣ или една точка надъ ї. При това ї или і се пише малко наведено къмъ ь. Срѣща се тукъ-тамъ и ы, но твърдѣ рѣдко и сѐ накрай редъ: бы|вьшомоу 2ª, въсѧ ѧзькъі | (на край редъ), тъй сѫщо на л. 124ª: пакы | и на л. 170⁶: раб҃нъїі и в҃кѣкы | 189ª.

Другата ржка пише ы съ една чертица помежду, която изхожда отъ десно на лѣво, понеже малкото ı се пише прѣчертано: ꙑсь.

Носовкитѣ се пишатъ, правилно и твърдѣ рѣдко се явяватъ форми, въ които да не личеше ясно, ѫ ли е или ѧ. макаръ че правописната имъ употрѣба е доста неправилна, както ще видимъ. ѫ се пише тъй, че срѣдното краче или езичето му се поставя обикновено малко въ десно. Въ пасажитѣ отъ друга рѫка и ѧ се пише съ езиче отдесно и по тоя начинъ се заличава разликата между ѫ и ѧ. На двѣ мѣста се срѣща и подчертано ѧ, но и двѣтѣ сѫ произлѣзли отъ прѣправки; първото (ѡ҆крѧіреши 171[6]) е прѣправено отъ ь, а второто (пооучати сѧ 175[5]) се намира на една страница, дѣто по нѣкаква прищѣвка сѫ подчертосани сички букви.

Тукъ-тамъ се срѣща ѧ съ хоризонтална чертица отлѣво горѣ ѫ̄, Това не е особена форма на ѧ, а чертичката е остатъкъ отъ погрѣшно захванато ѫ намѣсто ѧ. Такива примѣри сѫ: сѧ на лл. 2[a] 111[б], 112[a], 114[б], 178[a], створѧ 136[б], мѧ 144[б], слоугы моѧ 149[б] имѫ твое 38[б].

Само по себе се разбира, че буквитѣ иматъ пакъ друга форма, кога се пишатъ подъ титла, т. е. за да се сберат на тѣсното мѣсто подъ титлата, тѣ получаватъ шарапатестъ видъ, тъй че напр. х излиза като полегато ⌒, т и ч съ отрѣзано стълпче т̑ ч̑ и пр.

Употрѣбява се и ѳ и то не само за гр. θ, но и за ф: і҆ѡ̑сидь 13[б], 132[a], дарисеѡ̑мъ 89[б].

6. Титли. Знакове. Лигатури.

Титли се употрѣбятъ и въ това евангеле, както и въ другитѣ срѣднобългарски паметници, въ разни видове — споредъ назначението и цѣльта, за която се прѣбѣгва до титла. Тъй напр. ако се иска да се означи само едно съкращение на думата, безъ да се надписватъ нѣкои букви, знакътъ за титла състои въ права линия, снабдена съ кукички надолу отъ двѣтѣ ѝ страни ¬. Ако пъкъ трѣбва да се надпише нѣкоя буква надъ думата, титлата се пише въ видъ на джга, подъ която се вписва съкратената буква. ч̑ с̑; идва тукъ-тамъ и жглеста титла ·. Освѣнъ това употрѣбя се и титла въ видъ на широкъ сиркумфлексъ ~, и то както надъ думи, тъй и надъ букви съ числено значение.

Покрай титли надъ буквитѣ се употрѣбятъ още точки и апострофи. Точка или спиритусъ (сѐ едно асперъ или ленисъ) отгорѣ си получава сѣка една гласна, кога е въ начало на дума или и всрѣдъ, но слѣдъ гласна. Двоеточие получава буква ї било сама (въ рѣдки случаи вмѣсто и), или като съставница на лигатури ьї, їа, їѫ, їє или їю

Нѣкой пѫть това двоеточие се пише въ видъ на двѣ запетайки" или двойно ударение", и то не само надъ лигатури съ ї, но и надъ оу и надъ и. Паерчикъ ' или апострофъ ' (въ видъ на запетая надъ буквата отдесно) се употрѣбя, за да означи изпуснатъ ъ или ь. Но тъй като ероветѣ въ тоя паметникъ се изпущатъ рѣдко, то и знакъ апострофъ се не срѣща тъй често. Изобщо може да се каже, че въ нашето Евангеле нѣма много надредни знакове, както въ други срѣднобългарски паметници. Ударения пъкъ въ едно или друго значение се не употрѣбятъ никакъ.

Отъ прѣпинателнитѣ знакове въ нашето Евангеле се употрѣбя найчесто само точка и тя се поставя не посрѣдъ двѣтѣ линии, както обикновено въ старитѣ наши паметници, а съвсѣмъ низко, почти върху долната линия. Този единственъ знакъ служи и за точка, и за въпросителна и за двоеточие. Съ точка отъ двѣ страни се отдѣлятъ численнитѣ бѣлѣзи: .а҃. .в҃. и пр. Освѣнъ това съ точка се означаватъ и недописани думи, напр. при разни бѣлѣжки и календарни показалци: въ ст҃ѫ велі҃. с҃ѫ. в҃е· є҃у. ѿ ї҃о ·:· Но да ли тукъ точката означава съкращение, или само отдѣля една дума отъ друга, не мога каза. Нѣкой пѫть вмѣсто точка (за конеченъ знакъ) се пишатъ четири точки въ тоя видъ: памѧ҃ ст҃то а҃пла лоукѫ ·:· єгє· ѿ лу҃ ·:· Четвероточие се пише обикновено въ края на изречение или на глава съ значение на заключителенъ знакъ.

Покрай точка идва по нѣкога и запетая съ сѫщо значение и употрѣба както и точка.

Лигатури се употрѣбятъ сравнително малко въ Врачанско Евангеле. Тъй освѣнъ гласнитѣ, въ чийто съставъ влиза, ї (ꙗ, ꙗѧ, ꙗѫ, ю) и ѹ други лигатури сѫ още: р҃ = рѣ, ті = ти, лу҃ (л и у слѣпени: раду҃вати сѧ = радоувати сѧ), тв = тв.

7. Приписки и бѣлѣжки.

Макаръ и писмото на Врач. Еван. да е доста хубаво и акуратно, обаче прѣписвачътъ му не е билъ тъй внимателенъ и често пѫти недописва, или повтаря думи, или пъкъ прѣскача букви, думи, та и цѣли фрази. Въ това си невнимание той прѣскочилъ на едно мѣсто цѣлъ листъ, т. е. намѣсто единъ, обърналъ два листа отъ своятъ изводъ, продължавалъ да прѣписва и се догажда чакъ слѣдъ като прѣписалъ цѣли 27 реда; но слѣдъ това се досѣтилъ и загражда погрѣшно прѣписанитѣ редове съ киноваръ, а отстрани прѣзъ лѣвата пола на л. 19[6] съвсѣмъ

на крайчецътъ написва съ по дребно писмо въ единъ редъ: . . . . . грѣшникъ варе какъ сѧ забы̑ та грѣшихъ. прѣвратѝ̑ъ два листа грѣшни̑ъ ꙗ̑. Прѣдъ думата грѣшникъ имало още нѣщо писано, по отсетнѣ изрѣзано при послѣдната подвързия на книгата. На л. 189° „грѣшникътъ“ прѣписалъ пакъ четири реда нѐ тамъ дѣто трѣбва и слѣдъ като се догадилъ, изстъргалъ ги и написалъ на единъ отъ изстърганитѣ редове (останали празни): грѣши̑ грѣшникъ ꙗ̑. А на л. 147°, пакъ на длъжъ по лѣвата пола, четемъ единъ редъ съ любопитно съдържание, писани отъ сѫщия прѣписвачъ на евангелето: Богъ да прости калꙋгерицѫ ѿ грѣхъ ѡ̑ти ми донесѣше хлѣбъ мѫкъ и ꙗ̑ца да сѧ насытѧ. Други важни записки нѣма — ако не броимъ оная на л. 170ª, дѣто на длъжъ по десната пола, пакъ на самия край, писано нѣщо, но съ подвързията изрѣзано и останали само тия думи отъ Псалтиря: да вьзрадоуѫтъ сѧ доуша моꙗ ѡ̑ гн̑и . . . . Но и горнитѣ три записки, макаръ и толкова кратки, криятъ въ себе си важни свидѣтелства както за психологията и живота на писача, тъй и за историята на нѣкои думи и форми отъ българский езикъ (срв. ѡти, варе, какъ намѣсто како, забихъ сѧ намѣсто днешното забравих се, заплеснах се, прости намѣсто проститъ.

II.

Правописни и фонетични особености на Врачанско Евангеле.

1. Употрѣба на ъ и ь.

Характерна особеность на Врачанско Евангеле съставя правописната употрѣба на тъмнитѣ гласни (ъ, ь,) които се прѣмѣсватъ тъй разнообразно, че не може да се намѣри никакво правило за тѣхната графична употрѣба. За да може се обясни голѣмата бърканица между тия двѣ двойки писмена, едва ли би могло друго да се прѣдположи, освѣнъ, че тѣхната фонетична стойность е била изравнена, т. е. писачътъ не е правилъ вече разлика между ъ и ь, било като тъмни, било като изчезнали гласни. Изравнението на ъ и ь въ ония случаи, когато не сѫ вокализувани въ съотвѣтнитѣ имъ чисти гласни о и е, е свойствено почти на сички срѣднобълг. паметници, и тая свойственость произлиза, разбира се, отъ самия говоръ на писача, а не е само нѣкаква графична маниера. За да се пише ъ и ь на мѣсто ь или наопаки, първи потикъ дава самиятъ говоримъ езикъ, който въ повечето си говори изравнява още въ твърдѣ рано врѣме изговора на двата ера въ тая

смисъль, че палаталниятъ характеръ на ь се изгубва и той се приближава, или по̀-добрѣ съвсѣмъ изравнява съ гласежа на ъ, тъй че въ коренни срички той се изговаря като ъ, а въ краесловие или краесричие изгубва своя гласежъ тъкмо тъй, както и ъ; споредъ това още отъ XII (да не кажемъ отъ XI) вѣкъ има вече български говори, въ които **тъкъмо** и **тьмьно** гласятъ като тъкмо, тъмно, или **станъ**, **брань** като стан, бран. Разбира се тогава, че щомъ двата ера и кога се изговарятъ и кога се не изговарятъ могатъ да иматъ еднаква стойность за прѣписвача, нищо не може го накара да ги различава графично, ако не му се посочи нѣкое механично правило за тѣхната употрѣба. И докато се не урегулира тъй или инакъ употрѣбата на ъ и ь, сѐ такава неуредица владѣе, каквато я виждаме въ повечето срѣдно-български паметници, съ изключение на ония, които сѫ писани или прѣписвани подъ влияние на говори, дѣто ь не е изгубилъ още палаталния си характеръ. Изъ това множество срѣднобългарски паметници съ хаотична употрѣба на ъ и ь изпъкватъ съ врѣме рѫкописи, въ които практиката или теорията ввежда единъ редъ, и тъй наставатъ български паметници съ уреденъ правописъ, и то два вида или двѣ школи въ западно Българско и двѣ въ източно. Западно-българската уредба на еровия въпросъ състои въ това, че прѣмахватъ напросто единиятъ еръ изъ употрѣба и пишатъ само единъ отъ тѣхъ, и то въ Охридско само ъ, въ Злетовско — само ь. Въ източна България (вѣроятно Търново) регулацията задържа и двата ера, само че имъ дава фонетична или графична опрѣдѣленость, тъй че се получаватъ други двѣ правописни школи, отъ които едната въ сѫщность се държи о старобългарската етимоложка традиция, доколкото може да бѫде подкрѣпена още и отъ живия говоръ, а другата е механична, шаблонна диференциация, между ъ и ь, споредъ която ъ служи за ония случаи (коренни срички), когато ъ и ь иматъ тъменъ звукъ, а ь за сички случаи (корени, суфикси, окончания), когато ъ и ь нѣматъ никакъвъ звукъ.

Но и слѣдъ като се установяватъ тия четири школи, пишатъ се още прѣписи съ неуреденъ правописъ, било като продължение на старата неуредица, било като смѣсица между новитѣ школи. Тъй напр. отъ смѣсица между Охридска и Злетовска школа произлиза Охридско-Злетовската група паметници, дѣто ъ и ь се пишатъ безъ правило, но забѣлѣзватъ се въ тѣхъ дири отъ западно-българска школа. Като продължение пъкъ на старата традиция смѣтамъ ония паметници, въ които има слѣди отъ източна (Търновска) школа.

Врачанско Евангеле спада откъмъ тая страна къмъ неуреденитѣ, срѣднобълг. паметници, и то къмъ Охридско-Злетовска школа или група. И въ него както и въ Добрѣйшово Евангеле напр. не виждамъ никакво правило за ъ и ь; забѣлѣзахъ само, че слѣдъ нѣкои съгласни се прѣдпочита единъ отъ двата ера; тъй напр. слѣдъ т и л се прѣдпочита ь, а слѣдъ м — ъ. Тъй сѫщо и накрай редъ се пише много по̑ често ъ. Освѣнъ това има извѣстна тенденция да се употрѣбя ь повече за еровъ звукъ, а ъ за еровъ знакъ; тази особеность на Врачанско Евангеле смѣтамъ тъй сѫщо за западнобългарско свойство. Тъй напр. прич. за минало врѣме шьдъ се пише постоянно съ ь, както и нѣкои други думи, дѣто се прѣдполага тъмънъ изговоръ за ъ и ь (тькмо, плькть, вьнь). Забѣлѣзахъ постоянство и въ онъ, особено кога е съединено съ частица же, пише се винаги съ ь: ѡ̑ньже; въ цѣлия ржкописъ забѣлѣзахъ само слѣднитѣ случаи съ ъ: онъ же 154[б], 17[а], ѿврьжесѧ ѡнъ и ꙗ̑е 147[б], льстець ѡнъ ꙗ̑е 160[а], онъ 15[а]. Има още 3 – 4 примѣра, но тѣ сѫ сѐ случаи, дѣто онъ се пада на край редъ, та не би трѣбвало да се броятъ; такива сѫ случаитѣ на лл. 84[а], 117[б], 126[б], 132[б]. Но инакъ ъ и ь се смѣсватъ помежду си, или пъкъ се изпускатъ и двата, като вмѣсто тѣхъ се пише апострофъ ' или ʼ, или пъкъ и не се пише нищо, тъй че една и сѫща дума се пише твърдѣ различно: вьсь, въсь, въсъ, вьсъ; вьси, въси, в'си и вси. Но за забѣлѣзване е, че въ тоя паметникъ не се изпущатъ тъй ероветѣ, както въ други отъ сѫщо врѣме (напр. Добрѣйшово Евангеле), или ако се изпущатъ, мѣстото имъ се означава обикновено съ апострофъ; тъй напр. не само прѣдлозитѣ, но и глаголнитѣ форми (3 л. ед. и мн. ч. сег. вр., супинната форма и пр.) прѣдъ енклитични думици (сѧ, тѧ, мѧ, же и пр.) запазватъ крайния си ъ: родитьсѧ 5[а], ѹпижтъсѧ 9[а], спсетьсѧ 28[б], разыдетьсѧ 42[а], ѿпоуститьсѧ 55[а], видѣхьтѧ 4[а], видѣвьмѧ 8[а], въвръжетъмѧ 18[а], неоучивьсѧ 21[а], ѡ̑бращъжесѧ 3[б], или пъкъ се означава мѣстото му съ апострофъ ' или съ паерчикъ ʼ: в'ста 53[а], к'тебѣ 39[а] в'стани 53[б], глетс'сѧ 3[б], дръжжт'сѧ 8[а], ѡ̑бли чаѐт'сѧ 9[б], въз'мѫтит'сѧ 18[а], ї-авѧт'сѧ 30[б], понем'же 12[а], сам'бо 27[б], прославих'сѧ 39[а], ѡ̑деждем'сѧ 50[а], спасет'тѧ 53[а], ѿпоустит'сѧ 55[а], родит'сѧ 5[б].

Твърдѣ рѣдко се срѣщатъ случаи безъ означение на изпуснатъ еръ: изгнанъ 53[а], изгна 54[б], искорабла 57[б], изнего 59[а], радѹетсѧ 7[а]. Не броимъ, разбира се, ония случаи, дѣто думата се изговаря тъй, че се е изгубила вечъ традицията за нѣкогашенъ еръ; като напр. кнѧзь, игдеже 14[а], сотникъ 13[б], мнит'сѧ 40[б], слоужба 40[б], нѣкто, никтоже 37[а], мнѣ 53[б], 54[а], что (сѐ така!), зрѣти, гнати — та и — ѱсомъ 47[б].

Какъ е изговарялъ прѣписвачътъ на Врачанско Евангеле ъ и ь, може да се заключи отъ случаитѣ, дѣто тия гласни иматъ истински изговоръ, а не сѫ само графични знакове. И тогава гледаме, какъ се прѣдаватъ тия гласни, дали се вокализуватъ, или не; и забѣлѣзваме, че ероветѣ въ Врачанско Евангеле се вокализуватъ доста рѣдко въ коренни срички, а въ суфиксни срички вокализацията на ь е прокарана изцѣло, срв. конецъ, льстецъ, длъженъ 60[б], стоуденецъ, мѫжескі 59[б], даже и: рьпетъ 21[а], свѣтелъ 77[а]; къмъ суфикснитѣ случаи се ь=е спадатъ, както се знае отъ новобългарски, и вьсь, шьль, оттамъ весъ домь 14[б], весь длъ|гъ 60[б], 61[а], весь народь 79[б], везьдне 170[а], пришелъ 12[б], 17[а], 52[б], ѿ бога ѥси шель 42[а]. За да се изговаря и пише постоянно шьд= (както се каза горѣ), и шел= причина е не само положението на ь, но и това, че шьд= е била книжовна, а пъкъ шел= народна дума, още за врѣмето на Врачанско Евангеле; затова именно едното се пише постоянно съ е р ъ — шьдъ, другото се пише пъкъ постоянно съ е — шелъ; то значи, че шьдъ е вкаменѣла книжовна форма, а шель е жива, народна форма, изговаряна и тогава тъй, както и днесъ. Вокализуваното коренно ь въ шьлъ не е прѣнесено, а си е домашно, т. е. то се смѣта като да е суфиксно, понеже и то изпада подъ извѣстни условия като сѣко суфиксно ь. Че прѣписвачътъ на Врачанско Евангеле не изговаря о вм. ъ показватъ и примѣри, дѣто има о (отъ ъ) прѣправено на ъ: во ~ въ 170[б]. И суфиксно ъ се срѣща вокализувано, ала като че ли не подъ влияние на писчевия говоръ, а като прѣнесено отъ вънъ: крѣпокь 97[а], нечѫтокъ 9[а], 23[а], 70[а], пѫтокь 172[а], цр̃ковь 93[б], лѫкоть = лакоть 50[а], сонмище ѡпрѣснокъ 122[а]. Споредъ това можемъ каза, че освѣнъ случаитѣ съ суфиксно ь = е, което е вредъ вокализувано и по сѣка вѣроятность съобразно съ писчевия говоръ, другитѣ вокализувани ерове сѫ прѣнесени отъ извода, който по сичко изглежда да е давалъ по̀ широко поле на еровата вокализация. Тъй си обясняваме, защо въ Врачанско Евангеле се срѣщатъ двойни писания въ коренни срички, ту съ о ту съ ъ или ь: сотника 13[б], и: сьтникоу 76[а], сътникъ 76[б], въ тои ча̑ 3[б], вътои дне 7[б], тои мѫ посла 20[а], тъи мнѣ р̑е 18[б], соньмищъ 17[б], 85[а], на соньмици 19[а] вьсонмицихь 102[б], 106[б], но и: на сънъмицихь 146[б], чьсть и честь 36[а], честнѣи 89[б], обикновено мьнии, но: меньшихь 97[а], 102[а], 102[б], мьзда, мъзда и даже мѫзда — но без'мезникома 166[б], безьмезникоу 194[а]. Но забѣлѣжително е, че двѣ думи тогда и коснѫтисѧ постоянно се пишатъ съ о: тогда 20[а], 23[б], 65[а], 66[а], 87[а], 99[а], 101[а], 101[б], 102[а], тодга 125[б] и пр. коснѫ и 49[а], 74[а], 81[б], 106[б], прикоснѫвшѫ̑ 52[б], 81[а], прикоснѫсѧ 53[а], 54[б], 61[б], 81[а], коснѫвьнисѧ 81[а], и пр. — безъ изключение.

Инакъ коренно ъ и ь пази тъмния си гласежъ: тьк'мо 9б, 12б, 37а, 39а, 46б, 53а, 61б, 70а, 72а, 74б, 81б, 89а, 90а, 107а, 110б, шьдъ, пришъдъ и пр. — постоянно съ ъ или ь: пришьшимъ 9б, 15а, 15а, 16а, 18б 22а, 23а, 28а, 28б, 34б, въшьшихь 35б, шь 30б, 49а, 60б, 67б, 68а, 83б, 84а, 87а, 89б, шьше 31а, 45б, 47а, 52а, 52б, 56а, 65а, 67б, 89а, пришь 14б, 40б, 45а, 50а, 115а, 52б, 58б, 68б, 76а, 89б, 95б, 97б, съшьи 16а, 18б, 43а, прошьша 48а, 92а, съшьшомоу 49а, прошь 27а, пришьшоу 52а, 54б, 86б, вьшь 34б, 53а, 65а, шьша 54б, пришьше 61а, ишьшоу 78б, 81а, 82а, ишь 97б, 107б, ишьшинь 69б, 115б, пришьши 70а, 76а, ѿшьше 71а, шьшоу 110а, ишьше 110б, 156б, въшьшоу 115б, мьзда 46б, мьздоемьца 73а, мѫздѫ 103а, мьздѫ 104а; мъздоемьци 110б, 111а; дъждъ 48б, дъждить 46б; тьма 34б, 49б, 130б, вь тьмѣ 22а, 34б, 35б, тьмоѫ 60б, но: вь темницѫ 60б, въ темници 101б, 102а, 119б, 120б 120а; кьждо 42а, 143а; рьпеть 21а; прѣльщени 44б, 99а, обльстѫть 63а, прѣльститъ 65б, прѣльстѫть 65б, льсти 105б, льсть 133а; льстець 158а; исьшеть 40а, исьхнѫ 183а; льжѫ 26а, льжъ есть 26а, 27а, льжисвѣдѣтель 62б, ни льжи 90а, льжѫсвѣдѣтель 126а, льжемь 126а, ѿ лъжипророкъ 177б; потькнѫшѫ сѧ 48б, потькнеть сѧ 113а, (двашъ) притькнеши 165а, тьща 50а, тьще 69б, тьцино 76а, жьнѧи 25б, жьнѫть 49б жьнеши 68а, 95б, жьнѫ 95б, но: женѫ 68а, 119а, женеши 118б; възьписта 52а, възьпишѫ 57б, 150а, 151б, възьпи (аор.) 58а, 110а, възъпи 69б, възъпивь 79а, възьпи 82а, 91б; мьсти 93б, мьцѫ 93б, мьсть 93б, мьщении 100а; мъдлити или мѫдлити: мьдлѧше 192а; стьгне мн. ч. 87б, вь стьгнахь 102б, 103а, тъчиѫ 116а, тъчиꙗ 42б; вьдрь 124а; распьнѫть 129а, распьни 151б, пропънѫ 151б, распънѧ 172б; вънъ (или вьнь) 15б, 34а, 36б, 40а, 63а, 88б, 115а, 150б.

Но при това още: веплъ 69а, 117а, скрежеть 51б, 88б, 117б, 119а, двери, оупова 130а, меньшии, пришествїе, скрегьчеть 109б, вѣроятно русизъмъ.

ьи както и въ други срѣднобълг. п-ци се срѣща двояко: или вокализувано въ еи, или степенувано въ ии: сеи, волей 17а, 24а, 27а, 39б, 40а, 58б, 94б; .е҃. братей 78а, велей 14а, ꙗслей 85б, йзѣдеи (прич.) 98б; оудареи 148б; но и волии 169а, 137а, 138а, мнии (вмѣсто мьнии) 187а, 169а, ѡбрѣтение мощии 166б, съгрѣшении 104а.

По сѫщи начинъ се получава и отъ ъи (у мѣстоимения или при междусловни съединения) или ои: въ той ча҃ 3б, въ той дн҃ь, 7б, мл҃ѣхѫтои 33б = молѣхѫ(тъ) и, — или ы: тыї мѧ посла 26а, чл҃къ тыї 123а, тыї мнѣ ре҃ 164б оубиемыї 162б = оубиемъ и, па по аналогия и сы: стоуденецъ сый 25а, сыї е҃ кръстѧи 164б, въпрашахѫтии 110б = въпрашахѫ(тъ) и, биꙗхѫтыї по ланитѣма 150б.

Любопитно е, че ь не е степенувано въ приѣматї 44[б], както и въ мьздоѣмьца 73[а], мъздоемьци 110[б], 111[а], тъй сѫщо достоѣнъ 53[б].

Положението на ъ при междусъгласни р и л е винаги постоянно и то слѣдъ р и л. Въ цѣлия паметникъ има само единъ примѣръ, дѣто ъ стои прѣдъ р: гьрличищї 167[а] и единъ прѣдъ л: мълчаше 126[а]; послѣдниятъ примѣръ е въ пасажъ, писанъ отъ друга ржка.

Вторично ъ или ь си има и въ говора на Врачанско Евангеле тамъ, дѣто и днесъ го има въ българский езикъ, само че не винаги му се дава изразъ; срв. есь|мь 22[а], 22[б] (и на двѣтѣ мѣста накрай редъ; инакъ се пише по старому ѣсмь), жизь|нь 202[б], свѣтелъ 77[а].

Въ пожидѣте 124[а] имаме ь = и, вѣроятно отъ жьдати, а пъкъ въ жренелхь 67[а] имаме ъ или ь = е, но да ли има нѣкое фонетично оправдание (влияние отъ руски изводъ), или е писарска грѣшка, мжчно е да се каже.

На едно мѣсто имаме ъ прѣдадено чрѣзъ а: ѡсаи҃на ва вышнихь 115[б]; на л. 71[а], дѣто ь е замѣненъ съ а (троуж҃аше сѧ вм. троуждьже сѧ) имаме вѣроятно замѣнение на форми; а пъкъ на л. 15[а] имаме ѧ намѣсто ъ: да вѣроуѧть въ тѧ, егоже посла вмѣсто въ тъ.

ъ стои вмѣсто о въ ръждие: а҃зь ѣсмь лоза а҃ вы — 40[а], 138[а], — инакъ розга на сѫща страница, но, види се, че не сж разбирали вече думата, защото на 180[б] стои: а҃зь ѣсмь лоза а҃ вы҃ рождение.

2. Графична и фонетична стойность на ѫ и ѧ въ Врачанско Евангеле.

Най-важна и сѫщеврѣменно любопитна особеность на Врачанско Евангеле е употрѣбата на двѣтѣ носовки ѫ и ѧ, които въ тоя паметникъ освѣнъ че се замѣняватъ по срѣднобългарски начинъ, освѣнъ че се замѣняватъ помежду си и слѣдъ твърди съгласни, ами се замѣняватъ и съ чисти гласни а и ꙗ, както и наопаки, вмѣсто а и ꙗ може да стои ѫ и ѧ. Пита се, какъ да си обяснимъ това голѣмо разнообразие, що владѣе откъмъ ѫ и ѧ въ Врачанско Евангеле.

Както за ероветѣ, тъй и за носовкитѣ трѣбва да различаваме двойна употрѣба въ нашия паметникъ: една фонетична, виртуална, а друга графична или условна, само съ тази разлика, че графичната стойность на ъ и ь може да бжде нула, т. е. ъ и ь може да се употрѣбяватъ само като знакове безъ никакво звуково значение, докато ѫ и ѧ, колкото и неправилно да се употрѣбяватъ, винаги замѣстятъ нѣкой сѫщински звукъ. Споредъ това и случаитѣ, които навеждамъ като различни замѣни съ ѫ и ѧ, трѣбва да разгледваме

винаги съ огледъ къмъ това, да ли тия замѣни сѫ прѣдизвикани отъ фонетична нужда, или сѫ произлѣзли механически, било като прости грѣшки, било вслѣдствие на писарска привичка, безъ да иматъ основа въ живия говоръ. Разбира се, че за да разлѫчимъ едната група замѣни отъ другата, трѣбва да имаме прѣдъ видъ както старинятъ езикъ, тъй и новитѣ български говори, отъ които ще зимаме насока да обясняваме тия разни замѣни. Но прѣди сичко мѣродавенъ е броятъ на замѣнитѣ и тѣхната послѣдователность; защото погрѣшно би било само възъ основа на единъ или два примѣра да вадимъ правило за особенъ изговоръ, докато нѣмаме на лице достатъчно еднородни примѣри, за да обосновемъ нашето правило. Ако покрай обикновеното писане **сѫще** срѣщнемъ веднъшъ писано **сѧще**, както е на л. 10[6], не бива да вадимъ отъ това заключение, че тукъ писачътъ е искалъ да прѣдаде особенъ изговоръ на тая дума, а ще кажемъ, че тукъ имаме работа съ графична, а не фонетична замѣна между **ѫ** и **ѧ**. Но ако една дума или форма се пише почти редовно съ **ѧ** намѣсто съ **ѫ**, както що е напр. дума **трѫсъ**, която идва 6 пѫти писана **трѧсъ**, а само два пѫти **трѫсъ**, тукъ вече може да прѣдположимъ, че е имало фонетично основание да се пише **трѧсъ**; това основание намираме у други думи отъ сѫщи коренъ, като тресе ме, да тресна, трѣсък намѣсто тресъкъ, треска, тресавица и пр., дѣто наистина имаме звукъ, който би отговарялъ на **ѧ** въ **трѫсъ**. Освѣнъ това имайки прѣдъ видъ, че дума **троусъ** днесъ нѣма въ бълг. говори (тя е наново внесена въ нашия книжовенъ езикъ), можемъ да приемемъ, че тая дума е била изчезнала и отъ говора на Врачанско Евангеле въ тази ѝ форма, и е била подновена съ изговоръ **трѧсъ**. Тогава казваме, че за да се пише **трѧсъ**, както се пише обикновено вмѣсто **трѫсъ**, си е имало фонерично основание въ самия говоръ на Врачанско Евангеле.

3. Замѣна между ѧ и ѫ.

Тъй наречената срѣднобългарска юсова замѣна е напълно прокарана въ Врачанско Евангеле, тъй че слѣдъ сички шушкави съгласни, слѣдъ ц и ј се пише по правило **ѫ**, а слѣдъ смекчени съгласни се пише тъй сѫщо по извѣстното правило само **ѧ**. Откъмъ замѣната на **ѫ** въ **ѧ** Врачанско Евангеле спада къмъ оная група срѣднобългарски паметници, които прилагатъ правилното и слѣдъ ч, каквито сѫ напр. Болонски Псалтиръ, Слѣпченски Апостолъ и Охридски Апостолъ; въ него постоянно се пише **чѫдо** вм. **чѧдо**, **начѫти** вм. **начѧти**

и пр. Па тъй сѫщо и слѣдъ j, т. е. въ начало на думитѣ и слѣдъ гласна се пише винаги ѫ, съ изключение на случаи, кога гласната прѣдъ ѫ е пакъ ѫ; тогава се пиша ѧ: ѡ десн҃ѧ. Твърдѣ малко сѫ случаитѣ, дѣто е нарушено това правило. Срв. къ продаѫщимъ 69ª вм. продаѫщимъ, рыбы҃ ѫже ѧшѫ вм. ѫшѫ, въсѧ ѧзыкы 65ª, вм. ѫзыкы; въ примѣръ женѫ ѫдоуже не сѣꙗвъ 68ª би трѣбвало да бѫде ѧдоу понеже ѫдоу слѣдва слѣдъ ѫ.

Ето примѣри за чѫ вм. старобълг. чѧ: чѫдомъ божиѥмъ 1ª, ѥдиночѫдꙗго 1ª, єдиночѫдыи 1ᵇ, чѫда 33ª, чѫдо 53ᵇ, 77ᵇ, 98ᵇ, 107ª, чѫдомъ 70ª, 97ª, ѥдиночѫдыі 73ᵇ, ѥдиночѫда 80ᵇ, ѥдиночѫдъ 82ª, на чѫдѣ҃ 129ᵇ, чѫдьца 135ª, ѥдиночѫдаго 162ª, чѫда 163ᵇ не бѣше има чѫда 191ª, на чѫда 191ᵇ, ѥдиночѫдꙗго 12ª; отклонява се само ѥдиночѧдаго 9ᵇ, на чѧдѣ҃ 153ª. Сички форми и думи отъ глагола чѧти сѫ прѣдадени тъй сѫщо съ ѫ слѣдъ ч: начѫтокъ 9ª, 23ª, 70ª, прѣжде начѫла мира 43ª, начѫло 66ª, начѫшѫ 98ª, 104ᵇ, 112ª, 122ᵇ, 166ª, 190ᵇ, начѫ глаголати 74ª, начѫть 3 л. ед. аор. 97ª, 109ª, 111ª, 123ᵇ, начѫ аор. 149ª, 169ª, зачѫть ѥлисаведа 171ª, 192ª, начѫ мочити 174ª, зачѫтие ст҃ыѫ аѵны 184ª, ѥгда зачѫть ст҃ѫ бц҃ѫ 184ª, и та зачѫть ст҃на 188ª; и тукъ има само тѣзи изключения: начѧша 87ª, начѧ родітисѧ (вм. ротити сѧ) 127ª, начѧшѫ 72ª, 154ª, 175ª, зачѧтие ст҃ого гоа҃ 176ª.

У глаголни и причастни форми съ основа на ч: оучѫ прич. сег. вр. 48ª, 70ᵇ, 85ª, 125ᵇ. оучѫи 49ª, бѣ ꙋчѫ ісс 71ᵇ, пооучѫть сѧ 99ᵇ, ты же ѧлчѫ прич. 104ª, оучѫщѫѧ 134ᵇ, ѧлчѫще 179ª, плачѫщеи҃ сѧ 179ª, плачѫщи сѧ 198ª. — Па тъй сѫщо: причѫстникомь 71ª, причѫщоу сѧ вм. причѧщѫ сѧ 90ª. Изключения само: оучѧ 55ª, мльчѧ 192ª ѧлчѧща 101ᵇ, 102ª, плачѧщи сѧ 114ª, оучѧи 88ª, точѧща 109ᵇ, плачѧщоусѧ 114ª.

У сѫществителни срѣденъ и женски родъ ч- основи: ѻтрочѫ 142ª, ѿтрочѫ іса 167ª, ѻтрочѫ растѣше 168ª, приемь отрочѫ 187ª, таковы҃ ѡтрочѫть 187ª, (но отрочѧ 58ᵇ, 167ᵇ); причѫ сиѫ 60ª, 67ª, 84ª, 93ª, 93ᵇ, 97ª, 169ᵇ, 176ᵇ, 189ᵇ, гл҃ашѫ (вм. гл҃аше) причѫ 89ᵇ, кръвь праведничѫ 163ᵇ, что ѥ҃ причѫ сиѧ 75ᵇ, рече причѫ 100ᵇ, причѫ не гл҃еши 142ᵇ, но: причѧ сиѫ 62ᵇ, 64ᵇ, 68ᵇ, 75ª, 87ª, 87ᵇ, 75ᵇ, 95ª. При тая дума обаче има доста изключения, защото влияе формата: кога се схваща като мн. ч., прѣдпочита се причѧ, а не причѫ; това влияние отъ формата върху фонетиката на срѣднобългарскитѣ паметници се забѣлѣзва твърдѣ често; срв. още: оставльша мрѣжѧ 48ª, овцѧ 189ª, три пѫти, старьцѧ

76[a], множайша вин. мн. м. р. 62[б], чжша жже пиж 111[б], градьца вин мн. 56[a], овца и волы 6[a]. Но пакъ има отклонения отъ общото правило, които не можемъ обясни като морфоложки аналогии; тъй напр. срѣщаме: мьздж праведнича 54[a], алчаща 101[б], 102[a], плачаща 114[a], точаща 109[б], ѡтрочате 110[a]; жаждеть 44[a] (като че прѣправено отъ друга буква), оуча 22[a], 23[a], поклонишѧ 58[a], бѣжшаа 52[б], прославиша ба 53[б], възаша 69[a], створиша 127[б], вѣроваша 143[б], възлежащи 175[a], азж 181[б], ѡвръзоша са 163[a], пропаша 155[a], памѧ стыж мчица Ѳеклы 176[a] (прѣправено отъ и); тѣхъ смѣтамъ за графични отклонения, както и случаитѣ, когато а стои въ прѣдисловие вм. ж.

Но освѣнъ извѣстнитѣ вече срѣднобългарски замѣни между ж и а Врачанско Евангелие показва и други замѣни между сѫщитѣ гласни, било въ коренни, било въ крайни срички, и то слѣдъ непалатални съгласни. Тъй напр. а стои вмѣсто ж въ слѣднитѣ случаи: идаща 2[б], 3[б] (двашъ), 43[б], 105[б], четатъ 10[a], камо ида 1. ед. ч. 22[б], прима 29[a], мимоида 1. ед. ч. 30[a], 37[a], прида 44[a], да спа = спасж 35[б], спа са 79[б], растать 3. мн. ч. 40[a], прихождахъ 6[б], глахъ 21[a], иже бѣхъ 104[б], живаший 192[б], молахатои = молѣахж(тъ) и 26[a], 52[б], бвите кльнаціаж вы 46[a], граждацоу 154[a], царѣ ли вашего распъна 172[a], града 1. ед. ч. 136[б], йдать 189[a], сащеи 10[б], угнѣтажха та 81[a], ѡраща или пасаща 92[a], придать 3. мн. 51[б], и пасаци бѣжжша 52[б], прикосна са 53[a], пасаци 79[б], йдацоу 83[б], оукрадать и 160[a], крадать 104[a], 104[б], 133[a], бѣха 104[б], 129[a], ѿ сде стожщихь 108, бадеть 133[a], да сбадетьса 149[б], бадѣте готові 67[a], трасъ 133[a], траси 99[a], памѧ великаго траса 184[a], трась велікы бы 180[б], памѧ трасоу 180[a], на памать трасоу 197[б], пристаплъ 49[a], хвала въздавъ 57[a], глѣть хоула 72[a] въ ризж багрѣна облѣкошж и 151[a], за ланита 126[б], 148[б], въ ланита 147[a] — ако е вин. ед. ч., варжва 129[a], слава жже 144[б], на распатий 184[б], слава мож 145[a], спира 145[б], 146[a], 153[a], ѡдесна 81[a], ѿ сде стожщихь 18[б], възмати са 114[б], ѿ тадоу 48[a], 54[б], 177[a], ѿ тадъ 80[б], хжлагы 87[б], вм. халжгы, както е въ Зогр. и Мар.

Наопаки ж стои намѣсто а: кнжзи 2[б], кнжзъ 5[a], 40[б] (покрай князь), азь къ ѡцоу гржѧ 37[б], граждѣше 92[a], граждый 12[б], ты ли еси граждий или (ед)иного чаемь 168[б], гражденть годінж 24[б], 42[a], граждет'ти 115[б], граждацоу 154[a]; не броя многото случаи, когато тоя глаголъ е скратенъ (гржть или гржщи), та не се знае, коя отъ двѣтѣ носовки е съкратена; осжжите ма 36[a], свжзовьше 65[a], да ѡбржщжть рѣчь на нь 74[б], сжди (повел.), посжди выше 90[a], егда ѡтжгьчажть срца вашж 101[a],

прозѫбе 75ª, распѫтъ бѫдеть 129ª, вь мѫ(кь)кыї ризы 169ª, по панѫзоу 170б, понеськи тѫготѫ дне 170б (тъй и въ Апокр. Сб. отъ XIII в. Вѣнска Ц. Библ. № 137, за който съобщи Кульбакинъ, въ Матеріалы и замѣтки,) впѫ 11ª, бѣ пѫтькь 173ª, по рѫдоу писати 190б, мца декѫ 182б, мц октѫ въ .а. днь 176ª, вьзѫ тѣло іесво 159б. Думата памѧть съ твърдѣ малко изключения се пише сѐ съ ѫ (употрѣбява се най много въ календарнитѣ бѣлѣжки): памѫ йосифѫ й мироносицамъ 13ª, памѫ моисеа й прку архнѫ 105ª, вь памѧть еѫ 122ª памѫ стого архистратига михаила 161ª, памѫ стго прка захариѫ 163ª, памѫ стихъ мнкъ пам'фила и пр. 168б, памѫ стыѫ мчицѣ Євфимиѫ 174ª, памѫ стхь мнкь евлампиа и пр. 175ª, памѫ стго дионисиа 176б, памѫ стыѫ мамельхы 177ª, памѫ стого апла фомы 177ª, памѫ стго серъгиа й вакьха 177ª, памѫ великаго тряса 177ª, памѫ стхь оць 177ª, памѫ стхь мчнкь проватар'ха адроника и пр. 177ª, памѫ стго павла и пр. 177ª, памѫ стхь мнкъ назариа гервасиѫ и пр. 178ª, памѫ стго апла лоукѫ 178ª, памѫ стго аларіона 178б, памѫ стго апла іакова 179б, памѫ трѧсу 180ª, памѫ стго йосифа патріарха 181ª, памѫ стго анку'дина 181б, памѫ стго мины 182ª, памѫ стго платона 182ª, памѫ стго глигориа чотворьца 182ª, памѫ стго апла андреа 182б, памѫ стго прка наума 182б, памѫ стыѫ мцѫ варьвары 182б, памѫ стго оца савы 183ª, памѫ стго оца амьбросиа 184ª, памѫ стго оца софрониѫ 184ª, памѫ стхь мчнкь еу'стратиа и пр. 184ª, памѫ стго фу'р'са и лев'гиѫ 184ª, памѫ великаго тряса 184ª, памѫ стхь .г. отрокь ананиѫ .азариѫ — 184б, памѫ стго вита 190ª. Нека отбѣлѣжимъ и: жрѣбѫ 115ª, 115б, жалость домоу моюго сьнѣсть мѫ (= мѧ) 6ª, пославшомоу мѫ 10б, къмъ това и ма 151ª.

Тукъ може да причислимъ и случаитѣ, когато ѫ замѣнява старобълг. или срѣднобълг. ѧ у глаголи или имена, макаръ че въ такива случаи замѣната не е тъкмо фонетична, а може да е по анология: что створѫ 84б, хотѫще 78б, коуплѫ дѣите 95ª, глѫ вамъ 126ª, погоубѫть 128б, тако творѫ 138ª, въ поустїнѫ 165ª, земѧ за воулонѫ 166ª, ближнѫѧ вси 106ª, да изгонѫть ѫ 181ª, носѫть 169ª. хранѫще 78б, вь окртьнѫѧ градьцѧ 56ª, скозѣ поустинѫѧ 79ª, близъ поустинѫ 'Єфремъ 33ª, изгонѫть бѣсы 187ª (тая форма стои въ сѫщность намѣсто изганѧти: видѣхомь нѣкого — бѣсы), да не оскврьнѫтъ сѧ, нѫ да ѧдѫть паскѫ 147б, 149ª, повѣдѫть 108ª,

милостїнѫ 103[a], и гл҃ѫ възгласи 76[a], ꙗдѫть 27[б], прославлѫ 34[a], даджть 96[a], проповѣдѫ вм. проповѣдѣ чрѣзъ проповѣдѫ 106[a], да видѫть 145[a] (било написано вѫть и поправено).

Изобщо може да се каже, че дѣто има отклонения отъ правилната срѣднобълг. употрѣба на ѫ и ѧ, тия отклонения ставатъ повече въ полза на ѫ отколкото на ѧ. Това се забѣлѣзва и отъ многото случаи, дѣто надъ ѧ личи една хоризонтална чертица, която показва, че писачътъ захваналъ да пише ѫ (вмѣсто ѧ), но се досѣтилъ о̂ врѣме и си писалъ правилно ѧ. Срв. смѣрѣкѧ҃й сѧ 94[a], кр҃тита сѧ 111[б], то створѧ 136[б], мѧ 144[б].

А какъ си обясняваме тия замѣни, ще се види по̀ долу.

4. Други замѣни съ носовкитѣ.

Освѣнъ тия замѣни между носовкитѣ, които впрочемъ намираме и въ други срѣднобълг. паметници (свр. Добрѣйш. Евангеле), въ нашето Врачанско Евангеле срѣщаме още замѣни между носовки и чисти гласни и то въ такъвъ размѣръ, какъвто ни единъ срѣднобълг. паметникъ до сега не е показвалъ. Тъй напр. носовка ѫ се замѣнява толкова начесто съ а и ꙗ, че почти на сѣка страница се срѣщатъ по нѣколко примѣра. Но освѣнъ съ а, ѫ се замѣнява и съ оу, както ще видимъ, и то пакъ доста често. Нека първомъ разпрѣдѣлимъ тия замѣни, та слѣдъ това ще се опитаме да ги обяснимъ.

ѫ (сѐ едно дали старобългарско или срѣднобългарско) се замѣнява най-често съ ꙗ или съ а (обикновено слѣдъ палатални съгласни) и то прѣди сичко въ крайни срички, а именно въ слѣднитѣ граматични форми:

1) Слѣдъ палатални съгласни.

а) въ 1 л. ед. ч. сег. врѣме: в'скрѣша и҃ а҃зъ 15[б] (двашъ), но на л. 16[a]: азъ в'скрѣшаѫ и҃, както и на л. 25[б] съвръшаѫ дѣло его (свърш.); хоща 42[б], бога не боѩѫ 93[б] десѧтьїнѫ даꙗ҃ 94[a], азъ кр҃ща сѧ 111[б], заклинаꙗ҃ тѧ 126[a] (втора ржка), ѿпоуща ва 128[б].

Любопитно е, че подобни замѣни въ 3 л. мн. ч. сег. вр. нѣма.

б) въ причастия сег. врѣме: стоꙗ бѣ їѡ҃нь 3[б], видѣ ризы е҃дины лежащѫ 2[a], имѣꙗи҃ невѣстѫ 7[a], стоꙗи҃ 7[a], и҃ тъи҃ бѣ чаꙗ 13[б], слоушаꙗ 10[a], слоушаа҃ 10[б], (нѣкой отсѣтне прибавилъ прѣдъ второто а едно малко ї съ по̀ блѣдо мастило), оумираꙗ 14[б], вѣрꙗщимь 26[б], наро̂ же стоѫ҃ и҃ слыша 34[a], ѡ̀ въроующимъ 42[б], се же рѣ҃ назнамениꙗ (вмѣсто назнаменоуѫ) коеѫ смртиѫ прославить ба 43[б] вьсѣкь слыша словеса

моꙗ 48[б], стоꙗща 70[б], стоꙗще 103[а], стоꙗй ѝ грѣжѝ сѧ 146[б], стоꙗ ѝ грѣꙗ сѧ 147[а], стоꙗща 158[а] развръзаꙗ ложесна 167[а], видѣ ѝны стоꙗщѫ 170[а], обрѣте дроугыѫ стоꙗща празны 170[а], оученика стоꙗщѫ 172[б], плачащи сѧ 174[а], слоушаи вась мне слоушаѣть 178[а], молитвѫ дѣꙗ 191[а], стоꙗ ѡ деснѫѭ олтарѧ 191[а], видѣ ісꙋ стоꙗща 198[б].

в) въ 3 л. мн. ч. аористъ: рѣша 1[б], оужасоша ны 2[б], видѣша 3[а], гл҃ша 3[а], 59[б], бѣжѫша 14[а], створиша 62[б], коупиꙗ имъ село скѫдельниче 152[а] (вмѣсто коупишѫ — или коупихѫ?), ѝзгнѫша 139[б], сътворьша вм. сътворишѫ 170[б].

г) въ вин. пад. ед. ч. женски родъ: ѝзити въ галилеꙗ 4[а], ѝ вложи (вмѣсто вложѫ) рѫка моꙗ 8[а], принеси рѫка твоꙗ 8[а], за твоꙗ бесѣдѫ 26[а], създа своꙗ храминѫ 48[б], видѣ тьща ѥго лежѫща ѝ ѡгнымь жегома 50[а], ѝмѣте коустоуѝдиꙗ 133[а], въ ножница своꙗ 146[а], вь третиꙗ годинѫ 169[б], не ѝщѫ волѣ моꙗ 11[а], благаꙗ честь избра ꙗже не ѿнеметь сѧ ѿ неѫ 161[б].

д) въ род. пад. ед. ч. женски родъ: любве бжиꙗ не ѝмате 11[б], ѿ ѧримадеꙗ 13[б], ѿ мене просиши жены самарѧнинѫ сѫща 24[а], ѿ видлеѡмскыꙗ вси 44[б], ѿ галилеꙗ ѥ 45[а], не доуша ли ѥсть волъши пища и тѣло ѡдеждѫ 49[б], ѿ витаниꙗ 112[а], ѿ галилеꙗ (ѝдошѫ) 132, чл҃къ богать ѿ ѧримадеѧ 132[а], ѥтери ѿ коустꙋн'диꙗ 134[а], до крьве захариꙗ сна варахиина 163[б], не имаши власти никоꙗ же 172[а], изнеꙗ же роди сѧ ісс 186[а], ѿ ѥфимериꙗ авиаинѣ 180[б], приде Иѡсифъ ѿ Ѧримадеꙗ 159[а], Иѡсифъ иже бѣ ѿ Ѧримадеꙗ 159[б].

е) творт. пад. ед. ч. женски родъ: тъчиꙗ 42[б]; други примѣри нѣма.

ж) въ имен. и вин. пад. мн. ч. женски родъ; ѡбрѣте продажщаѧ ѡвца ѝ волы 6[а], жены бывшаꙗ 2[б], придошѫ гл҃ща (жены) 2[б], ты сѫть свѣдѣтельствоуѫща (книгы) 11[б], ѥгда своѧ ѡв'ца глашаѣть 28[б], ѝзгонить ѧ (овьцѧ) 28[а], не прослоушашѫ ихъ ѡв'ца 28[б], д҃ша нашѫ вьземлеши 29[а], ѡв'ца мож гласа моего слоушаѣть (мн. ч.) 29[б], плакахѫ мрѣжа своѥѫ 71[а], приѥмьша свѣтильникы своѫ (подл. дѣвы) 68[б], воуꙗѫ (дѣвы) 68[б], внидошѫ въ свїниꙗ 79[б], дѣти моꙗ 96[а], пасти свиниꙗ 97[б], ꙗже ꙗдѣхѫ свиниꙗ 97[б], стѧжѫте д҃ша вашѫ 99[б], стѧжите д҃шѫ ваша 176[а], ꙗже (дѣвы) прїмьша свѣтильникы своѫ 117[а], воуꙗѫ (дѣвы) рекошѫ 117[б], готовыꙗ (дѣвы) внидошѫ 117[б], придошѫ прочаѧ дѣвы 117[б], зрѧщеꙗ (жены) 132[а], пришѣшаꙗ жены сь нимъ 158[а], дѣвы гл҃ща 69[б], видѣ сопьца 53[а] (ако е отъ сопьца), сиꙗ же титлы мнози

чтоцѫ 172[б], настѫпати на зьмиꙗ и на скорпиѫ 178[б], и овца гла҃ ѥго слышѫть 189[а], и своꙗ овцѧ зоветь 189, ѥгда своꙗ овцѧ иженеть 189[а], принесѣте ѿ рывь ꙗже ꙗсте 200[а].

3) въ вин. пад. мн. ч. мѫжки родъ: ѡбрѣте продаѫщаа ѡвца и волы 6[а], пѣнѣжникы сѣдѧща 6[а], послашѫ ѥреꙗ и левгиты 1[б], пѣнѧза расыпа 6[а], въздвигнеши ꙗ 6[б], ꙗже хощеть ѡживить 10[а], ґлы, ꙗже рѣхь вамъ 19[а], вь д҃ни сиꙗ 2[б], сиꙗ ґли ґла 23[а], ґлы ꙗже азъ ґлѧ 37[б], 136[а], ґлы ꙗже далъ ѥси мнѣ 38[б], 143[б], ѿ (вмѣсто ѡ) тѣхъ ꙗже даль ѥси мнѣ 39[а], 144[а], възлюбилъ ꙗ ѥси 42[б], ꙗже даль еси мнѣ 42[б], бл҃вите кльнѧщаѫ вы 46[а], створи (вм. сътворѭ) ва ловца чл҃вкомъ 48[а], кажници, ꙗже исказишѫ чл҃вци 60[а], посла своꙗ рабы 64[б], погоуби ѡубиица ты 64[б], исцѣлити ꙗ 72[а], и грѣшници любѧщаѫ любѧть 73[а], блажени рабї тьи ѫже ѡвраѫщеть гь вьдѧща 86[б], нищаꙗ и бѣдныѫ и слѣпиѫ вьведи 87[б], насытїти сѧ ѿ рожьць ꙗже ꙗдѣхѫ свиниꙗ 97[б], ꙗко сѣнь бо придеть на сѣдѧщаѫ 101[а], ꙗко видѣѫ плачѧщоусѧ [и] пришьша сь неѫ юдеие плачѧщи сѧ 114[а], оузрите анґлы бжиꙗ сьходѧща 106[а], вьсегда бо нищаѫ имате 121[б], ѡбрѣте ѫ спѧща 124[б], остави ꙗ пакьї 124[б], азъ слѧ вы ꙗко аг'ница 163[а] (ако не е схванато като срѣденъ редъ), ꙗко же сьвираеть кокошь ѝтеица своꙗ 163[б], посла ꙗ (дѣлателѧ) 169[б], прокажениꙗ ѡчищаѝте 181[б], вь д҃ни своꙗ 191[а], ѡбрѣтоста съвпкоуплъшасѧ единого на десѧте 3[б] (Асем. има совъкоупьшѧ сѧ).

2) Слѣдъ твърди съгласни (случаитѣ сѫ сравнително малко):

а) вложи (вмѣсто вложѫ) рѫка моꙗ 8[а], принеси рѫка твоꙗ 8[а], исцѣлѣѫ въсѣка ѫза 48[б], видѣ тьща ѥго . . . огнымь жегома 50[а], вьзыде на гора 57[б], не даѥть дидрагьма 58[а], приѥмьлѧще и дидрагьма 58[а], (впрочемъ тая дума си е тъй и въ Асем. и въ Остр.), да продадѧть и жена ѥго 60[б], възложи нань рѫка своѫ 52[б], цѣлѣ (цѣлѧ) вьсѣка ѫза 55[а], рѣ҃ чл҃коу имѧщомоу соухѫ рѫка 74[б], вь сѫбота 85[б] (двашъ), въходѧщоу іс҃ви вь весъ нѣкаѫ 88[б], любѣ[ше] же іс҃с мардѣ и сестра еѫ 112[б], оумочивы вь солило рѫка 122[б], възложишѫ винѫ ѥго написана 155[а], въ правдѫ достойна — вьсприѥмлевѣ 155[б] (схванато като ж. р. ед. ч.), исплъни в'си правда 164[б] написа же титла Пилать 172[б] (ако е ж. родъ; Остр. има пакъ титла — вѣроятно множ. ср. родъ), вечера творѧше 196[б], варава ли или іс҃а 128[б], (трѣбва да бѫде варавѫ), сестра моꙗ ѥдина мѧ остави 161[а], благаꙗ честь ѝзбра 161[б], вьнезаꙗ 101[а].

б) Въ коренни срички: приѩхомь 1[а], вѣрѫ ѩшѫ 6[б], вѣроу ѩли бысте 12[а], вѣры ѩты 14[б], .е. хлѣвъ ѩчьнъ 27[б], .ѥ. хлѣвъ ѩчьны 28[а], неѩшѫ ѥмоу вѣры 31[б], не ѩхомь 71[а], женѫ поѩхъ 87[а], вьмѣтаѭщоу два цатѣ 94[б], та ѩзѫ ничимь же не можеть изити 110[б], прїѩшѫ 117[а], не їасте мене 125[б], приѩшѫ 69[а] 129[б], 143[б], 152[а], 153[б], 170[а], 170[б], ѩста сѧ за нозѣ ѥго 134[а], приѩсте же тѣло ї҃сово 159[б], поѩть ѝ 165[б], тоуне приѩсте тоуне же и дадите 181[б], поѩть ѫ҃ 188[б], ѩть ѝ 196[а], не ѩшѫ ничтоже 199[б], принесѣте ѿ рыбь ѩже ѩсте 200[а], самарѣнинь же нѣкыи градыи приде надъ нь 83[а] (излизайки отъ гражданы, както се пише обикновено), градъ искуситъ ихъ 87[а] (гражданы), прѣдавый ма тебѣ (чрѣзъ мѧ) 151[а].

Нека изброимъ веднага и примѣритѣ, дѣто, наопаки, пъкъ ѫ замѣстя а или ѩ, защото и тая замѣна се дължи на сѫщи фонетиченъ законъ. Примѣритѣ сѫ сравнително по-малко и заематъ слѣднитѣ категории думи и форми.

1) Слѣдъ палатални съгласни.

а) Въ имен. пад. сд. ч. женски родъ: ѝнѣ дшѫ моѫ въз'мѫти сѧ 34[а], мышьцѫ ѝнѣ комоу ѿкрїтї сѧ 35[а], паки рече Исаиѫ 35[а], печаль вашѫ въ радость придеть 41[б], юношѫ нѣкыи 61[б], ѝла ѥмоу юношѫ 62[а], слышавъ юношѫ слово 62[а], жена . . . прикосновьшѫ 53[а], мъзда вашѫ 73[а], рѫка ѥмоу бѣ десноѫ соуха 74[б], что ѥ причѫ сиѫ 75[б], мати твоѩ ѝ братиѫ твоѫ 78[б], мати моѫ и братиѫ моѫ си сѫть слышѫщеи слово бжїе 78[б], творить ми трѫдь в'довицѫ сиѫ 93[б], вдовицѫ сиѫ оубогаа болѣки всѣхь въврьже 94[б], бѫдеть бо бѣдѫ великаа на земи 100[а], близь жѫтвѫ ѥ 100[б], каѩ бо пользѫ бѫдеть 108[б], та ѩзѫ ничимь же не можеть ѝзити 110[б], бѣже Биданиѫ близь Ї҃рлма 113[б], Мариѫ . . . видѣ 114[а], бѣже пещерѫ ѝ каменъ 114[б], крьвь моа— проливаемаѫ за многы 123[а], да мимоидеть ѿ мене чашѫ сиѫ 124[а], аще не можеть сиѫ чашѫ мимоити 124[б], бѫди волѧ твоѫ 124[б], видѣвь ѝюдѫ ѩко сѫдишѫ ѝ 127[б], посла к немоу жена своѫ (им. пад.) 128[б], Мариѫ ѩковлѣ 132[а], бѣже зракъ ѥго ѩко и мльниѫ 133[б], (роз'гѫ не можеть творити о себѣ 138[а], ѩко роз'гѫ исъшеть 138[б]), радость вашѫ испльнит'сѧ 138[б], сиже заповѣдь моѫ 139[а], печаль вашѫ въ радо бѫть 142[а], да радость вашѫ ѝспльнена бѫть 142[б], бѣже годинѫ ѩко шестѫѧ 157[б], и бѫть послѣдъняѧ льсть горъши прьвѫѧ 160[а], въставьши Мариѫ 160[б], жена нѣкоѫ 161[а], да придеть на вы вьсѣка крьвь праведничѫ 163[б], земѧ завлонѫ земѧ Нефталимлѧ (зв. п.) 166[а], Галилеѫ, ѩзыкь великь 166[а] (зв. пад. — да ли не е въ тия два при-

мѣра род. пад.?), вѣ Ѧйна прорчицѫ 168ª, тьи есть Ѧлиѫ 169⁶, жена ꙗже вѣ грѣшницѫ 174ª, се мьза вашѫ многа ѥ на небѣхь 179ª, Ѥзекиѫ роди — 185⁶, Манасиѫ роди — 185⁶ Ѡхониѫ роди — 185⁶, оуслыша[на] вы молитвѫ твоѫ 191ª, глахѫ ꙗко Илиѫ есть 196ª, жена нѣкоѫ 161ª, ѡць ѥ славѫ (и) моѫ 27ª, да не чюѥть ти шюницѫ твоѧ что творить десницѫ твоѧ 103ª, да бѫть милостїнѣ твоѫ вь таинѣ 103ª.

б) Имен.-вин. пад. мн. ч. срѣденъ родъ: ина знаменыѫ 8⁶, дѣла ѫже творѧ 11⁶, аще земнаꙗ рѣхъ вамъ и не вѣроуѥте, како аще рекѫ вамъ нбнѫѧ 5⁶, за словеса сиѫ гда 29⁶, быꙗѫ же тогда сїреныѫ вь ерлмѣ 29ª, срца вашѫ 35⁶, 40⁶ 86ª, словеса ѫже глахъ 36ª, да разумѣѫть писаныѫ 36ª, за тиѫ дѣла 37⁶, 136ª, и твоꙗ моѫ ѥ 39ª, всѣ елико имѫ ѡць моѫ сѫть 41ª, творити ѫ (словеса) 48ª, имена вашѫ 85ª, имѣниꙗ вашѫ 86ª, чрѣсла вашѫ 86ª, аще просить ꙗицѫ 96⁶, егда ѡтѫгьчаѫть срца вашѫ 101ª, имѣниꙗ вашѫ 104⁶, тоу и срца вашѫ 104⁶, възвѣстишѫ всѧ бывшѫѧ 131ª, и болшѫ (дѣла) створить сихь 136⁶, да узрѧть дѣла вашѫ добраꙗ 173⁶, имена вашѫ написана сѫть 178⁶, колъшѫ сихь оузриши 106ª, їсс же вѣды в'сѧ грѧщѫѧ на нь 145⁶, видѣв'ше трѧсъ и бывъшаѫ 156⁶.

в) Родит. пад. ед. ч. мѫжки и срѣденъ родъ: не имамь мѫжѫ 24⁶, хлѣбы прѣдложеныѫ 74⁶, ѡ величиꙗ бжиѫ 82⁶ (схванато като ѡ величиꙗ бжиꙗ), не вьзѧшѫ ѡлѣѫ 117ª, искахѫ лѫжѫ свѣдѣтелѧ 126ª, отъ страха и нечаанинѫ 95⁶, ѡ крьве Ѧвелѫ праведнаго 163⁶, стго Ѥвфимиѫ 166⁶, мѫжѫ не знаѫ 171⁶, видѣвъ матере и оученика стоꙗщѫ его же любѣше 172⁶, и прославѧтъ ѡца вашѫ 173⁶, намѫ стхъ мнкь Назариꙗ. Герасиѫ. Протасиѫ и Келасиꙗ 178ª, намѫ стхь отрокь Ѧнаниѫ, Азариѫ 184⁶. апла Вардоломеѫ 189⁶, ꙗко видѣшѫ и оумерьшѫ 159ª, стго апла Ѧнаниѫ 176ª, намѫ стго ѡца ишего Амьбросиѫ 184ª, кого мѧ глѧть чѧци сѫщѫѧ 193ª, (срв. л. 90ª: что мѧ глеши благаа).

г) Иммен. винит. пад. двойно ч. мѫжки родъ: видѣвъ ѫ по себѣ идѧщѧ 3⁶, възва ѫ 48ª створиль ѫ ѥ 59⁶, пристѫпльшѫ два лѫжѫ свѣдѣтелиа 126ª, дроугѫѧ два 118ª, ѫже бѣста ѡбещника 71⁶, приѡбрѣте дроугѫѧ два 118ª, ведошѫ сь їсомь ина два злодѣѫ 156⁶, два п'тен'ца голѫбиѫ 167ª, пристѫпльшѫ два свѣдѣтелѣ лѫжѫ 148ª.

г) други форми и думи: Мардѣ же егда оуслїшѫ 113ª, прихождѫхѧ 6⁶, бѣжѫша 14ª, бѣжѫшѧ 52⁶, изгнѫни бѫть 34ª, аще мѧ бысте знаѫли 36ª, не троуждѫть сѧ 50ª, аще имѫте 59ª, въпрашѫѫхѫ 75⁶, послоушѫть 78ª, угнѣтаѫхѧ тѧ 81ª, 183ª, рїдаѫхѫ 81⁶,

ѿпоущѧть ти сѧ грѣси 107ᵃ, чѧша ѫже аз пиѫ 111ᵇ, оутѣшѧѧще ѫ 114ᵃ, съ пиꙗницѫми 117ᵃ, оубожѣвь сѧ 118ᵇ, раскаѫвь сѧ 127ᵇ, ѫко рече имь 26ᵃ (вм. ꙗко), никтоже бо ѫбѣ глше о немь 21ᵃ, — ѫбѣ стои вмѣсто ꙗвѣ, вѣше бо ѫ[ко] зависти ради прѣдашѫ и 152ᵇ, изыде сѣѫи сѣѫть 75ᵃ, поучѫти сѧ 99ᵇ, стѧѫѫте дшѫ вашѫ 99ᵇ, чюждѫхѫ сѧ 192ᵃ, въ трпѣни вашемь стѧѫѫте дша вашѫ 99ᵇ (вм. стѧѫите — стѧѫѣте — стѧѫате), вь ѿдеждахь овчѫхъ 177ᵇ, оуслышѫ (аор.) 113ᵇ.

2) Слѣдъ твърди съгласни.

не доставшоу вынѫ 8ᵇ, тукъ ѫ замѣстя а, а не оу, защото абсолютниятъ дат. падежъ вече се не схваща заедно съ сѫществителното, а като дѣепричастие; освѣнъ това срв. и слѣдния примѣръ: винѫ не имѫть 8ᵇ; може да е влияло и нарѣчието вынѫ; лѫкоть ѥдинъ 50ᵃ, бѣ же сѫботѫ 18ᵃ, видѣшѫ юношѫ сѣдѧща — одѣꙗнѫ въ ѿдежѫ бѣлѫ 14ᵃ, они же излихѫ вьпиꙗхѫ 129ᵃ, вола своего ли ослѫ 85ᵇ, Зоровавелъ же роди Авиѫдѫ 185ᵇ, глѫхѫ 34ᵃ, вѣрѫ твоꙗ сѣеттѧ 81ᵇ гѫждеть годїнѫ25ᵃ, жена хананеискѫ 69ᵇ, рѫка ѥмоу бѣ деснѫѧ соуха 74ᵇ, хѫлѫгы 87ᵇ, вм. халѫгы, дроугѫѧ два 118ᵃ, всѣ (= вьсѧ) изъ гнѫ 6ᵃ, изгнѫны бѫть 34ᵃ, изгнѫша 139ᵇ, прѣꙗхѫвшеи 58ᵃ, нѫ невъзъвлгтныѫ 73ᵃ, не вѣстѫ сѧ что просѧща 111ᵇ, два п'тенца голѫбинѫ 167ᵃ, бѣ же годинѫ третиꙗ 154ᵇ, изиде крьвъ и водѫ 156ᵇ, рѫгѫхѫ сѧ ѥмоу 157ᵃ, и тьмѫ бы по в'сеи земи 157ᵇ, изыде аѥиѥ крьвь и водѫ 173ᵃ, аще имѫте вѣрѫ 197ᵇ, ѿни рѣшѫ варѫвѧ 129ᵃ, понеже цѣнѫ крьве ѥ 151ᵃ, отроковицѫ да ѫ матери 197ᵃ, нбнѫѧ ср. р. мн. ч. 5ᵇ, вола своего или ѿслѫ 85ᵇ, блїзь жѫтвѫ ѥ 100ᵇ, Июдѫ же приемъ спирѧ 145ᵇ, спирѧ же и тысѫщникь 146ᵃ, (спирѧ стои вмѣсто спирѫ).

Най-често се срѣща а замѣнено съ ѫ въ 3 л. ед. число сегашно врѣме отъ глаг. имати или имѣти: имѫть животь 9ᵃ, 10ᵃ не имѫ ходити 22ᵃ, имѫ свѣ и животь 22ᵃ, смрти не имѫ в'вѣкы 26ᵇ, смрти не имѫ видѣти в'вѣкы 26ᵇ, смти не имѫтъ въкусити 27ᵃ, дхъ пльти и кости не имѫ 36ᵃ, въ мнѣ не имѫ ничесоже 39ᵇ (вѣроятно грѣшка вмѣсто имѫ), всѣ елико имѫ ѿць 41ᵃ, не имѫть ходиты, нѫ имѫть животь вѣчны 45ᵃ, сїь чловѣчкы не имѫть где главы пѫклонити 50ᵇ, не имѫть чесо ꙗсти 56ᵇ (подлогъ народъ, но глаголътъ може да бѫде и въ множ. ч.), власть имѫ сїь чловчьи 53ᵇ, 72ᵇ, 107ᵇ, иже не имѫть да не мнить сѧ имѣѫ 78ᵇ, сїь чльь не имѫть 84ᵃ, богь не имѫть ли с'творити мѫсти 93ᵇ, не имѫ прѣити рѫсы 100ᵇ, вь мнѣ не имѫть ничтоже 137ᵇ, елико имѫть

ѡц҃ъ 140[б], да имѫ҃ радо҃ мож 144[а] (подлогъ вьсь миръ, та може да бѫде и множ. число), да в'сѣкы — не погибнеть нѫ ѩмѫть животь вѣчны 6[а], 162[а], вина и сикѣра нѣ ѩмѫть пити 191[б], вѣрѫ ѩмѫтъ ꙗко же гл҃еть 197[б] (за забѣлѣзване е, че ѫ въ ѩмѫтъ е написано върху истъркано мѣсто), ѣда ѩмѫть хвалѫ 92[б].

Споредъ свойството на паметника, въ който много на често се мѣнява ѫ съ ѧ и наопаки, слѣдва сега да изброимъ пъкъ случаитѣ, дѣто ѧ замѣстя ꙗ слѣдъ съгласна, т. е., като да стои както намѣсто етимологично ꙗ, тъй и намѣсто ѣ срѣднобългарско, па и старобългарско:

ѧ стои намѣсто ѣ въ слѣднитѣ категории думи:

а) въ имен. пад. ед. ч. женски родъ: се же є҃ волѧ 15[б], тако ѩ҃ѣ волѧ прѣ҃ѣ оц҃емь вашимь 45[б], небо и земѧ мимондеть 66[б], 100[б], да бѫдеть волѧ твоꙗ 103[б], землѧ потрѧсе сѧ 131[а], 156[б], ѩ бѫдеть послѣнѧѧ льсть горъши пръвы҃ 133[а], земѧ заблонѫ, земѧ нефталимлѧ! 166[а], дондеже прѣидеть небо и земѧ 173[б], се раба г҃нѧ 188[а], Марнїа Ꙗковлѧ 13[б].

Други примѣри вж. между замѣнитѣ на ѫ и ꙗ.

б) въ род. пад. ед. ч. мѫжки и срѣд. родъ: ѩскорабла 57[б], 71[а], ѿ соупьрѧ моего 93[б], Іѡана крѣ҃тителѧ 109[а] (ꙗ прилича и на ꙗ), поражеи пастьїрѫ 123[б], ѩскахѫ льжѫ свѣдѣтелѧ 126[а], посла — свѧзьнѧ 147[а], не иматъ цр҃ѣ тьѭмо кесарѧ 151[б], до нѩѣжнѧго (=нижьнѧаго) 156[б], памѫ҃ ст҃го І҃оа крѣ҃тлѧ 163[б], на оутръꙗ — ст҃го Иѡ҃ана крѣ҃тлѧ 164[б], болни Ѩ҃оана крѣ҃тлѧ 169[а], не имамь царѧ тьѭмо кесарѧ 172[а], їци .к҃д. ѩюнѧ 176[а], м҃ца ѩюнѧ 181[а], с҃на Ѧврамлѧ 185[а], Давида царѧ 185[а], Ѳалатїль же роди Зоровавелѧ 185[б], .і҃. юнѧ 187[б], ѿ кесарѧ 187[б], м҃ца ѩюнѧ въ .д҃. 189[а], рожѣство Ѩоана крѣ҃тлѧ 190[а], ѩци февраря въ .к҃д. 190[б], стоꙗ ѡ деснѫѧ ѻлтарѧ 191[а], с҃на чл҃вчѧ 193[б], главы І҃оа крѣ҃тлѧ 197[а], прѣѫ҃е видѣть х҃а г҃нѧ 167[а].

в) въ дуалъ мѫжки родъ: бѣста бо рыбарѧ 48[а], възведоста родителѧ ѡтрочѫ І҃са 167[а].

г) въ имен.-вин. мн. ч. срѣденъ родъ: вѣси в҃сѧ 42[а], вьсѧ въз҃можна сѫть 62[б], възвѣстишѫ в҃сѧ 52[б], готова сѫть всѧ 87[а], всѧ си съхранихь 90[а], вьсѧ възможна сѫтъ 90[б], всѧ моꙗ твоꙗ сѫть 98[б], 143[б], всѧ дрѣва 100[б], дондеже всѧ си бѫ҃ть 100[б], всѧ мощна вѣрѫ҃щомоу 110[а], възвѣстишѫ всѧ вывшѫѧ 134[а], блюсти всѧ елико заповѣдахь вамъ 134[б], вьсѧ ꙗже слыша҃ 139[а], си вьсѧ сьтворѧть 140[а], вѣскї в'сѧ 142[б], вѣдьі в'сѧ грѧ҃щѫѧ нань 145[б], въсѧ сьврьшиш҃ѫ

158[б], показа ѐмоу в'сѧ ц҃рствиꙗ 165[б], в'сѧ дамь тебѣ 165[б], скон'чаш҃ѫ въ|сѧ 168[а], вьсѧ ѹ҆же сьврьшишѫ сѧ 173[а], разоумѣсте ли в'сѧ си 176[б], всѧ елико хощетъ да творѧть вамъ чл҃ци 177[б], (може да бѫде и ед. ч.), вьзвѣстишѫ емоу в҃сѧ елико сьтворишѫ 197[а], в'сѧ елико а҃ще просите 197[б], оставлъ вьсѧ (ако е мн. ч.) 73[б].

д) въ аор. у глаголи на ѣ: прозрѧ 31[а], 31[б], 91[а], оу҆зрѧ 48[а], по что сѧ ѹ҆ськмнѧ 58[а], видѧ 51[б], 65[а], оумльчѧ 65[а], оу҆зрѧ Аврама 77[б], вьскїсѧ всѣ 88[а], видѧ і҆с҃ помышлениꙗ ихь 53[б], видѧ и҆ 93[а], оузрѧ и҆ о҆ц҃ь 97[б], видѧ леу҆гиѫ 110[б], видѧхомь 119[б], видѧ ї҆оань і҆с҃а 164[б], просьвтѧ сѧ лице ѥго 195[а], призрѧ 171[а], видѣвьї мене видѧ и ѡ҆ц҃а 37[а], не сьїмѧ (съмѣ) — вьпросити 66[б].

е) въ имперфектъ: вь весь въ нѧже и҆дѧста 3[а], творѧше сѧ 3[а], зрѧста где его полагахѫ 13[б], молѧхѫ той = молѣахѫ (тъ) и҆ 26[а], ѐлико хотѧхѫ 27[б], хотѧшѧ 149[б], молѧхѧть и҆ 52[б], и҆дѧхѫ 73[б], ꙗздѧхѫ (вм. ꙗдѣхѫ) 74[а], стьїдѧхѫ сѧ вьси 86[а], сѣдѧше 91[б], славѧхѫ 107[б], молѧхѫ 107[б], о҆ни же мнѧхѫ 113[а], вѣдѧше 128[б], хоулѧхѫ(ть) и҆ 130[а], прѣтѧше ѐмоу 130[б], сѣдѧше 147[б], мльчѧше 148[а], хотѧше 149[б], хоулѧ[хѫ]ть и҆ 154[б], хоулѧхѫтии (=хоулѣахѫ-тъ-и) 135[б], хоулѧшетьї (=хоулѣаше-тъ-и) 157[б], зрѧсте где и҆ полагахѫ 159[б], и҆дѧхѫ вьси 187[б], чюждѫхѫ сѧ еже мьдлѧше 192[а], много творѧше 196[б], вечера творѧше 196[б], никтоже не смѧше вьпросити 200[а], приходѧще 93[б], вм. приходѣше.

ж) у сѫществителни на ѣнинъ: назарѧнина 14[а], 145[б], ѿ мене просиши женьї самарѧнинѫ сѫща 24[а], самарѧнинъ 26[б], назарѧнине 70[б], самарѧнинь 89[а], назарѧнинь 91[б], 172[б], назарѧниномь 127[а].

з) въ императивъ: нерода(и)те 45[а], гр҃ѧте ꙗко ѹ҆же готова сѫть всѧ 87[а], (обикновено кор. ѧ у тоя глаголъ се прѣдава чрѣзъ ѫ, та това ѧ стои вм. ѣ), сѣдѧте тоу 123[б], ѿтрѧсѧте 80[б].

и) у други думи: всѧкѫ розгѫ 39[б], о҆ сѫдѧ 40[б], цѣлѣ (=цѣлѧ) всѧкьї неджгь 55[а], всѧкь 96[б], всѧкьї 162[а], и҆ пѣни тѧщить 109[б], невѣстѧ сѧ что просѧща 111[б], оукрѣпилѧжи 124[а], беседа твоꙗ ѣвѧ тѧ творить 127[а], видѧть гроба (супинъ) 133[а], даꙗхѫ ѐмоу ѡ҆цьтѧно вино 154[а], разарѧѧ црьковъ 155[б], чесо изидосте видѧть 169[а], нѫ чесо изидосте видѧть 169[а], по пѧнѫзоу 170[б], пѧнѧзема двѣма 179[б], въсѧкьї неджгь и вьсѣкѫ ѧ҆зѫ 181[б], вьсѧкьї гл҃ъ (глаголъ) 188[а], въ ланитѧ 147[а] (ако е двойств. число).

Наопаки пъкъ ѧ бива замѣнявано съ ѣ: ѡ҆клѣзи сь нама 3[а], вѣжѫть 85[б], не сѣди 89[а], не ср҃це ли наю горѣ бѣ 3[б], свѣтїлъникь горѣ и҆ свѣтѣ 11[б], всѣ ѹ҆же бѣхѫ сь нимь 71[б] (вин. пад. — вьсѧ), прижѣть

же страхъ вьсѣ 74[a], всѣ привлѣкѫ къ себѣ 34[a], смѣрѣй сѧ 90[a], видѣ же вѣтрь оубоꙗ сѧ 57[б] (Остр. видѧ, Путн. видѣвъ), цѣлѣ вьсѧкыї недѫгь 55[a], молѣ его 76[a], болѣй оумираше 76[a], видѣй тѧ 104[a], славлѣ бога 89[a], двѣ мелѣщи 116[a], поставлѣ 118[б], творѣще 157[a], (щ прѣправено на ш), сѣдѣща 126[a], грѧдѣща 126[a], не имѣщоу 60[б], женѣи 25[б] (двашъ), мнѣ ꙗко — (1. л. сег. вр.) 174[б], мнѣщеи сѧ 112[a], ꙗко тыї мѣ посла 42[б], два пѫти, ꙗкоже мѣ възлюбилъ еси 42[б], (отъ втората ржка), цѣтѫ киносѫ 63[б] (двашъ), не ищѫ волѣ моꙗ 11[a], ѿ ефимериꙗ Явиан'нѣ 190[б], ѡбрѣте пѣнѣжникы сѣдѧщѧ 6[a], всѣ изгънѫ 6[a], мѫдрѣщоу же женихѫ 69[б] (вм. мъдрѧщоу). — Не смѣтаме случаитѣ, дѣто ѧ се замѣнява съ ѣ у глагола помѧнѫти, който още въ старобълг. се пише съ ѣ. А въ ꙗвлѣѫ сѧ (1. sing.) 137[a] и смѣрѣѫи сѧ (part.) ѧ (срѣднобългарско) е замѣнено съ и ѣѫ! — Ако тукъ пѣмаме работа съ многократнитѣ форми ꙗвлѣѫ сѧ, смѣрѣѫ сѧ; видѣ тѧ 103[a], ѥмоуже имѣ семеѡнь 167[a], вьнѧ (= вънѣ) 190[a].

Прѣди да обяснимъ тия замѣни на ѫ и ѧ, които съ голѣмото си множество биятъ въ очи и не даватъ да се съмняваме, че иматъ органична основа въ самия говоръ на Врачанско Евангеле, пека прѣдставимъ и други, случайни, замѣни на сѫщитѣ гласни, едно за да свършимъ съ примѣритѣ, що досѣгатъ замѣнитѣ на ѫ и ѧ, и друго да се види очебийната численна разлика между горната и долната групировка на примѣритѣ.

Наспротивъ многото замѣни на ѫ съ а и обратно биха се очаквали и доста случаи, дѣто ѧ би се замѣнявало съ е или наопаки; не, такива замѣни сѫ извънредно рѣдки и колкото ги има, сѫ или случайни писарски грѣшки, или пъкъ — произлѣзли поради синтактични (морфологични) замѣни:

ѧ замѣнено съ е: да никомоуже не глѣть 109[a], дроугыѫ книгы глѣть 132[a], 159[a], зрѧщеꙗ (подлогътъ е жены) 132[б], ре се вм. речетъ сѧ 122[a], негодѹваше 3. л. мн. ч. 120[б]; да не жежѫ 24[б], вм. жѫждѫ срв. и недописано же на л. 158[б]: гла же вм. жеждѫ; честь 61[б], мнѣ даль еси е и слово твое сханишѫ 143[б]; е тукъ вѣроятно стои вм. ѧ или ѫ, (вин. мн. ч.), понеже липсува такова мѣстоимение въ изрѣчението; и ты отроче 193[a], може да е зв. п. отъ отрокъ.

ѧ стои вмѣсто ѥ или е: ѡвръзѧть сѧ 48[a] (което може да бѫде и множ. ч.), позобашѫ ѧ (=ѥ, но може да бѫде и мн. ч. вин. м. родъ) 75[a], лоно 'Аврамлѧ 77[a], на вскрениꙗ гиѧ 200[б] (трѣбва да бѫде ед. ч.), прѣлѧзѧи 28[a] (ако излизаме отъ лез-), иже написа сѧ 44[a] (трѣбва да

бѫде се!), сѣдѧщѧ (подлогъ людие) 166ª, въ ѝмѧ прѝрчѧ 54ª, въ мнѣ не имѧть (3 л. ед.) ничьсоже 39⁶, како сѝѧсѧ вѣсноувавы 79⁶, на нѧже еси пришель, сътвори 125ª.

ѫ замѣнено съ оу. Покрай обикновенитѣ и отъ други п-ци познати замѣни, като: водѝныи троудъ 89ª, моудить 116⁶, моудѧщоу 117ª, поудить сѧ, поужницѝ 169⁶, Врачанско Евангеле показва и други доста много примѣри, дѣто не само ѫ се замѣнява съ оу, но и оу се прѣдава съ ѫ: вѣрѫ ꙗли выстѣ 12ª, се рекъ дꙋноу и гла 7⁶, нападошѫ на храминѫ тоу 48⁶ (може да е подъ влияние на форма храминѣ тои), чюхъ силѫ ꙋзьшѣшоу изъ мнѣ 81ª, може да е схванато като дѣепричастие, срв. още: очювь вь себѣ силѫ ишѣшоу ѿ него 183ª, разорѧ житницѫ моѫ ѝ большꙋ съзижѫ 84⁶; азь вѣскрѣшоу и 16⁶, въпроши|ꙋ вкї 75ª, градꙋ (= грѧдѫ) искуситъ ихъ 87ª, ѿ соупьрѧ моѣго 93⁶, соуша (тъй! — вмѣсто сѫща) пѿ смоковѝницеѫ видѣхтѧ 106ª, вь зареф'фоу сидоньскѫѧ 190ª, вложити въ коръваноу 151⁶, ꙗко видѣ ѫ плачѧщоу сѧ 114ª, и тука може да е схванато като дѣепричастие, както и: видѣ вдовицѫ оубогѫ вь мѣтѧщоу два цатѣ 94⁶, оузриши славоу бжїѫ 114⁶, начѫть скрьбѣти и тꙋ|жити 123⁶, видѣти хотѧ кончїноу 125⁶, жже имеши прѣжѣ рыбоу 58⁶, да ѝмѫ радо моѫ испльненоу вь себѣ 144ª, поклонение чтнаго ꙋжа стго аѝла Петра 166ª, дати трѣбоу 167ª, и вь единою на л. годиноу 170ª, ѡжени сѧ ѣю 196⁶, на воиноу идѧще 197⁶ (въ бѣлѣжка), да и миръ съ вѣрꙋ иметъ 42⁶ (втората ржка), поцюу сѧ два краты 94ª, коль оузька врата 177⁶ (4 реда по-горѣ: жзькыми крати). Може би и ѿвръго сѧ 123⁶ вмѣсто ѿвръгоу сѧ.

И наопаки ѫ стои вмѣсто оу: знаменѫѧ 34⁶, ѡвы же на кѫплѧ своѫ (ѿидошѫ) 64⁶, вьсеѫ ѡбоѫ заповѣдиѫ весь законь ѝ прѝрци висѧть 66ª (дуал.), ѿ неѫ (дуалъ) 71ª, ѿ ѡбѣшеноу злодѣѫ 130⁶, и пакъ на л. 155⁶: единь ѿ обѣшенѫѧ злодѣꙗ, а на л. 157⁶: единже ѿ обѣшеною злодѣѫ; хощѫ семоу послѣднѫемоу дати 770⁶, подобно ѣ цртво небесное неводѫ вьврьженоу вь море и ѿ в'сего рода сьбравшѫ 176⁶, не иматъ пити ѫже (оуже) 123ª, запрѣти вѣтрꙋ(мь) и морѫ 180⁶, може би и: прїкоснѧвьшѫ вьскриль ризи его 53ª, тебѣ же творѧщѫ мѧтїнѫ 103ª, да оутѣшѫть ѫ ѡ братѣ ѣѫ (вм. ею) 113⁶.

ѫ стои вмѣсто е: Тая замѣна се срѣща почти сѐ въ 3 л. ед. ч. сег. вр., види се подъ влияние на 3 л. мн. число: ѝ разоумѣѫть что творить 45ª, ѿвръзаѫт' сѧ 48ª, жена ꙗже прикасаѫтьсѧ 174⁶, ѿврьзѫть сѧ 48ª, слышѧще слово ѝ дрьжѫть ѫ 76ª, обоуимь ѫ (отрочѫ) 187ª, приемь отрочѫ постави ѫ 187ª, положи ѫ (тѣло) 132⁶, видѣти

ѫ (село) 57ª, ꙗдшихь бѣшѫ (вмѣсто бѣше, както е на л. 56⁶, 87ª), гл҃шѫ имь слово (3 л. ед. ч.) 107ª, гл҃шѫ ѥ҃моу, 108ª, гл҃шѫ чисто 108ª, гл҃шѫ имъ 108⁶, гл҃шѫ народоу 85⁶, гл҃шѫ къ възваны҃мь причѫ 89⁶ (сѐ 3. л. ед. ч.), въскрѭѫть 111⁶, възрадоуѫть сѧ душа҃ моꙗ 170ª, въсхыщаѫть ѫ (царствие) 169⁶, мѣташѫ жрѣбиѫ 154⁶, 155ª (може да е мн. число!), равны намъ сьтворилъ ѫси 170⁶, въсмѣѫте сѧ 179ª, манась твои ѫже имѣхь 95⁶ (вѣроятно вмѣсто еже), сьшьльствоуѫть 53⁶, вмѣсто се хоульствоуетъ, неоудобь . . . вь цр҃твиꙗ бж҃иꙗ вьниднѫтъ 90⁶, вм. цр҃твие божие чрѣзъ царствиѫ божиѫ; едва ли би се прѣдполагало тука мн. число; тъй сѫщо: дон'деже видѧть цртвиꙗ биꙗ пришѣ҃шѫѧ въ силѣ 108⁶; видѣвь же пилатъ ꙗко ничтоже оуспѣѫть 129ª, 153ª (трѣбва да бѫде оуспѣетъ), исповѣдаш҃ѫ вмѣсто -ше сѧ 168ª, въсмѣѫтесѧ 179ª

е вмѣсто ѫ или ѧ: рѣзахѫ вѣие ѿ финикъ 115⁶ (може да се е схващало като ср. родъ), да бѫдѣть сцѣени 144⁶, да ѥ҃дино бѫдеть ibid., сьбираеть 138⁶, слѣпы҃ прозираеть 178⁶ сѐ 3 л. мн. число. и҃ тьи и҃счезне ѿ нею 3⁶ (вмѣсто исчезнѫ), ѻ҃вца моѫ҃ гс҃а моего слоушаѥ҃тъ 29⁶ (схванато като ед. ч.), грѧдетъ 29⁶ (сѫщи случай), тоу и слоуги҃ моѫ да бѫдеть 34ª, (да и҃ ти бѫдеть ѿсцѣени, вьси едино бѫдеть, да и ти въ на҃ едино бѫдетъ, да бѫдетъ едино, мн. ч., и ти въ мнѣ да бѫдетъ съвръшени 42⁶ — сѐ отъ втората ржка) ищеть зашѣ҃шее (овьцѫ) 45⁶, даеть 3. pl. 73ª, да бѫдеть и ти сцѣени 144⁶, да едино бѫдеть 144⁶, всѧ ѥ҃лико хощетъ да творѧть вамъ чл҃вци 177⁶.

ѧ вмѣсто ъ или ь: съ ѿржжиемь и дрѫголъми 124⁶, вьзьнѧзе (= възньзе) 131ª, вьнѧзи ножь 146ª, и възнѫзъ на тръсть 156ª, възнѧзъше 158⁶ да вѣроуѫть вь тѧ (= тъ), ѥ҃го же посла 15ª,

ѫ вѣсто ъ или ь: дльжень .е҃. ѫ сѫть динари 174⁶, ѿ пьчелъ сѫтъ 36ª, мѫздѫ своѫ҃ 103ª, боꙗхѫ бо сѧ тебѣ, (1. л. ед. ч.) 25⁶, придѫ вм. придъ аор. 142⁶.

ь или ъ вмѣсто ѫ: сьсѣди 30⁶, сьпрѫгь 87ª, ѥ҃гда възвращь сѧ (1 л. ед. ч.) въздамь ти 83⁶, и҃ поставить — козлищъ ѿ шоуѫѧ 119⁶, бѧдеть на л. 133ª е прѣправено отъ бьдеть; видѣ етеръ вдовицѫ оу҃богѫ 94⁶, единь рабини 126⁶, нъ 111ª, 141ª, 147⁶, 187ª (писано кь), не оу҃сьмнить сѧ 197⁶.

ѫ вмѣсто о: ѿ плода бо дрѣво познанѫ бѫдеть 55⁶.

ѫ вмѣсто ѣ: ѿтрѧсѫте импер. 80ª.

ѧ вмѣсто оу: глаголахѫ же слѣп'цѧ пакы 31ª.

ѧ вмѣсто а: прохождаше ї҃с҃ грѧды҃ в'сѧ и вьси 55ª.

Други замѣни на ѫ и ѧ сѫ още по̀ незначителни отъ послѣднитѣ четири категории и произлизатъ като че ли сѐ отъ невнимание или отъ нѣкаква наслонка върху форми, които изискватъ други звукъ, а не ѫ или ѧ:

и вмѣсто ѧ: вложи рѫка моꙗ 8[a] (два пѫти, вмѣсто вложѫ), ѝ створи (сътворѭ) ва ловца чл҃комъ 48[б], възмѣрить вамъ 3. pl. 47[б], азь знаѫ ѝ 29[б] (допълнението е овцѧ, но тукъ може да е употрѣбена формата за двойно число, която отсетнѣ става генерална въ нѣкои говори), в'си сѫщіе въ гробѣхъ ѹслышить гл҃а сн҃а бж҃иꙗ 10[б].

3. Фонетична стойность на ѫ и ѧ въ Врачанско Евангеле.

Макаръ че Врачанско Евангеле е отъ XIII вѣкъ, но то произхожда отъ такива краища, дѣто вече тогава носовкитѣ сѫ биле изгубили своя назалитетъ и сѫ се изговаряли като ъ и ′ъ, т. е. тъй, както е било свойствено на сички български говори, които не сѫ биле изяснили още отъ по̀ прѣди тъмнитѣ вокални елементи на ѫ и ѧ въ носово ǫ и ę. Съ други думи, излизайки отъ прабългарски ǭ и ′ǭ за ѫ и ѧ, съвсѣмъ естествено е да прѣдполагаме не само за говора на Врачанско Евангеле, но и за цѣлия български езикъ изобщо, слѣдъ като изчезне назалниятъ призвукъ, да се получатъ за ѫ и ѧ тъмни гласни ъ и ′ъ. Тия тъмни гласни сега може съ врѣме да се изясняватъ, да се вокализуватъ тъй или инакъ, и да произлѣзатъ разнитѣ днешни рефлекси за ѫ и ѧ. Въ говора на Врачанско Евангеле вокализацията като че е вече захванала и то къмъ посока на *а;* тя е захванала отъ крайнитѣ срички (отдѣто и въ други бълг. говори се захваща) и тукъ-тамъ дори се явява и въ коренни срички. Тоя стремежъ къмъ изяснение на ѫ и ѧ въ Врачанско Евангеле се изразява сега тъй, че писачътъ вече не прави разлика между ѫ и ѧ въ крайни срички; а понеже на ѧ съотвѣтенъ ясенъ звукъ е ѣ, то споредъ това въ сѫщия паметникъ става замѣна и между ѧ и ѣ, и то не само въ крайни, но и въ срѣдни срички. Замѣната между ѧ и ѣ обхваща и срѣдни срички нѐ защото и срѣдно ѧ е било вече изяснено въ ′а, а защото звукофизиоложката и фонетична разлика между ѧ (= ′ъ) и ѣ (= ′а) е много по̀ малка, отколкото между ѫ (= ъ) и ѧ. Имайки прѣдъ видъ фонетичната близость между ѫ и ѧ, както и между ѧ и ѣ, имайки на умъ и двойната употрѣба на ѫ и ѧ като твърди и като йотовани гласни (вж. многобройнитѣ горѣ примѣри съ начални и слѣдгласни ѫ и ѧ), лесно ще разберемъ, защото се кръстосва и прѣмѣсва тѣхната

графична употрѣба тъй, че тѣ стоятъ ту на мѣсто твърди, ту намѣсто меки гласни. Тъй напр. ако покрай правилната по срѣднобългарски форма прославишѫ срѣщаме и прославишѧ, то отклонението се дължи не толкова на прѣдполагаемо изяснение на ѫ или ѫ въ ѥ, което не е допустимо за говора на Врачанско Евангеле, — защото ниединъ достовѣренъ примѣръ нѣма въ него, дѣто ѫ да бѫде замѣнено съ ѥ, — а се дължи на това, че знакъ ѫ е сѫщеврѣменно знакъ за ′ъ и за *jъ* (слѣдъ гласни); щомъ е тъй лесно ще може да се пише ту — шѫ ту шѧ, защото и едното и другото може, споредъ графичното значение на ѫ и ѧ, да се чете и шъ и ш′ъ. На това основание ставатъ и други замѣни между ѧ и ѫ въ Врачанско Евангеле, замѣни слѣдъ чисти съгласни. Писачътъ по нѣкога прѣправя разни букви ту на ѫ ту на ѧ, споредъ както му по̀ прилегне, а не както го изисква граматиката. Сравни: ѧ прѣправено отъ ь въ бѧдеть л. 133ª, сьбѧдеть сѧ 149ᵇ; отъ ъ — въ трѧсъ л. 156ᵇ, отъ и — въ багрѣнѧ 150ª, мч҃нцѧ 176ª, и пр.

Слѣдъ тия обяснения нека направимъ подробенъ разборъ върху разнитѣ замѣни съ ѫ и ѧ.

ѫ слѣдъ ч намѣсто ѧ, както е въ повечето срѣднобълг. паметници, казахме, че не е уединено явление, защото има и други срѣднобълг. паметници, които пишатъ тъкмо тъй чѫдо, начѫло, ѡтрочѫ, както и Врачанско Евангелие. А отъ какво произлиза тая генерализация въ правописа на носовкитѣ слѣдъ шушкави съгласни, лесно ще се разбере, щомъ земемъ прѣдъ видъ отъ една страна изговорътъ на ѫ и ѧ като ъ и ′ъ и отъ друга — характерътъ на съгласна ч, която споредъ разнитѣ български говори може да бѫде изговаряна по̀ твърдо или по̀ меко, сирѣчъ да имаме изговоръ чъдо и ч′ъдо; тогава срѣднобългарското писане чѫдо ще отговаря на чъдо, а чѧдо — не ч′ъдо.

Колкото за самата „замѣна“ между ѫ и ѧ слѣдъ шушкави и слѣдъ меки съгласни, азъ съмъ се изказвалъ и другждѣ, па и сега съмъ на мнѣние, че срѣднобългарската юсова замѣна не стои въ органична връзка съ старобългарското нарѣчие, а произлиза отъ стремежъ да се прѣдаде на книга новъ за старобългарския книжовенъ езикъ изговоръ, който изговоръ си е билъ свойственъ на Търновското нарѣчие и прѣди срѣднобългарския периодъ, само че до тогава не му е даванъ писменъ изразъ. Защото азъ смѣтамъ, че изговоръ *ǫ-ę* за ѫ-ѧ, ако е наистина сѫществувалъ нѣкога въ български езикъ, той ще е билъ уединенъ, диалектиченъ изговоръ, който накъмъ прабългарскиятъ изговоръ *ъ̨-′ъ̨* е тъкмо тъй вториченъ,

вокализуванъ, както и о и є накъмъ ъ и ь. И както ъ-ь веднъшъ вокализувани въ ясни гласни о=є се вече не подлагатъ на никакви фонетични промѣни, тъй сѫщо и ǫ-ę е трѣбвало да запазятъ тоя си изговоръ, съ тая само разлика, че биха изгубили назалния си призвукъ и биха се приближали до чисти *о* и *е*. Туй положение намираме наистина въ днешния Дебърски говоръ, дѣто не само ъ и ь, но и ѫ и ѧ се изговарятъ като *о* и *е:* токмо, темно, мока, тешко, жетва, јодро. Въ други говори, между които Костурски, Шуменски и Дакийско-български, както и нѣкои сѣверозападни говори, вокализували само ѧ, та се получилъ у тѣхъ изговоръ ъ̨-ę, отдѣто ъ-*е:* мъка, тежко, жетва. Обаче голѣма часть български говори си запазили стариятъ, невокализуванъ изговоръ на ѫ-ѧ като ъ̨ и ′ъ̨, отдѣто могатъ да се получатъ отсетнѣ разни замѣни за ѫ-ѧ, и то споредъ това, дали вокалнитѣ елементи на двѣтѣ носовки вървятъ успоредно, или се разиждатъ. Въ Родопскитѣ и въ околнитѣ тѣмъ рупски говори ѫ и ѧ вървятъ успоредно, тъй че се получаватъ рефлекси:

1) ъ-′ъ: мъка, м′ъсо, ж′ътва (и жътва), јъдро — рупски говори.

2) ã-′ã: мãка, м′ãсо, ж′ãтва јãдро — сѣверно род. говори.

3) õ-′õ: мõка м′õсо, ж′õтва јõдро — срѣдно-родопски говори.

4) о-′о: мока, м′осо, ж′отва, јодро — Чепински говоръ.

Въ други (сѣвероисточни, централни и западни) говори вокализуватъ само ѧ, и то пакъ различавайки ѧ слѣдъ чисти съгласни и ѧ слѣдъ шушкави и ј, та се получаватъ още слѣднитѣ четири групи възъ основа само на рефлекситѣ отъ ѧ, отъ които се вижда веднага, че нѣма вече оня паралелизъмъ, познатъ намъ отъ родопскитѣ говори:

5) ъ-*е, шъ, јъ* навредъ: мъка, месо, жътва, јъдро — сѣверозападни централни говори (Враца).

6) ъ-*е, шъ, је:* мъка, месо, жътва, једро — сѣвероизточни говори.

7) ъ-*е, ше, јъ:* мъка, месо, жетва, јъдро, — срѣдно-македонски говори.

8) ъ-*е, ше, је*: мъка, месо, жетва, једро — сѣверозападни говори. Отъ групи 5—7 се набиратъ и ония централни говори, които сѫ вокализували ъ въ *а* и *шъ, јъ* въ *ша, ја.*

Като имаме прѣдъ видъ тая разпрѣдѣлба на българскитѣ говори и като приемемъ, че много отъ тия замѣни ще сѫ биле свойствени на българский езикъ още въ XI—XII вѣкъ, ще ни стане ясно онова разнообразие въ употрѣбата на ѫ и ѧ, що намираме въ срѣднобългарскитѣ

паметници и нѣма защо да прибѣгваме къмъ разни забикалки, за да го обяснимъ. Защото нито имаме тукъ работа съ нѣкаква лабализация, както приема Щепкинъ (вж. неговитѣ „Разсужденіе о языкѣ Саввиной книги", „Отчетъ о присужденіи преміи проф. Котляревскаго въ 1895 году" и „Болонская Псалтырь" 147—145), нито пъкъ може да ни послужи тука нѣкакъвъ старъ или новъ квантитетъ, който приема Милетичъ, говорейки за взаимната замѣна между ѫ и ѧ (Слѣды среднеболгарской замѣны носовыхъ въ новоболгарскихъ нарѣчіяхъ, Сборн. Лам. II), а имаме напросто едно естествено развитие на основния прабългарски изговоръ за ѫ и ѧ, който, въ зависимость отъ качеството на прѣдходната съгласна, прѣдизвиква въ срѣднобългарскитѣ паметници ту твърда ту мека носовка.

Споредъ това имайки прѣдъ видъ нашия паметникъ, ако можемъ прѣдположи напр. изговоръ живъщи, кълнъщи, (отдѣто сетнѣ живещи, живеекѝ, кълнещи, кълнеекѝ), ще имаме право да смѣтаме случаитѣ живѧщїи 192[6], кльнѧщѧѫ вы 46[a], като прояви на живъ говоръ; но понеже знаемъ отъ други признаци, че говорътъ на Врач. евангеле е сѣверозападенъ, дѣто по̀ скоро би се очаквалъ твърдъ изговоръ за 3 л. мн. ч., отдѣто се образуватъ причастнитѣ форми, като имаме прѣдъ видъ при това, че въ сѫщото Врачанско Евангеле се срѣщатъ причастни форми като хранѫщи 78[6], хотѫще 78[6], то сме по̀ наклонни да смѣтаме първитѣ два случая за графични грѣшки, а вторитѣ за сѫщински прѣдставители на живъ говоръ. Слѣдвайки сѫщия пѫть нататъкъ, заключаваме, че случаи като: идѧ, четѧть, растѧть и пр. (вж. стр. 21) сѫ пакъ грѣшки, а пъкъ: створѫ, гл҃ѫ, погоубѫть, изгонѫть, носѫть и пр. (вж. стр. 22—23) сѫ пакъ изразители на живъ говоръ, понеже е много по̀ вѣроятно въ сѣверозападни краища да сѫ затвърдѣли мекитѣ глаголни форми, отколкото, наопаки, да сѫ палатализирани твърдитѣ глаголни основи.

Съвършено тъй трѣбва да се обяснятъ и случаи като хвалѧ, хоулѧ вин. ед. (вж. стр. 21) наспротивъ коуплѫ, поустинѫ (вж. стр. 22).

Не знамъ, доколко случаи като хождѫхѧ, молѧхѧ, и др. (вж. стр. 21) биха могли да се обяснятъ възъ основа на днешнитѣ западнобълг. ходѐе, молѐе, които има и въ самъ гр. Враца.

Но въ нашия паметникъ идватъ нѣколко думи много по̀ често съ ѫ отколкото съ ѧ, както би трѣбвало; една отъ тѣхъ е дума памѧть, която почти редовно се пише памѫть; тукъ вече не можемъ да кажемъ напросто, че имаме работа съ графична замѣна, а трѣбва да признаемъ,

че съ знакъ ѫ, тукъ е прѣдаденъ и звукъ ъ, прѣдаденъ е именно домашния, народенъ изговоръ на тази дума, защото идва сѐ извънъ текста, въ календарнитѣ бѣлѣжки, дѣто пò лесно може да проникне субективенъ изговоръ; памѧть слѣдователно изразява изговоръ пàмът. Този изговоръ не е полученъ пакъ нито чрѣзъ „лабиализация“, нито чрѣзъ влияние на квантитетъ и ударение, а напросто чрѣзъ разпалатизуване, т. е. *м* изгубва своята палаталность и отъ изговоръ памѧть = пам'ът се получава памѫть = памът. Че е възможенъ билъ такъвъ изговоръ, се вижда отъ источнобълг. от памтѝ-века, дѣто съкращение памти е пò обяснимо излизайки отъ памъти, отколкото излизайки отъ памети. На сѫщи причини се дължи ѫ намѣсто ѧ и въ грѧд-, отъ който коренъ пакъ почти редовно имаме разни думи съ ѫ намѣсто ѧ (вж. стр. 21). Тука затвърдяването на ρ е още пò лесно обяснимо; срв. источнобълг. гръдѝ (= грѧдъі), ръсà или ръсѣ (= рѧса). грѫдетъ идва и въ Охридски апостолъ, л. 47[6], въ оная часть, която различава ѫ и ѧ. Другитѣ поединични случаи съ замѣна между ѫ и ѧ, понеже сѫ уединени, смѣтамъ за писарски грѣшки. Нѣкои отъ тѣхъ се спосрѣщатъ съ изговора на днешни бълг. говори, но то може да е само случайно; тъй напр. повел. сѫди, посѫди съвършенно хубаво отговаря на днешнитѣ източни изговори съдѝ, посъдѝ намѣсто седи, поседи, както го пишемъ по книжовно.

Твърдѣ интересни сѫ замѣнитѣ на ѫ и ѧ съ чисти гласни въ нашия паметникъ, замѣни, които ни откриватъ единъ наполовина сформиранъ, или на пѫть да се сформира, яснозвученъ български езикъ отъ XIII вѣкъ!

Когато прѣди-години, още като студентъ, четохъ статията на моя професоръ Ягича „Wie lautete ѫ bei den alten Bulgaren“, Arch. III, 312—357, много бѣхъ почуденъ, и невѣроятно ми се виждаше, да е имало български говоръ съ изяснено ѫ въ *а* още въ XIII вѣкъ. Очудваше ме още повече твърдението на уважаемия професоръ, че изговоръ *а* за ѫ ще е билъ свойственъ на българский езикъ и много пò рано отъ XIII вѣкъ. Ягичъ основаваше своето твърдение главно върху единъ паметникъ, който се намира въ Загребската Академия, познатъ сега подъ име Михановичевъ Октоихъ. По оцѣнката на Ягича и на Миклошича, който го бѣ употрѣбилъ прѣди това за рѣчника си, тоя паметникъ произхожда отъ XIII вѣкъ, значи, отъ сѫщи вѣкъ, а може би и отъ сѫщи краища, отдѣто и нашето Врачанско Евангеле. Твърдѣ съжалявамъ, че прѣди 4 години, когато прѣглеждахъ рѫкопи-

ситѣ на Югославянската Академия въ Загребъ, по една случайность, не можахъ да имамъ на ржка повечко врѣме тоя любопитенъ паметникъ. Но и отъ това, що съобщи за него Ягичъ първомъ въ Архива си т. III и сетнѣ въ Starine кн. X, 127—156, се вижда ясно, че имаме работа съ паметникъ, който откъмъ ъ и ь спада къмъ сѫща правописна школа съ Врачанско Евангеле, па и откъмъ употрѣба на ѫ и ѧ показва сѫщи колебания, макаръ и въ много по̀ малка мѣра, отколкото Врачанско Евангеле. Ала докато Михановичевъ Октоихъ прѣдпочита въ начало на думи и срички ѧ, Врачанско Евангеле употрѣбява само ѫ; освѣнъ това Врачанско Евангеле замѣнява несравнено по̀ често ѫ съ а и ꙗ съ ѧ и ѣ, отколкото Михановичевъ Октоихъ, дѣто замѣната между тия звукове освѣнъ че се срѣща по̀ на рѣдко, но и бива обикновено въ крайни срички, а не и въ срѣдни, както въ Врачанско Евангеле. Тъй че, можемъ каза, до сега поне Врачанско Евангеле стои ненадминато откъмъ тая страна и съставя твърдѣ цѣненъ паметникъ за историята на езика ни. Други единъ български паметникъ, който показва тъкмо такава замѣна между тъмни ѫ-ѧ и ясни ꙗ-ѣ, е Лобковъ или Хлудовъ Паремейникъ, писанъ между 1294—1320 год. за който съобщи найнапрѣдъ Сревневскій (Древн. сл. п-ки. юс.: п. стр. 70, 218—219, 224), отъ който печати нѣкои извадки Брандтъ въ изданието си на Григоровичева Паремейникъ и отъ който навежда нѣкои примѣри Лавровъ въ „Югосл. Палеографія“ стр. 41. Тоя паметникъ не съмъ видѣлъ, но по сичко изглежда, че има общо отъ една страна съ Михановичевъ Октоихъ, отъ друга — съ Врачанско Евангеле; и въ него тъй сѫщо се замѣнява ѫ съ а и ꙗ и ѧ съ ѣ, както ще се види отъ слѣднитѣ примѣри: ѿ землѣ своꙗ, доуша мн. число, сльзы твоꙗ, плачѧщѧѫсѧ, всака сльза, вса землѣ, нагота вин. пад., на рѣка велика, доушеꙗ, влагаꙗ 1. sing.; тльща (вм. тлъщѧ, както е въ Григор. Парем. 4), напльнѧтсѧ гоумна пшеница (Григор. Парем. 62), не имать постыдѣти сѧ людие мои 63, посрѣ̑ братиꙗ 168, ґи не ꙗростиꙗ твоꙗ обличи мѧ 168, стрѣлы твоꙗ оуньзошѫ вь мѧ 168, потрѧсетсѧ небо и земѧ 65, тоу сѣдѫ расѫдити всѧ ѫзыкы, оубѣлѣ ѫ, ако не е оубѣлѣѫ.

Сега да се върнемъ пакъ къмъ замѣната на ѫ и ѧ съ чисти гласни въ Врачанско Евангеле.

За да се замѣняватъ носовкитѣ съ чисти гласни и то въ толкова многобройни случаи, както може да се види отъ наведенитѣ горѣ

примѣри, не може да бѫде друга причина, освѣнъ че прѣписвачътъ на Врачанско Евангеле не е ги изговарялъ като носовки, а ги е приравнявалъ въ изговора си къмъ най-близкитѣ тѣмъ чисти гласни *а* и ѣ (='а). Тая замѣна е била особено лесна въ неударени срички, каквито сѫ повечето крайни срички у сѫщ. и прилаг., па и у глаголи. Тая замѣна се е подкрѣпила и отъ едно синтактично смѣсване на падежитѣ, което захваща своето начало още отъ XIII вѣкъ, а именно да се употрѣбява винит. падежъ ед. ч. у сѫщ. ж. р. *а*-основа и за именителенъ, т. е. винителниятъ падежъ да се генерализира. Голѣмъ брой замѣни между ѫ и а или ꙗ, както и между ѧ и ѣ се дължи именно на тая генерализация; тъй си тълкувамъ особено случаитѣ, дѣто ѫ замѣстя ударено а у сѫщ. ж. родъ: ѝзыде крьвь ѝ водѫ 173[а], понеже цѣнѫ крьве ѥ҃ 151[б], нн҃ѣ дшѫ моѫ въз҃мѫти сѧ 34[а], бѫдеть бо бѣдѫ великаа наземи 100[а], та ꙗ҃зѫ (ѧsà) ничимь же не можеть ѝзити 110, бѣ же пещерѫ и каменъ 114[а]. На такава сѫщо синтактична замѣна се дължатъ и примѣри като: небо и земѧ мимоидеть 66[а], 100[б], 173[б], землѧ потрѧсе сѧ 131[а], 156[б], земѧ заклонѫ вмѣсто заклонѧ (= заѵоулонꙗ), земѧ нефталимлѧ, — дѣто пъкъ срѣднобълг. винително ѧ замѣнява срѣднобълг. именително ѣ.

Многото замѣни въ окончанията между носовки и чисти гласни, не дава и да се помисли за назаленъ изговоръ въ крайни срички; ала не малко случаи съ замѣни между носовки и чисти гласни въ суфиксни и коренни срички тъй сѫщо ни убѣждаватъ, че въ говора на Врачанско Евангеле изобщо не е имало вече никакъвъ назалитетъ; защото инакъ необясними щѣха да бѫдатъ примѣри като: лежащѫ 2[а], вѣрꙗ҃щимь 26[б], 42[б], стоꙗще 103[а], 158[а], 172[б], плачаще сѧ 174[а], или като: приꙗхомь 1[а], вѣрѫ ꙗ҃шѫ 6[б], вѣры ꙗ҃тыї 14[б], хлѣбъ ꙗчьнъ 27[б], хлѣбъ ꙗ҃чьныї 28[а], цатѣ 94[б], вм. цѧтѣ сербълг. цѫтѣ, ꙗзѫ 110[б], стб. ꙗsѫ и пр. (вж. стр. 23—29). Или какъ ще си обяснимъ толкова замѣни между ѧ и ѣ не само въ окончания, но и въ срѣдни срички, като: ѝдѧста 3[а], творѧше 3[а], хотѧхѫ 27[б] и пр. — до 30 и повече имперфектни форми (вж. стр. 30), както и императивни форми (сѣдѧте 123[б], ѿтрѧсѧте 80[б], грѧ҃те 87[а], неродѧте 45[а], и пр. вж. стр. 30) и други отдѣлни думи, като: назарѧнинъ, всѧкъ, видѧть, оцьтѧно вино и пр. Нито пъкъ можемъ си обясни другояче и не малкото случаи съ обратна замѣна (ѣ намѣсто ѧ), като: ѿблѣзи 3[а], творѣще 157[а], не ѝмѣщоу 60[б], мнѣщеи сѧ 112[а] (вж. стр. 30—31) — освѣнъ

като приемамъ, че ѧ за писача на Врачанско Евангеле е изгубило вече назалния си характеръ и се приближило до оня звукъ, който му отговаря най-много по изговоръ, т. е. до ѣ.

За чудо малко сѫ примѣритѣ, дѣто ѫ и ѧ да се замѣнятъ съ ъ или є, както и наопаки — вмѣсто ъ (или ь) и є да стоятъ ѫ и ѧ, замѣна тъй обикновена въ други срѣднобългарски паметници. За ѫ вмѣсто ъ срѣщаме само три достовѣрни случая: **дрѫголми** 124[б], **сѫтъ** 174[б], **възнѫзъ** 156[а] (но при това и два пѫти съ ѧ: **вьзьнѧзє** 131[а] и **вьнѧзи** 146[а]); другитѣ могатъ да се обяснятъ като морфологични аналогии или графични грѣшки. Па и ъ (или ь) вмѣсто ѫ е тъй сѫщо нѣщо рѣдко въ Врачанско Евангеле; нѣколкото случаи, които навеждамъ на стр. 33, сѫ безъ особено значение — освѣнъ, може би, **ѣ̂динь ракини** 126[б], дѣто **ѣ̂динь** може да е генерализирана форма (вип. вм. имен.) намѣсто **єдинѫ**. Неважни сѫ тъй сѫщо и примѣритѣ за є намѣсто ѧ или обратно. Но пъкъ за това много повече сѫ замѣнитѣ между ѫ и а, както и между ѧ и ѣ, както може да се види на стр.23—31.

Па най-сетнѣ като доказателство за изгубенъ назалитетъ могатъ да служатъ и примѣри като: **ѡ҃цоу а҃лекьсѧ҃дръскоу** 154[а], **ст҃го Климента** 166[б], **пендїкости** 166[а], **пѧндико҃** 200[б] (двашъ), дѣто ѧ само̀ не задоволява да изрази звуковъ комплексъ *ан* или *ен*, а се подкрѣпя съ съгласна **н**.

И тъй отъ сичко до тукъ казано излиза на явѣ, че писачътъ на Врачанско Евангеле нѣма вече никакъвъ у̀сѣтъ за носовки; той ги е изговарялъ безъ съмнѣние вече като чисти гласни; може само да бѫде въпросъ, доколко тия безназални замѣнници на ѫ и ѧ сѫ биле ясни или тъмни гласни, ала за назалность и дума не може да става — толкозъ по̀вече имайки прѣдъ видъ произходището на Врачанско Евангеле — отъ краища, дѣто назалитетътъ безъ-друго е изчезналъ още прѣди XIII вѣкъ.

Сравнявайки сега разнитѣ категории случаи съ замѣни между ѫ и а, забѣлѣзваме, че сравнително малко отъ тѣхъ прѣдставятъ замѣна между твърдо ѫ и твърдо а, а наопаки, повечето примѣри сѫ сѐ такива, дѣто се замѣнява палатално ѫ и палатално а, отдѣто излиза, че тукъ нѣмаме замѣна между ѫ и а, а между ѭ и ꙗ, между шѫ и ша, между жѫ и жа и пр., т. е. като че ли се замѣнява срѣднобълг. ѫ (отъ стб. ѧ слѣдъ шушкави и ј) съ а и наопаки.

Ако сега примѣритѣ се спосрѣщаха фонетично и морфологично съ съотвѣтнитѣ форми въ руски езикъ, обяснението щѣше да бѫде съвсѣмъ

лесно: замѣнитѣ между ꙗѫ (въ много случаи отъ ꙗѧ) и ꙗ биха се дължели на влияние отъ прѣдполагаемия руски изводъ. Ала не сички примѣри се спосрѣщатъ съ руски; спосрѣщатъ се само ония форми, които въ руски иматъ ѧ слѣдъ шушкави и j, а именно:

1) Родителенъ падежъ ед. ч. женски родъ;

2) Именит.-винит. падежъ мн. ч. женски родъ;

3) Винителенъ падежъ мн. ч. мѫжки родъ;

4) 3. лице множ. число аористъ;

5) Дѣйств. причастие сегашно врѣме на ѧ.

Другитѣ случаи нѣматъ на срѣща си въ руски ѧ ꙗ:

1) 1 лице ед. число сегашно врѣме;

2) Именит. пад. ед. ч. женски родъ;

3) Винителенъ пад. ед. ч. женски родъ;

4) Творителенъ пад. ед. ч. женски родъ;

5) Имен.-винит. пад. мн. ч. срѣденъ родъ;

6) Имен.-винит. пад. двойно число мѫжки родъ;

7) Родит. пад. ед. число мѫжки родъ — освѣнъ, ако прѣдположимъ, че въ руски е стояло ѧ, което е дало срѣднобълг. ѫ.

Но освѣнъ това има още много други отдѣлни случаи, които тъй сѫщо не вървятъ заедно съ съотвѣтната замѣна между ѧ и ꙗ въ руски.

Неотказвайки влиянието на извода, азъ поддържамъ сѫщевръменно, че туй влияние нѣмаше да се отрази тъй силно, ако въ самия говоръ на Врачанско Евангеле нѣмаше жива основа за тия фонетични замѣни, т. е. ако ѫ слѣдъ шушкави и j въ тоя говоръ не бѣше било близу до а. Безъ да правимъ разлика между старобълг. и срѣднобълг. ѫ, фактътъ, че въ повечето случаи замѣната става между палатално ѫ и палатално а ни дава да заключимъ, че изяснението на тъмния звукъ ѫ въ говора на Врачанско Евангеле, ако го приемемъ за XIII в., е захванало именно отъ палатални срички. Това се подкрѣпя и отъ замѣнитѣ между ѧ и ѣ, дѣто тъй сѫщо имаме взаимна замѣна между палатални гласни. Забѣлѣжително е, че въ нѣкои наши днешни говори при изговоръ ъ за ѫ слѣдъ твърди съгласни срѣщаме изговоръ ша, жа намѣсто старобълг. шѧ, жѧ или срѣднобългарски шѫ, жѫ: жàден, жàтва, шàпа, шàтам. Такъвъ изговоръ съмъ си забѣлѣжилъ отъ нѣкои села въ югоизточна България (Казълъ-Агашко, Свиленско и Одринско), както и отъ наши колонисти въ Тулча и въ южна Русия (Николаевъ). Безъ да прѣдрѣшавамъ въпросътъ, източенъ ли е, или западенъ този изговоръ, доста е да го имаме прѣдъ видъ, та да ни стане

по̀ ясна замѣната между jѫ и jѧ въ срѣднобълг. паметници изобщо и въ нашето Врачанско Евангеле, т. е. да разберемъ, че е възможно такова частично изяснение, прѣди да настжпи генерално.

Паралелно съ замѣна jѫ ~ ꙗ върви въ нашия паметникъ и замѣна ѧ ~ ѣ. И тъй трѣбва да бжде: щомъ тъмно jѫ = jъ може да се замѣнява съ ясно ꙗ, то успоредно съ това трѣбва да очакваме, че пъкъ тъмно ѧ = ъ ще даде пъкъ ясно ѣ = а въ сжщия паметникъ. И наистина въ Врачанско Евангеле имаме доста примѣри за взаимна замѣна между ѧ и ѣ, само че тукъ трѣбва да изтъкнемъ една разлика, която не зная, какъ да си обясня: докато при замѣнитѣ между ѫ и ꙗ има повече случаи съ ꙗ намѣсто ѫ отколкото съ ѫ намѣсто ꙗ, тукъ, наопаки, повече случаи има съ ѧ намѣсто ѣ, отколкото съ ѣ намѣсто ѧ. Като че ли на писача е по̀ прилѣгало да пише ꙗ намѣсто ѫ и ѧ намѣсто ѣ, отколкото наопаки.

Имайки прѣдъ видъ, че въ нашия паметникъ има съвсѣмъ малко, и то не дотамъ достовѣрни случаи съ замѣна ѣ ~ є и ѧ ~ є, можемъ да бждемъ увѣрени, че писачътъ на Врачанско Евангеле безъ-друго е изговирялъ ѣ и ѧ различно отъ є, слѣдователно тѣхната смѣса не е ставала възъ основа на единъ тѣхенъ общъ изговоръ є, както обикновено става въ други по̀ западни паметници. Изключвайки тази идентичность (ѧ = є, ѣ = є) замѣната може да е ставала или пакъ възъ основа на друга идентичность, или пъкъ възъ основа на каква-годѣ приближеность въ изговора; приближенъ ще бжде изговорътъ, ако приемемъ, че ѣ е гласяло а, пъкъ ѧ — ъ, сиречъ такава горѣ-долу приближеность, каквато би имало и между ѫ и ѧ, смѣтайки ѫ за ъ.

И азъ допущамъ, че при изговоръ ъ за ѧ и ъ за ѫ може твърдѣ лесно да става замѣна между ѧ и ѣ, както и между ѫ и ѧ, дори и да нѣма пълна еднаквость въ изговора. Стига само да припомнимъ, че въ много новобълг. дамаскини, писани безъ-друго въ източна България, въ краища, дѣто ѫ се изговаря като ъ, срѣщаме често *а* намѣсто ѫ: каща, мака и пр., макаръ че писачътъ си е изговарялъ къшта, мъка. На и въ днешния бълг. книжовенъ езикъ не пишатъ ли хиляди книжовници чета, плета, пъкъ изговарятъ четѣ, плетѣ? Тъй че пълна еднаквость въ изговора не е нужна, за да се замѣнява единъ писменъ знакъ съ други. Но тука, първо, тоя паралелизъмъ между замѣна ѫ ~ ѧ и ѧ ~ ѣ и второ, непрѣгласениятъ още изговоръ на гласна ѣ, която безъ-друго е гласѣла въ тоя говоръ още като *а*, и третьо, многото случаи съ ѧ = ѣ въ ударени срички, дѣто явно прѣдполагаме

ясенъ изговоръ (срв. прозрѧ аор., хотѧхѫ, самарѧнинъ и пр. съ ударено ѧ намѣсто ѣ, както и: сѣдѣща, мнѣщеи, горѣ и свѣтѣ, цѣта и пр. — съ ударено ѣ намѣсто ѧ), сичко това ме увѣрява, че както замѣната на ѫ съ ѧ, тъй и замѣната на ѧ съ ѣ се дължи на единъ изговоръ, който, ако не е изравнилъ, то поне е приближилъ доволно двѣтѣ тъмни гласни ѫ и ѧ (= ъ и ъ́) къмъ съотвѣтнитѣ тѣмъ ясни гласни ѧ и ѣ, т. е. захваналъ вече една вакализация на двѣтѣ носовки, която е свойствена и днесъ на нѣкои наши говори, макаръ и не тъкмо въ Западно Българско, отдѣто прѣдполагамъ да произхожда Врачанско Евангеле. Тъй напр. въ нѣкои сѣверно-родопски говори срѣщаме наспротивъ мака, заби, жатва, јадро — м'асо, гл'адам, ташко. Такъвъ сѣверно-родопски говоръ е напримѣръ говорътъ на с. Бачково (до Станимака), дѣто (споредъ бѣлѣжкитѣ на г. Шишкова, Род. Напр. III, 126 и по лични мои наблюдения) вокализацията на тъмнитѣ гласни е отишла днесъ по̀ далекъ, т. е. изяснени сѫ не само ѫ и ѧ въ *а* и *'а*, но и ъ и ь тъй сѫщо въ *а* и *'а*, та се получава пъленъ паралелизъмъ въ изговора на тъмнитѣ гласни: мака, макна, т'ашку л'аку, които се сливатъ съ яснитѣ ѧ и ѣ. Ако си прѣдположимъ, че тоя говоръ прѣди 600 години е билъ изяснилъ само носовкитѣ въ *а* и *'а*, а не и ероветѣ, бихме имали сѫщо положение, каквото го намираме въ Врачанско Евангеле откъмъ тая страна: ѫ се замѣнява съ ѧ и ѧ съ ѣ.[1]) Едно врѣме проф. Гайтлеръ гаткаше за такъвъ български изговоръ и се обѣщаваше да го докаже (вж. Die albanes. und slav. Schriften, 96). Доколкото зная, той не изпълни обѣщанието си, но и мѫчно би го изпълнилъ въ онуй врѣме, когато българскитѣ говори бѣха тъй малко познати. Освѣнъ това той приписваше такъвъ изговоръ повече на западно-македонскитѣ, а не и на источнитѣ говори. Дали е имало и въ западнитѣ краища подобенъ говоръ, не може съ положителность да се твърди, защото днешнитѣ западни яснозвучни (централни) говори изясняватъ само ѫ (старо- и срѣднобългарско) въ *а*, ала не и ѧ, тъй че въ тѣхъ има само мака, заби, јадро, жатва, ала не и м'асо, гл'адам, т'ашко. Дали е било изяснявано и ѧ слѣдъ чисти съгласни въ *'а* и отсетнѣ прѣгласено въ *е*, тъй както е прѣгласено и ѣ въ *е*, не можемъ за сега

---

[1]) Именно това спосрѣщане между фонетиката на Врачанско Евангеле и говора на с. Бачково ме твърдѣ блазни да приема, че и самиятъ нашъ паметникъ е настаналъ тъкмо въ тая область, може би въ самия Бачковски манастиръ. Но, както забѣлѣжихъ и по̀ горѣ, нийдѣ въ него не срѣщаме изразена една важна особеность на руско-родопскитѣ говори — палаталниятъ изговоръ на ь, който, струва ми се, трѣбваше да проникне въ него непрѣмѣнно, защото щѣше да му се наложи и отъ живия говоръ и отъ рускиятъ изводъ.

да знаемъ, но и не можемъ туку тъй да отфърлимъ тоя твърдѣ възможенъ ходъ на звукъ ѧ, който по тоя начинъ ще е прѣкаралъ тия фази: ъ → ′ä → ′a → ′ä → е. Срв. Корченското $е_а$ вм. ѧ, както го съобщи Новаковичъ въ Arch. XV, 44—45 (въ статията си подъ заглавие Beiträge zur Erforschung der macedonischen Dialekte (37—46), дѣто се навеждатъ примѣри: $пе_а$нда (пѧдь), $теме_а$, $пре_а$нда, $ме_а$со, $ме_а$сец, $пе_а$та, $све_а$т. Срв. още у Облака (Macedonische Studien 22—21) рефлексъ *ä* (по̀ право ′ä) вм. ѧ отъ Солунскитѣ села: м′äсо, им′ä (имѧ), мä, сä, тä. Срв. пакъ сѫщи рефлексъ и въ Силистренското село Айдемиръ, заселено отъ Костурско: пр′äнди, м′äнсу, п′äнда и пр. — у Милетича, ПСп. LXI, Арнаутитѣ въ Силистренско и слѣди отъ носовки въ тѣхния езикъ, 623—666. Вѣроятно сѫщи рефлексъ (или даже по̀ ясенъ?) иска да прѣдаде и А. Стоиловъ чрѣзъ $_е$ä: $м_е$äк $л_е$äп, $м_е$äнку, сирини, $прас_е$äнту, $тил_е$äнту, $м_е$äнцу (мѧсо), отъ Висока и Зарово (Псп. LXI, Остатъци отъ назализма въ Солунскитѣ села Зарово и Висока, 703—712). Сички тия примѣри сѫ отъ говори, дѣто ѫ е тъмно (ън или ъ), и дѣто, значи, само ѧ отива къмъ изяснение. Нека прибавимъ къмъ това и Тетевенскиятъ ясенъ изговоръ на крайно ′*а* (ударено) у сѫщ. женски родъ, като: сръдна̀, вона̀, испитна̀ — наспротивъ тъмниятъ или специално Тетевенски изговоръ на сѫщ. ж. родъ твърда основа: горê, водê, главê и пр. Па най сетнѣ нека не изпущаме изпрѣдъ видъ и общоизвѣстнитѣ източно-български примѣри за *а* или ′а вмѣсто ѧ като м′ак (мѧгъкъ), мачкам (вѣроятно вмѣсто м′ачкам, пакъ отъ мѧгъкъ), ма, та, са — вм. мѧ, тѧ, сѧ, които, произлѣзли макаръ и по нѣкакви аналогии, пакъ иматъ за основа нѣкогашенъ тъменъ изговоръ на ѧ, т. е. минали сѫ безъ друго чрѣзъ м′ък, м′ъчкам, м′ъ, т′ъ, с′ъ. Общобългарскиятъ и литературенъ днесъ изговоръ на ѧ като *е* при изговоръ на ѫ като ъ, показва тъй сѫщо, че изяснението на тия тъмни гласни (излизамъ отъ ѫ = ъ̣ и ѧ = ′ъ̣!) е захванало пакъ отъ палаталния звукъ ѧ, докато непалаталниятъ ѫ си е останалъ въ повечето наши говори и до днешенъ день неизясненъ. Азъ отивамъ и по̀ нататъкъ и приемамъ, че и другитѣ два тъмни звука (ъ и ь) сѫ се изяснявали и тѣ начевайки съ палаталния тъменъ звукъ ь, както може да се удостовѣри това отъ родопскитѣ и др. говори, дѣто вокализацията засѣга само суфиксно ь.

То е съвсѣмъ понятно, защото изговоръ ′ъ (било отъ ь, било отъ ѧ), колкото и да е тъменъ, стои сѐ пакъ по̀-близу до ясно *е*, отколкото ъ (отъ ъ или отъ ѫ) стои до ясно *а*.

Но и да приемемъ дори пълна еднаквостъ въ изговора на ѫ и ѧ, както и на ѧ и ѣ, пакъ замѣната имъ въ нашия паметникъ ще трѣбва да смѣтаме като отклонение отъ общото правило за писменната употрѣба на реченитѣ знакове, та обяснявайки тия отклонения не сме длъжни винаги да се държимъ о фонетичната стойность на замѣняванитѣ гласни; защото често пѫти замѣната имъ става, както казахъ и по̀ горѣ, машинално, или по нѣкаква графична асоциация. Тъй бихъ си изтълкувалъ многото примѣри въ нашия паметникъ, дѣто се пише 3 л. ед. ч. имѫть намѣсто имать (вж. стр. 28—29). Това писане, колкото и да е обяснимо по фонетиченъ пѫть, азъ си го обяснявамъ като произлѣзло отъ графична асоциация съ друго едно, пакъ погрѣшно писане на дума памѧть, която, както бѣше казано по̀ горѣ, почти редовно се пише памѫть. Асоциацията състои въ това, че едната и другата дума се пише съкратено памѫ҃ — има҃, и понеже за да се пише памѫ҃ съ ѫ е имало фонетично оправдание, това писане повлича слѣдъ себе си и подобната ней по фонетиченъ и графиченъ комплексъ дума има҃ и перото навиква да пише и нея съ ѫ, та се получава и҆мѫ҃ като графична аналогия по памѫ҃.

Другитѣ поединични замѣни на ѫ и ѧ нѣматъ важность ни за фонетиката нито за графиката на *Врачанско Евангеле,* за това и нѣма да се спираме и върху тѣхъ. Внимание заслужва замѣна ѫ ~ оу, която се срѣща на доста мѣста и би трѣбвало да ѝ намѣримъ нужното обяснение, защото примѣритѣ сѫ множко и не ще бѫдатъ случайни (вж. стр. 32).

Като оставимъ на страна ония замѣни ѫ ~ оу, познати намъ отъ сички срѣднобългарски (па и старобългарски) паметници, замѣни, които иматъ свое обяснение и оправдание въ днешния български езикъ (срв. труд, муден, нужда понуда и пр.) и съвсѣмъ понятни за Врачанско Евангеле, ще се спремъ върху останалитѣ, пакъ не малко случаи.

Отъ тия замѣни между ѫ и оу може да смѣтнемъ една часть за писарски грѣшки или за нѣкои аналогии, но пакъ ще останатъ доста случаи, дѣто замѣната трѣбва да признаемъ за виртуална. И тогава се налага въпросъ, отдѣ тая замѣна? Тя може да се обясни съ това, че паметникътъ е писанъ, може би, както казахъ по̀ горѣ, въ западни краища, въ краища, дѣто говорътъ е билъ непрѣмѣнно български, но книжовницитѣ сѫ знаели и сръбскиятъ изговоръ на ѫ, та сегизъ-тогизъ сѫ му давали пропускъ. Въ нѣкои думи допущамъ и домашенъ изговоръ

па ѫ като *у*, както напр. у думата соупрь, а може би и соуща; послѣдната дума и днесъ живѣе въ нѣкои български говори съ такъвъ изговоръ: сущи той! И обратната замѣна ѫ намѣсто оу, доколкото случайность не играе роля, произлиза пакъ отъ навика на писача да борави съ ржкописи отъ сръбска редакция; само чудно ми е, защо нѣма у сѫщия писачъ и замѣни между ѧ и є, и това ме навежда на мисъль, че замѣнитѣ между ѫ и оу ще сѫ влѣзли вѣроятно отъ рускиятъ изводъ.

4. Графична и фонетична стойность на ѣ въ Врачанско Евангеле.

И въ Врачанско Евангеле, както и въ сички други срѣднобългарски паметници, ѣ има разширена употрѣба, т. е. употрѣбява се освѣнъ на етимоложкитѣ си мѣста, още и намѣсто ꙗ слѣдъ чисти съгласни. Въ нѣколко случаи ѣ се срѣща и слѣдъ шушкави съгласни: възкїщѣте мене 135ª, па идва тукъ-тамъ и намѣсто начално ꙗ: ѣвѣ тѧ творить 149ª, знамениꙗ ѣже 12ª, ѣко и пр., но инакъ владѣе голѣма правилность откъмъ тая страна и дава да се заключи, че въ говора на Врачанско Евангеле ѣ си има още специаленъ звукъ, а не е прѣгласено въ *е*. Това подтвърдяватъ и многото случаи, дѣто ѣ стои намѣсто ѧ или обратно; замѣната между тия двѣ гласни е твърдѣ понятна, щомъ се има прѣдъ видъ изговорътъ на ѧ като ъ или даже пò отворено — като ä.

Както малко замѣни има между ѧ и є, тъй малко сравнително сѫ и замѣнитѣ между ѣ и є, което показва, че въ говора на Врачанско Евангеле сѫ се хубаво различавали тия два звука отъ є.

ѣ замѣнено съ є: Село скѫдельничи, на селѣ скѫдельничи 128ª, село скѫдельниче 152ª (тъй впрочемъ и въ Остр. Евангеле), что глѣши ѿ тебе самомъ 1ᵇ, но тукъ и прѣдлогътъ е измѣненъ; трѣбваше да бѫде ѡ тебѣ; бе слово ѥго 70ᵇ, братиꙗ твоꙗ внеи стожѣть 78ª (= вънѣ), вы възыдете (импер.) 20ᵇ, мене вм. менѣ 121ª, и не трѣбоуеши да некто тѧ въпрашаеть 42ª (може да е не както), ѩже оумреть и пророци оумрѣшѫ 27ª, оумреть стои вм. оумрѣ(тъ), ѿметаѫщим'жесѧ ѩмъ 81ª, оумреть (аор. двашъ) 81ª, себе вм. себѣ 84ᵇ, 101ᵇ, тебе вм. тебѣ 128ᵇ, 152ᵇ, 170ᵇ, въ себе 175ª, 187ª, не доить тебе 196ᵇ.

Наопаки, повече случаи има, дѣто ѣ стои вмѣсто є: боꙗхѫ (вм. боꙗхъ) бо сѧ тебѣ 95ᵇ, възгласи тебѣ 105ᵇ, ѿца нарицаете себѣ 64ª, ѡправдаѫще себѣ 91ª, въ себѣ пришь 97ᵇ, бѫдѣте вм. бѫдете 37ª, но тука е замѣнена формата, както и облѣцѣте сѧ вм. облѣчете сѧ 36ᵇ, имѣте вм. имете 39ᵇ, ѿврьзѣть сѧ 96ᵇ, (но може да бѫде и

мн. ч., както е по̀ долу: ѿврьзѧть сѧ), вьскїсѧ всѣ 88ª (ед. ч.), нѣси даръ 49ª, вина и сикѣра 191⁶, нѣ имѫть пити 191⁶, вѣдошѫ 31ª, соулѣ ѥмоу бы҃ 14⁶, юнѣ ѥ̂сть 33ª, юнѣ ѥ̂ вамъ 40⁶, юнѣ ѥ̂ 60ª, юнѣ ѥ̂ 146ª, что ко оу҃довѣ рещи 59⁶, оудовѣ ѥ̂ 90⁶; тука ѣ като че е прѣдизвикано отъ слѣдното є, или пъкъ стои вм. юнѣе и пр.; вьниде сь нима ѡ̂блѣщь 3ª. Забѣлѣжи и: нѣ сѫть писана 8ª, нѣ оумреть 114⁶, нѣ имѫть 191⁶, нѣ ськроушит'сѧ 159ª, възыїщѣте 135ª, ѿженѣте 163⁶, приимѣте вм. приимете 170ª.

ѣ вмѣсто а: Любопитна е замѣната на а съ ѣ въ собственото женско име Марта, което се пише на четири пѫти Мардѣ: рече Мардѣ къ ї҃соу 113⁶, Мардѣ же егда оуслышѫ 113ª, гл҃а ѥмоу Мардѣ 113⁶, любѣ[ше] же ї҃с Мардѣ и сестра еѧ 112⁶.

а намѣсто ѣ въ само (вм. сѣмо) е познато и отъ други паметици: принеси прьсть твои само 8ª, когда само приде 13ª. Други примѣри: задашѫ вм. задѣшѫ 129⁶, ѻ̂на же вм. онѣже 134ª (дв. ч.), задашѫ 153⁶, придашѫ къ ѹстомъ ѥ̂го 158⁶, вм. придѣшѫ, както е въ Остр. Тука, впрочемъ, замѣната може да е лексикална.

5. ы етимологично и междусловно.

Старото ы се пише въ Врачанско Евангене само ы съ тая разлика, че надъ неговата втора съставница се поставятъ ту двѣ, ту една точка, ту пъкъ нѣма никаква точка.

Правописната употрѣба на ы въ нашия паментикъ показва, че тая гласна вече не е имала свой особенъ изговоръ, а се е била изравнила съ етимологично и. Това се вижда отъ многобройни нейни замѣни съ и, както и наопаки отъ немалко примѣри, дѣто пъкъ ы стои намѣсто етимологично и. Тъй напр. причастие сы, сыи се смѣсва съ мѣстоимение м. р. сии вм. сеи и срѣд. родъ мн. ч. си, та се явява твърдѣ разбъркано писане ту си, сии, ту сы. сыи: сии гл҃аѭ вамь 17⁶, сы рече 11ª, сы гл҃ѧ 23⁶, си твориши 6⁶, си же писана бышѫ 8⁶.

и намѣсто ы: ми в'си приѩхомь 1ª, ти нѣси х̂с 1⁶, за страхъ ї̂юдейскї 7⁶, ѿ тиверїѧди 13ª, выни не имѫть 17ª, сиѩ гл҃ы гл҃а 23ª, бл҃гообразни свѣт'никъ 13ª, за тиѫ дѣла 37⁶ (ако прѣдположимъ че тиѫ е генерализиранъ вин. пад. мн. ч.), самь си 62⁶, 66ª (тукъ си стои вмѣсто сѧ, по е схванато като прич. отъ есмь); ни въ си вѣкъ 55⁶, д҃хь ѥ̂тии 55ª, 137ª, рїкї 57ª, емьше раби его 62⁶, (вин. пад.), скозѣ поустинѫѧ 79ª, рїдаѫхѧ 81⁶, вьскїсѧ всѣ 88ª, бѣдныѫ и слѣпиѫ вьведи 87⁶, сь дръголи 125⁶, народи 128⁶ (вин. пад.), хоулѧхѫтии

покиважще главами 155[б], вь поустїны 169[а], ст҃ого Никыти 173[а], чл҃кї 173[б], покрївати сѧ 180[б], прокаженїꙗ ѻ҃чищаите 181[б], оу҃слїшана 191[а], како ты имѧ ѥ҃ 79[а], да ѿвѣть дами 1[б], жени же 26[а], власы главї вашеѫ 180[а], рибѣ 27[б], погїбнеть 33[а], люби 43[а], 145[а], поустинѫ 33[а], гради по мнѣ 4[а], вм. грѧдыи, бг҃ї 95[б], добрї рабе 68[а], надь многїми 68[а], злї рабе 68[а], мѫдрїхь 68[б], в'сѧ дѣвыѫ ти 69[а], галилеискїѫ 71[б], тертесинскїѫ 80[а], недѫгї 80[а], великїѫ 116[а], мт҃їнѣ 103[а]; пр҃анг҃ли ѥ҃жии 180[а] и пр.

ы намѣсто и: ꙗзвы гвоздьїныѫ 8[а], выни не имѧть 17[а], вѣры ꙗтьї 14[б]. г҃лы, ꙗже а҃зъ рѣ҃ вамъ, д҃хъ сѫть и животь 19[а], да разꙋмѣѫть писаныѫ 36[а], вѣсть сы 53[а], по ѡсмыи д҃нь паскы 8[а] (вмѣсто по осми), ѫзи желѣзними 79[а], ходиты въ тьмѣ 45[а], въ вѣтвыхь 87[б], хлѣбы прѣдложеныѫ 74[б] (вѣроятно е схванато като причастие или прилагателно!), гонымь 79[а], десѧтынѫ даѫ 94[а], не рекохь ли ты 114[б], вѣсы в'сѧ 142[б], въ поустїны 169[а], вси г҃лы сиѧ им. п. 193[а], не доставшоу вынѫ 8[б], с҃новы ѥ҃го и҃ скоты его 24[а] (имен. пад.), вѣтры 48[б] (им. пад.), маловѣры 50[а] (им. п.), оправдыши сѧ 55[б], ѡвы 64[б], (им. п.), а҃нг҃лы 66[б] (им. п.), шѣше рабы ты 65[а], мыслыѫ 66[а], милостївы 73[а] (им. пад. вм.), како ты имѧ ѥ҃ 79[а] и пр.

Отъ тия примѣри може да се забѣлѣжи, че замѣната на ы не е ограничена съ нѣкое особено положение на ы въ думата, както въ нѣкои други срѣднобългарски паметници (напр. Софийски Паренесисъ), а е общо явление, свързано и съ обща звукова промѣна.

Разбира се, че при такова положение не се дава редовенъ изразъ и на онова ы, произлѣзло отъ съединение на прѣдлози съ глаголи, начеващи съ и, тъй че покрай отыти, изыти идва отити, изити и пр.

Интересно е при това, че Врачанско Евангеле е запазило въ доста случаи онова ъ, произлѣзло отъ съединение на крайно ъ съ мѣстоимение и, като го изразява било пакъ съ ы ‿ ии, било пъкъ го прѣдава подъ вокализувана форма ои. Това е сѫщеврѣменно една отъ старинскитѣ черти на Врачанско Евангеле. Прѣдъ видъ рѣдката вокализация на ъ въ тоя паметникъ, изглежда, че ои въ такива случаи е остатъкъ отъ оригиналъ, комуто е била присѫща вокализация ъ ‿ о:

ѹбиѥ҃мы = оубиемъ и 62[б], подражахѫти 91[а] = подражаахѫ(тъ)и, хоулѧхѫтии 155[а], оученици его въпрашахѫтии единого 110[б], чл҃кь ты 123[а], биꙗхѫты по ланитѣма 150[б], стрѣжахѫтии тоу 155[а], протешѫти (=тъ=и) 117[а], хоулѧшеты 157[б], ты сы (=тъ-и, съ=и) 164[б], си вѣкъ 55[б], молѧхѫтои 26[а] молѣхѫтои г҃лще 33[б], въпрашахѫтои фарисейе 31[а].

Не зная, доколко е въ връзка съ изговора на ы въ Врачанско Евангеле единъ случай, дѣто ъ е прѣдадено на л. 140ª чрѣзъ жи: нжинѣ вм. нынѣ; и послѣ на два пѫти нн҃ѣ (111ª и 178ª) вмѣсто нѫ не.

Тукъ-тамъ се срѣща като че разложено ы, но то сѫ вѣроятно случаи отъ недоразбрани пасажи, каквито има доста въ Врачанско Евангеле: тьи наречеши сѧ Кида 4ª, блж҃ени рабї тьи жже ѡ҃брѧщеть гь бьдѧща 86ᵇ, може да е схванато за ед. число, както и по̀ долу на сѫщата стр. бл҃жени сѫтъ раби тъи; съ|и на нб҃си 5ᵇ (вм. сы или сыи), ꙗко вѣмьи гл҃емъ 5ᵇ.

Други фонетични замѣни: оу вмѣсто о: пр҃рокоу арꙋнꙋ 105ª (въ бѣлѣжка); и вм. е: сьлѣзи аор. 93ª, възрасти трьние 75ª, аще не сънѣсти 16ª вм. — сте, прибо̀брѧщиши 45ᵇ, разоумѣйте 38ª, аще цѣлоуйте дроугї вашѫ 46ᵇ, познайте мѧ 136ª. Послѣднитѣ три примѣра може да сѫ слѣдствие на замѣна между сег. вр. инд. и импер.

ь нам. а: въ кань галилейстѣї 8ᵇ, ѿ кань галилейскыѫ 299ª.

6. Зѣвъ, йотация, контракция.

Врачанско Евангеле познава сички йотувани лигатури, ала ги не употрѣбява редовно. Най често и най редовно се употрѣбя лигатура ꙗ, особено въ прѣдисловие — инакъ йотацията е факултативна и като че ли нѣма опрѣдѣленъ начинъ за нейно изразяване; защото покрай лигатури ꙗ, ю и ѥ (послѣдното много рѣдко употрѣбявано), въ Врачанско Евангеле струва като правило, щото самосложно (начално и слѣдгласно) ѫ да служи и за йотовано ѫ, (сирѣчъ за ꙗѫ, което се срѣща само два три пѫти). Сѫщо струва, разбира се, и за ѥ. Втората посовка като че нѣма това свойство въ тоя паметникъ освѣнъ въ случаи, кога се употрѣбява слѣдъ ѫ, т. е. тукъ имаме неизразена йотация ѫѧ: ѡ҃деснѫѧ, нб҃нѫѧ, мѣднѫѧ и пр., та дори и: ѿ воды сеѫ ѧже азъ дамъ 24ª, дашѫ ѧ҃ 152ª, избишѫ ѧ҃ 64ᵇ, позокашѫ ѧ҃ 75ª, възиждѫ ѧ҃ 126ª, 130ª, 148ª, славѫ ѧ҃же 144ª, чашѫ ѧже 146ª, кѣрѫ ѧтъ словеси 14ª, высѣкѫ ѧзѫ 181ᵇ — докато инакъ се пише ѫть, ѫза и пр.

По йотувано ꙗѫ не е употрѣбително; само на л. 10 се срѣща кр҃ститель ꙗѧ, ала ꙗѧ твърдѣ прилича и на ꙗ.

Покрай ꙗꙗ търпи се и зѣвъ между двѣ ꙗ҃ и се пише знакъ ʼ надъ второто ꙗ (копа҃ꙗше), който знакъ, разбира се, не бива да се смѣта като замѣсникъ на j, защото сѫщи знакъ се употрѣбява и надъ начални гласни, биле тѣ изговаряни йотувано, или не.

Често пѫти прѣдъ йотувани гласни се пише и; тъй освѣнъ июда, иереи и пр. още и: ꙗ҃ковлѧ 13ᵇ ї҃ѡ̀ношѫ 14ª, ꙗ҃кисѧ 4ª.

Изобщо и тукъ, както и въ толкова други срѣднобългарски паметници, липсува опрѣдѣлена система за йотация, макаръ че въ самия говоръ си е имало йотувани гласни. И тукъ йотацията или е факултативна, или пъкъ се не изразява никакъ.

Едно е послѣдователно откъмъ тая страна въ нашия паметникъ — употрѣбата на ѫ за ꙗѫ въ начало на думи и слѣдъ гласни; тукъ нѣма никаква смѣса съ ѧ, както въ много други паметници; само слѣдъ ѫ заема тая функция другата носовка ѧ, като че ли да се избѣгне повторка на ѫ; нѣколко пѫти е употрѣбено и ꙗѫ за тая цѣль, въ главѫ ꙗѫглоу 63[a] (тъй и въ Добрѣйш. Евангеле 61[a], 18[1]), събираѫ ꙗѫдоуже не расточивъ 68[б], събираѫ ꙗѫдоуже не расточиль 119[a], славѫ ꙗѫже имѣхъ 38[a], галилеѫ ꙗѫзыкь 166[a], всѧ ꙗѫзыкы 134[б]. Двойно ѫѫ забѣлѣзахъ само на л. 57[б] въ четврьтѫѫ стражѫ, на л. 97[a] дажѫ ми достоинѫѫ чьсть, но тука първото ѫ е прѣправено отъ а: било писано първомъ достоинаѫ, и още славѫ моѫ ѫже 145[a].

Йотувано ꙗ се срѣща най често въ прѣдисловие и то слѣдъ дума, която свърша пакъ на є: ꙗко же ꙗ 122[б], еже ꙗ 129[б], 132[б], лице ꙗго 195[a], ѿ мене ꙗгоже 196[б], се ꙗ 143[a]. Съ тая употрѣба на ꙗ Врачанско Евангеле се спосрѣща съ Добрѣйшово Евангеле, само че въ Добрш. Евангеле това е неотклонно правило, а тука ꙗ идва като изключение. Тъкмо тъй изключително се употрѣбява и широко є въ прѣдисловие, т. е. само рѣдко-рѣдко се забѣлѣзва че идва є: крьве є 128, еже є 131[a], въ мнѣ є 136[a].

На мѣстѣ йотацията на а и ѫ като че ли е изразена посрѣдствомъ є или и: дадите имь вы еасти 56[a], ѿ прокажениє а 49[a], разрѣшити еѫ 85[б], мрѣжа своеѫ 71[a], посла воѫ своеѫ 64[б], сеиє (= се ꙗстъ) 15[a], 15[б], Иерданѣ 2[a], на Иердань 164[a], а може би и случаи като: трѣвоуетъ ѫего 115[б], что иеще трѣвоуемъ 148[a], иеще (изобщо твърдѣ често тъй), нѫ иестъ 11[a], иегдаже 18[a], 43[б], пакы иединь 12[б], иѫдоуже 95[б].

Примѣри като: ꙗвлѣѧ сѧ 38[a], 137[a], смѣрѣѫ сѧ 94[a], разорѣѫ 130[a], исцѣлѣѫ 51[a], сѫ пъкъ, може би, опити да се изрази мекотата на глаголната съгласна, защото и тритѣ форми стоятъ намѣсто стб. ꙗвлѭ сѧ, смѣрѭ сѧ, разорѭ.

Старото правило за прѣгласъ на jo въ je и тука е нарушено, тъй че йотувано *o* се търпи не само у чужди собствени имена като: Моисеѡмъ 1[a], Андреѡва 4[a], видлеѡмьскы 44[б], июдеѡмъ 10[б], 11[a], 15[a], 15[б] и пр. (сѐ така), фарисеѡмъ, видлеѡмскыꙗ вси 44[б], но и у причастия: бывьшомоу 2[a], просѧщомоу 6[a], пославшомоу 10[б], цѣлѣвшомоу 18[a] и пр.

Контракцията е прокарана вече вредомъ: и въ прилагателни, и въ глаголи, но пакъ покрай стегнатитѣ форма идватъ и нестегнати, разбира се, като архаизми вече за тоя говоръ: бѣ|ахѫ, крѣщаше 6[б], разарѣаше 9[б].

Както въ други срѣднобълг. паметници, тъй и тука се срѣщатъ съкращения на двойно ии въ и и то не само въ приде и пр. но и другадѣ, а най вече въ мѣстенъ падежъ: въ Видани 2[а], къ Мардѣ и Мари 113[б], въ прѣломени хлѣба 3[б], въ цр҃тви нб҃нѣмъ 58[б], ѿ очищени 7[а], въ газофилаги 23[а], гребьше ꙗко .л҃. стади 12[б], въ цр҃тви си 156[а].

У прилагателни имена ыи или ии се редува съ ы или и.

Наопаки пъкъ срѣща се въ нашия паметникъ, било удвоено, било прибавено и, особено къмъ нарѣчия, което напомня подобна прибавка въ новобългарски (сѣверозападни) говори: а҃ще оставимь и҃ такои вьси вѣрѫ имѫть 32[б], развѣи҃ жены҃ и дѣти 56[б], развѣи словесе 60[а], вдите іакои҃ не вѣсте 176[а], е҃гдаи скоича 177[а], братиѫ твоѫ вьнѣи стоѫть 78[б], они паче болеи проповѣдахѫ 108[а], и҃ бы҃ егдаи҃ сконча і҃сс причѫ сиѫ 177[б]; може би и: прьвѣи 146[а], ведошѫ и҃ къ 'Ини҃ѣ прьвѣи҃, ꙗко прьвѣи мене бѣ 1[а], 146[б], — ако не е съкращение отъ прьвѣе; свѣдѣтелъство болеи҃ ї҃онова 11[б], грѧдыи къ мнѣи҃ не и҃мать вьзьалькати 15[б].

Па и другаде срѣщаме твърдѣ на често излишно и: приде і҃сс и҃ дверемъ затвореномъ 8[а], и҃ вѣрѫвашѫ вьнь и҃ оу҃ченици его 9[а], да не творѫ волѧ моѫ и҃ нѫ волѧ пославѣшаго мѧ ѿца 15[б], бл҃гть и вѣзь бл҃гть.

На два-три пѫти се срѣща разоумѣйте л. 23[б], вм. разоумѣете, но, може би, тукъ не е съкратено е въ й, а е замѣнена формата.

7. Консонантизъмъ.

Ако се сѫди по нехайната употрѣба на ъ и ь въ окончанията на сѫществителнитѣ, би трѣбвало да заключимъ че въ говора на Врачанско Евангеле вече не е имало разлика между твърди и меки основи въ им. ед. ч. Обаче не сме увѣрени, да ли писачътъ на Врачанско Евангеле е билъ въ състояние да изрази тая разлика, прѣписвайки отъ изводъ, дѣто я не е имало. Колкото за сѫщ. ж. р., както и глаголнитѣ основи, тѣ се държатъ още отдѣлно и тѣхната твърдость и мекость излиза добрѣ на явѣ въ нашия паметникъ волѣ, волѧ, видѧ, тръпѧ.

Лабиалното л вече не е било домашно, защото се срѣщатъ покрай лабиализирани — и нелабиализирани форми, еднитѣ, значи, стари, наслѣдени, а другитѣ нови, живи: землѣ, земѧ, земи — обикновени форми, но покрай тѣхъ още: тръпѧ 59ª, (1 л. ед. ч.), оуподовѧ 87⁶, ослабень 51ª, 53ª, 72ª, 107ª, славѧхѧ 107⁶, емете сег. вр. 30ª, прославенъ 44⁶, въ прѣломени 3⁶, ослабеномоу 53ª, 53⁶, 72⁶ (двашъ), 107ª, 107⁶, славѣхѫ 72⁶, (едно до друго съ славлѣхѫ), възлюбенъ 137ª, възлюбени 195ª, 195⁶.

Наопаки имаме въ прич. славлѣ ба 89ª, лаб. л — вѣроятно смѣсица съ 1 л. ед. сег. вр.

Глаголи на *т́* и *д́* промѣняватъ по старому въ 1 л. ед. ч. сег. вр. д и т на жд и щ: крѫщасѧ (намѣсто кръщѫ сѧ 111⁶), пощоусѧ (нам. пощѫ сѧ и пр.), ала идватъ и съ непромѣнена основа: видѧ 53⁶.

Асимилация на съгласни е изразена освѣнъ при прѣдложни съединения, както и въ где, зде, здравъ, пьчелъ 36ª, още и: везъдень 170ª,

Ето още и нѣкои други мѣнидби на съгласни, които напомнятъ новобългарски консонантизъмъ: Глигориꙗ Ноуськаго 166ª, Глигориꙗ бгослов'ца 166⁶, стго Глигориꙗ чюдотвор'ца 182ª, Глигориꙗ епкпа ар'мѣн'скаго 176ª; дьшчицѫ 192⁶, намѣсто дьщицѫ, както е въ други срѣднобългарски паметници.

Освѣнъ това въ чужди думи често се мѣнява д съ ф: въ Еифани 2ª, Фома 8ª (четири пѫти), Нафанаиль 4ª, 4⁶, тьи наречеши сѧ Кида 4ª, Ѥсидь 13⁶, Ѥсидови 13⁶, Ѥсидова 105, Ѥсидъ 132ª, Галафилѣ покрай Галатїль 185⁶, Елисавефи 192⁶, памѧть стаго Фоуроса 184ª, Марфа 161ª, Ѳарисеѡмъ 89⁶, Евьстафиꙗ 175⁶, 182⁶, агафаигла 166⁶, ѿ Роуфи 184ª.

Удвоения на съгласни се срѣща освѣнъ у причастия на нъ като рожден'ныи 5⁶, оупитаг'ны 98ª, но и у сѫществителни: азъ есмь пѫть истин'на и животь 135⁶, нѣсть истїн'ны въ немъ 26ª, блть и истин'ныи (вм. истины) 2ª, срв. днешното източно-българско истинна или истънна; виногра прѣдасть ин'нѣмь — срв. Соф. инна вера въ смисълъ „нечиста вѣра", което е сигурно отъ ина вѣра = друга, не наша вѣра; впрочемъ и въ полски имаме двойно н: inny.

Изчезване на прѣдложни съгласни, въ случаи като: ицѣлити, ичистити, иськнѫ вм. исѫкнѫ и пр. е обикновено и въ тоя паметникъ. По необикновено е сташѫ вм. въсташѫ (тогда сташѫ всѧ дѣвы ты 117⁶, многа тѣлеса почиваѫщїи стхь сташѫ 131ª), че напомня днешното бълг. ставам, да стана.

III.

Морфологични особености.

Въ Врачанско Евангеле се употрѣбяватъ още стари падежни и глаголни форми, ала тѣ се кръстосватъ съ нови, тъй че даватъ да се прѣдполага за онова врѣме доста голѣма разнебитеность откъмъ тая страна. По нѣкой пѫть срѣщашъ пасажи, които неволно те подсѣщатъ за днешното морфологично състояние на български езикъ, особено откъмъ употрѣбата на падежнитѣ форми. Но инакъ почти сички стари форми се употрѣбяватъ още дѣ правилно, дѣ неправилно, кое измѣнено, кое неизмѣнено, та се явява голѣма пъстрина откъмъ тая страна.

Старото склонение на гледъ е запазено, обаче отъ нѣкои грѣшки или отклонения забѣлѣзваме, че то не е било вече домашно, а се е спазвало само по книжовна традиция. При наличность на примѣри като: иди пригласи мѫжи свои 24[б], ѿ оученикъ Ісоановъ 7[а], ѹтаилъ еси сѧ ѿ прѣмѫдрыї и разѹмны 85[а], ѡ величиꙗ божиѫ 82[б], глахѫ дроузи ѿ ермлѣнинъ 21[б], за погребению мѧ створи 122[а], ѿ архїереи старци людскыї 125[а], къ каифа 125[б] (вм. каꙗфоу), и пакъ на л. 147[б], къ каиїаѳа архиереови, ѻ всѣкомъ глѣ изхо дѫци изъ ѹстъ бжїи 165[а], придохъ разорить закона 173[б], исоу хкоу же рожтвоу сице бѣ 186[а], и ми же ѿпоусти те грѣхи отпоустѧт сѧ имъ, и ми же дрьжите дръжѫт сѧ имъ 1[а], по ѡсмыи днь паскы бѣхѫ внѫтръ ѹченици 8[а], оучѧ въ Капернаоумь 19[а], вѣрѫ емлѧ пославьшаго мѧ 9[а], — и толкова други, изброени по-горѣ, дѣто бѣше дума за замѣни между ѫ и ѧ и между ѧ и ѣ, имаме, струва ми се, доволно основание да твърдимъ, че за писача на Врачанско Евангеле много отъ старитѣ падежни конструкции ще сѫ биле вече доста чужди, а други е разбиралъ и употрѣбявалъ по своему. Но пакъ прѣдъ видъ на стариятъ евангелски текстъ, отъ който е прѣписвано Врачанско Евангеле, старитѣ форми, именни и глаголни, прѣминаватъ и въ новия прѣписъ, размѣсени съ нови промѣни, било пакъ намѣрени въ оригинала, било принадани отъ прѣписвача. Тъй се измѣшало старо съ ново и се получилъ единъ езикъ, за който можемъ сигурни да бѫдемъ, че въ XIII в. не се е говорилъ въ тоя си строежъ, както ни е запазенъ въ Врачанско Евангеле.

Относително падежнитѣ форми въ Врачанско Евангеле забѣлѣзваме сѫщата смѣсица на падежи отъ едно склонение съ падежи отъ друго, както и въ Добрѣйшово Евангеле. И тукъ напр. нѣкои сѫществителни имена отъ I склонение обикновено лични имена, обра-

зуватъ дат. пад. по IV склонение, та имаме: къ ї҃сви 4[б], 5[б], даде Ї҃сифови 13[б], Моисеѡви 12[а], 32[а], архитриклини 8[а] е вѣроятно недописано а҃рхитриклинови, както е въ Дбрш. и другадѣ, Петрови 14[а], къ архїереови 147[а], 147[б], богови 146[б], мирови 30[б], дѣвици ѿбрѫченѣи мѫжеви 171[б].

Наопаки пъкъ сѫінъ отъ IV скл. образува род. п. по I: сн҃ъ кн҃а постоянно. Но пакъ: жалость домоу моего снѣсть мѫ 6[а], може би и г҃ь домоу 88[а], ако не е дат. п. по I скл. Нѣкои сѫществителни мека основаи пакъ лични образуватъ мн. ч. им. п. по III склонение: июдеие 6[б], 9[б], 16[а], 18[а], 18[б], 21[а], 23[а], 24[а] и пр., фарисеие 22[а], 32[б], дѣлателие 88[б], а҃рхиереие 33[а], мѫжие 72[а].

III скл. прониква и въ форми като: въ июеехъ 29[а], 33[а], дрѫголъми 124[б], а I въ — о вещихъ, въ дныхъ своихъ 191[б], по врѣменихъ 113[а].

Влияние на IV скл. е прѣдизвикало и форма врачевъ: ѿ многъ врачевъ 183[а] (тъй и въ Путн. Евангеле). Нѣкои твърди основи отъ I скл. се срѣщатъ като меки: ѿконъ полъ Иерданѣ 2[а], 7[а], 166[а]. по законю г҃ню 168[а].

Други отклонения: сн҃овы его 24[а], употрѣбено като имен. падежъ, Срѣщатъ се начесто сѫщ. ж. р. на и: рабини 126[б], Магдалини 133[а], Дат. п. по II скл. ж. р. на и вм. ѣ: жени же гл҃ахѫ 26[а]. е въ мн. ч. ж. родъ: и҃зиди на распѫтие и стъгне града 87[б], и҃ лисы ꙗзвине и҃мѫть 50[б]. Забѣлѣжи: и҃ бѣ в'сѣ ѿстоѫщаѫ 2[а] намѣсто вьсь; тъй се срѣща и въ Добрѣйш. Евангеле; кръвь пъкъ се скланя вече и по III скл. кръви 152[а], въ теченїе крьви 183[а], покрай старата форма кръве.

Не знамъ, да ли не е грѣшка формата г҃нь за род. мн. 70[а], вм. господеи или господъ.

Въ V склон. става смѣсване или сливане между род. и дат. отъ една страна и между род. и вин. — отъ друга, тъй срѣщаме: не ѿбрѣтоша телеси его 2[б], не можемъ да҃ вамъ хлѣбъ съ нб҃и 15[а], нѫ ѿць мои да҃ вамь хлѣбь истин'ныи снв҃и 15[а], снидохъ съ нв҃и 15[б], 16[а], слоушаꙗ словеси моего 9[а], не вьси вьмѣстѫть словеси сего 60[а], не ѿвѣщаꙗ е҃и словеси 69[б], имени моего ради 175[б]; а пъкъ родителенъ вмѣсто винителенъ у женскитѣ основи на р и в е нѣщо редовно и постоянно въ Врачанско Евангеле.

Забѣлѣжи още: въ ѡ҃цѣ брата твоего 47[б] вм. ѡчесе или ѡчеси, както е въ Асем. — но и тамъ вече идва кратката форма.

Двойствено число не винаги се спазва; а че формитѣ му ще сѫ биле вече отчуждени въ живия говоръ на Врачанско Евангеле, доказватъ примѣри като: ѿ обѣшенѫѧ злодѣꙗ 155[б], вм. обѣшеноую злодѣю.

Прилагателнитѣ се употрѣбяватъ безразлично въ контрахирани и неконтрахирани форми, тъй както и самитѣ мѣстоимѣния, въ които има съставенъ елементъ и, тъй че мрътвы, мрътвыхь или мрътви мрътвихь, както и ты вмѣсто тъи и сы вмѣсто съи или сеи.

Идватъ и стари именни форми у прилагателни: по ѡчищению ѩюдейскоу 8[б], свѣтѣлъство болеи Ѩоанова 11[б], книгами ѥлинсками и римьсками 157[а], печальми житейсками 101[а], дхомь ѩстинномь 25[а] (ако не е тука грѣшка вм. истиномь), въ бѣлахь ризахь 198[в].

Любопитни сѫ дуалнитѣ форми на ою вм. оую: памѧть стою праведникꙋ акима и аньны 161[б], памѧть стою мнкꙋ марꙗна и мартоурꙗ 179[б], памѧть стою ѡцоу нашею клименъта и пр. 182[б], стою врьховною аплоу петра и павла 193[а], които се посрѣщатъ отъ една страна съ такива пакъ форми въ Търн. Ев. (вж. студията на Валявецъ 28), отъ друга — съ Путн. Евангеле: памѧть свѧтою Ѧкима и Ѧньны (Изд. на Калужн. 208), свѧтою мученикꙋ Сергꙗ и Вакха (216), свѧтою безмездникꙋ (221) и пр.

У мѣстоименнитѣ форми срѣщаме тъй сѫщо смѣсъ между старо и ново. За забѣлѣзване е, че Врачанско Евангеле почти редомъ употрѣбява и а не его и си (съ разни вариации въ правописа) за мн. срѣденъ родъ. Но покрай тия архаизми у мѣстоименнитѣ форми срѣщаме и нови пластове, произлѣзли било отъ морфологични аналогии, било по други причини, та се получава доста голѣмо разнообразие: тъи, тои и ты, съи сы и сеи; сои наспротивъ тои за м. р. нѣма, но идва за това ж. р. дат. п. сои: ѡ годинѣ сои 66[а], 116[а] — пакъ аналогия, разбира се, по дат. п. тои. Въ тая дума сои, вм. тои пѫтемъ казано, съглеждамъ влияние отъ родопски говоръ, имайки прѣдъ видъ, че мѣстоимѣние сь си се днесъ е най-употрѣбително въ рупско-родопскитѣ краища.

Забѣлѣжи: ѿ воды сиѫ вм. сеѫ 24[а], както и: за тиѫ дѣла. на два пѫти е употрѣбена форма ними вмѣсто нимь: и дроугомоу распѧтомоу с'ними 158[б], сьберѧтъ сѧ прѣ ними въсѧ ѧзыкы 119[б]. Сѫщата форма ними или ими, се употрѣбява и за дателенъ падежъ множ. число намѣсто нимъ: ѩмиже ѿпоустите грѣхы, ѿпоустѧтсѧ ѩмъ, ѩмиже дрьжите, дрьжѧтсѧ имъ 7[б]; форма ими за дат. пад. мн. ч. напомня твърдѣ много родопската форма хми, употрѣбителна и днесъ

за дат. пад. мн. ч., която форма по своя произходъ не може да бѫде друга освѣнъ пакъ сѫщата ими, отъ която настава jми, и отъ нея хми съобразно съ фонетиката на родопскитѣ говори (j — х). Ними се употрѣбя за дат. мн. и въ нѣкои македонски говори, напр. въ Охридско: ними им се свъртил умот (Спространовъ, По говора на гр. Охридъ, Мсб. XVIII, 536).

Дуалната форма за ж. и ср. р. и се употрѣбя и за дуалъ мѫжки родъ: приведе ѝ къ їсви 4ª (два ученика!), но идва вече и за множ. число: и а̑зъ знаѫ ѝ 29ᵇ, 189ª (обектъ овцѫ), весь миръ възненавидѫ и (мн. ч.) 144ª. — Вмѣсто нѣкъто или нѣкїи се срѣща вече нѣкои: чл҃къ нѣкои 62ᵇ, 77ª, 80ᵇ, 109ᵇ, мѫжъ нѣкои 79ª, законникь нѣкои 82ᵇ, и за ж. родъ: жена нѣкоѫ 161ª, въ весь нѣкоѫ 161ª, а род. п. нѣкого 187ª.

Намѣсто оутрось, както се употрѣба въ Добрѣйшово Евангеле, срѣщаме тука пакъ особена форма въ оутриꙗ же д҃нь 4ª, 12ᵇ, 132ᵇ, 160ª, покрай старата на оутриꙗ 83ᵇ, 164ª, 190ª, на оу̑тръꙗ. въ .ѕ. днь 164ª (втора ржка), която изглежда да е срѣд. родъ множ. отъ прилаг. оутрьи. оутрии, но може да е и ср. р. множ. отъ оутриѥ. Въ Сав. Кн. идва на оутрьꙗ.

Отъ друга страна пъкъ забѣлѣзваме едно разширение на мѣстоименнитѣ форми, посрѣдствомъ сѫщи фон. елементи, както и въ новобългарски: вы е̑ вѣры не е̑млете 11ᵇ, вые̑ оу̑поваете 12ª, вы е̑ не вѣсте 20ª, 22ª, 25ᵇ, 33ª, вы е̑ гл҃ете 27ª, вые гл҃аста 31ᵇ, не боите сѧ вие̑ 133ᵇ, тако оу̑бо молите сѧ вы ѝ 103ᵇ, вы и же свѣ̑телъствоуете 140ᵇ, азъ въ ѡ҃ци и вые въ мнѣ 38ª поимѣте вие̑ и распьнѣте 162ᵇ; рекошѫ и̑мъ тие 44ᵇ, и̑ тие̑ поклонишѫ сѧ е̑моу 36ᵇ, да̑хь и̑мъ и тие прижшѫ 39ª, въ тыѫ д҃ни 160ᵇ; сиꙗ гл҃ы гл҃а 23ª, за тиѫ дѣла 37ᵇ (тука и родътъ не е спазенъ!), аще ли не за тыѫ дѣла вѣрѫ е̑млете ми 136ª, а на л. 65ª идва тыи: шкѣше рабы тыи (както вы и 140ᵇ) а може би и: се (вм. сие) иже мѫкькаꙗ носѧть 169ª, (срв. и Търн. ев. три пѫти се вмѣсто сии или сие 28), и въсиѫ: разоумѣѫть въсиѫ ꙗко мои оу̑чици есте 135ª.

На двѣ мѣста като че ли се явяватъ удвоени мѣстоименни форми: и сесь лежить на падение 167ᵇ (въ другитѣ стари текстове: се лежить сь), сеси вѣдѧть 147ª (трѣбвало би да бѫде се в'си).

Разнообразно е тъй сѫщо и относителното мѣстоимение иже, което се употрѣбя въ разни форми и като че не различава вече ни родъ, ни число, защото намираме: а̑ славы, еже ѿ с҃на бж҃иа не и̑щете 12ª, гл҃ы, ꙗже рѣхъ вамъ 19ª, словеса, ѫже гл҃ахь 36ª, гл҃ы, ꙗже азъ гл҃ѧ 37ᵇ,

ґлы ꙗже далъ еси мнѣ 38[б], ґлы ї҃сви иже рѣ҃ емоу 127[а], жже даль еси мнѣ ѿ мира твоꙗ бѣхѫ 38[б], слово, ꙗже далъ еси мнѣ 42[б], Ꙗкова Иоана Зеведеова, жже бѣста обѣщ'ника Симона 71[б], се манасъ твои жже имѣхъ 95[б], ꙗже дѣлаховѣ 155[б] (може да бѫде и множ. и ед. число), принесѣте ѿ рыбь ꙗже ѫсте 200[а], рѣста ємоу ѡ ї҃сѣ назарѣнинѣ, еже бы҃ мѫжъ прр҃кь 2[б], подобно єсть квасꙋ, єже 88[а], ѡче нш҃ъ, єже єси на нбѣхь 103[б], ѡц҃оу твоємоу, єже є҃ въ тайнѣ 104[а], ѡц҃ь вашь, еже єсть на нбѣхъ 64[а], и҃же а҃ще ґлєть вамъ сътворите 8[б]. За да се смѣсятъ тъй формитѣ на това мѣстоимение, причина е фонетичната прилика: жже изговорено ꙗжже (= јъже) ще отговаря на староб. ꙗжже и ꙗже, а изговорено малко по̀ ясно като јаже ще отговаря пъкъ и на мн. ч. ср. родъ ꙗже. Вѣроятно вече въ XIII в. отъ тая смѣсица изпѫква формата за срѣденъ родъ ед. ч. като замѣнница на сички, други, та и за случаи като: чюждѫхѫ сѧ еже мьдлѧше 192[а], т. е. получава се вече нѣщо като днешното: чудѣха се дѣто се бавѣше. Срв. и Бѣлгр. Нар. Библ. Апракосъ еван. № 302 (Л. Ст. 31) л. 93[а]: бь дала прости еже ми закрьпи — отъ XIV в.

Любопитна е употрѣбата на свои, както се срѣща на двѣ-три мѣста: посла к немоу жена своѭ вм. жена его 128[б], въпрошаше ѧ [и] ꙋченикы своѭ 109[а], вм. оуч. его както и: въ своихъ ми 170[б], вм. въ своихъ си; молѣше и҃ вънити въ домь свои҃, котораго . . . ѡц҃а въпросить снь свои 96[б], ѡблѣкошѫ и҃ вь ризы своѭ. 129[б], 153[б], 154[б] (впрочемъ послѣднитѣ два примѣри има и въ по̀-стари евангелски текстове).

Глаголитѣ спазватъ още крайното си тъ въ 3 лице ед. сег., ала това ще е било само въ книжовниятъ езикъ, защото въ маргинални бѣлѣжки отъ сѫщо врѣме намираме вече глаголни форми безъ тъ: бъ да прости калꙋгерицѫ 147[б], бъ да прости славна (нататъкъ изрѣзано) 156[б]. Въ самия текстъ идва само на два-три пѫти 3 л. ед. ч. безъ тъ: доброѣ твори 108[а], да сп҃е и҃ сѧ 157[а], дх҃ь ст҃ы наиде на тѧ 171[б], тогда ѫподоби сѧ цр҃твие нб҃ное 117[а], рѣ҃ се въ вьсемь миръ 122[а]. Срѣща се и є҃ (л. 188[б]) но вѣроятно тука е забравено да се надпише т въ видъ на титла. За такива грѣшки смѣтамъ и: и҃стѧзаѫ 84[б], вм. и҃стѧзаѫтъ, вѣроѫ въ мѧ 141[а], вм. вѣроѫтъ, не въз'могѫ 3 pl. 175[б], приведѫ вы҃ 180[а].

Дуалъ 3 л. идва повече съ оконч. та, по̀ рѣдко съ тѣ, и то безъ разлика на родъ: бѣсте идѫща 2[а].

Помощнитѣ глаголи нѣматъ още съкратени форми. На л. 170[б] идва сьтворилъ ѫ҃ си, но вѣроятно е погрѣшка.

Глаголитѣ на мь идватъ освѣнъ съ старото си окончание още и съ оконч. мы: вѣмы, дамы, есмы; на л. 26[б] срѣщаме и глемы, ала може да е вслѣдствие на слѣдното ꙗко: не докрѣ ли глемы ꙗко самарѧнинъ ты еси.

На л. 32[а] идва и есме: ми же моисеовы ѥсме ѹчїци. Отъ старитѣ аористи освѣнъ рѣхъ и дахъ срѣщатъ се още: ꙗхомь 88[а], придѫ вм. придъ 142[б]. Забѣлѣжи и старата форма вѣдѣ: не вѣ вась 117[б]. Аор. форма за 3 л. мн. ч. ешѫ, но като, че ли тя е била само книжовна, а народната ще е била хѫ, или даже съ ослабване на звукъ х; срв. коупиꙗ 152[а].

У глаголитѣ форми най важни сѫ двѣ особености, които при другитѣ отличия на тоя паметникъ му придаватъ още една характерность; една отъ тия особености е употрѣбата на тъ въ 3 лице и у такива форми, дѣто се не срѣща въ други срѣднобългарски паметници. Тъй освѣнъ въ аор. у глаголи съ еднасложна основа като прижть, ѿбить ѝ вь плащ'ницѫ 13[б], ѝ тыи изнего пить 24[а] и даже не можеть 81[а], тъ се употрѣба още и въ 3 л. ед. и множ. у имперф., та напомня съ това нѣкои руски паметници, каквото що е Путнанско Евангеле, дѣто тия форми идватъ много често; въ Остр. срѣщнахъ само една такава форма: хотѣахѫ и въпрашати 50[в]. За забѣлѣзване е, че това тъ идва постоянно прѣдъ личното мѣстоимение и, та може да е прѣдизвикано отъ еуфонична нужда, макаръ че не идва прѣдъ сички гласни, нито пъкъ прѣдъ сѣко и. Ето сичкитѣ примѣри, повече отъ които се спосрѣщатъ съ подобни форми въ Evangeliarium Putnanum, издадено отъ Калужняцки въ Виена на 1888 год.

1) Въ 3 л. ед. число: молѣшеть и 14[б], хоулѣшеть и глѧ 155[б], хоулѧшеты глѧ 157[б], мазашеть и миромъ 174[а]; 2). Въ 3 л. мнж. число: мѧхѫтои 26[а], мѧхѫтыи 52[б], мѣхѫтои глїце 33[б], хоулѧхѫть и 130[а], хоулѧ[хѫ]ть ѝ 154, хоулѧхѫтии покиваѫще главами 155[а], молѣхѫть ѝ 25[а], 76[а], 79[а], хотѣхѫть и въпрашати 41[а], въпрашахѫтои, фари сеиѣ 31[а], вѫзахѫть и ѫзи желѣзними 79[а], оугнѣтаахѫтъ ѝ 81[а], 182[б], подражахѫты 91[а], оучїници ѥго въпрашахѫтии единого 110[б], биꙗхѫть и по главѣ 129[б], 153[б], 154[а], биꙗхѫты по ланитѣма 150[б], стрѣжахѫтии тоу 155[а], слоужахѫтомоу 165[б], вм. слоужахѫт емоу, както е въ Путн. Евангеле. Нека отбѣлѣжимъ веднага, че подобни форми се срѣщатъ и въ единъ старински сръбски паметникъ, Вукаповo Евангеле отъ XII вѣкъ: прѣтѣхоуть, ходѣхоуть, хоулашеть (Срезн, Свѣд. и Зам. XII, 34), идватъ и въ Севастьяновъ Сборникъ (Срезн. Др. сл. п-ки 221): мнѣахѫтьи, — та споредъ това не ще бѫде само руско свойство.

Другата глаголна особеность доближава Врачанско Евангеле къмъ новобългарски; тя е замѣната на суф. ова въ оува у глаголи на овати. Примѣритѣ сѫ толкова много, че не оставятъ никакво съмнѣние за общностьта на тая промѣна: тя ще е била вече дѣло свършено въ говора на Врачанско Евангеле, а съ него заедно и въ ония говори, дѣто я намираме днесъ.

Ето примѣритѣ: свѣдѣтелствоува 7ª, 11ª, 159ª, 164ª, 173ª, вѣроувашѫ 8ᵇ, 9ª, милосрьдоувавъ 56ª, 60ᵇ, 61ᵇ, 74ª, 106ᵇ, вѣроувахѫ 35ª, помилоувати 61ª, негодꙋваше 121ᵇ (употр. за 3. pl.) вѣроувавъшимь 11ª, вѣроувашѫ 7ᵇ, 39ª, роувати сѧ 27ª, възроувалъ сѧ 27ª, възроували сѧ бїсте 32ª, бѣсноувавы 79ᵇ, бесѣдоувати 78ᵇ, мрдоува 83ᵇ, радоувахѫ сѧ 86ᵇ, възроували сѧ бысте 137ᵇ, свѣтельствоувахь 164ᵇ, радоувахѫ сѧ 192ᵇ, пророчествоува 193ª, възроувати сѧ 98ᵇ, негодоувати 112ª, бесѣдꙋваста 2ª; и въ сѫществителни: обѣтоувание 36ᵇ.

Врачанско Евангеле е отъ ония паметници, които сѫ запазили още старата супинна форма, ала я употрѣбяватъ не само за сѫщи супинъ, но и вмѣсто инфинитивъ. Супинни форми въ старото имъ значение сѫ: градꙋ (вм. грѧдѫ) искуситъ ихъ 87ª, вьниде сь нима ѡблѣщь 3ª, приде видѧть гроба 133ª, приде ѿтѧдоу ꙋчить 54ᵇ, приде възвѣстить 25ª, чесо изыдосте видѧть 169ª (двашъ), идѫщимъ же имъ коупить 69ª, 117ᵇ, азъ же вы послахъ жѫтъ 25ᵇ, приде сн чвкы възъискать и спасти погыбьшаго 93ª, бы же — внити емоу вь сьборище и ꙋчить 74ᵇ, изыде сѣжи сѣѫть сѣмене своего 75ª, изидѫшѫ и видѧть 79ᵇ, вьніде . . ість хлѣва 89ª, придохь разорить закона 173ᵇ, не придохь разорить нѫ исплнить 173ᵇ, приде іесъ кь існоу крстит'сѧ 164ª, придошѫ послоушати его и исцѣлит'сѧ 179ª, пришель еси мѫчить на 52ª.

Супинъ намѣсто инфинитивъ: како можеть чвѣкъ родит'сѧ 5ª, юже хощеть ѡживить 10ª (може да е 3 л. ед.), хотѣше іесъ оумрѣть за люди 33ª. Но че супинътъ вече не е жива форма, се вижда отъ случаи, дѣто се смѣсва съ 3. л. ед. число: задашѫ и понесеть крть 154ᵇ, вм. понестъ; аще придеть илїа спасеть его 156ª, вм. спастъ его; ведошѫ сь іесомь ина два злодѣѫ ꙋбиѫтъ 156ᵇ вм. оубитъ.

Императивни форми 2 л. мн. на ѣте вм. ите идватъ и въ тоя паметникъ: заколѣте 98ª и пр. вж. отдѣла за ѣ.

Причастията запазватъ правилната си форма за твърди и меки глаголни основи, като за вокалнитѣ глаголни основи приематъ изравнена форма на ѫ, ѫщи — безъ разлика на спрежение.

Забѣлѣзвамъ като че ли една аналогия въ прич. форма на гл. пити съобразно съ — ꙗсти, защото на два пѫти се срѣща: ꙗ҃ды҃ пл҃ь моѫ и҃ пии кръвь моѫ и҃мать животь вѣчныи 16[6]; ꙗ҃ды пл҃ь моꙗ҃ и҃ пии кръвъ моꙗ҃ въ мнѣ прѣбываѣть 18[6].

IV.

Синтактични особености.

Замѣната на инфинитивъ съ супинъ, както и други морфологични замѣни, за които бѣ дума до сега, като замѣната между имен и винит. пад. у *а*- основи, или между род. и вин. пад. у съгласни основи, неправилната употрѣба на относит. мѣстоим. иже, сѫ въ сѫщо врѣме синтактични появи, които показватъ, че старата стройность на езика е вече рухнала и че езикътъ тръгналъ по други пѫтища. Тъй си обяснявамъ многото синтактични грѣшки въ нашиятъ паметникъ, дѣто на сѣка страница се срѣщатъ по единъ по два примѣра отъ неправилна употрѣба на падежи или на причастия — най слабото мѣсто на българскитѣ писачи отъ онуй врѣме. Отъ слѣднитѣ примѣри ще се види и потвърди нагледно синтактичната неправилность на Врачанско Евангеле: испльнь бл҃ть истин҃ныи 1[a], исѣчень ѿ каменъ 13[6], иди вь кѫпѣли силоуаꙗ҃млѧ 31[a], сѫщеи въ гробѣхь оуслышить 10[6], и бѣ вс҃ѣ ѿстоѫщаѫ еже имѧ ѥ҃моу емаѫсъ 2[a], подобно ѥ҃ цр҃тво нб҃ное зрьно горѫшично 87[6], да послеши въ домѹ оц҃а моего 78[a], ѿ оученикь ѥ҃говь ѥ҃си 146[6], ѿ мира твоꙗ бѣхѫ 38[6], прославѧть ѡ҃ца вашѫ 173[6], ꙗдшихь бѣшѫ 57[a] (вм. бѣше), бѣже тѹ водоносъ каменныи .ѕ. 8[6], дльжень тьма талан҃тъ 60[6], прикоснѫсѧ очеса имѧ 54[6], въ поусто мѣстѣ 57[a], въ точениѥ крьве 81[a] (др. текстове мѣстенъ пад.) въпрашашеѫ ѹчнікы своѫ 109[a], посла кнемоу жена своѫ 128[6], съберѫтъ сѧ пр҃ѣ ними всѧ ѧзыкы҃ 119[6], исплънь ѿ ѡцьта 131[a], приемъ гѫбѫ напльнивьже ѿ оцъ|та 156[a], и бѫ҃ть послѣдъ|нѫѧ льсть горъши пръвѫѧ 160[a] всѧ елико хощетъ да творѧть вамъ чл҃вци 177[6]. ан҃гли небесныѫ 116[a] по вскр҃ение его 156[6], памѫ҃ ст҃го ап҃ла лоукѫ 178[a], ѿ ѥфимериꙗ авиан҃нѣ 190[6], ѿ старци людьскы҃ 125[a], чюждѫхѫ сѧ еже мьдлѧше 192[a], вси гл҃ы сиѫ за имен. пад. 193[a], прѣбы҃ тоу дние много 26[a], ѻ в'сѣкомь гл҃ѣ исходѧщи изъ ѹсть бж҃ии 165[a], боꙗти сѧ ю҃ение 31[6], источникь воды текѫщи въ животъ вѣчны 24[a], по мнозѣхъ врѣменыхь 113[a], съберѫть пр҃ѣ ними (трѣбва да бѫде ед. ч.) въсѧ ѧзыкы 119[6], пригласи мѫжи свои 24[6], единь же ѿ обѣшенѫѧ злодѣꙗ 155[a], ѿ обѣшенѹи злодѣѫ 130[6]; въ послѣднитѣ три-четири форми съглеждамъ руско влияние.

Причастията за множ. ч. ж. р. покрай ще, ше иматъ и=щи, ши и като че ли сѫ па нѫть да се обърнатъ въ дѣепричастия безъ мѣнидба, защото се срѣщатъ такива примѣри: слїшавьже народа мимоходѫще 91[б], единь ѿ обою слышавше и по немь шѣше 4[а] вм. слышавьшоую, шѣшоую; видѣ дх҃ь бжїи съходѫще ꙗко голѫбь 164[а] (или е зарадъ слѣдното ј?) слїшав'ше ѿ ї҃с҃ѣ посла 76[а], не прѣста облобыїзаще главї моеѩ 175[а] (подлогъ жена), сь задии пристѫплъше, прикоснѫв'ше 81[а] (жена), възрѣв'ше, влѣзьше (жены) 14[а], жены изьдалече зрѫще . . . слоужѫще емоу 132[а], жена . . . видѣвьше 171[а], ꙗже приемше свѣтилникы своѫ (дѣвы) 117[а]. Забѣлѣзва се смѣсена употрѣба и на причастната форма на ши, която не означава само ж. р. ед. ч., но и мн. ч. имен. падежъ: вїдѣвьши же пасѫщии ѹвѣжашѧ 79[б], видѣвьши же и҆ ꙗдѫщї съ мъздоемьци 111[а], видѣвъши же ѹчнци его 112[б], проньши же его раздѣлишѧ ризы его 155[а].

Срв. още: припадъ на земи валѣше сѧ пѣнїї точѫща (м. р.) 109[б], шѣдше дѣла и пришврѣте 118[а], в'лѣзьше симонъ извлѣче 200[а]. шьдше оумыв'сѧ и прозрѣ 31[а]. Нѣкои отъ тия примѣри може да сѫ настанали отъ недочуване: шьдъше вмѣсто шьдъ же, както що е тъкмо тоя послѣдния (срв. Асем. шедъ же и оумыхъ сѧ и прозьрѣхъ, Остр. шьдъ же и оумивъ сѧ и прозьрѣхъ); но и тъй да е, това пакъ показва, че за писача старитѣ причастия не сѫ вече тъй живи форми, затова ги и употрѣбява тъй хлабаво и несигурно.

Даже и опрѣдѣлената форма за мн. ч. м. родъ служи за дѣепричастие: они шедшеи оутврьдишѧ гробь 133[а], оучнци его пришѣшеи ѹкрадошѧ и 134[а], скоро шѣшии рыцѣте 133[б], шѣшеи затворишѧ гробь 160[б]; послѣдниятъ примѣръ се отнася къмъ двѣ лица, слѣд. дуалъ, неправилно свързанъ съ слѣдния глаголъ; они же ѿвѣцавьшеи рѣшѧ 148[а]. А пъкъ абсолютниятъ дателенъ падежъ, който вече въ нѣкои старобългарски паметници изглежда като необикновена конструкция (срв. Мар. Евангеле вечеръ сѫщоу), тука е още повече отчужденъ и му е дадено мѣсто като на дѣепричастие, както се вижда отъ тия примѣри: оузрѣ мьздомьца, именемъ Левгиѧ сѣдѧщоу на митныцї 73[а], оузрѣшѧ иїсса ходѧща по морю, и близь кораблѣ бившѫ и҆ жкоѩшѧ сѧ 12[б] (Остр. има пакъ бывъшоу, но Асем. бывъша) Вѣроятно тъй трѣбва да се тълкуватъ и примѣри като: видѣ ѣтеръ в'довицѧ оубогѧ вьмѣтѧщоу два цатѣ 94[б], пристѫпи сь зади и҆ прїкоснѧвьшѧ вьскриль ризи ѣго гл҃ше 53[а], дѣто ѫ стои вм. оу; ꙗко видѣ ѫ плачѧщоу сѧ 114[а], очювь вь себѣ силѧ и҆шьшоу ѿ него 183[а], да имѧ радость моѧ исплъненѹ вь себѣ 39[а], ꙗко видѣ ѫ плачѧщоу сѧ

114[a]. Срв. и: обрѣтшꙋ сьи брата своего гла емоу въ едно Ев. отъ XIV в. Бѣлгр. Нар. библ. № 302. Срв. и днешнитѣ макед. дѣепричастия: бидеещим сиромâ, неможеещим що да стора; или още по̀ ясно: свиреі́ку́м свирки, пукајку́м пушки, Дебърско, Мсб. III, 58; или отъ Драмско с. Плѣвня: викашту̀м Мсб. VIII, 279. По сичко се вижда, че старитѣ причастия не сѫ вече биле свойствени на живия говоръ, за това и писачътъ на Врачанско Евангеле често ги бърка: ꙗ҆ко видѣ ѫ плачѧщоу сѧ пришѣша сь неѫ ꙗ҆ю́деие плачѧщи сѧ запрѣти дх҃ови 114[a]. При такива синтактични неправилности малко чудна ми се вижда оная старинска употрѣба на имен. пад. намѣсто вин. при лични имена, та изглежда като че ли се посрѣща старо съ ново: рѣ҃ть слово на сн҃ь чл҃вѣ҃кыи 55[a], а҆ и҆же рѣ҃ть слово на дх҃ь ст҃іи 55[a], приѡ́брѣщиши брать твоі҃ 45[б], помл҃оуи сн҃ь моі҃ 58[б], приведошѧ ѥ҆моу длъжникъ единъ 60[б], посла сн҃ь своі҃ 62[б], оу҆зрѣвъ'ше сн҃ь его 62[б], и҆зношахѫ оу҆мерьши сн҃ь ѥ҆диночѧдыі мр҃и своеі҃ 73[б], призри на сн҃ь моі҃ 82[a], приведи ми сн҃ь твои 82[б], приведохь сн҃ь свои 109[б], послѧ а҆н҃гль моі҃ 169[a], ꙋ҆зрі́те сн҃ь чл҃вѣ҃кы гр҃ѧщи на ѡ҆блацѣ̀ 100[б].

На л. 160[a] срѣщаме любопитно смѣсване на форма бѣ съ бы: никтоже не бы положень 160[a], което подсѣща на подобно смѣсване въ източнитѣ говори.

Косвенъ падежъ намѣсто правъ се срѣща най-често у сѫщ. ж. родъ, дѣто вмѣсто крайно а или ѣ се пише ѫ или ѧ: юношѫ нѣкыи 61[б], близь жѧтвѧ ѥ҆ 100[б], бѫди волѧ твоѧ 124[б] (други примѣри вж. стр. 26, 29). Тука замѣната е най напрѣдъ фонетична и засѣга само неударено а и ѣ, но отсетнѣ тая замѣна се генерализира тъй, че вин. падежъ зема върхъ надъ именителния. Въ Врачанско Евангеле имаме само начало на тоя процесъ.

Има случаи, дѣто сѫща замѣна става и въ множ. число: хромы ходѧть, прокаженыѧ ѡчищаеть сѧ 168[б] (вж. други примѣри на стр. 61), страждащі҃ ѿ дх҃ъ нечистыхь исцѣлѣхѫ сѧ 179[a]. Любопитенъ е примѣрътъ дѣто род. пад. множ. число стои вмѣсто имен. множ число у числителни: слышав'ше се десѧты҃ начѧшѧ негодоувати. Ако това не е нѣкаква грѣшка, примѣрътъ показва, че днешната новобългарска употрѣба на числителнитѣ въ род. пад. за именителенъ (десеттѣх коня, петтѣх стола и пр.) води началото си още отъ XIII вѣкъ. Срв. впрочемъ подобна употрѣба и въ езика на Седмиградскитѣ българи: sif нам. всих за имен. пад. множ. число: сполавайте Богу сиф; амен кажете сиф със сърце и инзик.

Влияние на живия говоръ виждамъ и въ примѣри като: **ѥдиного ѿ ѡшюѫ** 155ª, — като се има прѣдъ видъ днешното наше: отдесно; **болеи еси отъ ѿца нашего** 24ª, вмѣсто само **ѿца нашего**.

Слѣдъ като посочихъ граматичнитѣ особености на Врач. Ев., остава сега да видимъ, какво мѣсто заема това ев. между другитѣ наши по̀ стари или съврѣменни нему изборни евангелия. Това ще се види отъ самия текстъ който слѣдва нататъкъ, и отъ успореднитѣ съ него бѣлѣжки. Бѣлѣжкитѣ докосватъ повече лексикални и синтактични, а не и морфологични разлики. Сравнението водихъ главно по двѣтѣ най-стари наши изборни евангелия — Асеманово и Остромирово — първо, защото и двѣтѣ речени евангелия сѫ цѣли и второ, защото и двѣтѣ, заедно съ Врач., сочатъ сѐ къмъ единъ първоизворъ. Третьото наше старо евангеле — Савина Книга — стои доста надалечъ отъ тоя крѫгъ, макаръ че е и то изборно. Водихъ сравнение до нѣкждѣ и съ други двѣ руски евангелия — Путнанско и Архангелско, защото намѣрихъ, че и тѣ спадатъ къмъ сѫщи цикълъ, къмъ който и Врачанско; особено първото отъ тия двѣ има нѣкои поразителни прилики съ Врачанско. Отъ онова, що можахъ да сравня съ Вукановo Ев., излиза, че и това старинско сръбско евангеле има много общо съ Врач., понеже и то иде отъ изворъ много близъкъ до Асем. Ев. За жалость, не бѣше ми възможно да водя сравнението изцѣло, понеже това интересно евангеле остава сѐ още недостѫпно за по̀ широко ползуване.

До Врач. Ев. стои особено близу едно друго по̀ старо отъ него, пакъ срѣднобългарско евангеле отъ XII—XIII вѣкъ, което, за жалость, не е запазено цѣло, но и това, що е запазено, е твърдѣ интересно поради старинитѣ си особености. Това е срѣднобългарски второписъ (палимпсестъ), 9 перг. листи 4ª, които ми бѣха допратени отъ Кюстендилъ. Прѣдишното му писмо — хубавъ гръцки дребенъ курсивъ — още личи подъ славянското. Тия 9 листа съдържатъ евангелия за прѣзъ страстната седмица. По текстъ тоя палимисестъ се приближава особено много до Асем. Ев., по езикъ и правописъ спада къмъ прѣходнитѣ срѣднобълг. п-ци (запазва нѣкои старинни форми и търпи ѧ слѣдъ шушкави), а откъмъ правописа на ъ и ь спада къмъ Злетовска школа, но по вокализация на сѫщитѣ ъ и ь издава южен — или срѣдномакедонски произходъ. Съдържа и доста хубави цвѣтни заглавки. Тукъ го цитирамъ съкратено Палимпс.

Е.

Текстъ.

(Продължение отъ Великденското евангеле.)

л. 1а да свѣтелъствуетъ ѡ свѣ. 9. [бѣ свѣтъ][1] истинный. и҆же
просвѣщ[аетъ всѣ][1] кого чл҃вка гр҃жщаго[2] въ [миръ] 10. въ
мирѣ бѣ и҆ миръ тѣмь бы҃ и҆ миръ ѥго не позна. 11. въ
своꙗ҃ приде и҆ своего[3] не приꙗшѧ[4]. 12. ѥлико же и҆хъ прижѧ҃ть,
и҆ дасть и҆мь ѡ҆власть чѧдомь бі҃ѥмъ | бы҃ти, вѣрꙋѧ҃щимъ въ
Іоанъ и҆мѧ ѥго. 13. и҆же ни ѿ крьви ни похоти плѣтскыѧ, ни ѿ
I похоти мѫжескыѧ. нѫ ѿ ба҃ роди[5] сѧ, 14. и҆ сл҃о пл҃ь бы҃. и҆
9—17 въселисѧ въ ны, и҆ видѣхомъ славѫ ѥго, (и҆) славѫ ꙗ҆ко
ѥдиночѧдн҃аго[6] ѿ ѻ҆ц҃а. и҆спльнь бл҃гть и҆стини҃ныи,[7] 15. и҆ѡ҃нь
свѣтельствоуѥтъ[8] ѡ немь. [и] възва (и҆) гл҃ѧ. (и҆) сы бѣ ѥго

Бѣлѣжка. Поради технически мѫчнотии сичкитѣ палеографски особености на текста не сѫ прѣдадени печатно; слѣдилъ съмъ да прѣдамъ само титлитѣ и скратителнитѣ знакове ˆ или ˋ, а пъкъ точки, запетаи, каквито има надъ гласнитѣ, не сѫ навредъ прѣдадени, па и нѣма нужда, понеже правилото е неизмѣнно: сѣка самосложна гласна (гласна въ начало на дума или на слогъ) приема върху си прѣдихателенъ знакъ (било запетайка, било точка), както и сѣко ї (било само, било въ лигатури) получава двѣ точки върху си. Тъй сѫщо не сички лигатури и буквени разновидности сѫ прѣдадени.

Безъ скоби не можахъ да мина и сега, макарь г. Вондракъ да е противъ тѣхъ (вж. Roczn. Slaw. V. 64). Скоби трѣбваше да употрѣбя, за да направя четенето на текста пò лесно и пò ясно. А пъкъ значението имъ лесно се разбира: заграденото съ обли скоби ( ) е излишно за смисъла, па го и нѣма въ Асем. и Остр. Евангеле, а заграденото съ жглести скоби [ ] го нѣма, прѣскочено е въ Врачанско Евангеле, има го въ Асем. и Остр. Ев., пъкъ е и нужно за яснота.

Страницитѣ съмъ отдѣлялъ съ двойни линии ||, а редоветѣ съмъ отдѣлялъ съ линия | само тамъ, дѣто е имало графична нужда. Интерпункцията съмъ задържалъ по възможность каквато е въ оргинала.

Съкращения: А — Асеманово Евангеле, по изданието на Crnčića О — Остромирово Евангеле, по изданието на Востокова; П — Путнанско Евангеле, Evangeliarium Putnanum, cura et opera Aem. Kałużniacki, Vindobonae, 1888. Арх. — Архангелско Евангеле — по бѣлѣжкитѣ на Калужняцки; Вук — Вуканово Евангеле по извадкитѣ на Новаковича (С Археолошке изложбе у Кијеву 1884. год.). Дѣто нѣма посоченъ изворъ, то е А и О.

1. Заграденото въ жглести скоби е отдрано. 2. А иджщааго. 3. Вм. свои єго. 4. А не приꙗтъ. 5. А и О родишѧ сѧ; П роди сѧ. 6. А иночѧдааго, О и П єдиночѧдааго. 7. А благодѣти и истинꙑ, О благодати и истинꙑ. 8. О свѣдѣтельствоува.

ж: рекохъ, грѧдый по мнѣ (и) прѣ множ бы. ꙗко прьвѣй
мне бѣ. 16. и ѿ исплѣнениꙗ его. ми в'си приꙗхомь[1] блгть[1]
л. 1б (и) вѣ | зь блгть. 17. ꙗко законь моисеѡмъ[2] || [данъ] бы.
блгть истин'на. іс хмь бы ·.·

[въ пне] .а. не. еу, ѿ іѡа.

(Ев. на свѣтли понед.).

18. Бога никтоже не видѣ нигдеже,[3] [тък'мо] единочѧдыи[3]
снь сы влонѣ ѡчи, ть исповѣда. 19. и се иесть свѣтельство
иѡново, егда послашѧ юеие ѿ ие|рлма, иереꙗ и лев'гиты,
да вьпросѧТъ и [ты] кто еси. 20. исповѣда и не ѿвръже
Іоанъ сѧ, исповѣдаѧ[4] нѣсмъ азъ хь, 21. и вьпросишѧ[5] и кто
I убо ты еси, илиꙗ ли еси. [и] гла нѣсмь. прькь ли[6] еси ты
18—26 [и] ѿвѣща[7] ни, 22. (и) рѣшѧ емоу кто (убо) еси (ты) да
ѿвѣть дами послав'шимь ны, чТо глеши ѿ тебе[8] самомъ
23. и ре[9] азъ гла въпиѧщаго въ поустыни, исправите пѫтъ
гнь. ꙗко же ре прькъ исаиꙗ.[10] 24. и послани бѣхѧ ѿ фа-
рисей. 25. и въпросишѧ и рѣшѧ емоу. (вь) что убо крьщаеши,
аще ти нѣси хс ни илиꙗ, ни прькь, 26. и ѿвѣща имь ||
л. 2а іѡнъ гла, азъ крщаѧ вы вь водѣ. посрѣ же ва стоитъ, его
же вы[11] не вѣсте, | 27. сы естъ грѧдыи[12] по мнѣ иже прѣ
множ бы,[13] емоуже[14] нѣсмь дотоень | да ѿрѣшѧ[15] ремень
сапогоу его, 28. сиѝ (всѣ) въ видани бышѧ, ѡвонъ полъ
иерданѣ. идеже бѣ іѡнь крстаи ·.·

В втр. стыѧ. не. еу. ѿ лоу:

(Ев. на свѣтли вторникъ).

Лука 12. Ѩ. врѣ. петръ въставъ (и) те кь гробоу и приникъ
XXIV видѣ ризы едины, лежаща,[16] и иде въ себѣ дивѧ сѧ бъ-
12—35 вьшомоу. 13. и се [два] ѿ нихь бѣстѣ идѧща въ той же[17]
дь, и бѣ всѣ[18] ѿсТо|ѧщаѧ, поприщь[19] .ѕ. ѿ иерлма. еже[20]
имѧ (емѹ) емаѹсъ, 14. и та бесѣдѹваста къ себѣ, ѡ всѣхъ

1. А приѧсомъ благодѣть възъ благодѣть. 2. А Мосеомъ законъ данъ бъстъ. 3. О никъдеже не видѣ тъкъмо единочѧдъи. А не видѣ никъде же тъкьмо иночѧдъ. 4. А и повѣда ꙗко; П исповѣдаꙗи, О и исповѣда ꙗко. 5. А чьто оубо. 6. А + оубо. 7. А и отвѣ: 8. ѡ себѣ. 9. А рече О рече же. 10. А и О Исаиꙗ пророкъ. 11. О нѣма въ. 12. А само грѧдъ по мнѣ, О тъ ѥсть грѧдъи по мънѣ. 13. А ꙗко прѣдъ множ естъ, О ꙗко пръвѣи мене бѣ. 14. А + азъ. 15. А отрѣшити. 16. А видѣ ризъ лежѧщѧ единъ. 17. А и О тъждє. 18. Вм. и бѣ в'сѣ въ А и О стои въ вьсь. 19. А и О стадии. 20. А и О еиже.

сихъ[1] приключъшихсѧ, **15.** и҆ бы҃ бесѣдоуѭщима[2] и҆ма, и҆
стѧзаѭщима сѧ,[3] и҆ [се] самъ і҆с҃ приближи сѧ и҆ и҆де[4] съ нима.
л. 2б **16.** ѡ҆чи же е҆ѡ҆ ѹ҆дръжаста сѧ да е҆го не || познаѣта. **17.** р҃е же
нима. что сѫть словеса сиꙗ. ѡ҆ нихъ же стѧзаѣта сѧ и҆дѧща
къ себѣ[5] и е҆ста дрѧхла.[6] **18.** ѿвѣщавже е҆динъ, е҆моуже имѧ
клеѡпа, (и) р҃е к нимъ[7] ти ли е҆динъ пришле|ць е҆си въ
е҆рлмь, и҆ не чювьшихъ въ не|мъ, въ дни сиꙗ. **19.** р҃е и҆ма[9]
кынхъ, ѻ҆на же рѣста е҆моу, [ꙗже] ѡ҆ і҆с҃ѣ назарѣнинѣ[10] е҆же
бы҃ мѧжъ прѫкъ силенъ дѣломъ и҆ словомъ пр҃ѣ бг҃мъ и҆
всѣми лю҃ми. **20.** и҆ како и҆ прѣдашѧ а҆рхїерей и҆ кнѧзи нш҃и на
ѡ҆сѫжение смрти, и҆ распѧшѧ и҆. **21.** (и҆) ми же надѣꙗхо|м҃[11]
сѧ. ꙗко сыи е҆ хотѧ избавити и҆сраи҆лѣ. нѧ и надъ всѣми
сими, третий се дн҃ь се и҆ма.[12] ѿ нелиже си бышѧ. **22.** и҆ жены
е҆теры ѿ на҃ ѹ҆жасоша[13] ны, быв'шаꙗ рано ѹ҆[14] гроба, **23.** и҆ не
ѡ҆брѣтошѧ[15] телеси е҆го, придошѧ гл҃ща. и҆ ꙗвление а҆нгла ви ||
л. 3а дѣша.[16] и҆же и҆ гл҃еть жива[17] **24.** и҆ и҆дошѧ е҆теры[18] ѿ на҃ къ
гробоу и҆ ѡ҆брѣтошѧ тако ꙗко и҆ жены рекошѧ, самого же
не видѣшѧ, **25.** и҆ тьи р҃е к нима. ѡ҆ неразоумнаꙗ[19] и҆ моудна-
ꙗ[20] срцемъ, вѣровати ѡ҆ в'сѣхъ ꙗже гл҃ша прѫци, **26.** не
тако ли по҃баа҃ше пострѧ҃ти хоу҃. и вьнити въ слаа҃вѧ[21] своѧ, **27.**
и҆ начьнъ ѿ моисеꙗ, и ѿ въсѣхъ прѫкъ сказаше има, ѡ҆
всѣхъ| писаныхъ[22] ꙗже бѣхѧ ѡ҆ немь,[23] **28.** и҆ приближи сѧ
въ весь въ нѧже и҆дѧста. и҆ тьи творѧше сѧ дале҃[24] и҆ти, **29.**
и ноужаста и҆ гл҃ща. ѡ҆блѣзи съ нама, ꙗко при ве҃рѣ е҆сть, и
и прѣклониль сѧ е҆ оуже[25] дн҃ь. и҆ вьниде съ нима ѡ҆блѣщь.
30. и҆ бы҃ ꙗко облеже[26] съ нима, и҆ прие҆мъ хлѣбь и҆ бл҃ви, и
прѣломь даа҃ше има. **31.** ѡнѣма же ѿвръзоста сѧ ѡ҆чи, и
л. 3б позна|| ста и҆, и тъи и҆счезне[27] ѿ нею҃. **32.** и рѣста к'себѣ,

---

1. А и О сихъ слѣдва слѣдъ приключъших' сѧ. 2. А и О бесѣдоуѭщема. 3. А състѧзаѭщема сѧ има. 4. и дѣаше. 5. къ себѣ иджща. 6. А дрѧсвла. 7. къ нюмоу. 8. и не чю бывъшинхъ. 9. А къ нима. 10. А назареи. 11. Крайниятъ ъ е замѣненъ съ апострофъ ' подъ широка обла титла. 12. А третии се день дънесь иматъ. О третии се день имать дьнесь. 13. оужасиша нъ. 14. Двѣтѣ части на ѹ сѫ съвсѣмъ отдѣлени една отъ друга, и горната часть прилича на латинско v, положено върху о, безъ да се допира до него. Тъй се пише оу твърдѣ често въ Врачанско Евангеле (има го и въ Кюстенд. Ев.), но печатано го прѣдавамъ или съ ѹ или напросто съ ѹ. 15. А не обрѣтшѧ. О. не обрѣтъше. 16. А видѣвъшѧ. 17. А иже и глаголѭтъ и жива. О иже гл҃ѭть жива. 18. О едини. 19. О и П несъмъсльна. 20. О мьдьлна, П моутнаꙗ 21. А подобааше пострадати хоу҃ и въскръснѫти отъ мрътвъинхъ и вънити въ славѫ своѭ. 22. П книгахъ, А съказаше има кънигы, О сказаше има отъ въсѣхъ кънигъ. 23. А + писана. 24. А дале. 25. О липсува оуже. 26. възлежи. 27. ищезе.

не сръце ли наю горѣ бѣ въ наю, егда глаше нама на пѫти [и] ꙗко сказаше нама книгы[1] 33. и въстав'ша въ тои ча, и възвратиста сѧ въ ерлмь. и ѡбрѣтоста сьвъкупльша сѧ единого на десѧте, иже съ ними бѣхѫ[2] глще, 34. (ꙗко) въ истинѫ [въста] хс, и ꙗви сѧ симоноу, 35. и та повѣдаста, ꙗже бышѫ (има) на пѫти, ꙗко позна сѧ[3] има въ прѣломени[4] хлѣба ·:·

Всрѣ стыѫ не еу. ѿ іѡа ·:·

(Ев. на свѣтла срѣда).

Іоанъ I 35—52.

35. Еѡ. врѣ. стоꙗ бѣ[5] іѡнь, и ѿ ѹчникъ егова[6], 36. и видѣ[7] іса грѫща[8] и гла. се агнець бги, 37. и слышаста[8] [и] ѡба ѹчика глща, и по ісѣ идѧща.[9] 38. ѡбращъ же сѧ іс. и видѣвъ ѫ по себѣ идѧща, (и) гла има. что ищіе.[10] ѡна же рѣста емꙋ. раеви, еже глетъ сѧ [сказаемо] ꙋчтелю, где жи
л. 4а
вѣши. 39. и гла има придѣта и[11] вита. (и) придоста же и видѣста гдѣ живѣше и ѹ него прѣбыста дни тьи[12]. бѣше година[13] [ꙗко] девѧтаꙗ[14] 40. бѣше же андреꙗ братъ симона петра. и единь ѿ ѡбою слышавьше[15] [ѿ іоана] и по немъ шьше[16]. 41. ѡбрѣтъ[17] [сь] прѣже брата своего симона, и гла емоу ѡбрѣтохъ месиꙗ. еже е сказаемо[18] хс. 42. и приве и къісви, (и) в'зрѣв'же на нъ іс и ре. ты еси симонь снъ іѡнинъ. тьи нарѣши сѧ кифа. еже сказаетъ сѧ петръ 43. (и) въ ѹтри ꙗ[19] же дни. Въсхотѣ іс изити въ галилеꙗ, и ѡбрѣте филипа и гла емоу грѧды по мнѣ. 44. бѣше же филипь ѿ видьса-
идъскаго гра[20]. андреова и петрова 45. и ѡбрѣте фиипь нафа-
л. 4б
найла, и гла емꙋ егоже писа мойси въ законѣ|| и прорцѣхъ[21]. ѡбрѣтохь іса [сна] іѡсифова иже ѿ назареда 46. и гла емоу наданайлъ, ѿ назареда можеть ли что добро быти, и гла емоу филипъ, приди и вижъ. 47. видѣвже іс нафанайла грѫща к'себѣ[22] и гла емоу, се въ истинѫ, исрлтѣнинь[23] въ немь же лъсти нѣ 48. (и) гла емоу натанайлъ како мѧ знаеши, ѿвѣщавъ ісь (и) ре емꙋ. прѣже даже не възгласи

1. О писаниꙗ. 2. А и О бѣахѫ стои прѣди съ. 3. А и О сѧ позна. 4. А въ прѣломлениѥ 5. стоꙗаше. 6. А и О его дъва; П его ина два. 7. оузрѣ. 7. А ходѧща. О идѫща. 8. А оуслышаста. 9. идоста. 10. А чьто хощета, О чесо ищета. 11. и нѣма въ Ѥсем. 12. А денет, О дьньтъ. 13. година же бѣ ꙗко. 14. О десѧтаꙗ. 15. слышавъшюю. 16. шедъшюю. 17. обрѣте. 18. съказаемъи. 19. А въ оутрѣи же день, О само въ оутрии же. 20. А отъ видсандъ, градьца . . . 21. пророци. 22. О къ немоу. 23. израиль, израилтѣнинъ се пише сѐ съ с. О о немь.

тебе петрь[1] сѫща подъ смоковницеѫ видѣхь тѧ, 49. ѿвѣщавь наданаилъ гл҃а емоу[2] ѹчт҃лю[3], ты ѥси сн҃ь бжии. ты
ѥси[4] цр҃ь ісрл҃ѣвь. 50. ѡтвѣща[5] ісь и҃ р҃е ѥмоу. зане рѣхь
ти[6] ꙗко видѣхъ тѧ, сѫща подь смоковницеѫ, вѣроуеши (и)
больша сихъ[7] оузриши, 51. и гл҃а имь а҃мнь а҃мнь глѧ вамъ
л. 5а ѿ селѣ ѹзрите ба҃ ѿврьста и а҃нгл҃ы бїꙗ в'сходѧща и нись||
ходѧща. надъ сн҃а чл҃вѣкаго.[8]

Ев҃ чє, ст҃ыѫ. н҃е. ев҃. ѿ їѡ҃а ·:·

(Ев. на свѣтли четвърт.).

1. Е ѡ҃. вр҃ѣ. чл҃вкь нѣкто[9] ѿ фарисей, и҃менемъ[10] нико-
Іоанъ III 1—15. димь кнѧзь и҃ю҃ейскы. 2. сы приде кь і҃сви нощиѫ, и
р҃е ѥмоу ѹчт҃лю[11] вѣмъ ꙗко ѿ ба҃ пришелъ ѥси[12] ѹчт҃ль. (и)
никтоже не можетъ знамениꙗ[13] сихъ творити, ꙗже ты тво-
риши. а҃ще не бѫдеть бг҃ь нимъ, 3. ѿвѣща[14] і҃сс и р҃е ѥмѹ,
а҃минъ гл҃ѧ тебѣ, а҃ще кто не родить сѧ съ выше, не мо-
жетъ видѣти цр҃ьствиа бжиа҃, 4. (и) гл҃а ѥмѹ никодимъ, како
можетъ чл҃вкъ родит'сѧ цр҃ь[15] сы, ѥда можетъ второѥ[16] вь
чрѣво[17] вълѣсти[18] мтр҃е своѥѫ и родити сѧ 5. (и) ѿвѣща
і҃сс и р҃е а҃мнъ[19] гл҃ѧ тебѣ, а҃ще [кто] не родить сѧ водоѫ
и҃ дх҃омъ, не можетъ вънити въ цр҃тво нб҃ноѥ.[20] 6. рожено
л. 5б ѥ[21] ѿ плъти плъть естъ, и рожено||ѥ ѿ дх҃а дх҃ь ѥстъ, 7. не
дивиѫ[22] сѧ ꙗко рѣхь ти, подобаеть вамъ родити сѧ, съ
выше 8. дх҃ъ идеже[23] хощетъ дышетъ, гл҃а его слышиши.
нъ не вѣси ѿ кѫдоу приходить, и камо и҃детъ, тако ѥсть
в'сѣкъ рожен'ный[24] ѿ дх҃а. 9. ѿвѣща никодимъ и р҃е емоу.
како могѫтъ си быти: 10. [25] ѿвѣща і҃сс и р҃е,[26] ты ѥси
оу'чт҃ль ісрл҃ѣвъ. и сихъ ли не вѣси, 11. а҃мнъ а҃мнь гл҃ѧ
тебѣ, ꙗко вѣмь и гл҃емъ, и ѥже видѣхомъ свѣтельствоуѥмъ,
и свѣтелъства нїѥго не приѥмлете.[27] 12. а҃ще земнаꙗ рѣхъ[28]
вамъ и не вѣроуѥте, како а҃ще рекѫ вамъ, нб҃нѫѧ вѣрѫ

---

1. филипъ. 2. А отъвѣща емоу наданаиль и гл҃а, О отъвѣща наданаилъ и гл҃а емоу. 3. равви. 4. А цр҃ь еси израилевъ. 5. А отъвѣщавъ исоусъ рече емоу. 6. ти нѣма въ О. 7. сихъ нѣма въ А. 8. А чловѣча. 9. етеръ. 10. А и П Никодимъ имѧ емоу. О имѧ ѥмоу Никодимъ. 11. равви. 12. О отъ бога еси пришелъ. 13. знамении 14. А и О отъвѣщавъ 15. старъ сы. 16. въторицеѫ. 17. О въ ѫтробѫ. 18. А вълѣсти стои прѣдъ въ чрѣво. 19. аминъ, аминъ. 20. божию. 21. О + бо. 22. не диви сѧ. 23. А иждеже. 24. А всѣко рожденое. 25. А + и. 26. + емоу. 27. А никтоже не приемлетъ. 28. А рѣхомъ.

имете. 13. и никтоже възыде на нбо. тькъмо съшьи сь
небсъ,[1] сн҃ъ чл҃вч҃кыи[2] съи на небе. 14. [и] ꙗкоже моиси
възнесе змиꙗ мѣдьнѫѭ въ поустыни. та||ко подобаетъ въз=
л. 6а нести сѧ сн҃оу чл҃вч҃скомоу, 15. да (и) въ сѣкъ вѣроующьнь,
не погыбнеть, нѫ имѫть жи|вотъ вѣчныи[4].

Е пѫ. стіѫ. не҃, е҃у. ѿ іѡ҃ ·:·

(ев. на свѣтли петъкъ)

12. Е ѡ҃. приде іс҃ъ въ каперьнаꙋмь самъ и мт҃и его. и братиꙗ
его и ꙋчн҃ци его. и тоу многы[5] дни прѣбишѧ[6]. 13. и близь
Іоанъ бѣ пасха[7]. и в'зыде іс҃ъ въ ерлмъ. 14. и ѡбрѣте вь цр҃кь|ви
II продаѫщаа ѡв'ца и волы, и голѫби, и пѣнѣжникы сѣдѧща.
12—22 15. и сътворивъ[8] бичь[9] ѿ врьвьи и всѣ[10] изъгнѫ изь
цр҃кве. ѡв'цѧ же[11] и волы. и трьжникомь[12] пѣнѧза[13] расыпа[14]
и дьскы испровръже. 16. и продаѫщимь голѫби р҃е. възмѣте
си[15] ѿ сѫдꙋ. и не творите си домоу ѡца моего, домоу коу=
плънаго. 17. помѣнѫшѧ же[16] ꙋчн҃ци его ꙗко писано е҃ жа=
л. 6б лость домоу моего[17] сьнѣсть мѧ. 18. ѿ||вѣщашѧ же[18] юдеие
и рѣшѧ емꙋ. кое знамение ꙗвлѣеши намъ, ꙗко си твориши
19. ѿвѣща іс҃ь и р҃е имъ. разорите цр҃ковъ сиѫ. и трьми
днь҃ми възвигнѫ[19]. 20. рѣшѧ же юдеие, четырьми десѧть и
шесть[20] лѣ. съзана[21] бы цр҃ковь сиꙗ. и ты ли[22] трьми днь҃ми
възвигнеши ꙗ[23] 21. ѡньже гл҃ше ѡ цр҃кви тѣла своего, 22.
егда же въста[24] ѿ мр҃твыхъ, и помѣнѫшѧ[25] ꙋчн҃ци его ꙗко
се гл҃ше. и вѣрѫ ꙗшѧ книгамъ. и словеси[26] неже р҃е[27] іс҃ъ ·:·

Е сѫ. стіѫ. не҃ е҃уе ѿ іо҃ ·:·

(ев. на свѣтла сѫбота).

22. Еѡ҃. вр҃ѣ. приде іс҃ь и ꙋчнї|ци его. въ июдеискѫ земѧ[28]
Іоанъ и тоу живѣше сь ними и крщаа́ше. 23. бѣ же іѡ҃нь кр҃тѧи
III вь енонѣ[29] близь ерлма[30], ꙗко воды многы бѣахѧ тꙋ, и
22—33 прихождѫхѧ и крщахѫ сѧ, 24. не оу҃бо бѣ въсаждень вь те||

1. съ небесе. 2. А чловѣчь 3. мѣдьнѫѭ пѣма. 4. О живота вѣчьнаго. 5. О. немногы. 6. О прѣбысть. 7. А и О + июденска. 8. А и О сътвори. 9. А и О ꙗко бичь. 10. О всѧ стои слѣдъ изгъна. 11. О пѣма же. 12. А продаѫщимъ. 13. А сьребро. 14. А расыпа слѣдъ продаѫщимъ. 15. А възьмѣте сѧ. 16. А и О и помѧнѫшѧ. 17. А и О твоюго. 18. А и отъвѣщашѧ. 19. А съзиждѫѭ, О въздвигнѫ ѭ. 20. А и О шестиѭ. 21. А съзьда сѧ. 22. А то ты ли, О а ты ли. 23. А съзиждеши ѭ. 24. А въскръсе. 25. А помѧнѫшѧ же. О само помѧнѫшѧ. 26. А словоу. 27. А глагола. 28. А въ земльѭ июденскѫ. 29. А въ енъонѣ. 30. близь салима.

л. 7а мницѫ ї҃ѡнъ, **25.** бы҃ же стѧзаніе ѿ ꙋчн҃къ ї҃ѡновъ, сь
ї҃ѹеи ѡ҃ ѡчищени, **26.** и҃ придошѧ къ ї҃ѡноу, и҃ рекошѧ ємоу
раві, ї҃же бѣ стобожѧ: ѿбонь полъ[1] ї҃ор'данѣ, ємꙋ же ты
свѣтелъствоуа.[2] се[3] крщаєть и҃ в'си грѧтъ кнемоу, **27.** ѿ-
вѣща ї҃ѡнъ и҃ рє҃.[4] не можеть чл҃вѣкъ. приимати ничесоже.
аще не бѫдетъ ємꙋ дано[5] сь ѿ҃ь. **28.** вьсѣ мнѣ свѣтелъ=
Іоанъ ствоуетъ,[6] ꙗкоже[7] рѣхъ нѣсмъ азъ х҃с. нѫ посланъ[8] єсмь
III пр҃д'ними.[9] **29.** и҃мѣꙗй невѣстѫ женихъ є҃, а дрꙋгъ жени=
22—33. ховъ, стоꙗй послоушаниꙗ[10] єго. радостиѫ радꙋєтсѧ за гл҃а
жениховъ, си ꙋбо радо моꙗ и҃пльни сѧ, **30.** ѡ҃номоу по҃баєтъ
расти, а мнѣ мнѣти[11] сѧ. **31.** грѧды сь выше надъ
въсѣми є҃. съ[12] ѿ землѧ[13] гл҃єтъ, а грѧдыи с ѡ҃нь[14]|| надъ
л. 7б въсѣми єстъ, **32.** єже видѣ и҃ слыша. се свѣтельствоуєтъ,[15]
и свѣдѣтелъство[16] єго никтьже не[17] приємлеть. **33.** прими
єго свѣдѣтельство. запечатлѣ ꙗко бг҃ и҃стиненъ єсть.

Нє҃. андипо҃кі ·:· єу҃є. ѿ ї҃ѡа ·:·

(Ев. на втора недѣля слѣдъ пасха).

19. Сѫщоу по҃зѣ въ тои днь, вь. а҃. ж҃ сѫботѫ[18] [и] дверемь
Іоанъ затвореномь.[19] идеже бѣхѫ оу҃чн҃ци єго събрани, за страхъ
XX ї҃ѹеискі приде ї҃ссъ и҃ ста посрѣ. и҃ гл҃а имь миръ вамъ.
19—31. **20.** и се рекъ показа и҃мъ рѫцѣ и҃ нозѣ и҃ ребра своꙗ.
възроу҃вашѧ же сѧ ꙋчн҃ци видѣвше гд҃. **21.** рє҃ же[20] и҃мь пакы
ї҃сс[21] миръ вамъ ꙗко же посла мѧ ѿц҃ъ. и҃ азъ посылаѫ[22]
вы. **22.** и҃ се рекъ дꙋноц[23] и гл҃а и҃мъ, примѣте дхь ст҃ыи.
23. и҃миже[24] ѿпоустите грѣхы ѿпоустѧ'тсѧ имъ, [и] имиже
л. 8а дръжите дръ||жѧт сѧ и҃мъ. **24.** фома же є҃дїнь ѿ обою на
десѧте, нарицаемы близнецъ. не бѣ тꙋ съ ними, єгда прїдє
ї҃сс, **25.** гл҃ахѫ, дроузи[25] ꙋчн҃ци видѣхомъ гд҃а. ѡнь же рє҃ и҃мь,
аще не виѫ на рѫкоу єго ꙗзвы гвозиныѫ и҃ вьложи[26] пръста
моєго. вь ꙗзвѫ гвозыныѫ, и҃ въложи рѫка моꙗ въ ребра єго

---

1. А на ономъ полоу. 2. А послоушьствова. 3. А сь оубо кръщаєтъ. О се тъ кръщаєть. 4. А отвѣщавъ Иоанъ рече. 5. А дано съвъше съ небесє. О съ небесє. 6. погрѣшно вм. свѣдѣтельствоуєте, както е въ А; О съвѣдѣтельствоваєте. 7. ꙗко рѣхъ. 8. А ꙗко посланъ. 9. погрѣшно — вм. нимь. 10. погрѣшно — вм. послоушаѫ или — шаꙗ. 11. А низити сѧ. О мьнити сѧ 12. О иже. 13. пропуснато: отъ землѧ єсть и отъ землѧ. 14. съ небесє. 15. А послоушьствоуєтъ. 16. съвѣдѣтельства. 17. О нѣма нє. 18. А въ єдинъ сѫботъ, О въ єдинъи сѫботы. 19. О затворенамъ. 20. О нѣма же. 21. А нѣма исоусъ. 22. А сьлѫ вы. 23. погрѣшно — вм. доуноу, а то вм. доунѫ. 24. вм. имъже. 25. А глаголашѧ емоу, О глаголахѫ же ємоу. 26. вм. вложѫ.

не имѫ вѣры, **26.** и по осмыи[1] дни пакы бѣхѫ вънѫтрь|[2]
Іоанъ XX 19—31. ученици[3] и дома сь ними. приде[4] Іесъ (и) дверемъ затво-
реномъ.[5] и ста посрѣдѣ и и рече[6] имь[7] миръ вамъ. **27.** и по-
томь гла домѣ. принеси пръстъ твой само. и вижь рѫцѣ
мои и принеси рѫка твоꙗ въ ребра моꙗ [и] не бѫди невѣрень
нѫ вѣрень. **28.** Отвѣща Ѳома и рече[8] емꙋ гь мои и бь
мои, **29.** и гла емоу Іесе, ꙗко видѣвь мѧ и вѣрова. блѫжени
л. 8б не видѣвъ||ше и вѣрꙋвашѫ[9] (трьблѫжени видѣвьше и вѣро-
вавьше)[10] **30.** многаꙗ же ина знаменьѭ ꙗже сътвори Іесе,
пр|дь оучникы своими, ꙗже нѣ сѫтъ писана въ книга сихъ,
31. си же писана бышѫ да вѣрѫ имете, ꙗко Іесь[11] естъ снь
божии, и да вѣрѫѩщи животъ вѣчны[12] имате въ имѧ его ·:·

Въ пне. в. не. еуе, ѿ Іѡа ·:·

(Понед. 2. недѣля сл. паска).

Іоанъ II 1—11. **1.** Ѿ. вѣ. бракъ бь[13] въ кань галилейстѣи,[14] и бѣ мти
Іесва тоу, **2.** званъ же бы[15] Іесь и оучники его на бракь.
3. и не доставьшоу вынѫ, гла мти Іесва к немоу. винѫ не
имѫтъ **4.** и гла еи Іесе. что естъ мнѣ и тебѣ жено не
ѹбо[16] приде година моа. **5.** гла мти его слоугамъ,[17] иже
аще глетъ вамъ сътворите. **6.** бѣ же тꙋ водонось камѣнный[18]
л. 9а ·.·. лежѫщи[19] по очищению иѹдеискоу. въмѣстѧщи[20] по двѣ||
ма или[21] по триемъ[22] мѣрамъ, **7.** гла имъ Іесе. напльните
водонось воды. и наплънишѫ до въръха. **8.** и гла имь почрь-
пѣте нинѣ. и принесѣте ар'хитриклини[23] они же принесошѫ.
Іоанъ II 1—11. **9.** ꙗкоже въкꙋси архитриклинь. вина бывъшаго ѿ воды. и
не вѣше ѿ кѫдоу е, а слоугы вѣхѫ почръпьшей водѫ. и
пригласи жениха архїтрїклинъ. **10.** и гла емоу, в'сѣкы[24] чл̑вкь
прѣже доброе вино полагаеть, и егда ѹпиѫтъ сѧ, (и) тогда[25]
тачее чрьплеть, ты же съблюде доброе вино доселѣ. **11.** се
створи знамениемь начѧтокь[26] Іесе, вь ка|нъ галилеистѣи,[27]
и[28] ꙗви славѫ своѫ. и вѣрꙋвашѫ вь нь(и)ꙋчници его ·:·

---

1. по осми дьнъ. 2. А нѣма вънѫтрь. 3. А и О + его. 4. А + же. 5. О затворенамъ. 6. глагола имъ. 7. А + пакы. 8. А отъвѣщавъ же Ѳома рече. 9. А вѣровавъшии. О вѣровавъше. 10. заграденото въ скоби нѣма ни въ А ни въ О. 11. ꙗко исоусъ ѥстъ христосъ сынъ божии. 12. О живота вѣчьнаго. 13. А бракы бышѧ. 14. въ кана галилеи. 15. бѣ. 16. не оу. 17. А къ слоугамъ. 18. А водоносъ камѣнъ, О — камѧнъ. 19. лежѧщъ. 20. въмѣстѧщъ. 21. ли. 22. А по тремъ, О по трьмъ. 23. А архитриклиноу, О архитрикливови. 24. въсѣкъ. 25. А тоу тачае. О тогда хоуждеѥ. 26. А начѧтокъ знамениемъ. 27. О въ кана галилеи. 28. О нѣма и.

Е втр҃. в҃ нед҃ еу҃. ѿ ї҃ю҃ ·:·

(Вторн. 2. нед. сл. пасха).

16. Рѣ҃ гь҃ своимь оучѧщемь. тако възлюби бг҃ мира. ꙗко
сн҃а своего[1] дастъ, да (и) в'сѣкь вѣроуѧи въ нъ. не погыб=
л. 9б нетъ. нѫ имѫть животъ || вѣчны,[2] **17.** не посла бо бг҃ сн҃а
своего въ миръ да сѫдить мироу, нѫ да сп҃ѣть сѧ миръ
имь[3] **18.** вѣроуѧи[4] въ нь не бѫдетъ осѫжѣнъ, а[5] не вѣ=
Іоанъ рꙋѧи въ нъ осѫждень є, ꙗко не вѣрова въ имѧ єдиночѧдаго[6]
III сн҃а бж҃ꙗ. **19.** сълъ єсть сѫ ꙗко свѣ҃т приде въ миръ. и възъ=
16—21. любишѧ чл҃вци паче тьмѫ неже свѣ҃т. бѣшѧ бо дѣла и҃[7] злаа.
20. [в'сѣкъ бо дѣлаѧ злаа] не вѣ҃ть свѣта и не приходить
къ свѣтꙋ. да не ѡбличаєт'сѧ[8] дѣла єго ꙗко зла сѫтъ,
21. а творѧ истинѫ гѫдеть къ свѣтꙋ. да ꙗвѧт'сѧ дѣла
єго ꙗко ѡ бг҃ѣ сѫтъ дѣлана[9].

Е срѣ҃, в҃. не҃. еу҃е. ѿ ї҃оа ·:·

(Срѣда 2. недѣля сл. пасха).

17. Рѣ҃ гь҃ къ пришѣшимь къ немоу июдеѡмъ. ѡц҃ь мои до
селѣ дѣлаєть и азъ дѣлаѫ. **18.** сего ради паче искахѫ его
июдеиє[10] ꙋбити, ꙗко не тъ|к'мо разарѣаше сѫботѫ[11] нѫ и ѡц҃а ||
л. 10а своего гл҃ше бг҃а. равенъ сѫ и творѧше[12] **19.** ѿвѣща же ї҃с, и
рѣ҃ имъ амн҃ь гл҃ѧ вамъ, не можетъ ѡ себе сн҃ь[13] творити
ничесоже, аще не еже вѣ҃ть ѡц҃а творѧща, ꙗже и[14] онь тво=
рить. и сн҃ь[15] такожѣ[16] творитъ **20.** ѡц҃ъ бо любить сн҃а. и
вьсѣ[17] показаєть емоу. ꙗже самъ творить. и больша сихь
Іоанъ показаєтъ, емоу дѣла. да вы чюдите сѧ **21.** ꙗко бо в'скр҃=
V шаєтъ| мрт҃выѫ ѡц҃ь.[18] (тако) и живитъ, тако и сн҃ь ꙗже
17—24 хощетъ ѡживить[19]. **22.** ѡц҃ь бо не сѫдить никомꙋже, нѫ
вьси[20] сѫдь дасть сн҃ови, **23.** да вьси чьтѫть сн҃а. ꙗкоже
чьтѧтъ (и) ѡц҃а. иже не чьтеть сн҃а. не чьтеть (и) ѡц҃а
пославьшаго и[11] **24.** амн҃ь амн҃ь гл҃ѧ вамъ. ꙗко слоушаа

---

1. А + възлюбленааго, О єдиночѧдааго. 2. О живота вѣчьнааго. 3. О ꙗго ради. 4. А сего ради вѣроуѭи. 5. А и. 6. А иночѧдааго. 7. О ихъ дѣла. 8. да не обличѧтъ сѧ. 9. А съдѣлана. 10. А июдеи изпуснато. 11. А сѫботы. 12. равьнъ сѧ творѧ богоу. 13. А не можетъ творити сънъ о себѣ ничесоже, О не м. сынъ тв. о себѣ ничесоже. 14. бо. 15. си и сънъ. 16. О нѣма такождє. 17. О вьсє. 18. прѣди въскрѣшаєтъ. 19. живитъ. 20. сѫдъ вьсь. 21. А иже и посъсла, О иже посъла ꙗго.

словеси моего, и вѣрѫ емлѧ пославьшаго[1] мѧ, и имѫть жи=
10[6] вотъ вѣ||чныи[2]. и на сѫ не придеть. нѫ прѣидеть ѿ смрти
на[3] животъ.

єу ѿ ıѡ·:·

(четвъртъкъ 2. недѣля слѣдъ пасха)

24. Рє гь къ пришьшимъ къ немоу іюдеѡмъ, амінь амінь
глѧ вамъ, ꙗко слоушаа словеси моего, и вѣрѫ емлѧ послав'=
шомоу мѧ, имать животъ вѣчныи[4] и на сѫ не прѣидє[5]
нѫ придеть[6] ѿ смрти въ животъ. 25. амінь глѧ вамъ. ꙗко
Іоанъ грѧдеть година и нынѣ є, єда[7] мртвы оуслышаѫть[8] гла
V сна бїа, и оуслышав'ше оживаѫть, 26. ꙗко же бо ѡць живо=
24—30 (во)ть[9] имать въ себѣ, тако дасть и снови животъ имѣти
въ себѣ. 27. и ѡбласть дасть емоу и[10] сѫ творити. ꙗко снь
чл҃вчькыи[11] є. 28. не дивите сѧ семоу. ꙗко грѧдеть година.
въ нѫже в'си сѫщеи въ гробѣхъ. ѹслышить[12] гла сна бїꙗ[13].
л. 11а 29. изыдѫть створъшеи благаа в'вьскрѣшениє живо||та, а сътво=
ръшеи злаꙗ въ вскрѣшение сѫда, 30. не могѫ азъ ѡ себе
творити ничесоже, ꙗко же[14] слышѫ и[15] сѫдѫ, и сѫдъ мои
праведнь єсть, ꙗко не ищѫ волѧ моѫ, нѫ волѧ пославьшаго
мѧ ѡца.

К пѫ .в. не. єу: ѿ іо ·:·

(Петъкъ 2. недѣля сл. пасха).

30. Рє гь. къ вѣроувавъшимъ[16] къ немѹ іюдеѡмъ, ꙗко же
слышѫ и[17] сѫдѫ и сѫдь мои праведнь єсть ꙗко не ищѫ волѣ
моꙗ, нѫ волѧ пославъшаго мѧ ѡца. 31. аще азъ свѣтель=
ствоуѫ о мнѣ. свѣтелъство моє нѣ істїн'но. 32. нѫ єсть
Іоанъ свѣтельствоуѫ[18] о мнѣ, и вѣмъ ꙗко істїно є свѣтельство
V єго,[19] єже свѣтельствѹєть ѡ мнѣ. 33. вы посласте къ іѡнѹ.
30—47. и свѣтелъстѣ||ва ѡ істинѣ. 34. азъ же не ѿ чл҃вка[20] свѣ=
телъство приимѫ, нѫ си глѧ да и[21] вы спени бѫдете. 35. ѡнь
л. 11б бѣ || свѣтїлъникь горѣ и свѣтѣ. вы же хотѣсте възроувати
сѧ. въ годинѫ свѣтѣниꙗ єго, 36. азъ же имамь свѣтелъ=

---

1. вмѣсто пославъшомоу мѧ, както е въ слѣдното Ев. 2. О живота вѣчьнааго. 3. въ. 4. О живота вѣчнааго. 5. вм. придетъ. 6. вм. прѣидетъ. 7. вмѣсто єгда. 8. вмѣсто оуслышѫтъ. 9. О живота. 10. А нѣма и. 11. А чловѣчъ. 12. вм. оуслышѫтъ. 13. О вм. сна божїꙗ има ѥго. 14. О ꙗко. 15. А нѣма и. 16. О къ пришьдъшимъ къ нѥмоу. 17. А нѣма и. 18. А иже съвѣдѣтьльствоуетъ. 19. А нѣма єго. 20. чловѣкъ. 21. нѣма и.

ство болей ꙗонова. дѣла бо ꙗже дасть мнѣ ѻ҃ць да[1] сьвр-
шаѭ та дѣла ѫже творѧ, свѣтельствꙋѭть ѿ мнѣ,[2] ꙗко
ѻ҃ць мѧ посла. 37. и҆ пославыи мѧ ѿ҃ць, ты[3] свѣтельство-ва
ѻ҃ мнѣ. ни гл҃а его никогдаже[4] слышасте ни видѣниꙗ его
видѣсте 38. и҆ словеси ѥго не и҆мате прѣбивати[5] въ ва҃.
зане егоже ты посла, семꙋ вие вѣры не ѥмлете. 39. и҆спи-
тайте книгы. ꙗко вы вь ни҃ мните имати[6] животь вѣч-
ный и҆ ты сѫть свѣтельствоуѭща ѿ мнѣ. 40. и не хощете
прити къ мнѣ да животь[7] и҆мате. 41. славы ѿ чл҃вкъ
не приемлѧ 42. нѫ разꙋмѣхь вы. ꙗко любьве бг҃ꙗ не имате
л. 12а въ себѣ[8] 43. азъ придохъ || въ имѧ ѻ҃ца моѥго и҆ не приѥмлете
мне. а҆ще и҆ны придетъ въ и҆мѧ своѥ того приѥмлѣ[9], 44. како
вы можете | вѣроватї славѫ дроугь ѿ дрꙋга приѥмлѧще, а҆
сл҃авы ѥже ѿ ѥдиночѫдного[10] сн҃а бж҃иа не и҆щете. 45. не
мните ꙗко а҆зъ на вы рекѫ къ ѻ҃цоу, ѥсть и҆же на вы гл҃е,[11]
мойси на негоже вые ꙋповасте. 46. а҆ще бо вы ѥсте вѣровали[12]
мойсеѡви, вѣроу ꙗли бысте и҆ мнѣ[13] ѻ҃ мнѣ бо тьи҃[14] писа. 47.
а҆ще ли того книгамъ вѣры не ѥмлѣ|, како моимь гл҃омь
вѣрѫ и҆мете. — VI. 1. по сихъ[15] і҆с҃ь изиде на ѻ҃нь поль
Іоанъ VI 1—2 морѣ тивериꙗдьскаго. 2. но нем҃же и҆дѣше нарѡ҃ многь[16] ꙗко
видѣхѫ знамениꙗ, ѣже творѣше на недѫжныхъ ·:·

сѫ҃ ·в҃· не҃ ѥ҃ѹе ѿ і҆ѻ҃а ·:·

(сѫбота 2. нед. сл. пасха)

14. К ѡ҃. видѣв'ше чл҃вци знамениꙗ. ѣже с'твори[17] і҆с҃ь, гл҃хѫ
ꙗко сы и҆с҃ь || въ истинѫ пр҃рькь, грѫдый въ миръ. 15. и҆ і҆с҃ь
л. 12б же разꙋмѣвъ ꙗко хотѧть прити да в'схитѧть и҆. и҆ сьтво-
рѧть и҆ цр҃ѣ (и҆) ѿтиде въ горѫ пакый[18] ѥдїнь. 16. и҆ ꙗко
позѣ бы҃ и҆ сьнидошѧ[19] ѹ҃чн҃ци ѥго на море, 17. и҆ вьлѣ-
Іоанъ VI 14—27 зьше въ корабль, и҆дѣхѫ на ѻ҃нъ поль морѣ, въ капер'наꙋмъ.
и҆ а҆бие тьма бы҃[20] [и] не ѹ҃бо[21] бѣ прїшелъ[22] і҆с҃ь. 18. море
же вѣтроу великоу[23] дн҃шѫщꙋ[24] вьста҃ше, 19. гребьше ꙗко

1. О та. А изпусн. бо ꙗже дастъ мънѣ отьць та. 2. А другояче: та дѣла азъ творѭ, ꙗже съвѣдѣтельствоуѭтъ о мънѣ. 3. А и тъ. 4. О никъдеже, А никъто не слышитъ. 5. прѣбъиваѭща. 6. А и ꙗко въ мьните имѣти въ нихъ ж. в. О ꙗко. въ мьните въ н. им. ж-а в-го. 7. живота. 8. О въ себѣ стои слѣдъ любъве. 9. А + въ. 10. А иночѫдааго. 11. О глаголѧи. 12. аще бо бисте вѣрѫ имѣли. 13. А вѣрѫ бисте имѣли и мьнѣ. 14. А сь. 15. О и по семь иде ѥс, А по сихъ иде ѥс. 16. А изпусн: по немь идѣаше народъ мъногъ. 17. А творѣашє. 18. отиде пакы въ горѫ 19. А сънидѫ. 20. А и тьма абие бъстъ. О нѣма абие. 21. оу. 22. + къ нимъ. 23. А велню. 24. дъхаѭщоу.

·л҃·[1] стади ,оу҃зрѣшѧ[2] и҃ісꙋ ходѧща по морю, и҃ близь ко-
раблѣ бив'ш ꙋ и҃ ѹвоѧ҃шѧ. 20. ѻ҃ньже гл҃а и҃мь не боите сѧ
а҃зъ є҃смь, 21. хотѧхѧ же и҃ его прижти[3] въ корабли. и҃
а҃кнѣ (бкїѣ) бы҃ корабль на земи въ нѧже и҃дѣхѧ. 22. въ
оу҃трїа҃[4] же дн҃ь. нарѡ҃ иже стоѧше ѻ҃бонъ поль морѣ. (и҃)
видѣв'ше ꙗ҃ко кораблѣ и҃ного не бѣ тꙋ. (нѧ) тьк'мо ты
л. 13а є҃дїнь[5] вь ньже вьнидо|шѧ ꙋчн҃ци є҃го ꙗко не вънидє ї҃сꙋсь съ
ꙋ|чн҃кы своими въ корабль. нѧ є҃динї| ꙋчн҃ци и҃дошѧ[6]. 23. и҃[7]
придошѧ корабли ѿ тиверїа҃ди[8] близь мѣста и҃деже ѧшѧ
хлѣбы хвалы[9] вьз҃ѧщє[10] боу҃. 24. и҃ є҃гда[11] видѣшѧ народы
ꙗко ї҃сꙋ не бѣ тоу.[12] нѧ ꙋчн҃ци[13] его, вьлѣзошѧ сами въ
кораблъ[14] и придошѧ въ капер'наꙋмь, и҃щѧще[15] ї҃сꙋ, 25. обрѣ-
тошѧ[16] и҃ ѻбонь поль морѣ. и҃ рѣшѧ є҃моу рав'ви҃[17] когда
само приде, 26. ѿвѣща и҃мь[18] ї҃сꙋ и҃ рѣ҃. а҃мн҃ь гл҃ѧ вамъ,
и҃щ҃ѣ мн҃е[19] не ꙗкоже[20] видѣсте знамениꙗ, нѧ ꙗко ꙗ҃ли є҃сте[21]
хлѣбы и҃ насытисте сѧ, 27. дѣлаите не брашно гыбнѧщеѣ нѧ
брашно прѣбываѧщеѣ вь животъ[22] вѣчны еже[23] сн҃ь чл҃вч҃кы[24]
вамъ да҃[25] сего бо ѡ҃цъ знамена бъ ·:·

Нѣ҃ .г҃. вьнѧже бывѧеть пам҃ѧ и҃ѻсифѧ ·:· мироносицамъ.
єѵ҃э. ѻ҃ ї҃ѻа ·:·

(Недѣля третя слѣдъ пасха).

л. 13б 43. Ев҃ѡ. пришь҃[26] и҃ѡсидь ѿ аримадеꙗ҃, блгообразни свѣт'никъ,
и҃же и҃ тъи҃ бѣ чаꙗ҃ цр҃твиꙗ[27] бж҃иꙗ. и҃ дрьзнѧвь вьниде кь
пилатꙋ. и҃ проси тѣла[28] и҃ісꙋва. 44. пилать же диви сѧ, а҃ще
ꙋже ꙋмрѣть. и҃ призвавь сотника въпроси и҃ ꙗ҃ще ꙋже оу҃мр҃ть.
Марко 45. и҃ ꙋвѣвь ѿ сот'ника, дасть тѣло и҃ѡсидови 46. и҃ коупль
XV плащиницѧ, и҃ сьнимь ѻбьвить и҃[29] вь плащ҃ницѧ, и҃ вьложи
43 – 47 и҃ въ гробъ, и҃же бѣ и҃сѣчень ѿ каменъ. и҃ привали камень
надь двери гроба 47. мр҃иꙗ бо магдалы҃ни. и҃ мр҃иꙗ и҃ѻси-
фова зрѧста где є҃го полагахѧ.

---

1. А ꙗко 20 и пьѧть стадии ли 30 ти, О ꙗко к҃. и с҃. стадии или л҃. 2. А + же. 3. А хотѣахѧ бо прнѧти и, О хотѣхѧ же прнѧти и 4. въ оутрѣи. 5. тъкъмо ѥдинъ тъ. 6. О вънидошѧ, А идѧ. 7. А ини же придѧ, О и ини придошѧ. 8. А тиверинѧ. 9. хвалѧ. 10. О въздавъшю гоу҃, А богови. 11. А єгда же. 12. А ꙗко исоусъ не бъістъ тоу, О ꙗко ис҃а не бъість тоу. 13. А ни оученици его, О ни оученикъ ѥго. 14. въ кораблѧ. 15. А искѧще. 16. и обрѣтъше и. 17. А оучителю. 18. А отъвѣща исоусъ и рече, О отъв. іс҃ и рече. 19. А мѧ. 20. ꙗко. 21. О ꙗсте. 22. А въ животъ вѣчнѣамъ. 23. А ѥгоже, О иже. 24. А чловѣчь. 25. О дасть вамъ. 26. О приде. 27. О цесарьствиꙗ. А. цр҃ьствиꙗ. 28. О тѣлесе. 29. и вм. є; тъй и О, а въ А ѥ.

1. Минжвши сжботѣ, мрїа магдалыни, и мрїа иа́ковлѧ и
саломїі коупишѫ вонѧ[1] да пришѣше помажѫть[2] и 2. зѣло
л. 14а зоу́а въ ѥдинѫ сѫботѫ[3] придошѫ на гробь (вь единѫ сѫтѫ).
в'сиѧв'шꙋ сл҃нцоу 3. и гл҃хѫ к'себѣ, кто ѿвалить намь
камень ѿ двереи грова.[4] 4. и вьзрѣв'шеи видѣшѫ, ꙗко
отваленъ бѣ камень. бѣ бо велеи[5] зѣло, 5. и вьлѣзьше вь
гробь. видѣшѫ ѥюношѫ сѣдѧща[6] ѡдеснѫѧ[7] одѣꙗнѫ[8] въ
Іоанъ ѡдежѫ бѣлѫ і҃ ꙋжасошѧ. 6. ѡнь же р҃е имь[9] не ꙋжасаите сѧ.
XVI ї҃са ѥиц҃е назарѧнина распѧтаго. н҃ѣ з҃е нѫ вьста[10] (нѫ) се мѣсто
1—8 ѥгдеже бѣ положенъ[11] 7. нѫ ѥдете иръцѣте ꙋчн҃комъ его и
петрови ꙗко варѣет' вы вь галилеи. тоу і҃ ви҃те ꙗко же р҃е
вамъ, 8. ѥшкше,[12] бѣжѫша ѿ грова. имѣше же ѫ трепеть и
ꙋжась, никомоуже ничтоже[13] не рекошѫ, боѧхѫ бо сѧ ·:·

К пн҃е. ·г҃· не҃ єу҃е. ѿ ї҃ѡа.

(понед. 3. нед. сл. пасха)

46. К ѡ҃. бѣ нѣкто цр҃ь[14] мѫжъ, егоже сн҃ь болѣше вь капер'-
л. 14б наꙋмѣ, 47. се слышавь ї҃са. приде ѿ ю҃еи[15] въ галилеѫ, и
ѥде к'немоу и мл҃ѣшеть и да с'нидеть и ѥсцѣлитъ сн҃а его.
бѣ бо ꙋмираꙗ[16]. 48. р҃е же к'немоу ї҃сь, аще знамениа́ и чю-
деса[17] не ви҃те. не имате вѣры ꙗты. 49. и гл҃а к'немоу цр҃ъ[18]
мѫжъ г҃и сьниди прѣже даже не оу́мреть ѻтрокь мои.[19]
Іоанъ 50. и гл҃а к'немоу ї҃сс, ѥди сн҃ъ твои живь є҃. и вѣрѫ ѧ҃ть[20]
IV словеси еже р҃е к'немоу ї҃сс, и ѥдѣше. 51. аѵіе же съходѧщꙋ
46—54 емоу. се раби срѣтошѫ и гл҃ще. ꙗ́ко сн҃ь твои[21] живь є҃,
52. и вьпрашаше годины ѿ нн҃. вь кожѫ годинѫ[22] соулѣ
емоу бы҃. и рѣшѫ емоу ꙗко вьчера вь годинѫ ·з҃· мѫѧ,
остави и ѡгнъ, 53. разꙋмѣвь[23] же ѡц҃ь его ꙗко та година
бѣ въ нѫже р҃е емꙋ ї҃сс, ꙗко[24] сн҃ъ твои живъ є҃[25]. и вѣрова
самъ и весь домь его[26]. 54. се пакы второе чю҃[27] сътвори
ї҃сс. пришѣ ѿ ю҃еи[28] въ галилеѫ.

---

1. ароматы. 2. изп. исоуса. 3. А въ ѥдинѫ сѫботъ, О въ ѥдинъіи сѫботы. 4. О грова. 5. О великъ. 6. О сѣдѧщь. 7. А + ихъ. 8. А одѣна, О одѣнъ. 9. А и рече имъ, О онъ же гл҃а имъ. 10. въста, нѣстъ сьде. 11. О идеже положишѧ и. 12. О отъшьдъшѧ. 13. ничесоже. 14. А етеръ цр҃ь, О нѣкъіи цесарь. 15. А ѥюдеѩ, О иждеꙗ. 16. О хотꙗше бо оумрети. 17. знамении и чюдесъ. 18. О цесаревъ мѫжь. 19. отроче моѥ. 20. А емъ, О имъ. 21. А сынъ ти. 22. О въ къи часъ. 23. А разоумѣ же. 24. А и О нѣма ꙗко. 25. А живъ естъ сынъ твои. 26. и домъ ѥго вьсь. 27. А вьторицеѩ исоусъ чюдо сътвори, О въторое знамение сътв. ис. 28. отъ ѥюдеѩ.

Е втр .г҃. не҃. е҃ує. ѿ їѡа ·:· —

(вторн. 3. нед. сл. пасха).

л. 15а **27.** Рѣ҃ гь кь вѣровав'шимъ[1] кь немоу|| ꙗюеѡмъ. дѣлаите не брашно гыбнѫщеѥ, нѫ брашно прѣбываѫще вь животъ вѣчный.[2] ꙗже[3] сн҃ь (сн҃ъ) чл҃вчькый[4] вамъ дастъ.[5] сего бо ѡц҃ь знамена бъ. **28.** рѣшѫ же къ немоу что створимъ да дѣ=
Іоанъ VI 27—33 лаемъ дѣла бж҃а. **29.** ѿвѣща їсъ и҃ рѣ҃ ємоу.[6] се и҃ є҃ дѣло бж҃е, да вѣроуѫтъ вь тѧ,[7] єгоже посла онъ,[8] **30.** рѣшѫ же ємоу[9], коє ѹбо. твориши. знамениє. да вѣроуємь и҃ вѣрѫ имемъ тебѣ. что твориши.[10] **31.** оц҃и нши ꙗшѫ ман'нѫ въ поустыни, ꙗко же є҃ писано. хлѣбь снб҃ь[11] дасть имь ꙗсти. **32.** и҃ рѣ҃ имъ їсъ амн҃ь глѧ вамъ. не моисі да҃ вамъ хлѣбь сь нб҃сі нѫ ѡц҃ь мои҃ да҃[12] вамь хлѣбь истиный сн҃ві, **33.** хлѣбь[13] бж҃ии є҃ съходѧи сь нб҃съ, и҃ дажи҃ животь мироу[14] ·:·

Е срѣ҃. г҃. не҃ по пц҃. е҃ує. їѡа ·:·

(Среда 3. недѣля сл. пасха).

л. 15б **35.** Рѣ҃ гь пришѣ҃шимь[15] к'немоу и҃ꙗюеѡ||мъ. азъ есмь хлѣбь живот'ный и҃, грѫдый кь мнѣи҃ не и҃мать възьалькати сѧ, [и] вѣроуѫ вь мѧ не и҃матъ въжѫдатї сѧ никогдаже[16] **36.** нѫ рѣхъ вамь ꙗко видѣсте мѧ и҃ не вѣроуєте (ми). **36.** все
Іоанъ VI 35 - 39 єже дасть ми[17] оц҃ь. кь мнѣ придеть. и҃ грѫщаго к'мнѣ не иженѫ и҃ вьнь **38.** ꙗко сьнидохъ сь ибі. да не творѫ волѧ моѫ, (и҃) нѫ волѧ послав'шаго мѧ оц҃а[18] **39.** се же є҃ волѧ послав'шаго мѧ ѡц҃а да въсѣко[19] єже дасть ми[20] не погѹблѧ ѿ него. нѫ в'скрѣша и҃ (азъ) вь послѣдний дн҃ь.

Е чє҃ .г҃. не҃. е҃ує. їоа ·:·

(Четвърт. 3. нед. сл. пасха).

Іоанъ VI 40—44 **40.** Рѣ҃ гь кь пришѣ҃шимь кь немоу и҃ꙗюеѡмъ, се и҃е҃ волѧ ѡц҃а моєго[21] (и҃) да в'сѣкь[22] видѧи сн҃а. и҃ вѣроуѫ въ него[23] и҃мать животь вѣчный. и҃ в'скрѣша и҃ азъ[24] въ послѣдный
л. 16а дн҃ь. **41.** ръпьтахѫ же||ꙗюеиє ѻ немь, ꙗко рѣ҃ азъ єсмь хлѣбъ сьшѣ҃ви сь нб҃ь,[25] **42.** и҃ глхѫ не сеи҃ ли є҃ хь҃ синь иѡсифовъ,

---

1. А пришедъ шимъ. 2. въ животѣ вѣчьнѣємь. 2. А єгоже, О ꙗже. 4. А чловѣчь. 5. О дасть вамъ. 6. имъ; А слѣдъ ѿвѣща. 7. въ тъ. 8. єгоже онъ посъла. 9. А къ немоу 10. чьто дѣлаюши. 11. съ небесє. 12. О даютъ. 13. ꙗ бо. 14. вьсемоу мироу. 15. къ вѣровавъшимъ. 16. А николиже. 17. О мънѣ. 18. А и О нѣма оца. 19. вьсє. 20. О мънѣ отьць. 21. О посъславъшаго мѧ отьца. Повтаря се 39 стихъ. 22. О вьсь. 23. въ нь. 24. А и азъ въскръшѫ и. 25. съ небесє.

ѥмоуже мы знаѥмь ѻ҃ца и҆ мт҃ре, како ѹбо сы҆ гл҃е| ꙗко снидохъ
с нб҃и,[1] 43. ѿвѣща[2] і҆с҃ и҆ рѣ҃ и҆мь не рьпьцрите межоу собоѫ.
44. никтоже не можеть прити къ мнѣ а҆ще не ѡ҆ц҃ъ пославы҆
мѧ привлѣчеть ѥго. и҆ а҆зъ в҆скр҃шаѫ и҆ въ послѣ҃ни дн҃ь.

Е пѫ҃. .г҃. не҃. е҆ѹ҃е. і҆ѡ҃а ·:·

(Петъкъ 3. нед. сл. пасха).

Іоанъ VI 48—54

48. Рѣ҃ гь҃ къ пришѣ҃шимь къ немоу и҆ѡ҃еѡмь. а҆зъ есмь хлѣбь
животны҆, 49. ѡ҆ци ваши ꙗ҆шѫ ман҆нѫ въ поустыни и҆
оу҆мр҃шѫ, 50. сы҆ є҆ хлѣбъ сьшѣи сь нб҃ь.[3] да а҆ще кто є҆[4] ѿ
него[5] не ѹмреть.[6] 51. а҆зъ ѥсмь хлѣбь животныи, сьшы сь
нб҃ь. а҆ще кто сьнѣсть ѿ хлѣба сего. живъ бѫдеть в҆вѣкы҆.[7]
хлѣбъ ѹбо[8] сы҆[9] и҆же[10] азъ дамъ[11] пл҃ь моꙗ є҆. жже а҆зъ||
л. 16б дамъ за животь в҆сего мира. 52. пр҃хѫ же сѧ ѡ҆дей҆ межоу
собоѫ гл҃ще. како можеть сы҆[12] намъ дати плѣть своѫ (дати)
ꙗсти,[13] 53. рѣ҃ же и҆мь і҆с҃. а҆мн҃ь глѧ вамъ, а҆ще не сънѣсті
пл҃ь сн҃а чл҃вѣ҃каго[14] и҆ не[15] пиѥте крьви ѥго, живота не и҆мате
в҆себѣ. 54. ꙗ҆ды҆ пл҃ь моѫ и҆ пий[16] крьвь моѫ и҆мать животь
вѣчны҆й. и҆ а҆зъ в҆скр҃шоу. и҆ въ послѣдний дн҃ь ·:·

Сѫ҃ .г҃. по п҃цѣ. е҆ѹ҃е. ѿ і҆ѡ҃а ·:· [17])

(Сѫбота 3. недѣля сл. пасха).

Іоанъ XV 17—27

17. Рѣ҃ гь҃. своимь оу҆чн҃комъ, си заповѣдаѫ вамь, да любите
дроугь дроуга, 18. а҆ще миръ васъ ненави҆ть. вѣдите ꙗко
мене прежѣ вась възненавидѣ. 19. а҆ще ѿ мира бысте били,
миръ ѹбо своꙗ[18] любилъ бы. ꙗ҆ко же ѿ мира бысте[19].
л. 17а нѫ а҆зъ и҆зьбрахъ вы ѿ мира, сего ради ненави҆ть ва||съ
весь миръ[20] 20. помните сл҃о ѥже а҆зъ р҃ѣ вамъ. н҃ѣ рабь
болей гн҃а своѥго, а҆ще мнѣ и҆згнашѫ и҆ ва[21] и҆жєнѫтъ. і҆[22] а҆ще
сл҃о моѥ съблюдошѫ и҆ ваше сьблюдѫть. 21. нѫ си в҆сѣ тво-
рѧть[23] вамъ за и҆мѧ моѥ. ꙗко вѣдѧть[24] послав҆шаго мѧ.
22. а҆ще не бы҆[25] пришелъ и гл҃аль и҆мъ, грѣха не бышѫ и҆мѣли,
нн҃ѣ же[26] и вини не имѫтъ ѡ҆ грѣсѣ своѥмъ, 23. ненавидѧй

1. А ꙗко съ небесе сънидъ, О — сънидохъ. 2. А отъвѣщавъже исоусъ. 3. съ небесе. 4. погрѣшка — вмѣсто ꙗстъ. 5. аще къто отъ нюго ꙗстъ. 6. прѣскочено: азъ ѥсмъ хлѣбъ живъи съшъдъи съ небесе; аще къто сънѣстъ. 7. О въ вѣкъ. 8. бо. 9. А и О нѣма сы. 10. А ѥгоже. 11. А ѥгоже дамъ азъ. 12. А како сь можетъ. 13. плъть своѭ дати намъ ꙗсти. 14. А чловѣча. 15. А вм. и не стои ни. О нѣма ни. 16. вм. пиѭи. 17. Това еванг. у А е само показано съ начало и и край. 18. О своѥ. 19. погрѣшно вм. нѣсте. 20. О само миръ. 21. О вы. 22. О а и. 23. О сътворѧтъ. 24. О не вѣдѧть. 25. О аще не не бъхъ. 26. А нѣма и.

мнѣ и ѻ҃ца моего ненавидѣтъ. 24. аще дѣль не бихъ створилъ
въ ни҃. иже инъ никтоже не створи. грѣха не бышѧ имѣли.
нынѣ же[1] видѣшѧ и в'зненавидѣшѧ и мнѣ и ѻ҃ца моего,
25. нѧ да събѧдѣтъ'сѧ сло писаное въ законѣ и҃. ꙗко възнена-
видѣшѧ мѧ без'ѹма. 26. егда же придетъ параклитъ. егоже
л. 17б азъ послѧ вамъ[2] дхъ и||стинный, иже ѿ ѻ҃ца исходить тьи
свѣтелствоуетъ о мнѣ 27. и вии же свѣтелъствоуите, ꙗко
искони съ мнѡ есте. — 1. сиꙗ глахъ вамъ да не събла-
Іоанъ зните сѧ. 2. ѿ соньмищь ижденѧть вы нѧ придеть година. да
XVI вьсѣкъ иже оу'биетъ вы, мнить сѧ слоужбѧ боу приноситъ[3].
1—2

не ·д· еуе іоа.

(недѣля четвърта сл. пасха)

1. Ѥгда. възыде[4] іс въ иерлимь. 2. ие́сть же въ ерлимѣ[5] на
Іоанъ ѻв'чи кѧпѣли. ꙗже нарицаетъ'сѧ евреискы[6] видезда ·е·. при-
V творь имѧщи. 3. и тѹ сълежааше[7] множество болѧщихъ,
1—15 слѣпь и хромъ. соухь чаѧщихъ възм'ѧщениꙗ[8] водѣ. 4. англъ
бо гнь съхождааше[9] на въсѣ лѣта въ кѧпѣль. и в'змѧщаа́ше
л. 18а водѧ[10] иже пръвѣи въ || лежаа́ше[11] по възмѧщенѣи водѣ[12] (и)
з'дравъ бываше, а тѣмъ же недѧгымъ[13] ѡдръжимъ бы-
ваше. 5. и бѣ чл҃вкь[14] тоу .л. и и лѣ имѣѧ въ недѧзѣ своемъ,
6. сего видѣвь іс. лежѧща, и иразоумѣвъ ꙗко многа лѣта
ѹже имѣꙗше, гла емоу хощеши ли цѣлъ бы'ти. 7. ѿвѣща[15]
недѧжны (и ре). ги[16] чл҃вка не имамъ да егда въз'мѧтит'сѧ
вода, въвръжетъ мѧ въ кѧпѣль. и егда же прихожѧ азъ
инь прѣже мене влазитъ. 8. гла емоу іс. въстани въз'ми
ѡдръ свои, и иди въ домь свои. 9. и абие цѣлъ бы чл҃вкъ.
и възѧ ѡдръ свои [и] хожаа́ше. бѣже сѧботѧ въ той дни.
10. глахѧ же юдеие ицѣлѣв'шомоу, сѧта естъ и не доитъ
л. 18б тебе[17] възѧти ѡдра своего, 11. онь же ѿвѣщавъ и ре || имъ.[18]
иже мѧ сьтвори цѣла, тьи мнѣ ре въз'ми ѻдръ свои и
ходи. 12. и въпросишѧ и, кто и е чл҃вкъ. рекы тебѣ

---

1. О и видѣшѧ. 2. изпуснато: отъ отьца. 3. О слоужбѧ приносити богоу. 4. А и О вънидѣ. 5. въ іероусалимѣхъ. 6. А нѣма евреискы. 7. А въ тѣхъже лежааше, О въ тѣхъ лежааше. 8. А движениѣ въ водѣ, О движениѥ водѣ. 9. А анѣелъ бо господьнъ на всѣко врѣмѧ мъѣше сѧ; О анг. бо госп. на вьсѧ лѣта мъѣше сѧ 10. А + и охождааше. 11. и иже прѣжде влажааше. 12. по възмѧщении водъ. 13. О ѩцѣмь же недѧгъмъ ѡдръжимъ бываашe; това нѣма въ А. 14. А бѣ же тоу етеръ чловѣкъ; О бѣже ѥдинъ тоу чловѣкъ. 15. + ѥмоу. 16. А еи господи. 17. А ти. 18. онъ же отъвѣща имъ.

въз'ми ѻ҆дръ свои҆ и҆ ходи. 13. и҆цѣлѣвый же не вѣдѣше
кто и҆є҃. і҆с҃ оу҆во[1] ѹклонисѧ. народѹ сѫщоу на мѣстѣ. 14. по=
томъ же ѻ҆брѣте і҆с҃ъ[2] въ цр҃кви, и҆ рє҃ ємоу се цѣлъ єси,
ктомоу не сьгрѣшаи҆, да не горѣе[3] ти что бѫдетъ. 15. иде
чл҃вкъ и҆ проповѣдаѫ[4] и҆ю҃еѡмъ, ꙗко і҆с҃ єсть. и҆же мѧ
створи цѣла.

Е пн҃е .д҃. не҃ єу҃е. ѻ҆ і҆ѻ҃ ·:·

(Понед. 4. нед. сл. пасха).

56. Рє҃ г҃ь. къ пришѣ҃шимъ[5] къ немоу и҆ю҃еѡмъ. ꙗ҆ды пл҃ь
моꙗ҆ и҆ пии҆[6] кръвъ моꙗ҆ въ мнѣ прѣбываѥть. и҆ а҆зъ въ
немъ. 57. ꙗкоже посла мѧ живый ѻ҆ц҃ъ. и҆ а҆зъ живѫ ѿца
ради. ꙗ҆ды пл҃ь можѫ[7] и҆ тьи живъ бѫдетъ мн҃е ради. 58. сы҆
л. 19а є҃ хлѣбъ съшь҃ї сн҃ь[8]. нѫ ꙗ҆коже[9] ѿци ваши|| ꙗ҆шѧ манѫ[10]
и҆ ѹмрѣшѧ, ꙗ҆ды҆ хлѣбъ сы҆ и҆ живь бѫдеть въ вѣкы҆.[11]
59. сы҆ рє҃ на соньмищи[12] оу҆чѫ въ капернаоу҆мь,[13] 60. и҆
мнози[14] слы҆шав'ше ѿ оу҆чн҃къ є҆го (и҆) рѣшѧ, (и҆) жестоко и҆є҃
слово сиє҃. кто можеть є҆го слы҆шати, 61. вѣды҆ и҆ же і҆с҃ въ
себѣ ꙗ҆ко рьпьщаѫть[15] ѿ в'сѣмъ[16] ѹчн҃ци є҆го, и҆ рє҃ имъ се
Іоанъ вы҆ блазните[17] 62. а҆ще ѹбо ѹзрите сн҃а чл҃вч҃каго въсхо=
VI дѧща, и҆деже бѣ и҆ прѣжде, 63. дх҃ъ є҆сть и҆же живетъ, ѿ[18]
56—69 пльти н҃ѣ пользи никоꙗже, гл҃ы ꙗ҆же а҆зъ р҃ѣ[19] вамъ, дх҃ъ
сѫть и҆ животь сѫть. 64. нѫ сѫть ѿ в҃а дроузи,[20] и҆же не
вѣроуѫть, вѣ҃ше бо и҆скони[21] і҆с҃ь. кто сѫть невѣроуѫщеи, и҆
кто є҃ хотѧ и҆ прѣдати [и]. 65. и҆ гл҃ше сего ради рѣхъ вамь,
ꙗ҆ко никтоже не[22] можеть прийти къ мнѣ, а҆ще не бѫдеть
л. 19б дано ємоу[23] ѿ ѿца|| моє҆го. 66. ѿ селѣ[24] мнози ѿ ѹчн҃къ є҆го
и҆дошѧ вьспѧть. и҆ ктомоу же[25] сьхожѧхѫ[26] с'ними. 67. рє҃
же і҆с҃ къ ѡ҆бѣма на десѧте, є҆да и҆ вы хощ҃е и҆ти 68. ѿвѣща
емоу симонь[27] („ѿвѣща і҆с҃ь и҆ рє҃ и҆мь, є҆дино дѣло створ҃, и҆
„в'си дивисте сѧ. сего ради моиси да҃ вамъ обрѣзаніе҃, не
„ꙗ҆ко ѿ моисеꙗ҆ н҃е. нѫ ѿ оц҃ь. и҆ въ с҃ѫта обрѣзаете чл҃вка,

1. исоусъ бо 2. А потомъ же обрѣте и исоусъ, О пот. же исоусъ обрѣте и. 3. горе. 4. повѣда. 5. О къ вѣровавъшинмъ. 6. А пиьи кръвь моѭ, О пиьи моѭ кръвь. 7. и ꙗдъи м ѧ. 8. съ небесе. 9. не ꙗкоже. 10. ꙗшѧ отьци ваши маньнѫ. 11. въ вѣкъ. 12. О на съборищи. А въ съньмищи. 13. въ капернаоумѣ. 14. мъноѕи же 15. ръпъщѫтъ. 16. О о семь. А нѣма това. 17. се ли вы блазнитъ. 18. А а отъ плъти. 19. глаголахъ. 20. А етери. 21. О испрьва. 22. А нѣма не. 23. А + съ въше. 24. отъ сего. 25. погрѣшно вм. не. 26. хождаахѫ. 27. Загрэденото въ скоби е прѣписано погрѣшно на това мѣсто; то трѣбва да дойде слѣдъ единъ листъ. Оставихъ го тъй както е въ ржкописа, за да се видятъ разликитѣ въ прѣписа

„аще сбрѣзание приемлеть чл҃вкь вь сѫ҃тѫ, да не разорить сѧ
„законь моисеовь, на мѧ ли гнѣваете сѧ, ꙗко вьсего чл҃вка
„здрава створихъ вь сѫ҃тѫ, не сѫдите на лица, нѫ пра=
„ведный сѫ сѫдите. глѫ же дроузи ѿ ерл҃млѣнинь. не сеи
„ли есть егоже ищѫть оубити, и се не ѡбиноуѫ сѧ глть. и
л. 20а „ничтоже емоу не глть. еда како разꙋ||мѣшѫ кнѧзи. ꙗко хс
„естъ. нѫ сего вѣмы ѿ кѫдоу е, а хс егда придеть. ник=
„тоже не вѣсть ѿ кѫдоу естъ. и зваше въ цркви оучѧ исс и
„глѧ, и мене вѣсте. и вѣсте ѿ кѫдоу есмь. и о себѣ не
„прийдохь. нѫ есть пославый мѧ, егоже вые не вѣсте, азъ
„вѣмь ꙗко ѿ него есмъ, и той мѧ посла. искахѫ же ѫти.
„и никтоже възложи рѫкы нань. ꙗко не ꙋ бо бѣ пришла
„година его ·:·“)
петръ, и ги[1] кь комоу идемъ, глы живота вѣчнаго имамъ[2]
69. и мы вѣровахомъ,[3] ꙗко ты еси хс снь ба живаго[4] ·:·

К втр. .д. не. еу. іо.

(вторн. 4. нед. сл. пасха)

1. Кѡ вр҃ѣ. идѣше[5] іс въ галилеѫ[6] и не хотѣше бо въ
л. 20б ꙋдей ходити, ꙗко искахѫ его ꙋдей||е[7] ꙋбити, 2. бѣ же близъ
празникъ иꙋдейскый. скинопигиꙗ, 3. рѣшѫ же кнемоу братиꙗ
его, прѣйди ѿ сѫдоу. иди въ ꙋдеѫ да и[8] ꙋчнци твои видѧть
дѣла твоꙗ, ꙗже ты[9] твориши, 4. никтоже бо въ тайнѣ
ничтоже творить.[10] и ищеть самь ꙗвѣ быти. аще сы тво=
Іоанъ творишь [ꙗви сѧ] вьсемоу мироу. 5. ни братиꙗ бо его вѣро=
VII вахѫ въ него.[11] 6. глѧ же[12] имь исс. вр҃ѣ мое не ꙋбо[13]
1—13 приде. а вр҃ѣ ваше въсегда естъ готово,[14] 7. не можетъ
миръ ненавидѣти вась. мене же ненавидитъ. ꙗко азъ свѣ=
тельствꙋѫ о немь, ꙗко дѣла его зла сѫть. 8. вы[15] вьзы=
дете вь праꙁникь сы[16] ꙗко врѣмѧ мое не изпльни сѧ.[17]
9. си рекъ самъ оставывь галилей.[18] 10. егда же вьзи=
л. 21а дошѫ братиѫ его вь праꙁникь,[19] тогда и самъ вьзи || де не

---

1. само господи. 2. имашн. 3. А + и познахомъ. 4. А бога вышнѣаго. 5. О хождаше. 6. О въ галилеи. 7. А нѣма иꙋдеи. 8. А нѣма и. 9. нѣма ты. 10. А въ таинѣ ничесоже не творитъ. О ничесоже въ таинѣ творитъ. 11. А вьнь. 12. А нѣма же. 13. не оу. 14. А готово естъ. 15. О нѣма вы. 16. О азъ не възидѫ въ праздьникъ, А азъ не въз. въ пр. сь. 17. А не оу исплъни сѧ, О не оу приближи сѧ. 18. А си рекъ имъ оста въ Гал. О си рекъ оста самъ въ Гал. 19. О нѣма въ праздьникъ.

л. 21а ꙗвѣ нѫ ꙗко тай. 11. ѝюдеи же искахѫ ѥго въ празникъ. и
глхѫ где ѥсть онь. 12. ѝ рѣпеть бѣ многь[1] ѻ немь въ
народѣхь[2]. ѻви глахѫ ꙗко блгь ѥ. ини же глхѫ ни нѫ лъ=
стїть народы. 13. никто же бо ѫвѣ[3] глше ѻ немъ. стра
ради ѝюдеискаго ·:·

в срѣ .д. не, еуе ѿ їоа ·:·

(срѣда 4. нед. сл. пасха)

14. Къ прѣполовение празника. възыде їсь въ црковь [и]
Іоанъ VII 14—30 оучаше 15. ѝ дивлѣхѫ сѧ ѭдейѣ глхѧ[4], како[5] сы ѹмѣѥтъ
книгы[6] не ѹчивь сѧ[7]. 16. ѿвѣща[8] їсь ѝ рѣ ѝмь моѥ ѹчїниѥ
нѣ моѥ нѫ послав'шаго мѧ. 17. аще кто хощеть волѧ ѥго
творити, да[9] разоумѣѥть ѿ ѹчении[10] коѥ ѿ ба ѥсть. ѝли азъ
ѻ себе глѧ. 18. глѧй ѿ себе славы своѭ ищетъ. а ѝщѫй
славы послав'шаго мѧ[11], сы ѝстїнны ѥ ѝ нѣ[12] неправ'ды въ|
л. 21б немъ. 19. не мойси ли дасть вамь законь. и никтоже ѿ
ба творить[13] закона. что мене ѝщете оубити. 20. (и)
ѿвѣща[14] нарѿ ѝ рѣ. бѣсь ли ѝмаши. кто тебе ѝщеть ѹбити.
21. ѿвѣща їсь ѝ рѣ имь. ѥдино дѣло сътворихъ ѝ в'си ди=
вите сѧ. 22. сего ради мойси да вамь ѻбрѣзание. не ꙗко ѿ
мойсеꙗ ѥ. нѫ ѿ ѻць. и вь сѫтѫ ѿбрѣзаѥте чл҃вка. 23. аще
ѻбрѣзание приѥмлеть чл҃вкь[15] в'сѫтѫ. да не разорит'сѧ за=
конъ мойсеѻвъ. на мѧ ли гнѣваете сѧ. ꙗко вь сего чл҃вка
здрава сьтворихъ вь сѫтѫ. 24. не сѫдите на лица нѫ пра=
веденъ сѫ сѫдите. 25. глхѫ же дроузи[16] ѿ ерѧмлѣнинь.[17]
не се лиѝ есть егоже ѝщѫть[18] ѹбити. 26. ѝ се не ѿбиноуѫ
л. 22а сѧ глеть. ничтоже[19] ѥмоу не глеть[20]. ѥда како ра|зѹмѣшѫ
кнѧзи ꙗко хь ѥсть.[21] 27. нѫ сего вѣмы ѿ кѫдоу ѥсть. а
хь ѥгда придеть. (ѝ) никтоже[22] не вѣсть ѿ кѫдоу ѥ[23]. 28. ѝ
звашѥ[24] вь црькви оучѧ їсс[25] ѝ глѧ. ѝ мене вѣсте ѝ вѣсте
ѿ кѫдоу есмъ. ѝ ѻ себе не приидохь. нѫ ѥсть[26] пославы
мѧ. егоже вы не вѣсте. 29. азъ вѣмь[27] ꙗко ѿ него

---

1. О и рѣпътъ мъногъ бѣ. 2. А въ народѣ. 3. О никъи же оубо ꙗвѣ глше. А и никоторъ же авѣ глше. 4. глаголѭще. 5. О + оубо. 6. А книгы оумѣетъ. 7. А не оучь сѧ. 8. А отъвѣщавъ. 9. А и О нѣма да. 10. О разоумѣеть оучению. 11. посъславшаго и. 12. О нѣсть стои слѣдъ въ нюмь. 13. А изпусчато: законъ и никътоже отъ васъ творитъ. 14. А отъвѣщавъ. 15. А чловѣкъ приюмлетъ. 16. А етери. 17. отъ иероусалимлѣнъ. 18. искаахѫ. 19. и ничьсоже. 20. глаголѭтъ. 21. А ꙗко сь ꙗстъ христосъ. 22. О + ꙗго. 23. отъ кѫдоу бѫдетъ. 24. възва же. 25. А исоусъ прѣдъ въ цръкви. 26. + истиньнъ. 27. А азъ и вѣмь, О и азъ и вѣмь.

ѥсмь ѝ той мѧ посла. 30. ѝскахѫ же ѫти. ѝ[1] никтоже[2]
възложи рѫкы[3] на нь. ꙗко не ѹбо бѣ[4] пришла година ѥго.

Е чє̑ .д̃. нє̑. єуе ѿ ꙗ̃.

(Четвъртъкъ четвърта недѣля слѣдъ пасха).

12. Рє̑ гь, пришьшимь кнемоу ѝюдєѡмъ ѧзъ ѥсь|мь свѣ
мироу.[5] ходѧѝ но мнѣ не ѝмѫ̑ ходити вь тьмѣ. нѫ имѫ̑
свѣ̑ и животь вѣчны̑.[6] 13. рѣшѫ же[7] фарисеѝѥ. ты ѡ себѣ
л. 22б самомь[8] свѣ̑тельствоуеши.|| ѝ свѣ̑тельство твоѥ нѣ̑ ѝстин'но
14. ѿвѣща ꙗ̃сь и рє̑ ѝмъ. ѧще ѧзь свѣ̑тельствоуѫ̑ ѡ мнѣ
самомь. (ѝ) свѣ̑тельство моѥ ѝстинно ѥ̑, ꙗко вѣмь ѿ кѫдоу
придохь.[9] ѝ камо ѝдѫ.[10] 15. вы̑ѥ же не вѣсте ѿ кѫдꙋ при-
дохь. ѝ камо ѝдѧ.[11] ѝ вь̑ сѫдите по плъти.[12] 16. ѧзь же не
Іоанъ сѫ̑ѫ̑ никомоу же [аще ли сѫждѫ азъ].[13] сѫдь мой ѝстїненъ ѥ̑.
VIII ꙗко нѣсмь ѥдїнь[14] ѧзь. нѫ пославы̑ мѧ[15] (сь множ ѥ̑). 17. ѝ[16]
12—20 вь законѣ (же) вашемь писано ѥ̑. ꙗко двою чл҃вкоу. свѣ̑тель-
ство ѝстїно ѥсть.[17] 18. ѧзь ѥсь|мь свѣ̑тельствꙋѫ̑ѝ ѡ мнѣ
самомь. ѝ свѣ̑тельствоуѥть ѡ мнѣ пославы̑ мѧ ѡ̃ц̃ь.
19. гл҃хѫ[18] же[19] ѥмꙋ где[20] ѥ̑ ѡ̃ц̃ь твой. ѿвѣща[21] ї̃сь. ни
мене вѣсте ни ѡ̃ц̃а моѥго. ѧще мѧ бы̑сте знали[22] ѝ оц̃а||
л. 23а моего знали[23] бысте оу̑бо.[24] 20. сиꙗ гл҃ї гл҃а ї̃с вь газофи-
лаги. ꙋчѫ въ цр̃кви ѝ никтоже не ѫть ѥ̑го. ꙗко не ꙋбо[25] бѣ
пришла година ѥ̑го ·:·

Е пѧ̑ .д̃. нє̑ .ѥ̑уе. ѿ ї̃ѡ̃а ·:·

(Петъкъ 4. нед. сл. пасха).

21. Рє̑ гь. кь пришьшимъ к'немꙋ ѝюдєѡмъ. ѧзъ ѝдѫ ѝ вы̑
Іоанъ възы̑ѿ|ме̑не. ѝ вь грѣсѣ̑ ваши̑[26] оу̑мрє̑|.[27] ꙗ̑можe ѧзь ѝдѫ
VIII (и) вы̑ не можете прити. 22. гл҃хѫ же ѝюдєѝѥ. єгда[28] сѧ самь
20—30 ꙋбиѥть. ꙗко[29] гл҃е ꙗ̑мо. же ѧзь ѝдѫ. вы̑ не можѫ̑ прити.
23. ѝ гл҃ше[30] ѝмь.[31] вы̑ ѿ нижнихь ѥсте. ѧзь же[32] ѿ вы̑шны̑

---

1. О искахѫ нюдєи ꙗти и. 2. не възложи. 3. А рѫкоу. 4. ꙗко не оу бѣ пришла. 5. О всемоу миръ. 6. А иматъ свѣтъ вѣчнъи, О им. животъ вѣчн. 7. изпуснато ꙗмоу. 8. тъ о себѣ самъ. 9. А грѧдѫ. 10. О грѧдоу. 11. А грѧдѫ. 12. А въ по плъти сѫдите, О въ же по — — 13. пропуснато: аще ли сѫждѫ азъ 14. ꙗко ꙗдинъ нѣсмь. 15. нъ азъ и пославъи мѧ отьць. 16. О нѣма и. 17. А естъ истин'но. 18. О глаголашѧ. 19. А и глаголаахѫ ємоу. 20. О като. А кьде. 21. А + имъ. 22. вѣдѣли. 23. бъсте вѣдѣли. 24. А и О нѣма оубо. 25. А и О бо нѣма: не оу бѣ. 26. А и О въ грѣсѣ вашемь. 27. О ꙗко ꙗможе. 28. вмѣсто єда. 29. А ꙗкожє. 30. О рече имъ. 31. О + исоусъ. 32. А и О нѣма же.

ѥ҆смь. вы҆ ѿ сего мира ѥ҆сте. азь же[1] ѿ сего мира нѣсмь.[2]
24. рѣхъ оу҆бо вамь. ꙗко оу҆мрѣ҆ вь грѣсѣхь ваши.[3]
25. [глагола]хѫ же ѥ҆моу.[4] ты҆ кто ѥ҆си [ѿвѣща] і҆сс҃. начѧ-
токь ꙗко гл҃ѧ[5] [вамъ]. 26. много и҆мамь ѡ҆ вась[6] [гл҃ати и
л. 23б сѫдити.]|| нѫ пославыи мѧ и҆стин҃ныи҆.[7] и҆ азъ же[8] слыша҃ ѿ
него. (и҆) се[9] гл҃ѧ вь мирѣ[10] 27. и҆ не разоумѣшѧ ꙗ҆ко ѡ҆ц҃а
и м а м ъ. гл҃ше ба҃.[11] 28. (и҆) рѣ҆ и҆мь і҆сс҃. ѥ҆гда в҆знесете сн҃а
чл҃вѣ҆каго. тогда разоумѣ҆ите ꙗ҆ко азъ ѥ҆смь. и҆ ѡ҆ себѣ ничесоже не творѧ нѫ ꙗ҆коже мѧ[12] наѹчи ѡ҆ц҃ъ сы҆ гл҃ѧ. 29. и҆
пославы҆и мѧ сь мно҆ѫ ѥ҆. не ѡ҆стави мнѣ ѥ҆диного. ꙗ҆ко а҆зъ
ѹгодна҆а ѥ҆моу[13] творѧ ѵ҆сегда. 30. си гл҃щоу ѥ҆моу (и҆) мнози
вѣровашѫ вь нь ·:·

Ѥ сѫ҃ .д҃. нѣ҆. по пц҃ѣ. ѥ҆ѵ҆е. ѿ і҆ѡ҆а ·:·

(Сѫбота 4. нед. сл. пасха).

31. Рѣ҆ гъ къ вѣровавшимъ к не[моу] и҆ѡ҆ѥѡмъ а҆ще вы҆
Іоанъ п҆рѣбѫдѣ҆ [въ сло]веси моѥ҆мъ. въ истинѫ... мои ѹчн҃ци бѫде.
VIII 32. и҆ разоумѣ҆ите и҆стінѫ, [и҆] истина свободить вы҆ 33. ѿ-
31—33 вѣщашѫ же ѥ҆моу и҆ѡ҆ѥнѥ҆, сѣ|| (единъ листъ липсува).

(Евангеле на 5. недѣля слѣдъ пасха).

л. 24а 9. рѣнинѫ. како ты ѡ҆ѥи҆ сы҆и ѿ мене[14] просиши[15] жены҆ сама-
рѧнинѫ сѫща не прикасаѫть бо сѧ (жены҆) ѡ҆ѥнѥ҆ самарѣнѣхъ.
10. ѿвѣща і҆сс҃ь и҆ рѣ҆ ѥ҆и҆. а҆ще би вѣ҆ла даръ бж҃ии҆, и҆ кто ѥ҆
гл҃ѧи҆ тебѣ[16] даѫ҆ть ми (воды) пити. ти би просила ѹ него и҆
даль ти би водѫ живѫ. 11. гл҃а ѥ҆мѹ жена. г҃и ни почрь-
Іоанъ пальника и҆маши. и стоуденець ѥ҆ глѫбокъ.[17] ѿ кѫдоу[18]
IV и҆маши водѫ живѫ. 12. ѥ҆да ти болеи҆ ѥ҆си ѿ[19] ѡ҆ц҃а нш҃его
9—42 и҆ꙗ҆кова. и҆же дасть намъ стоуденецъ сыи·[20] и҆ ты҆ изнего
питъ. и҆ сн҃овы ѥ҆го и҆ скоты ѥ҆го 13. ѿтвѣща[21] і҆сс҃ и҆ рѣ҆ ѥ҆и҆.
в҆сѣкь бо[22] пиѫ ѿ воды сиѫ. вьѫ҆ждаѥ҆т҃ сѧ[23] пакы҆ 14. а҆
и҆же пиѥ҆ть ѿ воды (сеѫ) а҆ѫ҆е а҆зъ дамъ[24] не и҆матъ

---

1. А и О нѣма же. 2. А азъ нѣсмь отъ сего мира. 3. А + аще бо вѣръ не имете, ѣко азъ есмь, оумрете въ грѣсѣхъ вашихъ. 4. О + июдии. 5. А ꙗко и гл҃ѫ вамъ, О ꙗко и гл҃ахъ вамъ. 6. А мъного имамъ о в а с ъ глаголати и сѫдити; О мъного им. гл. и сѫдити. 7. истиньнъ естъ. 8. А и О + ꙗже. 9. А и О си. 10. А въ мирѣ всем; О въ въсемь мирѣ. 11. А ѣко отьца имъ глаголаше; О ꙗко о отьци имъ гл҃аше. 12. наоучи мѧ. 13. А творѫ емоу. 14. изпуснато пити. 15. А просиши оу мене пити. 16. А и О ти. 17. О глѫбокъ юсть. 18. + оубо. 19. А и О нѣма отъ. 20. О нѣма сь. 21. отъвѣщавъ. 22. А и О нѣма бо. 23. въждаждетъ сѧ. 24. изпуснато юмоу.

л. 24б жѫдаѭ[1] в'вѣкы.[2] нѫ вода ѫже азъ дамь ѥмоу бѫдетъ || въ
немь источникь воды текѫщи[3] въ животь вѣчны, 15. и гла
ѥмоу[4] жена. ги дажь ми сиѫ водѫ да не[5] жежѫ ни| при-
хожѫ само[6] почрьпати.[7] 16. гла ѥи ісс. иди пригласи[8] мѫжи
свои.[9] 17. ѿвѣща жена и рѥ[10] не имамь мѫжѫ. гла ѥи ісс.
добрѣ рѥ ꙗко не имамь мѫжа.[11] 28. .ѥ. бо ихь[12] имѣла ѥси,
и нынѣ ѥгоже имаши нѣ ти мѫжь. се истинѫ[13] рѥ. 19. гла
Іоанъ ѥмоу жена. ги вижѫ ꙗко прорькь ѥси ты. 20. (и) ѡци наши
IV вь горѣ сеи поклонити сѧ.[14] и вы глѥ ꙗко вь ѥрлмѣ ѥ мѣсто.
9—12 идеже кланѣти сѧ пѡбаѥтъ. 21. и гла ѥи ісс. жено, вѣрѫ
ими ми. ꙗко грѧдеть[15] година. ѥгда ни вь горѣ сеи ни вь
ѥрлмѣ[16] поклоните сѧ ѡцоу. 22. вы кланѣѥте сѧ. ѥгоже[17]
(вы) не вѣсте. мы же[18] кланѣѥм'сѧ ѥго же[19] вѣмъ. ꙗко
л. 25а спение ѿ юдеи ѥ. 23. нѫ грѧдеть[20] || годинѫ и нынѣ ѥ ѥгда
истіныи поклинници поклонѫт'сѧ ѡцоу. дхомъ истіномъ.[21] и
бо ѡць тацѣхь ищѫть.[22] покланѣѫщихсѧ[23] ѥмоу. 24. дхь
ѥ бь. иже кланѧѥть сѧ[24] дхомь истиномь[25] достоить кла-
нѣти сѧ. 25. и гла ѥмоу жена. вѣмь ꙗко месиꙗ (прижть)
придѣте[26] глемоѥ[27] хс. егда же[28] [тъ] придетъ вьзвѣ-
стить намь вьсѣ. 26. гла ѥи ісс. азъ ѥсмь глѧи стобожѫ.
27. [тогда же] придошѫ оучници ѥго, и дивлѣхѫ[29] ꙗко съ
женожѫ глше, и никтоже не рѥ.[30] что ищеши или что глши
съ нежѫ.[31] 28. остави же вносъ свои жена. и иде вь гра. и
гла чловкомь. 29. придѣте (в'си и) вите чловка. иже рѥ ми[32]
вьсѣ ѥлико сътворихъ. ѥда тои ѥ хс. 30. изыдошѫ[33] изь
гра и грѧщоу[34] кь немоу. 31. мѥжу| же симъ. млхжть и
л 25б оучтлю[35] ꙗжь. 32. онь же рече къ|| нимъ. азъ брашно
имамъ.[36] ѥгоже вы ѥ не вѣсте. 33. глхѫ же ученици ѥго кь
себѣ. ѥда кто принесе ѥмоу ꙗсти. 34. гла имь ісс. мое
брашь|но ѥ да сътворѧ[37] волѧ пославьшаго мѧ и съвръшажь[38]

---

1. въжѫдати сѧ. 2. въ вѣкъ. 3. А воды въслѣплѣщѫѩ; О воды истѣкающѫѩ 4. къ ѥмоу. 5. А и О ни. 6. О нѣма сѣмо. 7. почръпатъ. 8. О призови 9. А мѫжа своѥго и приди сѣмо; О мѫжь твои и пр. с. 10. А и О + ѥмоу. 11. ꙗко мѫжа не имамь. 12. пать бо мѫжъ имѣла ѥси. 13. въ истинѫ. 14. поклонишѧ сѧ; А въ горѣ сеи стои слѣдъ поклон. 15. О идеть година. 16. въ иероусалимѣхъ. 17. О ѥже не вѣсте. 18. О нѣма же. 19. О ѥже вѣмъ. 20. О придеть 21. дроухомь и истиноѭ. 22. вм. ищетъ 23. кланяѭщихъ сѧ. 24. + ѥмоу. 25. дроухомь и истиноѭ. 26. придетъ. 27. глаголѥмы. 28. А и ѥгда тъ придетъ. О ѥгда тъ придеть. 29. чюждаахѫ сѧ. 30. О + ѥмоу. 31. А погрѣшно: съ нимъ. 32. А мънѣ. 33. О придошѧ же; А изидѫ же 34. А грѧдѣахѫ; О идѣахѫ. 35. О равкн. 36. + ꙗсти. 37. А да творѫ. 38. съвръшѫ.

дѣло ѥ҆го. 35. не вы҆ ли гл҃е. ꙗко[1] .г҃. мцѝ сѫтъ и҆ жѫтва
придетъ и҆ си гл҃ѧ вамъ: възведѣте ѡ҆чи ваши и҆ видите
нивы҆ ꙗко плѣвы҆ кꙋпѧть.[2] къ жѫтвѣ ꙋже 36. и҆ женѣ и҆
мьз'дѫ приѥ҆млетъ и҆ сьбираѥ҆ть плоды҆ вь животъ вѣчны҆и.
да сиѫ҆ въкоупѣ роу҆ет'сѧ и҆ женѣ и҆. 37. ѻ҆семь бо ѥ҆ слово
и҆стїноѥ҆. ꙗ҆ко и҆ны҆ ѥ҆ сѣѫ҆и. и҆ны҆ ѥ҆сть жьнѧи. 38. азъ же
вы҆ послахь жѫтъ и҆деже вы҆ не троудисте сѧ. и҆ны҆ троу=
дишѫ сѧ. и҆ въ҆ вь троу҆дъ и҆ въ҆нидосте.[3] 93. ѿ гра҃ же
л. 26а того мнози вѣровашѫ въ него ѿ самарѣ||ныи҆[4] за сл҃о женѣ
свѣ҃телъствꙋѭщи ꙗко рече и҆мь[5] си[6] въсѣ ѥ҆лико сътворихъ.
40. ѥ҆гда же придошѫ самарѣне млѧхѧ то҆и да бы҆ прѣбы҆ль
оу҆ нихъ. и҆ прѣбы҆ тꙋ дн҃ие много.[7] 41. и҆[8] паче вѣровашѫ
за сл҃о ѥ҆го. 42. жени[9] же глхѫ. ꙗко ꙋже не за твоѧ҃ бесѣдѫ
вѣроуѥ҆мъ. сами бо слышахомь и҆ вѣмь. ꙗ҆ко въ и҆стїнѫ сеи҆[10]
ѥ҆сть х҃с. сп҃ъ миръ.[11]

·:· Б пн҃е .е҃. не҃. ев҃е. ѿ ї҆ѡ҃ ·:·

(Понед. 5. недѣля сл. пасха).

42. Рѣ҃ г҃ь къ вѣроувавьшимь[12] к'немоу и҆ѹ҃еѡ҃мъ. а҆ще бь
ѻ҆ц҃ь вашь бы билъ любили мѧ бы҆сте. а҆зъ бо ѿ ба҃ и҆зї|дохь,
Іоанъ не ѻ҆ себе придохъ. нѫ ты мѧ посла. 43. почто бесѣды
VIII мое'ѫ҆ не разꙋмѣсте [ꙗко не можете слышати словесе моюго.
42—51 44. въ҆ отъ отьца диꙗвола ѥсте] и҆ волѧ[13] ѻ҆ц҃а вашего
творї|те[14] оны҆ чл҃вкоꙋбиницамъ[15] бѣ искони[16] въ и҆стїнѫ[17]
ꙗ҆ко нѣсть истї|н'ны҆ въ немъ, ѥ҆гда же[18] гл҃ть льжѫ ѿ
л. 26б своихъ гл҃ть. ꙗ҆ко льжь ѥ҆сть ѻ҆ц҃ъ|| ѥ҆го, 45. а҆зъ же зане гл҃ѧ
и҆стинѫ.[19] (и҆) не ѥ҆млете вѣры҆ мнѣ. 46. кто ѿ васъ ѻ҆бли=
чаѥ҆ть мѧ ѡ҆ грѣсѣ.[20] а҆ще и҆стинѫ гл҃ѧ. почто вы҆ не ѥ҆млете
вѣры[21] мнѣ. 47. иже ѥ҆сть ѿ ба҃ (и҆) гл҃ъ бж҃и послоушаетъ.
сего ради (и҆) вы҆ не послоушаѥ҆те. ꙗко нѣсте ѿ ба҃. 48. ѿвѣ=
щашѫ ѹ҆еиѥ҆ и҆ рѣшѫ емоу. не добрѣ ли гл҃емы҆.[22] ꙗ҆ко сама=
рѧнинь ты҆ ѥ҆си и҆ бѣсь и҆маши. 49. ѿвѣща і҆с҃. а҆зъ бѣса
не имамь. нѫ ч'тѫ ѻ҆ц҃а моего, и҆ вы҆ не чт҃ете мнѣ. 50. а҆зъ

---

1. А и О + ꙗще. 2. плавъ сѫтъ 3. А вънидете. 4. отъ самарѣнъ. 5. по-грѣшно вм. ми. 6. А и О нѣма си. 7. погр. вм. дъва дьни. 8. и мъноѕи паче. 9. женѣ же 10. О нѣма сь. 11. А съпасъ всего мира х҃ъ. О съпасъ мироу христосъ. 12. къ пришьдъшнимъ. 13. похоти. 14. хощете творити. 15. вм. чл҃вкоубица. 16. О испрьва. 17. и въ истинѣ не стоитъ. 18. А и О нѣма же. 19. зане истинѫ гл҃ѫ. 20. А нѣма о грѣсѣ. 21. А вѣры стои слѣдъ въ. 22. глаголюмъ мы.

же не ищѫ слава̑ моеѫ, е̑ ищѫ й сѫ̑.[1] **51.** а̑мнь гл҃ѧ вамъ. аще кто сл҃о моє̑, съблюдетъ.[2] смр҃ти не имѫ̑[3] в'вѣкы.[4]

·:· Ктр. .є. нє. єуе. іо ·:·

(Втор. 5. недѣля сл. пасха).

51. Рє̑ гъ. а̑мнь гл҃ѧ вамъ. а̑ще кто сл҃о моє̑ съблюдетъ. смр҃ти не и̑мѫ̑ видѣти в'вѣки.[4] **52.** рѣшѫ же є̑моу ю̑еи.
л. 27 а ѝнѣ разꙋмѣхом̑| ꙗко бѣсь и̑маши. аврамъ оумрѣ и̑ пр҃роци. и̑ ты гл҃ши. а̑ще кто слово|| моє̑ съблюдетъ[5] смр҃ти не и̑мѫтъ[6] въкꙋсити[7] **53.** є̑да ты болей є̑си ѡ̑ц҃а нш҃его аврама. и̑же оумретъ и пр҃роци ꙋмрѣшѫ. и̑ како[8] ты̑ сам'сѧ твориши. **54.** ѿвѣща і҃сс. а̑ще азь славлѧ сѧ самь. славѫ моѫ̑ ни вь чтоже[9] є̑. ѡ̑ц҃ь мой є̑ славѫ имѣѫ.[10] є̑гоже вы̑є̑ гле̑. ꙗко бг҃ ѝшь не̑. **55.** и̑ не познасте[11] є̑го. а̑зь же и̑[12] вѣмъ.
Іоанъ VIII 51—59 а̑ще ли[13] рекѫ ꙗко не вѣмъ є̑го, бѫ̑ пѡ̑бень вамь льжь. нѫ вѣмь и [и] сл҃о єг҃| сьблюдаѫ̑. **56.** а̑врамь ѻ̑ц҃ь вашь ра̑ъ| би бы̑ль. да би видѣль дн҃ь мои, [и] видѣвь и̑ в'зраꙋваль сѧ.[14] **57.** рѣшѫ же и̑ю̑ейє̑ к'немоу. не оуже и̑маши[15] .н҃. лѣ̑. а̑врама ли є̑си видѣль. **58.** и̑ рє̑ и̑мь и̑сс. а̑мнь[16] гл҃ѧ вамъ. прѣѫ̑же даже не бы̑ а̑врамь а̑зь є̑смь. **59.** (и̑) възѧшѫ[17] камень. є̑да вьржкуть и̑ на нь.[18] і҃сс же ськрі̑сѧ и̑ и̑зы̑де и̑сцр҃кве[19] и̑ прошь̑ посрѣ̑ ихъ и̑дѣше[20] ·:·

Срѣ .є. нє. єуе. ѿ іѡа.

л. 27 б

(срѣда 5. нед. сл. пасха)

5. Кѡ̑. възве̑ і҃сс ѡ̑чи свои̑ и̑ видѣвь ꙗко нарь̑ь многь[21] грѧдетъ[22] к'немоу. и̑ гл҃а къ филипоу. чимь купимь хлѣби да ꙗдѫть си. **6.** си же[23] гл҃ше и̑скоушаѫ. сам'во вѣ̑ше чю̑
Іоанъ VI 5—14 хотѧ[24] сътворити. **7.** ѿвѣща є̑моу филипь. двѣма стома пѣнѧзь[25] хлѣбь и̑[26] не довлѣ̑ть[27] и̑мь да коиждо[28] и̑[29] мало что приметъ. **8.** гл҃а є̑моу є̑динь ѿ ꙋчи̑къ є̑го, а̑ндреа̑

---

1. А и О юстъ ищѧн и сѫдѧн. 2. А съблюд. сл. м. 3. + видѣти. 4. въ вѣкъ. 5. А аще слово мое съблюдете. 6. А не имате вкоусити съмрътн. 7. + въ вѣкъ. 8. А кого сѧ самъ тъ твориши; О кого сѧ самъ твориши. 9. ничьтожь естъ. 10. юстъ отьць мои славѫ имѧ. 11. О познаете. 12. азъ же вѣмъ и. 13. и аще рекѫ. 14. А и видѣвъ и възрадова сѧ; О и видѣ и възрадова сѧ. 15. А пѧтидесѧтъ лѣтъ не имаши; О пѧтьдесѧтъ лѣтъ не оу имаши. 16. аминъ аминъ. 17. възѧшѧ же. 18. камению да врьгѫтъ на нь. 19. А отъ цръкве. 20. + и хождаше. 21. А мъногъ народъ. 22. О идетъ. 23. се же. 24. вм. чюдо хотѧ — А и О чьто хотѣаше. 25. О сребрьникъ 26. А хлѣбъ, О хлѣбы. 27. А довълетъ, О довѣлѣѭть. 28. А кожъдо, О къжъдо. 29. О нѣма ихъ.

бра҃ симона петра.[1] 9. є҃ отрочицѣ зе҃ єдинѣ[2] ѩже ѩма҃ є҃.
хлѣвъ ꙗчьнѣ[3]. и .в҃. рибѣ. [нѫ си чьто сѫтъ селикоу народоу].
10. ѩ повелѣ ї҃сс чл҃вѣкомъ[4] вьзлещи (на трѣ҃вѣ). бѣ бо
трѣва многа на мѣстѣ томь[5] ѩ҃ вьзлеже ѹбо мѫжь[6] ꙗко
.є҃. 11. ѩ прижть[7] хлѣбь и҃сс ѩ хвалѫ вьзавь бг҃и ѩ прѣломь
да҃ оу҃чѩкомь. ѩ оу҃чѩци же нарѡ҃мъ[8] вьзлежѫщимь. тако
же и рыби[9] єлико хотѣхѫ. 12. [и] ꙗко насытишѧ. ѩ гла
л. 28а оу҃чѩкомь своимь. сьберѣте ѩ || збитькы ѹкроухъ. да не погыб=
нетъ ничтоже. 13. сьбрашѧ же ѩ исплнишѧ[10] .вї. кошницъ[11]
оукрѹхъ. ѿ .є҃. ти хлѣбь ꙗчьны҃[12] ѩже изъбишѧ[13] ꙗдьшимъ
14. чл҃вци же видѣвше знамениє ѩже створи ї҃сс. глѣхѫ ꙗко
сы҃ є҃ вь истинѫ прѣ҃рокь грѧдыи въ мирь.

·:· Е҃ чє҃ .є҃. нє҃ єу҃є. ї҃о ·:·

(четв. 5. нед. сл. пасха)

Іоанъ IX 39—41 39. Рє҃ г҃ь къ пришѣ҃шимь къ немоу ю҃єо҃мь. не сеи[14] ѧзь
придохъ вь мирь сы҃[15] да невидѧщи видѧтъ ѩ видѧщеи
слѣпы бѫ҃ть. 40. ѩ слышашѧ фарисеи[16] сѫщии съ нимь, ѩ
рѣшѧ ємоу єда мы[17] слѣпи есмы҃.[18] 41. р҃е же[19] ѩмь ї҃сс. аще
бы҃сте слѣпи бы҃лиѩ не бы҃сте ѩмѣли грѣха.[20] нѩнѣ же гл҃е ꙗко
X 1—9 вѩмь ѩ грѣхъ вашь прѣбываєтъ. — 1. а҃мѣнь глѧ вамъ ·:· Не
вьходѧѩ двер'ми вь дворь ѡв'чи. нѫ прѣлѧзѧ ѩнѫдоу. тать
л. 28б єсть ѩ оу҃бонникъ.[21] 2. ѩ въходѧѩ дверъми пастоухъ[22] н҃є ||
ов'цамъ. 3. семоу двер'никь[23] ѿврьзаєть. ѩ ов'цѫ гл҃а єго
слоушаѫтъ.[24] ѩ (по ѩмени зоветъ. ѩ єгда) своа ов'ца гла=
шаєть (ѩ) по имени [и] ѩзгонить а҃. 4. єгда [своѩ овьцѧ]
ѩждєнетъ праведними[25] ходить ѩ ов'цѫ по немь ѩдѫть.
ꙗко вѣдѧть[26] гл҃а єго. 5. по чюжємъ[27] же не ѩдѫтъ. нѫ
бѣжѫтъ ѿ него. ꙗко не знаѫть чюжаго[28] гл҃а. 6. сиѫ причѫ
р҃е ѩмь ї҃сс. ѡни же не разоумѣшѧ что сѫть ꙗже гл҃ше
ѩмъ. 7. (ѩ) р҃е ѩмъ ї҃сс[29] па҃кы҃. а҃мѣнь[30] глѧ вамь аз҃ъ єсмъ

1. симоноу петроу. 2. А єдинъ сьде, О нѣма ѥдинъ. 3. А ꙗчьнѣнъ, О ичьменькнъ. 4. рече же исоусъ сътворите чловѣкы. 5. А и О нѣма томь. 6. + числомъ. 7. А прѣѩтъ же оубо; О прѣѩтъ же. 8. А само народомъ; О само възлежащинмъ. 9. и отъ рыбоу. 10. О наплънишѧ. 11. О дъванадесѧте коша. 12. ꙗчьнѣнъіихъ. 13. само избъішѧ. 14. на сѫдъ. 15. О вьсь миръ. 16. А слъішашѧ же се отъ фарисеи. О сл. же отъ фарисеи си 17. О и мы. 18. А єсмъ слѣпи. 19. О нѣма же. 20. А грѣха имѣли. 21. разбонникъ. 22. пастырь. 23. О вратарь. 24. О слъішѧтъ. 25. прѣдъ ними. 26. А знаѫтъ. 27 А по тоуждємъ, О по чѫждємь. 28. А тоуждаго гласа, О чоуждинхъ гласа. 29. О пакъ исоусъ. 30. аминъ аминъ.

дверъ ѡв҃цамъ. 8. въси[1] ѥликоже приде ихъ прѣжѥ мене.
татиѥ сѫть и разбойници, нѫ не послоушашѫ ихъ ѡв҃ца,
9. азъ ѥсмь дверь. множ аще кто вьнидеть (и) сп҃еть сѧ и
вьнидеть и изыдеть и пажитъ ѡбрѧщетъ.

·:· Б҃ пѧ .є҃. нє҃ є҃ѹе. ѿ ї҃ѡа ·:·

(петъкъ 5. недѣля сл. пасха)

17. Рє҃ г҃ь. къ пришѣшимь къ немоу иѹдеомь. сего ради мѧ
л. 29а ѡц҃ь люби||тъ, ꙗко азь полагаѭ дш҃ѫ мою. да пакы ѫ[2] примѧ.
18. и никтоже в҃зметь ѫ ѿ мн҃е. нѫ азь полагаѭ и ѡ себе.
ѡбласть имамь положити ѫ. и ѡбласть имамь[3] приѭти ѫ.
сиѭ заповѣдь приѭхъ ѿ оц҃а моѥго. 19. распрѣ же бы҃ пакы
въ ѹдеѥхъ за словеса сиѭ. 20. глѫ же мнози ѿ нихъ. бѣсь
имать и неистовь є҃. что ѥго[4] послоушаѥте. 21. ини[5] глѫ.
Іоанъ X 17—28 си гл҃ы не сѫть бѣснѹѭщаго сѧ. ѥда бѣсь можеть[6] слѣпымь
ѡчи ѿврѣсти. 22. бы҃шѫ же тогда сщ҃ныѭ въ ѥрѧмѣ [и]
зима бѣ. 23. и хожѧаше ї҃с въ цр҃ви. въ притворѣ соломони.
24. обидошѫ же ѹеи и гл҃хѫ ѥмоу[7] доколѣ дш҃а нш҃ѫ възе=
млеши. аще ты ѥси х҃с. рьци намь не ѡб҃иноуѫ сѧ. 25. ѿвѣща
имь ї҃с. р҃ѣ вамъ и не вѣроуѥте. дѣла ꙗже азъ ѡтрѧ| въ
л. 29б имѧ ѡц҃а моего, та свѣтелъ|ствоуѭть о мнѣ. 26. нѫ вы не
вѣрѹѥте. н҃ѣ[8] бо ѿ ѡвецъ мои. ꙗко же рѣхъ вамъ. 27. ов҃ца
моѭ гл҃а моѥго слоушаетъ[9] и азъ знаѭ [ꙗ] и по мнѣ грѧ=
детъ.[10] 28. и азъ животъ вѣчны даѭ имь.

·:· Сѫ҃ .є҃. нє҃ є҃ѹе. ї҃ѡ ·:·

(Сѫбота 5. нед. сл. пасха).

27. Рє҃ гь҃ къ пришѣшимь къ немоу ѹеѡмъ. ов҃цѫ моѭ
гл҃а моѥго слоушаѭть. и азъ знаѭ [ꙗ] и. по мнѣ грѧтъ.
28. и азъ животь вѣчны҃ даѭ имъ. и не погы҃бнѫтъ въ|
Іоанъ X 27-38 вѣкы҃и.[11] и не в҃схы҃тить и никтоже ѿ рѫкы моеѭ. 29. ѡц҃ь
мои иже дасть ѫ мнѣ. болеи вьсѣхь ѥстъ[12] и ник҃тоже не
можеть в҃схытити ихъ ѿ рѫкы ѿц҃а моѥго. 30. азь и ѡц҃ь
ѥдино ѥсвѣ. 31. възѧшѫ же пакы[13] камениѥ иѹдеиѥ да и
побиѭть. 32. ѿвѣща имь ї҃с. многаа дѣла добра ꙗвихъ

1. О вьсе елико ихъ приде. 2. примѫ ꙗ. 3. О + пакъ. 4. А чьто послоушаете его. 5. А ини же. 6. А можетъ чакъ слѣдъ отъврѣсти. 7. А глаголѭще. 8. нѣсте. 9. слоушаѭтъ. 10. О идѫтъ, А грѧдѫтъ. 11. въ вѣкъ. 12. А колии естъ въсѣхъ. 13. О нѣма пакъ.

л. 30а вамъ. ѻ ѻ҃ца моего. за кои дѣло[1] камениѥ на|мѧ мещете.[2] 33. ѿвѣщашѧ емоу ıюдѣне глѧще, ѻ добрѣ ли дѣлѣ мещемъ[3] камениѥ на тѧ,[4] нѫ ıако власфимиѫ реⷭ҇,[5] ıако ты чл҃вѣкь сы, твориши сѧ самъ бг҃. 34. ѿвѣща имъ іс҃с. нѣ ли написано въ законѣ нашемъ,[6] ıако азъ рѣхъ бози єсте, 35. аще они реⷭ҇ бг҃и[7] къ нимь же реⷭ҇[8] слово бж҃иѥ, и не могѫтъ сѧ разорити кнїгы,| 36. єгоже ѿц҃ь ост҃и[9] и посла въ миръ, и вы глєте, ıако власфимї|слєши,[10] зане рѣхъ ıако сн҃ъ бж҃и єсмъ. 37. аще не творѧ дѣла,[11] ѻ҃ца моего, не ємлете[12] ми вѣры, 38. аще ли творѧ имь, не[13] вѣры не ємлеⷭ҇,| дѣ=ломь моимъ вѣрѫ имѣте: да разоумѣєте и вѣрѫ ємете,[14] ıако въ мнѣ ѻ҃ць и азъ въ ѻ҃ци.

·:· нѣ .є. нѣ. ѻ сл҃пѣм. єуе. ѿ ıо҃а ·:·

(На 6. недѣля слѣдъ пасха).

1. Кѡ. мимидѧ[15] іс҃с (изъ цр҃ковє), видѣ чл҃ка слѣпа ѿ
л. 30б рожства.[16]|| 2. и въпросишѧ [и] оу҃чници его глѧще. ѹчителю кто сьгрѣши сыи ли или родителѣ єго. еда[17] слѣпь роди сѧ. 3. ѿвѣща іс҃с ни [сь] съгрѣши ни родителѣ єго. нѫ да ıавѧт'сѧ дѣла бж҃а на немъ. 4. мнѣ пѡ҃баєть дѣлати дѣла
Іоанъ послав'шаго мѧ (ѻ҃ца). доидеже дн҃ь єⷭ҇ придѣте и же[18] нощь.
IX єгда(же) никтоже не можетъ дѣлати. 5. єгда въ мирѣ єсмъ
1—38 свѣтъ [ıесмь] мирови. 6. и се рекъ плюнѫ[19] на земѧ и брение сътвори[20] ѿ плюновениıа[21]. и помаза емоу ѻчи брение,[22] 7. и реⷭ҇ емоу иди (и) ѹмыи сѧ въ силоуıамь въ кѫпѣли.[23] єже сказаєть сѧ посланы,[24] и шь омы сѧ.[25] приде и видѧ.[26] 8. сьсѣди же [и] иже [и] бѣхѫ видѣли прѣжде. ıак҃ просителъ[27] бѣ, (и) глхѫ не сеи ли єсть сѣдѧ и просѧ. 9. ѻви глхѫ,
л. 31а ıако|| сі єⷭ҇[28] а ини[29] глхѫ подобень емоу єстъ оньже глше ıко азъ єсмь. 10. глхѫ же емоу. како ти сѧ ѿврьзоста ѻчи. 11. ѡнь же ѿвѣща,[30] и реⷭ҇. чл҃вѣкь нарї|цаемы іс҃с. бреніе[31] створи

---

1. А за кое нхъ дѣло, О за коѥ дѣло. 2. А метете. 3. А метемъ. 4. о добрѣ дѣлѣ камениıа не мещемъ на тѧ. 5. нъ о власфимии. 6. въ законѣ вашемь. 7. наречє богъ. 8. О бъсть. 9. А и О свати. 10. А власвимлѣеши. 11. А и О дѣлъ. 12. не имете ми вѣръ. 13. аще ли и мънѣ. 14. А вѣроуете. 15. А прѣходѧ, О мимо идъи. 16. А родства. 17. А и О да. 18. А придетъ нощь, О пр. же нощь. 19. А и О плинѫ. 20. А сътвори брънние, 21. плиновениıа. 22. брънниємь. 23. А въ кѫпѣли силоамли, О въ к. силоуамьстѣ. 24. посъланъ. 25. А идеже и оумъı сѧ; О шьдъ же и оумъı сѧ. 26. и приде видѧ. 27. О ıако слѣпъ бѣ. 28. О нѣма: ови глахѫ ıако сь ıестъ. 29. О дроузии же. 30. отъвѣща онъ и речє. 31. брънниѥ.

Іоанъ IX 1—38

и помаза очи мои и ре ми иди въ кѫпѣли силоуамлѧ.
шѣше[1] умывсѧ[2] и прозрѣ.| 12. и рѣшѧ[3] емоу что сы[4] е.
(и) гла не вѣмъ. 13. и вѣдошѧ ісс[5] фарисеѡмъ иже бѣ
иногда слѣпь. 14. бѣ же сѫта егда сътвори брение[6] ісс. и
ѡврьзе емоу очи. 15. пакы же въпрашахѫ то и фарисеие
како прозрѧ. онь же ре имъ. брениѥ ми положи на очию[7]
и прозрѣхъ.[8] 16. и рѣшѧ[9] фарисеие и етери[10] нѣ сы ѡ бг
чл҃вкъ. ꙗко сѫты не хранить.[11] ови глѧхѫ како можеть чл҃вкъ
[грѣшьнъ] сыи цѣлѣ[12] знамениѥ творити. и распрѣ бѣ въ
нихъ. 17. глѧхѫ же слѣп'цѧ[13] пакы. ты (же) что глши о
л. 31б немъ. ꙗко ѡвръ||зе очи твои, онь же ре ꙗко прокъ естъ.
18. не ꙗшѧ емоу[14] вѣры иудеиѥ ꙗко бѣ слѣпь[15] и прозрѧ.
дон'деже възгласишѧ родителѣ того прозр|въшаго. 19. и
въпросишѧ[16] и [17] глще. сей ли|есть сн҃ь ваю. егоже вые гласта[18]
ꙗко слѣпь роди сѧ. како убо нн҃ѣ видитъ. 20. ѡвѣщаста ро-
див'шаꙗ[19] его и рѣста, вѣвѣ[20] ꙗко сы есть сн҃ь наю [и] ꙗко
слѣпь роди сѧ. 21. како же нн҃ѣ видть не вѣвѣ. или кто
емоу ѡвръзе очи не вѣвѣ.[21] самого въпросите. възрасть
имать самь о себѣ' да глеть. 22. сице ѡвѣщаста[22] родителѣ
его. ꙗко боꙗста сѧ ю҃еие.[23] оуже бо сѧ бѣхѫ слоужили[24] да
аще кто исповѣсть х҃а. ѡтлѧчень соньмища[25] бѫдеть. 23. сего
л. 32а ради родителѣ его рѣста. ꙗко въз'расть имать. само|| го
въпросите 24. възгласишѧ[26] же второе[27] чл҃вка иже бѣ слѣпь. и
рѣшѧ емоу дажь славѫ бгу. мы вѣмы. ꙗко чл҃вкь сь грѣшень
есть. 25. и ѡвѣща[28] онъ и ре: аще грѣшникь е не вѣмь. едино
вѣмь ꙗко слѣпь бѣ[29] и нн҃ѣ[30] вижѫ 26. и рѣшѧ[31] емоу пакы.
что створи тебѣ. како ѡврьзе очи твои. 27. ѡвѣща имь рѣ
вамь. и уже не слышисте ли.[32] почто пакы[33] хощете слышати.
еда и вы хощете оучници его быти. 28. они же оукоришѧ и.
[и рѣшѧ] ты оучникь [еси] того. ми же моисеовы есме учници.

---

1. шьдъ же. 2. А оумъхъ сѧ. 3. А рѣшѧ же емоу, О рекоше же ѥмоу. 4. А къто сь есть, О къто тъ ѥсть. 5. А вѣсѧ (и) къ' фарисеомь, О видошѧ же и къ. — 6. брѣниѥ. 7. + и оумъхъ сѧ. 8. и виждѫ. 9. глаголаахѫ же. 10. А отъ фарисеи етерии, О ѥдини отъ фар. 11. О не чьтетъ. 12. сица знамениꙗ творити. 13. слѣпьцю. 14. не ꙗше же вѣры ѥюдеи о ѥмъ. 15. А ꙗко слѣпь бѣ. 16. О погрѣшно: възгласишѧ 17. и вмѣсто ихъ. 18. глаголюта. 19. родителя. 20. вѣ вѣвѣ. 21. вѣ не вѣвѣ. 22. А сице рѣсте, О си рекоста. 23. ѥюдеи. 24. съложили ѥюдеи. 25. О съборища. 26. О възваша. 27. А вторицѣѭ. 28. А отьвѣща же, О отвѣща. 29. вмѣсто бѣхъ. 30. нынѣ же. 31. А рѣшѧ же емоу, О рекошѧ же емоу. 32. А рѣхъ вамъ юже и не слышасте, О рекохъ вамъ и не слышасте. 33. А чьто пакы, О чьто ѥще.

29. мы вѣмы ꙗко моисеѡви[1] гл҃а бь сего же не вѣмы ѿ
каждꙋ есть. 30. ѿвѣща чл҃вкъ и рѣ҃ имь. ѻ семь ꙋбо[2] дивьно
є҃. ꙗко вы не вѣсте ѿ каждоу є҃. и ѿврѣзе ѡчи мои. 31. вѣмъ
л. 32б же ꙗко грѣшникъ[3] бь не послоушаєтъ.|| нж аще кто бочьтець
есть. и волѧ єго творить. того послоушаєть. 32. ѿ вѣка
не слышано. ꙗко кто ѿ врѣзе ѻчи слѣпомоу.[4] 33. аще не
би ѿ ба былъ. не могль би творити ничтоже. ѿвѣщашѧ и
рѣшѧ емꙋ. въ грѣсѣ[5] ты роділь сѧ єси весь. и ті ли ны
ꙋчиши. и изгнашѧ и вьнъ. 34. слышавь же іс҃. ꙗко изгнашѧ
и вьнь и обрѣть и рѣ҃ емоу. ты вѣроуєши ли вь сн҃а бижѧ.
35. ѿвѣща ѻнь и рѣ҃. [и] кто єсть г҃и да вѣрѧ имѧ вь нь.
36. и рѣ҃ емоу іс҃. [и] видѣль єси и глѧи стобожь тьи єсть.
37. ѻнь же рѣ҃ вѣроуѧ гн҃ и поклонишѧ[6] сѧ емꙋ.

·:· пн҃е . ". не. єу҃е. ѿ іѡ҃ ·:·

(Понед. 6. нед. сл. пасха).

47. Кѡ҃, сьбрашѧ сѧ[7] архіереи и фарисеє҃ на іс҃а[8] и глахѧ
ꙗко сы ю҃ чл҃вкъ знамениа[9] творить. 48. аще ѻставимь и
л. 33а такои вьси вѣрѧ имѧть|| въ нь. и придѧть римлѣне и
вьзъмѧть мѣсто и ѫзыкь. 49. єдинь же[10] ѿ нихь. именемь
каиꙗфа. архіереи сы лѣтꙋ томоуи рѣ҃ имъ. вые не вѣсте
ничьтоже.[11] 50. ни помышлѣєте. ꙗко юнѣ єсть вамъ да единь
Іоанъ чл҃вкь ꙋмретъ за люди. а не весь ѫзыкъ погібнеть. 51. сего
XI же о себѣ не рѣ҃ть. нж ар'хієиє[12] сы лѣту тому прорѣ҃. ꙗко
47 - 54 хотѣше іс҃ ꙋмрѣть за люди. 52. да и не тьк'мо за люди.
нж да и чѧда бжиꙗ расточенаа съберетъ[13] 53. (и) ѿ толѣ[14]
свѣщашѧ да и оу҃бижѧтъ.[15] 54. іс҃ же ктомоу не ꙗвѣ хожѧше
вь юдеехъ. нж иде ѿнѧдꙋ[16] вь странѫ близъ поустинѫ [въ]
єфремъ нарицаємы градь и тоу живѣше съ ꙋчникы своими.

л. 33б ·:· Етр҃ .ѕ. не҃. єу҃е ѿ іѡ҃а ·:·

(Вторникъ 6. недѣля сл. пасха).

Іоанъ 19. Кѡ҃. вр҃ѣ. свѣть сьтворишѧ а́ръ|хієрей и стар'ци[17] на іс҃а.
XII и рѣшѧ к'себѣ. вн҃те[18] се миръ[19] по немь иджтъ.[20] 20. бѣхѧ

---

1. А къ моисеови. 2. О семь бо. 3. О грѣшьнъихъ. 4. А слѣпоу рожденоу, О слѣпорожденоу. 5. въ грѣсѣхъ. 6. поклони сѧ. 7. О събрашѧ. 8. А и фарисеи съ ними на исоуса, О и фар. съборъ (на исоуса нѣма). 9. изпуспато: мъногa. 10. А единъ же етеръ, О юдинъ же нѣкъин. 11. ничесоже. 12. архиереи съ. 13. А и О + въ юдино 14. отъ тогоже дьне. 15. А да и бж оубили; О да и бышѧ оубили. 16. отъ тждоу. 17. О само фарисеи. 18. изпуспато: ꙗко никоꙗ полза юстъ, 19. О вьсь миръ. 20. А идетъ, О иде.

же ѥлини ѥтери[1] ѿ вьшьшихъ да поклонѧт' сѧ въ празникь.
21. сыи же пристѫпи|шѫ къ филипоу. ѩже бѣ ѿ видьсаидь
Іоанъ XII 19-36 галилейскыѩ. и молѣхѫ ѿ гл҃ще. г҃и хощемъ видѣти і҃са.[2]
22. (и) приде филипъ и гл҃а андреѡви. и пакы андреѧ гл҃а къ
филипоу и гл҃а і҃сви.[3] 23. і҃сс҃ же ѿвѣща имъ[4] гл҃ѧ. приде
година да прославит'сѧ сн҃ъ чл҃вчькы. 24. амнь[5] гл҃ѧ вамь.
аще зрьно пшенично падь на земи[6] не оумретъ.[7] то ѥдино
пребываетъ. аще ли оумреть плѡ многь[8] сьтворитъ. 25. любѧи
л. 34а душѫ своѩ погоубить ѧ. и ненавидѧи ду|шѫ своѩ въ мирѣ
семь. въ животѣ вѣчнѣмь сьхранить ѩ. 26. аще кто мнѣ
слоужить. по мнѣ да ходить. [и] идеже ѥсмь азь.[9] тоу и
слоугы мои[10] бѫдеть. и аще кто мнѣ послоужить[11] почтеть
и ѡць. 27. нынѣ душѧ моѧ въз'мѧти сѧ. и что рекѫ. ѡче
сп҃и мѧ.[12] нѫ сего ради придохъ на годинѫ сиѩ ·:·
28. Ѡче прослави имѧ твоѥ, приде же гл҃а сн҃ь.[13] и прослави
и пакы прославлѫ. 29. народ же стоѩ и слыша.[14] глѫхѫ громь
бы҃. ини[15] гл҃хѫ анг҃ль ѥмоу гл҃а.[16] 30. ѿвѣща і҃сь и рѣ. не
мне ради гл҃а сы бы҃. нѫ народа ради.[17] 31. нынѣ сѫдь ѥ
миръ семоу.[18] нынѣ князь мира сего изгнѫны бѫть[19] вонь.
32. и азь аще вьзнесень бѫ ѿ земѧ. вьсѣ при|влѣкѫ къ себѣ.
л. 34б 33. се же гл҃ше зна|менѫѧ[20] коѩ смртиѩ хотѣше оумрѣти.
34. ѿвѣща ѥмоу народъ. мы слышахомъ ѿ закона. ꙗко х҃с
пребываеть в'вѣкы[21] и како ты гл҃ши вьзнести сѧ подобаетъ
сноу чл҃вчькомоу. 35. кто сы ѥ сн҃ь чл҃|вѣчькы рѣ же имъ і҃сс҃
и ѥще въ мало врѣмѧ свѣть в'васъ ѥсть. ходите донде же
свѣть имате. да тьмѫ вась не имѣѫть.[22] ходѧи въ тьмѣ
не вѣсть камо идетъ. 36. дон'деже свѣ имате вѣроуите въ
свѣть. да снове свѣтоу[23] бѫдете.

·:· Срѣ .s. нѣ. еу҃е. і҃о ·:·

(Срѣда 6. недѣля сл. пасха).

Іоанъ XII 36. Рѣ гь къ пришьшимь к'немоу іоудеомь. дон'деже свѣть
имате. вѣроуите въ свѣ. да снове свѣтоу бѫдете. си гл҃а і҃сс҃

---

1. О нѣцыи. 2. хощемъ исоуса видѣти. 3. и пакы андреѧ и филипъ глаголаста исоусови 4. има. 5. аминъ аминъ. 6. въ земли. 7. А з. пш. не оумретъ падъ въ земи. 8. мъногъ плодъ. 9. О азъ юсмь. 10. слоуга мои. 11. слоужитъ. 12. + отъ годины сеѧ. 13. съ небеси. 14. слышавъ. 15. А ини же. 16. англъ глагола юмоу. 17. О нъ васъ ради. 18. А само. миръ. 19. изгънанъ. бѫдетъ вънъ, О вонъ. 20. А назнаменоуѧ, О знаменаѧ. 21. въ вѣкъ. 22. не имѣтъ. 23. А сыноки свѣта.

л. 35а вьшѣ[1] и ськрїсѧ ѿ нихъ 37. толика же знамениѧ с'творъ||шꙋ
емоу прѣ ними. не вѣроуваахѫ вь нь. 38. да сбѫдет'сѧ слово[2]
исаиѫ прⷪ҃ка. еже рѣ гⷭ҃. кто вѣрова слоухоу нашемоу. и
мышьцѫ гⷭ҃ѣ комоу ѿкрїти сѧ.[3] 39. сего радї| не можахѫ
вѣровати. ꙗко пакы рѣ исаиѫ. 40. ослѣпи очи ихъ и ока-
Іоанъ мени[4] срца ихъ да не вї|дѧтъ очима ни разоумѣѭть
XII срцема,[5] обратѧт'сѧ и ц[ѣлѧ ѭ]. 41. сице[6] рѣ исаиꙗ. егда
36 47 видѣ [сла]вѫ его и гла о немъ. 42. о[баче] ѿ кнѧзъ
мнози вѣровашѧ въ него,[7] нѫ фарисеи ради не исповѣдахѫ.
да не ѿ-сонмища[8] изгнани бѫть. 43. възлюбишѫ бо паче
славѫ чл҃вчѣкѫ[9] неже славѫ бѫ. 44. їс҃ же в'зва и рѣ. вѣроуѭй
л. 35б вь мѧ. не вь мѧ вѣроуеть.[10] нѫ въ послав'шаго мѧ|| 45. и
видѧй мѧ вѣть посла(сла)в'шаго мѧ.[11] 46. азъ свѣть вь
миръ придохъ. да въсѣкы вѣрꙋѫ вь мѧ. вь тьмѣ не прѣ-
бѫтъ. 47. аще кто ꙋслышить глы моѫ и не съблюдаетъ[12]
ѩ. азь не сѫдѫ емоу. не придохъ бо да сѫдѫ миръ. нѫ да
спѧ миръ.

·:· Вчерѣ .ѕ. не. възнение гнѣ. аллꙋа гла. а.

Еси ѭзыци в'сплещайте ·:· . . . де бь в'скликно.

еуе. ѿ лоу ·:·

36. Ѥѡ. врѣ. в'скуе їс҃ ѿ мртвы. и ста посрѣ ꙋчнкь своихъ.
и гла имь миръ вамь. азь есмъ не бойте сѧ. 37. ꙋвоꙗв'ши
Лука же сѧ и пристрашни быв'ше, мнѣахѫ дхъ видѧще. 38. и
XXIV рѣ имъ почто[13] смѫщени есте. и почто помышлениꙗ въхо-
36—53 дѧтъ вь срца. вашѫ. 39. вѣте рѫцѣ мои[14] ꙗко самъ азь
л. 36а есъ||мь осѫжите мѧ и вѣте, ꙗко дхъ плъти [и] костї не
имѫ,[15] ꙗко же мѧ вѣте имѧща, 40. и се рекъ показа имь
рѫцѣ и нозѣ[16] 41. и еще же не вѣроуѭщимъ имь ѿ
радости и чюдѧщимсѧ рѣ имь. имате ли что сънѣдно зѣ.
42. они же дашѫ емоу рыбы печены честь [и] ѿ пчелъ[17]
сѫтъ. 43. и единь[18] прѣ ними прочее дасть имъ.

---

1. А и шедъ съкръсѧ. О и ошьдъ съкръсѧ. 2. О да слово събѫдеть сѧ. 3. отъкръ сѧ. 4. окаменилъ ꙗвстъ 5. срьдьцемь. 6. А се же рече; О си же рече. 7. А вонь, О вънь 8. А да не отъ сьньмищъ изъгн б., О да не съборища изгън. б. 9. А чловѣчѭ. 10. А не вѣроуетъ въ мене, О невѣр. въ мѧ. 11. 45 ст. липсува въ А. 12. А и не съхраннтъ ихъ, О не вѣроуѭть. 13. А и О чьто. 14. + и нозѣ мои. 15. А не иматъ, О не имаать. 16 А + и ребра своѣ. 17. бъчелъ. 18. А и ѣдъ прѣдъ ними. О и принмъ прѣдъ ними ѣсть.

44. рє҃ же ѝмъ.[1] се сѫть словеса сиѧ. ѫже гл҃хъ вамъ ѝе҃ще
сы҃ свами. ꙗко по҃баетъ ѝскоѝчати сѧ вьсѣмъ писаны҃мъ въ
законѣ моисеовѣ о[2] прр҃цѣхъ ѝ о[2] ѱл҃мѣхъ о мнѣ. 45. тогда
ѿвръзе имъ ѹмь. да разѹмѣѭть писаны҃ѭ[3] 46. ѝ рє҃ ѝмъ ꙗко
тако є҃сть писано. ѝ тако по҃баѧше пострадати хоу҃, ѝ в'скрѣѭти
л. 36б ѿ мръ|| твы҃. въ[4] трєтї дн҃ь. 47. ѝ проповѣдати сѧ въ
ѝмѧ є҃го. въ покаѧніе. ѝ въ ѿпоущеніе[5] грѣхомъ.[6] вь въсѣхъ
ѭзы҃цѣ҃. наченьши ѿ є҃рл҃има. 48. вы҃ же є҃сте послоуси[7]
семоу.[8] 49. ѝ се ѧ҃зъ послѧ обѣтоуваніе ѻ҃ца моє҃го на вы҃.
вы҃ же сѫдѣте въ гр҃ є҃рл҃мьстѣѝ.[9] доньдеже ѻ҃блѣцѣте сѧ
силоѭ сь вы҃ше 50. ѝзведьши[10] же ѭ вьнь до виданиѭ.
вьзв҃игь рѫцѣ свои ѝ бл҃ви ѭ 51. ѝ вы҃ є҃гда бл҃вѣше ѿстѫпи
ѿ нихъ. ѝ вьзношаѧше сѧ на н҃бо. 52. ѝ тѝе҃ поклонишѫ
є҃мѹ. вьзвратишѫ же сѧ вь є҃рл҃имъ съ радостїѭ велик|ѭ.[11]
53. ѝ бѣхѫ вы҃нѫ вь цр҃кви[12]

·:· Е пѫ҃ .ѕ҃. не҃ є҃ѹе ѿ ї҃ѡн ·:·

(Петъкъ 6. недѣля сл. пасха).

1. Рече г҃ь своимь оу҃чн҃комъ. да не сьмѫщаѥ т҃сѧ срц҃е ва||
л. 37а ше[13]. вѣроуѝте вь ба҃ ѝ вь мѧ вѣрѹѝте 2. вь домѹ ѻ҃ца моє҃го
ѡбитѣлї| многы сѫть. аще ли же ни реклъ бы҃ вамъ. ꙗко
ѝдѫ оуготовати мѣсто вамъ. 3. пакы҃ придѫ ѝ поимѫ вы҃
к'себѣ. да ѝгдеже[14] є҃смъ ѧ҃зъ ѝ вы҃ бѫдѣте.[15] 4. ꙗмо же азъ
Іоанъ XIV 1—11 идѧ вѣсте ѝ пѫть вѣсте[16] 5. гл҃а є҃моу дома. г҃и не вѣмь
[камо] ѝдеши и како можемъ пѫть твои видѣти.[17] 6. ѝ гл҃а
є҃моу ї҃с҃ ѧ҃зъ є҃смъ пѫтъ ѝстї|ны҃ѝ животъ.[18] (ѝ) никтоже
не[19] придеть кь ѻ҃ць[20] тькмо мноѭ. 7. аще мѧ бы҃сте
знаѭли. ѝ ѻ҃ца моє҃го знали бы҃сте ѹбо. ѿ селѣ познасте[21]
ѝ.[22] 8. (ѝ) гл҃а емоу фѝп҃ь. г҃и покажи намь ѡ҃ца, ѝ довлѣѥть
намъ. 9. гл҃а є҃мѹ ї҃с҃, толико вр҃ѣ свами есмь. ѝ не позна ли
л. 37б мене фѝ|пе. видѣвы҃ мене видѧ (ѝ) ѡ҃ца|| моего.[23] ѝ како ти
гл҃ши покажи намь ѻ҃ца. 10. не вѣроуеши ли ꙗко ѧ҃зъ въ

---

1. А и рече имъ. 2. А и О и пророцѣхъ и псалъмѣхъ. 3. А книгы. 4. А и О нѣма въ. 5. А покаанию и отъпоущению. О покаанию и оставлению. 6 А грѣховъ. 7. съвѣдѣтеле. 8. А и О симъ. 9. А нерамстѣ, О нероусалимьсцѣ. 10. А изведе же ѭ вонъ, О изведъ же ѭ вънъ. 11. А велнеѭ. 12. А + хвалѧще бога и благословѧще господа, аминъ; О хвалѧще и благословѧще ба аминъ. 13. А + ни оустрашаетъ. 14. идеже. 15. бѫдете. 16. А ѣмо же азъ идѫ вѣсте пѫть. 17. како пѫть можемъ вѣдѣти. 18. пѫть и истина и животъ. 19. А и О нѣма не. 20. къ отьцю. 21. А познасте и; О знаюте и. 22. А + оувѣсте и, О и видѣсте и. 23. нѣма моего.

ѿци и ѿць въ мнѣ є҃. глы ꙗже азъ глѧ вамь. ѻ себѣ не
глѧ. ѻцъ же прѣбываѫй въ мнѣ й тьй творить дѣла 11. вѣрѫ
имѣте[1] мнѣ. ꙗко азъ въ ѿци й ѻць въ мнѣ є҃.[2]

·:· Всѫ .л҃. не .єѵ҃. ѿ ꙗ҃ ·:·

(сѫбота 6. нед. сл. пасха)

Іоанъ XIV 10—21. 10. Рє҃ гь. своимь оу҃чнкомь. глы ꙗже азъ глѧ вамь: ѻ себѣ не глѧ. ѻць же прѣбыва҃ѫй[3] въ мнѣ. тьй творить дѣло[4]. 11. вѣрѫ ими[5] ми. ꙗко азъ въ оци и ѻць въ мнѣ. аще ли же ни за тыѫ[6] дѣла вѣры[7] имѣте[8] ми 12. амнь[9] глѧ вамь. вѣроуѫй въ мѧ дѣла ꙗже[10] творѧ. й тьй творитъ.[11] ꙗко азь къ ѿцоу грѫ. 13. [и] єгоже колі|ждо просите въ имѧ мое то сьтворѧ|. да прославїть сѧ ѻць ѻ сн҃ѣ. 14. [и] аще что[12] просита[13] въ имѧ мое. то сътворѧ. 15. аще любите[14]
л. 38а мѧ (й) заповѣ||ди мои съблюдете.[15] 16. а азъ ѹмлѧ ѻца[16] моего.[17] [и] иного параклита[18] да вамь. да бѫдеть съ вами в'вѣкый. 17. дх҃ъ истїн'ный єгоже весь миръ[19] не можеть приѫти. ꙗко не вить єго ни знаєть[20] єго. вы же знаєте[21] й. ꙗко въ ва прѣбываєть. й въ васъ бѫдеть[22]. 18. не ѻставлѣѫ ва сиры. нѫ придѫ к'вамъ. 19. й єще мало. й миръ ктомоу не вить мнє[23]. вы же вите мѧ. ꙗко азъ живѫ й вы живи бѫдете. 20. въ тои днь разѹмѣите вы. ꙗко азъ въ ѻци й выі въ мнѣ: й азъ въ ва. 21. имѣѫй заповѣды моѫ[24] той є любѧй мѧ, а любѧй мѧ възлюбенъ бѫть ѿцемъ моимъ. й азъ в'злюблѧ й. й ꙗвлѣѫ сѧ ємоу самь.

·:· не .л҃. въ нѧже бывѧетъ памѧ. оцемь. йже въ
л. 38б никеи. сьборъ .т҃ й иг҃. ||єѵ ѿ іѡн ·:·||

(Недѣля 7 слѣдъ пасха),

Іоанъ XVII 1. Ѿ възвє҃[25] ісс ѻчи свои[26] на нбо й рє ѻче приде година[27] прослави сн҃а своего[28] да й сн҃ь твой прославить тѧ. 2. ꙗко

1. О вѣроуите мънѣ. 2. А и О нѣма юстъ. 3. S нъ отьць живѧи сѧи. 4. дѣла. 5. А имѣите ми; О и S имѣте ми. 6. S истаѩ. 7. вѣрѫ. 8. А емите, О имѣте ми, S емлете ми. 9. аминъ аминъ. 10. + азъ. 11. О сътворитъ; А + и болкша сътворитъ сихъ; OS и больша сихъ сътворитъ. 12. чесо. 13. просите. 14. S аще кто любитъ мѧ. 15. А О съблюдѣте; S съблюдетъ. 16. О + за въ. 17. моего нѣма. 18. S оувѣтника 19. О само миръ. 20. S не разоумѣеть 21. S разоумѣете 22. S юстъ. Стихове 18—20 нѣма въ О. 23. S и вѣсь миръ мене южѣ не видитъ. 24. АО + и съблюдаѩ ѩ; S + хранѧ ѧ. 25. Това ев. е само показано въ А, както и слѣднитѣ петь S възърѣвъ. 26. S очима своіма. 27. приде година нѣма въ О; S приде часъ. 28. О прослави сънъ твои. S — си сына.

Іоанъ XVII 1—13.

даль ѣси[1] ѣмоу| власть вьсѣкоѫ плъти[2] да в'сѣко[3] ѣже ѣси
далъ, дасть имь животь вѣчнъій[4]. 3. [5]да знаѭ тебе[6] істїн'=
наго ба҃. егоже посла їсса҃. 4. азъ прославихь тѧ на земи: дѣло
сьврьшихь[7] ѣже даль ѣси[8] мн҃| да створѧ. 5. и нн҃ѣ про=
славы мѧ о҃че, ѿ[9] тебе самого славѫ[10] ѩже имѣхъ прѣжде
даже не бы҃ миръ ѹ тебе[11]. 6. ꙗвихь имѧ твое чл҃вомь. жже
далъ ѣси мнѣ ѿ мира[12] твоꙗ бѣхѫ и мнѣ даль ѣси[13] и
сл҃о твоѣ сьхранишѫ. 7. нн҃ѣ разѹмѣшѧ, ꙗко в'сѣ[14] ꙗже даль
ѣси[15] мнѣ ѿ тебе сѫть[16]. 8. ꙗко гл҃ы ꙗже даль ѣси[17] мнѣ.
л. 39а дахь имь и Ти||е прижѧшѧ и разѹмѣшѧ въ истинѫ ꙗко ѿ
тебе изыдо҃. и вѣроувашѧ ꙗко ты мѧ посла. 9. азь ѡ сихъ
мл҃ѧ[18]. не ѡ мирѣ[19] мл҃ѧ. нѫ ѿ тѣхъ ꙗже даль ѣси мнѣ.[20]
10. ꙗко [твои сѫтъ и моꙗ вьсѣ] твоꙗ сѫтъ| и твоꙗ моѫ
ѣ[21] и прославих'сѧ[22] вь[23] нихъ 11. и ктомоу[24] нѣсмь въ
мирѣ[25], и си вь мирѣ[26] сѫть. и азь к'тебѣ грѧ҃.[27] о҃че стый
сьблюди ѫ вь[28] имѧ твоѣ. ꙗко ѫже даль ѣси мнѣ да бѫть[29]
ѣдино ꙗко же и ми. 12. егда бѣхъ сь ними въ мирѣ.[30]
азъ съблюдохъ ѫ вь имѧ твоѣ, ѫже даль ѣси мнѣ сьхра=
нихъ[31] и никтоже ѿ нихъ не погыбѣ҃ть[32]. тьк'мо сн҃ь погы=
бѣли.[33] да сьбѫть[34] сѧ книгы. 13. нн҃ѣ же[35] к'тебѣ грѧ҃, и
си гл҃ѧ вь мирѣ[36] да имѫ радость моѫ. испльнен ѹ вь себѣ.[37]

·:· Е пн҃е. .з. не҃ ѣу҃е. ѿ іо҃а ·:·

(Понед. 7 недѣля слѣдъ пасха).

л. 39б 27. Ре҃ гь своимь ѹчникомь. да не съмѫщаѣт'сѧ срце ваше,
ни оу҃страшаѣть. 28. слышасте ꙗко азъ рѣ҃ вамъ. идѫ и
Іоанъ XIV придѫ кь вамь аще ві| бысте любили мѧ. в'зраували сѧ бісте
ѹбо. ꙗко идѫ кь оцоу. ꙗко ѿцъ болеи мнѣ ѣстъ. 29. и нн҃ѣ

---

1. О далъ ѥмоу ѥси, S дастъ ѥмоу. 2. S всацѣн плътн. 3. S все ѥже дастъ ѥмоу. 4. S жизнь вѣчнѫѭ. 5. изпуснато: се же ѥстъ животъ вѣчнѫѭ. 6. О + ѥдиного; S да съвѣдѧтъ тебе истиньна ба҃. 7. S ськоньчахъ. 8. S дастъ ми 9. О оу тебе. 10. О славоѭ; S и нѫнꙗ прослави мѧ оче нбсе, славѫ ѩже имѣхъ. 11. S прѣжде бъти всемоу мироу о҃ тебѣ. 12. S съказахъ имѧ твое чл҃вомъ. йхъже дастъ ми отъ всего мира. 13. S дастъ ѧ. 14. О вьсꙗ елико, S все елико. 15. S дасть ми. 16. S естъ. 17. S дастъ ми. 18. S + тѧ 19. S о всемь мирѣ. 20. S нъ о҃ сихъ ѧже дастъ ми. 21. естъ нѣма въ О и S. 22. S и прославлѧ сѧ. 23. S о҃ нихъ. 24. S и оуже. 25. въ всемь мирѣ. 26. а си въ всемь мирѣ сѫтъ. 27. О идѫ. 28. S о имени твоѣмь. 29. S сѫтъ. 30. S въ всемь мирѣ. 31. S нѣма: въ имѧ твое ѧже далъ ѥси мънѣ съхранихъ. 32. О и S не погыбе. 33. О сынъ погыбѣльнъıи. 34. S да сконьчаѭтъ сѧ кънигы. 35. S и нѫнꙗ. 36. О въ вьсе мирѣ, S всемоу мироу. 37. S вь нихъ.

Іоанъ XV 1–7

рѣ вамъ. прѣжде даже не бждеть да ѥгда бжть вѣрж имѣте.[1] **30.** ꙗко азъ рѣ вамъ[2]. оуже не много глѧ свами. грѧдеть бо сего мира кнѧзъ. и въ мнѣ не имѧ ничесоже. **31.** нж [да] разоумѣетъ миръ. ꙗко люблѧ оца. [и] ѣкоже заповѣда ми тако творѧ. вьстанѣте пойдѣмь[3] ѿ сждꙋ.[4] — **1.** азъ есмь лоза истїна. и оць мой дѣлатель е. **2.** (и) в'сѧкж розгж о мнѣ не во|рѧщжѧ плода[5] изметь[6] ж и в'сѣкж творѧщжѧ
л. 40а пло отрѣбить ж. || да пло болей створить. **3.** оуже вы чисти есте. за сло еже (азъ) рѣхъ[7] вамъ.[8] **4.** бждѣте вь мнѣ и азь вь вась. ꙗкоже бо розга не можеть плода сътворити о себѣ. аще не бжетъ| на лозѣ. тако и[9] вы аще въ мнѣ не прѣбждете. **5.** азъ есмь лоза а вы ръжье[10] иже бждеть въ мнѣ и азъ вь немъ, сьтворить плѡ многъ. ꙗко же безъ мне не можете творити[11] ничтоже,[12] **6.** аще кто вь мнѣ не прѣбжть извръжет'сѧ вьнь. ѣко же розга исьшетъ.|[13] и събираѫть ж [и] въ огнь вьлага|жть и съгараѣть. **7.** и аще[14] прѣбжть емоуже[15] хощете. просите и бжтъ вамъ.

·:· Ѥтр .з. не еу. ѥон ·:·[16]

(Вторникъ 7 нед. сл. пасха).

2. Рѣ гь своимъ ꙋчникомъ (ѥгда) прїдеть[17] вр̾ѣ. да всѣкъ
л. 40б иже оубиеть вы мнит сѧ слоуж'бж|| боу приносити.[18] **3.** и си створѧть вамъ ꙗко не познашж оца ни мне. **4.** нж се[19] глхъ вамъ да ѥгда придеть година. поминайте си ꙗко азъ рѣхъ вамь сихъ же вамъ испрьва не рекохъ. ѣко свами бѣхъ. **5.** нн̾ѣ же идж кь послав'шомоу мѧ и никтоже ѿ васъ не въпрашаѣтъ| мене. камо идеши. **6.** нж [ꙗко] сы глхъ
Іоанъ XVI 2—13 вамъ. ръцѣ исплните[20] срца вашж.[21] **7.** нж азъ истїнж вамь глѧ. юнѣ е вамъ да азъ идж. аще бо не идж азъ. параклить не придеть кь вамъ. аще ли же[22] идж послѧ и кь вамъ. **8.** и пришжѣ онъ обличить мира о грѣсѣ и о сждѣ и о прав'дѣ.[23] **9.** о грѣсѣ ꙋбо ꙗко не вѣрꙋжтъ въ мѧ. **10.** о

---

1. S вѣрж ми имете, O вѣроуите. 2. ꙗко азъ рѣхъ вамъ нѣма в. O, а S — безъ азъ. 3. O идѣмъ, S идѣте 4. S отсждѣ. 5. O о мънѣ плода не творѧщжж. 6. S изметъ сѧ. 7. O глаахъ. 8. S нѣма вамъ. 9. S вм. и стои ни. 10. S и O рождю. 11. S створити. 12. S и O ничесоже. 13. O ꙗко розга и исъшетъ. 14. S + кто прѣбждетъ вь мнѣ. гдн мої въ васъ — O + аще прѣбждете въ мънѣ и гдн мои въ васъ — 15. емоуже колиждо. 16. Това евангеле е само показ. въ A и S. 17. S приде врѣмѧ, O приде година. 18. O приносити боу. 19. O има сн. 20. O скъръбь исплъни. 21. O срдце ваше. 22. O нѣма же. 23. O и о сждѣ стои слѣдъ и о правьдѣ.

прав'дѣ же ꙗко къ ѿцоу йдѫ[1] й ктомꙋ не вѝте мене. **11.** ѻ
сѫдѣ же ꙗко кнѧ|зъ мира сего ѻсѫжденъ бы· **12.** й ѥще
мн҃|го ймамъ гл҃ати вамъ. нѫ не можете носити нн҃ѣ. **13.** ѥгда
же придетъ ѻнъ дх҃ъ истїн'ныи й наставитъ вы на вьсѣкѫ
истинѫ.

·:· Срѣ҃ .з҃. не҃. ѥ҃ѵе ѿ ї҃ѡ ·:·

(Срѣда 7. нед. сл. пасха).

Іоанъ XV 15—23

15. Рѣ҃ гь своимъ оу҃чнкомъ в'сѣ ѥлико ймѫтъ ѿць моѫ
сѫть, сего ради рѣхъ. ꙗко ѿ моѥго прїмѫтъ й вьзвѣстїть
вамъ. **16.** въ малѣ й ктомоу не вѝте мене. й пакы вь
малѣ оу҃зрите мѧ ꙗко[2] йдѫ къ ѻцоу҃. **17.** рѣшѫ же ꙋчнци[3]
ѥго къ себѣ. что се ѥсть ѥже гл҃ѣть намъ вь малѣ не вѝте
мене и пакы вь малѣ оу҃зрите мѧ. ꙗ҃ко идѫ къ ѿцоу҃.
18. гл҃хѫ же[4] что ѥсть се[5] ѥже гл҃ѣтъ, въ малѣ. не вѣмь
что гл҃ѣть. **19.** разоумѣ же ї҃с. ꙗ҃ко хотѣхѫ ть й вьпрашати.
л. 41б речѥ ймь. ѻ семъ ли стѧзаете сѧ межоу҃ со||бо҃ѫ. ꙗ҃ко рѣ҃
въ малѣ не вѝте мнѣ: й пакы въ малѣ [и] оу҃зрите мѧ.
20. а҃мнь[6] гл҃ѧ вамъ. ꙗко вьсплачете сѧ й вьзрыдаѣте вы
й миръ възроу҃ет'сѧ. вы же печальны бѫдете[7]. **21.** жена ѥгда
ражаѣть печалъ ймѧ҃ ꙗко придеть година[8] ѥгда [же] родить
ѻтрочѧ ктомꙋ не помѣнетъ[9] печаль й радъ бѫдетъ[10] ꙗко
роди сѧ чл҃вѣкь вь миръ сы҃.[11] **22.** й вы же ꙋбо нн҃ѣ печальны'и
бѫдѣ҃. пакы же ꙋзрѧ вы [й] вьзраѹ҃ет'сѧ срце ваше, й радости
вашеѫ никтоже не вьз'метъ ѿ ва҃. **23.** й въ той дн҃ь мнѣ
не помлите[12] ни ѿ чемже[13] а҃мнь а҃мнь гл҃ѧ вамъ. аще[14]
просите ѿ ѻца моѥго[15] дасть вамъ.

·:· Е҃че .з҃. не҃ ѥ҃ѵе. ѿ ї҃ѡн ·:·

(Четвъртъкъ 7. нед. сл. пасха).

Іоанъ XVI 23—33 л. 42а

23. Рѣ҃ гь (причѧ сиѫ) своимъ ꙋчнкомъ. а҃мнъ а҃мнь гл҃ѧ
вамъ. аще что[16] проситє ѿ ѻца (моѥго) вь имѧ моѥ[17] дастъ
вамъ.[18] **24.** до селѣ не проситє[19]|| въ имѧ моѥ[17] проситє и
приѥмєтє.[20] да радостъ вашѫ испльнена бѫдеть. **25.** си[21] въ

---

1. идѫ къ оцоу. 2. О + азъ. 3. О отъ оученикъ юго. 4. О и гл҃аахѫ. 5. О чьто се юсть. 6. О аминъ аминъ. 7. пропуснато: нъ печаль ваша въ радость бѫдетъ. 8. О годъ юѧ. 9. О не помьнить. 10. О не помьнить скръби за радость. 11. О само: въ миръ. 12. О не въпроситє. 13. О ничесоже. 14. О + чесо. 15. О + въ имѧ моє. 16. О аще чесо, S ꙗко елико. 17. S о имени моемь. 18. S дастъ сѧ вамъ. 19. проснєтє ничесоже. 20. S и дастъ сѧ вамъ. 21. S има: си.

причахъ глхъ вамъ (ꙗко азъ ѹмлѧ оца), нж не обиноуж
сѧ[1] [ѡ] оци възвѣщѧѭ вамъ 26. въ той дн҃ь въ имѧ моѥ
въпросите[2] и не глѧ вамь. ꙗко азъ оумлѧ оца о вась.[3]
27. самь бо[4] ѡць любитъ вы, ꙗко и вы мене[5] възлюбисте[6]
ꙗко (азъ) ѿ ба изыдохъ. 28. [и] изидо| ѿ оца и придохъ
Іоанъ въ міръ сы.[7] пакі оставлѣѥть[8] миръ сы[9] идѫ къ оцоу.
XVI 29. глшѫ же емоу ѹчници его. се нн҃ѣ не обиноуж сѧ[10]
23—33 глши,[11] 30. нн҃ѣ вѣмь ꙗко вѣси в'сѧ[12] и не трѣбоуеши[13]
да (не) кто тѧ въпрашаѥть. о семь вѣрѹемъ. ꙗко ѿ ба еси
ишель.[14] 31. ѿвѣща имъ іс҃с, нн҃ѣ ли вѣроуете. 32. се грѫ-
деть годинѫ[15] и нн҃ѣ естъ[16] да разыдеть сѧ кьждо въ своꙗ
л. 42б си[17] и[18] мене единого оставите.[19] и нѣ||смъ единь. ꙗко оцъ
съ множ естъ.| 33. си глхъ вамъ да въ мнѣ миръ имате.

·:· Е҃ пѧ .з҃. не҃. еу҃е. ѿ іо҃н ·:·

(Петъкъ 7. недѣля сл. пасха).

Іоанъ 18. Е҃ѡ. възведе іс҃с очи свои на ѹченикы своѫ[20] и ре҃, ꙗко
XVII же ты ѿче посла мѧ[21] въ миръ сы и азь послахъ ѫ въ
18—26. миръ.[22] 19. „и [за]не азъ сѭ сѧ самъ· да и ти бѫдетъ[23]
„ѡсвѣщени въ истинѫ· 20. не ѡ сихь же млѧ(тъ) тъчиꙗ[24]
„нъ ѡ вѣрѹꙗщимь словесемъ[25] ихь въ мѧ, 21. да вьси
„едино бѫдетъ.[23] ꙗко же ты ѡче въ м'нѣ и аз'| въ тебе.
„да и ти въ на едино бѫдетъ.[23] да и миръ съ[26] вѣрѹ
„иметъ ꙗко ты мѣ посла. 22. и азъ слово[27] ꙗже далъ еси
„мнѣ. дахь имь. да бѫдетъ[23] едино ꙗкоже и мы едино. [и]
„азъ вь нихь и ти въ мнѣ да бѫдетъ[23] съвръшени [въ]
„едино, и да разѹмѣетъ миръ ꙗко ты мѣ посла и възълю-
„билъ ꙗ еси ꙗкоже мѣ възлюбилъ еси. ѡче. 24. ꙗже далъ
л. 43а „еси мнѣ хоща да идеже е“||смь азъ· и ти бѫть сь множ да
вьси видѧть славѫ мож ѧже даль еси мнѣ. ꙗко възлюбиль
мѧ еси. прѣже начѫла[28] мирѹ.[29] 25. оче праведны. міръ тебе

---

1. S нъ съ дръзновеннемь. 2. S помолите сѧ. 3. о васъ нѣма въ S. 4. S тъ полюбитъ вы. 5. S ꙗко же въ мѧ възлюб. 6. S и O + и вѣровасте. 7. S въ всь миръ; O само: миръ. 8. O оставлѭѫ. 9. O само: миръ; S нѣма: пакъ оставлѭѫ миръ 10. S съ дръзновеннемь. 11. S и O + а притъчѧ никоюѭже не глюши. 12. O все вѣси. 13. S не трѣбѣ имаши. 14. S изиде. 15. S часъ. 16. S приде. 17. S и O само: своꙗ. 18. S вм. и стои а. 19. S оставлѣете. 20. O само: оучениковь. 21. O ꙗкоже ты мѧ оче — 22. O въ вьсь миръ. 23. O бѫдѫтъ. 24. O тъкъмо. 25. O словъмь — грѣшка вм. словесемъ 26. O само: миръ. 27. O славѫ. 28. O сложенна. 29. O мира.

не позна. азъ же тѧ познахъ и сии познашѧ ꙗко ти мѧ
посла. 26. и сказахъ имъ имѧ твое и скажѫ да люби ежже
мѧ еси възлюбилъ. въ нихъ бѫть. и азъ въ ни.

·:· сѫ. е. десѧтнаа .еуе. ѿ іоа ·:·

(Сѫбота 7. недѣля слѣдъ пасха).

Іоанъ XXI 14 - 25

14. Ки вр. ꙗві сѧ іс оучникомъ своимъ. въставы ѿ мрт
вых. 15. и гла симоноу петроу. симоне іонинь любіши ли
мѧ паче сихъ. гла [емоу] еи ги ти вѣси ꙗко люблѧ тѧ. (и)
гла емоу паси ѡвцѧ[1] можѫ. 16. гла емоу в'торі|цежѫ.[2] симоне
л. 43б іонинь любиши ли мѧ, гла емоу еи ги ты вѣси|| ѣко люблѧ
тѧ. гла емоу паси овъ|цѧ можѫ. 17. гла емоу третіе[3] симоне
іонинь любиши ли мѧ. оскръбѣ же петръ ꙗко ре емоу тре-
тицежѫ[4] любіши ли мѧ. и гла емоу. еи ги[5] ты вѣси ꙗко
люблѧ тѧ. гла емоу. паси агньцѧ[6] можѫ. 18. амнь амнь глѧ
тебѣ. егда бѣ юнь[7] и поꙗсаше сѧ самъ[8] и хожѫше ꙗможе
хотѣше, егда же състарѣеши сѧ, и възе|жеши рѫцѣ твои.
и инь тѧ поꙗшетъ. нѫ единъ тѧ може[9] не хощеши.
19. се же ре знамениꙗ[10] коежѫ смртиѫ прославить ба. и се
рекъ гла емоу иди по мнѣ. 20. обративъ[11] же сѧ петръ.
видѣ оучника егоже люблѣше іс. идѫща вслѣдъ. иже въз-
леже[12] на пръси его. и ре ги кто есть прѣдаѫй тѧ. 21. сего
л. 44а видѣвъ. петръ. гла іс|ви|| ги а се[13] что. 22. гла емоу іс.
аще хощѫ да и той прѣбываетъ. дон'деже придѫ. что е
тебѣ. по мнѣ грѧды.[14] 23. изиде| же сло[15] въ братіѫ. ꙗко
ѹчникъ тьи не ѹмре. и не ре[16] емоу іс. ꙗко не ѹмреть. да[17]
аще хощѫ да тьи прѣбываеть. дон'деже придѫ что е тебѣ.
24. сы е оучнкь свѣтельствоуѫ[18] о сем| иже [и] написа
сѧ[19] и вѣмъ ꙗко истино| е свѣдѣтельство[20] его. 25. сѫтъ
же [и] ина многаа знамениꙗ. ѣже створи іс.[20] ꙗже аще[21]
по единомоу писана бішѫ[22] ни самомоу мнѣ[23] вс'емѹ мі|роу[24]
вьмѣстіти пишемыхъ[25] книгъ. амнь.

---

1. А агньцѧ моѧ. 2. АО и S пакы въторицежѫ. 3. А третицежѫ. 4. О и S третицюѫ. 5. пропуснато: ты вѣсе вѣси. 6. овьцѧ. 7. S егда юнъ бѣ. 8. S нѣма самъ. 9. трѣбва да бѫде: и ведетъ тѧ ꙗможе. 10. О знаменаѫ; А S клеплѧ. 11. обращь же сѧ. 12. пропуснато: на вечери. 13. S а съ что, А О а сь чьто. 14. S и О иди. 15. А S и О словосе. 16. S нѫже рече емоу, О не рече же емоу. 17. погрѣшно вм. нѫ или нъ. 18. S повѣдаѧ. 19. А S и О си. 20. S повѣдание. 21. S аще и. 22. А бываѫтъ. 23. S мьнѫ, О мьнѫ. 24. S и О само: мироу. 25. S пишемъхъ с и х ъ книгъ.

·:· нѣ .є. десѧтнаа. єуе. ѿ іѡн ·:·

(въ недѣля на петдесетница).

27. Бъ послѣдний дн҃ь. вь великыі праз҃никь.[1] стоаше і҃сс и
зваше гл҃ѧ. аще кто жѧжеть, да придетъ къ мнѣ и пиеть,
л. 44б 38. вѣроуѧй вь мнѣ ꙗкоже рѣшѧ книгы.[2] рекы ѿ чр҃||ва[3]
его истекошѧ[4] воды живы.[5] 39. се же рє҃ о дс҃ѣ. иже хотѣхѧ
приематі[6] вѣроуѧщи вь нь.[7] не ѹ бо[8] бѣ дх҃ь ст҃ій дань. ꙗко
і҃сс не ѹ бо бѣ прославень. 40. мнози же ѿ народа слышав'ше
Іоанъ словеса сиа[9] и глх҃ѧ сы є҃ въ истінѧ прр҃окь. 41. дрѹзи[10]
VII глх҃ѧ сей є҃ х҃с. овы же гл҃ѧ. еда ѿ галилеѧ х҃с придеть.[11]
37—51 42. не писаныє[12] ли рє҃. ꙗко ѿ сѣмене дв҃дова и ѿ видле|омь-
скыꙗ в'си.[13] идеже бѣ дв҃дь х҃ь придеть.[14] 43. распр҃ніе[15]
же бы вь народѣ[16] его ради. 44. етери[17] же ѿ нихь
хотѧшоу[18] ѧти [и]. нѧ никтоже не вьзложи на нь рѧ҃.
45. придошѧ же слоугы кь архіереомь[19] и фарисеѡмъ, и
рекошѧ имъ тие.[20] почто не приведосте его. 46. ѿвѣщашѧ
слоугы. и николиже тако є҃ глалъ[21] чл҃вкь ꙗко сы чл҃вкь.
47. ѿвѣщашѧ имь фарисеи. еда и вы прльщени єсте.[22]
л. 45а 48. еда кто ѿ кнѧзъ|| вѣрова въ нь или ѿ фарисей. 49. нѧ
народъ сы иже не вѣстъ закона проклѧти сѧть. 50. гл҃а
никодімъ[23] пришѣ к немоу нощиѧ. едінь сы ѿ ни҃. 51. еда
законь нш҃ь сѧдитъ чл҃вкоу.[24] аще не оуслішіть[25] ѿ него
прѣже и разоумѣѧть что творить. 52. ѿвѣщашѧ и рекошѧ
емоу. еда ѿ галилеꙗ ю҃ испытай и вижь ꙗко[26] ѿ галилеѧ
Іоанъ прр҃окь не приходить.[27] пакы же имь і҃сс рє҃ гл҃ѧ. — 12. азъ
VIII єсмь свѣ҃ мироу.[28] ходѧй по мнѣ не имѧть ходити вь тьмѣ
12. нѧ имѧть животь вѣчный.[30]

---

1. S въ послѣдний дн҃ь празникоу, A O въ посл. д. великъіи праздникъ. 2. O ꙗкоже кънигъ рекошѧ, A ꙗк. ж. кн. рѣшѧ. 3. S отъ реберъ его. 4. S и O истекѧтъ. 5. S водѣ живѣ. 6. A приѧти. 7. O въ него. 8. S и O не оу бѣ. 9. S словеса. 10. S и ини, O дроузии же 11. S грѧдетъ. 12. S и O A кънигъ. 13. S видѣлномъ вси, A витлеомьска града, O видлеомскааго градьца. 14. S грѧдетъ х҃с. 15. распьрꙗ. 16. O въ народѣ, S abs. 17. S ини же. 18. хотѣхѧ. 19. S къ сщ҃енымъ. 20. O ти, S они. 21. S не гл҃а. 22. A O прѣльщени бъсте, S еда и въ прѣльсти. 23. + къ нимъ. 24. S осѫждаетъ чл҃ка. 25. AS и O не слъшитъ 26. S стихъ 52 пропуснатъ до прѣди: ѿ галилеѧ прр҃окъ. 27. S не прнде. 28. S и O въсемоу мироу. 29. S въслѣдъ мене. 30. S свѣтъ жизни, O св. животьнъіи.

·:· Ѣ пнѣ. пѧтьдѣ .еуе. ѿ іоа ·:·

(въ понедѣлникъ на Св. Духъ).

10. Рѣ гь блюдете сѧ и не родѧите[1] ѡ єдиномь ѿ малыхь
сихь. глѧ бо вамь. ꙗко англи ихь на небѣхъ вьнж[2] видѧть
лице ѿца моего. иже єсть на небѣхь.[3] **11.** прїдеть[4] бо сн҃ь
л. 45б чл҃вчькы вьзьискати и сн҃ти погыбъ||шаго[5]. **12.** что сѧ мнить
вамъ[6] аще бѫдеть нѣкоторомоу чл҃вкоу[7] сто овець. и заблѫ-
Мат. дина[8] ѿ нихь. не ѡставить ли д҃ десѧть и д҃ на горахъ. шѣ и
XVIII ищеть зашѣшее.[9] **13.** аще обрѣщеть[10] ж. амн҃ь глѧ вамь. ꙗко
10-20. роуѣт'сѧ о неи паче неже ли о д҃ десетъ и д҃ незаблѫжьшихь.
14. тако нѣ волѧ прѣ оцемь вашимь небнымь да погыбнеть
единъ ѿ малы сихь. **15.** аще же сьгрѣшить к'тебѣ[11] братъ
твои иди обличи [и] междоу собож. и тѣмь єдинѣмь. аще
тебѣ послоушаєть, приобрѧщиши братъ твои.[12] **16.** аще
ли тебе не послоушаєть, пойми пакы[13] сь собож єдинь[14] или
два. да [въ] оустѣхъ твою или трїе[15] свѣтель станетъ.
вьсѣкый гль. **17.** аще же не послоушаетъ ихъ. повѣжь[16] и
л. 46а цр҃кви. аще же|| не послоушаєтъ[17] цр҃кве, да ти бѫдеть стран-
никь[18] и мытарь. **18.** амн҃ь глѧ вамъ. єлико аще свѧжете на
земи. бѫдеть свѧзань[19] (и) на небѣхъ. [и] єлико аще разрѣ-
шите на земи, бѫдеть раздрѣшень[20] (и) на небѣ. **19.** пакы
амн҃ь глѧ вамь. ꙗко аще два ѿ ва свѣщаєта на земи о
вьсѣкой вещи. єлико же[21] колижо просита бѫдеть има ѿ оца
моего, иже є на небѣхъ. **20.** идеже бо єста два или трие
сьвькоуплени[22] вь имѧ мое, ту и азъ[23] посрѣ ихь.

·:· Сж .а҃. ѿ мєа ·:·

(въ сѫбота сл. петдесетница).

Мат. **42.** Рѣ гь. просѧщомоу ѿ тебе[24] дай и хотѧщаго ѿ тебе
V заѫти не ѿврати. **43.** слышасте ꙗко рено є. вьзлюбиши[25]
42—48. ближнѣго своего и вьзненавиши[26] врага твоего. **44.** азъ же
глѧ вамь. любите врагы вашѫ блвите клнѧщаѫ вы, добро-

---

1. А и не неродите, О не радите. 2. вм. вънж. 3. О ѿца моюго небесьнааго. 4. приде бо. 5. А погыбьшинхъ. 6. А чьто же сѧ вамъ мьнитъ. 7. А оу єтера чловѣка, О єтероу дроугоумѹ чловѣкоу. 8. А єдино. 9. А заблѫждьшааго, О заблѫжьшьѧ. 10. О аще бѫдеть обрѣсти ѭ. 11. А къ тебѣ нѣма. 12. брата своюго. 13. О нѣма пакы, А пакы поими. 14. ѭдиного. 15. А трои, О трии. 16. рьци (безъ и). 17. А аще же и о цр҃кви не родити въчьнетъ, О а. ж. и. о ц. нер. начьнеть. 18. ꙗко ꙗзъчьникъ. 19. съвѧзано. 20. разрѣшено. 21. ꙗѧже 22. събрани. 23. тоу ѥсмь. 24. оу тебе. 25. А възлюби. 26. възненавиди.

л. 46б творите|| ненавидѧщимъ васъ ѝ мл҃ите за тво|рѧщѧ вамь
напасть. ѝзгонѧщѧ вы҃. 45. да бѫдете сн҃ове ѡ҃ца вашего.
еже е҃ на небе҃хъ. ꙗко[1] сл҃нце[2] сиꙗетъ на злыѭ и на бл҃гыѭ
Мат. ѝ дьжить на праведны҃ѭ ѝ не направедныѭ. 46. а҃ще бо[3]
V любите любѧщѧ вы҃ каѭ мьзѭ ѝмате. не [и] мытари [ли]
42—48. такоже творѧтъ.| 47. ѝ а҃ще цѣлоуѝте дроугі вашѭ тьк'мо.
что лиха[4] творите. не мытари ли такоже творѧтъ. 48. бѫдете
оубо вы҃ сьврьшени. ꙗко[5] ѝ ѡ҃ць нш҃ь нб҃ный сьврьшень ѣсть.

·:· не҃ .а҃. еу҃е ѿ ме҃а ·:·

(въ нед. 1. сл. петдесетница).

32. Ре҃ гь. къ ѹч҃никомъ своимь.[6] вьсѣкь ѝже ѝсповѣсть ѡ
Мат. X мнѣ[7] прѣ҃ чл҃вкы҃. исповѣмь ѝ а҃зъ прѣ҃ ѡ҃це҃мь моимъ.
32—40 еже[8] ѥ҃ на нбе҃хь. 33. а҃ ѝже ѿврьжэт'сѧ мене прѣ҃ чл҃вкы҃.
л. 47а ѿврьгѫ сѧ [ѥго] ѝ а҃зъ прѣ҃ ѡ҃це҃мъ мо||имъ еже[8] е҃ на
нбе҃хъ. 37. ѝже҃ любитъ ѡ҃ца ѝли[9] мтр҃е паче мене. н҃ѣ мнѣ
до҃енъ. ѝже любѝть сн҃ь или дщ҃ере паче мене, н҃ѣ мнѣ до҃ень.
38. ѝже не приѣ҃млетъ| кр҃та своего и вьслѣ҃ мене не ѝдеть.[10]
Мат. н҃ѣ мнѣ до҃ень.[11] — 27. тогда ѿвѣщавъ[12] петръ ѝ ре҃ ѝмь.[13]
XIX се ми ѡ҃ставїхомь вьсѧ ѝ вьслѣ҃ тебе ѝдохомъ. что ѹбо[14]
27—30 бѫдеть намъ 28. ї҃с же ре҃ ѝмь. а҃мнь глѧ вамь. ꙗко вы
шьше по мнѣ въ пакы҃бытїѧ. егда сѧдеть сн҃ь чл҃вчь҃ый[15]
на пр҃столѣ сла҃вы҃ своеѭ. сѧдѣте ѝ вы҃ на двою на десѧте
пр҃столоу, сѫще обѣма на десѧте колѣнома ѝср҃лвома. 29. [и]
в'сѣкъ ѝже ѡ҃ставить братїѭ ѝли сестры ѝли ѡ҃ца или мтр҃е,
ѝли женѫ ѝли дѣти. ѝли села ѝли[16] храминѫ. имене моего
л. 47б ради. стократїцеѫ[17] приметь. ѝже животь вѣчны҃ наслѣдитъ:[18]|
30. мнози же бѫть прьвы҃ послѣдны҃ ѝ послѣдни прьвии.

·:· Сѫ҃ .в. еу҃. ме҃ ·:·

(сѫбота 2. недѣля слѣдъ петдесетница).

Мат. 1. Ре҃ гь не ѡ҃сѫжа҃йте да не ѡ҃сѫжени бѫдете. 2. имь же
VII бо сѫдимь[19] сѫдите. сѫдить[20] вамъ. ѝ вь нѧже мѣрѫ мѣрите.
1—8

---

1. А ꙗкоже. 2. слъньце своѥ. 3. А и аще. 4. А что лихо, О чьто лише. 5. А ꙗко же и. 6. А къ своимъ оученикомъ. 7. А мѧ, О мънѣ. 8. ѥже вмѣсто иже. 9. А ли матерь. 10. А градетъ. 11. А има + 39 ст. 12. А отъвѣщавъже П. 13. А и О ѥмоу. 14. О нѣма оубо. 15. чьловѣчь. 16. А стои сѐ ли вм. или. 17. А съторицеѭ. 18. О наслѣдьствить. 19. О сѫдъмь. 20. А сѫдѧтъ вамъ, О сѫдить сѧ вамъ.

вьзмѣрить вамь.[1] 3. чьто же видиши сѫчець иже вь ѻ҃цѣ[2]
бра҃ твоего. а҃ брьвьна иже е҃ вь ѻ҃цѣ[3] твоемь не чюеши.
4. или како ре҃[ши] братоу твоемꙋ. ѿстави изьми сѫчець изь
Мат. ѿчесе твоего. и се брьвъ|но въ ѿчеси[4] твоемъ. 5. лицемѣри
VII изми прьвое брьв'но изь ѻчесе[5] твоего, и тогда оу҃зриши
1—8. изѧти [сѫчьць] изъ ѿчесе бра҃ твоего. 6. (и) не дадите
стго ѱсомъ. не помѣтайте бисеръ ваши прѣ҃ свиниѩми. да
не попержть ихь ногами своими. и врачахѫ сѧ[7] растрьг-
л. 48а нѫть вы. 7. просите и дасть сѧ вамъ.|| ищете и обрѧщете.
тльцѣте и ѿврьзѧтьсѧ вамь. 8. вьсѣкьи бо просѧи при|емлеть. ищѫи обрѧщеть[8] и тлькѫщомоу ѿврьзаѫт'сѧ[9].

·:· не҃ .в. е҃ м҃ ·:·

(Недѣля втора слѣдъ петдесетница).

Мат. 18. Ѥ҃ѿ вр҃ѣ ходѧ і҃с при мори галилейстѣмь. видѣ два
IV брата симона нарицаемаго петра и андреѩ бра҃ емоу.[10] вьмѣ-
18—23. таѫща мр҃|жѫ въ море. бѣста бо рыбарѧ. 11. 19. и ре҃
[има] грѧте[12] по мнѣ. и створи ва[13] лов'ца чл҃вкомъ. 20. ѻна
же [абиѥ] ѿставльша мрѣжѫ по немь идоста. 21. и пришь
ѿ тѧдоу. ꙋзрѧ ѿнь[14] два бра҃. иѩкова зеве҃ова. і҃ова бра҃ емоу[15]
въ корабли съ зеве҃омь ѻцемь ею. завѧзаѫща мр҃жѫ своѫ.
и вьзва ѫ. 22. ѻна же абие ѻставльша корабль и ѻца своего.
(и) по немь идоста. 23. и прошьша[16] вьсѧ галилеѫ. і҃с на
л. 48б сонмищи ихъ ꙋчѫ.[17] и проповѣда|| ѫ е҃ѵелие (и) цр҃твиѩ[18]
исцѣлѣѫ вьсѣкыи недѫгь. и въсѣка ѫза вь людехь.

·:· сѫ҃ .г. е҃ѵе. ѿ маде ·:·

(Сѫбота 3 сл. петдесетница).

Мат. 24. Ре҃ гь въсѣкъ иже слышить словеса моѩ сь҃. и творить[19]
VII ѫ҃. (и) оуподоблѧ и мѫжоу мѫдроу. иже създа своѩ храминѫ
24—29. на камени. 25. и сьниде дьжь и придошѫ рѣкы и възвѣѩшѫ
вѣтры и нападошѫ на храминѫ тоу и не паде сѧ. ѻснована
бо бѣ на камени. 26. и въсѣкь слыша[20] словеса моѩ си. и

---

1. А възмѣрѧтъ, О възмѣрить сѧ. 2. А и О очеси. 3. О очеси, 4. О въ оцѣ. 5. А изъ ока твоего. 6. О нѣма и. 7. А възвращьше сѧ, О вращьшесѧ. 8. А и О обрѣтаютъ. 9. А и О отъвръзетъ сѧ. 10. А ѥго. 11. А и О ловьца. 12. О идѣта. А грѧдѣта. 13. сътворѫ въ. 14. А и О инъ. 15. А ѥго. 16. А и О прохождаше. 17. А оучѧ на сьнъмищинхъ, О оучѧ на съборищихъ ихъ. 18. А царьствию. 19. О сътворитъ. 20. А иже слишитъ.

не творѧ[1] ꙗ҆хъ. оу҆подобить сѧ[2] мѫжоу боую҆ ꙗ҆же сьзьда
своѫ храминѫ на пѣсцѣ. 27. и сънидѣ дьжь ꙗ҆ придошѫ
рѣкы и възьвѣꙗшѫ вѣтри. и потькнѫшѫ[3] сѧ вь храминѣ
тои и падѣ сѧ. и бы[4] раздроушение [еѧ] великое[5] зѣло.[6]
л. 49а 28. и бы егдаи[7] сконь|| [ча ї҆с словеса сиꙗ][8] дивлѣхѫ сѧ на-
роди и[9] ѹчи его. 29. бѣ бо ѹчѫи [ꙗ] ꙗко власть имы. ни
ꙗко книгочиѫ[10] и фарисеи. — VIII. 1. сьшьшомоу[11] съ
Іоанъ горы въслѣ его идошѫ народи мнози. 2. и се прокажены
VIII пристѫплъ (и) кланѣше сѧ емоу гл҃ѧ. г҃и аще хощеши [можеши]
1—4 мѧ очистїти.[12] 3. и простеръ[13] рѫ ї҆с коснѫ[14] и [глаголѧ
хощѫ очисти сѧ] и абие ѡчисти сѧ[15] ѿ прокаженеꙗ.[16] 4. и
ре емоу ї҆с. вижь никомоу же не повѣжъ, нъ шь покажи сѧ
иереомъ[17] нѣси[18] даръ иже[19] повелѣ моиси, вь свѣ ние имь.

•:• не .г҃. е҆ѹе. ѿ мѧа •:•

(Недѣля 3 сл. петдесетница).

22. Ре г҃ь. свѣтильникь. тѣлоу есть ѡко. аще ѹбо бѫдеть
ѻко твое просто. въ[се] тѣло твое свѣтло бѫдеть. 23. аще
л. 49б ли ѡко твое лѫкаво бѫдеть. вьсе|| тѣло твое тьмно бѫдеть.
аще оу҆бо свѣть иже вь тебѣ тьмѫ бы[20] [то тьма кольми].
Мат. 24. никотории[21] же рабь можетъ| двѣма гн҃ома работати.
VI или[22] единого вьзненавѣть. а дрѹгаго вьзлюбить. или[23] еди-
22—33 ного дръжит'сѧ. а о дроузѣмь нерадити[24] начнеть не мо-
жете боу работати ни[25] мамонѣ. 25. сего радї| гл҃ѧ вамь. не
пецѣте сѧ дш҃еѫ вашеѫ что ѣсте или[26] что пиите. ни тѣломь
вашимъ. вь что ѡблѣчете сѧ. не дш҃а ли есть[27] болъ|ши
пища и тѣло одежѫ. 26. зрите[28] на птицѫ нб҃ныѫ. ꙗко ни
сѣѫть ни жьнѫть. ни събираѫть вь житнїцѫ нѫ ѡц҃ь вашь
нб҃ны питаеть ѫ. не вы ли паче лоучьшихь[29] есте. 27. кто
л. 50а же отъ васъ пекы сѧ можеть. прѣложи|| ти тѣлеси (можеть)
лѫкоть единь. 28. и [о] одежи что печете сѧ. не съмотри-
(ти)те кринь сельны. како растѫть. не[30] троуждѫт'сѧ ни

1. А и не творитъ ихъ. 2. А оуподоблѭ. 3. А опьрѣшѧ сѧ, О опьрошѧ сѧ. 4. А и О бѣ. 5. А велие. 6. О зѣло нѣма. 7. А вънегда. 8. А заскобенитѣ думи сѫ изрѣзани. 9. погрѣшка вм. ѡ҃. 10. А кънижници ихъ и ф. само кънижьници. 11. съшьдъшоу же юмоу. 12. А ичистити. 13. А простърѣ. 14. О косноу и ї҆с. 15. А изчисти сѧ. 16. А и О отъ проказы. 17. А архиереови. О иереови. 18. А и О и принеси. 19. А ѥже. 20. А и О ѥстъ. 21. О никъи же; А никотоже бо. 22. А любо, О либо. 23. А и О ли. 24. А небрѣщи вьчьнетъ. 25. погр., вм. н. 26. А ли 27. естъ стои слѣдъ большн. 28. възрите. 29. лоучьши ихъ. 30. А ни.

прѣидѫтъ.[1] 29. глѧ же вамъ ꙗко ни соломонъ въ в'сеи славѣ
своеи облѣче сѧ ꙗко едїнъ ѿ сихъ. 30. аще же сѣно сел'ное[2]
дн҃ь сѫщее. а оу҃тро[3] въ пещь[4] вьмѣтаемо въ таковое[5] бь
ѡ҃дѣеть, кольми паче васъ маловѣры 31. не пецѣте сѧ
оу҃бо (вые) глще. что ꙗмы или что пїемь. или[6] въ что[7]
ѡ҃дежем'сѧ, 32. въсѣхъ бо сихъ ѫзыцї ищѫть. вѣсть бо
ѡ҃ць вашь нбн҃ыи ꙗко тѫбоуете сихъ в'сѣ. 33. ищете же прѣжде
црт҃виꙗ[8] бїꙗ и правды его и си в'сѣ приложѫть сѧ вамъ.

·:· Сѫ҃ .д҃. еу҃. ѿ ме ·:·

(Сѫбота четвърта слѣдъ петдесетница).

14. Ѥѡ. вр҃. пришѣ їсс въ домъ петровъ видѣ[8] тьща его
л. 50б лежѫща.|| (и) огнымь жегома 15. [и] прикоснѫ сѧ рѫцѣ еѫ
и огнь оустыде[10] и въстав'ши[11] слоужаше емоу.[12] 16. позѣ
Мат. же бывъ|шоу приведошѫ емоу бѣс'ны. ꙗко многы изгна дхы
VIII слом҃ь.[13] и в'сѧ незравы[14] ицѣли. 17. да сьбѫть сѧ ре҃ное
14—23 [исаиемь] прок҃омъ глщимь. ты недѫгы нашѫ приѫтъ и
болѣзни (нашѫ) понесе. 18. оу҃зрѣвъ же їсс многї народы
окръстъ себе повелѣ ити на ѡ҃нь полъ. 19. прїстѫпи единъ
книжникъ[15] и ре҃ ему. оу҃чтлю идѫ по тебѣ. ꙗможе колижо
идеши. 20. гла ему| їсс. и лисы[16] ꙗзвыне имѫть. и пь|тицѫ
нбн҃ыѫ[17] гнѣзда. а сн҃ь члвѣчч҃ы[18] не имѫть где[19]. главы
пѡкл҃|нити. 21. дрѹгыи же ѿ ѹчн҃икъ его[20]. ре҃ емоу[21] г҃и
повели ми прѣже ити погрести[22] оца моего. 22. їсс же гла
л. 51а емоу грѧды[23] по мнѣ. и оста||ви мрътвымъ[24] погрести[25]
своѫ мрътвьцѧ. 23. и влѣзъшоу[26] емоу въ корабль (и) по
немь идошѫ ѹчн҃ци его.

·:· не҃ .д҃. еу҃е. ѿ меꙗ ·:·

(Недѣля четвърта слѣдъ петдесетница).

Мат. 5. Въ вр҃ѣ. ѡ҃, въшѣшоу ї҃сви[27] въ капер'наѹмъ. пристѫпи
VIII к'немоу сотникь 6. мл҃ѧ и гл҃ѧ, г҃и отрокь мои болитъ въ
5—13. домоу[28] ѡ҃слабень лютѣ ꙗко стражѫ. 7. и гла ему ї҃сс. азь

---

1. погр., вм. прѧдѫтъ. 2. А нѣма сельное. 3. А и О оутрѣ. 4. А въ огнъ. 5. богъ тако одѣетъ. 6. А вм. или има сѐ ли. 7. чимь одеждемъ сѧ. 8. А царьства. 9. А и видѣ. 10. и остави ѭ огнь. 11. и въста и сл. ѥмоу. 12. А въ немоу. 13. А изгьна словомъ доухы. 14. А недѫжьнъѭ, О болѫщѧѭ. 15. О кънигъчи. 16. О лисицѧ. 17. О небеськъѭ. 18. А чловѣчъ. 19. А и О къде. 20. А нѣма его. О ѥмоу. 21. О къ нѥмоу. 22. А и О и погрети. 23. А по мьнѣ иди. 24. мрътвъѭ. 25. погрети. 26. О влѣзъшоу же. 27. исоусоу. 28. А + моемъ.

есмь пришель[1] исцѣлѣѭ и. **8.** ѿвѣща сотникъ и рѣ[2] гн. нѣсмь доенъ да по кровь[3] мои вьнидеши, нѫ [тъкъмо] рьци словмь[4] ис|цѣлѣеть ѿтро мои. **9.** иво азь чл҃вкъ есмь по влѣѭ. имы поиди[5] собѫ воиныи. и гл҃ѧ семꙋ иди [и] идетъ. дроугомоу приди и придеть. и рабоу моемоу сѵори се. и створить.

л. 51б **10.** слышав'же іс. (і) дивісѧ емоу. и рѣ грѫщимь[6] по||немъ амнь гл҃ѧ вамь ни въ исрл҃и[7] толикы вѣры ѿкрѣтохъ. **11.** гл҃ѧ же вамь. ꙗко мнози ѿ въстокъ и западъ,[8] придѫть [и] възьлѧгѫть, съ аврамомъ [и] исакомъ и ꙗковомъ, въ цртви небнѣмъ. **12.** а снове цртвиꙗ[9] изгнаны бѫтъ. въ тьмѣ кромѣшнѫѧ, тоу бѫдеть плачь и скрежетъ зѫбомъ. **13.** и рѣ іс сотникꙋ, иди ꙗкоже вѣрова, бѫди тебѣ. [и] исцѣлѣ ѿтрокь его въ[10] тои ча.

·:· Сѫ .є. єуе, ѿ мѣа ·:·

(Сѫбота пета слѣдъ петдесетница).

Мат. IX 9–13 **9.** Ѥѿ. врѣ. приходѧ іс. (и) видѧ чл҃вка на мытници сѣдѧща.[11] именемъ мадеи. и гл҃а емꙋ по мнѣ иди.[12] и въставъ по немъ иде. **10.** и бы емоу вьлежѫщꙋ въ домоу. и се

л. 52а мнози грѣшь|ници и мытари пришьше въ||злежахѫ съ іемъ и съ ꙋчникы его. **11.** и [видѣвъше фарисеи] рекошѫ[13] почто сь мытари и сь грѣшникы [ꙗстъ] оучтлъ вашъ, **12.** іс же слышавъ[14] и рѣ имъ, не трѣбоуѫтъ здравии врача, нѫ болѧщи (посѣщениꙗ). **13.** шьше же наоучите сѧ[15] мти[16] а не жрътвѫ, [не] придохъ (бо) праведныхь призвати нѫ грѣшникы на покаание.

·:· нѣ .є. єуе. ѿ мѣа. гл҃а .д. єуе. є ·:·

(Недѣля 5. слѣдъ петдесетницата).

Мат. VIII 28–34. **28.** Ѥѿ. врѣ. пришьшоу іссоу (на ѡнь поль) въ странѫ галилейскѫѧ.[17] срѣтоста и два бѣсноуѫща сѧ.[18] ѿ гроба[19] исходѧща. лютѣ зѣло ꙗко немощи[20] никомоуже[21] мимоити пѫтемь тѣмь. **29.** и се възьписта гл҃ща. что е нама и тебѣ іе сн҃е бг҃|при-

л. 52б шель еси само прѣже врѣмене мчить на. **30.** бѣ же далече||

---

1. А и О пришъдъ. 2. А + емоу. 3. А въ домъ мои. 4. О слово. 5. погрѣшьно вм. подъ. 6. О нѫщиимъ. 7. А и О израили. 8. А отъ западъ. 9. А сынове свѣта. 10. О само тъ часъ. 11. А сѣдѧщъ на мытници. 12. А грѧди. 13. глаголаахѫ оученикомъ ѥго 14. О цѣма слышавъ. 15. + чьто ѥстъ. 16. милостъини хощѫ. 17. гергесиньскѫ 18. А дъва бѣсъна. 19. А отъ гробищъ, О отъ гробъ. 20. А не можааше. 21. А минѫти никтоже.

л. 52б ѿ нею стадо свиное[1] пасомо мног. 31. бѣси же мл҃ѧхѫть и
гл҃ще, аще изгониши ны повели намь ити въ стадо свиное.
32. и рє҃ имь[2] идѣте. Они же шѣше: идошѫ вь свиниѫ. и
абие ѹстрьми сѧ стадо свиное[3] вьсе[4] по брѣгоу вь море. и
ѹмрѣшѫ[5] вь водахь. 33. и пасѧщи бѣжѫшѧ и шѣше въ
гра҃ вьзвѣстишѫ в'сѧ ѿ бѣсноюѭ. 34. и се весь градь изыде
противѫ і҃сви. и видѣвьше и мл҃ѣшѫ и да би пришель (ѿ
Мат. IX тѫдоу) ѿ прѣлъ ихъ. — IX. 1. и вьз|лѣзь въ корабль
1 і҃сс[6] прѣиде и приде въ свои градь.

·:· сѫ҃ .г҃. єу҃е: ѿ ме҃а ·:·

(Сѫбота 6 сл. петдесетница).

Мат. IX 18. Ѥѿ. вр҃ѣ. кнѧзъ единь[7] (цр҃ь) пришѣ[8] кланѣше сѧ емоу[9]
18—26 гл҃ѧ: ꙗко дщи моꙗ нн҃ѣ[10] ѹмрѣтъ. нѫ пришь вьзложи на нь[11]
л. 53а рѫка своѫ[12] и ѡживеть. 19. и въставъ|| і҃сс по немь идѣше
и ѹчн҃ци его. 20. и се жена кьвоточивая. вг҃. л҃ѣ. имѧщи.
пристѫпи[13] сь зади и прікоснѫвьшѫ[14] вьскриль[15] ризи его.
21. гл҃ше бо въ себѣ. аще тъкмо прикоснѧ сѧ ризѣ его
спена бѫ҃. 22. і҃сс же ѡбращь сѧ [и] видѣвь ѫ(и)ре҃. дрьзаи
дщи вѣра твоꙗ спт'[16] тѧ. и спена бы жена ѿ ча҃ того. 23. и
пришѣ і҃сс вь домь кнѧзь[17] и видѣ сопьца и нарѡ҃ мльвѧщи.
24. гл҃а имъ ѿидѣте не ѹмре҃[18] двца. нѫ спить. и рѫгаѭ҃ѫ
емоу. 25. [ꙗгда же] изгнань бы нарѡ҃. вьшѣ (и) жть ѫ за
рѫка и в'ста двца. 26. и изїде вѣсть сы по в'сеи земи [той].

·:· не҃ .ѕ҃. єу҃е. ѿ ме҃а ·:·

(Недѣля 6 сл. петдесетница).

Мат. IX 1. Ѥѿ. вр҃ѣ. влѣзь і҃сс вь корабль. прѣиде и приде вь свои
гра҃. 2. и се принесошѫ емоу[19] ѡслабень жилами, на ѡдрѣ
л. 53б лежѫщь. и видѣвъ і҃сс вѣрѫ и҃. рє҃ ѡслабеномоу|| дрьзаи
чѫдо. отпоущаѫ ти сѧ грѣси твои, 3. и се единь[20] ѿ книж-
никь рекошѫ въ себѣ. сьшельствоуѫть[21]. 4. и видѧ[22]
і҃сс помышлениꙗ ихь и рє҃ въскѫѧ мислите[23] зло вь срцихъ

1. стадо свинии. Путн. свиное. 2. О + ніс. 3. А нѣма тая дума. 4. О стадо вьсе свиною. 5. А и оутопѫ. 6. О и вълѣзъ ніс въ корабль. 7. А етеръ, О нѣкъи. 8. О въшъдъ; А вьшедъ къ исоусоу. 9. А исоусови. 10. А нѣма нынѣ. 11. вм. на нь или на н»; А abs. 12. А и О твоѫ. 13. пристѫпльши. 14. прикоснѫ сѧ. 15. въскрилии. 16. спасе тѧ. 17. кънѧжь. 18. А не оумрѣтъ бо, О не оумрѣ бо. 19. А къ немоу принесѧ. 20. вм. едини. А етери. 21. О сь хоульствоуеть, А сь власфъмлѣетъ. 22. видѣвъ. 23. А въскѫѧ въ помышлѣете. О въск. в ъ мъсл.

вашихъ. 5. что бо є оу҆довѣ рещи ослабеномоу. ѿпоустѧть
ти сѧ грѣси твои[1] или[2] рещи вьстани и ходї. | 6. нж да
Мат. оу҆вѣсте ꙗко власть имѫ сн҃ь чл҃вчькыи[3] на земи ѿпоущати
IX грѣхы. тогда гл҃а ослабеномоу. в'стани вьзми ѡдрь[4] твои и
1–8 иди вь домь свои. 7. и въставъ иде въ домъ свои.[5]
8. видѣвьши же народи чюдишѧ. и прославишѧ ба. дав'шаго
власть тако[6] чл҃вкомь.

·:· сѫ҃ .з҃. є҆ѹе. ѿ мѣ҃а ·:·

(Сѫбота 7. сл. петдесетница).

37. Рє҆ гь. иже любить[7] ѡц҃а или мт҃ре. паче мнє н҃ѣ мнѣ
л. 54а дѡ҃ень. иже любитъ сн҃а или дщ҃ере || паче мнє н҃ѣ мнѣ дѡ҃ень.
38. [и] иже не приемлеть[8] кр҃ста своего. и вьслѣдь мнє идеть.
н҃ѣ мнѣ дѡ҃ень. 39. обрѧщи[9] дш҃ѫ своѫ погоубить ѫ [и][10]
иже погоубить дш҃ѫ своѫ мнє ради, ѡбрѧщеть ѫ. 40. иже
вась[11] приемлеть (и) мнє[12] приемлетъ | иже приемлеть мнє.[13]
Мат. приемлеть и послав'шаго мѧ. 41. приемь|лѧи пр҃рькь вь имѧ
X. пр҃рчѫ приемлеть. и приемлѧ праведника вь имѧ праведничѫ.
37–42 мъзд҃ѫ праве҃ничѧ приемлетъ. 42. иже колижо напоити еди-
ного ѿ сихь[14] малы чашѫ стоудены воды. тькь|мо въ имѧ
оу҆чн҃ка. амн҃ь амї|нъ глѧ вамь. не погѹбитъ мьзы своеѫ. —
л. 54б XI. 1. и бы҃ егда сьвръши їс҃с заповѣдаѫ обѣма на || десѧте
ѹчникома своима,[15] и прѣиде ѿ тѧдоу оучить. и проповѣ-
XI. 1. да(ж)ть въ градѣхь ихъ.

·:· нє҃ .з҃. єѹе ѿ мд ·:·

(Недѣля 7. сл. петдесетница).

27. Бь вр҃ѣ. ѿ, приходѧщоу[16] їс҃с. по немь идоста, два слѣпьца.
Мат. зовѫща и гл҃ща. помл҃оуи ны[17] сн҃оу дв҃двъ. 28. пришѣшоу
IX. же емоу въ домъ, (и) пристѫписта слѣпьца и гл҃а има їс҃с,
27–35 вѣроуета ли ꙗко могѫ се сътворити, (и) гл҃аста емоу еи гн҃.
29. тогда прикоснѫ сѧ очеса имѧ[18] гл҃ѧ. по вѣрѣ ваю бѫди
вама. 30. и ѿвръзоста сѧ очи има, и запрѣти и҃с гл҃ѧ.[19]
блюдѣте[20] да никтоже не ѹвѣсть. 31. ѿна же шѣша[21] и про-

1. А нѣма твои. 2. А ли. 3. А и О чьловѣчь. 4. А ложе свое. 5. Стихъ 7 липсва въ А. 6. А такѫ власть, О вл. такѫ. 7. А люблѧи. 8. приметь. 9. обрѣтъи. 10. abs и въ А. 11. А и О въ. 12. А и О мѧ. 13. А а иже мѧ приемлеть; О и иже приемлѣть мѧ. 14. отъ малыхъ сихъ. 15. А нѣма сконма. 16. вм. прѣходѧщоу. 17. А + исоусе. 18. О прикоснѫсѧ очесоу има, А коснѫ ꙗ въ очи ею. 19. О нѣма 1. полов. отъ 30. ст. до гл҃ѧ. 20. блюдѣта. 21. ишъдъша.

славї|ста[1] по вьсеи земи тои. 32. тѣма же исходѧщима, и
приведошѫ кнемꙋ[2] чл҃вкъ нѣмь бѣсны҃.[3] 33. изгна изнего ї҃сс
л. 55а бѣсьїи[4] || и прогла нѣмы҃ и дивишѫ народи гл҃ще николиже
ꙗви сѧ,[5] так҃| (ни) въ иср҃ли. 34. а фарисеие глх҃ѫ и[6] кь|нѧзи
бѣсь[7] изгонить бѣсы҃. 35. и пр҃|хождѧше ї҃сс грѧды҃ в'сѧ и
вьси и оучѧ на сьборищихь[8] йхъ и проповѣдаѫ еуѥлие цр҃ть|
виꙗ. и цѣлѣ[9] вьсѧкы҃ недѫгь и всѣка ѫза въ люѣхъ.

·:· с҃ѫ. и҃. еуе. ѿ лоу ·:·

(Сѫбота 8. сл. петдесетница).

Мат. XII 30 - 37 30. Ре҃ г҃ь, иже н҃ѣ сь множ на мѧ есть. [и] иже не събира-
раеть сь мн҃|ѫ. (и) рѣстачаеть. 31. сего ради гл҃ѧ вамь.
вьси гр҃хъ ихь[10] ѿпꙋстит'сѧ чл҃вкомь. а еже на д҃хъ хоула
не ѿпоустит'сѧ чл҃вкомь. 32. а[11] иже колиждо ре҃тъ| сл҃во на
сн҃ь чл҃вчькыи.[12] ѿпоустить сѧ емоу. а иже ре҃тъ на д҃хь ст҃ии.
л. 55б не ѿпоустїт'сѧ емоу || ни въ си вѣкъ ни въ грѧщи. 33. или,
сьтворить дрѣво добро и плодь его добръ или[13] сьтворить
дрѣво зло и пло҃ его зьль. ѿ плода бо дрѣво познаниѫ бѫ-
деть. 34. ищѫдиꙗ ехиднова. како можеть[14] добро гл҃ати. зли
сѫще, ѿ изьбытька бо срцоу ꙋста гл҃етъ. 35. добрь чл҃вкъ
ѿ добраго скровища, изьносить доброе[15] и злыи чл҃вкъ ѿ
злаго скровища износить злаꙗ. 36. гл҃ѧ же вамъ ꙗко в'сѣко
слово праз҃но. иже[16] аще рекѫть чл҃вци, въздаѫть ѡ немъ,
сл҃о въ дн҃ь сѫдниѥ. 37. оть словесь бо своихь оправ'дыши
л. 56а сѧ и ѿ || словесь[17] своихь осѫдиши сѧ.

·:· не҃ .и҃. еуе ѿ лоу. гл҃а .з҃. еу. и҃ ·:·

(Недѣля 8. сл. петдесетница).

Мат. XIV 14—22 14. Ѥ҃ѡ вр҃. видѣвъ[18] ї҃сс. народь многь. и мл҃сердоувавъ[19] ѡ
нихъ. и ицѣли недѫжны҃ѫ ихь. 15. позе же бы҃вьшоу (и)
пристѫпишѫ кь немоу ꙋчн҃ци его глще, поусто естъ мѣсто и
година оу҃же[20] минѫ. ѿпоусти народы҃, да шѣше въ ѡкр҃тьнѫѧ
градьцѧ[21] коупѧть брашно на[22] себѣ. 16. ї҃сс же ре҃ имъ

1. прослависта и. 2. А къ немоу abs. 3. бѣсны отъ бѣсьнъ + и. 4. А и О и изгнаноу бѣсоу — проглагола. — 5. А николиже тако ꙗви сѧ въ израили. 6. и вм. ѡ. 7. А о кьнѧзи бѣсовъстѣ. 8. А на сьньмищихъ ихъ. 9. О и исцѣлѧ. 10. ихъ вмѣсто и хоула. 11. А и О и. 12. А на сына чловѣчъскаго. 13. А ли — ли. 14. вм. можеть. 15. А и О добраꙗ. 16. А и О ѥже. 17. А словесы своими. 18. А ишедъ исоусъ видѣ. 19. милосрьдова 20. А година минѫ ѫже. 21. А градъ. 22. коупѧтъ брашьна себѣ.

не трѣбоуѭть ѿти дадите имь вы еасти. 17. они же гл҃шѫ
емоу. не имамь зде. тьк'мо .ѥ. хлѣбь и двѣ рыбѣ. 18. онь
же рѣ принесѣте ми[1] ѫ само. 19. и повелѣ народомь възлещи
л. 56б на трѣвѣ. и приемь .ѥ. хлѣбь || и двѣ рыбѣ и[2] възрѣвъ
на нбо (и) бл҃ви и прѣломь (и) дасть ѹчн҃комъ (своимь)
хлѣбы.[3] оучн҃ци же народомь. 20. и ѩшѫ вьси и насытишѫ
сѧ, и възѧшѫ изьбытькы оукроухъ, испльнь .в҃і. кошьниць.[4]
21. ѩдѧщихъ[5] же бѣше мѫжь ѩко .ѥ. тысѧщь. развѣи
жены[6] и дѣти. 22. и абие оувѣдѣ[7] іс҃с ѹчн҃кы. вьлѣсти вь
корабль и варити [и] на ономь полоу. дондеже ѿпоустіть
народы.

·:. сѫ҃ .д҃. еуе ѿ мѣ. ·:·

(Сѫбота 9 сл. петдесетница)

Мат. XV. 32—39. 32. Ки҃ вр҃ призва[8] іс҃ь оучн҃кы своѫ и рѣ имь мл҃осрьдѹѫ
ѡ народѣ. ѩко ѹже г҃ дни присѣдить[9] мнѣ и не имѫть чесо
ѩсти. и (не) ѿпоустіти ихь не ѩдьши[10] не || хощѫ.[11] да не
како ѡслабѣѭть на пѫти. 33. и гл҃шѫ емоу ѹчн҃ци его[12] ѿ
кѫдоу намь[13] вь поусто мѣстѣ хлѣбь толико.[14] 34. і҃[15] гл҃а
имь іс҃с. колико хлѣбь имате. Ониже рекошѫ .з҃. и мало ры-
биць. 35. и повелѣ народоу възлещи на земи. 36. и приемь
.з҃.[16] хлѣбь и рыбі | хвалѧвь и прѣломль[17] и дасть оучн҃комь
своимь. и оучн҃ци же[18] нарѿмь. 37. и ѩшѫ вьси и насытишѫ
сѧ, и възѧшѫ изьбытькы оукроухъ испльнь .з҃. кошниць.[19]
38. и ѩдьшихь[20] бѣшѫ[21] четіри тысѧща мѫжь развѣ жень
и дѣти. 39. и ѿпоустіі[22] народы. и вьлѣзе вь корабль. приде
вь прѣдѣлы магдалиньскы(хъ).

·:· нѣ .д҃. еуе. ѿ мѣ. гл҃а .и҃. еуе. д҃ ·:·

(Недѣля 9 слѣдъ петдесетница).

22. Ки҃. вр҃. оувѣ іс҃с оучн҃кі своѫ влѣсти вь корабль. и ва-
л. 57а рить || на ѡномь полоу дондеже ѿпоустить народи. 23. и
ѿпоущь народы[23] възыде на гора и помли сѧ.[24] позѣже

1. А нѣма ми. 2. О нѣма и. 3. А нѣма хлѣбъ. 4. О коша. А 12 кошн. исплънъ. 5. А ѩдъшнихъ. 6. развѣ женъ и дѣтин. 7. оубѣди. 8. призъвакъ. 9. присѣдѧтъ. 10. А не ѩдошъ, О не ѩдъшъ. 11. А и отпоустити ихъ не хощѫ неѩдошъ. 12. А нѣма его. 13. А отъ кѫдоу възьмемь. 14. А хлѣбъ насытити толико народа. О хлѣбъ толико нас. народа толико. 15. А нѣма и. 16. А приемъ хлѣбъ и рыбѫ. 17. хвалѫ въздавъ прѣломи и дастъ. 18. А а оученици, О оуч. же. 19. .з. кошьницъ испльнь. 20. А ѩдѫщинхъ же. 21. А бѣ, О бѣаше. 22. и отъпоущь 23. и отпоущь народъ нѣма А. 24. на горѫ юдинъ помолитъ сѧ.

бывьшоу единь бѣ тоу. 24. корабль же бѣ посрѣ морѣ. погрѫжаѫ
сѧ[1] (и вльноуѫ сѧ) вльнами, бѣ во противень вѣтрь. 25. вь
Мат. четврътѫѫ же стражѫ нощи. иде къ нї|мь їсс. ходѧи по
XIV морю. 26. и видѣвъ|ше ѹчнци его по морю ходѧща,[2] смѧ-
22—34 тошѫ (и) глще. ꙗко призракь есть. и ѿ страха възъпишѫ.
27. абие же[3] рє имъ їсс дрьзаите глѧ[4] азъ есмь не бойте
сѧ.[5] 28. ѿвѣщавь же петрь и рє емоу[6] ґи аще ты еси повели
ми прити к'тебѣ по водамь. 29. ѡнь же рє приди. излѣзь[7]
петрь искорабля. хожѧше по водамь,[8] и приде къ їсви.
л. 58а 30. видѣ[9] же вѣтрь|| крѣпокь. оубоꙗ сѧ и начень оутапати
възъпий глѧ. ґи спи мѧ. 31. абие же їсс простерь рѫ. [ꙗтъ
и глѧ ѥмоу] маловѣры почто сѧ ѹсьмнѧ 32. и влѣзьшема
има (въ коупѣ) въ корабль. прѣста вѣтрь. 33. сѫщи же въ
корабли[10] поклонишѧ емоу[11] глѧще. въ истинѫ сн҃ь бий еси.
34. и пр҃|ꙗхѫв'шеи придошѫ на[12] земѧ генисаретскѫѧ.

·:· Сѫ҃ .і҃. єу҃е. ѿ ме҃ ·:·

(Сѫбота десета слѣдъ петдесетница).

Мат. 24. Ѥѿ. вр҃. пристѫпишѫ приемьлѧщеи дидрагьма къ петрови,
XVII и рѣшѫ (и рекошѫ) ѹчитель вашь не доеть ли дидрагьма.
24—27. 25. рє еи. и егда вьниде[13] въ домь. вари їсс глѧ что ти
сѧ мнить симоне, цр҃ю[14] земныї. ѿ кыихъ приемлеть[15] дани
или кись[16] ѿ сн҃ь[17] ли своихь или ѿ тоужихь. 26. рє же емоу
л. 58б петрь ѿ тоуждихъ,|| рє емоу їсс ѹбо свободни[18] сѫть сыно|ве.
27. нѫ да не сьблазнимь ихь. шѣ въ море (и) вьврьзи ѫдицѫ.
и ѫже имеши прѣже рибоу вьзми.[19] и ѿврьзи[20] ѹста еи
обрѧщеши статирь. и въземь даи же за сѧ [и] за мѧ.[21] —
Мат. 1. въ той ча пристѫпишѫ оучнци къ їсви глще. кто ѹбо болеи
XVIII. есть въ цр҃тви нбн҃ѣмь. 2. и призва[22] їсс ѿтрочѧ и ѡстави[23]
1—4.

---

1. А вълаѧ сѧ. 2. А ходѧща по морю. 3. А и абие. 4. глѧ дрьзаите. 5. А не бойте сѧ, азъ есмь. 6. О отъвѣщавъ же ѥмоу петръ. 7. А и сълѣзъ изкорабля П. 8. на водахъ. 9. А видѣвъ. 10. А + пришедъше. 11. А ѥмоу abs. 12. А въ землѭ. 13. А вънидѫ. 14. царѭ. 15. приѥмлѭтъ. 16. А дани л и кѭосъ, О д. или кинсъ. 17. А отъ твоихъ ли сыновъ ли о. т.; О отъ сыновъ ли св. 18. разрѣденото е изрѣзано, та не се знае точно, каква е била тая дума; Путн. е свободни, О свободъ ли —, А свободъ. 19. А + ѭ. 20. отъвръзъ. 21. А за мѧ и за сѧ. 22. призъвавъ. 23. О постави ѥ, А и поставлъ.

ж посрѣ҃ ихъ. 3. и рѣ҃ амнь амнь гл҃ѧ вамъ. аще не обра-
щет'сѧ[1] и бѫдеть[2] ꙗко дѣти. не имате вьнити вь цр҃тво[3]
нбно҃е. 4. иже бо сѧ смѣрить. ꙗко[4] отрочѧ се. тьи є҃ болеи
вь цр҃твї нбнѣмъ.

·:· нє҃ .г. єу҃е. ѿ мѣ҃а. гл҃а. а҃. єу҃е. г҃ ·:·

(Недѣля десета слѣдъ петдесетница).

Мат. XVII 14—23. л. 59а

14. Ѥѡ҃. чл҃вкь нѣкоторыи[5] пришь҃[6] кь їсоу: кланѣше сѧ
емоу 15. гл҃ѧ гн҃ помл҃оуи сн҃ь[7] мои ꙗко на|| новы мцѣ бѣ-
сить[8] сѧ. и злѣ страѫеть многаѫи[9] па҃еть на огнь. и мно-
гаѫи вь водѫ. 16. и приведохъ и кь ѹч҃нкомь твоимь, и не
могошѫ[10] его[11] ицѣлити, 17. ѿвѣщавь же їсс҃ (и) рѣ҃ о роде
невѣр'ныи развращеныи[12] доколѣ свами[13] бѫ҃. колико[14] трьпѧ
ва҃. приведѣте ми [и] само. 18. и запр҃|ти емоу їсс҃. [и] изыде
изнего бѣсь исцѣлѣ ѿтрокь вь тои[15] ча҃. 19. тогда при-
стѫпльше ѹч҃нци его. кь їсоу҃ единомоу рекошѫ, почто мы не
могохомь[16] изгнати его. 20. їсс҃ же рѣ҃ имь. за невѣрьствїе[17]
ваше. амї|нь[18] гл҃ѧ вамь. аще имѫте вѣрѫ ꙗко зрьно гороу-
шично.[19] рѣ҃те гор҃|сеи. прѣиди ѿ сѫдѣ[20] тамо и прѣидеть.
и ничтоже невьзможь|но бѫдеть. 21. ро҃ же[21] не исходїть.
л. 59б тьк'мо мл҃твоѫ и по҃мь. 22. живѫщи||мь же имъ вь галилеи
рѣ҃ (же) имь їсс҃. прѣдань быти имать сн҃ь чл҃вчь въ рѫцѣ
чл҃вкомь. 23. и ѹбиеть и г҃ дн҃ь в'скр҃нетъ:

·:· сѫ҃ .аі. єу҃е. ѿ мѣ҃а ·:·

(Сѫбота единайсета слѣдъ петдесетница).

Мат. XIX 3—12.

3. Ѥѡ҃. пристѫпишѫ кь їсоу фарисеие[22] искушаѫще и гл҃ще.
аще до҃ить чл҃вку пустїти женѫ своѫ. по вьсѣкои винѣ. 4. и
ѿвѣщавь[23] (же) їсс҃ (и) рѣ҃ имь. нѣсте ли чели. ꙗко створи[24]
исъ|прьва мѫжескї поль и женьскї| створиль ѫ є҃. 5. и рѣ҃
сего ра҃ ѡставить чл҃вкь ѡца и мт҃ре (своѫ). и прилѣпї|т'сѧ
кь[25] женѣ своеи. и бѫдета оба вь пл҃ь единѫ, 6. тѣм'же

1. не обратите сѧ. 2. бѫдете ꙗко и дѣти. 3. О царьствиѥ. 4. А ꙗко и. 5. А етеръ, О нѣкъи. 6. А пристѫпи. 7. А сына моѥго. 8. бѣсьноуѥтъ сѧ. 9. А множицеѫ бо. 10. А не взмогошѧ ицѣлити и 11. А и вм. его. 12. невѣрьнъ и развращенъ. 13. А въ васъ. 14. А доколѣ трьплѫ въ, О д. т. васъ. 15. О въ томь часѣ, А томъ часѣ. 16. А не възмогохомъ. 17. А за невѣрьство ваше. 18. О + бо. 19. зрьно гороушьно. 20. О отъ сѫдоу. 21. О родъ же сь, А сь же родъ. 22. А фарисеи къ исоусови. 23. А онъ же отъвѣщавъ рече имъ. 24. А сътворен. 25. А само женѣ своеи.

оу҆же нѣ҇ два нѫ единa[1] пл҃ь. еже ѹбо[2] бг҃ сьчета чл҃|вѣкь
(сьчета) да не разлѫчаетъ. 7. гл҃аша ѹбо что[3] моиси запо-
вѣда. дати книгы распоустьныѫ. и ѿпоустить ѫ 8. (и) гл҃а
л. 60а имь.[4] ꙗко моиси по жестосрьдию[5] вашемѹ пове||лѣ вамь
поустити жены вашѫ. испръва же не бы҇ тако. 9. гл҃ѧ же
вамь. ꙗко аще[6] поустить женѫ своѫ развѣи словесе любодѣꙗ-
наго творить ѫ прѣлюбы творити. и женѧи сѧ потьвѣгаѫ.
прѣлюбы творить. 10. и глшѫ емоу ѹчѧ҃ци его. аще тако е҇
вина чл҃вкоу сь жен҃|ѫ. юнѣ ю҇ не же рекь ти.[7] 11. ѡнь же
ре҇ имь. не вьси вьмѣстѧть словеси сего,[8] нѫ имьже дано
есть. 12. сѫтъ| бо кажници.[9] иже из'чр҇ва мт҃рь|нѣ родишѧ҇
тако. и сѫть кажници[9] ꙗже исказишѫ чл҃вци. и сѫть кажницы[9] иже исказишѫ[10] сами цр҇твиꙗ ради нѣ҇бнаго, (и) могы
въмѣстити да вьмѣстїть:

·:· Нѣ҇ .а҃і. е҇ѹе. ѿ мѣ҇е. гл҃а .в҃. е҇ѹе. а҃і ·:·

(Недѣля единайсета слѣдъ петдесетница).

23. Ре҇ гь҃. причѫ сиѫ ѹпо҇би сѧ цр҇тво нѣ҇ное чл҃вкоу цр҃ю,
л. 60б иже вьсхотѣ стѧзати сѧ [о] словеси съ|| раби своими, 24. на-
ченьшѹ же емоу стѧзати сѧ.[11] приведошѧ (же) емоу дльжникъ единь[12] тьмоѫ таланть. 25. не имѣщоу же емоу[13]
Мат. вьз҇ати. повелѣ гн҇ь[14] его да продаѫть и. и жена его и чѧда.
XVIII и вьсѣ[15] елико имѣше [и] ѿдати.[16] 26. падь[17] оу҆бо рабь тьи[18]
23—35. кланѣше сѧ емоу гл҃ѧ. гн҃ потр҃пи на мнѣ и в'сѣ[15] ти
вьз҇амь. 27. мл҃сроу҇вавь же гь҃. ра҇ того поусти [и]. и дльгь
ѿпоусти емоу. 28. ишѣ҇ же рабь тьи.[18] ѻбрѣте едїного ѿ кле-
врѣть свои҇. иже бѣ дльжень емоу сы тьма талан'тъ.|[19] и
емь[20] давлѣше и гл҃ѧ. вьз'даѫ҇ть[21] ми иже[22] ми еси дльжень.
29. падьше[23] клеврѣть его[24] (и) мл҃ѣше сѧ[25] гл҃ѧ. потрьпи
на мнѣ и вьсе ти вьз҇амь. 30. ѡнь же не хотѣше. нѫ шѣ҇[26]
вьсади и вь темницѫ. дон'деже вьзь|дасть весь дльгь его,[27]
л. 61а [видѣвъше клеврѣти] бывьшаꙗ|| сьжалишѧ си зѣло. пришѣ҇ше

---

1. О нъ плъть ѥдина. 2. А нѣма оубо. 3. гл҃шѧ ѥмоу чьто оубо. 4. А + исоусъ. 5. А и О по жестосръдию. 6. О аще ѩже, А ѩже аще. 7. вм. не женити сѧ. 8. А словесе того. 9. каженици. 10. тъй и А, О искажишѧ сѧ. 11. А + о словесн. 12. А + длъженъ. 13. А + чесо. 14. А господь. 15. А и О вьсе. 16. А + и. 17. А + же. 18. А и О тъ. 19. О сътъмь цѧтъ, А сътомъ пѣнѧзь. 20. А и емъ и давлѣаше глаголѧ, О и имъ и давл. и гл. 21. А даждъ ми. 22. А имъже ми еси дл. О имьже ѥси дл. 23. падъ же. 24. А клеврѣтотъ. О кл. ѥго на ногоу ѥго. 25. молѣаше и. 26. А ведъ и. 27. А длъгъ весь.

и сказашѧ гн҃оу своемоу всѣ бї|вьшаꙗ. 32. тогда призва[1] и гн҃ь
его гл҃а емоу. рабе лѫкавыи, весь длъ|гь твои ѿпоустихь ти.
понеже ѹмл҃и мѧ, 33. не по҃баше ли [и] тебѣ помл҃ѹвати кле-
врѣта своего,[2] ꙗко и азъ тѧ помл҃овахъ. 34. и прогнѣвав'сѧ
гн҃ь[3] его прѣдасть и мн҃телемь. доньдеже възьдасть весъ дльгь
свои.[4] 35. тако и ѡц҃ь мои нб҃ныї створить вамь. аще не ѿпоу-
щаете кьжо братоу своемѹ ѿ ср҃ць ваши прѣгрѣшениꙗ ихъ.

·:· сѫ҃ .вї. еу҃е. ѿ ме҃: —

(Сѫбота 12. сл. петдесетница).

Мат. XII 29—34. л. 61а

29. Ев҃. вр҃. исходѧщѹ ї҃соу ѿ ерихона по немь идошѧ на-
роди мнози. 30. и се два слѣп'ца[5] при пѫти. и слышавьша
ꙗко ї҃сс мимоходитъ.| възваста[6] и гл҃ща. пм҃лоуи ны[7] сн҃е
дв҃дь. 31. нарѡ҃ же запрѣти[8] | има да ѹмльчита. она же
паче зваста[9] и[10] гл҃ща. пом҃лоуи ны гн҃и[11] сн҃е дв҃дь. 32. и
ставь ї҃сс. въз'гласи[12] има[13] и рѣ҃. что хощета [да] створѧ
вама. 33. гл҃аста емоу гн҃ да ѿврьзета сѧ ѡчїи наю, 34. млсроу-
вавъ же[14] ї҃с. (и) прикоснѫ сѧ ѡчию има, и абие ѿвръ-
зоста сѧ има очи[15] и по немь идоста.

·:· нѣ҃ .вї. еу҃. ѿ ме҃ ·:·

(Недѣля 12. сл. петдесетница).

Мат. XIX. 16—26. л. 61б

16. Ев҃. вр҃е. юношѧ нѣкыи[16] пристѫпи къ ї҃соу гл҃ѧ и мл҃ѧ[17].
оучт҃лю благыи. что бл҃го сьтворѧ. да имамъ животь вѣч-
ныи. 17. ѡнь же р҃е емоу. что мѧ гл҃ши (быти) бл҃гаꙗ. никь-
тоже бл҃гь тьк'мо единь бг҃.[18] аще ли хочиї[19] въ животь
вѣчныї вьнити. сьблюди заповѣди. 18. (и) гл҃а емоу. кыѫ.
ї҃сс же р҃е емоу ѥже не оубиеши. и не прѣлюбы сьтвориши.
не ѹкрадеши. ни лъжи свѣтель бѫдеши[20] 19. чти ѿц҃а своего
и ма||тере (своѫ) и възьлюбиши ближь|нѣго[21] своего. ꙗко самь
си.[22] 20. гл҃а емѹ юношѧ. вьсѣ си створихъ ѿ юности| моеѫ.
чесо есмь ѥще недокон'чалъ. 21. рѣ҃ емѹ ї҃сс. аще хощеши
сьврьшень бити. иди и продажь имѣние свое[23] и дажь ни-

1. А призъвавъ и. 2. А твоего. 3. господь. 4. въздастъ длъгъ весь. 5. О сѣдѧща при пѫти, А сѣд. на пѫти. 6. възъписта гл҃ща. 7. А и О + господи. 8. А прѣщааше. 9. А въпиѣасте. 10. А и О нѣма и. 11. А нѣма господи. 12. А пригласи ѣ. 13. А и О ꙗ. 14. + ѣ (и). 15. А прозрѣсте. 16. А етеръ. 17. О молѧ и глаголѧ, А м. и и гл. 18. А богъ единъ. 19. хощеши. 20. О не лъжесъвѣдѣтель бѫди; тия думи нѣма въ А. 21. А искрънѣаго. 22. О ꙗко самъ сѧ. А ꙗко и самъ сѧ.

цимь. и имѣти имаши ськровище на небе҃х.[1] и приди вьслѣ҃
мне. 22. слышавъ [же] юношѫ слово[2] ѿиде скрьбѧ. бѣ бо
имѣнїа[3] стѧжанїа многа. 23. їс҃ же рѣ҃ къ ѹчникомь своимь.
амнь глѧ вамь, ꙗко неѹдобь вьниджть ба҃тьі[4] въ цр҃тво[5]
нб҃ное. 24. пакы глѧ вамъ. ꙗко ѹдобь є҃ велъбѫдѹ скозѣ
оушиглѣнѣ[6] проити. не же[7] ба҃тоу въ цр҃тво нб҃ое.[8] 25. слы=
шавьши же оучн҃ци его.[9] дївлѣхѫ зѣлѡ глѫще. кто ѹбо мо=
л. 62б жеть сп҃ень быти. 26. възрѣвь же їс҃ и рѣ҃ емоу.[10] ѿ чл҃вкъ||
се[11] невьз'мож'но є҃. а ѿ ба҃ вьсѧ вьз'можна сѫть.

·:· Сѫ҃ .гі҃. еу҃е. ѿ мса ·:·[12])

(Сѫбота тринайста слѣдъ петдесетница).

Мат. XXI. 33—41. 33. Рѣ҃ гь причѧ сиѫ. чл҃вкь нѣкои[13] бѣ[14] домовить. иже
насади виногра҃, и ѡплетомь [и] ѡградивь.[15] ископа въ немь
точило. и сьзда стльпь. въдасть дѣлателемъ и ѿиде. 34. и
ега҃ приближи сѧ[16] вр҃ѣ плѡ҃мь. посла рабьі своѫ къ дѣлате=
лемь прижтї| пло҃ его. 35. и емьше дѣлатели раби его [ового
бишѧ] ового же[17] ѹбишѫ и дроугаго[18] камениемь побишѫ.
36. пакы посла иньіѫ рабы множаишѧ прьвьі, и створиша
имь такоже.[19] 37. послѣ҃ же посла к нимь[20] сн҃ь свои[21] глѧ.
оусрамѧть сѧ сн҃а моего. 38. дѣлатели же ѹзрѣв'ше[22] сн҃ь
(его) и рекошѫ въ себѣ. сеи є҃ наслѣдникь. придѣте ѹбиемьі.
л. 63а и оудрьжимь до҃ѧние его. 39. и емьше извлѣкошѫ[23] и|| вьнь.
изь виногра и оубишѫ и. 40. егда[24] оубо придеть гн҃ь вино=
гра҃. что сьтворить дѣлателемь тѣмь. 41. и глашѫ[25] емоу
злыи злѣ погоубить ѫ. и виногра҃ прѣдасть ин'нѣмь дѣла=
телемь. иже въза҃дѫть емѹ плѡ҃ въ врѣмена своіа҃, 42. гла
емоу[26] и| їс҃, нѣсте ли чели въ книгахь[27] николиже. камень
егоже неврѣдоу[28] сьтворишѫ зижѫще. сьі бьі въ главѫ ѫглоу.
ѿ га҃ бьі сьі, и є҃ ьгдївнаа въ очию҃ нш҃ею҃.

---

1. О на небесе. 2. А + се. 3. имѣѭ. 4. вънидетъ богатъ. 5. О царьствие. 6. вм. оуши иглѣнѣ, А и О игълинѣ. 7. А нежели. 8. А царствие божие вънити, О царьство божие вън. 9. А нѣма его. 10. рече имъ. 11. А нѣма се. 12. Въ А и О това ев. е за 13 недѣля. 13. А етеръ. 14. О нѣма бѣ. 15. огради и. 16. А приде. 17. А нѣма же. 18. О а дроугаго, А ового же. 19. А тожде. 20. А нѣма къ нимъ. 21. А сына своего. 22. А дѣл. же ти егда оузрѣшѧ, О дѣл. же оузрѣшѧ. 23. А извѣсѧ вонъ. 24. А + же. 25. А глагола. 26. вм. имъ. 27. николиже въ кънигахъ. 28. А не върѫдоу.

·:· Нє҃ .гі҃. єу҃є. ѿ мѣ҃а ·:·

(Недѣля тринайста слѣдъ петдесетница).

Мат. XXII. 15—22.

15. Ѩ҃. вр҃. свѣть сьтворишѫ фарисеие на і҃са. да и[2] ѡбльстѧть словомь. **16.** и посилаѫть к'немоу ѹчнї|кы своѫ. сы҃ родны҃[3] гл҃ща оу҃чт҃лю вѣмь ꙗко истїнень еси. и пѫти бж҃їѫ вь истїнѫ ѹчиши, и небрѣжеши[4] ни о чемьже,[5] не зрїши бо
л. 63б на лице[6] чл҃вкомь. **17.** рьци оубо на || мь. что ти сѧ мнить. до҃ино ли есть[7] дани[8] киносъ[9] цр҃кви.[10] или ни. **18.** разѹмѣвь же і҃сс. помышлениꙗ[11] ихъ. и рє҃. что мѧ искоушаете покорити.[12] **19.** покажите ми цѣтѫ[13] киносьнѫѧ. они же принесошѫ емоу цѣта.[14] **20.** онь[15] же гл҃а имь. чии есть образь сыи и написание. **21.** гл҃шѫ емоу кесарево. тогда гл҃а имь[16] въз҃адите ѹбо кесареви кесарѧ.[17] и бж҃иꙗ боу҃. **22.** и слышавьше дивишѫ сѧ. и въставьше[18] ѿидошѫ.

·:· сѫ҃ .ді҃. єу҃. ѿ мѧ҃а ·:·

(Сѫбота 14 сл. петдесетница).

Мат. XXIII. 1—12.

1. Ѩ҃. вр҃ѣ. гл҃а і҃сс къ[19] нарѡ҃мь. и оу҃чн҃комь своимь **2.** гл҃ѧ. на мойсеѡвѣ сѣдалищи сѣдошѫ книжници и фарисеие. **3.** вьсѣ ѹбо аще рекѫ[20] вамь блюсти съблюдаите и творите [по дѣломъ же ихъ не творите] гл҃ѧть бо и не творѧть. **4.** свѧ-
л. 64а зѫть[21] || бо врѣмена[22] тѧш'кае [и] не ѹдобъ| носима, и въскладаеть на плесна[23] чл҃вч҃ка, а прьстомь своимь не хотѧть двигнѫти ихъ. **5.** вьсѣ же дѣла своꙗ творѧ, да ви҃ми бѫ҃ть чл҃вкы. разьширѣѫ҃ть [же] хранилища своꙗ, и величаѫ по҃иметъ|[24] рызь своихъ. **6.** лю҃бѧть же прѣѫ҃вьзлѣганиꙗ[25] на вє҃рѣхъ и пр҃|ѫ҃сѣданиꙗ на сьборищихъ[26] цѣлованиꙗ на трьжищихъ.[27] и нарицати сѧ ѿ чл҃вкъ. рав'вы҃ равьви.[28] **8.** вы҃ же не рє҃те сѧ,[29] рав'ви.[30] єдї|нь бо есть оу҃чтлъ вашь х҃с. вьси же вы҃ братиꙗ есте. **9.** [и] ѡц҃а [не] нарицаете себѣ на земи, единь бо есть оц҃ь вашь еже есть на нбє҃хъ. **10.** ни нарицаете сѧ

---

1. Въ А и О това ев. е за 13 сѫбота. 2. А да обльстѧтъ н. 3. съ проднианъ. 4. А не роднши. 5. А ни окомъже. 6. А на лица. 7. А достоитъ ли. 8. вм. дати. 9. О кинсь. 10. А цр҃ви, О кесареви. 11. А лѫкавествиѣ. 12. вм. упокрити. 13. А образъ киносьнъ. О цѧтѫ. 14. А пѣнѧзъ. 15. А исоусъ жі. 16. А + исоусъ. 17. А кесарева кесарю, О к. кесареви. 18. А оставлъше н. 19. А нѣма къ. 20. А елико рекѫтъ. 21. А събираѫтъ. 22. брѣмена. 23. плеща. 24. А + въскрилиѣ. 25. А възлѣганиѣ. 26. А на сьнѣмищихъ. 27. А нѣма цѣл. на тръж. 28. А оучителе. 29. не нарицаете сѧ. А + отъ человѣкъ. 30. А оучителе.

наставʼници. ꙗко наставникъ вашь единъ[1] є҆ хс҃. **11.** а боли
л. 64б вь вась да бѫдеть || [вамъ] слоуга. **12.** а иже[2] възносить
сѧ смѣрить сѧ. а смѣрѣѭ сѧ възноситъ| сѧ.[3]

·:· Нє҆ .дї. є҆ѹ. ѿ мє҆. гл҃. є҆. є҆ѹ. г҃ ·:·

(Недѣля 14. слѣдъ петдесетница).

Мат. XXII 2—14. **2.** Рє҆ гь҃ причѧ сиѫ оу҆подоби сѧ цр҃ь|ство[4] нб҃ное. чл҃коу цр҃ю.
иже сътвори бракь[5] сн҃оу своемоу. **3.** и посла своꙗ рабы҃ приз=
вати званьныѭ на бракь. и не хотѣхѫ прити. **4.** пакы посла
иныѭ рабы гл҃ѧ рьцѣте званʼныѭмь [се] обѣдь мои оу҆гото=
вахъ.[6] ю҆ньци мои оу҆питанʼны[7] заклати.[8] **17.** и вьсѣ готова
придѣте на бракь. **5.** ѡни же небрѣше[9] ѿидошѫ. овы на
село свое. овы же на кѫплѧ своѭ. **6.** а прочи емше рабы
его досадишѫ имь и избишѫ ѧ. **7.** и слышавь цр҃ь тъи.
и разгнѣвавʼсѧ[10] и посла воѭ своѭ. погоуби ѹбица ты. и гр҃а
л. 65а ихь зажеже|| **8.** тогда гл҃а рабомь своимь. бракь ѹбоготовь[11]
есть[12] а зъвьнин не бѣхѫ достоини. **9.** идѣте оубо на
исходища пѫти, [и] елико аще ѡбрѧщете. призовѣте (ѫ) на
бракъ.[13] **10.** и шьше рабы тыи на пѫти[14] и сьбрашѫ на
пѫти вʼсѧ. ѫже ѡбѣтошѫ злыѭ же и добрыѭ. и напльнишѫ
зракъ.[15] възлежѫщи҃. **11.** и вьшь же цр҃ь[16] и видѣв[17] въз=
лежѫщихʼ.| и видѧ тоу чл҃вка неѡблѣчена вь ѡдѣꙗние брачное.
12. и гл҃а емоу дроуже како вьниде само. (и) неимы одѣаниꙗ
брачнаꙗ[18] онь же ѹмльчѧ. **13.** тогда (же) рє҆ цр҃ъ[16] слоугамь.
свѫзавьше емоу рѫцѣ и нозѣ. вьзмѣте и възвръзѣте[19] въ
тьмѫ кромѣшнѫѧ. (и) тоу бѫдетъ| плачь и скр҃еть зѫбомь.
14. мнози бо сѫть звании. а мало[20] избранʼныхъ.

·:· Сѫ҃ .єї. єѹє. ѿ мае ·:·

(Сѫбота петнайста слѣдъ петдесетница).

л. 65б **1.** Ѥѡ҃. пристѫпишѫ оу҆чн҃ци кь і҆соу.|| показѫще[21] емоу зʼдание
цр҃ковное.[22] **2.** онь же ѿвѣщавь и рє҆ имь. не вїлї|[23] вьсѣхь

---

1. А нѣма единъ. 2. А иже бо. 3. възнесетъ сѧ. 4. О царьствие. 5. А брака. 6. А оуготованꙗ, А оупитанꙗа, А оупитѣнаа. 8. исколюна. 9. О не брѣгъше, А не рождъше. 10. О разгнѣва сѧ. 11. О оуготованъ. 12. А брацн оубо оуготовани сѫтъ. 13. А на бракъ. 14. А на распѫтнѣ пѫти. 15. погр. вм. бракъ. 16. А царь тъ. 17. видѣтъ. 18. А одѣаннѣ брачьнаго. 19. А + и. 20. мало жь. 21. показати. 22. зьданиꙗ цръковнаꙗ. 23. не видите ли.

сихъ. аминь глѧ вамь. не иматѣ ѡставити[1] камень на камени,
Мат. иже не разорить сѧ 3. сѣдѧщоу же емоу на горѣ елеѡньстѣи
XXIV. пристѫпишѫ къ немоу ѹчници единомоу глѫще,[2] повѣжь намъ
1—13. когда си бѫть, и что есть знамение твоего пришествиꙗ. и
кон'чаниꙗ вѣка. 4. ѿвѣщавь іс (и) рє имь. блюдѣте сѧ [да]
никтоже вась не прѣльститъ. 5. мнози бо придѫть въ имѧ
мое глѫще, азь есмь хс и многы прѣльстѧть. 6. оуслишите
же имѫть брань.[3] и слышаниꙗ[4] брани вѣте и не ѹжасаите сѧ,
побаеть бо вьсѣмь[5] быти. нѫ не тогда есть кон'чинѫ,
л. 66а 7. вьстанетъ || бо ѫзикь назыкъ. и цр҃тво на цр҃тво и
бѫть пагоубы. и трѫси по мѣста. 8. вьсѣ[6] же си начѫло бо-
лѣзни.[7] 9. тогда прѣдадѫтвы въ скрьбь. и оубѫть[8] вы. и
бѫдете ми ненавимы семі| ѫзыкь[9] имени моего ради.[10]
13. прѣтрь| выи же до конца. и спеть сѧ.

·:· нє .вг. єуе. ѿ мє ·:· глѧ і. єуе. .д. ·:·

(Недѣля 15 сл. петдесетница).

35. Ѥѡ. вр҃. законныкь нѣкы[11] приде къ іс҃оу. искушаѫ и
глѧ. 36. оучтлю. каа заповѣдь больши въ законѣ.[12] 37. іс
же рє емоу. вьзлюбиші| гда своего. в'сѣмь срцемь своимь. и
Мат. вьсеѫ дшеѫ своеѫ[13] и вьсеѫ мыслыѫ твоеѫ.[14] 38. сы є
XXII. прьваа и большаа заповѣдь. 39. в҃. раа же пѡбна сиꙗ.[15] въз-
35—46. любиши ближнѣго[16] своего ꙗко[17] самь си.[18] 40. вьсеѫ обоѫ
заповѣдиѫ весь законь и пррци висѧть. 41. сьбраномь же
л. 66б фарисеѡмъ. вьпроси [ꙗ] іс. 42. глѧ. что сѧ вамь мни||ть
ѡ хѣ. чии есть сн҃ь, глѫшѫ емоу двдвъ. 43. глда имь ꙗко[19]
ѹбо двдь дѹхомь гда его нарицаетсѧ глѧ. 44. рє гь гви мо-
емоу. сѣди ѡ десниѫ мене. дон'деже пѡложѫ врагы твоѫ
поножию[20] ногама твоима, 45. аще ѹбо[21] двдь[22] гда нарицаеть
и како емоу есть сн҃ь.[23] 46. и никьтоже емоу ѿвѣщати мо-
жеть[24] словесе ни сымѧ[25] кто ѿ дн҃е того вопросити емоу[26]
ктомоу.

---

1. не иматъ остати сьде. 2. А глаголѫще единомоу. 3. оуслъшати же иматє брани. 4. А слъшаниꙗ брани нѣма. 5. А симъ вьсѣмъ. 6. вьсеꙗ же си. 7. А болѣзнемъ. 8. оубиѭтъ. 9. вьсѣми ѫзыкъ. 10. Слѣдиитѣ 3 стиха 10, 11 и 12 липсуватъ и въ О, докато въ А ги има. 11. А єтеръ. 12. А + єстъ. 13. А и О твоеѫ. 14. А + и вьсеѫ крѣпостиѫ твоеѫ. 15. А єи, О сеи. 16. А искрънѣаго. 17. А ꙗко и. 18. самъ сѧ. 19. како. 20. А подъножие. 21. О аще бо. 22. А + доухомъ. 23. А и како сынъ емоу естъ. 24. и никтоже не можааше (емоу А) отвѣщати. 25. ни съмѣ. 26. ѥго.

·:· сѫ҃ . г҃. ев҃е. ѿ мѣса ·:·

(Сѫбота 16 сл. петдесетница).[7]

34. Рѣ҃ гь҃. своимь оучн҃комь аминь гл҃ѫ вамь. не мімоиде[1]
Мат. ѡсь сы҃. доньдеже вьсѣ[2] бѫть. 35. небо и земѧ мимоидеть
XXIV. а словеса моꙗ не мимоидѫть. 36. а ѡ дни томь и[3] о годи-
34—44. нѣ сои[4] никтоже не вѣсть. ни анг҃лы на нѣси.[5] (нѫ) тькмо
л. 67ᵃ ѡць мои[6] еди нъ. 37. ꙗко же бо вь дни ноевы҃ тако бѫдеть
и вь пришествие[7] сн҃а чл҃вч҃каго. 38. и 39. пропуснати. 40. тогда
бѫдета два на селѣ. единь поеметь сѧ. а дроугы ѡставлѣеть
сѧ. 41. двѣ мелѧщии вь жреньвахь. едина поеметь сѧ и
едина ѡставлѣеть сѧ. 42. бьдите ѹбо [ꙗко] не вѣсте въ кожѧ
годинѫ гь҃ вашь придеть. 43. се же вѣдите. ꙗко аще би
вѣдѣль гн҃ь храма. вь кожѧ нощь тать придетъ. бьдѣль оубо бы҃.
и не би ѡставиль покопати храма своего.[9] 44. сего ради вы҃е[10]
бѫдѣте готові ꙗко вь ньже не мните ч҃а. сн҃ь чл҃вч҃кы҃ прїдеть.

·:· нѣ҃ . г҃. ев҃е. ѿ м҃. гл҃а з҃. ев҃е. є҃ ·:·

(Недѣля 16 сл. петдесетница).

14. Рѣ҃ гь҃ причѫ сиѫ. оупоби сѧ цр҃тво нб҃ное. чл҃вкоу цр҃ю.
л. 67ᵇ иже призва своѫ рабы[11] и дасть || имь имѣние свое. 15. ѡвомоу
дасть .є҃. таланьть. овомоу же два. овомѹ же[12] единь.
комѹждо противѫ силѣ своеи, 16. и ѿиде абие, шѣ҃шє[13]
Мат. приеми .є҃. таланъ ть. дѣла ѡ нихь. и пришбрѣте дроугы҃ѫ[14]
XXV. .є҃. таланьть. 17. такожде[15] и[16] дрѹгы҃ два пришбр҃те, и
14—29. приемь (ѡбр҃те) единь[17] шѣ҃ раскопа землѧ. ськрї[18] сребро
гн҃а своего. 19. по мнозѣ же врѣмени прїде гн҃ь[19] рабь тѣ҃
и стѧзаѫ сѧ[20] ѡ словеси сь ними. 20. и пристѫпи[21] приемы҃
.є҃. таланьть. принесе дроугы҃[22] .є҃. таланьть. и гл҃а[23] гн҃ .є҃.
таланъ ть ми еси пр҃даль[24] и се дроугы҃[25] .є҃. пришбр҃тохь ими.
21. рѣ҃ емоу гн҃ь[26] его. добры рабе. вѣрне[27] о малѣ бѣ вѣрень.
надь || многы҃ми[28] тѧ постовлѧ. вьнїди вь радость гн҃а своего.

---

1. не мимоидетъ. 2. А + си. 3. О или. 4. А тои. О липсува. 5. небесьнии. 6. А нѣма мои. 7. А въ дьни. 8. Оттукъ до края на това евангеле, както и слѣднитѣ три нѣма у А па това мѣсто, понеже липсува листъ; това ев. вж. А 101 с. 9. О храминъ своюю. 10. О и въ. 11. рабъ своя. 12. О нѣма же. 13. шьдъ же. 14. дроугѫю. 15. О + же. 16. и иже дъва приобрѣте дроугаи дъва. 17. О и принмъи единъ, А а пр. ед. 18. О и съкръ ср. гн҃а св. А и с. ср. господина св. 19. А господь. 21. сътѧза сѧ. 22. пристѫпивъ. 20. дроугѫю. 23. глаголѧ. 24. А далъ. 25. дроугѫю. 26. гдь. 27. добръ рабе благъи вѣрьни. 28. надъ мъногы.

22. пристѫпи[1] же приемы̑ два талан'та и рѣ̑. ѿи два талан'та ми еси пр̑дала. и се дроугаа два приѡбр̑то̑ има.
23. рѣ̑ же емоу гн̑ь[2] его: добрі̑ раве[3] вѣр'не. ѡ мал'ѣ вѣ вѣрень. на̑ многі̑ми[4] тѧ поставлѧ. вьнн̑ вь радо̑ ѿ̑а своего.[5]
24. пріс̑тѫпи[6] же приемы̑ единь талан'тъ. и рѣ̑ ѿи вѣ̑хъ тѧ ꙗко стокь[7] еси чл̑вѣкъ. жьнеши[8] ѫдоуже не сѣꙗвъ.[9] и сьвіраеши[10] ѫдоже не расо̑чивь. 25. и оу̑боꙗвсѧ. шь̑ ськрі̑хъ талантъ твои вь земли. и се имаши твое.[11] 2`. ѿвѣщавь же гн̑ь его и рѣ̑ емоу. зл̑ раве[12] лѣниві̑. вѣ̑аше ꙗко женѫ
л. 68б ѫдоуже[13] не сѣꙗвъ.[14] и сьвираѫ ѫдоуже не расточихъ.[15]
27. подобаше ти ѹбо въдати сребро мое трьжникомъ и пришь̑ азъ вьзелъ бы̑хъ свое сь лихвоѫ. 28. вьзмѣте оуво ѿ него талан'тъ и дадите [имѫщоумоу десѧть талантъ]. 29. имѫщомоу бо вьсѫдѣ[16] дано бѫдетъ[17] а ѡ неимѫщаго. а иже мнит'сѧ имы̑. и[18] възѧто бѫдеть ѿ него. (и) се гл̑ѧ вьзгласи, имѣѫи оу̑ши слышати да слы̑шитъ.

·:· Сѫ, зі̑: ѥ̑ ѿ мѣ̑а ·:·[19]

(Сѫбота седемнайста слѣдь петдесетница).

Мат. XXV. 1—13.
1. Рѣ̑ ѿь причѧ сиѫ. подобно есть цр̑тво[20] нбн̑ое, ї̑. дѣвь жже приемьша свѣтильникы̑ своѫ, изыдошѫ противѫ женихоу.[21]
2. є̑. же вѣ ѿ нихъ коуихь. и є̑ мѫдрі̑хъ. 3. коуіаѫ бо
л. 69а приемьше свѣтильникы̑ своѫ. и не възѧшѧ сь собоѫ масла[22],
4. а мѫдрыѫ приѧшѫ[23] масло[22], въ сьсѫдѣхъ сь свѣтильникы̑ своими. 5. мѫдрѣщоу[24] же женихь̑ възрѣмашѫ̑ [вьсѧ] и спахѫ, 6. полоуноци же вѣпль бы̑. се женихъ идетъ,[25] исходите въ срѣтені̑е емоу, 7. тогда въсташѫ в'сѧ[26] дѣвыѫ ты, и оу̑красишѧ свѣті̑лъникы̑ (свѣтіильникы̑) своѫ, 8. а коуѫ рекошѫ мѫдры̑мъ,[27] дадите и намь ѿ масла[22] вашего. ꙗко свѣтільници нїи ѹгасѧтъ, 9. ѿвѣщашѫ[28] мѫдры̑ѫ гл̑ще, еда како не достанетъ вамъ и намъ, идѣте же паче вь продѧщимъ и коупите себѣ. 10. идѫщимъ[29] же имъ
л. 69б коупить. приде женихъ. и готовьѫ съ нимъ[30] въ нидошѫ

1. пристѫпль. 2. гдь. 3. О + благъи. 4. надъ мъногъ. 5. О твоюго. 6. и пристѫпль. 7. жестокъ. 8. А жьнѫ. 9. идѫже нѣси сѣꙗлъ. 10. А съвираѫ. 11. А свое. 12. А и О + и. 13. идоже. 14. О не сѣꙗхъ. 15. не расточихъ. 16. вьсьде, А вьсде. 17. О + и изѫждетъ. 18. А и то, О само възѧто. 19. Асем. вж. стр. 101. 20. О царьствиѫ. 21. А и О + и нѣвѣстѣ. 22. А олѣа, О олѣа. 23. А + съ собоѫ. 24. моудѫщоу. 25. А градетъ. 26. А нѣма вьсѧ. 27. А къ мѫдрымъ. 28. А + жи. 29. идѫщамъ. 30. А и О слѣдъ вънид.

на бракъ. и затворени бышѧ двери. 11. послѣдъ же при-
дошѧ и прочѧѧ двы гл҃ща. г҃и гн҃ ѿвръзи и[1] намъ. 12. ѿнъ
же ѿвѣщавъ (и) рѣ҃. амѣнь гл҃ѧ вамъ. не вѣмь васъ. 13. бѣдите
ѹбо. ꙗко не вѣсте дни ни ча҃ въ нь же сн҃ь чл҃вчькы придетъ.

·:· Нѣ҃ .зг҃. ѥ҃ѹе. ѿ мѣ҃а, гл҃. и҃. ѥ҃ѹе. ѕ҃ ·:·[2]

(Недѣля 17. слѣдъ петд.).

Мат. XV 21—28

21. Ѥ҃ѿ. вр҃ѣ. изыде ї҃с҃ въ странѧ асоуръскѧѧ[3] и судоньскѧѧ.
22. и се жена хананеискѧ ѿ пр҃ѣлъ тѣхъ ишьши. възъпи
гл҃щи. помл҃оуи мѧ сн҃оу двд҃въ. дщ҃и моꙗ злѣ бѣсноуѧть
сѧ. 23. онь же не ѿвѣща еи словеси. и пристѧпльше оучнщ҃и
его млѣхѧ тьще[4] ѿпоустити ѧ. ꙗко въпиетъ въслѣдъ на҃.
л. 70а 24. ѡнь же|| ѿвѣщавь и рѣ҃. нѣсмь послань тькмо кь ѡвцамь
погыбьшимь домоу иср҃лва. 25. ѡна же пришьши и поклони сѧ
емоу гл҃щи. 26. г҃и помози ми. онь же ѿвѣщавъ (и) рѣ҃. нѣ
добро ѿѧти хлѣба чѧдомъ и поврѣщи [и] псомъ. 27. она же
рѣ҃. и бо [и] пси ꙗдѧть ѿ кроупі|ць пѧдѧщихъ ѿ трапезы гн҃ь[5]
своихъ. 28. тогда ѿвѣщавь ї҃с҃ (и) рѣ҃ еи. ѡ жено велика ѥ҃
вѣра твоꙗ. бѧди тебѣ ꙗко же хощеши. и ищѣлѣ дщ҃и еѧ[6]
вь тои ча҃[7] —:·—

Начѧтокъ н҃вм оулѣтѹ ·:·

(Еванг. за 1. септ.)

31. Ѥ҃ѿ. вр҃ѣ, вънидe ї҃сь въ каперънаѹмъ, въ гр҃а галилеискы||
л. 70б и бѣ ѹчѧ въ сѧботы. 32. и оу҃жасахѧ сѧ оу҃чнцн[8] его
ꙗко сь властиѧ бе слово его. 33. и вь съ|борищи[9] бѣ чл҃вкь
имы бѣсь[10] дх҃а нечиста. и възъпи гласомь велиемь гл҃ѧ.
34. въстани.[11] чьто есть нама[12] и тебѣ ї҃с҃е назарѧнине. при-
шель еси погѹбити[13] насъ. вѣмь тѧ кто еси сн҃ь[14] бж҃ии.
Лука IV 31—36 35. и запрѣти емоу ї҃с҃ глѧ. прѣмльчи[15] и и҃зи[16] [изнѣго
и поврьгъ и бѣсъ изиде] ѿ[17] него и никакоже не врѣди[18]
его. 36. и бы ѹжасъ на вьсѣхь. и стѧзахѧ сѧ дроугь кь
дроугѹ гл҃ще. что есть слово се. ꙗко властиѧ и силоѧ велитъ
нечистымь дх҃омъ. и исходить.[19]

---

1. А и О нѣма и. 2. това ев. нѣма въ Асем. никакъ. 3. О турьскѧ. 4. О молѣахѧ ѥго глаголѧщи. Вѣроятно е било: молѣхѧть ѥго (или молѣхѧть и) глаголѧще; Путн. наистина стои молѧхоуть ѥго гл. 5. О господни. 6. О дѧщи еи. 7. О томь часѣ. 8. А о оучении ѥго. 9. А и бѣ въ сьньмищи. 10. О имѣы доуха нечиста, А имѣы бѣсъ нечистъ. 11. остани. 12. намъ. 13. погоубитъ. 14. сватыи божии. 15. А помльчи. 16. въ О стои изиде вм. изиди. 17. А изнѣго. 18. не врѣждь ѥго. 19. исходѧтъ.

·:· не҃ .а҃. еу҃е ѿ ме҃а. гл҃а .а҃. еу҃е. з҃ ·:·

(Недѣля първа слѣдъ 1 сept.)

1. Е҃ѡ҃. стоꙗше[1] і҃с при езерѣ генисаретьстѣи.[2] **2.** и видѣ
л. 71а два кораблица[3] стоꙗща || рыгари[4] же ѿшѣше ѿ неѫ плакахѫ
(сѧ) мрѣжа своеѫ.[5] **3.** и влѣзъ же еді҃нъ ѿ корабицъ[6] иже
бѣ симоновъ. мл҃и [и] ѿ земѧ ѿстѫпити[7] мало. **4.** изьлѣзъ[8]
искораблѧ ѹчаше народы҃. **4.** ꙗко же прѣста гл҃ѧ ре҃ (же) къ
Лука. симоноу петрѹ. въниди[9] въ глѫбинѫ и вьмещете[10] мрѣжѫ
V вашѫ въ ловитвѫ. **5.** и ѿвѣщавь симонь (петръ. и) ре҃ емѹ
1-11. наставниче: ѡбноць вьсѧ троуждаше сѧ[11] (и) ничьтоже не
ꙗхомъ[12] по гл҃оу же твоемоу вьврьжемь[13] мрѣжѫ. **6.** и се
сътворъше. и обрѣтошѫ[14] множество рыгь[15] и протрьзахѫ[16]
мрѣжѫ ихъ. **7.** и помѣнѫшѫ[17] прі|чѫстникомь. иже бѣхѫ
л. 71б въ дрѹзѣмь корабли, да пришѣшеи || помогѫть имь. придошѫ
и напльнишѫ[18] ѡба кораблѣ. ꙗко погрѫжати сѧ има, **8.** ви-
дѣвь же симонь петръ. приде къ колѣновома і҃свома гл҃ѧ,
изыди ѿ мне, ꙗко мѫжъ [грѣшьнъ] есмь г҃и. **9.** ѹжасъ бо
одрьжаше и. и въсѣ иже бѣхѫ сь нимь. ѡ ловитвѣ рыбы[19]
ѫже ѧшѫ. **10.** такожѣ же[20] и ꙗкова. [и] ио҃а сн҃а зеве҃ова.
ѫже[21] бѣста обещ'ника симона, ре҃ і҃с къ симоноу.[22] не бои
сѧ. ѿ селѣ чловѣкь[23] бѫдеши ловѧ, **11.** извлѣкьше[24] кораблѧ[25]
на земѧ, и оставльше вьсе. и вьслѣдь его идошѫ.

·:· ѲѪ .в҃. еу҃. ѿ лу҃ ·:·

(Сѫбота втора слѣдъ 1. септемврий).

17. Е҃ѡ҃. вр҃ѣ. бѣ ѹчѫ і҃с. и бѣхѫ сѣдѧще фарисеие и законо
л. 71а оу҃чтли.[26] иже бѣхѫ пришли ѿ вьсѣкожѫ вьси[27] галилеискі || ѫ
и ю҃деискыѫ, [и] ѿ ерл҃ма. и сила гн҃ѣ бѣ исцѣлити[28] ꙗ,
18. и се мѫжие носѧщи на ѡдрѣ чл҃вѣка, иже бѣ ослабень.
искахѫ вънести и положити пр҃|дь нимъ. **19.** и не ѡбрѣтьше

---

1. А стоѣ бѣ исоусъ. 2. А генисаретстѣ, О — ьсцѣ. 3. А кораблѣ. 4. А рыбитви. 5. О плакаахѫ мрѣжѫ своѧ, А плакаахѫ мрѣжѫ. 6. О корабицоу, А корабицю. 7. А възити мало. 8. А и сѣдъ искораблѣ оуч. народы. О и сѣдъ оучаше искораблѣ народы. 9. О възѣди, А въѣди вм. въз. 10. О въметѣте, А въметите. 11. троуждьшесѧ. 12. О ничесоже не ꙗхомъ, А не ѧхомъ ничесоже. 13. А въметемъ. 14. А обѧсѧ, О обѧшѧ. 15. О + мъного. 16. протрьзаахѫже сѧ. 17. помѧнѫшѧ. 18. А исплъниишѧ. 19. рынбъ. 20. А и О вм. же. 21. ꙗже. 22. и рече къ симоноу исоусъ. 23. А отъ селѣ бѫдеши чловѣкы ловѧ. 24. и извезъше. 25. А кораблъ. 26. законооучитеꙗю. 27. А отвъсѣхъ въсии галилеискъ и июдеискъ. 28. цѣлити ꙗ.

Лука V. 17—26.

ѿ кѫдоу вьнестї за кона ради рода,[1] (и) възлѣзьше на храмъ. скозѣ покровъ[2] низьвѣсишѧ и сь ложемъ[3] по срѣ прѣ ісса. 20. и видѣвь вѣрѫ ихь и рече емоу.[4] чл҃вче ѿпоущаѫть ти[5] сѧ грѣси твои. 21. и начѧшѫ помышлѣти книжници и фарисеие гл҃ще. кто сы҃ є ѥже гл҃тъ хоулѧ,[6] кто можетъ ѿпоущати грѣхы҃. тък'мо едїнъ| бь, 22. разоумѣвъ же ісс помышленїа ихъ ѿвѣщавъ (и) рє имъ. что

л 72б

помы҃шлѣете въ срци || хъ вашихъ. 23. что естъ оудобѣе рещи Ослабеномоу ѿпоущаѫть ти сѧ (тебѣ) грѣси твои или рещи въстани и ходи. 24. нѫ да ѹвѣсте ы҃ко власть имѫтъ сн҃ь чл҃вчькы҃[7] на земи ѿпоущати грѣхы҃ и рє Ослабеномоу тебѣ гл҃ѧ. въстани [и] възми ложе свое [и]. иди вь домь свои. 25. и абие въставъ прѣдними въземъ[8] на неже[9] лежаше. и иде въ домъ свои славѣхѫ[10] ба҃. 26. и оужасъ прижтъ в'сѧ. и славлѣхѫ ба҃. и напльнишѧ страха[11] гл҃ще, ꙗко видѣхомь[12] прѣславнаꙗ[13] днь.

·:· Нє҃ .в҃. ѿ лоу҃ ·:· гл҃а .в҃. єу҃е. й ·:·

(Недѣля втора слѣдъ 1. септемврий).

31. Рє҃ гь. ꙗко не[14] хощете да творѧть вамь чл҃вци, и вы творите такожє҃. 32. и аще любите любѧщѫѧ вы. каа вамь хва||ла естъ ибо грѣшници любѧщаѫ[15] любѧть. 33. и аще

л. 73а

бл҃готво|рите бл҃вѧщеи[16] вамь. каꙗ вамъ хвала есть. ибо [и] грѣшници тожє творѧть. 34. [и] аще вь заемъ даете ѿ нихьже чаете въсприжти. каа вамь хвала є ибо грѣшници грѣшникомъ. въ заемъ даеть.[17] да в'спринимѫть равно. 35. обаче любите врагы вашѫ[18], добротворите[19] въ заемъ дадите ничтоже не чаѫще мъзда вашѫ бѫдеть[20] многа. и бѫдете сн҃ове вышнѣго. ꙗко ст҃ь[21] есть. нѫ[22] не възъ бл҃тыѫ [и] излїꙗ, 36. бѫдѣте оубо мл҃тївы[23] ꙗко же[24] [и] ѡц҃ъ вашь мл҃тивъ[25] естъ.

Лука VI. 31—36.

---

1. Подчерт. стои вм. народа ради. 2. А скозѣ скѫдѣлы. 3. А + его. 4. А нѣма емоу. 5. отпоущаѭтъ сѧ тебѣ. 6. А власфимиѭ. 7. А чловѣчъ. 8. А възѧтъ. 9. на нюмѫжи. 10. славѧ бога. 11. страхомь. 12. видѣхомъ. 13. А дивьнаа. 14. ꙗкожи. 15. О + ихъ. 16. благотворѧщинмъ. 17. даѭтъ. 18. А + и 19. А + и. 20. и бѫдетъ мьзда ваша. 21. ꙗко тъ благъ. 22. на. 23. А милосръди. 24. А нѣма. жи. 25. А милосрѣдъ.

·:· Сѫ҃ .г҃. ѿ лу҃ ·:·

(Сѫбота, трета слѣдъ 1. септемврий).

л. 73б 27. Ѥѡ. вр҃ѣ. изиде і҃сс. и оузрѣ мьздоемьца[1] именемъ
левгиѫ. сѣдѧщоу[2] на мытні||ци и рѣ҃ емоу. иди по мнѣ.
28. и оставлъ вьсѧ въстави.[3] иде въслѣдъ его. 28. и
створи чрѣѭ҃ение (се) велико[4] лиу҃гий҃мѧ[5] въ домоу сво-
Лука емоу.[6] и бѣ нарѡ҃ многь мытаръ инѣхь[7] иже бѣхѫ сь
V ними[8] възлежѫще. 30. [и ръпътаахѫ кънижьници и фарисеи
27—32. къ оученикомъ ѥго гл҃ѭще] почто сь мытари и грѣшникіу
естъ пиеть. 31. ѿвѣща[9] і҃сс и рѣ҃ к҃нимь[10] не трѣбоуѫть
зр҃авии врача. нѫ болѧщи. 32. не придохъ призвати праведникы[11]
нѫ грѣшникы на[12] покаѧние.

·:· Нѣ҃ .г҃. еу҃. ѿ лу҃ ·:· гл҃а .г҃. еу҃е. д҃ ·:·

(Недѣля 3. слѣдъ 1. септемврий).

Лука 11. Ѥѡ. вр҃ѣ. идѣше і҃сс въ гр҃а нарицаемьі назаредъ,[13] и
VII снимь идѧхѫ (и) ѹчн҃ци его. и народи[14] мнози. 12. ѩко [же]
11—16. приближи[15] сѧ къ вратомъ градѹ.[16] и се изношахѫ ѹмерьши
л. 74а сн҃ь[17] единочѫды мт҃ри своеи. и та бѣ||в'дова нарѡ҃ же бѣ
многъ сь неѫ ѿ гр҃а.[18] 13. и видѣвь (же) ѫ г҃ь. мл҃осрьдоувавъ[19]
[ьѫ] и рѣ҃ еи не плачи сѧ. 14. и пристѫплъ коснѫ и[20] въ
ѡдръ. носѧщи же сташѫ. и рѣ҃ юноше тебѣ гл҃ѧ въстани,
15. и сѣде мрътвыи. и начѫ гл҃ати [и] въдасть и мт҃ри
его.[21] 16. и приѫть же стра|хъ вьсѣ. и славлѣхѫ бг҃а гл҃ще.
ѩко пр҃рькь великъ[22] въста въ. и н҃а посѣти бг҃[23] людеи своихь.

·:· Сѫ҃ .д҃. еу҃е. ѿ н҃ ·:·

(Сѫбота, четвърта недѣля слѣдъ 1. септемврий).

1. Бь вр҃ѣ. ѿ. хожѫаше і҃сс вь сѫ҃тѫ скозѣ[24] сѣѩниѩ. и вьстрьзахѫ
оу҃чн҃ци его класы. и ѩздѧхѫ[25] истиражще ржками своими.[26]
2. нѣции[27] же ѿ фарисеи рекошѫ имъ. что творите его же

---

1. А мытарѣ. 2. А сѣдѧщъ, О сѣдѧща. 3. въставъ въслѣдъ ѥго иде. 4. А велие. 5. А левгии емоу, О леу"|и ѥмоу. 6. своѥмь. 7. О и инѣхъ, А само инѣхъ. 8. А съ нимъ. 9. А отъвѣщавъ. 10. А рече имъ. 11. род. мн. праведьникъ. 12. въ 13. вм. наинъ. 14. народъ мъногъ 15. А приближишѧ сѧ 16. А града. 17. О оумьрътьь сн҃ь ѥдиночѧдъ, А оумерша сына единочѧда. 18. А и народъ отграда бѣ мъногъ сь неѫ, О и народъ отъ града мъногъ бѣ съ неѫ. 19. милосрьдова ѭ. 20. А коснѫ сѧ. О само коснѫ. 21. А нѣма: и въдастъ и матери его. 22. А и О велии. 23. А господь богъ. 24. О сквозѣ. 25. ѩдѣахѫ 26. А само ржкама. 27. А етери,

не достоить творити, въ сѫботы.[1] **3.** [и] ѿвѣщавъ ї҃сс (и)
л. 74б рѣ҃ к'нимъ[2] || нѣ ли сего чьли есте[3] иже створи дв҃дь. и
егда възьалька (сѧ) самъ. [и] иже сь ними[4] бѣхѫ. **4.** како
Лука вьниде[4] въ храмь[5] бж҃и и хлѣбы прѣдьложеныѩ прими и
VI. ѩстъ и дастъ [и] сѫщимь сь нимь. ихь же не достоѩше
1—10 ѩсти. тькмо ерешмь единѣмь. **5.** и гл҃ше имь ѩко г҃ь есть
сн҃ь чл҃вчьскыи[6] сѫботѣ. **6.** бы҃ же вь дроугѫѩ сѫбота
вьнити емоу вь сьборище[7] и ѹчить. и бѣ[8] чл҃вкъ тоу [и]
рѫка емоу десна бѣ[9] десняѩ соуха. **7.** и назираХѫ [и] книжници
и фарисеи.[10] аще вь сѫботѫ исцѣлить и. да ѡбрѫщѫть
рѣчь на нь. **8.** Онь же вѣдѣше помышлениа ихь и рѣ҃ чл҃вкѹ[11]
л. 75а имѧщомоу соухѫ рѫка. вьстани[12] и стани посрѣдѣ. ѡнь же||
вьста.[13] **9.** ї рѣ҃ к'немоу[14] ї҃сс. вьпрошшѹвы.[15] аще дѡ҃ить вь
сѫботѫ[16] добро сьтворити. или[17] зло сьтворити. дш҃ѫ сп҃ьти
или[18] погоубить и.[19] **10.** и възрѣвъ на в'сѧ рѣ҃ емоу. прострї
рѫкѫ твоѫ. ѡнь же прострѣть и ѹтврьдї сѧ рѫ҃ емоу и бы҃
зр҃ава ѩко и дроугаѩ.

·:· Нѣ҃ .д҃. е҃ѹе. ѿ лѹ҃ ·:· гл҃а .д҃. е҃ѹе. ї ·:·

(Недѣля 4. слѣдъ 1. септемврий).

5. Рѣ҃ г҃ь причѧ сиѫ. изиде сѣѫи сѣѫть семене своего. и
Лука егда сѣѩше. ѡво паде при пѫти. и попрано бы҃. и пьтицѫ
VIII. нб҃ныѩ позобашѫ ѧ[20] **6.** а дроугое паде на камени. и про=
5—15. зѫбе[21] и оусѫше. зане не имѣше влагы'и. **7.** а дроугое паде
посрѣ҃ трьниѩ. и възрасти[22] трьние и подави е, **8.** а дроугое
л. 75а паде на земи добр҃| и прозѧбе[23] и створи плѡ҃ сто || рицеѫ.
9. въпрашѫѫхѫ же [и] ѹчн҃|его гл҃ше. что е҃ причѫ сиѫ.
10. Онь же р҃е имь. вамь дано е҃ вѣдѣти таины цр҃твиа
(нб҃наго) бж҃иѧ а прочимь вь прича҃. да видѧщеи не видѧть и
слї|шѫще[24] не разѹмѣѫть.[25] **11.** е҃ же прї|чѧ сиѫ. сѣмѧ е҃
сл҃о бж҃е. **12.** а иже при пѫти сѫть слы'шѫщеи потом'же
приде диѩволь. и вьзметь сл҃о ѿ ср҃ць и҃. да не вѣры ем'ше
сп҃ени бѫ҃ть. **13.** а иже на камени. егда слышѫтъ сь радо=

---

1 А въ сѫботѫ. 2. А нѣма къ нимъ. 3. А есте чьли. 4. съ ними. 5. А нѣма вьниде. 6. А и О въ домъ божии. 7. А чловѣкъ. 8. А въ сьньмище. 9. оучити. 10. О рѫка ѥмоу десьнаѩ бѣ соуха. 11. А нѣма и фарисеи. 12. мѫжеви. 13. А въ ставъ и стани. 14. въставъ ста. 15. рече же исоусъ къ нимъ. 16. вм. въпрошѫ въ. 17. А въ сѫботъ, О въ сѫботы. 18. А ли. 19. погоубити. 20. А и О ѥ. 21. прозѧбъ оусъше. 22. вм. възрасте. 23. прозѧбъ. 24. А нѣма слышѧще. 25. А + срьдцемъ.

стиж (и) приѥмжть слово бїе.[1] и се и[2] корение не имж иже
въ вр҃мѧ вѣрж емлеть. и вь вр҃мѧ напасти ѿстѫпажтъ.|
14. а падьшее въ трьние си сѫтъ| сьышавъшеи и ѿ печали и о
л. 76а бр҃тьстви[3] и сластьми[4] жи|тенскїми. ходѧще подавлѣжть сѧ.
и не до врьха плода творѧтъ. **15.** а иже на земи добрѣи.[5]
си сѫть иже добрымь срцемъ и клг҃ымь. слїшѫще слово
(и) дръжѫть (ж). и плѡ творѧть вь трьпѣни сии гл҃ж въз=
гласи. имѣжи ѹши слышати да слїшить.

·:· Сѫ҃ .є҃. єѵ҃. ѿ лѹ҃ ·:·

(Сѫбота 5. слѣдъ първи септемврий).

1. Бѡ҃. вр҃. вьниде їс҃ въ капер'наоу҃мъ. **2.** сьтникоу же
Лука чѣкоемоу[6] рабь болѣи оу҃мираше. иже бѣ емоу чистень.[7]
VII **3.** слїшав'ше[8] ѡ їс҃ѣ, (и) посла к немоу старьцѧ. иѹ҃еискы[9]
1—10. мл҃ѣ его[10] да пришѣ сп҃еть ра҃| его. **4.** ѡни же пришьше къ
л. 76б їс҃оу мл҃ѣхжть и тьщно гл҃ще. ꙗко дѡ҃ень є҃. еже аще| даси
емоу. **5.** любить бо ѫзыкъ нш҃ь. и съборище[11] тъ съза҃
намъ. **6.** їс҃ же идѣше съ ними. и еще же емоу[12] не далече
сѫщоу ѿ домоу. посла кь немоу сьтникъ. и[13] дроугь҃и[14]
гл҃ѧ[15] гн҃ не движи ми.[16] нѣсмь бо дѡ҃ень да подь кровъ
мои вьнидеши. **7.** тѣмь же и[17] себе дѡ҃ина не[18] створихь прити
к тебѣ, нж рьци сл҃омь[19] исцѣлѣеть ѡтрокъ мои. **8.** ибо
азъ чл҃вкь[20] есмь пѡ҃ властели оу҃чиненъ. имѣж[21] пѡ҃ собож
воиньї. и [глаголѭ] семоу иди[22] идеть. и дрѹгомѹ приди[23]
придетъ. и рабѹ моемоу сьтвори се и сьтворитъ. **9.** и слыша[24]
л. 77а їс҃ь се и ѹдиви сѧ емоу, и ѡбращь сѧ послѣдѹѫщомѹ народоу.|
(и) рє҃. гл҃ѧ[25] вамь. ни вь иср҃ли[26] толикы вѣры ѡбрѣтохъ.
10. и вьзъ|вращьше сѧ вь домь посланї|и ѡбрѣтохомъ[27]
болѧщаго раба исцѣлѣв'ша.

---

1. А и О нѣматъ божию. 2. О сии, А си. 3. А богатъства, О є—вии. 4. А и сласти житенскъиѧ. 5. А на добрѣ земли. 6. А стѣроу. 7. А чьстенъ, О чьстьнъ. 8. слъшавъ же. 9. А людскъиѧ. 10. А молѧ и. 11 А сьнъмище. 12. А + идѫщю съ ними. 13. А и О нѣма и. 14. А дроугаго. 15. А + емоу. 16. не движи сѧ. 17. А и О ни. 18. А и О нѣма не. 19. О и исцѣлѣютъ. 20. А азъ бо чловѣкъ есмъ. 21. А и имѣѭ. 22. А и О + и. 23. А и О + и. 24. А слъшавъ же се исоусъ, О и слъшавъ се ис. 25. А аминъ глаголѭ. 26. въ израили. 27. вм. обрѣтошѫ.

·:· нє҃ .є҃. ѿ лꙋ҃ ·:·

(Недѣля 5. слѣдъ първи септемврий).

19. Рє҃ гдь. чл҃вкъ нѣкои[1] бѣ богатъ. и ѡблачаше сѧ въ
поръ|фирѫ, и въ висонь[2] веселѧ сѧ, на въсѣкыи дн҃ь свѣтелъ[4]
Лука XVI 20. ници[4] же бѣ етеръ[5] именемь лазарь. иже лежаше при
вратѣхъ его гноень. 21. и желаѫ[6] насытити сѧ ѿ кроупиць
19—31. паѫщихъ ѿ трапезы богатаго, ни[7] п'си приходѧтъ[8] и ѡбло-
бызахѫ гнои его. 22. и[9] бы҃ же оумрѣть[10] нищомоу, и несеноу
бити анг҃лы на лоно аврамлѧ, (и) оумр҃ же и[11] ба҃ты. и по-
л. 77б гребошѧ и.[12] 23. и въ|зв҃е ѡчи свои въ адъ въ мѫкахъ,
(и) оу҃зрѧ аврама изь дал҃е. и лазара на лонѣ его. 24. и тьи
вьзглашъ и рє҃. ѡч҃е авраме помл҃оуи мѧ. и послї лазара. да
ѡмочить конецъ прьста своего вь водѣ. и ѹстоудїть ѫзыкь
мои. ꙗко стражѫ въ пламени семь. 25. рє҃ же емоу аврамь.
чѧдо помѣни ꙗко въсприжлъ еси[13] блг҃аа въ животѣ твоемь.
и лазаръ також҃е злаꙗ. нн҃ѣ же (ѹже) ѹтѣшаеть сѧ зє҃.[14] а
тьі стражѣши. 26. и надь вьсѣми сими. межоу вами и нами
пропастъ велиꙗ оутвръди сѧ. ꙗко да хотѧщеи минѫти ѿ
сѫдоу кь вамъ[15] не възмогѫть. ни же ѿтѫдоу[16] кь намъ
л. 78а приходѧть. 27. рє҃ же мл҃ѧ тѧ || оу҃бо ѡч҃е. да [и] послеши
вь домѹ ѡц҃а моего. 28. имамь же .є҃. братеи[17] ꙗко да свѣ҃-
тельствоуѫть имъ. да не и ти придѫть вь[18] мѣсто се мч҃ное.
29. гл҃а же аврамъ. имѫть моисеꙗ и пророкы[19] да послоу-
шѧѫтъ ихь. 30. онь же рє҃. ни ѡч҃е авраме. нѫ аще [къто]
ѿ мр҃твы҃ идетъ к нимъ покаѫть сѧ. 31. рє҃ же. аще
моисиꙗ и пр҃кы҃ не послоушаѫть ни аще кто ѿ мр҃твыхъ
в'ск҃неть, вѣры҃ не имѫть.[20]

·:· Сѫ҃ .ѕ. єу҃е. ѿ лоукы҃ ·:·

(Сѫбота 6. слѣдъ първи септемврий).

Лука VIII. 16. Рє҃ гь своимь ѹчнк҃омъ[21] нї|ктоже свѣтильника възь-
жегь. покрїваеть его[22] съсѫдомъ, или по҃ ѡдрь[23] полагаеть.[24]
л. 78б нѫ на свѣтї|льникъ[25] възлагаеть да || въходѧщеи видѧть

1. А етеръ. 2. А вусъ, О вус'съ. 3. О свѣтьло, А свѣтъло. 4. А оубогь. 5. тъй и О. 6. А желаше. 7. А и О нъ. 8. приходѧще. 9. А и О нѣма и. 10. оумрѣти. 11. О нѣма и. 12. А погрѣсѧ и въ адѣ. ст. 23. и възведъ очи свои съ въ мѫкахъ; О погребошѧ и. ст. 23. и съ въ адѣ възведъ же очи свои съ въ мѫкахъ. 13. О + тъ. 14. А сьде оутѣшаетъ сѧ. 15. отъ сѫдоу къ вамъ нѣма въ А. 16. А тѫдѣ. 17. А и О братиѭ. 18. А и О на мѣсто. 19. пророкъ. 20. А не имѫтъ вѣръ. 21. А нѣма своимъ оученикомъ. 22. А и. 23. А подъ одромъ. 24. А + и. 25. А и О свѣщьникъ.

свѣть. 17. нѣ бо таино еже не ꙗвить сѧ, ни оутаено еже
не бѫдетъ познано. и вь ꙗвление придеть. 18. блюдѣте сѧ
ѹбо како слышите. иже бо имать дать сѧ емоу. иже[1] не
Лука VIII 16–21. имѫтъ да не мнить сѧ имѣѫ. ѿемлеть сѧ ѿ него.[2] 19. при-
дошѫ же кь немоу мти и братиѫ его, и не можахѫ бо бе-
сѣдоувати (к'немоу) нарѡмъ. 20. и възвѣстишѫ емоу глще.
ѣко[3] мти твоꙗ и братиѫ твоѫ вьнеи[4] стожть. видѣти тѧ
хотѫще. 21. ѡнь же ѿвѣщавъ (и) рє кь нимь.[5] мти моѫ и
братїѫ моѫ си сѫть слышѫщеи сло бжїе [и] хранѫще [ю].

Нє. л. єу. ѿ лу гла. л. єу. а ·:·

(Недѣля 6. слѣдъ 1. септемврий).

л. 79а 27. Єѡ вр. ишьшоу їсви на земѧ гадариньскѫѧ, срѣте||
и мѫжъ нѣкои ѿ гра. иже имѣ[6] бѣсы ѿ лѣ многъ. и въ
ризѫ не ѡблачаше сѧ, и вь храмѣ не живѣше. нѫ въ гро-
бѣхь 28. ѹзрѣвь же їса, възъпиивь прїпаде кь немоу. и
Лука VIII 27–39. гласомь великымь[7] рє. что є мнѣ и тебѣ їсе сне ба вышнѣго,
мла ти сѧ не мчи мене, 29. прѣщааше бо дхоу[8] нечтомоу.
изити ѿ чл̑вка, ѿ многь бо лѣть[9] въсхыща[10] и. и вѧзахѫть
и ѫзи[11] желѣзними, и пѫти стрѣгѫщеи, и растрьгаѫ ꙗзы.
гоньїмь бываашe бѣсомъ. скозѣ поустинѫѧ.[12] 30. въпроси же
їсс гла. како[13] ты имѧ є. ѡнь же рє легеѡнь. ꙗко бѣси
л. 79б мнози вьнидошѫ вь нь. 31. имолѣхѫть и. да не по||велить
имъ вь безнѫ ити. 32. бѣ же тоу стадо свиное,[14] (и)
много пасомо въ горѣ. и мл̑ишѫ и да повелить имъ вь
ты[15] вьнити и повелѣ имь.[16] 33. исчезошѫ[17] бѣсы изь[18]
чл̑вка, и вьнидошѫ въ свїниꙗ. и оустрьми сѧ стадо по
врѣгѹ въ езеро [и] истопе. 34. вїдѣвьши же пасѧщи и
[бывъшеѥ] ѹбѣжашѫ, и възвѣстишѫ вь градѣхь[19] и вь
селѣхъ. 35. [и] изидо||шѫ и видѧть[20] бывьшаго,[21] и придошѫ
къ їсви. и ѡбрѣтошѫ сѣдѧща чл̑вка, изнего же изыдошѫ
бѣси. ѻпльчена[22] и съмыслѧща при ногѹ їсвоу. и ѹбоꙗшѫ.[23]

---

1. А а иже, О и иже. 2. А а иже не иматъ и еже мнитъ сѧ имъ и то
възѧто бѫдетъ отъ него; О и иже не иматъ и ꙗже мьнитьсѧ имѣꙗ отъиметъ
сѧ отъ нюго. 3. А нѣма ꙗко. 4. вънѣ. 5. А имъ. 6. А имѣаше. 7. А велиемъ.
8. А и О доухови. 9. А мъногъ бо лѣтъ. 10. А похытааше и. 11. А и О жжи.
12. поустынѫ. 13. О чьто ти ꙗ имѧ. 14. А и О стадо свинии. 15. А нѣма въ
ты. 16. А нѣма имъ. 17. ишьдъше. 18. отъ чл̑вѣка. 19. А въ градѣ. 20. О
видѣти. 21. О бывъшеѥ. 22. облъчена. 23. Слѣднитѣ два стиха (36 и 37) лип-
суватъ въ А.

36. и възвѣстиⷭшѫ же имъ. видѣвшеи како сп҃ѧ,[1] сѧ бѣсноувавы. 37. и млѣшѫ и весь нарѡ҃, обла||сти гергюсиньскїѫ,
л. 80а
ѿити ѿ нихъ. ѣко страхомь великымь одръжими бѣхѫ, ѡнь же влѣзе[2] въ кораблъ и възврати сѧ, 38. млѣше же сѧ емоу мѫжие изнегоже[3] изидошѫ бѣси[4] да бы сь нимь быль. ѿпꙋстї же [и] ї҃с глѧ. 39. възвратїсѧ въ домь твои. и повѣда[5] е҃лико сътвори б҃ь [и] иде по в'семоу градꙋ и проповѣдаѫ[6] елико сътвори емꙋ ї҃с.

·:· Сѫ҃ .з. еу҃. ѿ лу҃ ·:·

(Сѫбота 7. слѣдъ първи септемврий).

Лука IX. 1—6.

1. Ѥѡ҃. вр҃. съзва[7] ї҃с ѡба на десѧте оу҃чнка своꙗ, и да|сть имь силѫ и вл҃сть на вьсѣхь бѣсѣхъ. и недѫгї| (и) цѣлити 2. и посила ѫ[8] проповѣдатї цр҃тво[9] бж҃ие, исцѣлити болѧщѧ.
л. 80б
3. и рѣ҃ к'нїмь, ничтоже[10] възмѣте|| на пѫти. ни злата.[11] ни рини хлѣба. [ни сьребра] ни двою ризоу имѣти. 4. и вь ньже домъ вьнидете тоу пр҃бываите. и ѿ тѧдꙋ исходите. 5. [и] елико не примѫть васъ исходѧще ѿ гр҃а сего, и[13] прахъ ѿ ногь вашихъ ѿтрѧсѧте вь свѣ҃ние на нѧ. 6. исходѧще же прихождахѫ[14] скозѣ в'си. бл҃говѣствоуѫще исцѣлѣѫще[15] въсѫдоу.

·:· Нѣ҃ .з. еу҃е. ѿ лоу҃. гл҃ .з. еу҃е. в҃ ·:·

(Недѣля 7. слѣдъ първи септемврий).

Лука VIII 41—56.

41. Ѥѡ҃. вр҃. чл҃вкь нѣкои[16] приде къ ї҃сви, именемъ аи҃ръ. тьи[17] кнѧзъ сьборищоу[18] бѣ. и падь при ногоу ї҃своу. молѣше и вънити въ домь свои. 42. ꙗко дщ҃и единочѫда емоу бѣ ꙗко двою на десѧте лѣтоу. и та оу҃мира||ше. и егдаже идѣше народи оу҃гнѣтаахѫтъ и. 43. и жена[19] сѫщи въ
л. 81а
точение крьве ѿ двою҃ на десѧте лѣтꙋ, ꙗже врачемъ изл҃вьши в'се имѣние свое. [и] ни. ѿ едїного [же] можеть[20] ицѣлити, 44. прикоснѫв'ше сь зади и пристѫплъше[21] в'скраи[22] ризѣ его. и абие ста источникь[23] крьве еѫ. 45. и рѣ҃ ї҃с. кто есть коснѫвы сѧ мене[24] ѿметаѫщим'же сѧ (имъ) вьсѣмь. и рѣ҃ петрь иже бѣ[25] сь нимь наставьниче народи ꙋгнѣтаѫхѧ[26] тѧ.

1. спасе сѧ. 2. влѣзъ. 3. мѫжь изъ нюгоже. 4. А бѣси изидѫ. 5. повѣдаи. 6. А повѣдаѭ. 7. А призъвавъ. 8. посъла ѭ. 9. О царьствию. 10. А + ни. 11. ни жьзла. 12. ни пиръ ни хлѣба. 13. А и О нѣма и. 14. прохождахѫ. 15. А и цѣлѧще, О и исцѣлѧѭще. 16. А етеръ. 17. и тъ. 18. сънькмищоу. 19. А и се жена. 20. може. 21. пристѫпльши съ зади коснѫ сѧ. 22. въскрилии. 23. А течение, О токъ. 24. А и рече Исоусъ: къто прикоснѫ сѧ мнѣ. 25. и иже бѣхѫ. 26. А оутискаѭтъ тѧ и гнетѫтъ, О оугнѣтаѭть тѧ и гнетѫть тѧ.

и гл҃еши кто є҆ коснѫвы[1] сѧ мнѣ. 46. і҆с же рє҃. нѣкто
прикоснѫ сѧ мнѣ.[2] азъ бо чюхъ силѫ изышьшоу изъ мнє.
47. видѣв'ши же жена ꙗ҆кѫ| не оу҆таи сѧ, приде трепещѫщи
л. 81б и падьши[3] пр҃ѣ нимъ. || за нѫже выгнѫ коснѫ[4] сѧ имъ.[5]
повѣда прѣдь вьсѣми лю҃ьми[6] ꙗко исцѣлѣ абие. 48. ѡнь[7]
же рє҃ еи, дръзаи дщи вѣрѫ твоꙗ спет'тѧ[8] иди въ мирь.
49. и еще же емоу гл҃ѧщоу. приде нѣкыи[9] ѿ сон'нагога.[10]
гл҃ше[11] емоу. ꙗко оумрє҃ дщи твоа. не движи ѹчт҃лѣ. 50. і҆с
же слышавь. ѿвѣща емоу гл҃ѧ. не бои сѧ тьк'мо вѣроуи. и
спена бѫ҃ть. 51. пришь же вь домь и не да вьнити сь собоѫ
ні|комѹже[12] тькмо петроу и ѻ҃ноу. и҆ и҆ꙗ҃ковѹ. и ѡц҃у отро҃-
вици и мт҃ри. 52. рі҃даѫхѫ же вьси и плакахѫ сѧ еѫ. ѡнь
же рє҃. не плачі҃те сѧ. не҃ оумрьла двц҃а нѫ спить. 53. и
л. 82а рѫгаѫхѫ емоу гл҃щє.[13] ꙗко| ѹмреть. 54. оньже изгна всѧ
вънь.[14] и емь ѫ за рѫ҃ възгласи и[15] гл҃ѧ. ѡтроковице
въстани. 55. и възврати сѧ дх҃ъ еѫ. и абие[16] в'скрсе. и
повелѣ дати емоу[17] ꙗсти. 56. и ѹжасоста сѧ родителѣ его[18]
ѡнь же запрѣти има, никомоуже не[19] повѣдати быв'шаго.

·:· Сѫ҃ .г҃. єѹ҃е. ѿ лоу҃ ·:·

(Сѫбота 8. слѣдъ първи септемврий).

Лука IX 37—43. 37. Єѡ҃. вс҃. шьшоу і҆ссви съ горы срѣте и нарѡ҃ многь.
38. и се мѫжъ из'народа възьпи гл҃ѧ. оу҆чт҃лю мл҃ѧ ти
сѧ[20] призри на сн҃ь мои.[21] ꙗко единочѧдъ[22] ми есть. 39. и
се дх҃ъ емлеть и вьнезаꙗпѫ въпиетъ трѹжаєт сѧ[23] съ
пѣнами. и едва ѿході҃ть ѿ него ськроушаѫ и. 40. и мл҃ихь
л. 82б сѧ ѹченикомъ твоимъ, да ижєнѫ||ть и. и не възмогошѫ.
41. ѿвѣщавъ же і҆с҃с и рє҃. ѡ роде невѣрни развращены.[24]
доколѣ бѫ҃ вь вась. и трьплѧ вы. приведи ми сн҃ь свои[25]
само. 42. и еще же грѫщоу емоу. повръже и бѣсъ и стрѧсе и.
запрѣті҃ же и|і҆с дх҃оу нечистомоу. и исцѣли ѡтрока, и въдасть
и ѡц҃оу[26] его. 43. дивлѣхѫ же сѧ въси, ѡ величиꙗ[27] бж҃ѧ.

---

1. А прикоснѫвъ сѧ м'нѣ. 2. прикоснѫ сѧ мънѣ нѣкъто. 3. А трепещѫщи припаде и падъши, О трепещ. приде и падъши. 4. А прикоснѫ сѧ. 5. ꙗмь. 6. А и О + и. 7. А исоусъ же. 8. спасе тѧ. 9. А етеръ. 10. О архисунагога. 11. глаголѧ. 12. А не да никомоуже вън. съ соб. 13. вѣдѫще. 14. О изгънавъ вънъ вьсѧ, А изгъна вънъ вьсѧ. 15. А тука е ѭ. 16. и въскръсе. 17. ꙗи. 18. ꙗь. 19. А нѣма не. 20. А молѭ тѧ. 21. А на сына моего. 22. А иночадъ. 23. пржжаютъ сѧ. 24. невѣрнъ и развращенъ. 25. А сынъ твои. 26. А матери. 27. О о величьствии божии, А о величии божии.

·:· нє҃ .г҃. єѵ҃є. ѿ лѵ҃. г҃ .г҃. єѵ҃. г҃ ·:·

(Недѣля 8. слѣдъ 1. септемврий).

25. Ки҃ вр҃. закон҃никъ нѣкои приде къ і҃сви искушаѫ и[1] глѧ. оу҃чтлю что сътворѧ[2] животъ вѣчныи[3] наслѣдъствоуѫ.[4] 26. ѻ҃нь же р҃е кнемоу, въ законѣ чьто писано ѥ҃сть. како
л. 83а чьтеши. 27. ѻ҃нь же ѿвѣща|въ и с҃е, възлюбиши г҃а бг҃а своего, въ [сѣмь] ср҃цемь своимь[5]. и въсеѫ дш҃еѫ своеѫ[6]. и въсѣмь помішлениемъ своимъ[7] и ближнѣго[8] своего, ꙗ҃ко[9] самь сѧ. 28. р҃е же емоу.[10] право ѿтвѣща. се твори[11] и живъ бѫдеши.
Лука 29. Онь же хотѧ ѻ҃правдыти сѧ самь. р҃е къ і҃сви. [н] кто
X. есть ближнѝ[8] мои҃. 30. ѿвѣщавъ[12] же и[соусъ] р҃е. чл҃вк[ъ нѣк]ы
25—37. исьхожаше ѿ ерл҃ма, въ ерихонь и въ разбоиникы вьпаде иже и съвлькьше[13] елѣ жива сѫща. 31. по приключению[14] же иереи нѣкыи[15] сьхожаше пѫтемь тѣмъ. и видѣвъ и[16] мимо иде. 32. такожѐ и леѵ҃ить. быи въ на томь[17] мѣстѣ, пришѣ и видѣвъ[18] мимоиде, 33. самарѣнинь же нѣкыи[13] градыи
л. 83б приде на|дъ нь и видѣвъ и мл҃ср҃оува. 34. и пристѫпль ѡвѧза строупы его [и] възливаѫ ѡлѣи вино. вьсади[19] же и на свои скотъ. при|веде и въ гостьницѫ,[20] и прилежѫ имъ. 35. и на оу҃тріꙗ ишѣ и възмѧ[21] два сребрьника,[22] и дасть гостьникоу[23] и с҃е ꙗмоу прилежи имъ. и еже аще приижди-виши, азъ егда възвращь[24] сѧ въздамъ ти. 36. кто ѹбо ѿ тѣхъ трии ближни[25] мнить сѧ бі|ти. въпадъшомоу въ разъбоиникы. 37. ѡнь же с҃е. сьтворивы мл҃тъ съ нимь. р҃е же емоу і҃сс. иди и ти (и) сьтвори[26] такожѐ.

·:· сѫ҃ .д҃. єѵ҃. ѿ лѵ҃ ·:·

(Сѫбота 9. слѣдъ 1. септ.).

57. Ки҃ вр҃. бы идѧщоу ії҃сви по пѫти· и р҃е етеръ[11] к'немоу.
л. 84а идѫ по тебѣ. ꙗмо||же колиждо грѧдеши.[27] 58. і҃сс же р҃е емоу.[28] лиси[29] ꙗзвины имѫть и пьтицѫ небесныѫ гнѣзда а

1. А и О + и. 2. А и О сътворь. 3. А живота вѣчьнаго. 4. А наслѣдоуѭ. 5. А от всего ср҃ца твоего. 6. А нѣма своеѭ. 7. А и от всего помишленнѣ твоего. Прѣди това пропуснато: и въсеѭ крѣпостиѭ своеѭ О, или: от въсеѭ крѣпости твоеѭ А. 8. А искрънѣаго своего, О бл. твоюго. 9. А ꙗко и. 10. А + исоусъ. 11. А сътвори. 12. А отъвѣща ис. и рече. 13. А + и ꙗзвъ възложиша нань отидѫ оставльше и; О + и ꙗз. възл. отидоша ост. и. 14. по приключаю. 15. А етеръ, както и горѣ: чловѣкъ етеръ. 16. О нѣма и. 17. А на томьжде. 18. А + и. 19. въсаждь. 20. А гостиньницѫ, О гостиницѫ. 21. А въземъ, О иземъ. 22. А пенѧза. 23. А гостиньникоу. 24. възвращѫсѧ 25. А искрьнии стои слѣдъ бъти. 26. твори. 27. А идеши. 28. и рече ꙗмоу исоусъ. 29. О лисицѧ.

сн҃ь ч҃вчь[1] не имѫтъ где главы҃ поклонити, **59.** р҃е [же] къ[2]
дроугомоу ходи вьслѣдь мн҃е. ѡнъ же р҃е гн҃. повели ми при-
Лука шьшоу[3] погрестї[4] ѡц҃а моего. **60.** р҃е же емꙋ і҃сс. Оставї мртвы҃ѫ
X. погрестї своѫ мрт҃вцѫ. тыи же шь вьзвѣщаѫ[5] цр҃ствие бж҃ие.
57—62. **61.** и р҃е[6] дроугыи. идѫ по тебѣ гн҃. древле же повели ми
ѿвѣща(ва)ти ми сѧ иже сѫть вь домоу [мое]мь. **62.** р҃е же
і҃сс къ немоу.[7] никто же вьзложи[8] рѫкь҃ своеѫ на рало.[9] и зрѧ
вьспѧть оу҃правлень є҃ вь цртво[10] бж҃ие.

·:· не҃ .д. еу҃е. ѿ лоу҃ ·:· г҃а .а҃. еу҃е. д҃ ·:·

(Недѣля 9. слѣдъ 1. септемврий).

л. 84б **16.** Ре҃ г҃ь причѧ сиѫ. чл҃вкоу нѣкоемоу[11] ꙋгобьзи сѧ || нива.
17. и помышлѣше[12] вь себѣ [глаголѧ] что створѫ ꙗко не
имамь где събрати плодъ моихь. **18.** и р҃е се створѧ. разорѧ
Лука житницѫ моѫ. и большоу[13] съзиѫ. и сьберѫ тꙋ житиа
XII. моꙗ вьсѣ[14] и доброе[15] мое. **19.** и рекѫ дш҃и моеи. дш҃ѫ[16]
16—21. имаши много добра. лежѫщи на лѣта многа. почиваи ꙗ҃жь
и пии весели сѧ. **20.** р҃е же емоу б҃ь. безоу҃мне вь сиѫ нощь
дш҃ѫ твоѫ исгѧзаѫ[17] ѿ тебе. [а] ꙗже ꙋготова комꙋ бѫ҃ть.
21. како[18] сьбираѫ и себе.[19] а не вь[бога]б҃атѣѫ. и си гл҃ѧ
възгласи. имѣѫи ꙋши слы҃шати да слышить.

·:· с҃ѫ. г҃ ·:· еу҃е ѿ лу҃ ·:·

(Сѫбота 10. слѣдъ 1. септ.).

л. 85а **19.** Ре҃ г҃ь своимь оу҃чн҃комь.[20] се дахъ вамь власть [настѫ-
пати] на зьмиѧ и на скорьпиѫ и на || въсѧ силѫ вражиѫ[21]. и
ничтоже вась не врѣдитъ. **20.** ѡбаче о семь не рꙋ҃ите сѧ.
Лука ꙗко[22] дс҃и вамь повиноуѫть сѧ. роу҃ите же сѧ[23] ꙗко имена
X. вашѫ написана сѫть на нб҃сехь. **21.** вь тои ч҃а възроу҃ва сѧ
19—21. дхомь і҃сс и р҃е. исповѣдаѫ сѧ тебѣ[24] ѡче г҃и и небеси и земли.
ꙗко ꙋтаиль еси ѿ прѣмѫдрыї и разꙋмнь[25] и ѿкрїль еси[26]
младен'цемь еи ѡче. ꙗко тако бь҃ благоволение пр҃ѣ тобоѫ.

---

1. О чьловѣчьскы. 2. О нѣма къ. 3. А прѣжде шедъшоу, О дрѣвлѣ шьдъшоу. 4. погрети. 5. възвѣщаи. 6. А рече же др., О рече же и др. 7. О рече же ѥмоу. 8. възложь. 9. А орало. 10. О цр҃ствиѥ. 11. А ѥтероу, О + богатоу. 12. А и мышлѣаше. 13. О большѧ, А большѫ. 14. вьсꙗ жита моꙗ. 15. О благаꙗ моꙗ. 16. доуши. 17. истѧзаѫтъ. 18. О тако, А тако вьсѣкъ — 19. О въ себѣ. 20. О оучеником свонмъ, А къ оуч. св. 21. О врагоу. 22. А + и. 23. А + паче. 24. О ти. 25. А отъ прѣмѫдръ и разоуменъ, О отъ прѣмѫдрыхъ и разоумьнъ. 26. А и отъкръ сни, О и откръ сѧ.

Се же чти еѓа вѣжѫть чл҃вка зли чл҃вци. ·:·
нѣ. .ї. еу҃е. ѿ лоу҃. гл҃а .в. еу҃е. є҃ .:—
(Недѣля 10. слѣдъ 1. септ.)

10. Ѥ҃. вр҃м. бѣ ї҃с 8чѧ на единомь ѿ соньмищь[1] вь
сѫ҃тахъ.[2] **11.** и се жена дх҃ь имѧщи недѫжны. и҃. лѣть и
л. 85б бѣсь лѫкав'.|[3] (и) не могѫщи вьсклонити сѧ | ѿнѫдъ.
12. 8зрѣвь же ї҃с. пригласи ѫ[4] и р҃е еи. жено ѿп8щена еси
ѿ недѫга твоего. **13.** и възложи на нь[5] рѫцѣ абие. и[6] про=
Лука стре сѧ и славлѣше бг҃а. **14.** ѿвѣщавь же соун'нагогь.[7] недѫ=
XIII. гоуѫ[8] зане вь сѫбота исцѣли[9] ї҃с гл҃шѧ[10] народ8 .г҃. дн҃и
10—17. есть въ нѧже до҃итъ дѣлати. въ тыї 8бо приходѧщеи цѣ=
лите сѧ. а не вь дн҃ь сѫботны. **15.** ѿвѣщавъ же кь немѹ
гь҃. и р҃е.[11] кьѫ҃о вась вь сѫбота не ѿтрѣшаеть[12] ли вола
своего или ѡсѫ҃ ѿ ꙗслеи и воль[13] напаеть.[14] **16.** а сиѫ[15]
дщ҃ере аврамлѧ сѫщѫ| ѫже свѧза сотона, се (и) .и҃. л҃ѣ. не
л. 86а до҃ꙗше[16] ли раз҃рѣшити еѫ ѿ ѫзы сиѫ. вь дн҃ь сѫ||ботныи.
17. и си гл҃щоу[17] стыдѧхѫ҃ вьси противѧщеи[18] сѧ емоу и вьси
людїе радоувахѫ сѧ о вьсѣхъ слав'ныхь бываѫщихъ ѿ него.

·:· сѫ҃ .а҃і. еу҃. ѿ лу҃ ·:·
(Сѫбота 11. сл. 1. септ.)

Лука **32.** Р҃е гь҃ не бои сѧ малое стадо, ꙗко изволи[19] ѡц҃ь вашъ
XII. дати вамь цр҃тво.[20] **33.** продадите имѣниꙗ вашѫ. и дадите
32—40. мл҃тынѧ, (и) створите себѣ влагалище неветьшаѫще скровище[21]
неоскѫдное[22] на нб҃ехь. идеже тать не приблї|житъ[23] сѧ. ни
тлѣ тьлить. **34.** идеже [бо] є҃ скровище ваше тоу и ср҃ца[24]
вашѫ. **35.** бѫ҃ть[25] чрѣсла вашѫ прѣпоꙗсана. и свѣтилъ|ници
горѧще. **36.** [и] вы по҃бни (бѫдете) чл҃вкомь. чаѫщимь гь҃а
л. 86б своего. кога҃ вьзвратить сѧ || ѿ брака, да пришьш8 и тлькь=
нѫвъшоу. абїе ѿвръзоста сѧ[26] емоу. **37.** бл҃жени рабї| тьи.
ѫже пришь҃ и ѡбрѧщеть гь҃[27] бьдѧща. амн҃ь гл҃ѧ вамь. ꙗко
прѣпоꙗшетъ ѫ[28] и посадить ѫ. и минѫвь послоужить имъ.

---

1. О съборищь. 2. въ сѫботы. 3. и бѣ сълѫка. 4. А и О ѭ стои слѣдъ оузрѣвъ же. 5. на нѭ. 6. и абиѥ. 7. О архисунагогъ. 8. негодоуѭ. 9. А + ѭ. 10. глаголааше. 11. А отъвѣщавъ же емоу господь рече лицемѣри, О отъвѣща къ немоу гь и рече лицемѣри. 12. О не отрѣшитъ ли. 13. О и ведъ, А и ведетъ. 14. А напаꙗтъ. 15. сиѭ же. 16. О не подобааше ли. 17. + ѥмоу. 18. противлѧѭщеисѧ. 19. благоизволи. 20. цр҃ствиѥ. 21. О влагалища неветшаѭща, А вл-ща нетлѣѭща. 22. О съкровище неоскѫдѣѥмое, А съ-ще неоскѫдѣещее. 23. не приближаетсѧ. 24. О ср҃це ваше бѫдетъ. 25. О да бѫдѫтъ. 26. отвръзѫтъ. 27. А поꙗшетъ сѧ. О прѣ=поꙗшетъ сѧ. 28. А ꙗже гь҃ обрѧщетъ, О ꙗже пришьдъ гь҃ обр.

38. любо въ второе[1] (и) любо вь третое[2] стражѫ. придеть и ѡбрѧщетъ тако. бл҃жени сѫтъ[3] раби тъи. **39.** се же вѣ҃ти.[4] [ꙗко] аще бы҃ вѣ҃лъ гн҃ь храма[5] въ кои ч҃а тать придеть. бьдѣль ꙋбо бы҃ и не бы ѡставилъ[6] пѡ҃копати[7] храма[8] своего. **40.** и вы҃ бѫдѣте готови. ꙗко вь ньже ч҃а не мните. сн҃ь чл҃вч҃кы҃[9] придетъ.

·:· н҃е .а҃і. еу҃е. ѿ лу҃ ·:· гл҃а .г҃. еу҃е. ·:·

(Недѣля 11. слѣдъ 1. септемврий.)

л. 87а **16.** Рѣ҃ гь причѧ сиѫ. чл҃вкь етеръ[10] сьтвори вечерѫ велиѫ[11] и възва[12] многы҃. **17.** и посла раба своего[13] вь годь вѣ҃ри реци зван'ны҃мъ грѧ҃те[14] ꙗко ꙋже готова[15] сѫть вьсѧ. **18.** и
Лука XIV. 16—24. начѧша вьскоупѣ ѿрицати сѧ в'си. пръвы҃ рѣ҃ емоу. се коупихь село[16] и имамъ ножѫ изити и вы҃дѣти ѫ. мл҃ѧ тѧ имѣи ѿрѣ҃на.[17] **19.** и дроугы҃ рѣ҃ кнемоу сьпрѫгь волов'ны[18] кꙋпихь .е҃. и градꙋ[19] искусить ихъ. мл҃ѧ тѧ имѣи мѧ ѿрѣ҃на[17], **20.** и дроугі рѣ҃ (к немꙋ). женѫ поꙗхь. и сего ради не могѫ прити. **21.** и шѣ҃[20] рабьть и повѣда гн҃оу своемоу.[21] тогда
л. 87б разъ|гнѣвавь сѧ гн҃ь томоу[22] (и) рѣ҃ рабоу своемоу. изиди [скоро] на | распѫтие и стьгне[23] гр҃а нищаꙗ҃ и бѣдьны҃ѫ. и хромы҃ѫ и слѣпыѫ вьведи само. **22.** и рѣ҃ рабь гн҃оу.[24] бь҃ еже повелѣ. и еще мѣсто естъ. **23.** и рѣ҃[25] гн҃ь[26] рабоу. изи на пѫть[27] и ѫлѧгы҃ и ꙋвѣдѣ[28] вьнити. да напльнить сѧ домь мои. **24.** гл҃ѧ бо вамъ. ꙗ҃к ни единь же [мѫжъ] тѣхь званыхъ. не вьскоуситъ моеѫ вѣ҃рѧ. мнози бо сѫть званы҃и (а) мало же избран'ны҃хь.

·:· сѫ҃ .в҃і. еу҃е. ѿ лу҃ ·:·

(Сѫбота 12. сл. 1. септ.)

Лука XIII. 19—29. **19.** Рѣ҃ гь причѧ сиѧ. пѡ҃бно е҃ цр҃тво нб҃ное. зрьно горꙋшично[29] еже приемъ чл҃вкъ вьврьже въ врьтоградъ свои. и
вьзьрасте и бь҃ [въ] дрѣ҃во велико[30] и птицѫ нб҃ныѫ[31] въ вѣтвы҃хь его. **20.** и пакы҃ рѣ҃ комоу ꙋпѡ҃бѧ цр҃тво[32] бж҃ие.

---

1. въторѫѫ. 2. третѫѫ. 3. А нѣма сѫть. 4. вѣдите. 5. храминъ. 6. и не далъ бъ. 7. А подрыти. 8. домоу своюго. 9. А чловѣчь. 10. О нѣкъи. 11. О великѫ. 12. и зъва. 13. О рабъ свои. 14. придѣте. 15. оуготована. 16. рече юмоу село коупихъ. 17. отрочьна. 18. воловьнынхъ. 19. А и градѫ, О и хощѫ. 20. и пришьдъ. 21. А + син, О + се. 22. домоу. 23. стьгнъ. 24. А гн҃оу своемоу, О господи! 25. А рече же. 26. О господь. 27. на пѫти. 28. оувѣди. 29. гороушьноу. 30. А велие. 31. пропусн. весѣлишѧ сѧ. 32. цр҃ствие.

л. 88а 21. и по|бно есть квасꙋ. еже[1] приемьши жена ськры вь мѫцѣ
трї сита[2] дон'деже вьскісѧ въ|сѣ. 22. и прохождаше [сквозѣ]
грады вьсѧ[3] оучѧ[4] и шествїе творѧи въ ерлмь. 23. ре же емꙋ
Лука XIII. 19—29. дрогы.[5] гї аще мало есть спѧжщихъ сѧ, ѡньже ре к нїмъ.[6]
24. подвїзаите сѧ вънити скозѣ тѣснаа вра. ꙗко мнозии
глѧ вамь възьищѧтъ вьнити. и не вьзмогѫть. 25. ѿ нѫ-
дꙋже[7] вьстанетъ гь домоу и затворить двери и начнеть
вьнѣ стоꙗти и т о л о|чи[9] вь двери и глще гї гї ѿтворъ|зи
и намь. и ѿвѣщавь реть кь вамь[10] не вѣмь[11] вась ѿ кѫдоу
л. 88б есте. 26. тогда глати начнетъ.[12] ꙗхомь прѣ тобо||ѫ и пи-
хомь и на распѫтихъ| нашихь оучиль ны еси. 27. и реть.
амнь глѧ вамь. не вѣ[13] васъ ѿ кѫдоу есте. ѿстѫпите ѿ
мне, въси дѣлателие неправ'дѣ. 28. тоу бѫдеть плачь и
скрежеть зѫбомъ. егда ꙋзрѧ[14] аврама исака иꙗкова [и] вьсѧ
про|кы вь цртви бжїи. вы же изгонимы вьнь. 29. и придѫ
ѿ вьстокъ и западъ. и сѣвера и юга. и вьлѧгѫть вь
цртви бїи.

·:· нѣ .вї. еу ѿ лу ·:· гі .д. еуе. з ·:·

(Недѣля 12. слѣдъ 1. септемврий).

12. Кѡ. вр. въходѧщоу їсви вь весь нѣкаѫ. и срѣте и .г.
мѫжь прокажены[15] иже сташѫ изь далече. 13. и ты вьзне-
л. 89а сошѫ гла глще їсе наставьныче помлоуи ны. 14. ви || видѣвь
ѫ и ре имь. шьше покажите сѧ нереомь. и бы идѫщимъ|
имь и исчистѣшѫ [сѧ]. 15. единь же ѿ нихъ видѣвь ꙗко
исцѣлѣ. възврати сѧ глмь велиемь[16] славлѣ|||| ва. 16. и паде
Лука XVII. 12—19. ниць на ногоу[17] его. хвалѫ емоу вьздаѫ[18] и тьи бѣ самарѧ-
нинь. 17. ѿвѣщавь же|||| їсс (и) ре. не .г. ли чистишѫ[19] сѧ.
18. а[20] .д. где обрѣте[21] сѧ. вьзвращьше сѧ. дати славѫ
боу. тькьмо иноплеменникь сы. 19. [и рече емоу] вьставь[22]
иди вѣра твоꙗ сгет'тѧ[23].

---

1. иже. 2. А сатъ, О сата. 3. и вьсн. 4. О оучѧ ихъ исоусъ. 5. А етеръ, О нѣкъи. 6. А къ немоу. 7. А отъ нели оубо, О отъ нелѣ же. 8. господинъ. 9 и тлѣщи. П толъци. 10. само вамъ 11. О не вѣдѣ. 12. начьнетъ глаголати. 13. А не вѣмъ. 14. оузрите. 15. прокаженъ мѫжъ. 16. О съ гласомь великимь. 17. А на колѣноу его. 18. А въздастъ. 19. А ичистишѧ сѧ, О ищистишѧ сѧ. 20. А да дѣвать. 21. А како не обрѣтѫ сѧ, О како не об-шѧ сѧ. 22. въстани. 23. спасе тѧ.

·:· сѫ҃ .гі. еу҃е. ѿ лу҃ ·:·

(Сѫб. 13. сл. 1. септ.)

Лука XIV. 1—11.

1. Ѥ҃. вс҃. вьнїде ї҃сс вь домь дроугаго[1] кнѧза фарисеиска
вь сѫботѫ. иѧсть хлѣба[2] и ти бѣхѫ назиражще и. 2. и
се чл҃вкь нѣкыи[3] имы водныи троудь бѣ[4] пр҃дь нымь. 3. и
л. 89б ѿвѣщавь ї҃сс (и) р҃е || къ законыкомь и дарисеѡмъ. гл҃ѧ. аще
до҃ить вь сѫботѫ исцѣлити.[5] они же ѹмльчашѫ. 4. и приемь
ицѣли и ѿпоусти. [и] 5. ѿвѣщавь (и) р҃е к нимь.[6] котораго
васъ ѡсель или воль вь стоуденець вьпадеть. и не абие[7] истрь=
гнеть его вь дн҃ь сѫбо т҃ы и. 6. и не могошѫ[8] емоу ѿвѣщати
къ семоу[9]. 7. гл҃шѫ же къ вьзваныімъ[10] причѫ ѡдръжѫ.[11]
како пр҃ѣсѣданиꙗ избирахѫ. гл҃а книмь. 8. и егда възь|вань[12]
бѫдеши къ нѣкоторымь[13] на бракь. не сѣди на прѣднимь
мѣстѣ. еда кто честьнѣи [тебе] бѫдеть въ званьѥ. 9. и при=
шьѣ звавыи тѧ и ѡного р҃еть ти дажь семоу мѣсто. [и] тогда
л. 90а начнеши съ стоудомь по||слѣднее мѣсто дрьжати. 10. нѫ
егда звань бѫдеши. шьѣ сѫди на послѣдныімь мѣстѣ. да егда
Лука XIV. 1—11. придеть звавы тѧ. р҃еть ти. дроуже посѫди вы ше. тогда
бѫдеть ти сл҃а пр҃ѣ вьсѣми сѣдѧщими стобоѫ. 11. ꙗко вь=
сѣкь вьзносѧи сѧ смѣрить сѧ а смѣрѣи[14] сѧ[15] вьзн҃е сѧ.

·:· не҃ .гі. еу҃е. ѿ лу҃. гл҃а .е҃. еу҃е. и҃ ·:·

(Недѣля 13. сл. 1. септемврий).

Лука XVIII. 18—27.

18. Ѥ҃. вр҃ѣ. чл҃вкь етерь[16] приде къ| ї҃сви. искоушаѫ и гл҃ѧ.
оу҃чт҃лю бл҃гы. что створѫ.[17] животѣ вѣчнѣмь причѫщоу[18]
сѧ. 19. р҃е же ем҃| ї҃сс. что мѧ гл҃ши бл҃гаа, никтоже (н҃ѣ)
бл҃гь тьк'мо еді́нь б҃ь. 20. за|повѣды вѣси. не ѹби ни пр҃люві
створи. ни ѹкради. ни лъжи. послоухь[19] бѫди. чьти ѡца т҃во|его[20]
и мт҃ре.[21] 21. ѡнь же р҃е емоу. вьсѧ [си] сьхранихь. изь[22]
л. 90б ю҃ности моеѫ. || 22. слышавь же ї҃сс (и) р҃е емоу. и еще еді=
ного не докон'чаль еси. вьсѣ елико имаши продаждь. разьдѣли[23]
нищимь имѣти имаши скровище на нб҃сехь. и грѧды[24] по
мнѣ. 23. онь же слышавь си. прискрьбень бы. бѣ бо б҃ть

---

1. А етера, О нѣкоюго. 2. О хлѣба ѣсть. 3. А етеръ. 4. А и бѣ. 5. А цѣлити. 6. А къ нимъ нѣма, О къ нимъ рече. 7. А и абие не истр=л н. его. 8. А не възмогѫ. 9. нѣма къ семоу. 10. къ зъванымъ. 11. А обдръжѫ. 12. зъванъ. 13. А къмъ. 14. смѣрѧи сѧ. 15. А + самъ. 16. О нѣкъин. 17. сътворь. 18. А животъ вѣчьнъ наслѣдоуѭ. О ж. в. наслѣдьствоуѭ. 19. А не лъжи свидѣтель, О не лъжь свѣдѣтель. 20. А нѣма твоего. 21. А + твоѭ. 22. А отъ. 23. раздаи. 24. О иди.

зѣло. 24. видѣв'же (его) ісс прискрьбна быв'ша[1] ре. како не оудобь имѧщеи батьства. вь цртвыꙗ бжиꙗ[2] вьниджть.[3] 25. оудобѣ є вельбѫдоу скозѣ оуши иглѣнѣ[4] проити. неже батоу вь цртвие бие вьнити. 26. рекошѫ же слышѫвъшеи. то[5] кто можеть спень быти. 27. онь же ре. невьзможна ѿ чл҃вкь. а ѿ ба вьсѧ вьзможьна[6] сѫть.

·:· сѫ .ді. еуе. ѿ лоу ·:·

(Сѫбота 14. сл. 1. септ.)

10. Ре гъ. вѣр'ныі вь малѣ и вь мнозѣ вѣрень є. и непра-
л. 91а веднь вь малѣ и вь мнозѣ неправедень есть. 11. аще ѹбо
въ праведнѣмь[7] мамонѣ вѣр'ныі не быстє вь істїнѣмь кто
вамь вѣрѫ еметь. 12. [и] аще вь тоужемь вѣрьни не быстє.
Лука ваше кто дастъ вамь. 13. никыи же[8] рабь не можеть двѣма
XVI. гнома работати. или бо[9] единого вьзненавитъ а дроугаго
10—15. вьзлюбить. или[10] единаго дрьжить сѧ. а о дроузѣмь
неродити[11] начнеть. не можете боу работати ни[12] мамонѣ,
14. слышахѫ же си[13] фарисеи в'сѧ и сребролюбьци сѫще.
и подражахѫ ты. 15. и ре имь (ісс.) вы єсте ѡправ'дѧщє
себѣ[14] пѣ чл҃вкы. бь [же] вѣсть срца ваша. ꙗкоже є вь[15]
чл҃вцѣхь высоко. мрьзость прѣ бгомь естъ.

л. 91б ·:· не .ді. еуе. ѿ лу гла .ѕ. еуе. д .:·

(Недѣля 14. слѣдъ 1. септемврий).

35. Ки. вр. бы прижити[16] сѧ ісви въ ерихѫ, слѣпець етерь[17]
сѣдѧше при пѫти просѧ.[18] 36. слї|шавь же народа мимохо-
Лука дѧще[19] вьпрашааше что оубо есть се.[20] 37. повѣдашѫ же
XVIII. емоу ꙗка ісс назарѧнинъ мим|ходить. 38. и тьи възьпи
35—43. гл҃ѧ. ісе сне двдвь помлоуи мѧ, 39. и пр|дьидѫще прѣща[21]
емоу да оумльчить. онь же паче зѣло[22] въпиїаше [гл҃ѧ].
сноу двдвь помлоуи мѧ, 40. ставь же ісс повелѣ привести
къ себѣ. приблї|жив'шѹже сѧ емоу к'немѹ. въпроси и гл҃ѧ.[23]
41. что хощеши да ти сьтворѧ, онь же ре. ги да прозрѧ.

1. А сѫща. 2. А цръство бжие, О-вие бию. 3. вънити. 4. А игълинѣ оуши, О оуши игълинѣ. 5. А и О нѣма то. 6. О възможьна отъ бога. 7. въ неправьдь нѣмь. 8. А + бо. 9. А любо. 10. А ли. 11. О небрѣщи в ъчьнеть. 12. А и О и. 13. А си всѣ фар. сребр. О се вьси и фар. сьребр. 14. А сѧ. 15. О прѣдъ. 16. приближити сѧ. 17. А нѣкъи. 18. О нѣма просѧ. 19. О народъ мимоходѧщь, А народа мимоходѧща. 20. А чьто оубо се естъ. 21. прѣщаахѫ. 22. А нѣма зѣло. 23. А нѣма гл҃ѧ.

л. 92а 42. Їсс же ре емоу. прозри. вѣра твоа спе||т'[1] тѧ. 43. и абие прозрѧ. и вьсѣ его граждѣше[2] славѧ ба. и вьси любие видѣвьшеи въздашѫ хвалѫ бу.

·:· сѫ .еі. еуе· ѿ лу ·:·

(Сѫб. 15. сл. 1. септ.)

Лука XVII. 3–10. 8. Ре гъ. вьнемлѣите[3] себѣ. аще съгрѣшить брать твои. запрѣти емоу. и аще покает'сѧ ѿпоусті емоу. 4. а аще седьмицежь[4] днемь съгрѣшить к тебѣ.[5] [и] седьмицежь[6] ѡбратить сѧ к'тебѣ. глѧ кажь сѧ ѿпоусті емоу. 5. и рекошѫ апли гві. приложи намъ вѣрѫ. 6. се же гь. аще бысте вѣрѫ имѣли[7] ꙗко зрьно гороушино[8] глали бысте (оубо о) ꙗгодичинѣ[9] сеи. възери сѧ и висади сѧ въ море, и послоушала бы вась. 7. котори же ѿ васъ раба[10] имѣѫ орѧща или|[11] пасѧща. иже л. 92б прошѣшоу [юмоу] сь села. ре ть емоу абие. минѫвь възъ||лѧзи. 8. и не реть ли[12] емоу оуготоваи что верѧ, и прѣпоꙗсав'сѧ слоужи ми. дон'деже ꙗдъ[13] и пиѫ. потомь ꙗси и пиеши ты.[14] 9. еда имѫть хвалѫ раб8 томоу. ꙗко створі| повелѣниа.[15] не мнѧ. 10. тако [и] вьи. егда створите повелѣниꙗ[16] вамь. глете ꙗко рабы недоины есмь. еже дльжни бѣхомъ с'творити створихомь ·:·

·:· не .еі. еу. лу ·:· гла .ѕ. еуе. і.

(Недѣля 15. слѣдъ 1. септемврий).

Лука XIX. 1–10. 1. Ѥѡ. вр. вънидe їсс вь ерихонь. 2. и се мѫжь именемь нарицаемъ зак'хеи. и сы бѣ старѣи мытаремь. и тьи бѣ бать. 3. искааше видѣти їса кто е. и не можаше (видѣти) наршмь. ꙗко тѣломь маль бѣ. 4. [и] прдитекь вьзлѣзе на л. 93а агодичинѫ[17] да вить їса. ꙗко тѫдоу хотѣше мимоити, 5. ꙗко приде || на мѣсто. вьзрѣвь їсс (и) видѧ и и ре кнемоу закьхеи[18] потьщавьсѧ сьлѣзи. дне бо пѡбаеть ми вь домоу твоемоу[19] быти. 6. и потьщавь сѧ сълѣзи.[20] и приѧть и раушѫ сѧ, 7. и видѣвьше се въ|си[21] рьпьтахѫ глще. ꙗко кь

---

1. спасе тѧ. 2. А и О идѣаше. 3. вънемлѣте себѣ. 4. А седмькратицежь, О седм'ишьдн. 5. О въ тѧ. 6. О сед'мишьдн. 7. имѣли вѣрѫ. 8. гороушьно. 9. сукаминѣ. 10. О рабъ имѣѭ оружь или пасѫщь. 11. А ли. 12. О а не ли речетъ емоу. 13. ꙗмь. 14. О пѣма тъ. 15. О повелѣноѥ, А повелѣнаа. 16. повелѣнаꙗ. 17. А соукомарнѫ, О сукомарнѫ. 18. А закьхеоу, О зак'хеи. 19. въ домоу твоемь. 20. сълѣзе. 21. и видѣвъше и.

Лука XIX. 1—10.

гр҃|шноу мѫжоу вьниде витати.[1] 8. ставь же закьхеи (и) рє
кь гоу҃. се поль имѣнїа моего гн҃ дамь нищимь. и аще есмъ
кого чимь[2] ѡбидѣль. възвращѫ четворицеѫ.[3] 9. рє же емоу[4]
їсъ|. ꙗко дн҃е сп҃ение домоу семоу бы҃. зане и сы҃[5] сн҃ь авра-
мовь[6] є҃. 10. приде бо сн҃ь чл҃вчькы҃[7] възъ|искати сп҃ти[8] (и)
погы҃бьшаго·: —

·:· сѫ҃ .л҃. єу҃е. ѿ лоу҃:

(Сѫб. 16. сл. 1. септ.)

л. 93б

2. Рє҃ гь причѫ сиѫ. сѫди етеръ[9] бѣ въ нѣкоемъ[10] градѣ|
ба҃ не боѫ сѧ. и чл҃вкь не срамлѣѫ сѧ, 3. в'дова же бѣ въ
градѣ томь. и приходѧще[11] кнемоу гл҃ше. мьсти мене ѿ соу-
пьрѧ моего. 4. и не хотѣше на дльзѣ врѣмени. посихь же
рє҃ вь себѣ, аще и ба҃ не боѭ сѧ ни чл҃вка[12] срамлѣѫ сѧ,
5. за не творить ми трѹдь в'довицѫ сиѫ. да мьщѫ еѫ, да
да не до кон'ца приходѧщи застоить мене. 6. рє҃ же гь. слы-
шї|те что сѫди неправед'ны҃и гл҃еть, 7. а бь не имѫть ли
с'творити мьсти, избран'ны҃ свои҃ вьпиѫщихъ кь немоу дн҃ь
и нощь. и трьпить на ны҃хь. 8. гл҃ѧ (бо) вамъ. ꙗко створитъ|
мьсть ѵ҃хь вь скорѣ.

Лука XVIII. 2—8.

·:· нє҃ .л҃і. єу҃е. ѿ лу҃ ·:· гл҃а .и҃. єу҃е. а҃і.[13]

(Недѣля 16. слѣдъ 1. септемврий).

л. 94а

10. Рє҃ гь причѫ сиѫ. чл҃вка два вьнидоста[13] въ цр҃ковъ по||
молита[14] сѧ, единь (же бѣ) фарисеи. а дроугы҃ мы҃таръ.
11. фарисеи же ставь, сице вь себѣ мл҃ѣше сѧ. бє҃ хвалѫ
тебѣ вьзаѫ. ꙗко нѣсмь ꙗко [и] прочи чл҃вци хыщъ|ници [не-
праведьници] пр҃любодѣи, или[15] ꙗко съ| мы҃тарь. 12. пощоу҃
сѧ два краты вь сѫботѫ десѧтинѫ даꙗ вьсего елико при-
тѫжѫ, 13. а мы҃таръ[16] изалече зрѧ стоѫ, не хотѣше ни
ѡчию[17] (своею) извѣстї[18] на нбо. нѫ биꙗше въ прьси своѫ
гл҃ѧ. бє҃ мл҃тївь бѫди мнѣ грѣшникоу. 14. гл҃ѧ (бо) вамь.
сьниде сы҃ ѡправ'дань вь домь свои паче ѡного. ꙗко в'сѣкь
в'зносѧи сѧ смѣрить сѧ, а смѣрѣѫи сѧ възнесеть сѧ.

Лука XVIII. 10—14.

---

1. витатъ. 2. О чимь кого. 3. А седмоpицѫ. 4. къ нюмоу 5. А исоусъ, О и сь. 6. авраамль. 7. А чловѣчь. 8. спастъ. 9. О нѣкои. 10. А въ етерѣ. 11. прихождааше 12. чьловѣкъ. 13. Това ев. въ О е за 17. нед. 13. О възидоста. 14. помолитъ сѧ. 15. А ли. 16. О мьздонмьць. 17. А не хотѣаше очи. 18. възвести.

·:· Сѫ .зі. ѿ лу ·:·

(Сѫбота 17. слѣдъ 1. септемврий).

XX. 46. Рѣ гь къ оучїкомь своимь. въ немлѣите[1] ѿ книж-
л. 94б никъ. хотѧщихъ въ ѡдежѧхь ходити, и любѧщихъ цѣло-
Лука вание[2] на трьжищихь. прѣсѣданиа на сонъмихь[3] и прѣ-
XX. званиꙗ на ѡбѣдѣхъ.[4] 47. иже сьнѣдажть домьи[5] в'до-
46—47. виць. и винож далече мл҃ѧт'сѧ, си примѫтъ ѡсѫжѣние боле.[6]
XXI. XXI. 1. възьрѣвъ же (и) видѣ вьмѣтаѫща вь хранильницѫ
1—4. имѣниꙗ.[7] дары скож[8] бг҃ты҃ѫ. 2. видѣ[9] же етеръ[10] в'довицѫ
оу҃богѫ. вьмѣтаѫщоу[11] два цатѣ.[12] 3. рѣ[13] вь истїнѫ гл҃ѧ
вамь. ꙗко вьдовицѫ сиѧ оу҃богаа болеи вьсѣхь въвьже.
4. вьси бо си ѿ избытька своего. вьврьгошѫ дары"[14] бви,
л. 95а а си ѿ лишениꙗ своего, вьсе имѣние свое. иже имѣше вь|
врьже. си гл҃ѧ вьзгласи. имѣѫи оу҃ши слышати да слышить.

·:· нѣ .зі. еуе. ѿ лу҃ьї ·:· гл҃а. а҃. еуе. а҃. ѹрї[15]

(Недѣля 17. слѣдъ 1 септемврий).

12. Рѣ гь. причѧ сиѫ. чл҃вкь етеръ ѿ[16] добра рода иде на
Лука страныѫ далече, приѫти цесарьство[17] и вьзврати[18] сѧ. 13. прї-
XIX. звавь же .г҃. рабь своихъ, вьдасть имъ .г҃. манась[19] и рѣ
12—26. к'нимь.[20] кѹплѫ дѣите. дон'деже придѫ. 14. а граѫане его[21]
ненавидѣхѫ[22] и послашѫ мл҃твѫ вьсл҃ѣ его гл҃ще. не хощемъ
семѹ да цр҃твоуеть надь нами. 15. и бы҃ егда| възврати сѧ
прїемъ цр҃твїе| и рѣ да призовѫть[23] ѥмоу рабы҃ ты҃[24] имже
да҃ сребро. да ѹвѣсть како[25] коуплѧ сѫть створилї. 16. прїде
л. 95б же. .а҃. гл҃ѧ гн҃и. манасъ твои[26] .г҃. придала[27] манась || 17. и
рѣ емоу бл҃гї рабе вѣр'не.[28] ꙗко о малѣ вѣрень бы҃. бѫди
ѡбласть имы҃ надь .г҃. гра҃. 18. [и] приде .в҃. ри гл҃ѧ. манась
твои[26] гн҃ створи .є҃. манась.[29] 19. рѣ же и томоу. и ты
бѫди на҃ .є҃. гра҃ь. 20. и дроугы҃ приде гл҃ѧ. се манасъ твои[26]
ѫже имѣхь. положенѹ[30] вь ѡброусѣ. 21. боꙗхѫ[31] бо сѧ тебѣ,
ꙗко чл҃вкь ꙗрь еси. въземлеши егоже не положи[32] и жьнеши

1. вънемлѣте. 2. цѣлованиꙗ. 3. О съборищихъ, А сънъмищихъ. 4. А вечерѣхъ. 5. домъ. 6. О больше. 7. вм. хр. имѣниꙗ — А и О газофилакиѫ. 8. О даръ своѫ прѣдъ въ газофилакиѫ. 9. видѣвъ же. 10. А етерѫ. 11. вьмѣтаѫщѫ тоу. 12. дъвѣ лептѣ. 13. А и О има и прѣдъ рече. 14. А въ даръ, О въ даръ богоу. 15. Това еванг. нѣма въ О. 16. А отъ нѣма. 17. А царство. 18. А възвратити сѧ. 19. А мнась. 20. А рече имъ. 21. А а граждане ѥмоу. 22. А нинавидѣхѫ его. 23. А да пригласѧтъ. 24. А само рабъ. 25. А какѫ. 26. А мнась твои. 27. А придѣла мнасъ. 28. А благъ рабе и вѣрнъ. 29. А мнасъ. 30. А положенѫ. 31. А оубоѧхъ бо сѧ. 32. А не положъ.

егоже не сѣꙗвь. 22. [и] гл҃а емꙋ ѿ оу҃сть твоѝ сѫжѫ[1] ти.
злыѝ рабе. вѣ҃ше [ꙗко чл҃вкь] ꙗ҃ръ есмь. въземлѧ егоже не
положихъ[2] и жьнѫ егоже не сѣхъ[3] и сьбираѫ иѧдоуже не
раздаꙗ҃хъ.|[4] 23. почто моего сребра не вьдасть[5] коупьцемь[6]
л. 96а и азъ пришѣ҃ сь лихвоѫ истѧзаль быхъ ѫ.|| 24. и прѣстоѫщѣ҃
рѣ҃. 25. възмѣте ѿ него манасъ[7] и дадите имѧщомꙋ .г҃. ма-
насъ[7] и рекошѫ емоу. (гдⷭ҇ имать .г҃. манась).[8] 26. гл҃ѧ же
вамъ| ꙗко вьсѣкомоу имѧщомꙋ даджть. а ѿ неимѧщаго. иже[9]
имать ѿимѫть ѿ него. 15. се гл҃ѧ възгласи. имѣѫи оу҃ши
слыішати да слыішитъ.

сѫ҃ .ѩ҃. прѫ҃ѣ мѧ пꙋ҃ ·:· ев҃е. ѿ лꙋ҃ ·:·

(Въ сѫбота прѣди месопустъ).

5. Рѣ҃ гь҃. къ ꙋчн҃комъ своимъ.[10] кто ѿ васъ има҃| дроуга[11]
Лука идеть къ немоу полꙋно|щи. и рѣ҃ть емоу дрꙋже дажь҃ ми[12]
XI. .г҃. хлѣбы. 6. дроугь[13] ми прї|де сь пѫти к'мнѣ. и не имамъ
5—13. что положити[14] прѣ҃ нимъ.| 7. и тьи изь ѫтръѫдоу [отъвѣ-
щавъ] рѣ҃ть (къ немꙋ). не твори ми троуда. ꙋ|же двери затво-
л. 96б рени сѫть. и дѣти моꙗ҃ съ мноѫ сѫть[15] на ло||жи. не могѫ
въставь дати[16] тебѣ. 8. гл҃ѧ вамь. и аще и не дасть емоу
въставьї. за не естъ| дроугь емоу.[17] ни[18] за безьѡчество его
въставь дасть емоу елико трѣбоуеть. 9. и азъ вамь гл҃ѫ.
просите и дасть сѧ вамь. ищѣте и ѡбрѧщете. тльцѣте и
ѿврьзѣть сѧ вамь. 10. вьсѧкь бо просѧи приемлеть [и]
ищѫи ѡбрѧщеть. и тлькѫщомоу ѿвръзѫть[19] сѧ. 11. кото-
раго же ѿ вась ѡц҃а[20] въпросить сн҃ъ свои[21] хлѣба. еда ка-
мень подастъ емоу. или рыібьї еда въ рыібьї мѣсто зьмї|ѫ
подасть емоу.[22] 12. или аще проситъ ꙗ҃ицѫ. еда подасть емоу
л. 97а скорьпиѫ.[23] 13. аще оу҃бо вїзлы сѫще. оумѣете дѣꙗ||ниꙗ
бл҃гаѫ даꙗ҃ти чѧдомъ| вашимъ. кольми[24] (и) ѡц҃ъ вашъ| сь
нб҃ньїи.[25] дасть дх҃а бл҃га[26] просѧщимъ ꙋ него ·:·

---

1. вм. сѫждѫ. 2. А положь. 3. А сѣахъ. 4. Заскобеното нѣма въ А. 5. А недастъ (между моего и съребра). 6. А пѣнѧжникомъ. 7. А мнась. 8. Заскобеното нѣма въ А. 9. А и еже. 10. своимъ оученикомъ. 11. О дроугъ. 12. О + въ занмъ, А въ занмъ даждъ ми. 13. О ельма же дроугъ —, А иде дроугъ. — 14. О чесо положити, А еже положѫ. 15. на ложи сѫть. 16. А не могѫ въстати и дати тебѣ. О не могѫ въстати датъ тебѣ. 17. А зане дроугъ его естъ. 18. вмѣсто нъ. 19. отъвръзетъ сѧ. 20. А оу отьца. 21. А сынъ свои въпроситъ. 22. О подастъ юмоу змиѫ. 23. О скорпии. 24. А и О + паче 25. О съ небесе, А небесьнъ. 26. А доухъ благъ, О дхъ стын.

не҃. ї҃ прѣжде м҃ѧпоу҃. еуе. ѿ лоу҃ ·:·

(Въ недѣля прѣди месопустъ).

Лука XV. 11—32.

11. Ре ї҃ѣ. причѧ сиѫ. чл҃вкъ етеръ[1] имѣ два сн҃а, 12. и
ре҃ меньши[2] сн҃ь[3] ѡц҃оу, дажь ми оч҃е достоиниѫ чьсть имѣ-
ниꙗ. и раздѣли има имѣние, 13. и не по мнозѣхъ дн҃ехь.
сьбравь сѧ[4] меньшїи[5] сн҃ь. и ѿиде на странѫ далече и тоу[6]
расточи имѣнїе свое. живьї блѫдно. 14. иживьшоу же емоу
въсе[7] и бы҃ гладъ крѣпокь на странѣ тои. и [тъ] начѧть
лишати сѧ. 15. и шь҃ прилѣпи сѧ единомъ ѿ житель страны
л. 97б тоѫ, и посла и на село свое[8] пасти[9] свиниꙗ. 16. и желаѫ[10]
насытїти[11] сѧ ѿ рожьць ꙗже ꙗдѣхѫ свиниꙗ. и никтоже
не[12] даше емоу. 17. вь себѣ же пришь҃. рече колико[13] наемникь
оу[14] ѡц҃а моего. избьїваѫть хлѣбьї. азь же з'де гладомь
гьїбла. [15] 18. вьставь (и) идѫ кь оц҃оу моемоу. и рекѫ емоу
ѡч҃е съгрѣшихь на н҃бо и прѣдь тобоѫ. 19. оу҃же нѣс'мь
достоень[16] нарещи сѧ сн҃ь твои. сьтвори мѧ ꙗко единого[17]
ѿ наемникь твоихь. 20. и вьставь иде[18] кь оцоу. своемоу и
еще же емоу недалече[19] сѫщоу оу҃зрѧ и ѡц҃ь его. и миль ему
л. 98а бы҃ и текь нападе[20] на вьїѫ его. и ѡблобьїза и. 21. и ре҃[21]
емоу сн҃ь. оч҃е съгрѣшихь на н҃бо и прѣ҃ тобоѫ. оу҃же нѣс'мь
до҃ень нарещи сѧ сн҃ь твои. (с'твори мѧ ꙗко единого ѿ нае-
мьникь твоихь)[22] 22. ре҃ [же] оц҃ь кь рабомь своимь. скоро
изнесѣте ѡдежѫ прьвѫ. и облѣцѣте и. и дадите прьстень
на рѫкоу[23] его. и сапогъ[24] на нозѣ его. 23. и приведьше
телець оупитан'ныи заколѣте.[25] [и] ꙗдьше да вьзве҃лим'сѧ.
24. ꙗко сн҃ь мои сьї мрт҃твь бѣ и оживе из'гибль бѣ и
ѡбрѣте сѧ. и начѧшѧ ве҃лити сѧ. 25. бѣ же сн҃ь его старѣи
на селѣ. [и] ꙗко грѧдьїи приближи сѧ кь домоу. сльіша
л. 98б пѣниꙗ и ликьі. 26. и призвавь единого ѿ отро||къ.[26] вьпра-
шалаше[27] что ѹбо си сѫтъ. 27. ѡнь же ре҃ емоу. брать твои
приде и закла ему ѡц҃ь твои. телець ѹпьітан'ньі. ꙗко здрава
прі|жти. 28. разгнѣвав'же сѧ. и[29] не хотѣше вьнити. ѡц҃ь
же его. ишь҃ млѣше и. 29. онь же ѿвѣщавь (и) ре҃ (кь) ѡц҃оу

---

1. О нѣкъин. 2. О мьнии. 3. О + ею. 4. събравъ въсе. 5. мьнин. 6. А + съ. 7. А въсѣ, О въса. 8. на села своѩ. 9. пастъ. 10. и желааше. 11. О + чрѣво своѥ. 12. А нѣма не. 13. коликоу. 14. А и О нѣма оу. 15. О гъбнѫ. 16. А недостоинъ есмъ. 17. А ꙗко единъ. 18. А поиде. 19. О далечи, А недалечи. 20. О паде. 21. А рече емоу, О рече же ѥмоу. 22. Заскобеното нѣма въ О. 23. А и О рѫкѫ. 24. сапогъ. 25. тъй и въ О. 26. О отъ рабъ. 27. А + и. 28. съдрава и приютъ. 29. А нѣма и.

своемоу. се колико лѣ работаж[1] тебѣ. и николиже заповѣдьї
твоѫ [не] прѣстѫпихъ. и мнѣ николиже не даль еси ни[2]
козлища[3] да сь дроугьї моими вьзвеселиль сѧ быхь. 30. егда
же сїнь твои [сь] из'ѣде[4] имѣние (и) сь любодѣицами приде
и заклаль еси емоу[5] телець питомьї. 31. онь же рє емоу
чѧдо. ты вьсегда съ мноѫ еси. и въ|сѧ моїа твоїа сѫть.
л. 99а 32. вьзвеселити же сѧ и вьзьроувати сѧ пѫба||етъ ꙗко братъ
твои сьї мрьть|въ бѣ и оживе. из'гыбль бѣ и обрѣте сѧ ·:·

сѫ .ді. мѧпоу єу ѿ лу.

(Въ сѫбота месопустна).

Лука XXI. 8—36. 8. Рє гь. блюдѣте сѧ. да не пр|льщени бѫдете.[6] мнози бо
приджть вь имѧ мое глще. ꙗко[7] азь есмь. и врѣмѧ мое
приближи сѧ. не идѣте въ|слѣ ихь. 9. егда [же] оуслышите
браньї [и] нестроениїа не ѹбоите сѧ. побаеть бо симь прѣжѣ
бьїти. нѫ не[8] абие кон'чина.[9] 10. тогда глше имь. вьстанеть
бо ѫзыкь на ѫзьїкь и црство на црство. 11. и трѧси же ве=
лици и по мѣста глади и мори бѫть. строхованиїа же и
знамениїа же сь нбь велика бѫть. 12. прѣжѣ же сихь вьсѣхъ.
л. 99б. възложѫть на вьі рѫкьї своѫ || иженѫтъ. и прѣдаѫще на
сьньмище[10] [и] темница.[11] ведомы кь цремь и влкамъ. имени
моего ради. 13. приключивь[12] же сѧ вамъ. въ свѣтельство.
14. положите ѹбо на срцихъ вашихъ. не прѣжѣ поѹчѫти[13]
сѧ. и ѿвѣщава ти.[14] 15. азъ ѹбо[15] дамъ вамъ оуста[16] прѣ=
мѫдрости. еиже не могѫть[17] противити сѧ. и[18] ѿвѣщавати
(и) в'си противѧщеи[19] сѧ вамь. 16. прѣдани же бѫдете.
родители и братиѫ и домь дрѹгьїи ѡмртвѧть ѿ вась.
17. и бѫте ненавїми в'ѣми имени моего ради. 18. и власъ
[отъ] главьї вашеѫ не погьїбнеть. 19. вь трпѣни вашемь
стѧжѫте[20] дша вашѫ ·:· 20. Ієгда же ѹзрите ѡбстоимь
л. 100а въ[21] ерлмь. тогда || разоумѣите. ꙗко приближи сѧ запоу=
стѣние емоу.[22] 21. тогда (разоумѣете) сѫщи въ юдеи. да

1. А работахъ. 2. А и О нѣма съюзъ. 3. козьлѧте. 4. изѣдъ твою. 5. А и заклалъ емоу еси, О закла юмоу. 6. А вмѣсто да не прѣльщени бѫдете има не оужасанте сѧ. 7. А и О нѣма ꙗко. 8. О + оу. 9. Слѣднитѣ стихове 10—24 нѣма ни въ А ни О на това мѣсто; А и О съдържатъ само стихове 12—19, и то А на стр. 135, а О на л. 224б. 10. на сънмища. 11. тьмьница. 12. А приключитъ же сѧ, О прилоучитъ же вамъ. 13. поучати сѧ. 14. О отъвѣщати. 15. А и О бо. 16. оуста и прѣмѫдрость. 17. не възмогѫтъ. 18. нн. 19. противлѧщисѧ. 20. стѧжите. 21. вмѣсто в о н (твор. пад.). 22. Стихове 20—24 нѣма никакъ ни въ А, ни въ О, ни въ С а в., ни въ П т.

бѣгаѫть въ горьї. иже посрѣ̑ его да исходѧтъ. 22. иже въ
странѫ да не въходѧть въ нь. ꙗко дни мьщениꙗ си сѫть.
да испльнѧт'сѧ в'сѣ писан'наа. 23. ѡ горе же непразнїмъ
и дѫщимъ въ тїѭ дни. бѫдеть бо бѣдѫ великаа на земи.
и гнѣвъ на лю̑ехь сихь. 24. и па̑тъ въ ѡстрїꙗ мечю. и
плѣненьї бѫ̑ть въ ѫзьї в'сѧ. ї̑ерлимь бѫ̑ть попираемь ѫзыкъ.
доньдеже искон'чаетьсѧ врѣмена ѫзыкь. 25. и бѫ̑ть знамениꙗ
въ сл̑нци и въ лоунѣ. и въ звѣзда̑хъ. на земи тѫга ѫзы-
л. 100б комъ ѿ нечаниꙗ шоума морь||скаго. и въз'мѫщениꙗ. 26. из-
ы̑хѧщимь чл̑вкомъ. ѿ стра̑ и нечаниѫ.[2] грѫ̑щи на въсе-
ленѫ̑. силї бо нбн̑ыѫ движѧт'сѧ.[2] 27. и тогда ѹзрїте сн̑ь
чл̑вч̑кьї гр̑ѫщи[3] на облацѣ. съ силоѫ и съ славоѫ мн̑|гоѫ.
28. начинѧщимь же симь бывати. въсклоните сѧ и въз|
двигнѣте главьї вашѫ. зане приближи сѧ знамение ваше.[4]
29. и р̑е причѫ имь. ви̑те смоков'ницѫ и в'сѧ дрѣва, егда
прозѧбнѫть. 30. оу̑же видѧщоу себѣ вѣсть ꙗко блї|зь
жѧтвѫ е̑. 31. тако и вьї егда оузрите си бьіваема. вѣдите
ꙗко близъ е̑ цр̑твие бж̑е. 32. амн̑ь гл̑ѧ вамъ. ꙗко не имѫ̑
прѣити рѡ̑ сьї. дон'деже въсѧ си бѫ̑тъ. 33. н̑бо и земѧ
л. 101а мимоидеть.[5] а словеса| моꙗ не прѣидѫть.[6] 34. вьнемлѣите[7]
же себѣ. егда когда ѡтѫгьчаѫть[8] ср̑ца вашѫ. обьꙗдениемь
и пиꙗньствомь.[9] и печальми житейсками. и наидеть на вьї
вьнезапа дн̑ь тои. 35. ꙗко сѣнь[10] бо придеть на сѣдѧщаѫ
на лици въсеѫ. землѧ 36. бьдите оубо на въсѣко вр̑ѣ млѧ-
щесѧ [да съподобите сѧ] оу̑бѣжати въ|сѣхь сихь[11] хотѧщихь
бьїти. и стати пр̑ь сн̑омь чл̑вч̑кьмъ.

·:· нѣ̑. мѧ̑поу̑. е̑ѹ̑. ѿ мѣа ·:· е̑ѹ̑е ѹтри̑. г̑.

(Въ недѣля месопустна).

Мат. XXV 31—46. 31. Р̑е гь̑ егда придеть сн̑ь чл̑вѣческы[12] въ славѣ своеи и
в'си ст̑и анг̑ли съ нимь. тогда сѧдеть на прѣстолѣ сл̑авьї
своеѫ. 32. и съберѫтсѧ пр̑ѣнимь въ|си ѫзьїци. и разлѫчить
л. 101б ѫ дрѹ|гь ѿ дроуга. ꙗко же пастѹхъ[13] || разлѫчаеть ѡвьцѧ ѿ
козлищь. 33. и поставитъ ѡв'цѫ ѡ деснѫѧ себе. а козлищѫ

1. А и О чаꙗниꙗ. 2. двигнѫтъ сѧ. 3. А сына чловѣчьскаго грѧдѫща, О сынъ чл̑вчскыи идѫщь. 4. Стихове 28—32 пакъ липсуватъ и въ А и въ О, както и въ Сав. и въ Пт. 5. Тъй и въ А и въ О: мимоидетъ. 6. А ни мимоидѫтъ, О ни имѫть минѫти. 7. вънимлѣте. 8. А отѧгочаѫтъ, О отѧготѣѫтъ. 9. А пиѣнствии, О пиꙗнствиимь. 10. свѣть. 11. А сихъ въсѣхъ. 12. А чловѣчь. 13. А и О пастъирь, Путн. = Врач.

ѡ шоужѧ[1]. 34. тогда рѣ҃ть цр҃ь сѫщимь о десн҃ѧ его. при-
дѣте бл҃вени оц҃а моего. и наслѣдоуйте оуготованое вамь
цар҃тво[2] (нб҃ное) ѿ сложенїа в'сего мира. 35. вьзъ|алькахь
бо сѧ и дасте ми ꙗстї| вьжж҃да и напоисте мѧ страньнї[3]
бѣхь и вьведосте мѧ[4] 36. нагъ и ѡдѣꙗсте[5] мѧ. болѣхь и
посѣтисте мене[6] въ темници бѣхъ и придосте къ мнѣ.
37. тогда ѿвѣщѧжть емоу праведници[7] гл҃ще. г҃и когда тѧ
видѣхомь алчѧща и напитахомъ[8] (тѧ). или[9] жѫдна[10] [и]
напоихомъ. 38. когда же тѧ видѣхомь стран'на и вьве|
л. 102а дохомъ. или нага [и] одѣахомъ.[11] 39. когда же тѧ видѣ-
хомь болъ|на или[12] вь темници [и] придохомъ к тебе. 40. [и]
ѿвѣщавь цр҃ь и рѣ҃[13] имь. ам҃нь гл҃ѧ вамь. понеже сътво-
ристе единомꙋ| ѿ сихъ малыхь[14] брать моихь меньшихь. мнѣ
Мат. створисте. 41. тогда рѣ҃ть [и] сѫщимь ѡ шоуж[15] его. идѣте
XXV. ѿ мн҃е проклѧтии вь ѡгнь вѣчныи. оу҃готованьї диꙗволоу
31—46. и анг҃ломь его. 42. вьзьалькахь бо сѧ и не дасте ми[16] ꙗсти
вьжж҃да и не напоисте мене. 43. страненъ| бѣхь и не вьве-
досте мене. нагь и не одѣасте[17] мене.[18] 44. тогда и тьї[19]
ѿвѣщѧжть [емоу] гл҃ще. г҃и когда тѧ видѣхомь алчѧща или[20]
л. 102б жжж҃ща. или стра|на или нага. или больна или вь те|мници.
и не послоужихомъ тѣ҃.| 45. тогда ѿвѣщаеть имь гл҃ѧ. ам҃нь
гл҃ѧ вамь. зане[21] створисте ѿ сихь меньшихь едїномоу.[22]
мн҃| не сьтвористе.[23] 46. идѣте[24] вь мжкж вѣчнж. а пра-
ведници вь жизь|нь[25] вѣчнѧѧ.

·:· с҃ж. сыропо҃. ѿ ма҃ ·:·

(Въ сѫбота сиропустна).

Мат. 1. Рѣ҃ г҃ь. вьнемлѣите[26] мл҃тынѧ вашж. не творите пр҃ѣ чл҃вкі|
VI. да бѫдете ви҃ми[27] ими. аще ли же ны мьзы [не] имате. ѿ
1—13. оц҃а вашего. иже ѥ҃ на нб҃ехь. 2. егда ꙋ|бо твориши[28] мл҃тїнѧ.
не вьстрѫби[29] пр҃ѣ собож. ꙗко же и[30] лї|цемѣри[31] творѧть. вь
соньмїщихь[32] и вь стьгнахь[33] да прославить[34] сѧ ѿ чл҃вкь.

1. О лѣвжж. 2. цр҃ствию. 3. О страньнъ. 4. А нѣма: стран. бѣхъ и въ вед. мѧ. 5. одѣсте мѧ. 6. А мѧ. 7. правьдьнии. 8. А натроухомъ. 9. А ли. 10. жѫждща. 11. одѣхомъ. 12. А ли. 13. речетъ имъ, Путн. = Врач. 14. А малъхъ сихъ. 15. О о лѣвжж. 16. О мнѣ. 17. одѣсте. 18. Пропусвато: боленъ и въ тьмьници и не посѣтисте мене. 19. тогда отъвѣщѧжтъ емоу и т н. 20. А ли-ли. 21. понюже не. 22. юдниномоу отъ сихъ мьньшихъ. 23. ни мънѣ сътвористе. 24. и идѫтъ си въ м. в. 25. О въ животъ вѣчнъıи. 26. вънемлѣте. 27. да видими бѫдете. 28. А творите. 29. А не въстрѫбите. 30. О ꙗко лицемѣри. 31. А упокрити. 32. О съборищихъ. 33. А нѣма и въ стьгнахъ. 34. прославѧтъ сѧ.

л. 103а амінь глѧ вамь. вьспринимѫть мьзѫ своѫ. 3. тебѣ же тво|
[рѧ]щѫ[1] мітінѧ да не чюет(ти) шꙋ|щѫ твоѫ что творить
десницѫ твоѫ. 4. да бѫть мітінѣ твоѫ вь таинѣ. и ѡць
твои видѣ[2] тѧ вь таинѣ. вьзасть тебѣ ꙗвѣ. 5. [и] егда
молиши сѧ. не бѫди ꙗко и[3] лицемѣри ꙗко[4] любѧть на
сьньмищихъ и на[6] стьгнахъ. и на распѫтиихъ. стоѧще молитесѧ[7]
да ꙗвїтсѧ[8] человкомь. амінь глѧ вамь. ꙗко[9] (не) в'спримѫть
мѫзѫ своѫ. 6. ты же егда молиши сѧ вьни вь клѣть
своѫ[10]. и затвори дверь своѫ[11] помоли[12] сѧ ѡцоу твоемоу
вь таинѣ. и ѡць твои видѧ тѧ вь таинѣ вьзасть тебѣ
ꙗвѣ. 7. млѧщїи[13] же сѧ и не лихо глте ꙗко же и[14] ѫзыч=
л. 103б нїци мнѧть бо сѧ ꙗко вь мнозѣ глани своемь оуслышани|
бѫть. 8. не побите сѧ ꙋбо имь. вѣсть бо ѡць вашь его же
трѣбоуеть.[15] прежѣ прошенїа вашего. 9. тако ꙋбо[16]молите сѧ
вьїи.[17] ѡче нашь еже еси на небесѣхь. да ститсѧ имѧ твое.
10. да придеть царь|ствие[18] твое. да бѫдеть волѧ твоѫ. ꙗко
на небеси и на земи. 11. хлѣбь нашь насѫщии[19] даждь намь
дне. 12. и ѿпꙋсти[20] намь долгїи нашѫ ꙗкоже и мы ѿпоу=
щаемь[21] длъжникомь нашимь. 13. не вьведи нїи вь искоу=
шение.[22] нѫ избави нїи ѿ лѫкаваго:[23] ꙗко твое е цьство[24]
(ѡца и сна и стго дха. въ сегда и нинѣ и прно и)[25] вѣкы
(вѣкома) амінь.

·:· не. сьропоу. ѿ ме. ·:·
(Въ недѣля сиропустна).

14. Ре гь. аще ѿпоущаете[26] человкомь сьгрѣшениїа и. ѿпоу=
л. 104а стить и вамь ѡць вашь небни | 15. аще ли не ѿпоущаете
человкомъ | сьгрѣшениꙗ ихъ. ни ѡць вашь ѿпоустїть вамь
Мат. VI. сьгрѣшении вашихь. 16. егда же алчете.[27] не бѫдете ꙗко
14—21. лицемѣри[28] сѣтоуѫще. просмраждаѫще[29] лїца своїа. да сѧ
VI. бьїшѫ ꙗвили чл'вкомь алъчѫще,[30] амінъ глѧ вамъ, ꙗко в'спри=
11—21. мѫть мьзѫ своѫ. 17. ты же алчѫ[31] помїи[32] главѫ своѫ,[33] и

1. О тъй сѫщо творѧщѫ вм. творѧщоу. 2. А видѧи тѧ, О само видѧи. 3. О само ꙗко. 4. А ꙗко ти. 5. О съборищихъ. 6. Въ. 7. молити сѧ. 8. да ꙗвѧтъ сѧ. 9. А нѣма ꙗко. 10. твоѫ. 11. двьри твоѧ 12. О моли сѧ. 13. А молите же сѧ. 14. О ꙗко же, А ꙗко и. 15. ихъже трѣбоуютъ. 16. А сице же. 17. А нѣма въ. 18. А царство. 19. насѫщьнъ, Путн. прѣидоущии, Влъх. придоущии! 20. остави. 21. оставлѧемъ. 22. О въ напасть. 23. О отъ непріязни. 24. О царствю. 25. Заскобеното стои вмѣсто и сила и слава. 26. отъпоустите. 27. постите сѧ. 28. упокрити; Путн. = Врач. 29. просмраждаѫтъ бо. 30. постѧще. 31. постѧ сѧ 32. помажи. 33. О твоѫ.

лице твое[1] ѡмыи.[2] **18.** да не ꙗвиши сѧ чл҃вкомь постѧ сѧ. нѫ[3]
ѡц҃оу твоемоу еже є҃ въ таинѣ. и ѡц҃ь твои видѣи тѧ въ таинѣ.
въз҃асть тебѣ ꙗвѣ. **19.** не ськрівайте себѣ имѣниꙗ[4] на земи.
идеже чрьвь є҃ ѫ[5] тлѣ тлить. идеже татие по҃копаважть. и
л. 104б крадѧть. **20.** скрївайте же себѣ скровища[6] на нб҃ї. идеже || ни
чръвь ни тлѣ тлит. идеже татие не по҃копажть. ни крадѧть.
21. идеже бо сѫть имѣниꙗ[7] вашѫ тоу и срц҃а вашѫ бѫ҃тъ[8] ·:· —

·:· сѫ҃ .а҃. поста є҃ѹе. ѿ марка ·:·

(Сѫб. първа отъ Вел.-пости).

23. Ки҃ вс҃. мимоходѧ ї҃сс въ сѫ҃ты[9] сквозѣ[10] сѣꙗниꙗ. и на-
Марко чѫша ѹ|чн҃ци его. пѫть творити. въстрьзажще[11] класы. **24.** и
II. фарисеие гл҃хѫ емоу. вижь что творѧть въ сѫ҃тьї. егоже не
22—28. до҃ить. **25.** и [тъ] гл҃ше имь. нѣсте ли николиже чьли. что
сьтвори дв҃ь. єг҃а трѣбова. и възьалька (сѧ) самъ | [и] иже
бѣхѧ с нимь. **26.** како вьниде въ храмь бж҃и. при авиатарѣ
архіереи. и хлѣбы пр҃ѣложеныѫ сьнѣсть. ихьже недо҃ꙗше ꙗсти.
л. 105а тьк'мо ерѣѡмь. и || дасть и сѫщимь съ нимь. **27.** и гл҃ше
имь ї҃сс. сѫбота чл҃вка ради[12] бь҃. а не чл҃вкь сѫ҃ты ради.
Марко **28.** тѣм'же г҃ь есть сн҃ь чл҃вк҃ыи[13] сѫ҃тѣ. — III. **1.** и вьниде
III. пакьї въ сьборище.[14] и бѣ тоу чл҃вкь соухѫ рѫкѫ имьіи.
1—5. **2.** и назирахѫ емоу[15] аще въ | сѫ҃тьї[16] исцѣлѣеть. да ньі[17]
въз|гл҃ѧть. **3.** и гл҃а чл҃вкоу҃ имѧщомоу соухѫ рѫкѫ. стани
поср҃ѣ. **4.** и гл҃а имь. достоить ли въ сѫ҃тѫ добро сътворити
[ли зъло сътворити],[18] дш҃ѫ сп҃ти или[19] погоубити. они же
мльчахѫ, **5.** и възрѧвь на нѧ съ гнѣвомь скръбѧ. окамени
срц҃а[20] ихъ. | гл҃а чл҃вкоу. простьри рѫкѫ своѫ и простерь. и
оу҃твръди сѧ рѫ҃ | его[21] ꙗко и дроугаа ·:·

нє҃. .а҃. по҃. памѫ҃. моисеꙗ. и прр҃ку арѫнѫ и прочимь.
є҃ѹе. ѿ ію҃н ·:·[22]

(Въ недѣля първа отъ Велики-пости).

л. 105б **44.** Ки҃ вр҃. въсхотѣ ї҃сь изити въ галилеѫ. и ѡбрѣте фи-
липа. и гл҃а емоу (ї҃сс) грѧды по мнѣ. **45.** бѣ же филипь ѿ

---

1. А свое. 2. оумъи. 3. А постѧ. 4. съкровищъ. 5. чръвь и тьлꙗ тьлитъ. 6. О съкровище. 7. ꙗстъ съкровище ваше. 8. тоу и срьдьце ваше. 9. А въ сѫботъ. 10. О сквозѣ. 11. въстръгаѫще 12. А радъма. 13. А чловѣчь 14. А сьньмище. 15. О ꙗго, А и. 16. А въ сѫботѫ. 17. вмѣсто на нь. 18. О творити. 19. А и О ли. 20. О о окаменении срдца ихъ, А о окам. срдць ихъ. 21. изпусн. здрава. 22. А нѣма това ев. тука, а е въ ев. за Свѣтла-срѣда, стр. 5.

Іоанъ I. 44—52

видьсаидьска гра[1] андреова и петрова. 46. обрѣте филипа
надананлъ.[2] и р҃е немоу. егоже писа моиси. вь законѣ и прорци.
обрѣтохомъ ї҃са сн҃а иѡсифова. иже ѿ назареда. 47. и гл҃а
емоу надананиль. ѿ назарета можеть ли что добро быти. гл҃а
емоу филипь приди и вижь. 48. видѣв'же ї҃сс надананила
идѧща кь себѣ. и гл҃а к'немоу.[3] се вьистинѫ исрльтѣнинъ.
вь нем'же н҃ѣ льсти.[4] 49. (и) гл҃а емоу надананиль. како мѧ
знаеши. ѿвѣщавь ї҃сь р҃е емоу. прѣжде даже не въгласи тебѣ
л. 106а филипе[5] || соушѫ[6] пѡ смоков'ницеѫ видѣхтѧ. 50. ѿвѣща на-
данаиль и гл҃а ему[7] рав'ви ты еси сн҃ь бж҃ии, ты еси[8] цр҃ъ
исрлвь. 51. ѿвѣща[9] ї҃сс и р҃е емоу. зане рѣх'ти, ꙗко видѣхь
тѧ пѡ смоковницѫ[10] вѣроуеши. и болъшѫ сихь[11] оу҃зриши.
52. и гл҃а емоу. амн҃ь амн҃ь гл҃ѧ вамь. ѿ селѣ ꙋзрите нѡ
ѿвръсто.[12] и анг҃лы бж҃ꙗ сьходѧща[13] и сходѧщѫ,[14] на дъ
сн҃а чл҃ѣкаго.[15]

·:· сѫ҃. в҃. пѡ. ѿ ма ·:·

(Сѫбота 2. отъ Велики-пости).

Марко I. 35—44.

35. Еѡ. вьзыде[16] ї҃сс вь пусто мѣсто. и тоу млтвѫ дѣꙗше.
36. и гнашѫ и симонь [и] иже бѣхѫ сь нимь[17]. 37. и ѡв-
рѣтьше [и] гл҃хѫ к немоу. іако (и) вьси ищѫть тебе. 38. и
гл҃а имь. идѣмь вь ближнѫѧ в'си [и] градьі. [18] да и тꙋ про-
л. 106б повѣдѫ.[19] на се бо изыдохь[20]. 39. и бѣ проповѣдаѫ на сонь
мищй҃[21] ихь вь в'сеи галилеи. и бѣсьі изгонѧ. 40. и приде
к немꙋ прокажень и мл҃ѧи. и на колѣноу падаѫ. и гл҃а[22] емоу
іако [аще] хощеши можеши мѧ ѡчтити[23]. 41. ї҃сс же млсрꙋ-
вавъ. простерь рѫ҃ коснѫ и и гл҃а емоу. хощѫ ичисти сѧ.
42. рекьшꙋ (же) емоу абие ѿиде проказа ѿ него и чисть бы҃.
43. и запрѣти емꙋ абие изгна и. 44. и гл҃а емꙋ блюди [сѧ]
никомоуже не рьци ничтоже[24] нѫ иди[25] покажи сѧ иерѡви.
и принеси за ѡчищение свое, ꙗко же повелѣ моиси. вь сѣ-
тельство [имъ] ·:·

---

1. А отъ видсандъ градьца. 2. вмѣсто: обрѣте филипъ натананила. 3. А и глагола емоу, О само: рече. 4. льсти нѣстъ. 5. вм. филипъ. 6. ви. сѫща. 7. А емоу стои слѣдъ отъвѣща. 8. А тъ цр҃ь еси изр. 9. А отвѣщавъ. 10. А + сѫща. 11. А нѣма сихъ. 12. А небеса отъвръста. 13. въсходѧщѧ. 14. А низьходѧщѧ. 15. О надъ сынъ чл҃ьскъи, А сына чловѣча. 16. изиде. 17. А и иже съ нимъ бѣахѫ. 18. О градъ и вьси. 19. А проповѣдѣ, О проповѣмь. 20. А придъ. 21. О на съборищихъ, А сын-ихъ. 22. глаголѧ. 23. А ничистити, О ищис-. 24. ничесоже слѣдъ никомоуже. 25. шьдъ.

не҃. в҃. г҃о. алл҃у. гл҃. а҃. пом҃у мѧ бе҃. еуе. ѿ мр҃ка ·:·
(Недѣля 2. отъ Велики-пости).

Марко II. 1—12. **1.** Ѥ҃ш. възыде[1] і҃сс въ капер҃наоумь (въ ѻ҃нихь). и слышань[2]
бы҃ ꙗко въ домоу е҃. **2.** и аві|е събраш҃ѫ мнози. ꙗко к томоу
л. 107а не въмѣщахѫ[3] сѧ. [ни] прѣдъ дверьми.[4] [и] гл҃шѫ имь
сл҃ѡ. **3.** и придошѫ к немоу носѧще ѡслабень жилами,
носимь[5] четырми. **4.** и не могѫще пристѫпити[6] к'немꙋ|
народомь. ѿкрїшѫ кровь.[7] идеже бѣ. и прокопав'ше свѣсишѫ
ѡдръ. на нем'же ѻслабены [сь]лежаше. **5.** видѣвь же і҃сс вѣрѫ
ихь. гл҃а ѡслабеномꙋ. чѫдо ѿпоущѫть ти[8] сѧ грѣси твои.
6. бѣхѫ же нѣции[9] ѿ книжникь тоу[10] сѣдѧще и помы҃ш-
лѣѫше въ ср҃цихь своихъ. **7.** что сы҃ тако хоулыи[11] гл҃ еть,
кто можеть ѿпоущати грѣхы҃, тькмо единь бь. **8.** и абие
разоумѣвь і҃сс дх҃омь (ст҃ымь) своимь. ꙗко [тако] ты[12] по-
мышлѣхѫ[13] въ себѣ, рѣ҃ имь. что тако[14] помышлѣете въ
л. 107б ср҃цихъ вашихъ. || **9.** что е҃ ꙋдобѣе[15] рещи ѡслабеномꙋ.| ѿпоу-
щѧт'ти сѧ тебѣ грѣси (твои) или[16] рещи въстани въз'ми
ѡдръ [твои] и ходи. **10.** нѫ да ꙋвѣсте. ꙗко властъ| имѫть
сн҃ь чл҃вч҃кыи.[17] ѿпоущати грѣхы҃ на земи.[18] гл҃а ѡслабеномоу.
11. тебѣ глѧ въ|стани. възми ѻдръ свои[19] иди въ домь
свои. **12.** и въставь абие [и] въземь ѡдрь[20] (свои) изиде прѣдь
всѣми ꙗко дивлѣхѫ[21] сѧ вьси. и сла҃вѧхѫ[22] бг҃а гл҃ще.[23] ꙗко
николиже тако[24] видѣхомь.

·:· с҃ѫ: г҃: по҃. ѿ мр҃ка ·:·[25]
(Сѫбота 3. отъ Велики-пости).

Марко VII. 31—37. **31.** Ѥ҃ш. ишѣ і҃сс. ѿ пр҃ѣль тоур'скы и сидоньскы[26] приде на
море галилеиское межоу прѣдѣлы҃ декаполитьскї|.[27] **32.** и при-
ведошѫ к'немоу глоуха. [и] гѫгнива.[28] мл҃ѧхѧ и да възъ||
л. 108а ложить на нь рѫцѣ[29]. **33.** и ѿведы҃[30] единого ѿ сьбора[31] и
рѣ҃ въложи[32] прьсть свои[33] въ оу҃ши его. и плюнѫвь коснѫ и[34]

---

1. въниде. 2. и слоухъ бъстъ. 3. А не въмѣщати сѧ. 4. А при дверехъ. 5. О носима. 6. О прити. 7. покровъ. 8. О отъп. сѧ тебѣ, А нѣма ти ни тебѣ. 9. А етери, О юдини. 10. А нѣма тоу. 11. О глаголютъ хоулѫ, А гл. власфимиѫ. 12. нѣма ти. 13. помышлѧѫтъ. 14. О сице, А си. 15. А оудобнѣе. 16. А ли. 17. А чловѣчь. 18. А отъпоущ. на земи грѣхы, О на земли отъпоущ. грѣхы. 19. твои. 20. А нѣма: иди въ домъ свои и въставъ абие и възьмъ одръ. 21. дивити сѧ всѣмъ. 22. и славити. 23. глаголѫщемъ. 24. А сице. 25. Това ев. въ А и О е за 4 сѫбота. 26. турьскъ и сидоньскъ. 27. декапольскы; Путн. = Врач. 28 нѣма. 29. рѫкѫ; Путн. роуцѣ. 30. А поемъ и единого, О поимъ и юд. 31. отъ народа. 32. А въдѣ. 33. А и О прьстъ своѭ; Путн. = Врач. 34. А нѣма и.

вь ѫзыкь. [ѥго]. **34.** и в'зрѣвь на нбо вьзьхнѫ и гл҃шѫ ему.[1]
ефьфата. еже есть разврьзи сѧ. **35.** и абие разьвръзаста сѧ
Марко слоуха его. и разрѣши сѧ ѫза ѫзыка его. и гл҃шѫ что.
VII. **36.** [и] запрѣти имь. да никомоуже не повѣдѧть елико же
31—37 (самь) имь запрѣщаше[2] ѡни[3] паче колеи[4] проповѣдахѫ. **37.** и
прѣизлиха[5] дивлѣхѫ гл҃ще. добрѣ [вьсе] твори глоухыѫ тво-
рить[6] слышати. и нѣмыѫ гл҃ти ·:·

не҃. г҃ ·:· еу҃. ѿ мка. тоже и по вьзвизѣ ·:·

(Недѣля 3. отъ Велики-пости).

34. Рече гь. своимь оучникомь. иже хощеть вьслѣ[7] мене ити.
да ѿвръжеть сѧ себе. и да вьзметь крть свои. [и] идеть[8]
л. 108б по мнѣ. **35.** и|же [бо аще] хощеть дшѫ своѫ спьти погѹ
бить ѫ. иже погоубить дшѫ своѫ мне ради [и] еуелиѩ тьи[9]
Марко и спеть ѫ. **36.** кая бо[10] пользѫ бѫдетъ|[11] чл҃вкоу аще при-
VIII. ѡбрѣщеть[12] весь миръ.[13] а дшѫ своѫ отьщить.[14] **37.** или[15]
34—38 что дасть чл҃вкъ измѣнѫ на дши своеи. **38.** иже бо аще[16]
постыдить сѧ мене. и моихь словесь. въ родѣ семь прѣ-
любодѣинѣмь.[17] и грѣшнемь. и сн҃ь чл҃вчькыи постыдить сѧ
его. егда придеть вь славѣ оца своего сь анг҃лы ст҃ми. —
IX. **1.** и гл҃шѫ имь. амнь (амнь) гл҃ѧ вамь. (ꙗко) сѫть нѣции[18]
1. ѿ сѧде стожщихь. иже не имѫть| вькусити смрти. дондеже
видѧть[19] црствиѩ биѩ[20] пришьдшѫ въ силѣ ·:·

сѫ҃. д҃ пота ·:· еуе. ѿ мка,[21]

(Сѫбота 4. отъ Велики-пости).

л. 109а **27.** И ѿ изыде іс҃с и ѹчнци его. вь весь[22] кесариѫ филипови,
и на пѫти вьпрашааше(ѫ) ѹчнкы своѫ гл҃а[23] имь. кого мѧ
Марко гл҃ѧть чл҃вци сѫща[24]. **28.** они же ѿвѣщашѫ. ови іо҃а кр҃тлѧ.
VIII. ини[25] илиѫ. дрѹзии же[26] едїного ѿ прькь. **29.** вы же кого
27—31. мѧ гл҃ете быти. ѿвѣщавь же петръ гл҃а емоу ты еси х҃с.
30. [и запрѣти имь] да никомоуже не гл҃еть[27] ѡ немь. **31.** и

1. А нѣма ѥмоу. 2. А запрѣти. 3. О они же. 4. излиха. 5. О прѣизлише. 6. А сътвори. 7. А и О по мнѣ; Путн. оуслѣдь мене. 8. О и грѧдетъ по мнѣ, А и по мнѣ гр. 9. А нѣма тъ. 10. А нѣма бо. 11. О ѥсть, А нѣма глаголь. 12. А и О приобрѣсти; Путн. = Врач. 13. А всего мира. 14. А и О и отъщетити дшѫ своѫ; Путн. отъщетить. 15. чьто бо дастъ. 16. А нѣма аще. 17. прѣлюбодѣимь. 18. А етери, О ѥдини. 19. оузрѧтъ. 20. цр҃ствиѥ божиѥ пришьдъшиѥ. 21. Това ев. въ А и О е за 5. сѫбота. 22. А въ странѫ. 23. О глѧ имь. А само глаголѧ. 24. бытн. 25. А ини же. 26. а дроузии. 27. глаголѧтъ.

начѧть ѹчити ѫ. ꙗко подобаеть сн҃оу чл҃вческомоу[1] много пострадати. и искушеноу быти ѿ старецъ.| и арх҃ереи. и (ѿ) книжникъ.| и оубиеноу быти. и трети дн҃ъ[2] въскрнѫти.

·:· не҃ .д҃. поста еу҃е. ѿ мар'ка ·:·

(Недѣля 4. отъ Велики-пости).

л. 109б **17.** Ки҃ѡ. вр҃. чл҃вкъ нѣкои[3] приде къ і҃соу. кланѣѫ сѧ емоу и гл҃ѧ. оу҃чтлю. приведохъ сн҃ъ свои[4] къ тебѣ. имѧщи дхъ нѣмь (и глоухъ). **18.** иже аще[5] колижо иметь разбиеть и[6].
Марко IX 17—31. и пѣни тѧщить| и скрегьчеть[7] зѫбы своими. и ѡцѣплеть[8] и рекохъ ѹч҃комъ твоимъ да иженѫтъ и. и не възмогошѫ **19.** ѡнь же ѿвѣщавъ (и) гл҃а емоу. о роде невѣр'ныі. доколѣ въ вась бѫ҃. доколѣ тръплѧ выі.[9] принесѣте и къ мнѣ. **20.** и принесошѫ и къ немоу. и видѣвъі дхъ [абие] сътрѧсе и. и припадъ[10]| наземи валѣше сѧ, пѣныі точѧща.[11] **21.** и въпроси і҃сс[12] ѡца его колико л҃ѣ есть. ѿ нелиже се бы҃ емоу.
л. 110а ѡнь же р҃е из'дѣ||тьска.[13] **22.** и многажи[14] въ ѡгнь въврьже и въ водѫ. да и погоубить. нѫ аще [чьто] можеши помози намь. **23.** оу҃млср҃ивь[15] же сѧ і҃сс и р҃е[16] емѹ еже аще можеши вѣровати. вьсѧ мощна[17] вѣроуѫщомоу. **24.** и абие възъпи[18] ѡцъ ѡтрочѧте[19] съ сльзами гл҃аше. вѣроуи г҃и помози моемоу невѣрию.[20] **25.** видѣвъ же і҃сс ꙗко сьрицеть сѧ (съборъ) нарѡ҃. запрѣти дх҃оу нечистомоу гл҃ѧ емѹ. дш҃е глоухы и нѣмы[21] азь ти велѧ изити из него. и к томоу не вьниди[22] въ нь. **26.** и възъпивь и много прѫжавь сѧ изьіде. и бы҃ ꙗко и мрт҃вь. и мнози. гл҃хѫ[23] ꙗко ѹмреть. **27.** і҃сс же имы за рѫ҃ и[24] възвиже и. и въста **28.** вьшьшоу[25] же. емоу въ домь
л. 110б (и) оу҃чици его въпрашахѫтии[26] | единаго. како[27] мы не въз'могохомъ его[28] изгнати. **29.** р҃е имъ. та ꙗзѫ[29] ничимьже[30] не можеть изити. тък'мо мл҃твоѫ и пс҃мъ. **30.** и ѿ тѫдоу

1. А чловѣчю. 2. по трьхъ дньхъ; Путн. оу третий дн҃ь. 3. А етеръ, О ѥдинъ. 4. О сынъ мои, А сына моего. 5. А иже идеже аще, О иже идеже. 6. О нѣма разбиютъ и. 7. А и О скрьжьцетъ, Арх. скрьжьчеть. 8. О оцѣпѣнѣютъ, А оцѣпѣнѣваетъ. 9. А въ тръплѭ. 10. и падъ. 11. А и О тѣща; Путн. точа. 12. А нѣма исоусъ. 13. изъ отрочинъ. 14. А мъножицеѭ, О мъногашьди. 15. вм. оумлср҃ивъ же сѧ, А и О има въ края на 22 ст.: милосрьдьствовавъ о насъ. 16. исоусъ же рече. 17. възможна. 18. възъпикъ. 19. А отрочища. 20. О невѣрьствию. 21. мѣмъ и глоухъ доуше. 22. А и О не вънити; Путн. = Врач. 23. ꙗко и мъногомъ глаголати. 24. А ис. же имъ и за ржкѫ его, О ис. же имъ его за ржкѫ. 25. и въшьдъшоу ѥмоу. 26. О ѥго. 27. О ꙗко. 28. изгънати ѥго. 29. тъ родъ. 30. А не мож. нич. же.

ишѣше. идѣхѫ скозѣ галилеѫ. [и] не[1] хотѣше да бы кто
ѹвѣѣль.[2] 31. оучаше бо ѹчикы своѫ и гл҃ше имъ. ꙗко сн҃ъ
чл҃вѣчькыи прѣданъ бѫдеть въ рѫцѣ чл҃вѣтѣ[3] и ѹбиѫтии и
ѹбиенъ бывъ. и трети дн҃ь[4] въскр҃нѫти.[5]

:· сѫ҃ .є҃. поста. ев҃е. ѿ мр҃ка ·:·[6]

(Сѫбота 5. отъ Велики-пости).

Марко II. 14—17. 14. Ѥ҃ѿ вр҃. придохѫ[7] і҃с (и) видѫ леѹгиѫ. альфаиова сѣдѫща
на мытници. и гл҃а ему| по мнѣ грѫды.[8] и ставь[9] по немь[10]
иде. 15. и бы҃ вьзлежѫщоу емоу вь домоу его. и мнози мъ
здоемьци.[11] и грѣшници вьзь|лежахѫ сь і҃сомь. и сь ѹчикы
л. 111а є||го бѣхѫ бо мнози по немь идошѫ. 16. книжници и фа-
рисеи ѩ. и видѣвьши же и ꙗдѫщи[12] съ мъзѡ|емьци[13] и
грѣшникыи. гл҃хѫ оучикомъ его. что ꙗко сь мъзѡ|емьци
ꙗсть и пиеть. 17. слышавъ| же і҃с гл҃а имъ. не трѣвоѫть
здрави врача нъ болѫщи. не придохъ (во) призвати[14] праве-
дникы.[15] нъ грѣшникы въ покаание.

:· нє҃ .є҃. по҃. ев҃е. ѿ мк҃ ·:·

(Нед. 5. отъ Вел.-пости).

32. Ѥ҃ѿ. вр҃. пожтъ[16] і҃с ѡба на де[сѧ]те оучика своꙗ. и на-
чѫть имъ гл҃ти. хотѫщоу емоу быти.[17] 33. ꙗко се въсхо-
димъ въ ер҃лмъ, и сн҃ь чловѣчь[18] прѣданъ бѫдетъ арх҃ере-
ѡмъ и книжникомь. и ѡсѫдѧть. и на смр'ть прѣдадѫть
л. 111б и ѫзыкомъ. 34. и по||рѫгаѫть сѧ емоу. биѫть и[19] запль-
ваѫть ему лице[20] и оубиѫть и трети дн҃ь въскр҃нѫть.[21]
Марко X. 32—45. 35. и прѣд нимь идоста[22] иꙗкова[23] ио҃а сн҃а зеведеѡва гл҃ща[24]
дидаскале[25] хощевѣ да егоже просивѣ створи[ши][26] нама.
36. ѡнь[27] же рече има. что хощете да створѫ вама.
37. ѻна же рекоста ему| даѫ҃ь нама да единь ѡ десн҃ѫ
тебе. а единь ѡ шоуѫ[28] тебе сѧдевѣ вь славѣ твоей. 38. і҃с

---

1. А нѣма не. 2. А да никътоже не оувѣстъ, О да къто оувѣсть. 3. А чловѣкомъ. 4. въ тр. д. 5. въскръснетъ. 6. Това ев. въ А и О е за 3. сѫбота. 7. А мимогрѧдъ, О мимоидъ. 8. О иди. 9. въставъ. 10. въслѣдь ѥго. 11. А мъытарн. 12. ꙗдѫщъ. 13. А съ мъытарн. 14. призъватъ. 15. правьдьникъ. 16. А поемъ, О поимъ. 17. А ѥже хотѣаше бъти емоу, О ѥже х. бъти. 18. чьловѣчьскъ. 19. оутепѫтъ и. 20. и оплюѭтъ и. 21. въскръснетъ. 22. О и прѣдъ идѣаста ѥмоу. 23. иковъ и иоанъ. 24. А глаголѭще. 25. оучителю. 26. А да егоже просивѣ ти да сътвориши нама, О да ѥгоже а ѿ е прос. оу тебе да сътв. н. 27. исоусъ же. 28. О о лѣвѫѭ.

же ре҃ има. невѣстѫ сѧ что[1] просѧща. можета ли пити чѧшѧ
ѫже азь пиѫ и кр҃щение[2] имьже азь кр҃щѫ сѧ[3] крт҃ити сѧ.[4]
39. ѡна же рекоста емоу можевѣ. їс҃с же ре҃ има. чашѫ ѹбо
ѫже азъ пиѫ пиета[5] и кр҃щениемь имьже азъ кр҃ща сѧ[6] кр҃=
л. 112а тита сѧ. 40. а е|же сѣсти ѡ десн҃ѫ мене и ѡ шѹѫ[7] н҃ѣ
мнѣ дати. нѫ им'же ѹготова сѧ. 41. слышав'ше се десѧтї.[8]
начѧшѧ негодоувати о иѩковѣ и ѡ ї҃онѣ. 42. їс҃с же
Марко призъ|вавь ѫ гл҃а има. вѣсте ꙗко мь|нѣщеи сѧ властї ѫзыкы
X. оу҃о|ѫть имь и вь лици[9] ихь владаѫть[10] имы. 43. не такоже
32—45. е҃ вь вась. нѫ иже аще хоще҃ [въ васъ] вѧщи быти да бѫть
вьсѣмь[11] слоуга. 44. иже аще хоще҃ вь вась [быти] старѣи
да бѫдеть вьсѣмь рабь. 45. ибо сн҃ь чл҃ческьіи не приде҃ да
послоужѫтъ емоу. нѫ да послоужить и дати дш҃ѫ своѫ за
избавление многымъ.[12]

·:· сѫ҃. цв҃ѣна. еу҃. ї҃он ·:·

(Сѫбота Цвѣтна — Лазарова).

1. Ѥ҃ѡ вр҃. бѣ нѣкои[13] болѧ лазаръ ѿ витаниꙗ. ѿ въси[14] ма=
л. 112б рииныі и мар'ди сестрѣ || его.[15] 2. бѣ же мр҃иꙗ помазавьшиꙗ г҃а
миромь. и ѡтерьши нозѣ его власы своими. еиже[16] брать бо=
Іоанъ лѣше лазарь.[17] 3. посласта же сестрѣ кь немоу гл҃щи. г҃и се
XI егоже любиши болить. 4. слышавь же їс҃с (и) ре҃. сиꙗ болѣзнь
1—45. н҃ѣ кь смрьти. нѫ ѡ славѣ бж҃ией. [да] прославит'сѧ сн҃ь бж҃и
еѫ. 5. любѣ[ше] же їс҃с мар'дѣ и сестра еѫ и лазара. 6. егда
же ѹслыша ꙗко болить.[18] тогда прѣбы҃ на (и)нѣмь же бѣ
мѣстѣ два дн҃и. 7. то[19] гл҃а имь.[20] идѣмь вь ию҃еѫ пакы.
8. гл҃шѫ емѹ оу҃ченїци его. рав'ви. нн҃ѣ искахѫ тебе ю҃еие
ѹбити[21] камениемь. пакы҃ ли идеши тамо. 9. ѿвѣща їс҃с. не
л. 113а двѣ ли на десѧте| годинѣ еста вь дн҃е. аще кто || ходить
вь дн҃е (и) не потькнеть сѧ. ꙗко свѣть мира сего вид҃ть.
10. аще ли кто ходитъ нощиѫ потькнеть сѧ. ꙗко свѣта н҃ѣ
ѡ немь. 11. си ре҃[22] и по семь гл҃а имь.[23] лазаръ| дроугь
ншь оу҃спе. нѫ идѫ да и възьвоуж҃ѫ и 12. рекошѫ же
оу҃чн҃ци его. г҃и аще оу҃спе сп҃ень бѫдеть. 13. їс҃с же ре҃[24] ѡ

1. чесо. 2. кръщениемь. 3. А кръщаѭ. 4. О нѣма кръститисѧ. 5. испиꙗта. 6. А кръщаѭ. 7. О о лѣвѫѭ. 8. А слышавъше же десѧть, О и слышавъше десѧть. 9. велици. 10. обладаѭтъ. 11. О вамъ. 12. избавлениѥ за мъногы. 13. А етеръ, О ѥдинъ. 14. градьца. 15. сестры ѥѩ. 16. ѥѩ же. 17. О братъ лазаръ болѣаше. 18. А нѣма егда же оуслъша ꙗко болитъ. 19. потомь же. 20. оученикомъ. 21. камениѥмъ побити. 22. О рекъ. 23. А нѣма имъ. 24. О рече же исоусъ, А вѣща же исоусъ.

Іоанъ XI. 1–45.

смрти его. ѡни же мнѧхѫ ѡ ѹспении сна гл҃еть. **14.** тогда
рє҃ имь ї҃с не ѡбиноуѫ сѧ. лазарь ѹмреть и рꙋ҃ѫ сѧ вась
ради. ꙗко да вѣрѫ емете ꙗко не бѣхъ тѹ. нѫ идемь к
немоу. **16.** рє҃ же дома нарицаемыї близнець. сь оу҃чїкы.[1]
идѣмъ и мыї да оу҃мремъ сь ними. **17.** пришь же ї҃с
вь виданыѫ. ѡбрѣте ѹже[2] четиры дни имѧща[3] вь гробѣ.
л. 113б **18.** бѣ же[4] виданиѫ близь ерлма. ꙗко .єі. поприщъ.[5]
19. мнози же бѣхѫ ѿ ю҃ен[6] пришли кь мар'дѣ и мари да
оу҃тѣшѫть ѫ[7] ѡ братѣ еѫ.[8] **20.** мар'дѣ же егда оу҃слышѫ.
ꙗко ї҃с грѧдеть. срѣте и же[9] мр҃ꙗ дома сѣдѣше. **21.** рє҃
же мар'дѣ кь ї҃соу. г҃и аще бы зде быль. не би ѹмрьль
братьь[10] наю[11]. **22.** нн҃ѣ вѣмь ꙗко егоже колижѫ просиши ѿ
ба.[12] дасть ти бь. **23.** гл҃ше[13] еи ї҃с в'скрнеть братьь твои.
24. гл҃а емоу мар'дѣ. вѣмь ꙗк| вьскрнеть вь в'скрение. (нѫ)
вь послѣдныи днь. **25.** рє҃ еи ї҃с азъ есмъ в'сѣшение и жи=
в|ть.[14] вѣроуѫи въ мѧ[15] не оумреть в'вѣкы. имеши ли вѣрѫ
л. 114а семоу. **27.** гл҃а емоу еи г҃и азъ| вѣровахь. ꙗко ты еси|| х҃с сн҃ь
бии грѧдыї вь миръ.[16] **28.** и се рекьши иде и призва[17]
мариѫ сестрѫ своѫ таи. рекьши дидаскаль[18] сеи естъ и зоветь[19]
тѧ. **29.** ѡна же ꙗко слыша[20] вьста скоро [и] и҃де къ| немоу.
30. не бѣ оуже ї҃с[21] пришель въ весь. нѫ бѣ на мѣстѣ
еще. идеже и[22] срѣте мар'да. **31.** жидове[23] же сѫщи сь неѫ
Іоанъ XI. 1–45. вь домоу [и] ѹтѣшѧѫще ѫ. видѣвь же[24] мариꙗ ѣко скоро
вьста [и] изиде. по нѣи|зидошѫ[25] гл҃ще ꙗко идеть на гробь.
да плачеть сѧ тоу. **32.** мариѫ же ꙗко приде идеже бѣ ї҃с.
видѣвьши и паде емоу на ногоу. г҃щи емоу.[26] г҃и. аще бы
зде былъ[27] не би братьь мои оумрьлъ. | **33.** ї҃с [же] ꙗко
видѣ[28] ѫ плачѧщоу сѧ. [и] пришьша сь неѫ ию҃дене пла=
л. 114б чѧщи сѧ[29] (и) запрѣти дх҃ови. и|| възмѧти сѧ самь.[30] **34.** и
рє҃ где положисте и. гл҃шѫ емоу. г҃и грѧдыї[31] и вижь. **35.** и
(абие) прослъзи сѧ ї҃с. **36.** гл҃хѫ [же] июдеи. вижь како люб=

---

1. къ оученикомъ. 2. оуже е слѣдъ дьни. 3. А имѫщь. 4. А бо. 5. А стадии. 6. мнози же отъ июдеи бѣхѫ. 7. А и О и. 8. А ѥѭ, О ѥѭ. 9. срѣте и а мариꙗ. 10. не би братъ мои оумрьлъ. 11. О нъ и нынѣ, А само нынѣ. 12. А оу бога. 13. А и О гл҃а. 14. О животъ и въскрѣшение. 15. пропуснато: аще оумретъ оживетъ. 26. и вьсѣкъ живыи и вѣроуѫ въ мѧ-. 16. А въ весь миръ. 17. А пригласи. 18. оучитель се ѥстъ. 19. А глашаетъ тѧ. 20 оуслыша. 21. А не оу же бѣ исоусъ пришелъ, О не оуже бѣ пришьлъ исоусъ. 22. идеже срѣте и. 23. июдеи. 24. видѣвше. 25. по ѥѭ идошѧ. 26. А нѣма емоу. 27. О аще бы былъ сьде, А аще би тъ былъ сьде. 28. А видѣвъ ѫ. 29. А июдеѩ пришедъшаѩ сь неѭ плачѫщѧ сѧ, О и пришьдъшаѩ съ неѭ июдеѩ плач. сѧ. 30. А възмѧти сѧ доухомъ. 31. О приди.

лѣше и 37. нѣци[1] ѿ нихъ рекошѧ. не можаше ли сы ѿврьзи
ѡчи слѣпомоу [сътворит]и да и сь нѣ оу҃мреть. 38. і҃с же
пакы прѣтѧ вь себѣ. приде къ|гробѹ. бѣ же пещерѧ[2] и
каменъ лежаше[3] на неи. 39. гл҃ше[4] і҃с възь[мѣте ка]менъ|
гл҃а емоу сестра оу҃мерьшаго мар'да. ґи оу҃же с'мрдить. чет-
вороднѣевень [во] есть. 40. гл҃а еи і҃с. не рекохъ ли ты ꙗ҃ко
аще вѣроуеши оу҃зрі|ши сла҃воу бжїѧ. 41. възѧшѧ же камень.
идеже бѣ лежѧ мр҃твї.|[5] і҃с же вьзведь[6] очи свои[7] и рѣ҃
ѡ҃че хвалѧ тебѣ вьз'даѧ. ꙗ҃ко ѹслышаша мѧ. 42. азь же вѣ҃хь
л. 115а ꙗ҃ко в'сегда мене послоушаеши. нѧ || народа ради стожѧщаго
ѡкр҃ть рекохъ. да вѣрѧ имѧть. ꙗ҃ко ты мѧ посла. 43. и се
рекъ гл҃мь велиемъ вьз'гласи.[8] лазаре. грѧдї вьнь. и абие
изиде оумерьі ѡбѧзань рѧкама и ногама оукроемъ[9] и лице
его ѡброусомь завѧзано.[10] гл҃а имь і҃с. разрѣшите и. и не
дѣите его[11] ити. 45. мнози [же отъ] жидовь[12] пришѣ кь
марии. видѣвьше еже сьтвори і҃с (и) вѣровашѧ вь нь[13].

нѣ҃. ѕ҃. єу҃е. ѿ і҃ѡ ·:·

·:· а се. наурн҃и. цвѣтнїѧ. нѣ҃ ·:· [14]

(Въ недѣля Цвѣтна — Връбница)[15]

Іоанъ XXI. 1–10. 1. Ѣѡ҃ вр҃ егда приближи сѧ і҃с вь ер҃лмь. приде вь виданиѧ[16]
кь горѣ елеѡньстѣи. тогда посла два оу҃чнка своꙗ гл҃ѧ има.
л. 116б 2. идѣта вь весъ еже естъ| прѣмо вама. и абие[17] ѡбрѧщета
ѡслѧ привѧзано. и жрѣбѧ сь нимь. приведѣта ми ѿ || рѣ-
шишѧ.[18] 3. и аще вамь[19] кто рѣ҃ть что. рьцѣта ꙗ҃ко г҃ь трѣ-
боуеть ѫ его.[20] [и] абие же послеть и[21] 4. се же вьсе бы҃ да
сьбѫ҃ть сѧ рѣ҃ное пр҃ркомь гл҃ѧщимь. 5. рьцѣте дщ҃ери сиѡновѣ.
се цр҃ь твои грѧдетти[22] кротько[23] и въсѣдь на ѡслѧ и жрѣбѧ.
сн҃ь ꙗ҃ремничь.[24] 6. шь҃ша же оу҃чка сътвористa[25] ꙗ҃ко же
повелѣ има і҃с. 7. приведоста ѡслѧ и жрѣбѧ и вьзложишѧ
на нъ[26] ризы своѫ и вьсѣде врьхоу ихь. 8. многыи[27] же

1. А етерии. 2. А пещь. 3. А належаваше. 4. А глагола исоусъ, О глагола же исоусъ. 5. О идеже бѣ оумьрьи лежѧ; тия думи нѣма въ А. 6. А възведе. 7. О + горѣ, А + вънеспрь. 8. О възва. 9. О оукроимь, А и оукроими. 10. оуброусомъ обѧзано 11. А сего. 12. июдеи. 13. О въ нюго. 14. Този надписъ е отдолу подъ текста. 15. Това ев. нѣма на своя редъ въ А, а е писано чакъ на края (с. 170—180), и то не цѣло (ст. 1—8). 16. О витдфагиѫ, А — витдагиѫ. 17. нѣма абие. 18. и отърѣшьша приведѣта ми. 19. вама 20. ѥю. 21. О ꙗ, А ѣ. 22. А грѧдетъ тебѣ, О идетъ къ тебѣ. 23. А кротокъ, О кротъкъ. 24. сына ꙗрьмьнича. 25. А сътворъша. 26. А врьхоу, О врьхоу ѥю. 27. мъножаиши.

Іоанъ XXI.

нарѡ̑. постїлаше ризы свои по пѫти. дроузи же рѣзахѫ вѣие[1] ѿ финикъ.[2] и постилахѫ по пѫти. 9. нарѡ̑ же ходѧ[3] прѣ нимъ [и] вьслѣдь. звахѫ (и) гл҃ще. ѡсан'на сн҃оу дв҃двъ. бл҃вень грѧды въ имѧ гн҃е. Осан'на ва вышнихъ. 10. вьшѣ̑жоу же емоу въ ер҃лмь. по || (липсуватъ 4 листи)

л. 116а

ть. асловеса моꙗ не прѣидѫть ·:· [4]

в втр҃. великїѫ. не̑. ѥ̑ѹе. ѿ ме̑а ·:·

(На Велики-вторникъ).

Мат. XXIV. 36—51.

36. Ре̑ гь. своимь оу҃чн҃комъ. о дн҃и томь и о годинѣ сои.[5] никтоже не вѣсть.[6] ни анг҃ли небесныѫ. тъчиѫ ѡц҃ъ единь. 37. ꙗко же бо бы̑[7] въ дн҃и ноевы. тако бѫдеть [и] въ пришествие[8] сн҃а чл҃вѣ̑чкаго[9] 38. ꙗко же бо бѣхѫ въ дн҃и потопн'ыѫ[10] ꙗдѧще и пиѫще. и женѧще сѧ и посагаѫще. до негоже дн҃е вьниде ное въ ковьчегъ. 39. и не ѡчитошѧ[11] дон'деже приде потопь. вьзѧть вьсѧ. тако бѫдеть [и въ] пришествие сн҃а чл҃овѣчк̑аго.[12] 40. тогда два бѫдета на селѣ. единь поеметь сѧ[13] а дроугы ѡставлѣеть сѧ. 41. двѣ мелѣци[14] въ жрънь̑ва̑. едина поемлеть сѧ. и едина[15] оставлѣетсѧ ·:·

л. 116б

42. бъдите оу҃бо ꙗко не вѣсте. въ кожь годинѫ[16] гь вашь придеть. 43. се же вѣдите.[17] [ꙗко] аще бы вѣдѣль гн҃ь храма[18] въ коѧ стражѫ тать придеть. бьдѣлъ ѹбо бы̑ и не би оставиль[19] подьрыти[20] хлѣвини[21] своеѫ. 44. сего ради и вы бѫдѣте готовы. ꙗко въ ньже не мъ|ните ч҃а[22] сн҃ь чл҃вѣ̑чкы̑[8] придетъ.| 45. кто ѹбо есть вѣрень рабь и мѫдръ[23] егоже поставить гь[24] (свои) надь домомь своимь. и да дасть имь въ вр҃ѣ пищѫ. 46. блаженъ рабь тьи[25] его же пришѣ̑ гь свои и обрѧщетъ[26] тако творѧща. 47. амн҃ь гл҃ѧ вамъ. ꙗко надъ въсѣмь имѣниемь своимъ[27] поставит и.

1. О вѣтви. 2. О отъ дрѣва. 3. О народи же ходѧщии. 4. Това сѫ послѣднитѣ думи отъ евангелето за „понедѣлникъ слѣдъ Връбница". Освѣнъ това евангеле на липсалитѣ листи е било и евангелето за Връбница на литургия. Вмѣсто послѣдната дума прѣидѫтъ въ А и О стои мимонджтъ. 5. А о годинѣ тои, А о часѣ. 6. Палимпс. оувѣсть. 7. О нѣма бъстъ. 8. А и Палимпс. въ дьни 9. А и Пал. сына чловѣча. 10. А, О и Пал. прѣжде потопа. 11. А и О не оштоутишѧ; Путн. не очютишѧ; Палимпс. не разоумѣшѧ. 12. А и Пал. чловѣча. 13. О юдинъ поюмлють; Палимпс. единаго поемлеть: а дроугаго ѡставлѣть: 14. Палимпс. два мелѧща: единъ поеметсѧ: а дроугы ѡставлѣеть сѧ. 15. О дроугаш. 16. О въ къи часъ. 17. Палимпс. гнь домоу. 18. Палимпс. не би даль. 19. О то же. 20. О и Пал. подъкопати. 21. храминъ. 22. О и Пал. въньже часъ не мьнити. 23. вѣрьнъи рабь и мѫдръи. 24. А господинь. 25. Палимпс. работь. 26. О + и. 27. А нѣма своимь.

48. аще ли рѣ҃ть злыи ты[1] рабь вь сꙋ҃ци своемь. моу-
л. 117а дить ми гн҃ь[2] (ве||съ дн҃ь) приити. 49. и начнеть быти
клеврета своего[3] ꙗсти же и пити сь пиꙗницѫми. 50. при-
деть| же гн҃ь[4] раба того. вь дн҃ь вь ньже чаѧетє[5] и вь ч҃а
вь нь же не вѣстє.[6] 51. и протешѫти[7] польма. [и] чьсть[8]
его сь оупокрыти[9] положить. тоу бѫдеть плачь и скрежеть
Мат. зѫбомъ. — XXV. 1. Тогда ѹподоби[10] сѧ цр҃стве[11] нбн҃ое .г҃. дѣв.
XXV. ꙗже прїемьша свѣтил'никы своѫ. изидошѫ противѫ женихоу.[12]
1—46. 2. .є҃. же бѣ ѿ нихь мѫдръ .є҃. же бѹи.[13] 3. ꙗже[14] прием'ше
свѣтїлникыи своѫ. не възѧшѫ сь собоѫ ѡлѣѫ.[15] 4. [а] мѫ-
дрыѫ прїꙗшѫ[16] [съ собоѭ] ѡлеи въ сьсѫдѣхь. сь свѣтильникы
своими. 5. моудѧщоу [же] женихѹ| въздрѣмашѫ вьси[17] и спахѫ.
л. 117б 6. полоуноци же вепль бы҃. се же||нихъ грѧдеть. изидѣте[18]
въ срѣтение его.[19] 7. тогда сташѫ[20] в'сѧ[21] дѣвы ты҃. и
оукрасишѫ свѣтильникы своѫ. 8. а боуꙗѫ рекошѫ мѫдрыѫмъ.
дадите и намь ѿ олѣꙗ своего.[22] ꙗко свѣтильници наши
оу҃гасѧть. 9. ѿвѣщавь же[23] мѫдрыѫ гл҃ще. еда како не
достанеть вамь и намь. идѣте же паче кь продѧщимь. и
коупите себѣ. 10. идѫщимь же имь коупить. приде женихь
и готовыꙗ въ| нидошѫ с'нимь на бракь. и затворени быш
двери. 11. послѣдь же придошѫ [и] прочаа дѣвы глѧще.
г҃и г҃и ѿврьзи (и) намь. 12. ѡнъ| же ѿвѣщавь (и) рече.
право не в҃ѣ вась. 13. гл҃ѧ вамь.[24] бьдите ѹбо ꙗко не
вѣсте дни ни часа. вь ньже сн҃ь чл҃вч҃кыи придеть ·:·
л. 118а 14. И кождо бо[25] чл҃вкъ ѿходѧ. призва рабы своѫ. и
прѣдасть[26] имь имѣние свое. 15. ѡвомоу дасть. .є҃. талан'ть.
ѡвомоу же два. овомоу же единь, комоужо противѫ силѣ
своеи.[27] и ѿиде абие. 16. шѣше приемыи .є҃. таланьть. дѣла
ѡ нихь [и] приѡбрѣте дроугы[28] .є҃. таланть. 17. такоже [и]
иже .в҃. приемы и приѡбрѣте дроугѫѧ[29] .в҃. 18. приеми же[30]
единь. шѣ раскопа земѧ. и ськры сребро гн҃а своего. 19. по
мнозѣхъ|[31] врѣменыхь. приде го[спо]динъ[32] рабъ тѣхъ. и

---

1. А зълъ работ, О зълъи рабътъ. 2. А господинъ мои, О г҃ь мои. 3. клеврѣтъ своѭ. 4. О г҃ь. 5. нечаѭтъ. 6. не вѣстъ. 7. протешитъ и. 8. чѧсть. 9. О съ лицемеры. 10. А оуподобитъсѧ. 11. А цр҃ство. 12. + и невѣстѣ; Путн. = Врач. 13. — отъ нихъ боуи и г҃ мѫдръ. 14. вм. това А и О. боуи бо. 15. О ѭлеи. 16. О възѧшѧ. 17. вьсѧ. 18. исходите. 19. ѭмоу. 20. въсташѧ. 21. А нѣма всѧ. 22. вашего. 23. отъвѣщашѧ же. 24. О амин глаголѭ вамъ, не вѣдѣ вас, А. гл. в. не вѣмь васъ. 25. ꙗко же бо 26. А дастъ имъ. 27. О своѭи силѣ. 28. дроугѫѭ. 29. дроугаꙗ. 30. а приѭемы. 31. по мнозѣ же врѣмени. 32. А господь.

стѧзаѫ[1] сѧ сь нимн ѡ словеси. **20.** и пристѫпи приемы
.ѥ. таллн'ть. принесе дроугы[2] .ѥ. талан'ть гдѧ. гн .ѥ. та=
л. 118б лан'ть ми еси далъ[3] и се дроугѫ .ѥ. таланьть при|обрѣтъ[4]
ими. **21.** рѣ емоу гь[5] его. добрыи рабе блгы и вѣрны. ѡ
малѣ бѣ вѣрень. надь многымы[6] тѧ поставлѧ. вьниди вь
радость га своего. **22.** пристѫпи иже[7] приемыи .ѥ. талан'та
рѣ. гн. ѥ таланъта ми еси даль.[8] и се дроугаа два при=
Мат. ѡбрѣтохъ има. **23.** гь рѣ емоу. добрыи рабие[9] блгы вѣр'ны.
XXV. ѡ малѣ бѣ вѣрень. и надь многыми тѧ поставлѣ. вьниди
вь радо га[10] своего. **24.** пристѫплъ|же приемы. единь та=
лан'ть. рѣ гь[11] вѣдѣхь тѧ ꙗко жестокь еси чвкь. женеши[12]
ѫдоуже не сѣꙗвь[13] и сьбираеши[14] ѫдѫже не расточи.[15] **25.** и
оубожь сѧ шь скрыихь таланьтъ| твои вь земи. (и) се
л. 119а имаши твое. **26.** ѿвѣщавь же гь[16] его рѣ ему || злыи рабе[17]
лѣнивыи. вѣдѣше ꙗко женѫ идеже не сѣꙗвъ[18] и събираѫ
ѫдоуже не расточихъ.| **27.** побаше ти ѹбо вьдати сребро мое
трьжникомь. и пришь азь възаль (ѹбо) быхъ свое съ лихь|
вожь. **28.** вьзмѣте оубо ѿ него таланьтъ. дадите имѧщомоу
.г. таланьтъ. **29.** имѧть[19] бо вьсе[20] даеть сѧ[21] (и избѫ=
Мат. деть). а ѿ неимѧщаго. [и] иже (аще) мнить сѧ имѣѫ [и то]
XXV. възѧто бѫдетъ ѿ него. **30.** и непотрѣбнаго[22] раба вьвръ=
зѣте (и) вь тьмѫ кромѣшнѫѧ. тоу бѫдеть плачь и сре=
Зд жетъ зѫбомь ·:· **31.** ꙗгда[23] придеть сн чвчькыи[24] въ|
силѣ[25] своеи. и вьси сти англи| сь нимь. тогда сѧдеть на
л. 119б пр|столѣ славы своеѫ. **32.** и сьберѫ||тъ сѧ прѣ ними[26] въсѧ
ѧзыкы[27] и разлѧчаѫть дроуга[28] ꙗкоже пастоухъ[29] раз=
лѫчаеть ѡвъ|цѧ ѿ козлыщъ. **33.** и поставить овьцѫ ѡ
десниѫ себе. а козлищъ[30] ѡ шоуѫѧ, **34.** тогда рѣть црь
сѫщимъ ѡ десниѫѧ его. придѣте бвени ѡца моего. при=
Мат. имѣте[31] оуготованоѥ вамь цртвие. ѿ сложениꙗ въсего мира.
XXV. **35.** възьалькахь бо сѧ и дасте ми ꙗсти. вьжѫдахь и напо=

1. О състѧза сѧ. А сътѧза сѧ. 2. дроугѫѫ. 3. О прѣдалъ. 4. приобрѣтохъ. 5. О господинъ. 6. надъ мъногъ. 7. пристѫпль же и. 8. прѣдалъ. 9. ꙗ въ рабие е съставено отъ ь и е съединени. — О благъи и; А нѣма благъи. 10. О господина. 11. гн. 12. жьнѧ; Путн. жнеши. 13. нѣси сѣꙗлъ; Путн. — Врач. 14. А събираѫ. 15. А нѣси расточилъ, О нерасточивъ. 16. О господинъ. 17. А + и. 18. О сѣꙗхъ. 19. имѫщоуоумоу бо. 20. А и О вьсьде, Палимпс. всеждѣ. 21. дано бѫдетъ. 22. неключимаго. 23. Това ев. въ А е само посочено като ев. за Месоп. нед. 24. А чловѣчь, О чвчь|н 25. вм. въ славѣ. 26. А прѣдъ нь, О прѣдъ нимь. 27. вьси ѧзъцн. 28. и разлѫчитъ ꙗ дроугъ отъ дроуга. 29. пастырь: Путн. = Врач. 30. козьлицѧ. 31. А наслѣдоуте, О наслѣдьствоуте.

исте мѧ. странень бѣхъ и вьведосте мѧ.[1] **36.** [нагъ и
одѣсте мѧ] боленъ| бѣхь[2] и посѣтисте мене[3] вь темници
бѣхь и придосте къ| мнѣ. **37.** тогда ѿвѣщаѫть емоу пра-
ведници[4] гл҃ще. г҃и когда тѧ видѧхомъ альчѧща. и напи-
л. 120а тахомь.[5] или жѫжѫ|ща и напоихомъ. **38.** когда же тѧ| ви-
дѣхомъ стран'на и вьведохомь. или нага [и] ѡдѣꙗхомъ.
39. когда же тѧ видѣхомъ больна и[6] вь темници. придохомь
кь тебѣ. **40.** [и] ѿвѣщавъ цр҃ь рѣ҃ть имъ. амн҃ь гл҃ѧ вамъ.
Мат. понеже сьтвористе единомоу ѿ сихь малыихъ[7] брати[8] моихь
XXV. меньшихь. (и) мнѣ съ|твористе. **41.** (и) тогда рѣ҃ть сѫщимь
ѡ шоуѫ его. идѣте ѿ мене проклѧтии вь ѡгнь вѣчны. оуго-
товани диꙗволоу и анг҃лоу[9] его. **42.** (и) вьзьалькахь бо сѧ.
и не дасте ми ꙗсти. вьжѫдахь бо сѧ[10] и [не] напоисте мене.
43. странень бѣхь и не вьведосте мене. нагь бѣхь вьве-
л. 120б достe[11]| мене. боленъ [и] въ темници и не посѣтисте мене.
44. тогда и ты[12] ѿвѣщаѫть емоу гл҃ѧщи. г҃и когда тѧ ви-
дѣхомъ| альчѧща или[13] жѫжѫща. или странна или нага или
Мат. больна. или въ темници не послоужихомь ти.[14] **45.** тогда
XXV. ѿвѣщаѫть[15] имъ гл҃ѧ. амн҃ь гл҃ѧ вамь. понѣ[16] сьтвористе|
л. 121а ниединомꙋ ѿ сихь меньшихъ| ни мене[17] сьтвористе. **46.** [и]
идѫть| си вь мѫкѫ[18] вѣчнѫѧ. а праведници вь жизнь
вѣчнѫѧ.[19]

·:· вь ср҃ѣ. ст҃ыѫ. нѣ҃. єу҃є. ѿ мѣ҃а ·:· [20]

(На Велика-срѣда).

Ка҃. і҃соу бы҃вьшоу вь видани вь домоу симона. ко҃. **И** ѿ толѣ
искаше по҃бна врѣмене. да и прѣда ·:· пи҃ вь ч҃е. велі҃.
н҃е. на лр҃ги.

·:· **К** ч҃е. велі҃. єу҃є. ѿ мѣ҃е ·:·

(На Велики-четвъртъкъ).

Мат. **2.** Рѣ҃ г҃ь своимь оу҃чникомь.[21] вѣсте ꙗко по двою дн҃ю паска
XXVI. бѫдеть. и сн҃ь чл҃вч҃кьі[22] прѣдань бѫдеть на распѧтие.
2—39. **3.** тогда сьбрашѫ сѧ (старѣйшинькі) арх҃ереи книжницї| и ста-

1. А нѣма: стр. б. и във. мѧ. 2. болѣахъ. 3. А мѧ. 4. А праведъннии. 5. А натроухомъ. 6. О или, А ли. 7. А малъиихъ сихъ. 8. братъ. 9. анґеломъ. 10. въжѫдахъ сѧ. 11. нагъ и не одѣсте мене. 12. тогда отвѣщаѫтъ ѥмоу и тн. 13. А ли-ли. 14. тебѣ. 15. отъвѣщаѫтъ. 16. понѣже не. 17. мънѣ. 18. О къ тьмѫ. 19. Къмъ това въ О и А още Мат. XXVI, 1—2. — 20. Въ А само показано, въ О — цѣло. 21. А и О къ св. оуч. 22. А чловѣчь.

ръци людьсти. на дворь старѣишинь иереиска.[1] нарицаемаго каи-
л. 121б ѩфа. 4. и свѣть створишѧ[2] да іса льстиѧ имѧть и оубиѧтъ || и
За 5. гл҃хѧ же ни҃ѣ[3] въ празникь. да не мльва бѫдеть въ людехь.
6. Ноу҃ [же] выївшоу въ виданиѧ[4] въ домоу симона прокаженаго.
7. пристѫпи к'немоу жена имѧщи сть|клѣницѧ[5] бг҃овон'ны
масти.[6] [и] възлиа҃ на главѫ его. възлежѧщоуемоу. 8. видѣвъ|ши
же оучн҃ци его негодꙋваше[7] гл҃ще. что се ради гыбѣлъ бы҃
еси.[8] 9. можаше бо се миро проданоти[9] быти на мнозѣ и дано
Мат. быти нищимь. 01. разоумѣвъ же іс҃сь и рѣ҃ ѥмь. что троу-
XXVI. дѣете[10] женѣ. сиа҃[11] бо дѣло добро сьтвори[12] мнѣ. 11. вьсегда
л. 122а бо нищаа҃ имате сь собоѫ. мене же не вьсегда имате. 12. възли|
ѩвъши бо сиа҃ миро [на] тѣло мое. за погребениѥ[13] мѧ
створи. 13. амн҃ь гл҃ѧ вамъ. идеже аще проповѣдано бѫ҃ть еу҃е.
рѣ҃ се[14] въ вьсемь мирѣ. и еже створи си въ памѧть еѫ.
Мат. 14. тогда шѣ҃ единь ѿ обою на .г҃. нарі|цаемь ю҃да скари-
XXVI. ѡтъскы҃[15] къ ар'хїереомь [рече]. 15. что ми хоще҃ дати и азъ вамь
прѣдамь и. они же поставишѧ емоу .л҃. сребръникъ. 16. и
За ѿ толѣ искаше пѡ҃вна врѣмене да и[16] прѣдасть. 17. Въ
прьвыи [же] дн҃ь ѡпрѣснокъ, пристѫпїшѧ оу҃чници его гл҃ще
къ іс҃ви,[17] где хощеши, ꙋготоваемъ тебѣ паскѫ ѩсти.[18]
18. оньже рѣ҃. идѣте въ градъ къ етероу.[19] и ръ|цѣте емоу
л. 122б ꙋчт҃ль глетъ || врѣмѧ мое близь есть. оу҃ тебе сьтворѧ па҃кѫ[20]
сь оу҃чн҃ікы моими[21] 19. и створишѧ оу҃чнци ѩко же повелѣ
имъ [исоусъ]. и оу҃готовашѧ па҃кѫ. 20. ве҃роу же бы҃вьшоу
възлежѧщоу ему[22] сь ѡбѣма на .г҃. оучн҃кома.[23] 21. и идѫ-
щимь[24] имь (и) рѣ҃ право[25] гл҃ѧ вамь. ѩко единь ѿ вась
Мат. прѣдасть мѧ. 22. и скрьбѧще зѣло начѫшѧ гл҃ти емоу единь
XXVI. коиѫ҃о ихь. еда азь есмь гн҃. 23. ѡнь же ѿвѣщавь и рѣ҃.
ѡмочивы҃ с'миноѫ въ солило[26] ржка. тьи мѧ прѣдастъ.|
24. сн҃ь же чл҃вѣ҃кы҃ идеть ѩкоже ѥ҃ писано.[27] горе[28] же
чл҃вѣкоу томꙋ. имьже сн҃ь чл҃вчь[29] прѣдаеть сѧ. добрѣе бы ѥ҃ло[30]

1. на дворъ архиѥреовъ. 2. съвѣщашѧ сѧ. 3. нъ не. 4. въ видании. 5. А и О алавастръ; Путн. = Врач. 6. А мура драгааго, О мура драга. 7. негодовашѧ. 8 .А ,О, П чесо ради гыбѣль си. 9. продано. 10. А чьто троудъ даете женѣ, О чьто троуждаюте женѫ; П и Арх троудъ дѣюте. 11. А и О нѣма си. 12. А дѣло бо добро съдѣлатъ мьнѣ, О дѣло бо добро съдѣла о мънѣ. 13. за погребениѥ. 14. речетъ сѧ стои слѣдъ мирѣ. 15. искарнотьскъ; П. = Врач. 16. О ѥго. 17. оученици къ исоусови гл҃ще. 18. ѩсти пасхѫ. 19. А и П къ динѣ, О къ ѥдиномоу. 20. паскѫ. 21. О и П своими. 22. А възлеже исоусъ, О и П възлеже. 23. А и О тука слѣдва Іоан. XIII, 3–17. 24. и ѩдѫщемъ. 25. аминъ. 26. А въ солилѣ; П оу солило. 27. + о нѣмь. 28. О. лютѣ. 29. О чл҃вчьскъ. 30. добрѣе ѥмоу бы было аще би не роднлъ сѧ.

л. 123а емоу аще сѧ бы не родилъ чло||вѣкъ тыї. 25. ѿвѣщавъ же
июда прѣвыїж[1] его рⷣ. еда азъ есмь рав'вии,[2] гл҃а емоу тыї
рⷣ. 26. ꙗдѫщимъ же имъ приемъ їс҃с хлѣбъ бл҃вивъ[3] прѣломи[4]
и дастъ[5] ѹчникомъ своимъ и рⷣ. примѣте и ꙗдите се ѥ҃
Мат. тѣло мое. 27. и прї|емъ чашѫ и хвалѫ вьз҃авъ и дастъ
XXVI. имъ гл҃ѧ примѣте[6] ѿ неж вьси. 28. се ѥ҃ кръвь моа новаго
завѣта. проливаемаѫ за многы.[7] въ ѻставление грѣховъ.
29. гл҃ѧ же вамъ ꙗко не имамъ пити ѫже[8] ѿ сего плода
лозного. до того дн҃е. егда и҃ пиѫ съ вами ново.[9] въ цр҃тви
ѡц҃а моего. 30. и выше[10] изыдошѫ въ г҃рѫ елеѡньскѫѧ.
31. тогда гл҃ѧ имъ їс҃с. вьси вы сьблазните сѧ ѻ мнѣ въ
л. 123б сиѫ нощь. писано бо|| есть поражеи[11] пастырѧ. и разыдѫт'сѧ
ѡвц'ѫ стадныїѫ.[12] 32. по въскрⷣени же моемъ вари[13] въ галилеи.
33. ѿвѣщавъ же петръ и рⷣ. емоу. аще и вьси сьблазнѧтъ|
сѧ.[14] азъ николиже не сьблазнѧ сѧ. 34. рⷣ[15] емоу їс҃с амн҃ь
гл҃ѧ тебѣ, ꙗко въ сиѫ нощь прѣжде даже ку҃ръ не възгла=
Мат. сить. трї кратъ ѿврьжеши сѧ мене. 35. гл҃а емоу петръ.
XXVI. аще ми сѧ ключить[16] стобоѫ оу҃мрѣти не ѿврьго[17] сѧ тебе.
такоже и вьси оу҃чн҃ци рѣшѫ. 36. тогда приде с нимъ[18] їс҃с
въ весь нарицаемѫѧ гедьсиманиѫ. и гл҃ѧ оу҃чнкомъ сѣдѧте
тоу дон'деже шѣ помл҃ѧ сѧ тамо. 37. и поемъ петра [и] ѡба
л. 124а сн҃а зеве҃ѡба. начѧть скрьбѣти и тѹ|жити. 38. тогда гл҃а
имъ. прискрьбна ѥ҃ дш҃а моꙗ до см҃рти. пожидѣте[19] зде и
бьдите с'мноѫ. 39. и прѣшѣ мало паде ниць мл҃ѧ сѧ и҃ гл҃ѧ.
ѡц҃е мои. аще въз'можно есть да мимоидеть ѿ мене чашѫ
Лука сиѫ. обаче не ꙗк|же азъ хощѫ, нѫ ꙗкоже[20] ты. — 43. ꙗви
XXVII. ѫ сѧ емоу анг҃ль снбѣ и ѹкрѣплѧѫ и. 44. и бывъ въ
43—44. подвї|зѣ мл҃ѣше сѧ прилежно. и бы҃ потъ его. ꙗко и капля
Мат. кръ|ви каплящиѫ на земѧ. и въставъ ѿ мл҃твы. — 40. прѣиде
XXVI. къ ѹчн҃комъ. и ѡбрѣте ѫ спѧща. и гл҃а петрови.[21] тако ли не въз=
40—75. може[22] ни едїного ча҃ побьдѣти съ мноѫ. 41. бьдите и мл҃ите
сѧ да не вьнидете въ напасть. дх҃ъ бо[23] бьдръ а пл҃ь немощна.
л. 124б 42. пакы|| въторицеѫ шѣ пом҃и сѧ гл҃ѧ. ѡц҃е мои аще не можеть[24]

---

1. прѣдаѭ. 2. А оучителю. 3. А бл҃сѭ 4. А прѣломь, П прѣломь, 5. даѭше 6. пиите. 7. А за вы, П изливаемаѭ за вы и за многыѭ. 8. оуже. 9. А новь О новъ, П — Врач. 10. и въспѣвъше. 11. поражѫ. 12. овьца стада. 13. варьѫ вы.' 14. + о тебѣ. 15. О рече же. 16. А аще ключитъ ми сѧ, О аще ми се прилоучитъ; П = Врач. 17. отъвръгѫ сѧ. 18. съ ними. 19. А и О пакъ пожидѣте, П пождѣте. 20. А ꙗко ты. 21. О симоноу петроу. 22. не възможете. 23. А и О + ѥстъ; П нѣма естъ. 24. А аще невъзможно естъ.

сиѫ чашѫ мимоити ѿ мене. аще не пиѫ. еи[1] бѫди волѧ твоѫ.
43. и пришѣ пакы ѡбрѣте ѫ спѧща. бѣста бо имь ѡтѧгь-
чилѣ[2] ѡчи. 44. и ѡставь ꙗ пакы ишь помѧли сѧ третицеѫ.[3]
тоже слово рекь. 45. тогда приде къ оучїкомь[4] и гл҃а имь.
спите прочее и почиваите. се прїближи сѧ година[5] и сїнь
чл҃вѣ|чкы прѣдает'сѧ вь рѫцѣ грѣшникомь.[6] 46. въстанѣте
идѣмь. се приближи сѧ прѣдажи мѧ. 47. еще глаѭ емоу.
се июда единь ѿ ѡбою на десѧте приде. и с нимь нарѡ̑ть
л. 125а многь. сь ѡрѫжиемь[7] и дрѫголъми.[8] ѿ архїереи [и] стар'ци|[9]
людьскы. 48. прѣдаѫ же и дасть. имь [знамение] гл҃а. его же
аще[10] лобьжѫ ть є̑ имѣте и. 49. и абие пристѫпль кь їс̑оу
(и) рє̑ емоу. ра̑ѹи сѧ равъ|ви. и ѡблобыїза и. 50. їс̑с же рє̑
емоу| дроуже на нѫ̑е[11] еси пришель сьтвори.[12] тогда ѡни[13]
пристѫплъше възложишѫ рѫцѣ на їс̑а. и ѫшѫ и. 51. и се
Мат. единь ѿ сѫщихь сь їс̑мь. простерь рѫкѫ извлѣче ножь свои
XXVI. и оу̑дари ра̑ архїеѳова. ѹрѣза емоу ѹхо.[14] 52. тогда гл҃а емоу
и|їс̑с. възврати ножь свои[15] вь мѣсто свое.[16] (и) вьси при-
емьшеи ножь ножемь погыїбнѫть. 53. или мнит'ти сѧ. ꙗко
не могѫ нї|нѣ[17] оу̑мл҃ити ѡц̑а моего. и приставить ми[18] вы
л. 125б аще[19] нежели вы гедеѡна[20] анг̑ль. 54. тако||же[21] ѹбо сьбѫ̑ть
сѧ книгы. ꙗко тако по̑баеть[22] бы̑ти. 55. вь тои ча̑ рече їс̑с
нарѡ̑мь. ꙗко на разбоиника ли идосте.[23] сь ѡрѫжиемь и
дрьголи ѫти мене.[24] по вьсѧ дни свами бѣхь[25] вь цр̑кви
Мат. оу̑чѫ и не ꙗсте| мене. 56. се же вьсе сьбы сѧ[26] да сьбѫдѫть
XXVI. сѧ [л] книгыи пр̑рческыѩ. тодга оучїци въси ѡставльше и
3а̑. бѣжѫшѫ. — 57. Коини[27] емьше їс̑а ведошѫ (їс̑а) кь каифа[28] и
ар'хїереѡви. идеже книжници[29] и старъци[30] сьбраш̑ѩ. 58. петрь
же идѣше по немь изь далече. до двора ар'хїереѳова. [и] вьшь
въ|нѫтрь[31] сѣдѣше сь слоугами видѣти хотѧ[32] кон'чиноу.
л. 126а 59. ар'хиереи же [и] старици [и] сьни||мь[33] весъ. искахѫ
льжѫ свѣтелѧ[34] на їс̑а. ꙗко да ѹбиѫть| и. 60. и не ѡбрѣ-

1. А и О ꙗѧ. 2. А бѣсте бо имъ очи тыготнѣ. О бѣсте бо имъ очи отѧгъченѣ. 3. О третиѭ. 4. О и П + своимъ. 5. О часъ. 6. О грѣшьнъıхъ. 7. съ оржжии 8. П посохъ. 9. старьць. 10. А егоже азъ лобьжѫ. 11. на нѣже. 12. А твори, П дерзаи; О нѣма ни едно ни друго. 13. А тогда прист., О тогда же прист., Пт. пришедъше. 14. А + десьное. 15. твои. 16. въ своѭ мѣсто. 17. О нѣма нынѣ. 18. мънѣ; П приставити мнѣ. 19. А и О ꙗще, П боле. 20. .ѥ̑т. легеона. 21. А и П. како же оубо, О како оубо. 22. подобаше. 23. изидосте. 24. ꙗти мѧ. 25. при васъ сѣдѣахъ; П сѣдѧхъ свами. 26. се же вьсе бъстъ. 27. О они же. 28. къ каифѣ. 29. кънѧзи. 30. О + людьсци. 31. О жтрь. 32. О и П нѣматъ хотѧ. 33. А сънъмъ, О и П съборъ. 34. А и О лъжа свѣдѣтельства.

Мат. XXVI. тошѫ. многомь льжемь свѣтелемь прїстѫпльшемъ.[1] посѣ же прїстѫпльшѫ два льжѫ свѣдѣтелиа. 61. рѣста.[2] сы рѣ могѫ разорити цр҃ковь бж҃иѫ и .г. ми дн҃ьми сьзиждѫ[3] ѧ. 62. и вьставь ар'хиереи рѣ ємꙋ. ни«чтоже[4] ли не ѿвѣщаеши. что си «на тѧ свѣтелъствоуетъ.[5] 63. ї҃съ же мъл'чаше. ѿвѣщавь «же[6] архиереи рѣ ємоу. заклинаю[7] тѧ бг҃омь живимь да рѣ̑ши «намъ. аще ты еси х҃ь сн҃ь б҃а живаго. 64. гл҃а емоу и҃сь ты «рѣ. гл҃ѫ[8] вамь ѿ селѣ оузрите сина чл҃вч҃ьскаго[9] сѣдѣща ѿ
л. 126б «дес'нѧѫ сылы. и грѧдѣща[10]» на|| облацѣ нб҃ныхь. 65. тогда ар'хїереи растрьза рїзы своѫ гл҃ѧ. ꙗко власвимиѫ[11] рѣ. что еще трѣбоуемь[12] свѣтелъ.| се нн҃ѣ (слы̑)слы̑шасте власъ| фимиѫ[11] его. 66. что сѧ вамъ| мнить. они же ѿвѣщавъ|шеи рѣшѫ. повинень есть см҃рти.[13] 67. тогда заплѣвашѫ[14] лице емоу и пакости ему дѣꙗхѫ.[15] они же[16] за ланитѧ| оу́даришѫ[17] 68. и гл҃ще. прорьци намь х҃е кто є҃ оудареи тѧ.
Мат. XXVI. 69. петрь же вьнѣ сѣдѣше на дворѣ. и пристѫпи кь немꙋ| единь[18] рабини гл҃ща. и тои[19] бѣ сь ї҃сомь галилеискы̑мь. 70. ѡнъ| же ѿврьже сѧ пѣ в'сѣми гл҃ѧ. не вѣмь что
л. 127а гл҃ши. 71. и шѣшꙋ же емоу въ вр҃а. оу́зрѣ и (тꙋ) дроу||гаа. и гл҃а имь тꙋ. и сы̑ бѣ сь ї҃сомь назарѧниномь.[20] 72. и пакы ѿврьже сѧ сь клѧтвоѫ. ꙗко не знаѫ чл҃вка. 73. не по многу|[21] же прїстѫпльшеи стоѫщеи рѣшѫ петрови. вьистинѫ [и] ты̑ ѿ нихь еси. ибо[22] бесѣда твоꙗ ѣвѧ тѧ творить. 74. тогда начѧ родїти[23] сѧ и клѧти| сѧ[24] ꙗко не знаѫ чл҃вка. и абие ку́ръ възгласи. 75. и помѣнѫ петрь гл҃ы ї҃сви[25] иже рѣ ємоу
Мат. XXVII. 1—2 ꙗко прѣжѣ даже кѹрь не възгласить трї кратыи ѿврьжеши сѧ мене. и шѣ вьнь плака сѧ гор'ко. ко҃. — 1. Оу́троу же бывьшꙋ (и) сьвѣть ство|ришѫ архїереи и старъ|ци лю҃ьсти на ї҃са. ꙗко
л. 127б да ꙋби||жть[26] и 2. и свѧзав'ше и ведошѫ. и прѣда[шѧ] и поньскомꙋ[27] пилатꙋ| игемонꙋ.

---

1. А мъногомь же съвѣдѣтелемъ пристѫпавшемъ. 2. рекоста. 3. съзидати ѭ. 4. ничесоже ли отъвѣщаюши. 5. съвидѣтельствоуѭтъ. 6. и отъвѣщавъ. 7. заклинаѭ. 8. обаче глаголѭ. 9. А чловѣча. 10. А грѧдѫщь, О иджща. 11. О и П хоулѫ. 12. А и О трѣбоуюте. 13. О повиньнъ съмьр'ти юсть. 14. А, О и П павъ аор. заплѣвашѧ. 15. А дѣахѫ, О и П дѣяшѫ. 16. А ови и за л., О ови же; П — Врач. 17. А, О П и павъ аор. 18. юдина рабъни. 19. А, О и П и тъ бѣ. 20. А назареомъ. 21. А не по мъноѕѣ же. 22. А и П ибо и. 23. ротити сѧ. 24. А и О и клѧти. 25. глаголъ исоусовъ. 26. А и О ꙗко оубити и. 27. А понтъскоумоу, О поньтъскоуомоу.

·:· Ѥ пѧ̑ велі̑. єу̑є ѿ ме̑ ·:· [1]

(На Велики-петъкъ).

Мат. XXVII 1—43.

1. Ѥ҃ѡ. вр̑. свѣтъ створишѧ в'си архїереи и старьци лю̑сти на і҃са. ꙗко да оу̑бижть[2] и 2. и свѧзав'ше и ведошѧ. и прѣдашѧ и поньскомоу[3] пилатоу и гемо̑оу. 3. тогда видѣвь[4] июдѧ прѣдавы̑ его ꙗко сѫдишѧ[5] и раскаѧвь сѧ възврати .л҃. сребръникь архиереѡмъ и старьцемъ 4. гл҃ѧ. сьгрѣшихъ прѣдавь кровь неповин'нѧ. ѡни же рѣшѧ что є҃ намь. ты ѹзрї̑ши. 5. и поврьгь (же) сребро[6] вь цр̑кви ѿиде и ѿшѣ̑ възвѣсти сѧ.[7] 6. архїереи же приемьше сребро л. 128а и рѣшѧ. не до̑ень[8] є҃ въложити его[9] вь карьвонь.[10] понеже цѣна крьве є҃. 7. свѣть же створишѧ[11] кѹпишѧ имь село скѫдельничи[12] вь погребение[13] странымь. 8. тѣм'же наре̑ сѧ село то село крьве до сего дне̑. 9. тогда сьбы̑ сѧ ре̑ное еремиемь пр̑рокомь

Мат. XXVII

гл҃щимь. прижть[14] .л҃. сребръникь. цѣнѧ цѣненаго. егоже цѣнишѧ ѿ сн̑овь иср̑лвь. 10. и дашѧ и на селѣ скѫдельничи. ꙗкоже сказа мнѣ г̑ь. 11. і҃сс̑ же ста прѣ̑ гемономъ[15] и въпроси гемонь[15] гл҃ѧ. ты ли еси цр̑ъ июе̑ньскї. і҃сс̑ же ре̑ емоу. ты гл҃ши. 12. егда[16] на нь гл҃хѧ архїереи и стар'ци. почтоже[17] не ѿвѣщаваше. 13. тогда гл҃а емѹ пилать. не л. 128б слїшиши ли колико на тѧ свд̑тельствѹжть. 14. и ни[18] ѿвѣща емоу нї[19] едїномоу гл҃ѧ[20] ꙗко дивити сѧ гемоноу[15] зѣло. 15. на вьсѣкь же дн̑ь великь[21] ѡбычаи бѣ гемонѹ[15] ѿпоущати единого народѹ свѧзана[22] егоже хотѣхѧ. 16. имѣше

Мат. XXVII

же тога̑ свѧзна нарочита. нарицаемаго[23] варавѧ.[24] 17. сьбраномь же сѫщимь имь, ре̑ имь пилать. кого хоще̑ ѿ ѡбою ѿпоуща ва[мъ]. варава ли или і҃са нарицаемаго[23] х҃а. 18. вѣдѧше бо ꙗко зависти ради пр̑дашѧ и. 19. сѣдѧщоу же емоу на сѫдищи. посла (же) к немоу жена своѧ гл҃щи. ничтоже[25] тебе [и] праведникѹ томоу. много бо пострах̑ъ дн̑ь вь снѣ его

1. Прѣди това въ А и О сѫ 12-тѣхъ евангелета на Бдѣние. 2. А и О ꙗко оу̑бити и. 3. А нѣма тая дума, О пон'тьскоуоумоу. 4. О видѣ. 5. осѫдишѧ и 6. П срѣбьники. 7. А и ошедъ оудави сѧ, О и П и шьдъ оудави сѧ. 8. недостонно юсть, А недостоитъ. П неподобно есть. 9. само въложити, А его въложити. 10. А къ корвонѫ, О въ кар'ванѫ. 11. О и П съвѣтъ же сътворьше. 12. А скѫдельниче, О скѫдѣльниче. 13. въ погрѣбанию. 14. О и приѩшѧ, А и приѩсѧ, П оузѧша. 15. А и О прѣдъ игемономь. 16. А егда же. 17. А ничесоже, П ничтоже. 18. вмѣсто не. 19. и пуснато къ 20. глаголоу. 21. П на всѧкъ же праздьникъ. 22. А отъпоущати едного съвѧзьнѣ народоу, О отъпоущати народоу съвѧзьнѧ юдиного 23. О наричемаго, 24. А варавѧ, О карав'вѫ. 25. А ничктоже, О ничесоже.

ради. 20. архіереи же [и] стр҃ци наоустишѫ[1] народи да
л. 129а испросѧть варавѫ. ї҃са же погоубѫть.|| 21. ѿвѣщавъ же
гемонь рѣ҃ ими.[2] кого хощете ѿ обою ѿпущѫ вамъ|. ѡни
же рѣшѫ варѫвѧ. 22. гл҃а имь пилать. что же створѧ ї҃соу
нарицаемоу х҃оу[3] гл҃шѫ вьси. да распѫть бѫдеть. 23. гемонь
же рѣ҃ имь. что бо[4] зло створи. ѡни же излихѫ вьпиꙗхѫ
гл҃ще да пропѧть[5] бѫдеть. 24. видѣвь же пилать ꙗко ничтоже[6]
ѹспѣѫть нѫ паче мльва бываетъ приемь водѫ и
оу҃мывь[7] рѫцѣ. прѣдь нарѡ҃мь гл҃ѧ. неповинень есмъ ѿ крьве
сего праведника[8] вь҃ ѹзрите. 25. ѿвѣщав'же[9] в'си лю҃ие[10] и
рѣшѫ. крьвь его на насъ| и на чѫдѣ҃ ншихь. 26. и[11] ѿпоусти
имъ варавѫ. ї҃са же тепь[12] прѣда҃ имь да и распьнѫть.
л. 129б 27. тога҃ воини гемонови прием'ше и[13]|| на сѫдници[14] сѫбрашѫ
на нь всѧ спирѫ 28. и съвлькьше и хламидоѫ чрьвленоѫ[15]
ѡдѣꙗ҃шѫ 29. и сплетьше вѣнець ѿ трьниꙗ. (и) възложишѫ
на главѫ его.[16] и тръсть вь десницѫ емоу. и поклоньше сѧ
на колѣноу прѣ҃ нимь рѫгаѫ҃ѫ емѹ глщ҃е. роу҃и сѧ цр҃ю ию҃еи-
скы. 30. и плюнѫвьше на нъ приꙗ҃шѫ тръсть и биꙗхѫть
и по главѣ.[17] 31. [и] егда порѫгашѫ҃ емоу сьвлѣкошѫ сь
него хламидѫ и ѡблѣкошѫ и вь ризы҃ своѫ и ведошѫ и иа
распѧтие. 32. исходѧще же ѡбрѣтошѫ чл҃вка҃ куринеиска
именемъ симона. (и) семоу задашѫ[18] понести кр҃ть его ·:·
За҃ 33. И пришѣ҃ше на мѣсто нарицаемое гольгода,[19] еже ѥ҃[20] кра-
ниево мѣсто. 34. дашѫ емоу пити ѡ||цеть сь жльчиѫ смѣшень.[21]
л. 130а и въ|коушь не хотѣше пити. 35. пропеньше[22] же и. разѣ҃лишѫ
себѣ҃[23] рі҃|зы (моѫ) и меташѫ[24] жр҃биѫ. 36. и сѣдьше
стрѣжахѫ.[25] 37. и възложишѫ врьхоу главы҃ его винѫ его[26]
написанѫ. се є҃[27] цр҃ь ию҃еискы. 38. тогда пропѧшѫ[28] с нимь
два разбоиника еді҃наго ѡ деснѫѧ. а единого ѡ шоуѫѧ.[29]
Мат. XXVII 39. мимоходѧщеи же хоулѧхѫть и покываѫще главами
своими 40. гл҃ще. ѡві҃|[30] разарѣѫ цр҃ковь [и] трі҃ми дн҃ьми

1. наоучишѧ, О навадишѧ, П = Врач. 2. вмѣсто имъ. 3. А чьто же сътвориѫ исоуса нарицаемааго х҃а, О 4. — же сътвориѫ ис. наричемааго х҃а, П. = Врач. 4. А чьто оубо. 5. да распѧтъ бѫдетъ. 6. О ничесоже. 7. оумъ. 8. правьдьнааго. 9. отъвѣщавъше. 10. А июдеи. 11. тогда. 12. бивъ. 13. + исоуса. П поемше и. 14. въ сѫдници. 15. чрьвленоѫ, 16. на главѫ ѥмоу. 17. О по главѣ ѥго. 18. семоу задѣшѧ. 19. А голгода. О галъгода, П голгофа. 20. А + съказаемое, О + нарицаѥмоѥ, П еже нарицаеть сѧ лобное мѣсто. 21. А и П размѣшенъ. 22. распьнъше. 23. А и О нѣма себѣ. 24. А и метаахѫ, О метѫще, П мечюще. 25. А + и тоу, О и П + ѥго тоу. 26. О и П нѣма ѥго. 27. А + исоусъ, О + исоусъ назарен, П = Врач. 28. распѧшѧ. 29. О о лѣвѫѫ. 30. А и П оува, П ѡва.

съзижѫ ѧ.[1] сн҃и сѧ аще еси сн҃ъ[2] бж҃ии и сьлѣзи сь
кр҃та. 41. такоже и ар'хїереи ржгѫще сѧ. сь книжникы
и старьци.[3] 42. себе ли не можеши[4] сп҃ти. аще цр҃ь исраѩлъ
л. 130б есть да сьлѣзеть[5] съ || кр҃та и вѣрꙋемъ[6] емꙋ. 43. оу҃пова
на бг҃а да избавить и ни҃ѣ. [7] рє҃ бо ꙗко сн҃ь бж҃ии есмь. —
Лука. 39. единь же ѿ обѣшеноуи[8] злодѣѭ хꙋлѣше и гл҃ѧ. аще
XXIII. ты еси х҃с сн҃и сѧ самь и ны. 40. ѿвѣщавь же дроугы и
39—43. прѣтѧше[9] емоу гл҃ѧ. ни ли ты боиши сѧ бг҃а. ꙗко вь томь
же ѡсѫжєнь[10] еси. 41. и вѣ ꙋбо вь прав'дѫ дѡбиѭѧ[11] прием-
левѣ.[12] а сы ничтоже[13] зла створи. 42. и гл҃ше [исоусови]
помѣни мѧ г҃и. егда придеши вь цр҃твиѝ.|[14] 43. и рє҃ емоу
Мат. їс҃с. амѝнь гл҃ѧ тебѣ. дн҃ь бѫдеши сь множ вь раи. 45. ѿ
XXVII. шестыѭ же годины тьма бы҃ по вьсеи земи. до девѧтыѭ
45-54. годїны҃. 46. при девѧты҃ же годинѣ вьзьпи їс҃с гл҃мъ ве-
л. 131а лиемь[15] гл҃ѧ. ели ели. лема савах'тании ||[16] еже є҃ бє бє мои.[17]
вьскѫѧ мѧ еси ѡставиль. 47. етери[18] же ѿ стоѫщїхь тоу
слы҃шав'ше гл҃хѫ, ꙗко илиѫ зоветь.[19] 48. и абие текь единъ
ѿ нихь. и приемь гѫбѫ исплъ|нь[20] ѿ[21] ѡ҆цьта. и вьзьнѧзе[22]
на трьсть напааше и.[23] 49. и прочи гл҃хѫ. остани да
видимь. аще прї|детъ илиꙗ и сп҃ть[24] его. иныи[25] же приемь
копие проподе емоу ребра. изиде крьвь и водѫ.[26] 50. їс҃ же
вьзьпи[27] гл҃мь велиемь.[28] и испоусти дх҃ь. 51. и се катапе-
таз'ма цр҃ковнаа раздра сѧ. сь вышнѣго краꙗ до нижнѣго
на двое.[29] и землѧ потрѧсе сѧ. и камение распаде[30] сѧ 52. и
гроби ѿврьзоѭ҃ѫ и многа тѣлеса почиваѫщїѝ|[31] ст҃хь сташѫ.[32]
л. 131б 53. ишѣше[33] из'гробь|| по вьскр҃ении[34] его вьнидошѫ въ ст҃и
градь. и ꙗвиѭ҃ѫ многї|мь. 54. сьтникь же [и] иже бѣхѫ сь
нимь стрѣгѫще їс҃а. видѣвъ|ше тржсь бы҃в'ши[35] и оубоꙗѭ҃ѫ

---

1. А създаѭ ѭ, О създаѭ. 2. А съпаси сѧ аще сынъ еси божии, О съпаси себе аще сн҃ъ ѥси божии. П — Врач. 3. пропуснато: и фарисеи глаголаахѫ инъ спасе, а- 4. не можетъ. 5. + нынѣ. 6. и вѣрѫ имемъ. 7. + аще хощетъ ѥмоу. 8. А обою, О обѣшеноую. 9. А и О прѣщаше. 10. А въ томъжде осѫжденни еси; П въ томь осоуженѣ есвѣ. 11. А и О въ правьдѫ достоинаꙗ бо ꙗже дѣлаховѣ. 12. въсприѥмлѥвѣ. 13. О а съ же ничесо же зъла сътвори, А и П а съ ничесоже зъла не сътвори. 14. А и П въ цр҃ствие си, О въ цр҃ствии своѥмь. 15. О великъмь, П великомь. 16. А елли елли лема завахтании, О ели, ели ем'ма зав'тани. 17. боже мои, боже мои. 18. О ѥдини же, П дроузии. 19. А глашаетъ, О зоветь сь. 20. О и П наплънь. 21. А и О оцьта. 22. и възньзъ. 23. О ѥго. 24. съпастъ ѥго. 25. А инъ же, О ѥдинъ же. 26. вода и кръвь. 27. възъпивъ. 28. О и П великъмь. 29. О и П на дъвоѥ стои слѣдъ раздъра сѧ. 30. А распадааше сѧ. 31. А и П почившихъ. 32. въсташѧ. 33. и ишьдъше. 34. О по въскрьсновении. 35. тржсъ и бывъшаꙗ.

Іоанъ XIX
XIX
31—37.

зѣло глѧще. сь҃ вь истинѫ сн҃ь [бжии] бѣ[1] **31.** июдеи же
понеже параскеѩ[2] бѣ да не ѡстанѫть тѣлеса на кр҃тѣ[3] вь
сѫ҃тѫ.[4] бѣ бо великь[5] дн҃ь тоѧ сѫ҃ты. мл҃ишѫ пилата да
прѣбыѭть голѣни ихъ и вьзмѫть г҃ ѫ.[6] **32.** придошѫ же.
воины прьвомоу же прѣбышѫ голѣнн҃.[7] и дроугомоу про=
пѧтомоу[8] с'нимь. **33.** на ї҃са пришьше ѩко видѣшѫ и оу҃же
оумерьша не прѣбышѫ емоу голѣнии.[9] **34.** нѫ единь ѿ воинь
л. 132а копиемь ребра емоу проводе. [и] изиде абие кръ|въ и вода.
35. и видѣвы҃ св҃ѣтелъствова и истин'но естъ| св҃ѣтельство
его. и тьи вѣсть ѩко истинѫ г҃ть. да вы҃ вѣрѫ имете.
36. бышѫ бо си да сьвѫ҃ть сѧ книгы. кость не ськроушить
сѧ ѿ него. **37.** и пакы дроугыѫ книгы[10] гл҃етъ вьзъ|рѧть
Мат. на нь его же проводошѫ. — **55.** бѣхѫ же тоу жены҃ многы҃ изь
XXVII. далече зрѧще ѩже идошѫ по ї҃сѣ ѿ галилеѩ слу|жѫще емоу.
55—61. **56.** вь нихь же бѣ мариа магдалы҃ни и мариѫ иѩковлѣ и
ѡсиина мати и мт҃ри сн҃оу зевѣѡвоу.| **57.** поз҃ѣ же бывьшоу
приде чл҃вкь ба҃ть ѿ аримадеа. именемь ѡсидъ. еже и ты
л. 132б оу҃чи сѧ ѹ ї҃са. **85.** сы пристѫплъ|| къ пилатоу проси тѣла
ї҃сва. тогда пилать повелѣ вьдати тѣло ї҃сво. **59.** и приемь
тѣло ѡсифь. ѡб'вить[11] плащ'ницеѫ чистоѫ. **60.** положи ѫ
вь новѣ[12] своемь гробѣ. иже изьсѣче вь камени[13] и въ|зьвали
камень великь[14] на двереи[15] гроба и ѿ иде. **61.** бѣ же тоу
мариѩ маг҃алыни[16] сѣдѫщи прѣмо гробоу.

·:· сѫ҃. ст҃ѫѧ. зоу҃а. еу҃е. ѿ ї҃ѡа.[17]

(На Велика-сѫбота, утренно).

Мат. **62.** Къ оу҃тріѩ[18] же дн҃ъ еже ѥ҃ по параскев'гии.[19] съврашѫ
XXVII. архїереие и фарисеи[20] къ пила҃оу **63.** гл҃ще.[21] помѣнѫхомъ
62—66. ѩко льстець ѡнъ| рѣ҃ еще живъ сы. по трие҃ дн҃ехь въстанѫ.
л. 133а **64.** повели оу҃ко ѹтврьди[22] гробь до|| третиѩго дн҃е. еда како
пришьше ѹчн҃ци его[23] и крадѧть и и рекѫтъ люемь въста ѿ
мрътвы҃ и бѫдеть[24] послѣднѫѧ льсть горъши прьвы҃[25] **65.** рѣ҃

1. А сынъ божии бѣ съ, О божии сн҃ъ сь бѣ. 2. А параскевгии, О параскеу҃ги, П пѧтокъ. 3. на кръстѣ тѣлеса. 4. А въ сѫбот. 5. А вели день. 6. възьмѫтъ ѩ. 7. вм. голѣнн. 8. распѧтоуоумоу. 9. голѣнию. 10. А дрогое писание глаголетъ. 11. обитъ ѥ. 12. О въ новѣмь своемъ, А въ новѣмъ св. 13. О и П иже бѣ исѣченъ. 14. А велии. 15. А и П на двьрихъ, О надь двьрии. 16. + и дроугаѩ мариѩ. 17. Това ев. въ О и П е само показано (като 12 отъ страстнитѣ). 18. А и П въ оутрѣи же, О въ оутрьнии дьнь. 19. О и П по пѧтъцѣ 20. А нѣма и фарисеи. 21. О + господи. 22. оутвръдити. 23. О и П + нощиѫ. 24. ѧ прѣправено отъ ь. 25. прьвъѩ

же имь пилать. имѣте коустоуи'диꙗ.[1] идѣте (и) ѹтврьдите
ꙗкоже вѣсте 66. они шьше и оу́твьрдишѫ гробь. запечат=
лѣвше камень сь коустоуи'диеѫ.[2]

·:· Въ сѫ̃ѫ, вели̇. сѫ̃. ве̇. еу̃ ѿ ї̃о̃ ·:

(На Велика-сѫбота, вечерно).

Мат. XXVIII 1–13. 1. Въ ве̇рь сѫботыи. свитаѫщоу[3] вь прьвѫѫ сѫ̃тѫ. (и)
приде мариꙗ магдалыни. и дроугаа мариꙗ видѫть грока.
2. и се трѫсъ бы̇ великь. анг̃ль бо гн̃ь сышьи сь нь̃. и
л. 133б пристѫпль ѿвали камень ѿ двереи грока. и сѣдѣше на немь.
3. бѣ же зракъ его ꙗко и[4] мльниѫ. и одѣꙗние его бѣло
ꙗко и[4] снѣгь. 4. ѿ страха же его[5] сьстрашишѫ си[6] и бышѫ
ꙗко и[7] мрьтвы. 5. ѿвѣщавь же анг̃ль (и) ре̇ женамь,[8] не
боите[9] сѧ вые. вѣмь бо[10] ꙗко ї̃са распѧтаго ищете.[11] 6. нѣ
зде. въста бо ꙗко же ре̇. придѣте и видїте[12] мѣсто идеже
лежа гь̃. 7. [и] скоро шьшии рьцѣте оученикомь его. ꙗко
вьста ѿ мртвы̇. и се варѣеть вы въ галилеи. тоу и оу́зрите.
се рѣ̃ вамь. 8. и ѿшьши скоро[13] ѿ грока сь страхомь и
радостиѫ великоѫ.[14] тецѣта и възвѣстите[15] ѹчнкомь его.[16]
л. 134а 9. и се ї̃сс̃ срѣте ѫ гл̃а. радоуита сѧ.[17] она[18] же пристѫпльши
ꙗста сѧ за нозѣ его и поклониста сѧ емоу. 10. тогда гл̃а
има ї̃сс. не боита сѧ. идѣта възвѣститѣ[19] брати моеи. да
идѫтъ вь галилеѫ и тоу мѧ видѫть. 11. идѫщима же има
(и) се етери[20] ѿ коустѹн'диꙗ[21] пришьша вь гр̃а. възвѣстишѫ
архїереѡмь в'сѧ бывьшѫѧ. 12. и сьбрашѫ старьци свѣ̇ [же]
сьтворишѫ. сребро много да[шѫ] воиномь 13. гл̃ще. рьцѣте
ꙗко ѹчнци его нощиѫ пришьшеи ѹкрадошѫ и и намь спѧ=
щимь. 14. и аще се ѹ . . . . (Стихове 14 и 15 изрѣзани
л. 134б заедно съ долната половина на листа). 16. ѥдиныи же на
десѧте ѹчникъ. идошѫ въ галилеѫ. вь горѫ ꙗможе повелѣ
имь ї̃сс̃, 17. и видѣвьше[22] поклонишѫ емоу. ѡни же ѹсъм=

---

1. А и О коустодиѫ. П воꙗ. 2. А, О и П съ коустодиеѫ. 3. А и П свитаѫщи въ прьвѫѫ сѫботъ, О свитаѫщоу пьрвоуоумоу въ сѫботы. 4. А, О и П само ꙗко. 5. О отъ страха же того. 6. А сьтрѫсѫ сѧ стрѣгѫщии, О и П сьтрѫсошѧ се стрѣгѫщеи. 7. О и П ꙗко, А акы. 8. А и О женама. 9. А небонта сѧ въ, О небонте въ сѧ. 10. А вѣдѣ бо. 11. ищета. 12. О придѣта видита. П прийдѣта и видѣта. 13. А ꙗдро. 14. А великоѫ. 15. А тѣсте възвѣститъ, О и П текостѣ възвѣститъ. 16. слѣдъ това има въ О: ꙗкоже идѣаста възвѣститъ оученикомъ ѥго, — които думи липсуватъ и въ А. 17. О радоуте сѧ. 18. онѣ же. 19. О повѣдита. 20. О нѣкотории, П нѣции. 21. коустодиѫ. 22. А и П + и, О + ѥго.

Мат. XXVIII 16—20.

нѣшѫ 18. и пристѫплъ| ї҃сс рѣ҃ имъ гл҃ѧ. данами естъ| в'сѣкаа власть на нб҃и и на земи. 19. шѣ҃ше оу҃бо наѹчите в'сѧ ꙗзыкы. кр҃тѧщѧѧ (сѧ) вь имѧ ѡц҃а и сн҃а и ст҃го дѹха. 20. ѹчѫщѫѧ блюсти вьсѧ елико заповѣдахъ вамъ. и се азъ с вами есмъ в'сѧ дн҃и [до сконьчанїꙗ вѣка. аминъ]

Заскобенитѣ думи, както и стихове 31, 32 отъ първото евангеле за страсти Христови липсуватъ, понеже сѫ изрѣзани заедно съ долната половина на л. 134. Слѣдватъ 12-тѣхъ евангелия.

[еу҃е .а҃. ѿ ї҃оа.

(На Страстни четвъртъкъ).

л. 135а

31. Нынѣ прослави сѧ сынъ чьловѣчьскы и богъ прослави сѧ о нюмь. 32. аще богъ просла]вить[1] сѧ ѡ немъ. и б҃ъ прославить и въ себѣ. и абие прославити и. 33. чѧдьца. неще мало с вами есмъ. възыщѣте мене ꙗко же рѣхъ

Іоанъ XIII 32—38.

июдеомъ[2] ꙗко ꙗможе азъ идѫ ви не можете прити. и вамъ гл҃ѧ нинѣ. 34. заповѣдаѫ[3] вамъ да любите дрѹ҃ дроуга[4] 35. ѡ семъ разоумѣѭтъ|[5] въсиѫ ꙗко мои оучн҃ци есте. аще любьве[6] имате межоу собоѫ. 36. гл҃а емоу симонь петрь. гн҃и, камо идеши. ѿвѣщавь[7] емоу ї҃сс. ꙗможе азъ идѫ не можеши нн҃ѣ по мнѣ[8] ити. посл҃ѣже по мнѣ идеши. 37. гл҃а емоу петръ. гн҃и почто не могѫ нн҃ѣ по тебѣ ити. дш҃ѫ[9] моѫ за тѧ положѫ. 38. ѿвѣщавъ ї҃сс. дш҃ѫ [ли] твоѫ за мѧ по-

л. 135б

ложиши. а|мн҃ь амн҃ь гл҃ѧ тебѣ. не възъ|гласитъ[10] кюръ. дон'деже ѿвръжеши сѧ мене .г҃. крати ·:· 1. Да не съмѫщаеть сѧ срце ваше. вѣроуите въ б҃а и вь мѧ вѣроуите. 2. въ домоу ѡц҃а моего ѡбитѣли[11] сѫть. аще ли же[12] ни. рекль быхь вамъ.| ꙗко идѫ оуготовати вамъ| мѣсто. 3. и

Іоанъ XIV 1—31.

аще идѫ оу҃готоваѫ мѣсто вамь. пакы придѫ и поимѫ вы к'себѣ. да игдеже[13] есмь азъ и вы҃ бѫдете. 4. ꙗможе азъ идѫ вѣсте пѫть.[14] 5. гл҃а емоу дома гн҃и не вѣмь камо идеши. и камо[15] пѫть може[16] вѣдати.[17] 6. гл҃а емоу ї҃сс азъ есмь пѫть истин'на и животъ. никтоже придетъ кь ѡц҃оу|| тъкмо

1. О прослави сѧ. 2. П жидомъ. 3. заповѣдь новѫ даѫ. 4. пропуснато: ꙗкоже възлюбихъ въ да и въ любите дроугъ дроуга. 5. О разоумѣваѭтъ. 6. любовь. 7. отвѣща. 8. А и П нѣма по мнѣ. 9. П въспоеть. 10. А и П нынѣ доушѫ- 11. А и П мъногы обытѣли, О обытѣли мъногы. 12. А аще же ни. 13. да идеже. 14. О вѣсте и пѫть вѣсте. 15. како. 16. можемъ. 17. вѣдѣти.

множ. 7. аще мѧ бысте знали, и ѡца моего знали бысте
ѹбо.[1] ѿ селѣ познаите мѧ[2] и видѣсте мѧ.[3] 8. гла емоу фи-
Іоанъ XIV. липь. ги. покажи намъ ѡца и довлѣеть[4] намъ. 9. гла емоу
іс. толикѡ вр҃ѣ с вами есмь. и не позна ли мене филипе.
видѣвы мѧ ві дѣ и ѡца.[5] како ты глеши покажи намь оца.
10. не вѣроуеши ли ꙗко азъ въ оци и ѡць въ мнѣ е҃[6] :·
Зач. :· Глы ꙗже азъ глѧ вамъ. о себѣ не гл҃ѧ. оць же прѣбы-
ваетъ[7] въ мнѣ тьи творитъ дѣло. 11. вѣрѫ имѣте мнѣ
ꙗко азъ въ ѡци и ѡць въ мнѣ.[8] аще ли же ни за тьіѫ
дѣла вѣрѫ емлете[9] ми. 12. амінъ амінь глѧ вамъ. вѣрѹѭи
л. 136б въ мѧ дѣла ꙗже азъ творѧ. и тьи створи тъ. и болъшѫ
с'творить сихъ.[10] ꙗко азъ къ оцоу грѫдѧ.[11] 13. [и] егоже
колиждо просите [въ] имѧ мое то и створѧ. да прославить
сѧ ѡць ѡ сн҃ѣ. 14. и аще что[12] просите въ имѧ мое то
створѧ. 15. аще любите мѧ. заповѣдь мою[13] съблюдаете. 16. и
Іоанъ XIV. азъ ѹмлѧ оца и ѡного[14] параклита дасть вамь. да бѫдеть
с вами[15] 17. дѹхъ истиньи.[16] егоже весь мі ръ[17] не можеть
приѭти. ꙗко е вить его и не[18] знаетъ его. вы же знаете и.
ꙗко въ васъ прѣбываеть. 18. не ѡставлѧ вась сиры[19] придѫ
к' вамъ. 19. и еще мало [и] весь[17] миръ ктому не вить
мене.[20] вы же вите мѧ ꙗко азъ живѫ и вы живи бѫдете.
л. 137а 20. въ тьи дн҃ь разѹмѣете вь. ꙗко азъ въ ѡци моемъ и
[вы] въ мнѣ и азъ въ вась. 21. имѣѭ заповѣдьі моѭ и
съблюдаѭ и[21] тьи е҃ любѧи мѧ. [а любѧи мѧ] възлюбенъ
бѫдеть ѡцемь моимъ. и азъ възлюблѧ и. и ꙗвлѣѭ[22] сѧ
Зач. емоу самь. 22. Гла емоу июда скариѡтьскь.[23] ги что бы ꙗко
намь хощеши ꙗвити сѧ. а не въсемоу миръ. 23. ѿвѣща іс҃ь
и рѣ емоу. аще кто любить мѧ и сло мое съблюдетъ. и
Іоанъ XIV. оцъ мои възлюбить и. к'нему идевѣ. обитѣли[24] ѹ него
сьтворивѣ. 24. не любѧи мне. и словесь мои не съблюдеть.[25]
и сло еже слышасте не мое. нѫ пославьшаго мѧ ѡца. 25. си
глхъ вамь[26] въ вась сы. 26. параклить[27] же (и) дхъ ст҃ы

1. А знали оубо бисте. 2. А и П познаете и, О знанте и. 3. А и вѣсте и, П и оувѣсте и. О и видѣсте и. 4. довлѣютъ. 5. видѣ отьца, П видить оца. 6. А нѣма естъ. 7. прѣбываѭи. 8. О + ѥсть. 9. А емлѣте ми, О имете ми, П вѣроуйте ми. 10. О больша сихъ сътворитъ. 11. О и П идѫ. 12. А и О чесо; П аще кто проситъ. 13. заповѣди моѭ. 14. иного. 15. + въ вѣкъ. 16. доухъ истиньнъіи. 17. О и П само миръ. 18. вм. и не А и О ни. 19. сиръ. 20. О мне стои прѣди къ томоу. 21. А и О ѭ, П ꙗ. 22. А ꙗвлѭ сѧ, О и П ꙗвлю сѧ. 23. не искариотьскъіи. 24. и обитѣль. 25. А не съблюдаетъ. 26. А нѣма вамъ. 27. П оутѣшитель.

л. 137б егоже по||слетъ[1] ѡц҃ь въ имѧ мое. тьи вы наоучитъ въсемоу
и въспомѣнеть вамь в'сѣ ꙗже рѣхъ вамъ. 27. мирь[2] мои
даѫ вамь.[3] не ꙗко же весь мирь да҃[4] азъ даѫ вамь ·:·
Іоанъ. 27. Да не сьмѫщаетсѧ срце ваше.[5] ни оустрашаеть. 28. слы=
XIV. шасте ꙗко азь рѣхъ вамь. идѫ и[6] придѫ к'вамь. аще бисте
27—31 любили мѧ в'зраували сѧ бысте ѹбо. ꙗко (азь) идѫ къ| ѡц҃оу.
ꙗко ѡц҃ь болии мене є҃. 29. нн҃ѣ рѣхъ вамь прѣжде даже не
бѫдеть. да егда бѫдеть вѣрѫ имѣте ꙗко азь рѣхъ вамь.
30. оуже не много гл҃ѧ с вами. грѧдеть бо сего мира кь|нѧзь.
и вь мнѣ не имѫть ничтоже. 31. нѫ да разоумѣеть весь
л. 138а мирь[7] ꙗко люблѧ ѡц҃а и || ꙗко же заповѣда мнѣ оц҃ь тако
Зс҃. творѫ. вьстанѣте идѣмъ ѿ сѫдоу. — 1. Азъ есмь лоза[8] ис=
тин'на. и ѡц҃ь мои дѣлателъ есть. 2. вьсѣкѫѧ розгѫ[9] ѡ
Іоанъ. немь не творѧщѫѧ плода изьметь ѫ.[10] да пл҃оь болии[11] створ=
XV. рить. 3. оуже вы чисти есте за сл҃о еже гл҃хъ вамь. 4. бѫдѣте
1—27. вь мнѣ и азъ вь ва҃. ꙗко же бо розгѫ[9] не можеть створити
о себѣ. аще не бѫдеть на лозѣ.[8] тако и вы аще вь мнѣ[12]
не прѣбѫдете. 5. азь есмь лоза.[8] а вї рьже[13] иже бѫдеть вь
мнѣ и азъ вь немь с'творити[14] пл҃о многь. ꙗко безь мене
не можеть[15] творити ничесоже 6. аще кто вь мнѣ не прѣ||=
л. 138б бѫдеть. изврьжеть сѧ вьнь ꙗко роз'гѫ исьшеть и сьбираеть ѫ.
и въ ѡгнь вьлагѧѫть[16] и сьгараетъ. 7. аще прѣбѫдеть[17]
въ мнѣ. и гл҃и мои вь ва҃ прѣбѫть. емоу же колиѫо хощете.
Кс҃. просите и бѫдеть вамъ ·:· — 8. О семь прослави сѧ ѡц҃ь мои
Зс҃. да плѡ҃ многь створить[18] и бѫде҃[19] мои оучн҃ци. 9. Ꙗко же
вьзлюби мѧ оц҃ь. и азъ вьзлюбихъ вы. бѫдете вь любьви
моеи. 10. аще заповѣди моѫ сьблюдете. прѣбѫдете вь
люб'ви моеи.[20] ꙗкоже и азъ заповѣди ѡц҃а моего съблю=
дохъ. и прѣбываѫ въ него любьви. 11. си гл҃хъ вамь да
радость моꙗ вь ва҃ бѫдеть и радо҃ вашѫ испльнит'сѧ[21] ·:·
л. 139а Кс҃. 12. Сиже є҃ заповѣдь моѫ. да любите дроугъ дроуга. ꙗко
же вьзлюбихъ вы. 13. большѫ сиѫ люб'ве никы же не имать.

---

1. П посла. 2. Прѣди това: А, О и П миръ оставлѭѫ вамъ. 3. Оттукъ до края на стиха нѣма въ А и П. 4. даютъ. 5. А ваше срце. П мн. ч. 6. А и П + пакъ. 7. О и П само миръ. 8. П виноградъ истиньнъıи. 9. П лоза. 10. П посѣкаетьсѧ. 11. А большн. 12. О аще не прѣбѫдете въ мънѣ. 13. О раждиѥ, А рождне, П лозьє. 14. сътворитъ. 15. А и О не можете, П = Врач. 16. О + ѭ. 17. А и О прѣбѫдете, П = Врач. 18. сътворите. 19. бѫдете. 20. Стихъ 10. до ꙗкоже нѣма въ А. 21. О наплънить сѧ.

да кто дш҃ѫ своѭ положитъ за дроугы своѭ, 14. вы дроузи
мои есте. аще творите елико азъ заповѣдаѭ вамъ. 15. оуже
Іоанъ не глѧ вамъ[1] рабъ бо не вѣстъ что створитъ г҃ь[2] его. вы же
XV. рѣ҃ дрꙋгы ꙗко всѧ ꙗже слышѧ ѿ оц҃а моего. сказахъ вамъ.
16. не вы мене избрасте. нѫ азъ избрахъ вы. и положихъ
вы да вы идете и пл҃о принесете. и пл҃о вашь прѣбѫдетъ. да
его же колиждо просите ꙋ ѡц҃а (моего) въ имѧ мое дасть сѧ
Зач вамъ ·:· 17. си заповѣдаѭ вамъ да любите дрꙋгъ дроуга.
л. 139б 18. аще [и] весь миръ [васъ] ненавидитъ. вѣдите ꙗко прѣжде
мене васъ[3] възненавидитъ.[4] 19. аще ѿ вьсего[5] мира. бысте
были весь[6] миръ оубо свое любилъ би ꙗкоже ѿ вьсего[5] мира
нѣсте. нѫ азъ избрахъ вы ѿ вьсего мира. сего ради нена-
Іоанъ видитъ васъ весь миръ.[6] 20. помните сл҃о еже[7] рѣхъ вамъ.
XV. н҃ѣ рабъ болеи гн҃а[8] своего . . . аще мене[9] изгнѫша и ва҃
л. 140а ижденѫтъ. аще слово мое сьблюдошѫ.[10] и ваше сьблюдѫтъ.
21. нѫ си вьсѧ[11] сьтворѧтъ вамъ за имѧ мое. ꙗко не
идѫтъ[12] пославьшаго мѧ. 22. аще не бы҃ пришелъ и гла҃лъ
имъ грѣха[13] не бишѫ имѣли. нн҃ѣ же[14] вины не имѫтъ о
Іоанъ грѣсѣ своемь, 23. ненавидѧи мене и ѡц҃а моего ненавидѧтъ.[15]
XV. 24. аще дѣлъ не бы҃хъ створилъ.[16] грѣха не бышѫ имѣли,
нѫ и нѣ[17] же видѣшѫ[18] и възнавидѣшѧ и мене и ѡц҃а
моего. 25. нѫ да събѫдетъ сѧ слово писаное въ законѣ ихъ.
ꙗко възненавидѣшѫ мѧ безоумѧ.[19] 26. егда же придетъ па-
раклитъ. егоже азъ послѧ вамъ ѿ ѡц҃а дх҃ъ истин'ны иже ѿ
л. 140б ѡц҃а исходитъ. тъ и свѣ҃телъствоуетъ ѡ мнѣ 27. и вы же
Іоанъ свд҃телъствоуете ꙗко искони с'мнѫ есте. — 1. си гл҃хъ вамъ
XVI. да не съблазнїте сѧ. 2. ѿ сьнѣмищь ижденѫтъ вы.[20] нѫ
1—33. придетъ го[ди]на да въси[21] иже ꙋбиѭтъ[22] вы мнитъ сѧ
Зач слоужбѫ боу҃ приносити ·:· [23] 3. и҃ си сьтворѧтъ вамъ. ꙗко
не познашѫ ѡц҃а[24] ни мене. 4. нѫ си гл҃хъ вамъ. да ег҃а
придетъ година поминаите си. ꙗко азъ рѣ҃ вамъ. и сихъ

1. А и О васъ рабъ, П васъ рабы. 2. А и П господинъ. 3. мене прѣжде васъ. 4. възненавидѣ. 5. А и П отъ мира. 6. А и П миръ. 7. А и О ꙗжь азъ рѣхъ (рѣкохъ) вамъ. 8. господа. 9. А мьа. 10. Тая страница не е дописана до края, защото пергаментътъ на тоя листъ е много тънъкъ, та мастилото отъ прѣдната страница проникнало на другата страница. 11. А и О си вьсьѧ, П всѧ. 12. не вѣдѧтъ. 13. А грѣхъ. 14. А нынѣ же и винъ. 15. ненавидитъ. 16. О и П + въ нихъ, ихъже никътоже инъ не сътвори. 17. О нынѣ же 18. О и видѣшѧ. 19. А спъти. 20. отъ сьнѣмищъ ижденѫтъ въ нѣма въ А. 21. вьсѣкъ. 22. оубиютъ въ. 23. слоужьбѫ приносити богоу. 24. А ни отьца ни мене.

же вамь[1] испрѣва не рекохь (ли). ꙗко свами бѣхъ. 5. нн҃ѣ
же идѫ къ послав'шомꙋ мѧ. [и] никтоже ѿ ва҃ не прашаетъ[2]
мене, камо идеши. 6. нъ ꙗко си гл҃хь вамъ. скрьби[3]
л. 141а исплъни ср҃ца вашѫ.[4] 7. не азь исти||нѫ гл҃ѧ. юнѣ є҃ вамь
да азъ идѫ. аще бо не идѫ азъ параклитъ[5] не придеть
к'вамь. аще ли же[6] идѫ послѧ и к'вамь. 8. и прї|шѣ ѡнь.
Ѻбличить в'сего[7] мира о гр҃ѣ и о правьдѣ [и ѡ сѫдѣ]. 9. о
Іоанъ гр҃ѣ оубо ꙗко не вѣроуѫ[8] въ мѧ 10. ѿ правъ|дѣ же ꙗко
XVI. къ ѡц҃оу идѫ[9] и к'томоу не вн҃те мене. 11. и ѡ сѫдѣ же
ꙗко кнѧзъ мира сего Ѻсѫжн҃ень бы҃. 12. и еще много имамъ|
гл҃ѧ[10] вамь. нѫ не можете носити нн҃ѣ. 13. егда же придетъ|
ѡнь дхъ истїн'ны. наставить вы вьсѧ[11] истинѫ. не ѡ себѣ бо
гл҃ати имамъ[12] нъ егѡже[13] аще ꙋслышати[14] гл҃а[15] имать [и]
гр҃ѧща вьзвѣстить намь.[16] 14. онь мѧ прославить ѿ моего
л. 141б 3а ꙗко приметь[17] и възвѣстить вамь ·:· 15. Ѿсѣ елико имѫть
ѡц҃ъ моꙗ сѫть. сего ради рѣхь ꙗко ѿ моего приемлете[18]
и вьз|вѣстить вамь. 16. вь малѣ [и] къ томоу не вн҃те мене.
и пакї| оу҃зрите мѧ вь малѣ[19] ꙗко[20] идѫ къ ѡц҃оу. 17. рѣшѫ
же ѿ ꙋчн҃кь[21] его к'себѣ. чесо[22] є҃ еже гл҃ть намъ вь малѣ
и не видите мене, и пакы вь малѣ оузрити мѧ. ꙗко идѫ
Іоанъ къ ѡц҃оу. 18. гл҃хѫ же что є҃ се. еже гл҃ть вь малѣ не вѣмъ
XVI. что гл҃тъ.[23] 19. разꙋмѣ[24] же ї҃сс҃ ꙗко хотѧть[25] его вьпра=
шати. рє҃ имь. о семь ли съ|тѧзаете сѧ межѫ собоѫ ꙗко
рѣхъ вь малѣ [и] не вн҃те мене и пакы вь малѣ оузрите мѧ.
л. 142а 20. амн҃ь гл҃ѧ ва||мъ. ꙗко въсплачете сѧ и вьзрыдаете сѧ
вы҃. а весъ[26] миръ възроу҃етъ сѧ. вы҃ же паче печальны бѫ=
дете. нѫ печаль вашѫ вь радо҃ бѫть. 21. жена ега҃ раждаетъ
Іоанъ печаль имать, ꙗко приде годь[27] еѫ егда же роді|ть отрочѫ.
XVI. ктомоу не помнї|ть скрьби за радо҃. ꙗко роди сѧ чл҃вкь вь
миръ. 22. и вы же оубо нн҃ѣ печал'ны бѫдє҃. пакы же оу҃зрѧ
вы҃ [и] вьзроу҃ет'сѧ ср҃це ваше. и радо҃ вашеѫ никтоже вьз=

---

1. А сихъ же азъ не рѣхъ вамъ испрѣва. 2. въпрашаютъ мене. 3. А скрьбь исплъни О скрьбь напълни; П печали исполнь срдца ваша. 4. О ср҃дце ваше. 5. П оутѣшитель. 6. О аще ли идѫ. 7. О мира. 8. не вѣроуѭтъ. 9. А грѣдѫ. 10. глаголати. 11. О на вьсакѫ. 12. А иматъ (по̀ право). 13. О и П нъ ꙗлико аще, А елико еже. 14. О оуслъшитъ, А слъшитъ. 15. глаголати. 16. вамъ. 17. Тоя стихъ нѣма у О; А: ꙗко отъ моего приемлетъ. 18. приемлютъ. 19. и пакъ въ малѣ и оузрите мѧ. 20. О и ꙗко азъ идѫ. 21. А рѣшѫ же оученици его, О пропуснатъ почти цѣлиятъ стихъ. 22. чьто. 23. А нѣма: не вѣмъ чьто глаголетъ. 24. разоумѣвъ. 25. А и О хотѣахѫ, Путн. хотѧть. 26. О весь миръ, А нѣма ни тоя стихъ, ни слѣднитѣ два. 27. О година; Путн. годъ.

метъ[1] ѿ ва҃. 23. и въ тьи дн҃ь мене не помл҃ить никтоже.[2]
3а҃. амн҃ь амн҃ь гл҃ѧ вамь ·:· — Аще[3] просите ѹ оц҃а въ имѧ
мое дасть вамъ. 24. доселѣ не просисте ничтоже[4] въ имѧ
л. 142б мое. просите и приемете. да радо҃ ва|шѧ испльнена[5] бѫ҃ть.
25. си въ| причахъ гл҃ахъ вамь. придеть[6] година егда к
томоу въ| причахъ не гл҃ѧ вамь. нѫ не ѡбиноуѫ сѧ ѡ оц҃и
възвѣщаѫ[7] вамь. 26. въ тьи дн҃ь въ имѧ мое въпросите[8]
и не гл҃ѧ вамъ| ꙗко азъ оу҃млѧ ѡц҃а моего[9] ѡ ва҃. 27. самь
бо ѡц҃ь любит' вьін| ꙗкоже вьі мѧ възлюбисте и вѣровасте
Іоанъ ꙗко ѿ ба҃. изыдо҃. 28. [изыдо҃][10] ѿ оц҃а[11] придѫ въ весь[12] мирь[13]
XVI. идѫ къ ѡц҃оу. 29. гл҃шѧ емѹ оучн҃ці| его, се нн҃ѣ не ѡбиноуѫ сѧ
15—33. гл҃ши. а причѫ никожѫ же не гл҃ши. 30. нн҃ѣ вѣмь ꙗко вѣсьї
в'сѧ и не тр҃бѹеши да кто тѧ въпрашаеть. ѡ семь вѣроуемъ.
ꙗко ѿ ба҃ еси ишель 31. ѿвѣща имъ| їс҃с. нн҃ѣ ли вѣрѹете.
л. 143а 32. се грѧде|ть година и нн҃ѣ приде. да разидеть сѧ кьжо҃
въ своꙗ҃ си и мене единого ѡставї|те. и нѣсмь едїнь ꙗко
ѡц҃ь сь мнѫ е҃. 33. си гл҃хъ вамь да въ мнѣ миръ имате:
ко҃. Е въсемь мирѣ скрьбни бѫдете. нѫ дрьзаите азъ
побѣдихь весь мирь.[14] — XVII. 1. си гл҃хь вамъ[15] ·:·
3а҃. 1. И възведь[16] ѡчи свои на н҃бо и рѣ҃. Оч҃е приде година
прославї сн҃а своего. да и сн҃ь твои прославїт'тѧ. 2. ꙗкоже
Іоанъ даль еси емоу[17] власть в'сеѫ[18] пльти. да въ|се еже еси емоу[19]
XVII. даль. да҃ имь животь вѣч'ны. 3. се[20] ѥ҃ животь| вѣчньїи да
1—26. знаѫтѧ[21] едино҃| истинаго ба҃ [и] егоже посла їс҃с хр҃а. 4. азь
л. 143б прославихь тѧ на земї. дѣло сьврьшихъ[22] еже даль еси || мнѣ
да сьтворѧ. 5. нн҃ѣ прослави мѧ ѡч҃е оу҃ тебе самого. славѫ[23]
ѧже имѣхь прѣж҃е даже не бы҃ весь[24] мирь оу҃ тебе 6. ꙗвихь
имѧ твое чл҃вкомь ꙗже даль еси мнѣ ѿ вьсего мира. т о и[25]
бѣхѫ и мнѣ даль еси. еи[26] сл҃о твое сохранишѫ. 7. нї|не
разѹмѣшѧ ꙗко в'сѣ елико даль еси мнѣ ѿ тебе сѫть.
8. ꙗко гл҃ы ꙗже даль еси мнѣ. дахъ имъ и ты приꙗшѧ

---

1. О не възьметь. 2. О не въпросите ничесоже. 3. А и О аще чесо. 4. ничесоже. 5. О наплънюна. 6. О нъ придеть. 7. О възвѣщѫ. 8. О въспросите. 9. А и О нѣма моюго. 10. Врач. и Путн. пропуснато: изыдохъ; 11. А отъ бога. 12. О въ миръ. 13. пропуснато; пакъ оставлѧѭ (весь) миръ н. 14. А побѣдихъ вьсего мира, О поб. миръ. 15. си глагола исоусъ. 16. О възведе. 17. далъ юмоу юси. 18. вьсѣкоѭ плъти. 19. А да вьсе еже емоу еси далъ, О да вьсако юже юмоу ю. д. 20. се же юстъ. 21. да знаѭтъ тѧ. 22. О сътворихъ. 23. славоѭ. 24. О миръ. 25. вмѣсто твои. 26. мънѣ ꙗ далъ юси и —. Може тукъ би да стои вм. ꙗ и.

и разоумѣшѧ вь истинѧ. ꙗко ѿ тебе изыдо. и вѣровашѧ
ꙗко ты мѧ прослави.[1] 9. азъ ѡ сихъ| мл҃ѧ[2] нѧ ѡ тѣхъ[3]
ꙗже далъ еси мнѣ. ꙗко твои сѫть. 10. и моꙗ в'сѧ твоꙗ
сѫть. и твоꙗ моꙗ, и прославїх'сѧ ѡ нихъ.[4] 11. и ктомоу
л. 144а нѣсмъ в'всемь[5] мир҃. и си в'всемъ[6] мирѣ сѫтъ. и азъ
к тебѣ грѧ҃. ѻ҃че ст҃и сьблюди ѫ вь имѧ твое ꙗже даль еси
мнѣ. да бѫ҃ть едїно ꙗкоже и мы. 12. и егда бѣхь сь ними
Іоан. вь в'семь[6] мирѣ. азъ сьблюдахъ| ѫ вь имѧ твое, ꙗже даль
XVII. еси мнѣ и схранихь ѫ, и никтоже ѿ нихь не погыбнеть.[7]
тькь|мо сн҃ь погыбѣл'ныи. да сьбѫ҃ть сѧ книгы. 13. нн҃ѣ же
к тебѣ грѧ҃ и си гл҃ѧ в'всемь[6] мирѣ. да имѫ҃ радо҃ моѫ[8]
3а испльненоу[9] вь себѣ. 14. азъ дахь и[мъ] сл҃о твое в'весь[10] мирь
вьзненавидѧ и[11] ꙗко нѣ сѫть ѿ вьсего[12] мї|ра ꙗкоже и азъ
ѿ вьсего[12] мира нѣсмь. 15. не мл҃ѧ да вьзмеши ѫ ѿ вьсего[12]
л. 144б мира. нѫ да съ|блюдеши ѫ ѿ неприꙗзни. 16. ѿ || въсего[12]
мира нѣ сѫть. ꙗко же азь ѿ в'сего[12] мира нѣсмь. 17. ст҃ы[13]
3а ѫ вь истинѧ и сл҃о твое истин'но[14] есть ·:· 18. ꙗкоже ты
мѧ посла в'весь[15] миръ. и азъ послахь ѫ вь весь[15] миръ.
19. [и] зане азъ свщ҃ѫ[16] сѧ самь· да бѫдеть[17] и ти сщ҃ени
въ истинѧ. 20. не ѡ сихь же[18] мл҃ѧ тьк'мо. нѫ и о
вѣроующихь словесемь и҃ въ (и)мѧ. 21. да въси едино сѫть.
ꙗко же ты ѻ҃че въ мнѣ и азь вь тебѣ. да и ты въ на҃
едино бѫдеть[19]. и да и весь[20] миръ вѣрѫ иметь: ꙗко ты
Іоан. мѧ посла. 22. и азъ славѧ ѫже даль еси мнѣ дахъ| имъ.
XVII. да бѫ҃ть едино ꙗко же и мы едино. 23. и азъ вь нн҃ и ти
вь мнѣ да бѫдѫть съврѣшени вь едино. и да разоумѣеть
л. 145а весь[20] ми||ръ ꙗко ты мѧ посла. и вьзлюбиль ѫ еси. ꙗко же
и мѧ вьзлюбиль еси[21] 24. ѡч҃е ꙗкоже[22] даль еси мнѣ, хощѫ
да игдеже[23] есмь азь. и ты бѫ҃ть с'мноѫ. да виѫ҃тъ| сл҃авѧ
моѫ, ѫже даль еси мнѣ. ꙗко вьзлюбиль мѧ еси пр҃ѫ҃е сло=
Іоан. жениꙗ вьсего[24] мира. 25. ѻ҃че правѣ҃ныи. весь[25] мирь тебе не
XVII. позна. азъ же тѧ позна҃ и си познашѧ. ꙗко ты мѧ [по]сла.
26. и сказа҃ имь имѧ твое и скажѫ. да люби ежже мѧ еси

---

1. посъла. 2. Врач. и П пропуспато: не о (вьсѣмь) мирѣ молѭ. 3. А нѣма о тѣхъ. 4. въ нихъ. 5. О въ мирѣ. 6. О въ мирѣ. 7. не погъбе. 8. О съ мъноѭ. 9. А испъл'ненѫ, П исполненоу, О наплъниѥнѫ. 10. А и весь миръ, О и миръ. 11. възненавидѣ ѩ. 12. О отъ мира 13. свѧти ѩ. 14. А и О истина. 15. О въ миръ. 16. А свѧщаѭ сѧ. 17. вм. да бѫдѫтъ. 18. А нѣма же. 19. бѫдѫтъ 20. О миръ. 21. А възлюби. 22. ѩже 23. идежи. 24. О мира. 25. А и весь миръ О и миръ.

Іоан. XVIII. вьзлюбиль. бж҃ вь ни҃[1] и азъ вь ни҃. — **1.** си[2] рекь ісс҃ изиде
сь ѹчн҃кы своими на ѡнь поль потока кедрьска. идеже бѣ
врьтогра҃[3] вь нь же вьниде самъ и оу҃чн҃ци его.

·:· еу҃е .к҃. іо҃ ·:·

л. 145б **1.** Ко҃ѡ. в҃. изыде ісс҃ сь оу҃чнкі своими на ѡнь поль потока||
кедрьска. идеже бѣ врьтопь.[4] вь нь же вьниде самъ и оучн҃ци
его. **2.** вѣдѣше же ию҃а иже [и] прѣдааше[5] мѣсто. ꙗко мно=
жицеж сьбираше сѧ іс҃ь тоу[6] сь ѹчн҃кы своими. **3.** ию҃ж же
приемъ спирѧ[7] ѿ ар'хі ереи и фарисеи слоугы приде тамо сь
Іоан. XVIII. 1—28. свѣтлы[8] сщ҃ами и ѡрѫжие.[9] **4.** ісс҃ь же вѣды в'сѧ грѧщѫѧ[10]
на нь и шь҃ ре҃ имь. кого ище[те]. **5.** ѿвѣща[шж] ювѹ іс҃а
назарѧнина.[11] и гл҃а имь ісс҃ азь есмь. стоаше же ию҃а иже
[и] прѣдааше сь ними.[12] **6.** да ꙗко же[13] ре҃ имь азь есмъ|
идошж вьспѧть и падошж на земи. **7.** пакы же ж вьпроси
ісс҃. кого ище҃. ѡни же рекошж. іс҃а назареиска.[14] **8.** ѿвѣща
ісс҃. рѣ҃ вамь. ꙗко азь есмь. аще оу҃бо мене ище҃ (не ище҃)
л. 146а недѣите|| сихь ити.[15] **9.** да сьбѫдеть сѧ слово еже рече. ꙗко еже
даль еси мнѣ. не погоубихъ никогоже ѿ нихъ.|[16] **10.** симонь же
петрь ими[17] ножь извлѣче и оу҃дари[18] раба архіерешва, и оурѣза
Іоан. XVIII. емоу ѹхо десное. бѣ же имѧ рабоу малехь.[19] **11.** ре҃ же ісс҃
петрови. вьнѧзи ножь вь ножница своꙗ.[20] чашж ѧже дасть
мнѣ ѡц҃ь не имамъ| ли пити ѿ нежь[21] **12.** спирѧ же и ты
сѫщникь и слоугы ю҃еискыж| жшж іс҃а и свѧзашж и. **13.** и
ведошж и кь ан'нѣ прьвѣи.[22] бѣ бо тьсть каиꙗфы[23] иже бѣ
архиереи лѣтѹ тому. **14.** бѣ же каиꙗфа давы свѣть ию҃ешмъ.
л. 146б ꙗко юнѣ е҃ единомоу чл҃вѣку ѹмрѣти|| за лю҃и. **15.** по іс҃ѣ же
идѣше симонъ| петръ и дроугы оу҃чн҃кь. ѹчн҃и|къ же тьи бѣ
знаемь архіерею. и вьниде сь іс҃мь вь дворь ар'хіереѡвъ.
16. петрь же стоꙗше при дворѣ[24] вьнѣ. изиде же ѹчнкьть

---

1. въ нихъ бѫдетъ. 2. О се рекъ. 3. А врътъ, О врьтьпъ, П вертоградъ. 4. А пакъ врътъ, О врьтьпъ, но П ѡградъ. 5. иже прѣдадааше нѣма у А, П прѣдаши его. 6. А нѣма тоу. 7. О + и. 8. съ свьтильникы, и 9. А и О оружии, П сь ороужьемь. 10. А грѧдѫщаа, О идѫщеѥ, П приходѫщаꙗ. 11. А и О назареꙗ. 12. А съ ними стои слѣдъ июда. 13. А ꙗко рече; О да ꙗко рече — 14. А и О назареꙗ; П пакъ назарѧнина. 15. П да идоутъ. 16. А никьдиного же отъ нихъ; П ни единъ ѡтъ нихъ. 17. А имъ, О имѣꙗ, П емъ за ножъ. 18. А оударь; П порази. 19. А малхъ, О и П мал'хъ. 20. А и О нѣма своѭ. 21. А и О пити ѥꙗ, П ꙗ непити. Палимпс. пити ж. 22. А и О прьвѣѥ, П прѣже; Палимпс. прьвѣе. 23. каиꙗфѣ. 24. при дверьхъ.

иже бѣ знаемь ар'хїерею и ре дь|ворници.[1] вьведи[2] петра.
Іоанъ XVIII. 17. гл҃а же петрови раба[3] еда и ти ѿ ѹчн҃кь еговь[4] еси.
гл҃а ѡнь нѣсъмъ. 18. стоꙗхѫ же. раби и слоугы огнь
сьгнѣщѧъше.[5] ꙗко зима бѣ и грѣꙗхѫ с'ними и петръ стоꙗ
и гр҃ѫ сѧ. 19. ар'хїереи же въпроси и҆с҃а ѡ ѹчн҃щѣхь его и о
ѹчн҃и его. 20. ѿвѣща емꙋ| і҆с҃. азъ не обиноуѫ сѧ гл҃хь въ|
семоу мироу. азъ в'сегда оучихъ на сънъмищихь[6] и вь цр҃ь=
147а кви.[7] идеже вьси ю҆деи[8] сьіемь||лѧть сѧ.[9] и таи не гл҃хь
ничто|же.[10] 21. что мѧ въпрашаеши. въпроси слышавъшаѫ
что гл҃хъ имь. сеси вѣдѧть ꙗже азъ рѣхь имь.[11] 22. си
рекьшꙋ емꙋ| единь ѿ прѣстоѧщихь слоугь оудари вь ланитѫ[12]
Іоанъ XVIII. і҆с҃а рекь, тако ли ѿвѣщаеши[13] архїерѡви. 23. ѿвѣща емоу
і҆с҃. аще злѣ гл҃ахъ. свѣтельствоуи ѡ злѣ. аще ли добрѣ
почто[14] мѧ биеши. 24. посла же[15] ан'на кь каиꙗфѣ свѧзьнѧ
архиеови.[16] 25. бѣ же симонь петръ стоꙗ и грѣꙗ сѧ. рѣшѫ
же емꙋ. еда и ти ѿ ѹчн҃къ его еси. ѿврьже сѧ онъ и р҃е.
нѣсмь. 26. гл҃а единъ ѿ рабь архїеѡвъ ѫжика си. емоуже
147б ѹрѣза петръ оу҆хо. не азъ ли тѧ видѣхъ въ || врътьпѣ[17]
сь нимь. 27. пакьі же петръ ѿврьже сѧ и абие ку҆р҃ь въз=
гласи.[18] 28. ведошѫ[19] і҆с҃а ѿ каиꙗфы вь приторь.[20] бѣ же
зоу҆а. и ти не вьнидошѫ въ преторь. да не ѡскврьнѫть сѧ,
нъ да ꙗдѫть паскѫ.

·:· є҆ѹ҆е .г҃. ѿ м҃ ·:·

Мат. XXVI. 57—75. 57. Ки҆ вр҃. воини емьше і҆с҃а ведошѫ и кь каиꙗфа архиереови.
идеже книжници и стар'ци сьбрашѫ. 58. петрь же идѣше
по немь изь далече до дв҃|ра ар'хиерѡва. и вьшь вьнѫтрь
сѣдѧше сь слѹгами. видѣти[21] кон'чинѫ. 59. архїереи же

---

1. двьрьнїци. 2. А и въведе. 3. А раба петрови, О раба двьрьница петрови. Палимпс. гл҃а же дверница петрови. 4. отъ оученикъ юси чловѣка сего; Палимпс. еда и ты оу҆ч҃нкь его еси. 5. сътворьше. 6. О на съборници; П. на сборницихъ. 7. А въ цръкваxъ; и въ Палимпс. било тъй, па заличено вахъ. 8. П. жидове. 9. А сънемльѫтъ сѧ, О събираѭтъ сѧ, П. сбираxоу сѧ. Палимпс. сьбирается весь юдеи. 10. ничесоже. 11. А еже рѣхъ азъ, О еже рекохъ азъ. 12. А и Пал. за ланитѫ. 13. А и О отъвѣщаваюши; тъй и Палимпс. 14. А и О чьто; тъй и Палимпс. 15. А посъла же и. 16. А посъла же и анна съвѧзана кь каиꙗфѣ архиереоу, О посъла же ан'на съвѧзанъ къ каиꙗфѣ архиереови; П. посла же его Яньна къ Каиꙗфѣ свѧзана; Палимпс. както О само вм. съвѧзанъ стои свѧзана. 17. А и Палимпс. въ врътѣ, О и П. въ въръторадѣ. 18. П. оуспѣ; Палимпс. коурѧ възгласи. 19. А + же. 20. А и О преторъ. 21. А + хотѧ; П. да видить кончиноу.

старьци [и] съ нимь[1] весъ искахѫ льжѫ свѣтельства.[2]
на ісса. ꙗко да оубиѫть и. 60. и не ѡбрѣтошѫ. многомъ|
л. 148а же льжемъ свѣдѣтелемъ пристѫпльшимь. по | слѣдь же
пристѫпльшѫ[3] два свьдѣтелѣ лѫжѫ[4] 61. рѣста. сы ре
могѫ разорити цръ|ковъ бжиѫ [и] трими дньми сьзи=
жѫ[5] ѧ. 62. и въставь архїереи и ре емоу. ничтоже ли
ѿвѣщаваше.[6] что си на тѧ свѣтельствоуета.[7] 63. іс же
Мат. мльчѧше. и ѿвѣщавь архїереи и ре| емоу. заклинаѫ тѧ бомь
XXVI. жї|вымь да ре ши намь. аще ты еси хс сн҃ъ ба[8] живаго.
64. гл҃а емоу ісс. ты ре. обаче гл҃ѧ вамъ. ѿселѣ оузрите
сн҃а чл҃вчкаго[9] сѣдѧща ѡ десниѫ силы и грѧща[10] на облацѣ
нбныхъ. 65. тогда архїереи растьрьза ризы своѫ гл҃ѧ ꙗко
власьфимиѫ[11] ре что еще трѣбоуемъ[12] свѣтелъ. се нн҃ѣ
л. 148б слышасте власьфимиѫ||[11] его. 66. что сѧ вамь мнитъ. ѡни
же ѿвѣщавьшеи рѣшѫ. повине[нъ] е смр҃и. 67. тогда заплъ=
вашѫ лице емоу и пакости емоу дѣꙗшѫ.[13] ѡви же за ланитѧ
ѹдаришѫ и 68. гл҃ще. прорьци намъ| хе кто е ѹдареи тѧ.
69. петрь же вънѣ сѣдѣше на дворѣ. и пристѫпи к немѹ
едина раби[ни] гл҃ѧщени.[14] и ть бѣ съ іс҃смь галилеискымъ.
Мат. 70. онь же ѿврьже сѧ прѣ всѣми гл҃ѧ. не вѣмь что
XXVI. гл҃ши. 71. и шьшоу емоу въ врата оузрѣ и дроугаа и гл҃а
емоу. то|и[15] бѣ съ іс҃мъ[16] назареискымь[17] 72. и пакы ѿврьже
сѧ съ клѧтвоѫ. ꙗко не знаѫ чл҃вка. 73. не по многоу[18] же
пристѫпльшеи рѣшѫ стоѫщеи петрови. въ истинѫ и ты ѿ
л. 149а нихъ еси. ибо бесѣ|да твоꙗ ѣвѣ тѧ творить. 74. то|гда
начѧ родити[19] сѧ и клѧти сѧ. ꙗко не знаѫ чл҃вка. и абие
кѹрь възгласи.[20] 75. [и] помѣнѫ петрь| гл҃ы іс҃вы иже ре емоу.
ꙗко прѣ|жде даже кѹрь не възгласитъ[21]| три крати ѿврьжеши
сѧ мене. и шь вьнь плака сѧ горько.[22]

---

1. А и Палимпс. сьнемъ, О съборъ, П все сборище. 2. А и О лъжасвѣдѣтельства, П лжа свѣдителѧ. Палимпс. лъжа свѣдѣтелѣ. 3. пристѫпльша. 4. лъжа свѣдѣтелꙗ. 5. съзьдати ѭ. 6. отъвѣщаваѥши. 7. свѣдѣтельствоуѭтъ. 8. О сынь божии. 9. А и Пал. чловѣча. 10. А грѧдѫщь, О идѫща, П грѧдоущаго. 11. О хоулѧ. 12. А и О трѣбоуѥте. 13. А и Палимпс. дѣꙗхѫ, О и П дѣꙗшѧ. 14. глаголѭщи. 15. А и О глагола имъ тоу. 16. А и О и съ бѣ съ исоусомь, П тъи бѣ съ ісмь. 17. А и О назареомъ, П галелѣискимь, Палимпс назарѣниномь. 18. не по мъногѣ. 19. А и О ротити сѧ; Палимпс. роутити сѧ. 20. П въспѣ. 21. въспоитъ; Палимпс. стои сѐ коурѧ вм. коуръ или кѹръ. 22. въ А слѣдватъ още 2 стиха (1—2) отъ Мат. XXVII.

·:· еуе .д. ѿ іо ·:·

Іоан. XVIII. 28—40.

28. Ѥѡ вс. ведошѧ іса ѿ каиѩфы[1] вь преторь. бѣ же заꙋ
и ти не вьнидошѧ вь преторъ. да не осквьрнѧтъ| сѧ. нѫ
да ѩдѧть пакѫ. 29. изиде же пилать кь нимь вьнь и рє.
коѫ рѣчь приносите на чл҃вка сего. 30. ѿвѣщашѧ же є|моу.
аще не бы выль[2] злодѣи не быхомь прѣдали его тебѣ.
31. рє же имь пилать. поимѣте вы и по законꙋ вашемꙋ
л. 149б сѫдите емꙋ. рѣшѧ же емоу ю҆еи, намъ не до҆итъ ꙋбити
никого же. 32. да слово і҆сво сьбѫдеть сѧ. еже рє клеплѧ[3]
коеѫ смр҃тиѫ хотѣше ꙋмрѣти. 33. вънидє же пакы пилать
въ преторь. възва[4] і҆са и рє емꙋ. ти ли еси цр҃ь ию҆ески.
34. ѿвѣща емꙋ і҆сс. о себѣ ли[5] гл҃ши, или ини тебѣ рекошѧ
о мнѣ. 35. ѿвѣща пилать. еда азъ жидовинъ есмь. родъ
твои архїереи прѣдашѧ тѧ мнѣ. что еси створилъ. 36. ѿ=
вѣща ии҆сс. цр҃тво мое нѣ ѿ сего мира. аще ѿ сего мира би
было цр҃тво мое. слоугы[6] моѧ подвиї|зали сѧ бь҃шѧ, да не
прѣданъ| бь҃[7] ию҆еѡмъ. нн҃ѣ же цр҃тво мое нѣ ѿ сѫдоу.
л. 150а 37. рє же емоу пилатъ. оуво цр҃ь ли еси ть҃ ѿвѣ||ща і҆сс.
ть҃ гл҃ши ꙗко цр҃ь есмь азъ. азъ на се родихъ сѧ и на се
придохъ въ весь мирь. да сьвѣ҆телъствоуѫть[8] о истинѣ.
въсѣкыи же[9] є҆ ѿ истины послоушаеть гл҃а моего. 38. гл҃а
емоу пї|лать. что є҆ истина. и се рекь пакь҃ изь҃де къ юдеѡмь
и гл҃аи| имь. азъ ниединоѫ вины не обрѣтаѫ въ немь
39. є҆ же ѡбычаи вамъ да единого вамь ѿпоущѫ на пакѫ.
хотѧ[10] ли ꙋбо да ѿпоущѫ вамь цр҃ѣ ю҆еиска. 40. възъпишѧ[11]
Іоан. XIX. 1—16. гл҃ще. не сего. нѫ варавѫ. бѣ же варава разбоинї|къ. — 1. тогда
пожть пилать і҆са и тепе[12] и. 2. воини же сьплетьше вѣнець
ѿ трьниꙗ. възложишѧ на главѫ емоу. и вь ризѫ багрѣнѧ[13]
л. 150б облѣкошѧ и. и прихожа||хѫ к немоу 3. и глѫ. роуи сѧ
цр҃ю ию҆еискы. и биꙗхѫть ї по ла[ни]тѣма. 4. изыде же пакь҃
пилать въ|нь и гл҃а имь. се изкожѫ и вамъ| вънь. да разоу=
мѣете ꙗко винь҃ вь немь[14] не ѡбрѣтаѫ. 5. изыде же
і҆сс вьнь. носѧ трьновень вѣнецъ и багрѣнѫѧ[1] ризѫ и гл҃а

1. А отъ каіафа. 2. А и О + сь. 3. О назнаменаꙗ, П знаменаꙗ. 4. А гласи; Палимпс. призва. 5. А и Пал. + се ты, О + сь. 6. А и О слоугы моꙗ оубо, П силы моꙗ. 7. А и О + былъ. 8. А и Палимпс. съвѣдѣтелствоуѭ, О послоушьствоуѭ. 9. А и О въсѣкъ ижи. 10. хощете ли. 11. О + вьси. 12. О и П ви ѩго, А тепе и. 13. А и Пал. прѣпрѫдьнѫ. 14. А и О въ немь винъ, П до него винъ. 15. А и Пал. прѣпрѫдьнѫѭ.

имъ. се чл҃вкъ. 6. егда же видѣшѧ [и] арьхіереи и слоугьіи
възъпишѧ гл҃ѧще. пропьни пропьни,[1] гл҃а имъ пилать. поимѣте вы и пропьнѣте и[2] азъ бо не ѡбрѣтаѧ въ| немь
вины. 7. ѿвѣщашѧ емꙋ ю҆деи. мьі законь имамь и по законоу
нїемоу дльжень є҆ оу҆мрѣти.[3] 8. егда же сльїша пилать се
сл҃о паче оу҆боѩ сѧ. 9. и вьниде въ преторь пакьі и гл҃а їсви.
л. 151а ѿ кѫдоу еси тьі. їс҃ же ѿ вѣта не дасть емоу. 10. гл҃а[4]
емꙋ пилать. мнѣ ли не гл҃ши. не вѣси ли ꙗко власть имамь
пропѧти[5] тѧ и власть имамь поустити тѧ. 11. ѿвѣща їс҃.
Іоанъ не имаши на мнѣ ѡвл҃сти[6] никоеѫже. аще не бьїти дано сь
XIX. вьїше. сего ради прѣдавьи ма тебѣ боли грѣхъ имать. 12. ѿ
толѣ пилать искаше поустити ї.|ю҆деи же въпиѩхѫ гл҃ще. аще
сего поустїши нѣси дроугъ кесаревъ.[7] в'сѣкьі же[8] творитъ|
сѧ цр҃ъ. противит'сѧ кесарю. 13. пилать же сльішавь словеса.
изведь[9] вьнь їс҃а и сѣде на сѫдї|щи. на мѣстѣ нарицаемѣмъ
л. 151б литостратъ. евреиски же гавъгата[10]. 14. бѣ же параскевь
гїа҃ пасцѣ. годїна же бѣ ꙗко | третиꙗ҃[11] и гл҃а ю҆ѳомъ. се
цр҃ь вашъ. 15. они же вьпиꙗхѫ. възми вьзми и распьни.[12]
гл҃а имь пилать. цр҃ѣ ли вашего пропънѫ.[13] ѿвѣщашѧ архи-
ереи. не имамъ ц҃рѣ тьк'мо кесарѧ. 16. тогда же и прѣ-
дасть имъ да и пропьнѫтъ.[14]

·:· їеу҆є. .є҃. ѿ мє҃а ·:·

3. Е҆ѡ҃. вр҃ѣ. видѣвь ию҆да[15] ꙗко ѡсѫдишѧ їс҃а. раскаꙗвь сѧ
възврати. л҃. сребрьникь ар'хиерѡмъ и старъцемъ гл҃ѧ.
Мат. 4. сьгрѣшихъ прѣдавь крьвь неповинноѫ.[16] они же рекошѧ.
XXVII. что є҆ намъ. тьі оу҆зриши. 5. и поврьгь слово[17] и ѿиде и
3—32. шь҃ оу҆дави сѧ.[18] 6. ар'хїереи же приемьше сребро рекошѧ.
недо҆ино є҆[19] въ|ложити его въ корьваноу҆.[20] понеже цѣнѫ
крьве є҆. 7. свѣ|ть же створишѧ. коупиꙗ҃[21] им'| село скѫ-
дельниче вь погребенїе[22] стран'нымъ. 8. тѣм'же наѕ҃є сѧ

1. А и О распьни, распьни. 2. А и О распьнѣте. 3. пропуснато: ꙗко сынъ божии творитъ сѧ. 4. О глагола же. 5. А и О распѧти. 6. А и Пал. области на мнѣ, О власти на мнѣ. 7. А и Пал. дроугъ кесароу, О дроугъ кесареви. 8. А и О вьсѣкъ иже сѧ тв. 9. А изведе. 10. А гаваада, О гавада, Палимпс. гальвать П голъгофа. 11. О и П шестаꙗ. 12. А възьми и възьми распьни и, О възьми, възьми пропьни ѥго; и Палимпс. има пропни. 13. А и О распьнѫ. 14. А и О распьнѫтъ. 15. А и О + прѣдавъ ѥго. 16. неповиньнѫѭ. 17. вмѣсто сьребро. 18. Палимпс. оудави сѧ стои надъ изтъркано възвѣси сѧ. 19. А и П недостоитъ. 20. А корвонѫ, О корьванѫ, П карнавъ, Палимпс. карвань. 21. коупишѧ. 22. А и О погрѣбаніє, Палимпс. погрибаніє.

село то село крьви[1] и до сего дне. 9. тогда сьбь сѧ реное
еремиемъ| прѕкомь глщимь. и приꙗшѧ .л. сребрьникь. цѣнѫ
Мат. цѣненаго. егоже цѣнишѧ ѿ сновь исѕлевъ. 10. и дашѧ ѧ
XXVII. на селѣ скѫдел'ничи. ꙗкоже сказа мнѣ гь. 11. ісь| же
ста прѣ гемономь.[2] и въпроси гемонь[3] глѧ. ты ли еси црь
юдейскы. іс же ре. емоу. ты глши. 12. егда на нь глхѫ
архіереи [и] старьци. ничтоже[4] не ѿвѣщаваше. 13. тогда
гла емоу пилать. не слышиши ли.[5] колико си на тѧ свѣтель-
ствоуѫтъ.[6] 14. и не ѿвѣ[ща] емо[7] ни кь единомоу же
л. 152б глѧ.[8] ꙗко дивити сѧ гемоноу[9] ѕѣло. || 15. на в'сѣкы
же дни великы ѡбычаи бѣ гемоноу, ѿпоущати единого
народоу свѧзана[10] егоже хотѣхѫ. 16. имѣше же тогда
свѧзана[11] нарочита. и нарочитаго[12] варавѫ. 17. сьбра-
номь же[13] имъ. ре имь пилать. кого хощете ѿ обою
ѿпоущѫ[14] вамь. варавѫ ли или іса нарицаемаго ха. 18. вѣ-
ше бо ѫ[ко] зависти ради прѣдашѧ и. 19. сѣдѧщоу же
емоу на сѫдищи. посла к немоу жена своѫ[15] глщи. ни-
Мат. чтоже[16] тебе [и] праведникоу томоу. много бо пострахь дись
XXVII. вь с'нѣ его ради. 20. архіереи же и стар'ци наоустишѧ[17]
народы да испросѧть варавѫ. іса же погоубѧть. 21. ѿвѣ-
щавьше гемонь ре имь. кого хощете ѿ обою ѿпѹщѫ вамь.
л. 153а ини || же[18] рекошѧ. варавѫ. 22. гла имъ| пилать. что же
сторѧ[19] иса нарицаемаго ха. глшѧ[20] вьси. да пропѧть[21] бѫ-
деть. 23. игемонь же ре имь. что бо[22] зло створи, они же
излиха въпиꙗхѫ глще. да пропѧть[23] бѫдеть. 24. видѣвъ| же
пилать ꙗко ничтоже[24] ѹспѣѫть. нѫ и паче млъва[25] быѩеть.
Мат. приемь водѫ оу́мывь рѫцѣ пр| нарѡмь глѧ. неповинень ес'мъ|
XXVII. ѿ крьве сего праведника.[26] 25. и ѿвѣщавь же в'си люѩе[27]
рекошѧ. крьвь его на на и на чѫдѣ́ть нашихь. 26. тога
ѿпоусти имь варавѫ. іса же тепь[28] прѣда имь да и про-

---

1. Палимпс. село кровьное. 2. А и О игемономь. 3. А и О игемонъ. 4. ничесоже. 5. не слъшиши ли. 6. О послоушьствоуѭтъ. 7. вмѣсто емоу. 8. вмѣсто глаголоу. 9. А и О игемоноу. 10. А единого съвѧзанѣ народоу, О и П народоу юдиного съвѧзьны. 11. съвѧзьны; Палимпс. тъй сѫщо свѧзана; сѫщата дума се срѣща тъй и въ Супр. 12. А нарицаемаго, О наричемаго; Палимпс. свѧзана нарочита: нарицаемаго. 13. + сѫщемъ. 14. А да отъпоущѫ. 15. Палимпс. жена его. 16. ничесо же. 17. А наоучишѧ, О наваднишѧ, П и Палимпс. = Врач. 18. они же. 19. сътворѭ. 20. О + юмоу. 21. А и О распѧтъ; Палимпс. = Врач. 22. чьто оубо. 23. А и О распѧтъ; 24. ничесоже не оуспѣютъ. 25. О мѧтежъ; Палимпс. мльва 26. А, О, П и Пал. правьдьнаго; + въ оузрите 27. А июдеи. 28. А и О бивъ; Палимпс. тепь.

пьнѫть.[1] 27. тогда воини гемонови[2] приемьше ї҃са вь
сѫдищи. с'брашѫ на нь в'сѧ спирѫ. 28. и сьвлъкьшеи хла=
л. 153б мидоѫ чръвленоѫ[3] одѣꙗшѫ 29. и сплетьше вѣнецъ ѿ
трьниꙗ възложишѫ на главѫ емꙋ. и трьстъ вь десницѫ
емоу. и поклоньше сѧ [на] колѣноу прѣ нимъ. рѫгаѭхѫ емоу
гл҃ще. роуи сѧ цр҃ю ию҃еискы. 30. и плюнѫвьше на нь. приꙗшѫ
трьсть. и биꙗхѫть и по главѣ.[4] 31. егда же[5] поржгашѫ
емоу, сьвлѣкошѫ сь него хламида и ѡблѣкошѫ и въ ризы
своѫ и ведошѫ и на распѧтие. 32. исходѧще же ѡбрѣтошѫ
чл҃вка куринеиска[6] именемъ симона. семоу задашѫ[7] и по=
несеть[8] кр҃ть его.

·:· еу҃ .г҃. ѿ мк҃а ·:·

16. Ки҃. вр. воини емьше ї҃са ведошѫ и на дворь кь каиꙗфѣ.
л. 154а еже есть преторъ. и призваѫ[9] вьсѧ спирѫ 17. ѡблѣкошѫ
и вь прѣпрѫднѫѧ[10] и възложишѫ на нь. съплетьше трьновь
Марко вѣнець. 18. и начѧшѫ и цѣловати. роуи сѧ цр҃ю ю҃еискы.
XV 19. и биꙗхѫть и по главѣ трьстиѫ. и пльвахѫ[11] на нь прѣ=
16—32. гыбѫще колѣнѣ покланѣхѫ емоу. 20. и егда поржгашѫ
емоу. и сьвлѣкошѫ емоу прѣпрѫдѫ[12] и ѡблѣкошѫ и вь ризы
своѫ [и] изведошѫ и да и пропьнѫть[13] 21. и задѣшѫ[14]
мимоходѧщꙋ[15] етероу. симоноу кїринеискꙋ[16] грѫдѧщоу сь села.
ѡц҃оу алекьсѧн'дръскоу[17] и роуфовоу да възметь кр҃сть его.
22. и приведошѫ и на мѣсто гольгода. еже є҃[18] краниево
л. 154б мѣсто.| 23. и дꙗхѫ емоу[19] оцьтѧно вино[20]|| онъже не
прѫть. 24. и пропеньше[21] и раздѣлишѫ ризы его и ме=
ташѫ[22] жрѣбиѫ о нѧ. кто что възметъ. 25. бѣже годинѫ
третиꙗ, и пропѧшѫ[23] и. 26. и бѣ написание винꙋ. и[24] на=
писано[25] ц҃ь июдеискы. 27. сь нимь пропѧшѫ[23] два разбои=

---

1. распьнѫтъ; Палимпс. пропьнѫть. 2. игемонови; Палимпс. гемони; и по̀ прѣди вмѣсто игемонъ стои гемонъ. 3. А очръвленоѫ. 4. О + юго. 5. и егда, 6. Палимпс. кюриꙗнина. 7. А, О и П задѣшѧ; Палимпс. задашѫ. 8. А и Пал. да понесетъ, О понести. 9. А и Пал. и призываѫтъ. П созваша. 10. А прѣпрѫдь. Палимпс. прѣбрѫ̂ъ. П багоръ. 11. А плюѣахѫ. 12. А прѣпрѫдь, О багрѧницѫ; Палимпс. прѣбрѫдѫ, П багоръ. 13. А и О распьнѫтъ, П на распѧтие, 14. Палимпс, пакъ задашѫ. 15. А мимогрѫдѫщоу етероу, О мимоходѧщоу юдиномоу. 16. А и Пал. киринѣнинноу, О киринеиѫ. 17. александровоу. 18. + съказаемо. 19. + пити. 20. А озьмьрено вино, О оцьтьно вино, П и Палимпс. оцтѣно. 21. А и О распьнъше; Палимпс. и пропьнѫшѫ и. 22. А и Палимпс. метаѫщѥ, О мещѫщѥ. 23. А распѧсѧ, О распѧшѧ, Палимпс. пропѧсѧ 24. вмѣсто юго. 25. О + исоусъ.

ника. единого ѡ десняѧ а дрꙋ[га]го о шоуняѧ.[1] **28.** и сьбы
сѧ писаное[2] еже глеть. и сь безаконикома причтень бы.
29. мимоходѧщи хоулѧ[хѫ]ть и. покываѫще главами своими
и гл҃ще. ѡвы[3] разарѧ[4] цр҃ковь. и тремі дньми съзидаѫи.[5]
30. сп҃и сѧ самь и сьниди сь кр҃та. **31.** такоже и ар'хїереи
рѫгаѫще сѧ дрꙋгь кь дроу. сь кьнижникы гл҃хѫ. ины[6]
л. 155а сг҃е а себе ли не можетъ || сп҃ти. **32.** хс҃ цр҃ь исрлвь. да
с'нидеть нн҃ѣ сь кр҃та. да вѣмь и вѣрѫ емемь емоу.

·:· еуе .Ѕ. ѿ ма ·:·

33. Ѣѡ. вр҃. пришѣше воини[7] на мѣсто нарицаемое[8] голь=
года. еже есть нарицаемое[9] краниево мѣсто. **34.** дашѫ емоу
пити ѡцеть сь жльчиѫ смѣшень[10] и вькоушъ не хотѣше
пити. **35.** пропеньши[11] же и разѣлишѫ ризы его [и] меташѫ[12]
Мат. жрѣбиѫ. **36.** и сѣдьше стрѣжахѫ тии тоу. **37.** и възложишѫ
XXVII. на врьхꙋ[13] главы его винѫ его[14] написана. сеи есть їсс цр҃ь
33—43. идюеискы. **38.** тогда пропѧшѧ[15] с нимь два разбоиника. еди=
ного ѡ десняѧ. единого ѿ ошюѫ.[16] **39.** мимоходѧщеѩ хоу=
л. 155б лѧхѫ тии[17] покиваѫще главами сво|ими. **40.** и гл҃ще. оувъ[18]
разарѧѧ цр҃ь|ковъ и тремі дньми сьзидаѫ. сг҃и сѧ[19] аще
сн҃ь еси бжи и сьлѣзи сь кр҃та. **41.** такожѣ и архїереи (рѣшѫ)
рѫгаѫще сѧ сь кни[жни]кы и стар'ци и фарисеие гл҃ще.
42. иныі сг҃е себе ли не можеть сг҃ти. аще цр҃ъ исрлвъ ѣ.
да сълѣзетъ[21] сь кр҃та, и вѣрѫ емемь емоу. **43.** ꙋпова на
ба҃ да избавить и нн҃ѣ, аще хощеть емоу. рѣ бо ꙗко бий есмъ
Лука сн҃ъ.[22] — XXIII. **39.** единь же ѿ обѣшенѫѧ[23] злодѣꙗ
XXIII хоулѣшеть и гл҃ѧ. аще ты еси хс҃ъ сг҃и сѧ[24] и нь **40.** ѿ=
39—43. вѣщавь же дроугы пр҃щааше емоу гл҃ѧ. ни ль ты боиши
сѧ ба҃. ꙗко въ томъ|же ѡсѫжень еси. **41.** и вѣ оубо
въ прав'дѫ дѡина бо ꙗже дѣлаховѣ въспримлевѣ || а сь

1. О о лѣвѫѭ ѥго, А о шоуѭѭ ѥго. Палимпс. о шѭѭ. 2. О и Пал. писаниѥ. 3. оува. 4. А и О разорѧѭи; Палимпс. разарѣѭ. 5. А съзидаѭ ѭ, О съзидаѭ. 6. Палимпс. иныѧ. 7. А нѣма воини. 8. О наричемоѥ. 9. А съказаемое, О наричемоѥ, П глаголемое. 10. А размѣшенъ. 11. А и О распенъше. 12. А метаахѫ, О мещѫще, Палимпс. метажще. 13. врьхоу. 14. О нѣма ѥго. 15. А и О распѧшѧ. 16. О о лѣвѫѭ. 17. О хоулѧахѫ ѥго, А хоул. и. 18. оува. 19. О съпаси себе. 20. а себе ли. 21. А и Пал. да сълѣзетъ нынѣ, О да сънидетъ нынѣ. 22. А и О ꙗко сынъ божии ѥсмь, Палимпс. ѣко бжи есть сн҃ь. — Слѣдъ тоя стихъ въ О продължава сѫщата глава до края; въ А пъкъ това ев. е само показано (като евангел. за Велики-петъкъ). 23. А окою. 24. А и Пал. + самъ.

л. 156а ничтоже зла сьтвори. **42.** и глше ісви. помѣни мѧ гі
егда придеши въ цртви[1] си. **43.** и ре емоу ісс. амінь глѧ
Мат. тебѣ. дне бѫдеши сь множ вь раи.[2] — XXVII. **45.** ѡ ше=
XXVII. стыѧ же годины тьма бы по вьсеи земи до девѧтыіж го=
45—54. дины. **46.** вь.[3] .ѳ. ж же годинж вьзъпи ісс гласомь ве=
лиемь глѧ. ими ели ельма завах'тани[4] еже е бе бе мои[5] вь=
скѫѧ мѧ еси ѡставилъ. **47.** нѣкыи[6] же ѡ стожщи тоу.
слишавьше глахж. ꙗко илиж зоветъ.[7] **48.** и аві е текъ
единь ѡ нихъ. (и) приемъ гѫбѫ напльнивь[8] же ѡ оцъта.
и вьзнѫзъ на тръсть напаше и. **49.** и[9] прочии глхж.
Остани сѧ[10] да вимъ. аще придетъ илиꙗ сѣть[11] его.
л. 156б инь же прие|мъ копие. и прободе емꙋ ребра. [и] изиде
кръвъ и водѫ.[12] **50.** ісс же вьзъпи[13] глмь велиемь и
испоусти дхъ. **51.** и се катапетазма црковьнаꙗ разра сѧ сь
вышнѣго краꙗ до нижнѣжнѧго[14] на двое и землѧ потрѧсе сѧ
и камение распаде[15] сѧ. **52.** и гробы ѡврьзошѧ. и многа
тѣлеса почиваѫщихъ[16] стхъ вьсташѫ. **53.** и шьше изъ
гроба[17] по вскрение[18] его вънидошѫ вь сты градъ. и ꙗвишѫ
сѧ многымь.[19] **54.** сотникъ же [и] иже бѣхѫ сь нимъ
стрѣгѫще іса. видѣв'ше трѧсъ и бывъшаѫ. оубоꙗшѫ сѧ
зѣло глще. въ истинѫ снъ бжии бѣ.

·:· еуе .й. ѡ лу ·:·

л. 157а **32.** Ѩ. вр. ведошѫ[20] сь ісомь ина два злодѣѫ ѹбиѫтъ.[21]
33. и егда придошѫ на мѣсто нарицаемое краниево. тоу
Лука пропѧшѫ[22] и злодѣꙗ ового[23] ѹбо о деснѫѧ. а дрѹгаго
XXIII. о шѹѫѧ пропѧшѫ.[24] **34.** ісс же глше оче ѡпоусти имъ.
32—49. не вѣдѧть бо сѧ что творѣще.[25] раздѣлѣѫще ризы его.
меташѫ[26] жр|биѫ. **35.** и стоꙗхѫ людие зрѧще подра=

1. А въ црьствие си. 2. А и Палимпс. дьнесь сь множ бѫдеши въ раи. 3. А и Палимпс. при девѧтѣи же г. 4. А елли елли лема завахтани, О ели. ели еммаа зав'танин, Палимпс. ели елии лим'ма саваѳдани. 5. А боже мои боже мои; Палимпс. било тъкмо тъй, па заличено мои. 6. А етерии 7. А глашаетъ. 8. А и Палимпс. исплънь же оцьца. 9. А а прочии. 10. А остани, Палимпс. остани нижѣ. П недѣи. 11. А спастъ его, П да спасеть его; Палимпс. и спасеть его. 12. А вода и кръвъ. 13. А възъпивъ. 14. А до нижьнѣаго. 15. А распадааше сѧ. 16. А и Палимпс. почивъшнихъ. 17. А и О изъ гробъ; Палимпс. изъ гроба. 18. по въскресении его. 19. А многомъ. 20. П ведена бъста. 21. А и О оубитъ; Палимпс. оубити. 22. А тоу распасѧ и и оба зьлодѣа. О тоу и распашѧ и зълодѣꙗ. Палимпс. и тоу распѧшѫ злодѣꙗ. П тоу распашѧ его и зл. же 23. О ѥдиного. 24. А распѧсѧ, О распашѧ. 25. А и Палимпс. творѧтъ. 26. металахѫ.

Лука XXIII. 32—49.

жахѫ[1] же и кнѧзи гл҃ще сь ними. ины ѥ҃ сп҃лъ. да сп҃е
и сѧ. аще ѥ҃ х҃ь сн҃ь бж҃ избраны. 36. рѫгѫхѫ же сѧ емоу
[и] воини пристѫпѫще и оцеть придѫще[2] емоу. 37. и
гл҃ще. аще ты еси цр҃ь ию҃дескыи сп҃и сѧ самъ.[3] 38. бѣ же
и написание написано надь нимь книгами елиньскамы и римь-
л. 157б скамы.[4] сеи есть цр҃ъ ию҃деискы 39. единь || же ѿ обѣ-
шеноѭ злодѣѭ хꙋлѧшетьі гл҃ѧ. аще тьі еси х҃ь сп҃и сѧ
самь и ны.[5] 40. ѿвѣщавь же дроугьі и прѣщааше емоу|
гл҃ѧ. ни ли ти боиши сѧ бг҃. ꙗко вь томь же осѫжденьь[6]
еси. 41. и вѣ оу҃бо вь прав'дѫ дойнаа бо ꙗже дѣлаховѣ
вьсприемлевѣ. а сьі ничтоже[7] сьтвори. 42. и гл҃ше і҃сви.
помѣни мѧ гн҃. егда придеши въ цр҃тви своемъ.[9] 43. и рѣ҃
емоу і҃сс амн҃ь гл҃ѧ тебѣ. дн҃ь сь мноѫ бѫдеши вь раи.
44. бѣ же годинѫ ꙗко[10] шестѫѧ. и тьмѫ бы҃ по в'сеи
земи. до годины .ѳ҃. ѫ. 45. сл҃нцоу омрькнѫвьшоу.[11]
катапетазма[12] цр҃ков'наꙗ раздра сѧ на двое ѿ горы до
низоу. 46. и вьз'гласи[13] гл҃мъ| велиемь[14] і҃сь[15] и рѣ҃. ѡч҃е
л. 158а мои вь|| ржцѣ твои прѣдаѫ дх҃ь мои. и се рекь изьдьше.
(160) 47. видѣвь же сотникь бьівьшее. прославі| бг҃ гл҃ѧ. вь
истинѫ чл҃вкъ сьіи| праведень бѣ. 48. и вьси пришѣше
на позоръ сьі. видѣвьше[16] бывьшаꙗ[17] биѫще въ[18] прьси
св҃|ѫ вьзвращахѫ. 49. стоꙗхѫ же вьси знаемьіи емоу изь да-
лече пришѣшаꙗ и жены[19] сь нимъ ѿ галилеѫ зрѫще сихъ.

·:· еѵг҃ .ѳ҃. ѿ іо҃ ·:·

Іоанъ XIX. 25—37.

25. Ѣь вр҃ѣ. ѿ. стоꙗхѫ оу҃[20] кр҃та і҃сва мт҃ри его и
сестра мт҃ри его мариꙗ клеопова и марі҃ꙗ магдалины.
26. і҃сс же видѣвь мт҃ре и оу҃чн҃ка стоꙗща. егоже лю-
блѣше. гл҃а мт҃ри. жено се сн҃ь твои. 27. потомъ же гл҃а
л. 158б оучн҃комь[21] се мт҃ри твоꙗ. и ѿ|| того ча҃ пожтъ ѫ ꙋчг҃ь
въ своꙗ си. 28. и по семь вѣдь і҃сс. ꙗко въ|сѧ сьврьшиѫ

1. А подрѣжаахѫ. П поношахоуть же и. 2. А придаваѫще, О придѣѫще. П приносѧще. 3. Палимпс. слѣзи сь кр҃та. 4. + и евренскамы. 5. О и Палимпс. и насъ. 6. А и О въ томьжде осѫжденьи іесн. 7. А и О ничесоже зъла, Палимпс. ничесоже зла сьтвори. 8. А сьтворь. 9. А и Палимпс. въ цр҃ствие си. О въ цр҃ствии твоіемь. 10. А и Палимпс. нѣма ꙗко. 11. А и Палимпс. слън'цоу мрькьшоу, О сл҃нцоу омьрькъшоу. 12. О катапетазма т а црковнаꙗ! П запона. 13. А възглашь. 14. великъмь. 15. А исоусъ стои ведн. сл. възглашь. 16. А и О видѧщи. 17. А бывѧщаа. 18. бнѫщи пръси своѫ. 19. и женъі въшьдъшѧѩ. 20. А и О при кръстѣ, П оу креста! 21. оучинкоу.

оуже[1] да сьбѫтъ сѧ книгы гла же [ждѫ]. 29. сьсѫдь же
сто|ѩше пльна[2] ѡцьта. гѫбѫ же испльнь[3] оцьта на трьсть[4]
вьзнѧзъше. придашѫ[5] (и) къ ѹстомь его. 30. егда. же[6]
приѫть ѡцьть ісс рв. сьврьшишѫ сѧ и прѣклонъ главѫ и
прѣда дхъ. 31. ююеи же понеже пѧтькъ[7] бѣ. да не ѡста-
нѫтъ тѣлеса на крстѣ въ сѫтѫ. бѣ бо великь[8] днъ тоѫ
сѫть. мл҃ишѫ пилатъ[9] да прѣбьіѫть голѣнь ихь. и въз-
мѫть ѫ. 32. придошѫ же воины и прьвомоу же прѣбьішѫ
голѣниихь. и дроугомоу распѧтомоу[10] с'ними. 33. на іса же
л. 159а пришьше. ѩко видѣшѫ и оумерьшѫ[11] не прѣбишѫ емоу
голѣни.[12] 34. нѫ единь ѿ воинь копі|емь емоу ребра проводе.
изыде абие крьвь и вода. 35. и видѣвы свѣтелъствоува.
[и] истин'но е свѣтельство его. и тьи вѣсть ѩко истинѫ
гл҃еть. да и вы вѣрѫ имете. 36. бышѫ бо сы да събѫть
сѧ кні|гы, кость нѣ ськроушит'сѧ ѿ него. 37. и пакы дроугыѫ
книгь" гл҃е|ть.[13] вьзьрѧть на нь его же прободошѫ.

·:· еуе .і. ѿ маѕка ·:·

Марко XV 43—47. 43. Къ врѣ. ѡ. приде[14] ишсифъ[15] ѿ аримадеѩ блгоѡбразнии
свѣтьникъ. иже[16] [и] тьи бѣ цртві|ѩ бжіа чаѫ.[16] и дръзнѫ
вьніті|[17] къ пилатоу и проси тѣла іісова. 44. пилать же
диви сѧ. аще оуже ѹмеръ. и призва[18] сотника. въпроси [и]
л. 159б аще ѹже оумеръ.[19] 45. и оувѣ||въ ѿ тьн'тоуриона.[20] да
тѣло ішсифо.[21] 46. и коупль плащницѫ и сьнемь ѡбъви вь
плащницѫ[22] и въложи въ[23] гробь. иже бѣ исѣчень иска-
мени.[24] и привали камень на двереи гроба.[25] 47. мариѩ
же магдалыни и мариа ишсифова[26] зрѧста где и полагахѫ.

---

1. А и О стои оуже прѣдъ глагола; П + о немь; Палимпс. прибавено отсетнѣ о нем'. 2. плънъ. 3. А наплъньше же гѫбѫ, О гѫбѫ же наплън'ше. 4. А на ѹсопъ, О на ѹссопъ. 5. А и О придѣшѧ; Палимпс. пакъ придашѫ. 6. О + оубо. 7. А и Пал. параскеег'ни, О параскеуги. 8. А велинднь. 9. вм. пилата. 10. Палимпс. дроугоемоу пропѧтоемоу. 11. А оумеръшъ, О оуже оумьръшь. 12. голѣнию. 13. вмѣсто глаголѫтъ. 14. А пришедъ. 15. А иже отъ Ярим. 16. А ѩко и тъ бѣ чаѩ, О иже и тъ бѣ чаѩ. 17. и дръзнѫвъ вънидѣ. 18. А и О и призъвавъ. 19. А аще оуже мьрѣтъ, О аще оуже оумьрѣ. 20. А отъ сьтьника, О отъ кен'тоуриона, Палимпс. отъ кинь'тириѡна. 21. А и О иосифови. 22. А и сънемъ е обитъ въ плащаницѫ, О само обить іего. 23. и въложи іе въ гробъ. 24. А въ камени, О и Палимпс. отъ камені, Путн. и скамені. 25. А на двьри гроба, О надъ двьри гробоу. 26. О иосиова.

·:· еуе .ѧі. ѿ іѡ ·:·

Іоан. XIX. 38—42.

38. Ки҃. врмѧ. проси ї҃са[1] оу пилата ишсифь. иже бѣ ѿ аримадеꙗ сы҃ оучн҃кь ї҃свь таинь[2] же за страхь ю҃еискыи.[3] да възмѧть[4] тѣло і҃сво. повелѣ пилатъ. пришѣ[5] възѧ тѣло ї҃сво. **39.** прѣже иде[6] никодимь. пришѣ кь ї҃сви нощиѫ. прѣже несы҃и смѣшение змоур'но и алаѳн'но[7] ꙗко и литри сьть.[8] **40.** приꙗсте же тѣло и҃сво и ѡв'вист и[9] ризами сь ароматы҃ ꙗко
л. 160а же ѡбычаи е҃ и8вѣ҃номъ[10] погрѣбати. **41.** бѣ же на мѣстѣ идеже и пропѧшѧ[11] вь врьтьпѣ. и вь врьтьпѣ[12] гробь новь. вь немьже[13] ник'тоже не бы҃[14] положень. **42.** тоуже за параскеугиѫ ю҃еискѫ. ꙗко близъ бѣше[15] гробь. положисте ї҃са.

·:· еуе .ві. ѿ ме҃ ·:·

62. Къ оутриꙗ же дн҃ь[16] еже есть по пѧтьцѣ.[17] сьбрашѧ архіереие и фарисеи[18] къ пилатоу **63.** гл҃ще. гі҃ помѣнѫхомъ.[19] ꙗко льстець ѡнъ ре҃ иеще живъ сы҃ по тріехъ
Мат. XXVII 62—66. дн҃ехъ вьстанѫ. **64.** повелѣ[20] оубо 8твьрдити гробъ до третиꙗго дн҃е. еда како 8чн҃ци его пришѣше[21] оукрадѧть и рекѫть лю҃емъ. въста ѿ мрьтвіхь. и бѫть послѣдъ|нѫѧ
л. 160б льсть горъши прьвѫѧ.|| **65.** ре҃ же имъ пилатъ. имѣте[22] к8|стоун'диѫ[23] идѣте и 8твръ|дите ꙗко же вѣсте. **66.** ѡни же шѣшеи затворишѧ[24] гробь. и запечатлѣвь же[25] камень сь к8стоуньдиеѫ.[23]

·:· наун҃ни. вь .и҃. сектѫ҃. еуе. ѿ лоу҃ ·:· [26]

Лука I 39—43.

39. Ки҃. вьставьши мариѫ вь ты҃ѫ дн҃и и иде вь горѫ[27] съ тъщаниемь вь гра҃ июдовъ. **40.** и вьні де въ домь захаринь. [и] цѣлова елисаведь. **41.** и бы҃ ꙗко 8слыша елисаведь цѣлование мариино. и възїгра сѧ младенець радощами вь чрѣвѣ еѫ.

---

1. О нѣма тая дума. 2. А таимъ же; Палимпс. ѡтаемже, П потаенъ. 3. О страха ради июденсъка. 4. вмѣсто възметъ. 5. О приде же и възѧ. А нѣма това изречение. 6. приде же и Никод. 7. А змурно и алгонно, О змур'но и алонно, Палимпс. измирнѫ и алгино. 8. А ꙗко и ликръ сътo, О и Палимпс. ꙗко и литръ. р҃ 9. вмѣсто іе. 10. июдеомъ. 11. распѧшѧ. 12. А врътъ и въ врътѣ. П виноградъ въ виноградѣ же. 13. + николи же. 14. А и О не бѣ. 15. А бѣ. 16. А само въ оутрѣ; тъй и Палимпс., О въ оутрьнии дьнь. 17. А параскеег'ни. 18. А и Палимпс. нѣма и фарисеи. 19. А и О помѧнѫхомъ; П помѧнухомъ. 20. повели оубо. 21. Палимпс. дошедше. 22. имате. 23. А и О коустодиѫ; Палимпс. коустоудиѫ; П имате воѩ. 24. оутвръдишѧ. 25. А и О запечатлѣвъши; П знаменаша. 26. Прѣди празничнитѣ евангелия въ О сѫ помѣстени 12-тѣхъ въскръсни евангелия. 27. О въ горьницѫ. А нѣма това ев.

Лука I 39—43. е исплѣни сѧ дх҃мь ст҃мь и елисаведъ: **42.** и възъпи гл҃мь
велиемь[1] и рѣ҃. благословена ты еси въ жена и благословень
плѡ҃ ѫтробы твоеѫ. **48.** ѿкѫдоу се мнѣ приде[2] мти га||[3]

(Евангеле за 4. септемврий).

л. 161а (163а) **1.** [посла їс҃ оучнкы сво] ѫ по два прѣ лицемъ своимъ
въсѧ[4] гра и мѣста. ꙗможе хотѣше самь ити. **2.** гл҃ше
Лука X 1—3. к'нимъ. жѫтва оубо многа. а дѣлателъ мало. мл҃ите сѧ
ѹбо гн҃оу[5] жѫтвы да извѣтъ дѣлателѧ на жѫтвѫ своѫ
3. идѣте ѹбо[6] се азъ слѧ[7] вы ꙗко аг'нца[8] посрѣ влькъ. —
10—12. **10.** въ ньже грѧ[9] колижо въходите и не приемлѧть ва.
ишьше на распѫтие его. рьцѣть.[10] **11.** и прахъ прилепьшии
на ѿ гра вашего.[11] въ ногахъ вашихъ[12] ѿтрѧсаемь вамь.
обаче се вѣдите. ꙗко приближи сѧ на вы цр҃твие нб҃ное.[13]
12. глѧ же вамь. ꙗко (ѿ) содомоу[14] въ тьи дньь ѿрадьнѣе
бѫдеть. нежели градѹ томоу.

л. 161б (163б) Памѧ ст҃го пр҃рка | захариѧ и ѡц҃а ст҃го ї҃оа кр҃тлѧ.
·:· еу҃е. ѿ мѣ ·:·[15]

34. Рѣ гь. къ ю҃еѡмь. се азъ слѧ вамь[16] прокы и прѣ-
Мат. XXIII 34—39. мѫдры и книжникы.[17] и ѿ нихъ ѹбї|ете и распьнете и ѿ
нихъ биете[18] на сьнмищн҃[19] вашихъ и ѿженѣте ѿ гра въ
гра. **35.** да придеть на вы въсѣкѫ[20] крьвь праведничѫ.[21]
проливаема на земѧ[22] ѿ крьве авелѫ праведнаго до крьве
захариꙗ сн҃а варахиина. егоже ѹбисте межоу цркви и ол'та-
ремь. **36.** амн҃ь глѧ вамь. приджть в'сѣ си нарѡ сы.
37. ерл҃ме.[23] иерл҃ме. изъ|бивы прокь и камениемь побиваѫ[24]
посланиѫ к'тебѣ. коль краты в'схотѣ сьбрати чѫда твоꙗ
ꙗкоже сьбираеть кокошь[25] п'тен'ца своꙗ подь крилѣ. и
л. 162а (161а) не въсхотѣсте|| **38.** и се ѡставлѣет'сѧ вамь домъ поусть.
39. глѧ[26] вамь. не имате мене видѣти. дон'деже рѣте.
бл҃вень грѧды въ имѧ гн҃е.

---

1. О великъмь. 2. О да придеть. 3. Липсуватъ листи, на които е билъ краятъ на това ев., началото на съборникъ-а и първитѣ 4 думи отъ ев. за 4 септ. 4. А въ въсѣкъ градъ и мѣсто. О нѣма това ев. 5. А господю. 6. А нѣма оубо. 7. А и П посылаѫ. 8. А и П овцѧ. 9. погрѣшно вм. градъ. 10. вмѣсто рьцѣте. 11. А отъ града сего; П отъ града ихъ. 12. вм. нашихъ. 13. А и П божие. 14. А содомомъ. 15. О това ев. захв. отъ ст. 29. — 16. къ вамъ. 17. А и О книгъчиѫ. 18. А и О тепете. 19. О на съборищихъ. 20. О нѣма въсѣка. 21. А и О правьдьна; П праведнаго. 22. О на земѧ. 23. иерслмъ —, изгнивъшиꙗ. 24. побиваѫщи. 25. А лѫжаꙗ. 26. глаголѫ бо.

Памѧ҃ ст҃го ар'хістратига михаила. чю҃еса бывьшаго
вь ерхонѣхь: еу҃е. ищи. октѧ҃ . . . .

·:· Рожство стыѧ бц҃ѧ. еу҃е ѿ лу҃ ·:·

Лука X 38—42.

38. Ки҃ѡ. вр҃. вьниде і҃с вь весь нѣкожь.[1] жена же нѣкожь[1]
именемь марьда прижты вь домъ свои. 39. и сеи[2] бѣ
сестра именемь[3] мр҃ия. ꙗже [и] сѣдьше при ногоу і҃сваоу
слыша(вь)ше слово его. 40. мар'та же тьщаше[4] сѧ о мнозѣи
слоуж'бѣ. ставьши же рѣ҃[5] не радиши[6] ꙗко сестра моꙗ
едина мѧ остави слоужити. рьци ѹбо еи да ми поможеть·
л. 162 б (161 б) 41. ѿвѣщавь же рѣ҃ і҃с. мар'фа|| марда[7], печеши сѧ и мльвиши о мнозѣ. едино бо есть на потрѣбѧ. 42. мр҃ия бо
Лука XI 27—28. благаꙗ честь избра. ꙗже не ѿиметь сѧ ѿ неѧ. — 27. вь҃
же вьнегда[8] гл҃ше се вьзвигьши гл҃а нѣкаа[9] жена ѿ народа
рѣ҃ емоу. бл҃женое чрѣво ношьшее тѧ и сьца ꙗже еси сьсалъ.
28. ѡнь же рѣ҃ въ истинѫ[10] бл҃жени слышѧще сл҃о бж҃ие и
хранѧще е ·:·

ѕ҃ Памѧ҃ стою праведникѹ акима и ань|ньі. еу҃е ѿ лоу҃:
ре гь҃ никтоже свѣтіл'ника вьз. ищи сѧ҃ .г҃. лу҃.
Сѧ҃. пр҃ѣ вьздвижение чт҃наго кр҃та. еу҃е. ѿ ма҃. ищі|
з҃. по .н҃.

а҃і Поклонение че|стномоу др҃воу. вь тои же дн҃ь ст҃го
л. 163а (162а) ві ав'тонома: еу҃е|| ѿ іо҃. ищі вт҃р. в҃. не҃.
Поклонение чт҃номоу дрѣвѹ. въ тоиже дн҃ь ст҃го корьнилиа.
еу҃е. ѿ іо҃н. ищи вь пн҃е. .г҃. не҃.

г҃і Поклонение чт҃номоу дрѣвоу. еу҃е. ѿ іо҃. ищі. вт҃р. .г҃. не҃.

Не҃. пр҃ѣ вьзвижениемь. ·:· еу҃е. ѿ іо҃ ·:·

Іоан. III 13—17.

13. Рѣ҃ гь҃. никтоже вьзіде на н҃во. тьк'мо сьшьи с' нбь҃.[11]
сн҃ь чл҃вчь[12] сы на небеси. 14. ꙗко же моиси вьзнесе зьмиѧ
вь поустыни. тако пѡ҃баеть вьзнести сѧ сн҃оу чл҃вчькомоу.
15. да в'сѣкы вѣроуѧ вь нь и не погыбнеть. нѫ имѫть
животь вѣчны.[13] 16. тако [бо] вьзлюби бь҃[14] мира.[15] ꙗко сн҃а

---

1. А и О етерѫ. 2. и въ А е сеи! 3. нарицаемаꙗ. 4. А и марта млъвѣаше; О и мар'да мъл'влꙗше; П молвѧше. 5. пропуснато господи. 6. А и П не родиши ли, О не брѣжеши ли. 7. А марто, марто; Путн. марфо, марфо. 8. ѡгда. 9. А етера. 10. А и О рече: тѣмь же оубо. 11. съ небеси. 12. чьловѣчьскъ. 13. нѫ иматъ животь вѣчьнъ нѣма въ А. 14. А тако бо богъ възлюби. — 15. А всего мира, О миръ.

л. 163б (162б) своего единочѧдаго[1] далъ є̑ въ миръ[2] да в'сѧкы вѣроуѭ въ нь не погыбнеть. нѫ имѫть животъ вѣчны. 17. не посла бо бг҃ сн҃а своего въ миръ[3] да сѫдить мироу[4] нѫ да сп҃ть сѧ весь миръ имь.

·:· Възвижение чт҃наго кр҃та. еуе. ѿ ю̑ ·:·

Іоан. XIX. 6. 9—11. 6. Ѿ. вр҃. свѣ҃ сътворишѧ вьси[5] архїереи и старьци юдьсти на ї҃са ꙗко да оубиѭть[6] и. и възьпишѧ къ пилатоу гл҃ще. распьни распьни.[7] гл҃а имъ пилать. поимѣте [и] вые и распьнѣте. азь бо не обрѣтаѭ въ немь вины. — 9. пилать же пакы гл҃а[8] ї҃сви. ѿкѫдоу еси ты. ї҃с же ѿвѣта не да̑ емоу.[9] 10. гл҃а емоу пилать. мнѣ ли не гл҃еши. не вѣси ли ꙗко
л. 164а (172а) власть и|мамъ распѧти(ти) тѧ, и власть имамъ поустити
Іоан. XIX тѧ. 11. ѿвѣща ї҃с҃. не имаши[10] власти на мнѣ никоꙗже аще
13—20. не бы ти дано съ выше, — 13. пилать же слы̑шавъ словеса та,[11] изведе вьнь ї҃са и сѣде на сѫдици. на мѣстѣ нари-цаемѣмь литостратонь.[12] еврейскь же гавъгата.[13] 14. бѣ же пѧтокъ[14] па̑кы година же бѣ ꙗко шестаꙗ.[15] и гл҃а
ю̑еѡмъ. се цр҃ь вашь. 15. ониже въпиꙗхѫ.[16] възми възми и распьни.[17] гл҃а имь пилать. цр҃ѣ ли вашего распънѧ. ѿвѣ-щашѧ емоу архї|ереи. не имамь цр҃ѧ тьк'мо кесарѧ. 16. тогда[18] прѣдасть имъ да и распьнѫть. воини[19] же поемьше ведошѧ.
л. 164б (172б) 17. носѧ бѣ[20] кр҃ть изиде въ нарицаемое кра|ние во мѣсто. еже гл҃еть сѧ евреискы голъгода, 18. идеже и распѧшѧ[21] с нимь ина два[22] сѫдоу и ѿвѫдѹ.| поср̑ же ї҃са, 19. написа же титла[23] пилатъ, и положи надь главоѭ его. бѣше напи-сано. ї҃с҃ назарѧнинь[24] цр҃ь ю̑еискы. 20. сиꙗ̑ же титлъ[25] мнози чтошѧ ѿ ю̑еи. ꙗко близъ бѣ мѣсто гр̑а. идеже и распѧшѧ[26] бѣ написано евреискы грьчьскы и римьскь. —

1. О и П сн҃ъ свои юдиночѧдъ. 2. А въ весь миръ, О нѣма това. 3. А въ весь миръ. 4. А въсемоу мироу. 5. О нѣма вьси. 6. оубити и. 7. О распьни и, распьни и, О възьми възьми пропьни и, П пропни, пропни, 8. А пилатъ же гл҃ пакъ исоусови, О пакъ же пил. гл҃а и-ви. 9. О исоусъ же отъвѣта ѥмоу не дасть; П Ис. же отв. емоу нѣ створи. 10. А + тъ. 11. та словеса. 12. А рекомѣмь литострата, О нарицаѥмѣмь лидострото, П лифостратъ. 13. А и О гав'вада, П голгофа. 14. А параскевг'ни пастѣ, О параскеу́ги пасхѣ. 15. А и П третнѣа. 16. О + гл҃ѫщи. 17. възьми и възьми, распьни и; О възьми възьми распьни и; П пропни и. 18. тогдаже. 19. они же. 20. А и носѧ себѣ кръстъ, О и самъ си несъ кръстъ. 21. О и П пропѧшѧ. 22. О нѣма ина. 23. А тителъ, О пакъ титла, П титлоу. 24. назарен. 25. А сего титъла, О сегоже титла, П сю же титлоу. 26. О идеже распѧшѧ исоуса.

Іоан. XIX. 25—28.

25. стоꙗхѫ же при крⷭ҇тѣ ї҆сꙋ҇ѣ мт҃и его и се҆стра мт҃ре его
мⷭ҇иꙗ клеѡпова и мр҃иꙗ магдалыни. 26. ї҆сс҇ же видѣвъ
и оучн҃ка стоꙗщѧ. егоже люблѣше. гл҃а мтр҃и. жено се сн҃ъ
твои. 27. потомъ гл҃а ꙋ|чнкомъ.[1] се мт҃и твоꙗ. и ѿ того
ча҃[2] пожть ѫ оу҃чн҃кь въ своꙗ си. 28. по семъ[3] вѣдꙑ ї҆сс҇,
л. 165а (173а) ꙗко вьсѧ ꙋ||же сьврьшишѧ сѧ ѡ немь.[4] — 30. прѣклонь
главѫ (и) прѣдасть дх҃ъ. 31. ю҆еи же понеже бѣ пѧтькь.[5]
да не ѡстанѫть на крⷭ҇тѣ тѣлеса| въ сѫ҇тѫ[6] мл҃ишѧ пилата
Іоан. XIX 30—35. да прѣбиѫть голѣни ихъ и вьзъ|мѫть ѫ. 32. придошѧ же
воини прьвомоу прѣбꙑшѧ голѣни и дроугомоу распѧтомоу
с нимъ. 33. на ї҆сꙋ҇а же пришѣше. ꙗко же видѣшѧ [и] ꙋже
оумерьша.[7] не пр҃бꙑшѧ емоу голѣни. 34. нѫ единь ѿ воинь
копиемъ емꙋ ребра прѡ|боде, изыде абие кръвь и водѫ. 35. и
видѣвꙑ свѣ҆тельствоува [и] истинно е҆ свѣ҆тельство его: —
Сѫ҇ѫ. по вз҆вижени. еу҆е. ищи в'се|ми на десѧте. секⷭ҇т.

Не҆ по вз҆вижени. еу҆е. ищи. не҆ .г. по҆.
Памѧ҇ стⷭ҇го мч҃нка. никыти. и стⷭ҇хь ѡц҃ь ·:· ꙁ҃з ·:·
еу҆е. ѿ ме҆а.[8]

л. 165б (173б) 14. Ре҆ гь своимь оучн҃комь. вые сте свѣть миро́у[9] не можеть
градъ ꙋкрїти сѧ врьхоу горꙑ стоѫ, 15. ни въжегаѫть[10]
Мат. V 14—19. свѣтї|л'ника и поставлѣѫтъ подь спѡ҃мь. нѫ на свѣщ'ницѣ.[11]
да свѣтить вьсѣмъ иже въ храминѣ сѫть. 16. тако да
просвѣтит'сѧ свѣть вашь прѣ҆ чл҃вкы: да ꙋзрѧть дѣла вашѧ
добраꙗ и прославѧтъ ѡц҃а вашѧ[12] иже е҆ на нбе҆хъ. 17. не
мните ꙗко придохъ разорить закона ї҆ли пр҃рокъ. не придохь
разоритъ нѫ испльнить.[13] 18. амн҃ь глѧ вамъ. дон'деже[14]
прѣидетъ н҃бо и земѧ. писмѧ едино[15] или едина чрьта не
прѣидеть ѿ закона. дон'деже[14] в'сѣ си бѫ҇ть. 19. иже бо
л. 166а (174а) разорить единѫ за|повѣдь[16] сихъ малꙑ и наꙋчить| тако чл҃вкы.
мни[17] наре҆ть сѧ въ|цр҃тви[18] нбн҃ѣмъ. а иже створитъ[19]
и наꙋчить. сꙑ великь[20] наре҆тъ сѧ вь цр҃тви[18] нбн҃ѣмь. —
ѕі҃ Памѧ҇. стꙑѫ мч҃нцѣ. евьфимиѫ ·:· еу҆е. ѿ м҃.
36. Ки҆ѡ. вр҃. мл҃ѣше етеръ[21] ѿ фарисеи ї҆сꙋ҇а да бꙑ҇ ꙗлъ сь

1. оучиникоу. 2. О дьни. 3. по томь. 4. А ꙗже о немъ, О нѣма това. 5. понеже параскеуги бѣ. 6. пропуснато: бѣ бо велии день тоꙗ сѫботъ. 7. А оумьръшь, О оумьръшъ. 8. това ев. въ О е само посочено тука, а е писано за 11 окт. 9. вьсемоу миро́у. 10. въжагаѫтъ. 11. О на свѣтильницѣ. 12. вмѣсто вашего. 13. О напълнитъ. 14. А дондеже 15. О нота єдина. 16. заповѣдни. 17. мьнии. 18. А цр҃ствѣ. 19. А исплънитъ. 20. А велии. 21. О нѣкъи.

Лука VII 36—50. нимъ.| и вышѣ въ домь фарисєѡвъ, възлєже. 37. и се жена
вь градѣ ꙗже бѣ грѣшницѧ. и видѣвьше ꙗко възлєжить
вь храминѣ фарисєѡвѣ. принєсъши ꙗлавастръ мира. 38. и
ставьши[1] при ногоу єго плачащи сѧ начѧ мочити[2] нозѣ
ємоу слъзами и власы главы своѧ отираше и ѡблобизаше
нозѣ єго и мазашеть и миромъ. 39. видѣвь же фарисєи
л. 166б (174б) звавы[3]|| рє вь себѣ гл҃ѧ. се[4] аще бы быль прр҃кь видѣль[5]
бы оубо кто и таковаꙗ[6] жена. ꙗже прикасаѧтъ сѧ ємоу.[7]
ꙗко грѣшница є. 40. ѿвѣщавь же іс҃ь (и) рє к нємоу.[8]
симоне имамь ти нѣчто рєщї. онь же рє. оучтлю рьци.
41. два длъ|жника бѣста. заємодавєцъ єдиномоу.[9] єдїнь
длъжєнь бѣ .є҃. ѧ сѧть динари. а дроугы .є҃. ѧ десѧть.
42. не имѧщомоу има възати[10] обѣма ѿда. котори оубо
єю паче възлюбить и. 43. ѿвѣщавь же симонь рє ємоу.
мнѣ[11] ꙗко ємоуже вѧще[12] ѿда. онь же рє ємоу. право[13]
сѫдиль єси. 44. и ѡбращь сѧ кь женѣ симоноу рє. видиши
ли сиѧ женѧ. вьнидохь вь домь твои. воды на нозѣ мои
л. 167а (175а) не| да. си же сльзами омочи нозѣ м҃и и власы своими
отерь.[14] 45. лоб'зание мнѣ[15] не дасть. си же ѿ нелї|же
вьниде.[16] не прѣста облобызаѧще ногоу моєю.[17] 46. олѣємь[18]
главі моєѧ не помаза. си же миромъ| помаза нозѣ мои.
47. єго же ради гл҃ѧ ти. ѿпоущаѧт и сѧ грѣси мнози. ꙗко
възлюби много. а ємоу же мнѣ[19] ѿпоущаєт'сѧ меньшими
любить. 48. рє же єи. ѿпоущаѧт'ти сѧ грѣси твои.[20] 49. и
начѧшѧ възлєжѧщи с'нимь блг҃ти[21] вь себє. кто сы є ꙗко
грѣхы ѿпоущаєть. 50. рє же кь женѣ. вѣра твоꙗ спет'тѧ.[22]
иди въ мирь.[23]

л. 167б (175б) к҃ Памѧ ст҃хь мнькь евлам'пиꙗ. пан'телєѡньта. домнина мироноса иже с'ними. єуе. ѿ мка. рє гь. иже хоще|ть по мнѣ ити. їщи г҃. нє. по ·:·

Лука XXI. 12. Рє гь своимь оучнкомь. вьнємлѣите[24] ѿ чл҃вкь. въз=

1. А + съ зади, О + зади. 2. А омакати. 3. А зьвавъ єго, О зъвавъ єго, П възъвавый єго. 4. А и О съ. 5. А вѣдѣлъ бы оубо, О вѣдѣлъ оубо бы. 6. какова. 7. ємь. 8. ємоу. 9. А занмодавъцоу єтероу, О занмодавцоу нѣкоємоу. 10. А чесо въдати. 11. непьщоуѭ. 12. мъножаю. 13. правъ сѫдилъ єси. 14. А отръ, О отьре. 15. А ми тъ не дастъ, О ми не дасть. 16. А отънели вънидъ, О отъниелиже вънидохъ. 17. нозѣ мои. 18. О єлеємь. 19. А мьне, О мьнє. 20. А отъпоущаѧтъ сѧ тебѣ грѣси твои, О отъп. тебѣ грѣси. 21. вмѣсто глаголати. 22. съпасе тѧ. 23. О съ миромь. 24. вънемлѣте.

ложѧтъ| бо на вы рѫкы своѫ и иже҆нѧть прѣдѧще на
сьньмища[1] и темницѧ. ведомы кь цремъ и вл҆камъ имени
Лука моего ради. 13. приключить же сѧ вамь вь съвѣдѣтельство.
XXI. 14. положите оу҆бо на с҆ц҆ихь ваши не прѣже поѹчита[2] сѧ
12—19. ѿвѣщавати.[3] 15. азъ бо дамь вамь оу҆ста и пр҆мѫдрость.
еиже не въз'могѫ| противити сѧ. и ѿвѣщавати[3] вьси про-
тивлѧщеи[4] сѧ вамъ. 16. прѣда[н]и же бѫдете родители и
л. 168а братиѫ (его) и р҆одь и дроугы. и оу҆мртвѧтъ ѿ васъ.
(176а) 17. и бѫдете ненави҆ми[5] имени моего ради. 18. и власъ
главы[6] вашеѫ не погыбнетъ. 19. въ трьпѣни вашимь стѧ-
жї|те дш҆ѫ ваша ·:·

Кв Памѧ҆ть· ст҆го м҆нка фомы. е҆ѹе. їщи. сѫ҆ .г҆. по п҆щѣ.

Кг Зачѧтие стго і҆ѡа пр҆тча. е҆ѹе. ѿ лоу҆. їщи .кд҆. ію́нѧ.

Кд Памѧ҆ть ст҆ыѫ мч҆ницѧ деклы. е҆ѹе ѿ лоу҆. їщи. вь вѣ҆
втр҆. ѿ полѹ.

Кз Прѣставление ст҆го і҆ѡа. бо҆слова. е҆ѹ҆г ищ҆. сѫ҆ н҆.

Г Памѧ҆ть ст҆го сщен'ном҆нка глигориа еп҆кпа ар'мѣн'-
скаго. е҆ѹе. ѿ м҆. ре҆ г҆ь своїмь ѹчником вдите ꙗкоі не
вѣ҆. и҆. вь велї. втрн҆: — —

м҆ць. октѧ҆. вь. а҆. дн҆ь ·:·

л. 168б Ѳ҆тго апла ананиѧ. е҆ѹе. ѿ і҆ѡа. Ко҆ѡ. стоꙗше и ѿ ѹчнкь.
(176б) г҆. в ср҆ѣ свѣтлїѫ не҆ ·:·

В Памѧ҆ть. ст҆го куприана и ѹстїнї е҆ѹе. ѿ і҆ѡ. р҆е г҆ь азъ
есмь лоза пс҆ї. ищ҆. вь. а҆. е҆ѹе. вь ст҆рте҆.

Г Памѧ҆ть ст҆го дионисиа. ареопагїта ·:· е҆ѹе. ѿ ме҆ ·:·
45. Ре҆ г҆ь причѫ сиѫ. по҆бно есть цр҆тво[7] нб҆ное чл҆вкѹ
Мат. коупьцоу.[8] ищѫщоу добра бисра. 46. иже обрѣте единь[9]
XIII. многоцѣненыї бисерь.[10] шь҆ продѧ҆тъ| вьсе елико[11] имѣше и
45—48. купи и. 47. пакы по҆бно е҆ цр҆тво[7] нб҆ное неводѫ вьвръженоу
въ море и ѿ в'сего рода сьбрав'шѫ. 48. иже егда испльни[12]
сѧ. извлѣкъше [и] на краи[13] и сѣдьше избрашѫ добрыѫ
51—54. вь сьсѫдѣ. а злиѫ изъвръгошѫ вьнь.[14] — 51. гл҆а имъ
і҆с҆с. разоумѣете ли в'сѧ си. гл҆ашѫ емоу. еи г҆и. 52. і҆с҆с же
ре҆ имь. сего ра҆и в'сѧ книжникы[15] на|ѹчив'сѧ ц҆р҆твїю нб҆-

1. О съборища. 2. поучати сѧ. 3. О отъвѣщати. 4. противлѧщии сѧ. 5. + вьсѣми. 6. отъ главы. 7. О царствию. 8. О вѣма тая дума. 9. обрѣтъ. 10. А единого многоцѣнъна бисъра. 11. А еже. 12. О наплъни сѧ. 13. А на соухо. 14. Слѣдъ тоя стихъ въ О има още ст. 49 и 50. — 15. вьсѣхъ книжьникъ.

л. 169а (177а) номѹ. пѡбно[1] е чл҃вку домовитоу. иже износить ѿ скровища своего новаꙗ и ветьхаа. 53. и вы егдаи скон'ча ꙗ҆ко причѫ сиѫ. прѣиде ѿ тѫдоу. 54 и пришѣ[2] вь ѡчество[3] свое оучаше [ꙗ] на сьньмищихь ихь ·:·

г҃ Памѫ҃ ст҃іѫ мамельхы. еу҃. щ҃ї. ѿ лу҃. не҃. г҃.

ѕ҃ Памѫ҃ ст҃го аꙗла фомы. еу҃. щ҃ї. ѿ іо҃. на ан'діпа҃кѫ.

и҃ Памѫ҃ ст҃го серъгиꙗ и вакьха. памѫ҃ великаго тржса. еу҃. щ҃ї. сект҃. вь. к҃.

а҃і Памѫ҃ ст҃хь ѡц҃ь патріар'ха некъ тариꙗ. и ар'ксакиа. генадиа. антїка. и сисиниа. еу҃ ѿ ме҃а. щ҃ї. сект҃. вь. е҃г҃.

в҃і Памѫ҃ ст҃ь мч҃нкь. прова тар'ха адроника. еу҃. ѿ лу҃. ї҃щ҃ї. сект҃. вь. к҃.

л. 169б (177б) г҃і Памѫ҃ ст҃го павла.. трофима. и кар'па ·:· еу҃е. ѿ ме҃а. 12. Ре҃ г҃ь. в'сѧ[4] елико хощетъ[5] да Творѧтъ вамъ чл҃вци. вь[6] творите имъ такожѫ. се во е҃ законь и пр҃рци. 13. вьнидѣте жзыкыми врати. ꙗко простран'на вра҃ и широкь пѫть въводѧи вь пагубѫ. и мнози сѫть вьходѧщеи вь нь.[7]

Мат. VII 12—21. 14. коль оузька вра҃ и тѣсныи пѫть вьводѧи вь животь. и мало и҃ есть иже [и] обрѣтаѫть. 15. вънемлѣите[8] ѿ лъжи҃[9] пр҃рькъ, иже приходѧть кь вамь вь ѡдежѧхъ ов'чѫхъ вънѫтръждоу же сѫть вльци хыщ'ници. 16. и ѿ пло҃ ихъ познаеть[10] ѫ. ида[11] обьемлѧть[12] ѿ трьниꙗ грьзьны[13] їли ѿ трївола[14] смок'ви. 17. тако в'ссе[15] дрѣво доброе плоды добры

л. 170а (178а) творить. а злое дрѣво || пло҃ зль творить. 18. не можеть дрѣво добро плода зла творити.[16] 19. вьсѣко бо[17] дрѣво. еже не творить плода добра. посѣкаѫть и вь ѡгнь вьмѣтаѫть.[81] 20. тѣм'же ѹво ѿ плода и҃ познаеть[19] ѫ. 21. ни҃ѣ в'сѣ[20] глѧи мнѣ г҃и г҃и. вьнидѣте[21] вь цр҃тво небн҃ое. нѫ творѧи волѧ ѡц҃а моего. иже е҃ на небе҃хъ ·:·

д҃і Памѫ҃ ст҃хь мн҃нкь. назариꙗ. гер'васиѫ. протасиѫ и келасниꙗ. еу҃. и҃. сѫ҃. г҃. по пц҃ѣ.

ѳ҃і Памѫ҃ ст҃го аг҃ла лукѫ ·:· еу҃е. ѿ лу҃ ·:·[22]

---

1. подобнъ ѥстъ. 2. О приде. 3. отьчьствию. 4. вьсꙗ. 5. хощете. 6. А и въ творите имъ такожде. О тако и въ творите имъ. 7. А имъ, О ими. 8. вънемлѣте. 9. О и П лъживъхъ. 10. познаюте. 11. еда. 12. А еда обьемлетъ кьто. 13. А гроздъ, О грознъ. П грезнъ! 14. О рѣпиꙗ. 15. О вьсако. 16. пропуснато: ни дрѣво зъло плода добра творити. 17. вьсѣко дрѣво. 18. А нѣма: и въ огнь вьмѣтаѫтъ. 19. познаюте. 20. ни вьсѣхъ. 21. вънидетъ. 22. Това ев. въ А и П е само показано тука, а цѣлото е подъ 12. дек.

Лука X. 16—21. л. 170б (178б)

16. Рѣ гь своимь оучнкомь. слоушаи вась мнѣ саоушаеть и
слоушажи мнѣ слоушаетъ пославъшаго мѧ.[1] 17. възвратишѧ
же сѧ .ѳ. сь радостиѫ глѫще. ги и бѣси повиноуѫть сѧ намь
ѡ имени твоемь. 18. рѣ имь іс. видѣхъ сотонѫ. ꙗко и мль-
ніѫ с нбѣ спадошѫ.[2] 19. се да вамь власть настѫпати на
зьмиꙗ и на скор'піѫ и на вьсѧ силѫ вражиѫ.[3] ничтоже ва
не врѣдить. 20. Обаче [о] семь не раоуите сѧ ꙗко дси
вамь повиноуѫть сѧ. роуите же сѧ ꙗко имена вашѫ напи-
сана сѫть на нбѣхь. 21. въ тьи ча възраува сѧ іс[4] духомъ
и рѣ. исповѣдаѫ ти сѧ оче ибѣ и земи. ꙗко ѹтаиль еси[5]
ѿ прмѫдрыі разоумь[6] и ѿкриль еси[7] младен'цемь. еи ѡче.
ꙗко тако бы блговоление прѣ тобоѫ.

кд Памѧ стго аларишна ·:· еуе. ѿ лу ·:·

Лука VI. л. 171а (179а)

17. Ѩ. въ. ста іс на мѣстѣ рав'нѣ и наро оучнкь его
и много множество любие[8] ѿ вьсеѫ ю|деѫ и ерлима и помориꙗ
торьска[9] и сидоньска. иже придошѫ послоушати[10] его [и] исцѣ-
лит'сѧ ѿ неджгь свои. 18. и страждѫщи[11] ѿ дхъ нечистыіхь
исцѣлѣхѫ.[12] 19. и весь нарѡ искааше прикасати сѧ имь.[13]

Лука VI. 17—23.

ꙗко сила изнего исхожаше [и] исцѣлѣше в'сѧ. 20. и тьи
възведь ѡчи свои на оучникы своѫ (и) рѣ.[14] блжени нищи
дхомь. ꙗко ваше есть цртво бжие.[15] 21. блжени алъчѫще
нгѣ ꙗко вы насытите[16] сѧ. и блжени плачѫщеи сѧ нгѣ
ꙗко вы въсмѣѫте[17] сѧ. 22. блжені бѫдете. егда в'знена-
видѫть вы члвци и егда разлѫчаѫть[18] вы [и] поносѫть[19]

л. 171б (179б)

и пронесѫть имѧ ваше ꙗко зло сна члвчкаго ради. 23. въз-
раоуите сѧ въ [ть] дни и възіграите. се мьза вашѫ|| многа
(е) на нбѣхь ·:·

кі Памѧ стго аг̑ла иꙗкова брата гнѣ. еуе ѿ іо. вышѫ
сщениѫ пи въ пѧ .е. не ѿ пакі.

кг Памѧ стою мчнкѹ мар'киꙗна и мар'тоуриꙗ. еуе ѿ лу.

Лука XII.

2. Рѣ гь. никтоже[20] покрівено есть еже не ѿкріет'сѧ и тайно
еже не разоумѣет'сѧ. 3. зане елико въ тьмѣ рекосте. въ свѣ

1. Пропуснато: и отъмѣтаѭи сѧ васъ мене сѧ отъ мѣтаютъ, а отъмѣ-
таѭи сѧ мене отъмѣтаетъ сѧ посълавъшааго мѧ. 2. А съпадъша, О падъша.
3. О врагоу. 4. Стои слѣдъ доухомь. 5. А сни, О се. 6. и разоумьнъ. 7. отъкръ
си. 8. и мъножьство мъного людии. 9. турьска. 10. послоушатъ. 11. страждѫщии.
12. цѣлꙗахѫ сѧ. 13. ѭмь. 14. глаголааше. 15. А небесъное. 16. А ꙗко ти насы-
тѫтъ сѧ. О ꙗко насытите сѧ. 17. ꙗко въсмѣеюте сѧ. 18. разлѫчѧтъ въ. 19. и
поносѧтъ пѣма въ А. 20. ничьтоже.

оуслїшить сѧ и еже к ѹхо[1] гл҃аste вь таилищї. проповѣсте[2]
сѧ на кровѣ. 4. гл҃ѧ же вамь дроугомь моимь.[3] не оубоите
сѧ ѹбїваѭщихь тѣло и потомь не имѧщи чесо лиха[4] створи-
рити. 5. сказаѫ[5] же вамь кого сѧ ѹбоите. оубоите сѧ имѧ-
щаго власть и по ѹбиение[6] вьврѣщї вь геѳоу. се и[7] гл҃ѧ
вамь [того оубоите сѧ]. 6. не пѧть ли п'тиць цѣнить[8] сѧ
л. 172а (180а) пѧнѧ зема двѣма. и нїедина ѿ нїи [нѣсть] забївена прѣ бомь.
7. нѫ и власы главї вашеѫ нїени сѫть. не оубоите сѧ ѹбо.
множѣ п'тиць юнъше[9] г҃ есте вы. 8. гл҃ѧ же вамъ. всѣкъ
Лука XII 2—12. иже колиж'до исповѣсть мѧ[10] прѣ чл҃вкы. и сн҃ъ чл҃вчькы
исповѣсть[11] мѧ[12] прѣ анг҃лы бїи. 9. а ѿврьже[13] сѧ мене
прѣ чл҃вк'кы. ѿврьжень бѫдеть прѣ анг҃ли бїи. 10. и
в'сѣкь иже рѣ҃ть сл҃о на сн҃ь чл҃вчь[14] ѿпоустїт'сѧ емоу.[15]
11. егда же приведѫ[16] вы на соньмї|ща[17] и власти вл҃чтвиꙗ[18]
не пеците сѧ[19] како ли что помыслите. или что рѣ҃те.
12. ст҃ыи бо дх҃ь наоучить вы вь тои ча҃. ꙗко же[20] по-
баеть гл҃ти ·:·

Ѳтр҃ти ст҃го мн҃ка димитриа. Памѧ҃ть трѧсу.

еу҃е ѿ мѣа ·:· [21]

л. 172б (180б) 23. Ѥ҃ѡ. вр҃. влѣзьшоу і҃сви вь корабль по немь идошѧ
ѹчн҃ци его. 24. и се трѧсь великы бь҃ вь мори. ꙗко покрї-
вати сѧ кораблѧ[22] влъ нами. а тъи спаше. 25. и при-
Мат. VIII 23—27. шьше оучн҃ци его вьзьбоудишѧ глцїе. г҃и сп҃и ны. погыбнемъ.
26. и гл҃а имъ что страшивы есте маловѣры. тогда вьставъ
запрѣти вѣтрѹмь и морѫ. и бы҃ тишина велиꙗ. 27. чл҃вци
же чюдишѧ҃ глцїе. кто сы естъ ꙗко вѣтри и море послоу-
шаѫть его ·:·

Ѳз Ѳтра ст҃го мн҃нїка неѳостора и капетолинѣ.

еу҃е ѿ і҃ѡн ·:·

Іоан. XV 5—7. 5. Рѣ҃ г҃ь. азъ есмь лоза а вы рожение.[23] иже бѫдеть въ
мнѣ. и азъ въ немъ. сътворитъ пл҃о многь. ꙗко безь мене

1. А въ оухо, О къ оухоу. 2. А проповѣсѧ, О и П проповѣсть сѧ. 3. О др. моимъ. 4. лиха чесо. 5. А съкажѫ. 6. по оубиюнии. 7. А и О ии. 8. А вѣнитъ сѧ. 9. соулѣнїше юсте въ. 10. О исповѣсть о мънѣ. 11. А исповѣмъ и прѣдъ анг'елы б. 12. вмѣсто и. 13. отъвръгъи сѧ. 14. на сына чловѣч'скаго, О на сн҃ь чловѣчьскъи. 15. пропуснато: а иже власфимисаютъ на доухъ свѧтъи не отъпоуститъ сѧ юмоу. 16. приведѫтъ въ. 17. О и П съборища. 18. А владъичества. 19. не пьцѣте сѧ. 20. ꙗже. 21. това ев. нѣма на туй мѣсто ни въ А, ни въ О, ни въ П. 22. вмѣсто кораблю. 23. О раждие, А рождие. А нѣма това ев. на особено, а само между страстнитѣ, пъкъ въ О и П е подъ 4 сept.

не можетъ творити[1] ничесоже. 6. аще кто въ мнѣ не пребѫдеть.
л. 173а изьврьжеть сѧ вьнь. ꙗ||ко розъга исьшетъ[2] и сьберѫть[3] ѫ
(181 а) и въ ѡгнь вьлагаѫть и съгараеть. — 7. аще (не) пребѫ=
деть[4] въ мнѣ и гл҃и мои въ васъ (не) пребѫдѫть. [и] емоуже
коли|жо хощете просите и бѫть вамъ.

кд Памѧ҃ ст҃о иѡсифа. патрїꙗр'ха. и трофима. и ст҃ѣи
анастасии римлѣнинѣ. пи҃. мц҃а июнѧ въ. кд҃.

а҃ Ѡтр҃а ст҃го. зиновиꙗ. и куриꙗка. патрїар'ха. иц҃.
сект҃. въ. т҃. дн҃ь ·:·

·:· Мц҃ъ. ноѧбръ. въ. а҃. дн҃ъ ·:·

ст҃ою безъмезн҃икоу. козми и дамиꙗна. еу҃е. ѿ. мѣ҃а ·:·

Мат. X 1. Вѡ҃. вз҃. призва[5] ис҃с ѡба на л҃. оучн҃ика своꙗ. и дасть имъ
1. власть на дс҃ѣхъ нечистихъ, да изгонѧтъ ѫ и исцѣлѧтъ||
л. 173б въсѧкы негѫгь. и въсѣкѫ ѧзѫ[6] въ люд҃ехь.[7] — 5. си ѡба
(181 б) на л҃.[8] посла и|сс҃ь заповѣдавь имь гл҃ѧ. на пѫть ѫзыкь не
Мат. идѣте и въ гр҃а самареискыи[9] не вьнидѣте. 6. идѣте же.
X па҃ къ овцамь погыбъшимь домоу їср҃лва. 7. ходѧще же
5—8. проповѣдаите гл҃ꙗ.[10] ꙗко приближи сѧ цр҃тво[11] нб҃ное. 8. бо=
лѧщѫѧ ицѣлите[12] мр҃твыѫ въ|скрѣшаите. прокажениꙗ очи=
щаите. бѣсы изгоните. ту не приꙗсте. тѹне же и дадите ·:·

в҃ Памѧ҃ ст҃го. анку́дина, пигасиѧ. и анемьподиста.
и дрѹ|жины его. и҃. сѫ҃. г҃. по пц҃ѣ.

г҃ Памѧ҃ ст҃го ѡц҃а нш҃его. павла исповѣдника. ар'хїеп҃копа
цр҃игр҃а. еу҃е. ѿ лу҃. ре҃ гь своімъ ѹч҃нікомь. весь иже
л. 174а исповѣстьмѧ ·:· | еу҃е и҃. окт҃ѧ. въ. кѣ. ѿ лу҃.
(182 а) д҃ Памѧ҃ стхь м҃нкь. лг҃. еже въ мелетини. еу҃е. г҃. окт҃ѧ. въ кѣ.

и҃ · · · · · · · · · і арх҃нгла михаила. еу҃е ѿ лу҃. и҃
окт҃ѧ. въ. н҃і.

а҃і Памѧ҃ ст҃го мины. иже съ нимъ| прѣпо҃бнаго мар'=
тїны. еу҃е. г҃. окт҃ѧ. въ. кѣ.

в҃і Оуспение ст҃го и|о҃а златоѹстаго. еу҃. и҃. сект҃. въ. в҃.

г҃і Памѧ҃ стго апла фи҃ипа. еу҃е. ѿ іо҃. г҃. ср҃ѣ. свѣтлыѫ не҃.

д҃і Памѧ҃ ст҃хь исповѣдникь гурї|ꙗ. и самоны. и авива.
еу҃. иц҃і. г҃. не҃ въ. сѫ҃.

1. А не можете сътворити, О не можете тв. 2. А исъхнетъ. 3. събираѫтъ 4. прѣбѫдете. 5. А призъваъ. 6. О болѣзнь. 7. О нѣма въ людехъ. 8. О самосиѧ. А сиѣ оба на десѧте. 9. А самарѣнъ. 10. глаголѫщи. 11. цр҃ствиѥ. 12. цѣлите.

.г. Стго аг҃ла. еуѳеаї ста мѣ҃ца. еу҃. ї҃. сж҃. .е҃. ѿ мѣ҃ца ·:·

.д. Памж҃ стго григорїа чюдворьца. еу҃. ѿ м҃. ї҃. вь .а҃. сего мц҃а.

.ѥ. Памж҃ стго платона и романа. еу҃. ї҃. сж҃. г҃. по нщ҃ѣ.

л. 174б (л. 182в) .ѕ. Памж҃ стхъ ѡць. маѯимиїа | на. прокла. анатолїа и генадїа. еу҃. ї҃. сект҃. вь. еі҃.

.ка. Вьнесение стыіж бцѣж. еу҃ ѿ лу҃. ї҃. сект҃. вь. ї҃ ·:·

.кв. Памж҃ стою ѡцоу ншею климентъта. папы римьскаго. и стго петра алеѯандрьска. и стго мнка мер҃коурїа. и стыіж екатериньі. еі҃. ї҃. сж҃ г҃. по нщ҃ѣ.

.кг. Памж҃ стго мчнка ніакова пер҃сискаго. еу҃. ї҃. .г҃. не҃. по҃.

Памж҃ стго а҃пла андреа. еу҃. г҃. срѣ҃. свѣ҃. не҃ ·:·

.л҃.

Мц҃ъ дека. вь .а҃. днъ

Памж҃. стго пррка наѹма. и стго ѡца ншего евьстафїа. епкпа севастїска. еу҃ ѿрн. в втр҃ .ѕ҃. не҃.

Памж҃ стыіж мні|цж варьварьі.

еу҃. ѿ мѣ҃ца ·:·

.л҃а. **24.** Кѡ. вь слѣ҃ ісса идѣше[1] нарѡ многь и ѹгнѣтахѫть и.

л. 175а (л. 183а) **25.** и се жена сѫщи етера[2] вь течені|е[3] крьви .вї. лѣ҃ имѫщи.

Марко X. 24—34. **26.** и много пострадавьши ѿ многъ врачевъ[4] нживьши[5] свое имѣние[6] и ниединоѫже пользьї обрѣтьши.[7] **27.** сльїшавьши же о ісѣ. пришьши вь народѣ сь зади. прикоснѫ сѧ нозѣ[8] его. **28.** гѹше бо. ꙗко аще прикоснѫ сѧ понѣ ризѣ его и спена бж҃. **29.** и абие иськнѫ[9] источникъ [кръве] еѫ и разоумѣ телемъ[10] ꙗко ицѣлѣ[11] ѿ раньї. **30.** и абие ісс. очювь[12] вь себѣ силѫ ишьшоу ѿ него. и обращь сѧ вь народѣ и гѹше. кто прикоснѫ сѧ ризахъ моихъ. **31.** и глѫхѫ емоу ѹнїци его. видѣвьши[13] народь ѹгнѣтажѫхѫ[14] тѧ

л. 175б (л. 183б) и глаше[15] кто прикоснѫ сѧ мнѣ. **32.** и оглѧдаше сѧ видѣти сьтворьшѫѧ се. **33.** жена же ѹбоꙗвьши сѧ и трепещѫщи. видѫщи еже бы еи. приде и пріпаде емоу[16] и рѣ емоу в'сѧ истинѫ. **34.** онь же рѣ еи. дщи[17] вѣра твоꙗ спетъ[18] тѧ. иди вь миръ[19]

1. А послѣдоваше исоусови, О посл. нісоусоу. 2. А жена етера, О ж. нѣкаꙗ. 3. А въ течении, О въ точении. 4. А отъ много врачеи. 5. А издаивъши. 6. А въсе свое, О своѥ вьсе, Путн. все свое имиье. 7. О + нъ паче въ горе въпадъши. 8. А и, О ризѣ. 9. вмѣсто исѫкнѫ. 10. тѣломъ. 11. А цѣла естъ. 12. А оцоути, О оцоуцѣ. 13. видиши. 14. оугнѣтажѫть. 15. глаголювши. 16. къ нюмоу. 17. О дъръзаи дъщи 18. съпасе тѧ. 19. О съ миръмь.

Памѧ. ст҃го ѡц҃а савы. єу҃е. ѿ меа ·:·

Мат. XI. 27–30. **27.** Рє҃ гь своимь оучн҃комъ. в'сѣ мнѣ прѣдана сѫть ѡц҃емь моимъ. [и] никтоже не познаєть[1] сн҃а. тьк'мо ѡц҃емь.[2] ни ѿц҃а кто знаєть. тьк'мо сн҃ь [и] ємуже волить[3] сн҃а. ѿкрыєтъ.[4] **28.** придѣте кь мнѣ вси тружаѧщи сѧ [и] обрѣменении. и азъ вы покоѫ. **29.** възмѣте иго мое на се[бѣ] и наоучитъ[5] сѧ ѿ мене. ꙗко кротокь есмъ и смѣренъ срц҃емъ. л. 176а (184а) и обрѧщете покои дш҃амь вашимь. **30.** иго бо мое бл҃го есть. брѣмѧ мое легько есть:

Памѧ. ст҃го ѡц҃а нш҃его николы. єу҃. и҃. окт҃. вь .к҃а.

Памѧ. ст҃го ѡц҃а нш҃его амьвросиа. єу҃е. ищ҃и. сѫ. г҃. ѿ м҃а.

Памѧ. ст҃го ѡц҃а нш҃его софрониѧ. єу҃е. ищ҃. вь: к҃в. октѧ.

Зачѧтие ст҃ыѧ анны. егда зачѧть стіѧ бц҃ѧ. єу҃. г҃. сѫ. .г. ѿ л҃у.

Памѧ. ст҃го ѡц҃а нш҃его спиридона. єу҃. и҃. октѧ. вь. и҃.

Нє. прѣжє рожѣства х҃ва. пр҃ѡцем єу҃е. и҃, сѫ. в҃і. ѿ л҃у.

Памѧ. ст҃хь мн҃кь єу҃стратиа и иже с нимь. єу҃ ищ҃. сект҃ к҃.

Памѧ. ст҃го фу҃р'са и лев'гиѧ и филимона и памѧ. л. 176б (184б) великаго трѧса. єу҃. ищ҃. сект҃ вь. к҃е.

Памѧ. ст҃хь .г҃. отрокь. ананиѧ азариѧ мисаила. и данила пр҃рока. єу҃е. ищ҃. сѫ. .з. по. н҃.

Сѫ прѣжє рожьства х҃ва. єу҃е. ѿ м҃еа ·:·

15. Кѡ. вр҃. по іс҃а идошѧ[6] нарѡ мнози. и цѣли ѫ в'сѧ. **16.** и запрѣти имъ да не ꙗвѣ его творѧтъ.[7] **17.** да сьбѫть сѧ рє҃ное исаиемъ пр҃рокомь гл҃щимь. **18.** се отрокъ мои. Мат. XII. 15–21. егоже изволихь. възлюбени мои на негоже[8] благоизволи дш҃а моꙗ. положи[9] дх҃ъ мои на немь. и сѫдь ѫзыкомь възвѣстить. **19.** не пр҃реч ть[10] ни възьпиєть ни. оуслышить никтоже на распѧтиѝ гл҃а его. **20.** трьсти ськроушени не пр҃ломить[11] и пьр'та[12] вьнемьша сѧ не оугасить. дон'деже възвє҃ть на побѣдѫ сѫдь. **21.** и на имѧ его ѫзыіци оупова|ѫтъ.

1. ни знаютъ. 2. погрѣшно вм. отьць. 3. О хощетъ. 4. вм. сынъ отъкрытн. 5. на оучнте сѧ. 6. А по исоусѣ идѫ народи мнози. О послѣдоваше исоусови народъ мъногъ. 7. О сътворѧтъ. 8. на нѣже. 9. положѫ. 10. ни прѣречетъ. 11. ни прѣломитъ нѣма въ А. 12. А плата.

л. 177а (185а) ѿе. прѣ рожтва хва. ст х оць нѣнихь аврама. исака
ꙗкова. иже с нимь. єуе. ѿ ме ·:·

Мат. 1. 1–25.

1. Книгы родьства іс хва. сна двдва. сна авраамлѫ. 2. аврамь
роди исака. исакь же роди ꙗкова. ꙗковъ же роди ꙗюдѫ и
братиѫ его. 3. ꙗюда же роди фареса и зара ѿ дамары. фа-
ресь же роди есрома.[1] есромь[1] же роди арама. 4. арамь жа
роди аминадава. аминадавь же роди насона. и насонь же роди
сал'мона. 5. сальмонь же роди воаза[2] ѿ рахавы. воазь[2] же
роди ѡвиоуда[3] ѿ рѹфи.[4] оувиѹдь[3] же роди несеꙗ. 6. несеи же
роди двида црѧ. двдь же црь роди соломона ѿ ѹриньіѧ.
л. 177б (185б) 7. соломонь же роди ровоама. ровоамь же рѡ авиоуда.[5] авиоудь[5]
же роди асаса.[6] 8. асась[6] же роди асафата.[7] асафать[7] же роди
иоарама. иоарамь же роди ꙗѡзиѧ. 9. озиꙗ же роди ꙗфама.
ꙗфамь же роди ахаза. ахазь же роди езекиѧ. 10. езекиѧ же
роди манасиѧ. манасиѧ же роди амоса.[8] амось же роди ꙗѡсиѧ.
11. иосиꙗ же роди охониѧ и братиѧ его. вь прѣселени ва-
вилоньстѣмь.[9] 12. по прѣселени же вавилоньстѣмь ꙗѡхониѧ
же роди салафилѣ.[10] салатїль же родї зоровавелѧ. 13. зоро-
валель же роди авиѹдѧ. авиоудь же роди елеакима.[11] елеакимь
л. 178а (186а) же рои азора.[12] 14. азорь[12] же роди . . . .[13] матъ фана. мать-
фанъ же рои иꙗ кова. 16. иꙗковь же роди иосифа. мѫжа ма-
рина. из неꙗ же родї сѧ їсс нарицаемы хь. 17. вьсѣхь же
рѡ ѿ аврама до двда. ро. дї и ѿ двда до прѣселениꙗ вави-
лоньскаго. рѡ. дї. и ѿ прѣселениꙗ вавилоньска до ха рѡ дї ·:·
3а 18. Исоу хвоу же рожтвоу сице бѣ.[14] обращенѣи[15] мтри
его мрии иосифоу. прѣжде даже не сиѧста сѧ. обрѣте сѧ
имѧщи вь чрѣвѣ ѿ дха ста.[16] 19. иосифъ же мж еѧ. пра-
ведень сы. не хотѧ ѡбличити еѧ. вьсхотѧ отаи[17] поустити ѧ.
20. се же емѹ ѹмышльшоу.[18] се англъ гнь вь снѣ ꙗви сѧ
емоу гла. ѡсифе сне двдвь. не оубои сѧ прїѧти жены своѧ[19]
л. 178б (186б) мриѧ. рожъши бо сѧ[20] вь неи ѿ дха ста не.[21] 21. родить
же сна[22] и нареши имѧ емоу їсс. тои бо спеть люди своѧ ѿ
грѣхъ ихь. 22. се же вьсе вы. да сьвѫдеть сѧ реное[23]

1. О езромъ. 2. воозъ. 3. А овнода, О овнда. 4. А пѣма гова, О отъ роуди. 5. А авнада, О авиꙗ. 6. ас'са, О аса. 7. носафата. 8. О амона. 9. въ прѣселениꙗ вавилоньскоꙗ. 10. А салатилѣ, О саладнила. 11. О елеакама. 12. А азара. 13. останалото отъ 14 стихъ и цѣлиятъ 15 стихъ прѣскочено. 14. сице бъстъ. 15. А обрѫчинѣ, бъвъши, О обрѫченѣ бо бъвъши. 16. А отъ доуха свѧтаго. 17. А таи. 18. оумъышльшоу. 19. твоѧ. 20. А сѫщее бо, О рождьшеꙗ бо сѧ. 21. О отъ доуха ѥсть ста. 22. О сынъ. 23. + отъ господа.

пророкомъ[1] глцїимъ. 23. се дѣва[2] приемлетъ въ чрѣвѣ и родитъ сна и нарекѫтъ имѧ емоу еньманоуилъ.[3] еже есть сказаемое с нами бъ. 24. въставъ же ишсифъ ѿ сна (и) сътвори ꙗко же повелѣ емоу аггль гнь.[4] и прижтъ женѫ своѫ. 25. и не знаꙗше еѫ дон'деже родитъ[5] сна своего[6] пръвѣн'ца и нарѣтъ сѧ[7] имѧ емоу іесъ ·:·

к Памѧ. стго сщен'номнїка игнатиꙗ. еуе ѿ мѧ ·:·

Марко IX. 33. Кѿ. вр. приде іесъ и оучїци его въ капер'наѹмъ. и въ домѹ бивъ. въпрашаꙗше оучїнїкы своꙗ. что на пѫти [въ] се

л. 179а (187а) бе помышлѣсте. 34. ѻни же млъчахѫ. дроугъ къ дроугѹ ко стѧзашѧ на пѫти, кто естъ болии. 35. и сѣдь призва[8] оба на десѧте и гла имъ. аще кто хощеть старѣи быти. да бѫдеть вьсѣхъ мнии и вьсѣмь слоуга. 36. и приемь отрочѧ. постави ѫ посрѣ ихъ. и обоуимь[9] ѫ и рѣ имь.

Марко IX 33—41. 37. иже аще едїно таковы ѿтрочѧть приемлете[10] въ имѧ мое [мене] приемлетъ. иже аще мѧ[11] приемлетъ [не мене приемлетъ] къ[12] пославьшаго мѧ. 38. ѿвѣща емоу іѡнь гла. оучителю видѣхомь нѣкого[13] именемъ твоимь изгонѧтъ[14] бѣсы иже [не] ходитъ по на. и възбранихомь емоу. 39. [іесъ же рѣ. не краните емоу] никтоже бо есть иже створитъ силѫ о моемь

л. 179б (187б) имени[15] и възможетъ въ скорѣ злословесити[16] мѧ. 40. иже бо нѣсть на вы по васъ есть. 41. иже бо аще напоитъ вы чашѫ стоудены воды въ имѧ мое[17] ꙗко хво есть. аминь глѧ вамъ не погоубитъ мьзды своеѫ.

кк Памѧ стыѫ мнца анастасиѫ. еу. ѿ л. щї. сект. въ г.

кг Памѧ стхъ г. мнкъ и свщенѣки велицѣи цркви. еу. ѿ м. щї. іюнѧ. въ кд.

кд Къ навѣрие рожтва хва. еу. ѿ л.

Лука II. 1—20. 1. Кѿ. вр. изыде повелѣние[18] ѿ кесарѧ августа написати в'сѧ вьселенѫѧ. 2. се написание прьвое бы владѧщѹ соуриниеѫ[19] и коуриниеѫ. 3. идѧхѧ в'си написати сѧ кьжо въ свои градъ.

л. 180а (164а) 4. изыде же [и] ишсифъ оѿ галилеѫ изъ гра на[20] лѫвъ съходѧщъ на нь. 17. бы гла съ нбѣ. ты еси снъ мои възлюбенъ о немьже бгоизволихъ.[21] (Мат. III. — краятъ на утр. ев. за Водици).

1. А исанемъ пророкомъ. 2. дѣка. 3. А еиманоуиль, ем'маноуилъ, П ельманоуиль. 4. А нѣма гнь. 5. роди. 6. сынъ свои. 7. и нарече. 8. А пригласи. 9. объемъ, О объимъ. 10. приемлютъ. 11. А а иже мѧ, О и иже аще мене. 12. вмѣсто къ. 13. А етера. 14. изгонѧща. 15. А о имени моемъ. 16. А злословити, П злословѣстити. 17. А и О нѣма мое. 18. А и П заповѣдь. 19. А соуриеѫ, О сурниеѫ. 20. Продължението на това ев. както и слѣднитѣ евангелия до Водици липсуватъ. 21. О благоволихъ.

На ѩрі: єуе. ѿ мка ·:·

(На Водици).

Мат. III. 13—17. **13.** Ки҃ вр҃. приде ісъ ѿ галилеѧ на ер'дань къ и҃оу[1] крти҃т'сѧ ѿ него. **14.** іо҃нъ же възбранѣше емоу гл҃ѧ азъ трѣбоуѫ ѿ тебе[2] крти҃сѧ а ли ты къ мнѣ грѧдеши[3]. **15.** ѿвѣща[4] ісъ „и рѣ҃ къ немоу. ѡстани нынѣ. тако бо „подобѣно намъ естъ исплѣнити в'си правьда[5]. тогда ѡ'ставаи и. „**16.** крти[6] же сѧ исъ възыде абие ѿ воды. и се ѿврѣзошѧ „сѧ емоу нб҃а. и видѣ дхъ бжии съходѧще[7] ꙗко голѧбъ. „и идѧщь[8] на нъ. **17.** и се гл҃а сь нб҃ь[9] гл҃ѧ. съ естъ сн҃ъ „мои възлюбленыи ѿ нем'же бл҃гоиз'волихъ[10] ·:·

л. 180б (164б) „на оу'тръꙗ. въ .з. дн҃ь. ст҃го и҃ѡана. крт҃лѧ.

єуꙗ ·:· ѿ и҃ѡна ·:·

29. Ки҃. вр҃. видѧ іо҃нь іс҃а грѧща къ себѣ и гл҃а.[11] се агнець бжии. въземь|лѧи грѣхы в'сего мира. **30.** сеи естъ о немь же азъ рекохъ. по мнѣ идетъ[12] мѫжъ. иже пр҃ѣ мноѫ бы҃. ꙗко прьвѣи мне бѣ. **31.** и азъ не вѣдѣхъ его. нѫ да ꙗвит'сѧ исраилеви. сего ради придохъ азъ въ водѫ крт҃ѧи. Іоань I. 29—34. **32.** и свѣтельствова іо҃нъ гл҃ѧ. ꙗко видѣхъ дхъ съходѧщъ[13] ꙗко голѫбъ с нб҃ъ[9] и прѣбы҃ на немь. **33.** и азъ не вѣхъ его. нѫ пославыи мѧ крти҃тель[14] въ водѣ. ты мнѣ рѣ҃ надь нь же оу'зриши дхъ съходѧщь и прѣбываѫщи на немь. сы[15] є крт҃ѧи дхмь ст҃мь. **34.** а азъ видѣхъ (его) и свѣтелъствоуѭ ꙗко же[16] есть сн҃ъ бжии ·:·

сѫ по бо҃ꙗвлении. єуе ѿ мѣа ·:·

л. 181а (165а) **1.** Ки҃ вр. възвень вы ісъ дхомъ въ поустїнѫ искусити сѧ ѿ диꙗвола, **2.** и постивы[17] сѧ дн҃еи .м. и нощи .м. послѣ же възꙗ|лька сѧ, **3.** и пристѫпль искуситель и рѣ҃ емоу. аще сн҃ь бжи еси[18] рьци каменье си да[19] хлѣбы бѫть. **4.** ѡнь же ѿвѣщавь[20] и рѣ҃ къ немоу.[21] писано есть. не ѡхлѣ[бѣ] еді|номь живь бѫдетъ чл҃вкъ. нѫ о в'сѣкомь гл҃ѣ исходѧщи изъ ѹсть бжии. **5.** тогда пѫтъ и диꙗволь въ ст҃ы гра҃. и постави на крилѣ цр҃ковнѣмь. **6.** и рѣ҃ емоу. аще сн҃ь бжи еси.[18] врьзи сѧ

Мат. IV. 1—11.

---

1. А нѣма къ ноаноу. 2. А тобоѫ. 3. А ты ли грѧдеши къ мънѣ, О ты грѧдеши къ мънѣ. 4. отъвѣщавъ же. 5. А въсѫ правдѫ, О въсѣкѫ правьдѫ. 6. крьщь же сѧ. 7. съходѧщь. 8. грѧдѫщь. 9. съ небеси. 10. благоволихъ. 11. О + о нѣмь. 12. А и П грѧдетъ. 13. О + и грѧдѫщь. 14. вм. кръстити. 15. А ты. 16. ꙗко сь. 17. А и пости сѧ, О и пощь сѧ. 18. сынъ ѥси божии 19. да камение се. 20. А въставъ. 21. А и О нѣма къ нѣмоу.

долоу.[1] писано бо є҆ ꙗко анг҃ломь своимъ заповѣсть ѿ тебе.
л. 181б (165б) на ржка҃[2] возмѫт'тѧ. да не(когда) прѣтъкнеши ѡ каменъ|
ногѫ твоѫ. 7. и р҃е емꙋ і҃с пакы писано є҆. не искусити г҃а б҃а
твоего. 8. пакы поꙗтъ и диꙗволь на горѫ високѫ зѣло и
показа ему в'сѧ цр҃твꙗ в'сего мира и сла҃вѫ и҃. 9. и рече емꙋ.
в'сѧ си дамь тебѣ. аще падъ поклониши ми сѧ. 10. тогда
р҃е емꙋ і҃с. иди за моноѫ[3] сотоно. писано бо є҆ гоу҃ боу҃ твоемоу
поклониши сѧ и тому| единомоу послужиши. 11. тогда оставї
[и] диꙗволь. и се анг҃ли пристпишѫ и слоужахѫ томоу.[4]

Не. по бо҃ꙗвлени. є҆у. ѿ м҃ ·:·

Мат. IV 12—17. 12. Ко҃ѡ. вр҃. слїшавь і҃с. ꙗко ї҃ѡнь прѣдань бы҃. ѿиде вь
галилеѫ. 13. и ѡставивь назаредь. прїш҃ь вьселї сѧ вь ка-
пернаоумъ| вь поморїѫ вь прѣлѣхь, завл҃нихь. и нефтали-
мьлихъ. 14. да сьвѫдет' сѧ реное исаиемь прр҃кмь глїѭимь.
л. 182а (166а) 15. земѧ завлонѫ[5] земѧ нефталим'лѧ. пѫть морю ѡбонь
поль иер'данѣ. галилеѫ[6] ꙗзыкь (великь), 16. людие сѣдѧщеи
вь тьмѣ. видѣшѫ свѣ҃ велеи[7] и сѣдѧщѧ[8] вь тьмѣ[9] и
вь сѣни сьмр҃тнѣи (и)[10] свѣ҃ вьсиꙗ имь. 17. ѿ толѣ начѫть
і҃с проповѣдати и гла҃ти. покаите сѧ. приближи бо сѧ
цр҃тво нб҃ное ·:·

Мц҃а. того҃ ·:· въ .ѳ҃. Ѡтр҃а ст҃го полꙋеу҃к'та. єу҃. ї҃щ҃ .г҃.
сѫ҃. ѿ па҃к:

Мц҃а. того҃ вь. .і҃. Ѡт҃го ѡца гл҃ї́гориꙗ ноуськагѡ ·:·
єу҃. пи҃. сект҃. вь. к҃.

Мц҃а. того҃. вь .д҃і. Ѡт҃хъ ѡць. избиены҃. вь гѡ҃|ѳ си-
наистѣи. єу҃е. ї҃щ. а҃і. сѫ҃. ѿ лоу҃ ·:·

Мц҃а. тог҃. вь. .г҃і. Поклонение чт҃наго ꙋжа. ст҃го апла
петра. єу҃е. пи҃. сѫ҃. пен'дїкости ·:·

л. 182б (166б) Мц҃а. то҃ вь .з҃і. Ѡт҃го ѡца нш҃его ан'донїꙗ єу҃е. ї҃щ.
декѫ҃. вь .є҃.

Мц҃а. то҃. вь. и҃і. Ѡт҃го. аданасиꙗ. и ку҃рила ·:· пи҃
сект҃. вь .в҃.

Мц҃а. то҃. вь. к҃. Ѡт҃аго ев'фимиѫ. ї҃щ. сект҃. є҃.

Мц҃а. то҃. вь .кв. Ѡт҃го апла тимодеꙗ и ст҃го м҃ка ана-
стасиꙗ. пи҃. не҃. вьс҃ѣ ст҃і.

---

1. А низоу, О низъ. 2. О на ржкоу. 3. А отиди сотоно, О иди за мѧ сотоно. 4. А и О ꙗмоу, П слоужахоуть емоу. 5. завоулонꙗ. 6. галилеꙗ. 7. О велікъ. 8. сѣдѧщеи. 9. О къ странѣ и сѣни съмьрьтнѣи. 10. А само къ странѣ.

ѿц. то. вь. .ѵг. Стго климен'та и агафан'гла. їѡр. не .а. ѿ мка.

Ѯц. то. вь. ке. Стго григорїа бослов'ца. пр. сект. вь. .а.

Мца. то. вь. кз. Ѣьзвращение мощемь іоа златоустаго. сл. ножбр. гі ·:·

Мца то вь .кд. Обретение мощии стго игнатиа боносца. еу. пи декж. вь. к.

Мца то. ла. страт. Стыма без'мезникома. кура. она. еу. пи. ножж. вь. а ·:·

Мй февр. вь .л. днь ·:· —

л. 183а (167а) Стра стго трїфона. еу. пи. сж .г. ѿ л ·:· мц: то. вь .в. срѣтение га нашего іс ·:· еу. ѿ л ·:·

22. Ки. вс. въведоста[1] родителѧ ѡтрочѧ їса въ еслмь поставити[2] прѣ гмь. 23. ꙗкоже е писано въ законѣ гни. ꙗко всѣкъ младенець мѫжьска полау. разврьзаꙗ ложесна. сто бови[3]
Лука II. 22—40. наречет'сѧ. 24. и дати трѣкоу[4] по ре номꙋ въ законѣ. гьрличищї двѣ[5] или два п'тен'цѫ голѫбинѫ. 25. и се[6] бѣ чвкъ въ ерлмѣ. емоуже имѣ семеонь. чвкъ сы правень и чьстивь.[7] чаѫ ѹтѣхъї исрлви. и дхъ бѣ стыі въ немь. 26. и бѣ емоу обѣщано[8] дхомь стмь не видѣти съмрти прѣжде вить ха
л. 183б (167б) гнѧ. 27. приве[9] въ цркви. и егда въведоста[10] родителѧ о трочѧ створити има по обычаю закон'номоу о немь. 28. и тьи прижть и на рѫкꙋ своеѭ. и влви семеонь ба и ре. 29. нѣ ѿпоущаеши[11] раба своего влко. по гау твоемоу съ миромь. 30. ꙗко видѣстѣ ѡчи мои сение твое. 31. еже еси ѹготовалъ прѣ лицемь всѣ люеи. 32. свѣ въ ѿкрьвение ѫзыкомь[12] и въ славѫ люи твоихь исрль.[13] 33. и бѣ иосифъ и мти его чюдѧща сѧ о глемыі ѡ немь. 34. и влви ѫ семеѡнь и ре къ мти мтри его. и се съ лежить[14] на падение и на въстание многыімъ въ исраили и въ знамение прѣкъї глемо.[15]
л. 184а (168а) 35. и тебѣ же самои дшѫ прѣидеть ѡрѫжие. (ꙗко) да ѿкрыіжть сѧ ѿ мьногь сць помышлениꙗ. 36. и бѣ ан'на

1. А възнѣсѧ, О възнесоста. Путн. возведоста. 2. А + и. 3. господени. 4. жрътвѫ 5. дъва гръличища. 6. А и бѣ чловѣкъ, О бѣ чвкъ. 7. А правьдивъ и богочьстивъ. 8. А и О отъвѣщано; Путн. обѣщано. 9. и приде доухомь. 10. А възнѣсте. 11. А и О отъпоустиши. 12. А ѫзъкъ. 13. израилѧ. 14. А се лежито съ, О се лежить съ, П се лежить. 15. А и О прѣрочьно, Арх. въпрекъ глаголюмо!

Лука II 22—40.

прꙋчицѫ дїи фаноуилева, ѿ племене[1] асꙋрова. си заматорѣвьши вь днехь минозѣхь. живьши сь мѫжемь семь тать[2] ѿ двьства своего. 37. и та вдова до. п. и .д. лѣть. ꙗже не ѿхожаше изъ цркве постомь и молтвамї слоужѫщи[3] днь и нощь. 38. и та вь тьи ча приставьши исповѣдашѫ гви и глше о немь въсѣмь чаѫщимь избавленїꙗ въ ерлмѣ. 39. и ꙗко скон'чашѫ въсѧ. еже по законюгню и вьзвратишѫ вь галилеѫ вь градь свои назареть. 40. отрочѫ же растѣше и крѣпилѣше сѧ дꙋхомь испльнѣѫ сѧ прмѫдрости. и блгть бжїꙗ бѣ на немъ:

л. 184б (168б)

Мц. то. вь. г. Праведнаго семеона. и ан'нѣ прчици. еу. иже в'чера. вѿ. бѣ чвкъ вь ерлмѣ.

Мц. то вь. аі Сто мнка власїꙗ. еу. пй. сект. в. еі

Мц. то. вь .ді. Памѫ стхъ мнкь. пам'фила. пор'фирїꙗ. и дроуны его. слу. пй сект. вь .к.

Мц. то. кг. стра. Стго мнка. поликар'па. еу. пй. сект. вь. г.

Мц. то. вь. кд. Обрѣтение честь ныѫ главы. стго иона прча ·:· еуе. ѿ ме ·:·

Мат. XI 2-15.

2. Ѿ. вр. слышавь ионь вь ѫзилици[4] дѣла хва. посла два оучнкь своихь.[5] 3. и ре емоу. ты ли еси грѫдии или е диного[6] чаемь. 4. ѿвѣща исс и ре имъ. шьше повѣдите[7] їоаноу. еже слишите и видите. 5. слѣпы прозираетъ.[8]

л. 185а (169а)

хромы ходѧть. прокаженыѫ очищаѫть сѧ и глоусии слышѫть[9] нищии блговѣствѫть. 6. блжень е иже не сьблазнить сѧ о мнѣ. 7. тѣмже исходѧщимъ начѫ їсс глати к'нимь о ионѣ.[10] чесо изыдосте видѧть вь поустїны. трьсть[11] ли вѣтромь колѣблеми. 8. нѫ чесо изыдосте видѧть. чвка ли вь мѫкькы ризы облъчена. се иже мѫкькаꙗ носѧть вь домы цри[12] сѧтъ. 9. нѫ чесо изыдосте видѧтъ. прка ли. еи. глѧ вамь [и] лише прка. 10. сыи бо е о немь же е писано. се азъ послѧ англъ мои прѣ сицемъ твоимь. иже[13] оуготовить пѫтъ твои прѣ тобоѫ. 11. амнь глѧ вамъ. не вьста[14] вь роженыхь женами боли иоана крстлѧ. мнїи же въ

1. отъ колѣна. 2. вмѣсто седемь лѣть. 3. А день и нощь работаѫщи. 4. II въ темници. 5. посъславъ оучениѫ своими; II посла два отъ оуч. св. 6. вмѣсто иного. 7. А възвѣстите 8. вмѣсто прозираѫтъ. 9. + мрътвии въстаѫтъ. 10. А глаголати о иоанѣ народомь, О глати народомъ о иоанѣ. 11. трости ли. 12. А въ домохъ цринхъ, О въ домъхъ цринхъ. 13. А и О нѣма иже 41. А и въстанетъ.

л. 185б (169б) цр҃тви| нбн҃ѣмь колии е҃ его 12. ѿ дн҃ии же ї҃ѡа крт҃лѣ[1] цр҃твие нбн҃ое нѹдить сѧ и ноужници высхыщажть[2] ж. 13. вьси бо прр҃оци и законь до ї҃ѡна прорекошѧ. 14. [и] аще хощете прижти. тьи есть илиж хотѧи прити. 15. имѣжи ѹши слышати да слышить.

Мца. марта. въ .д҃. дн҃ъ страсть ст҃ыхъ мн҃къ .м. :: еѹ. ѿ м҃ :::

Мат. XX 1—16. 1. Рѣ҃ гь причѧ сиѫ. ишьвно е҃ цр҃тво нбн҃ое чл҃вкоу домовитѹ. иже изыде коутро заоутра[3] нѧти дѣлателѧ винограду своемоу.[4] 2. свѣщавь же сь дѣлателю[5] по срѣдѣ бреникоу[6] на дн҃ь и посла ꙗ вь виноградъ свои. 3. ишьь вь третиꙗ
л. 186а (170а) годинѫ видѣ ины на трьжици стоꙗщѧ празны. 4. и тѣмь рѣ҃. идѣте и ви[7] въ виногра мои. и еже бѫдеть право[8] дамь вамь. 5. они же идошѧ. пакы же ишь вь шестѫ и .д҃. ж годинѫ створи такожѣ. 6. и въ единою на .г҃. годиноу ишь обрѣте дроугыѫ стоꙗща празны[9] и гл҃а имь. что[10] стоите безь дн҃ь празни. 7. гл҃шѧ емѹ. ꙗко никтоже ꙗ не нѧть. гл҃а имь. идѣте и вы въ виногра мои. и еже годеть право[11] приимѣте.[12] 8. позѣ[13] же быв'шоу. гл҃а гн҃ь виногра вь приставникоу своемоу. призови дѣлателѧ. и дамь[14] имъ мьзѫ. начень ѿ послѣднихь до пръвы. 9. пришьше иже[15] въ
л. 186б (170б) единѫ на десѧте годинѫ приꙗшѧ по пѣнѧзѹ. 10. пришьшеи же прьві мнѣхѫ[16] вѧще прижти и прижшѧ (и прижти)[17] по пѧнѧзоу. 11. приемьши же ръп'тахѫ на гн҃а глѧще. 12. како[18] си послѣдни единь ча сьтворьша.[19] и рав'ны намъ | сътворилъ ж си.[20] понеськи тѫготѫ дн҃е и варъ. 13. онъ же отъвѣщавь единомоу г҃ рѣ҃. дроуже не ѡбиноуѫ[21] сѧ тебе. не по пѣнѧза ли свѣща стобож. 14. вьзъ|ми свое [и] иди. хощѫ же семоу послѣднѫемоу дати ꙗко и тебе. 15. или нѣ ми лѣ сьтворити еже хощѫ въ своихъ ми. аще око твое лѫкаво естъ нѫ[22] азъ бл҃гь есмь. 16. тако бѫть послѣдни прьвы и пръвы послѣдни. мнози бо сѫть званы а мало[23] избраныхъ.

---

1. + доселѣ. 2. въсхытаѫтъ е. 3. А оутро. 4. въ виноградъ свои. 5. А съ дѣлателъ, О съ дѣлатели. 6. по пѣнѧзоу. 7. А нѣма и въ. 8. правьда 9 А нѣма праздьни. 10. А чьто стоите сьде весь день, О чесо сьде стоите в. д. 11. бѫдетъ правьда. 12. А въспрнемите. 13. вечероу же. 14. А даждь, О дан. 15. пришьдъше же. 16. мьнѣахѫ сѧ 17. и ти. 18. ꙗко. 19. А сътворишѧ. О сътворивъшѧ? 20. А равнъ ꙗ намъ сътв. ѩси. О равьнъ намъ сътв. ꙗ ѩси. 21. не обнждѫ тебе. 22. О ꙗко. 23. мало же.

л. 187а (171в) Мц҃ то҃ .дї. томы паѩнїар'ха. еу҃. ію҃. Ре҃ гь азь есмь
двер҃ь множ. ищ҃. сж҃. г҃.
Мц҃ то҃ .кг҃. стго пан'телеон'та. еу҃. ѿ ію҃. Си заповѣ-
доуж вамь. ищ҃. сж҃. г҃. ѿ па҃.
Мц҃. то҃. вь .ке҃. Благовѣщение стыж бцж҃.
·:· еу҃. ѿ л҃ ·:·

24. Ки҃ вр҃. зачѧть елисаведа жена захариина и таише сѧ вь
себѣ.[1] є҃. мц҃ глїри. 25. ꙗко тако створи мнѣ гь вь дни
Лука (сиж). вь нѧже призрѧ ѿжти поношение мое вь чл҃вцѣхь.
I. 26. вь .г҃. же мц҃ь послань бы҃ архангл҃ъ[2] гавриль[3] ѿ ба҃ вь
·24—38 гра|дь галилеискы҃. емоуже имѧ[4] назаредъ. 27. кь дв҃ци[5]
л. 187б (171б) обрѫченѣи мѫжеви. емоуже имѧ иосифь ѿ домоу и оте-
чества[6] двдва имѧ двци[5] мариꙗ. 28. и вьшѣ анг҃ль къ неи
ре҃. роуи сѧ блг҃тнаꙗ гь сто|вож. блажена[7] ты҃ (еси) вь же-
нахъ. 29. онаже видѣвьши, смѧте сѧ о словеси его и по-
мышлѣхѫ[8] вь себѣ. како в'се[9] бѫть цѣлование. 30. и р҃е
анг҃ль кь неи.[10] небои сѧ марие. обрѧщеши[11] блг҃ть ѿ ба҃.
31. и се зачеиьши вь чрѣвѣ и родиши сн҃ь и нар҃еши имѧ
емоу ісс. 32. сы҃ бѫдеть великь[12] и сн҃ь вы҃шнѣго нар҃ет'сѧ
и дасть емоу гь бь прѣстоль дв҃да оца своего.[13] 33. и
вьцр҃ить сѧ вь домоу иꙗковлю[14] вь вѣкы҃. и цр҃тво его не
бѫдеть кон'ца. 34. р҃е же мр҃иꙗ кь анг҃лоу. како се бѫдетъ
мнѣ.[15] идеже мѫжѫ не знаѫ. 35. и ѿвѣщавь анг҃ль и р҃е еи
л. 188а дхь ст҃ы наиде[16] на тѧ ‖ и сила вы҃шнѣго осѣнить тѧ.
тѣмь же иже нар҃еть сѧ ст҃ое[17] сн҃ь бжи. 36. и се елисаведъ
Лука жжника[18] твоꙗ и та зачѧть сн҃а вь старости своеи[19] и се
I. мц҃ь .г҃. есть еи нарицаемѣи неплод'ви. 37. ꙗко не изнеможе[20]
24—38. ѿ ба҃ вьсѧкы҃ гл҃ь. 38. р҃е же мр҃иꙗ. се раба гнѧ. бѫди мнѣ
по глоу҃ твоемоу. и ѿиде ѿ неѫ анг҃ль ·:·

Мц҃ь априль ·:· —

Вь. кг҃. ст҃го великомн҃ка геѡргїꙗ. еу҃ ищ҃. сж҃ .г. по пц҃ѣ.
Мц҃. то҃. вь .ке. ст҃го ап҃ла еу҃елиста м҃ка. щ҃ї. вь .л҃. окт҃.
Мц҃. то҃. вь .л҃. ст҃го ап҃ла иꙗкова. щ҃ї. г҃. октѧ҃ ·:· —

1. А и О нѣма въ себѣ. 2. О анг҃лъ. 3. О гаурилъ. 4. А имѧ емоу. 5. А вь дѣвѣ. 6. А и П само отъ домоу. 7. О благословлївна, А бл҃на. 8. помъшлѣаше. 9. каково се. 10. О ѥи. 11. обрѣте ѥо. 12. А ѥлин. 13. отьца ѥго. 14. иꙗковлн. 15. А и О нѣма мънѣ. 16. наидетъ. 17. тѣмьже и ѥже родитъ сѧ свѧто. 18. жжика. 19. въ старость своѫ. 20. не изнеможетъ.

Мцѣ маи. въ .в. дн҃ь ·:·

Ѻ҃то аѳанасиꙗ. епк҃па. алеѯ҃рьска. еу҃. цр҃и. сект҃ ѧі.

л. 188б Мц҃а то. въ .и. ·:· | ст҃го ап҃ла. ио҃а богослов'ца.

·:· еу҃. ѿ іо҃ ·:·

Іоанъ. XIX. 25—27. 25. Бѣѡ. вр҃м. стоꙗхѫ при кр҃тѣ ї҃сѣ мт҃и его и сестра мт҃ри его мариꙗ клеѳпова и мариꙗ магдалыни. 26. ї҃сс же видѣвь мт҃ре и оучїка стоѫща. его же люблѣше. гл҃а мт҃ри[1] жено се сн҃ь твои. 27. потомь гл҃а оучїкоу. се мт҃и твоꙗ и ѿ того ча҃ поꙗть ѫ оучїкь въ своꙗ си.[2] — 24. сы е҃ оучїнь свѣтельствоуѫи ѻ сихь. иже и написа си. и вѣмь

Іоанъ XXI. 24—25. ꙗко истин'но е свѣтелствоу его. 25. сѫть же [и] ина многаа ꙗже сьтвори ї҃сс. ꙗже аще по единомоу писана бываѫтъ. ни самомоу мнѣ[3] в'семѹ миръ вьмѣстити пишемыі[4] книгь. ам҃нь. Мц҃. то. въ .ка҃. Ѻ҃то костан҃дина и елени мт҃ри его:

·:· еу҃е. ѿ. іо҃а ·:·[5]

л. 189а 1. Ре҃ ї҃ь въходѧи [не] дверьми въ дво|ръ ѡв'чи.[6] пастїрь е҃. [овьцамь]. 3. семѹ вратарь[7] ѿ|ѿврьзаеть. и ов'ца гл҃а его слы=

Іоанъ X. 1—5. шѫть. и своꙗ ов'цѧ зоветь[8] по имені и изгонить ѫ. 4. и егда своꙗ о'вцѧ и'женеть и пр҃ѣ ними. ходить. и овъцѧ по немь идѧть. ꙗко вѣ҃ть[9] гл҃а его. 5. по чюжемь же не

27—30. идѫть. нѫ бѣжѫть ѿ него ꙗко не вѣдѧть чюжїи[10] гл҃а. — 27. ов'цѫ моѧ гл҃а моего слоушаѫть. и азь знаѫ и. и по мнѣ грѧть. 28. и азь животь вѣчныі даѫ имь. и не погї=бнѫть в'вѣкы. и не в'схитить ѝ ник'тоже ѿ рѫкъі моеѫ. 29. оц҃ь мои иже да҃ть ѫ мнѣ. боли вьсѣхь е҃. и никтоже не можеть в'схытити ихь ѿ рѫкьі ѡц҃а моего. 30. азь и ѡц҃ь едино есвѣ ·:·

Мц҃а. июнѧ. въ .д҃.

л. 189б Ѻ҃то митрофана.. еу҃. їѡ. въ .в. сектѧ҃. ·:·

Мц҃ то. въ .и. Ѻ҃то дем҃ра стратилата. сл҃ пи҃ .г. сѫ҃. ѩ҃кі.

Мц҃. то. въ .ѧі. ст҃го ап҃ла вартоломеѫ и вар'навы.

сл҃. пи҃. октѧ҃. въ .ѩі.

Мц҃. то. въ .ді. ст҃го пр҃рка иелисеꙗ ·:· грѣшїи грѣшникь ꙗ ·:·

---

1. О + своюи. 2. О въ своꙗ. 3. мьнѫ. 4. О + сихъ. 5. А и О нѣматъ тука това ев., а е само показано като ев. за четвъртъкъ 5. недѣля слѣдъ пасха. 6. изпуснато: нъ прѣлазѧ идждѣ, тать юсть и развонникъ, а въходѧи дверьми — 7. А дверьникъ. 8. глашаюетъ. 9. А знаѫтъ. 10. А тоуждааго гласа.

еуе. ѿ лу.

Лука IV 22—30. 22. Ки. вр. дивлѣхѫ народи ѡ словесехъ блгти изходѧщихъ изъ оустъ его.[1] и глхѫ. не сеи ли есть сн҃ъ иосифовъ. 23. и рѣ҃ть книмь[2] причѧ сиѫ. врачю ицѣли сѧ самь[3] елико слышахомь бывьшее въ каперьнаѹмѣ. сьтвори [и] зѣ҃ въ ѡчествѣ своемь. 24. рѣ҃ же имь іс҃. право право[4] гл҃ѧ вамь.
л. 190ᵃ ꙗко никыи же пр҃орокъ приѧтень ѣ҃ въ ѡчествѣ | своемь. 25. въ истинѫ же глѧ вамъ. ꙗко многы в'довицѧ бѣхѫ въ дн҃ї илиини въ исрли.[5] егда заключи сѧ н҃бо .г҃. лѣ҃. и .л҃. мц҃ь. ꙗко бы҃ гладь великь[6] по вьсеи земи. 26. и ни къ единоиже ихь послань бы҃ илиꙗ. нѫ тьчиѫ[7] въ зареф'фоу[8] сидоньскѫѧ къ женѣ вдовици. 27. мнози бѣхѫ прокажени въ исрли при елисеи пр҃орцѣ. и ниединь же ѿ нихь очїсти сѧ. нѫ тьчиѫ[9] неѡмань соурїнь.[10] 28. и испльнишѧ҃[11] вьси ꙗрости на сьнь̾мици.[12] слышѫще си. 29. и въставьше изгнашѧ и вьнь[13] изь гр҃а. и ведошѧ и до врьхоу горы. на неиже гр҃а ихь съзань[14] бѣше. да и бѣшѧ[15] низьринѫли. 30. онь же прошѣ҃ посрѣ҃ ихь идѣше.

Мц҃. т҃о. въ .е҃і. Памѧ҃ ст҃го м҃нка вита. еу. пр҃і. въ .кв. маꙗ.
Мц҃. т҃о .кд. Рѡ҃ство ѡ҃на кр҃телѧ. еуе ѿ м҃а. наѹиꙗ.
л. 190ᵇ пр҃и февраря въ .кд. а се на литур'ги. еу. лу.

1. Понеже оубо мнози начѧша ѹинити повѣсти ѡ извѣстьнихь въ н҃а вещихь[16] 2. ꙗко же прѣдашѧ намь быв'шее искони[17] самовидьци и слу|гы словеси. 3. изволи сѧ и мьнѣ
Лука I 1—25. хождьшоу исправа[18] по вьсѣхъ и въистинѫ по рѧдоу писати тебѣ слав'ны[19] деѡфиле. 4. да разоумѣеши ѡ нихьже наоучилъ сѧ еси словеси[20] оутвръж'дение. 5. бысть въ дн҃и ирода цр҃ѣ июдеиска. иереи нѣкто[21] именемь захариꙗ ѿ ефимериꙗ авиаинѣ.[22] и жена его ѿ дщ҃ери арочь. имѧ еи
л. 191ᵃ елисаведъ. 6. бѣста же оба пра|ведна пр҃ѣ б҃омь. ходѧща въ заповѣдехь в'сѣхь и оправданинхь господнїи беспорока. 7. и не бѣ имѧ чѧда. понеже бѣ елисаведь неплоды и оба заматорѣв'ша въ дн҃и своꙗ[23] бѣста. 8. бы҃ же слоужѧщѹ емоу въ

1. А и О исоусовъ. 2. изпуснато: вьсѣко речете ми. 3. А + и рѣшѧ емоу. 4. А и О рече же: аминъ. 5. О въ иерслмѣ. 6. О велии, О нѣма тая дума. 7. А и О тъкъмо. 8. О сарефдоу, А сарефтѫ. 9. тъкъмо 10. А неимманъ асирскъии, О неиманъ сурскъии. 11. О напълнишѧ сѧ. 12. А на сьнь̾мициꙗ нихъ, О на съборицꙗ. 13. нѣма вънъ. 14. О сътворенъ. 15. А да бѫ и низринѫли, О да бъшѧ и низринѫли. 16. вещихъ. 17. А непръка. 18. О нѣма непръка. 19. О дьржавьнъии. 20. словесехъ; Пугн. о словеси. 21. А и О етеръ. 22. А авиаиѧ, О авна. 23. въ дьнькъ своихъ.

л. 191а дн҃ь[1] чрѣды своеѫ прѣдь бг҃мь. 9. по законоу[2] еврейскомꙋ
лоучи[3] сѧ емоу покадити. вьшѣшоу вь цр҃ковь гн҃ѧ. 10. и се[4]
множество люди бѣ мл҃твѫ дѣꙗ вь нѧ вь годь темиꙗна.
11. ꙗви же сѧ емоу анг҃ль гн҃ь стоꙗ одеснѫѧ олтарѧ
кадил'наго. 12. и смѧте сѧ захариꙗ видѣвь и страхъ на-
паде на нь 13. рѣ҃ же к'немоу анг҃ль.[5] невои сѧ захарие,
понеже[6] оуслїша[на] бы҃ млтвѫ твоѫ. и жена твоꙗ елисавета
л. 191б родить сн҃ь тебѣ и нарѣ҃ши имѧ емоу ї҃онь. 14. и вѫдетъ
тебѣ радость и ве҃лие.[7] и мнози о рожтвѣ его вьзрадоуѫть
сѧ. 15. вѫдеть бо великь.[8] пр҃ѣ бг҃омь. и вина и сикѣра нѣ
имѫть пити. и дх҃а ст҃аго[9] испльнить сѧ еще ись чрѣва
Лука мт҃ре своеѫ. 16. и многы сн҃ы исраѩви[10] обратить кь гоу҃
I бо҃у ихь. 17. и тьи прѣ҃идеть пр҃ѣ нїмъ дх҃мь и силоѫ
1—25. илиноѫ. обратити ср҃ца щ҃емь[11] на чѫда. и непокоривыѫ[12]
вь мѫдрости.[13] пра'дныхь оу҃готовати гв҃і[14] люди сьвр҃шены.
18. и рѣ҃ захариꙗ кь анг҃лоу. по что не разоумѣѫ семоу.[15]
азь бо есмь старь и жена моꙗ заматорѣвьши вь дныхь[16]
л. 192а свои҃. 19. и ѿвѣщавь анг҃ль и рѣ҃ емоу. азъ есмь гавриль
прѣ҃стожи пр҃ѣ бо҃гомь. и послань есмь гл҃ти тебѣ и благо-
вѣстити тебѣ се.[17] 20. и се бѫ҃еши мльчѧ и не могы про-
гл҃ати до негоже [дн҃е] вѫдеть се. зане не вѣрова словесемь
моимь ꙗже сьбѫ҃ть сѧ вь вр҃мена своꙗ[18] ·:·
За҃ 21. И бѣхѫ люе жидажще[19] захариꙗ и чюжѫ҃хѫ еже мь-
дьлѧше[20] вь цр҃кви. 22. и шѣ҃ше[21] не можаше гл҃ті к нимь.
и разоумѣшѧ ꙗко видѣние видѣ вь цр҃кви. и тьи бѣ по-
маваѫ[22] имь и прѣбиваше нѣмь. 23. и бы҃ ꙗко испльнишѧ҃
дн҃ие слоуж'бы его. иде вь домь свои. 24. по сихь же днехъ
зачѫть елисаведа жена его.[23] и тааше сѧ .є҃. мц҃ь глц҃и.
25. ꙗко тако створи мнѣ гь҃ вь дн҃и вь нѧже призрѣ ѿѫти
л. 192б поношение мое въ чл҃вцѣхъ. — 57. елисавефи же испльнишѧ
сѧ дн҃ие родити еи. и роди сн҃ь 58. и слїшашѧ ѡкр҃ть живѫ-
Лука I щеи рожени[24] еѫ. ꙗко вьзвеличиль есть гь҃ мл҃ть своѫ сь неѫ.
57—68.

1. въ нинoу. 2. по обычаю. 3. А ключи сѧ, О прилоучи сѧ; Путн. = Врач. 4. А и О вьсе; Путн. се бѣ множ. 5. А и О + господьнъ. 6. занию. 7. А радость тебѣ велиѣ. 8. вели. 9. А доухомъ свѧтомъ. 10. А многъ сынов израилевъ, О мъногъ сынов израилевъ. 11. А и О отьцъ; Путн. оцмъ. 12. А и О противьнъиѩ. 13. въ мѫдрость. 14. А нѣма гви. 15. по чесомоу разоумѣѭ се. 16. въ дьньхъ своихъ. 17. А син. 18. въ врѣмѧ своѭ. 19. жидѫщи. 20. А моуждааше, О моуждашеть; Путн. медлѧше. 21. ишьдъ же. 22. А помаѩ. 23. О захаринна. 24. рождениѭ.

Лука I. 57—68. и раоувахѫ сѧ неѫ. **59.** и бы вь ѡсмы дн҃ь придошѫ об'рѣзати отрочѧте. и нарицахѫ[1] именемь оц҃а своего захариꙗ. **60.** и ѿвѣщаше мати его рє҃. ни. нѫ да нарє҃т'сѧ имѧ емоу ї҃ѡнь. **61.** и рє҃[2] кь неи ꙗко ничтоже[3] є҃ вь рожєни твоемъ иже нарицает'сѧ именемь тѣмь. **62.** помаваахѫ же ѡц҃оу его. како бы хотѣль нарещи є.[4] **63.** и испрош'ше[5] дьш'чицѫ. написа[6] гл҃ѧ ї҃ѡнь є҃ имѧ емоу. и чюдишѧ вьси. **64.** ѿврьзошѧ оуста его абие и ѫзыкь его гл҃ше блвѧ бг҃а. **65.** и бы
л. 193а на вьсѣхъ страхъ живѧщихъ| окр҃тьи[7] [въ] вьсеи странѣ[8] жидовьстѣи[9] повѣдаеми бѣхѫ в'си, гл҃ы сиѫ. **66.** и положишѧ в'си слышав'ше[10] на срц҃ихь своихь гл҃ѧще что ѹбо отрочѧ се бѫдетъ. и рѫ҃ гн҃ѣ бѣ снимь. **67.** и захариꙗ оц҃ь его испльни[11] сѧ дх҃омь ст҃мь и пр҃рчт҃вова гл҃ѧ. **68.** бл҃вень гь бь исрл҃въ. ꙗко посѣти [и] створи изъ|бавление люемь
I. 76. своимь. — **76.** и ты[12] отроче пр҃рокь вышнѣго нарѣши сѧ прѣ҃идеши [бо] прѣ҃ лицемь гн҃имь оуготовати пѫть[13] его. —
Лука I. 80. **80.** отрочѧ же [растѣше] и кр҃плѣше сѧ дх҃омь. и бѣ вь поустыни[14] до дн҃е ꙗвлениꙗ своего кь исрл҃ю ·:·

Мц҃. т҃г. вь кд. ст҃ою врьховною апл҃оу петра и павла

·:· еуе ѿ мѣл ·:·

13. Ѥѡ. вр҃. пришь ї҃сь вь страны[15] кесариѫ филипови и вьпрашааше оу'чн҃кьі своѫ гл҃ѧ. кого мѧ гл҃ть[16] чл҃вци сѫщѫѧ[17]
л. 193б сн҃а| чл҃вчѧ.[18] **14.** они же рекошѫ емоу. ѡви ио҃на крт҃лѣ ини[19] же илиѫ. дрѹзи же иеремиѫ или единого ѿ пр҃рокь. **15.** гл҃а имь ї҃сс. вы же[20] мѧ кого гл҃ете быти (сѫща). **16.** ѿвѣщавь же симонь петрь и р҃е. ты еси ї҃сь[21] сн҃ь бг҃а живаго.
Мат. XVI. 13—19. **17.** и ѿвѣщавь ї҃сь и р҃е емоу. блѫжень еси симоне сн҃оу иѡнинь.[22] ꙗко пль҃ и кръвь не ꙗви тебе. нѫ ѡц҃ь мои еже є҃ на нб҃ѣхь. **18.** и азь же тебѣ гл҃ѧ. ꙗко ты еси петръ. и на семь камени[23] съзижѫ цркоовь моѫ. и врата адова не оу'доблѣѫть еи. **19.** и дамь тебѣ ключѫ цртвиꙗ нбн҃аго. егоже аще[24] свѫжеши на земи бѫдеть свѧзань[25] и на небѣхь. егоже

1. А + ѩ; О + юго. 2. А рѣшѧ, А рекошѧ. 3. никътоже. 4. О єго. 5. испрошь. 6. О + имѧ єго. 7. А нѣма нхъ. 8. и вь вьсѣи горьнии; Путн. и во всѣи странѣ 9. А и О нюденстѣи. 10. А слъишѧщъи, О слъишавъшеи. 11. О навлъни сѧ. 12. вмѣсто ты. 13. А пѫти єго. 14. въ поустъинихъ. 15. къ странѫ. 16. кого глаголѧтъ мѧ; Путн. Врач. 17. А и О бъти; Путн. сущѧ. 18. сына человѣчьскаго. 19. А они же. 20. въ же кого гл҃ете мѧ бъти; Путн. въ же кого мѧ глаголете сущѧ. 21. христосъ. 22. симоне карнона. 23. А на семъ петрѣ. 24. А ежи, О ѩже аще; Путн. єгожи. 25. съвѧзано; Путн. = Врач.

аще[1] разрѣшиши на земли и бѫдеть раздрѣшень[2] и на небѣсѣ ·:·

Мц҃. то҃ .а҃. ст҃хъ апль .в҃і. еу҃е. пі҃. не҃ .а҃. ѿ лоу ·:—

л. 194а

Мц҃ июль въ дн҃ь.

[стоую] кезьмезникоу козма и [дами]ана. еу҃. пі
ножѫ вь .а҃.

[Мц҃. того .в҃.] Положение ризъ ст҃ѣи бцѣ . . . [еу҃. пі҃]
сектѫ вь .и҃.

Мц҃ то҃ .н. Ст҃го мн҃ка прокопиа. еу҃е пі҃ . . .

Мц҃ то҃ .а҃і Ст҃ѣи ев'фимии . . . сектѫ .і҃.

Мц҃ то҃ .в҃і. [стоу]ю мн҃коу кіриꙗка и [оулиты]. еу҃. пі҃.
секѫ. вь .к҃.

Мц҃ то҃ .к҃. . . . Ст҃го пррка илиѫ. еу҃. пі҃ [авг.] вь .л҃. на
прѣображение.

Мц҃ то҃. вь .кз. Ст҃го мн҃ка пан'тел[еимо]на. еу҃. пі҃.
сѫ .г҃. ѿ паскы ·:·

Мі҃ ав'гоуста. въ .а҃. дн҃ь.

Ст҃ть. ст҃хъ макавеи. еу҃е пі҃. сектѫ. вь .в҃і.

л. 194б

Мц҃. то҃ вь .в҃. прѣнесение мощемь. ст҃го прь [вомн҃ка
сте] фа҃. еу҃е. пі҃. декѣ. вь . . .

Мц҃ то҃ .г҃. прѣѡбражение га҃ н҃шго іс҃ха҃. про҃. гла .д҃
[фаоръ] и ермонь и. с҃. твоа сѫть иба҃: . . . еу҃еі ѿ ма ·:·[3]

Марко IX. 2—9.

2. Ки҃ вр҃ѣ ножть іс҃с петра иꙗкова іо҃на. и възведе ж [на
горѫ вы]сокѫ едины. и прѡѡбра[зи сѧ] пр҃ѣ ними. 3. и вышѫ
ризы его бльщащѫ сѧ бѣ . . .[4] бѣло ꙗко и снѣгъ. а . . . ихъ
же бѣлил'никь на земли не можеть тако 8 . . . 4. ꙗви сѧ
имь илиꙗ и моиси и бѣста гл҃ща съ исс҃мъ. 5. ѿвѣщавь
петрь и гла къ іс҃ви. рав'ви. добро е҃ намь зде быти. с'творимь
три крови. тебѣ единь моисеови единь [и] илии единь. ѥ. нѫ
вѣше во что . . . гл҃ти. пристрашнии же бѣхѫ. 7. бы҃ же
л. 195а
облакь осѣнѣ ѫи. приде гла изь ѡблака гл҃ѫ. сеи есть сн҃ь
мои възлюбени. того послоушаите. 8. и вьнезапѫ възрѣвьше
нікогоже не видѣшѫ к томꙋ нѫ іс҃са единого съ собожѫ.

1. А ꙗже, О ꙗже аще; Путн. ꙗгоже 2. раздрѣшино; Путн. = Врач. 3. Това ев. нѣма ни въ А ни въ О. Нѣма го и въ Путн. 4. Многоточията означаватъ букви, изрѣзани заедно съ листа.

9. сьходѧщимь же имь сь горы. запрѣти имь да никомоуже не повѣдѧть. еже видѣшѧ. тъкмо егда сн҃ь чл҃вѣкыи измрътвѣ҃ вскр҃нѣть ·:·

На лѹги. еѹ. ѿ м ·:·

Мат. XVII. 1—9. 1. Ѥ҃. пожѧть і҃с петра ꙗкова і҃она бра его.[1] и възв҃ ж на горѫ высокѫ едины. 2. и пр҃образи сѧ пр҃ѣ ними. и просьв҃тѧ лице его ꙗко и слн҃це. а ризы его быѭ бѣлы ꙗко снѣгъ. 3. и се ꙗвиста сѧ имь моиси [и] илиꙗ с҃нимь гл҃ща. 4. ѿвѣ-
л. 195б щавь же петръ (и) ї҃е къ і҃ви. | гн҃. добро є҃ намь зде бити аще хощеши да створимь зде[2] три кѹ҃ви. тебѣ єдинь моисеови єдинь илии єдинии. 5. иеще же[3] емоу гл҃ѧщоу. се ѡблакь свѣтель ѡсѣни[4] ѫ и се гл҃а ѿ облака гл҃ѧ. сеи є҃ сн҃ь мо҃и вьзлюбени. о немь же бл҃гоизволихъ.[5] того послоушаите. 6. и слишавъше оучн҃ци падошѧ ницъ[6] и оу҃боꙗшѧ зѣло. 7. и пристѫпьлъ і҃с. прикоснѫ сѧ н҃и ї҃е. въстанѣте не боите сѧ. 8. вьзведьши[7] же ѡчи свои. никогоже не видѣшѧ. нѫ тъкмо[8] і҃са единого. 9. и сходѧщимь имь сь горы заповѣда имь і҃с гл҃ѧ. никомоуже не повѣдѣте видѣниꙗ дон'деже сн҃ь чл҃вчь из мр҃выхь вскр҃нѣть:

Мц҃а т҃о. в҃і. Ѳ т҃а ст҃ою мн҃коу. фотию и аникитоу. еѹ. пр҃. сектѧ. вь к҃ ·:·

л. 196а Мц҃ т҃о. е҃і. Оуспение ст҃ыѭ вцѫ. еѹ. заѹ҃а. и на лѹ҃ги пр҃. с.кт҃. на рожѫ҃ство.

Мц҃ т҃о. ст҃го диѡмида. еѹ҃е. пр҃ г҃. сѫ. ѿ пак.

Мц҃ т҃о .ке. памѫ. ст҃го аг҃ла тита. еѹ. пр҃. октѧ. вь .аі.

Мц҃ т҃о .кд. оусѣкновение главы і҃она кр҃тлѣ.

·:· еѹ҃е. ѿ мка ·:·

14. Ѥ҃. вл҃. оуслишавь[9] ирѡ҃ цр҃ь слоухъ і҃сѣвь. ꙗвѣ бо бь҃ имѧ его. и гл҃аше. ꙗко і҃онь кр҃тии[10] вьста ѿ мр҃твы҃. сего
Марко VI. 14—30. ради силы дѣѭтъ сѧ ѡ немь. 15. ини же гл҃ахѫ. ꙗко илиѫ є҃. ини же гл҃хѫ. ꙗко пр҃рокъ є҃. ꙗко едїнь ѿ прокь.[11] 16. слышавь же ирѡ҃ь (и) рє҃. ꙗко же азь оусѣкнѫхъ его. і҃онь є҃.[12] тьи вьста ѿ мр҃твы҃. 17. тьи бо ирѡ҃ пославъ ꙗть (и ѿ)

1. А и О ѥмоу; Путн. его. 2. О нѣма сьде. 3. А и О ѥдиначе же; Путн. — Врач. 4. осиꙗ; Ачк. осѣниꙗ. 5. О о нѥмь же; благоволихъ, А нѣма тия думи; Путн. — Врач. 6. А и О ницн. 7. възведъши. 8. А и О само тъкъмо; Путн. но токмо. 9. А слъшавъ. 10. О кръстѧн, А нѣма таа дума. 11. А + істъ. 12. А ꙗко ѥгоже оусѣкнѫхъ іоана сь істъ, О ꙗко ѥгоже азъ оус. іоана сь ѥсть.

ї҃ѡа. сказа и[1] въ темнїци. иродиады ради жены филипа
л. 196б бра своего.[2] ꙗко ожени сѧ ею.[3] 18. гл҃аше бо ї҃ѡнь иро҃ви,
ꙗко не доить тебе имѣти жены филїпа бра своего. 19. иродиꙗ
же гнѣваше сѧ на нь. и хотѣше[4] ѹбити и не можаше. 20. иро҃
во боѧше сѧ ѡ ї҃ѡнѣ. вѣдѧ и мѫжа праведна и ст҃а. и
сьблюдаше[5] и [и] послоушаѫ[6] его много творѧше. и власть[7]
Марко его послушаше. 21. и бывьшꙋ дни по҃вноу.[8] егда продь рожь-
VI ствоу своемоу вечера творѧше и кнѧземь своимь тысѧщни-
14—30. комь и старѣишинамь галилеискамъ 22. и вьшьши дщ҃ери
иродїадинѣ[9] и плѧсавьши и оугождьши иродови и възле-
жѫщимь с нимь и рѣ҃ цр҃ь отроковици[10] проси ꙋ мене ꙗгоже
аще хощеши[11] дам'ти. 23. и клѧть сѧ еи. ꙗко егоже аще
л. 197а просиши дамь ти. доже и[12] до полꙋ[13] цар҃тва моего. 24. она
же шьши к мт҃ри своеи и рѣ҃. что[14] прошѫ она же. рѣ҃.
главы ї҃ѡа крт҃лѣ. 25. и вьшьше абие[15] сь тыщаниемь къ цр҃ю.
проси гл҃ри. хощѫ да ми даси оусѣченѫ[16] на блюдѣ
главѫ ї҃ѡа крт҃лѧ. 26. и печаленъ[17] вывь цр҃ь клѧтвы ради[18]
[и] възлежѫщихь сь нимь. не въсхотѣ ѿрещи сѧ еи. 27. и
абие пославь цр҃ь воина[19] повелѣ принести главѫ его. 28. онь
же шьдь и оусѣкнѫ и въ темници и принесе главѫ его на
блюдѣ. и дасть ѫ ѡтроковици.[20] отроковицѫ[20] да ѫ матери
своеи. 29. и слишавьше оучнїци его. придошѫ и възѧшѫ
трꙋпь[21] его и положишѫ и въ гробѣ. 30. и събрашѫ апл҃ы
къ ї҃соу и възвѣстїшѫ емоу в'сѧ елико сьтворишѫ и елико
наоучишѫ ·:·

Мц҃ то .лд҃. Положение ст҃го поѧса бц҃и ѥу. пн҃. сект҃ и.
Єу. на ѡбновление цр҃квї ѿ ї҃ѡа. вѡ. бышѫ обновлениꙗ
въ ер҃лм: ко. азь і оц҃ь едино е. пи. в пѧ е не ѿ
полꙋ дополоу.
Єуе .в. томоу. пи мц҃а. ножь. въ кд҃.

1. О и съвѧзавъ и въсади въ тьмьницѫ. 2. О твоюго. 3. вмѣсто. еѫ. 4. О хотѣаше и оубити. 5. хранѣаше и. 6. А послоушакъ его. 7. и къ сласть. 8. А и приключьшю сѧ дъни потрѣбноу. О и прилоучьшоусѧ дьни потрѣбьноу. 9. А и О дъщери ювѧ иродиадѣ; Путн. Врач. 10. дѣвици; Путн. отроковици. 11. А емоуже хощети, О ювоуже аще; Врач. било по прѣди емоу же и поправено; Путн. егоже 12. А и О нѣма доже и. 13. А и О до полъ. Путн. до полоу. 14. А и О чесо. Путн. что. 15. А нѣма абие. 16. А и О да ми даси сеницн. Путн. нѣма тая дума, Арх. = Врач. 17. А и О прискръбьнъ; Путн. печаленъ. 18. А и О за клѧтвѫ. Путн. = Врач. 19. А спекулатора, О мечьника, Путн. оусѣкателѧ, Арх. воина. 20. А и О дѣвица; Путн. = Врач. 21. А тѣло его.

Бꙋе на памѧ трѧс҃ ѳ҃. окт҃. ѕ҃.

Бꙋе. на воиноу идѧщ.[1]

Марко XI. 22—24. 22. Рѣ҃ гь. аще имѧте[2] вѣрѫ бж҃ аминь гл҃ѧ вамь. ꙗко иже аще рѣ҃те горѣ еси.. въздвигни[3] сѧ и възврьзи сѧ въ море и не оу҃сьмнить сѧ въ срцѣ своемь. нѫ вѣрѫ имѧть. ꙗко еже гл҃ еть бѫдеть емоу.[4] и бѫдеть емоуже аще рѣ҃ть 23. сего ради гл҃ѧ вамь в҃сѧ елико аще мл҃ѧще сѧ просите. вѣроуите ꙗко приемлете и бѫдеть вамъ. 24. и егда стоите

л. 198а мл҃ѧще сѧ. оставлѣките[5] аще что имате нѣкого.[6] да и ѡц҃ь вашь не . . . .

Іоанъ XX. 7—10. иже[7] бѣ на главѣ его не съ ризами лежѧщь. нѫ ѡсобъ свить на единомь мѣстѣ. 8. тогда же вьниде и дрꙋгы оу҃чнкь. пришѣ и прѣжде къ гробоу и видѣ[8] и вѣ рова. 9. не оубо вѣдѣхѫ книгы[9] ꙗко подобаеть емоу ѿ мрь твыхъ въскрснѫти. 10. идоста же пакы к҃себѣ оу҃чнка[10] . : . —

Іоанъ XX. 11—18.

Бꙋе. и҃. ѿ ѻ҃ . : .

11. Бѡ҃. вр҃. мариꙗ стоꙗше ѕ҃ гроба. вьнѣ плачѫщи сѧ. ꙗко же плакаше сѧ[11] и приниче въ гробъ 12. и видѣ два анг҃ла

л. 198б въ бѣлахь ризахь[12] сѣдѧща. едїного ѕ҃ главы а дроугаго оу ногоу. идеже лежа[13] тѣло їс҃во. 13. и гл҃а[14] еи она. жено что сѧ плачеши. и гл҃а има. ꙗк҃ възѧшѫ г҃а моего и не вѣмь где положиша и. 14. и се рекьши. обрати сѧ въспѧть. и видѣ їс҃а стоꙗща и не вѣдѣше ꙗк҃ їс҃с есть. 15. гл҃а еи їс҃с. жено что сѧ плачеши. кого ищеши. она же мнѧщи ꙗко врьтогр҃аръ естъ, гл҃а емоу. гн҃. аще ты еси възѧль. повѣжь мьнѣ где еси положилъ. и азъ възмѧ и. 16. гл҃а еи їс҃с. мр҃ие. она же обращьши сѧ гл҃а емоу жидовьскы рав҃вии.[15]

л. 199а еже нарицает҃сѧ оучтелю. 17. гл҃а еи їс҃с. не прикасаи сѧ мнѣ. не оубо възидохь къ ѡц҃оу моемоу. иди же къ брати моеи и рьци имь. въсхожѫ къ ѻц҃оу моемоу и ѡц҃оу вашемоу и боу моемоу и боу вашемоу. 18. приде мр҃иꙗ магдалынї повѣдѧщи оучнкомь. ꙗко видѣ г҃а и се[16] р҃е еи.

1. А нѣма това ев. О е за 7. авг. 2. О имѣнте. 3. О двигни сѧ. 4. О бъвѧть. 5. О отъпоущанте. 6. на кого. 7. Това е продължение отъ 7 въскръсно евангеле: изглежда, че до прѣли тоя листъ има изчезнали поне два листа. Въскръснитѣ евангелия сѫ и въ А и въ Путн. пакъ тука на края, но въ О сѫ слѣдъ евангелията за Велика-сѫбота. 8. А видѣвъ. 9. кънигъ. 10. А + дивѧща сѧ. 11. ꙗко же плакаше сѧ нѣма въ А. 12. О само въ бѣлахъ. 13. бѣ лѣжало; Путн. бѣ лежа. 14. глаголаста. 15. А глагола емоу ѥврѣнскы рав҃ви, О гл҃а ѥмоу рав҃воуни; Путн. — Врач. 16. А и О си.

Єуе .д. ѿ іо :: сѫщоу позз҃ѣ въ то. ко. въ имѧ ег. пи. .в. не. на андїпа.

:: Єуе .г. ѿ іо ::

Іоанъ XXI. 1 – 14.

1. Ки. вр. явн сѧ їсъ ѹчникомъ своимъ въставы ѿ мр҃твыхъ (и) на мори тиверїадьстѣмь. явн же сѧ имь тако[1] 2. бѣхѫ
квкупѣ симонъ петръ и дома нарицаемы близнець и нада-
наиль. иже бѣ ѿ канъ[2] галилеискыѩ. и сїа[3] зеве҃ова. ина
оучникь его два. 3. гл҃а имь симонъ[4] петръ. идѫ рыбї ловити.
л. 199б гл҃шѫ емоу. идемь и мы с тобоѫ. изидошѫ и въ||сѣдошѫ
въ корабль. и абие[5] въ тыѫ нощь[6] нїю ймшѫ ничтоже.[7]
4. оутроу же абие бывышѹ. ста їс. на брѣзѣ и не познашѫ[8]
ѹчнци яко їсъ есть. 5. гл҃а имь їс. дѣти еда что ясти
имате.[9] ѿвѣщашѫ емоу ни. 6. онь же ре҃ имь. въ||врьзѣте
одеснѫѧ страны[10] мрѣжѫ и ѡбрѧщете. вьврьгошѫ же и
к томоу не можахѫ привлѣщи еѫ ѿ множества рыбь. 7. гл҃а
же оучникь егоже любѣше їс петрови. гь есть. симонъ же
петръ слышавь яко гь есть. пен'дитомь[11] прѣпоясавьсѧ[12]
бѣ бо нагь. и вьврьже сѧ въ море. 8. а дрѹзи ѹчнци
корабицемь придошѫ. не бѣше бо далече ѿ земѧ нѫ яко
і. 200а двѣстѣ лакоть. влѣкѫ||ще мрѣжѫ рыбь. 9. яко же извлѣ-
кошѫ[13] на земѧ. видѣшѫ огнь лежѫщь и рыбы на немь
лежѫщь[14] [и] хлѣбь. 10. гл҃а имь їс. принесѣте ѿ рыбь яже
ясте нн҃ѣ. 11. в'лѣзьше[15] симонъ петръ. изьвлѣче мрѣжѫ
на земѧ пльнѫ великыхъ[16] рыбь .ѯ. и .н. и .г. толико[17]
сѫщоу не потрьже сѧ мрѣжѫ. 12. гл҃а имь[18] їс. придѣте
ѡбѣдоуите. и никтоже не смѧше ѿ оучнкъ въпросити[19] его.
ты кто еси. вѣдѧще яко гь есть. 13. приде же їсъ и възѧ
хлѣбь и дастъ имь. и рыбѫ[20] такоже. 14. се оуже третицеѫ[21]
явн сѧ їсъ оучнкомь своимь въставыи ѿ мр҃твы.
Єу .аі. ѿ іо сѫ .є. десетьницѫ.

---

1. А сице. 2. А и О отъ кана гал. — 3. А и оба сына. 4. А нѣма симонъ. 5. А нѣма абие. 6. въ тѫ нощь. 7. ничесоже; Путн. Врач. 8. не познашѧ же. 9. А имате ли чьто сьнѣдьно, О еда чьто сьнѣдьно имаате. 10. А о десньѩ странѫ, О о десьнѫѩ странѫ корабля. 11. епиндитомь 12. прѣпояса сѧ. 13. А и ѣко извлѣшѧ, О яко же извлѣкошѧ. 14. А и рыбѫ на немъ лежѫщѫ, О и рыбѫ лежѫщѫ на нюмь. 15. вълѣзъ же. 16. А велихъ. 17. А и толикоу сѫщоу, О и толикоу же сѫщоу. 18. А нѣма имъ. 19. истѧзати юго. 20. А рыбы. 21. А третинци, О третиюю.

л. 200б а се сказание ѿ вскр[1]

сениꙗ гн҃ѣ. по пѧн'дико҃.

На вскрѣ҃нию гн҃ѧ. нꙋ҃ни. не чтет'сѧ. еꙋ҃е.

На вечерни чтет'сѧ. еꙋ҃е. Ѡѧцоу позѣ.

Не҃ .а҃. по щ҃ѣ ст҃го аг҃ла домы. ноу҃ни. еꙋ҃е .а҃.

Не҃ .в҃. еꙋ҃е .г҃. Не҃ .г҃. еꙋ҃е .д҃. Не҃ .д҃. еꙋ҃е .з҃. Не҃ .в҃. еꙋ҃е .и҃. Не҃ .ѕ҃. еꙋ҃е .і҃. ·:· —

Кь не҃ .и҃. не чтет'сѧ еꙋ҃е. се на злꙋ҃а. вь наве҃рии чисти. Ѡѧцоу позѣ.

Не҃. вьсѣ҃ стх҃ь. еꙋ҃е .а҃. по пѧндїко҃ ·:·

Кь. не҃. вь нѧже бываеть всѣ҃ стх҃ь ·:· и починаеть ѫ. гл҃а .и҃. еꙋ҃е .а҃. ·:·

еꙋ҃е .в҃. гл҃а .в҃. ·:· Ѳꙋ҃е .г҃. гл҃а .г҃. ·:·

Ѳꙋ҃е .д҃. гл҃а .д҃. ·:· Ѳꙋ҃е .в҃. гл҃а .в҃. ·:·

Ѳꙋ҃е .ѕ҃. гл҃а .ѕ҃. ·:· Ѳꙋ҃е .з҃. гл҃а .з҃. ·:·

Ѳꙋ҃е .и҃. гл҃а .и҃. ·:· Ѳꙋ҃е .ѳ. гл҃а .а҃. ·:·

Ѳꙋ҃е .і҃. гл҃а .в҃. ·:· Ѳꙋ҃е .ві. гл҃а .г҃. ·:·

Тъй продължава сказанието и прѣзъ л. 201[а], т. е. до края. Листъ 201[б] си останалъ празенъ.

1. Написано съ главни (уѭви.

Допълнение къмъ стр. 34 — 47.

Къмъ онова, що изложихъ за фонетичната стойность на ѫ и ѧ въ Врачанско Евангеле, както и къмъ онова, що казахъ за *Лобковъ* или *Хлудовъ* Паремейникъ, сега мога да потвърдя напълно думитѣ си, понеже имамъ вече на ржка цѣлия паремейникъ фотографиранъ. За това имамъ да благодаря на г-да проф. В. Златарски и Йорд. Ивановъ, които нашата Академия бѣ командировала въ Русия миналата пролѣть — да събератъ материали по книжовната дѣйность на Климента Охридски. По моя молба реченитѣ господа имаха любезностьта да фотографиратъ цѣлия Лобковъ Паремейникъ, (ржкоп. № 142 отъ Хлудовата Сбирка въ Никольския манастиръ, Москва), и сега по фотографскитѣ снимки може твърдѣ хубаво да се изучава тоя любопитенъ срѣднобългарски паметникъ. Истина, нѣкои мѣста не сѫ тъй ясно излѣзли, па и пагинацията не личи навредъ, та нѣкои страници може да сѫ прѣбъркани, ала сѐ пакъ снимкитѣ даватъ доволно ясна прѣдстава за паметника и могатъ, колкото за граматичната страна, хубаво да замѣнятъ оригинала.

Лобковъ или Хлудовъ Паремейникъ е срѣднобългарски паметникъ отъ края на XIII вѣкъ или отъ началото на XIV и съдържа 171 пергаментени листа 4°, срѣдно уставно писмо по 22 реда на страница съ хубави заглавки. За него съобщи най-напрѣдъ Срезневски (Свѣдѣния и замѣтки 70, 218, 224); описва го и А. Поповъ (Описаніе рукописей А. И. Хлудова, 1872, 297—300). Лобковъ или Хлудовъ Паремейникъ е писанъ между 1294 и 1320 година, и то въ область, която въ това врѣме е била подъ византийска власть, понеже въ една записка на послѣднитѣ му два листа се споменува само византийскиятъ императоръ *Андроникъ Палеологъ* и синъ му *Михаилъ*. Записката е любопитна както поради съдържанието си, тъй и поради езика си: въ нея срѣщаме за първи пѫтъ нѣкои новобългарски форми и думи. Както е напечатана тая записка у Срезневски и у Попова, пропуснати сѫ нѣкои грѣшки; поправена сега тя гласи тъй:

Сла сьврьшителю гоу боу створьшому всѣ мѫдростиѧ своѧ небса и земиѧ и морѣ и жже вн҃емь. Изволениемь ѡца и сна и стаго дха. написа сѧ книгѫ сиѧ ржкоѫ мнѫогогрѣшноѫ и недостоиноѫ нарещи сѧ рабь бѣи николь а зовомъ мирьскы крата. Въ дни благовѣрнаго царѣ кирь жндроника палеѡлога и при снѣ мѹ кирь михаилѣ царинапи|сахь братѹ си попоу дѣдославѹ книгы сиѧ. да млѧ ви сѧ чѣны ѡци и поове и диѧкони. и диѧци. вси пожще въ книгы сиѫ. испра. вѣжще поите а не кльнѣте. чѣ медъ аще и на черовѣ корѣ е нь благь е. тако и слова бжїа аще сѫ гржба или неиспракена иѫ бнѣ сѫ. и спсѫтсѧ вси пожще внихь. понеже не пише дхь сты иѫ ржка грѣшна. Єгы фтасѫтъ ѿ ракоты да спомѣнѣте и мене грѣшнаго и родителѣ ми. а ва въ да простить ввсемь вѣцѣ и въ бѫщихь. амн. амн. амн: —

Въ тази кратка записка, дѣто писачътъ не прѣписва само, а изказва и свои мисли, има сравнително повече дири отъ живата българска рѣчь, отколкото въ много прѣписи; тъй напр. имаме особена форма за мн. ч. отъ земла - земиѧ, която хубаво напомня днешнитѣ: планинѐ, горие, пещерѐ и пр., произлѣзли по сѫщи начинъ. Тукъ срѣщаме за първи пѫтъ съюзъ *чь*, въ смисъль на „защото“, „понеже“, както се употрѣбява и днесъ; срѣщаме и удвоениятъ прѣдлогъ *във*: *във-семь вѣцѣ*. Днешната дума *да фтасам* съ тая записка е засвидѣтелствана, значи, за XIII вѣкъ. Сравни още: мѹ вм. ѥмоу, е вм. естъ, сѫ вм. сѫтъ, пише вм. пишетъ; а пъкъ жндроникъ напомня архимѫндритъ или архимѫдритъ както се срѣща другадѣ.

Нѣма да разглеждамъ тукъ подробно тоя паметникъ, а ще се спра главно върху неговитѣ графични и фонетични особености, които го доближаватъ до Врачанско Евангеле, и подкрѣпятъ хубаво онова, що казахъ за фонетичната стойность на ѫ и ѧ въ срѣднобългарски.

Безъ да прѣдрѣшавамъ въпросътъ за родината на тия два паметника, намирамъ, че между тѣхъ има нѣколко допирни точки; тъй освѣнъ главната имъ фонетична прилика — да замѣняватъ по сѫщи начинъ ѫ и ѧ съ а и ѣ, тѣ иматъ още и слѣднитѣ еднаквости:

1) Както Врач. Ев. тъй и Хлуд. Парем. принадлежатъ къмъ III правописна школа, т. е. употрѣбяватъ повече ь отколкото ъ;

2) Общиятъ почеркъ и на двата паметника има доста голѣма прилика;

3) Единиятъ и другиятъ паметникъ употрѣбява високо Т и високо Ѣ (на край редъ);

4) Тукъ и тамъ се употрѣбява за прѣпинателенъ знакъ само точка, съ тази разлика, че въ Хлудовъ Парем. тя се поставя малко по̀ горѣ.

5) Единиятъ и другиятъ паметникъ не употрѣбява ѕ нито ꙁ, а за число 6 употрѣбяватъ и двата обърнато ѕ, т. е. ⊃.

Обаче има и разлики помежду имъ; тъй напримѣръ намѣсто знакъ ' или ' (вмѣсто изчезналъ ерь, както употрѣбява Врач. Ев.), Хлудовъ Парем, има винаги двѣ точки надъ съгласната, която слѣдва слѣдъ изчезналъ ъ или ь: зл̈о, чт̈о: на такова сѫщо двоеточие се поставя много пѫти и върху двѣ съгласни, безъ да е имало нѣкога изчезналъ ерь помежду имъ. Друга разлика е, че Хлуд. Парем. употрѣбява по̀ правилно ѫ и ѧ слѣдъ чисти съгласни, а не ги замѣнява тъй често, както Врач. Ев. Освѣнъ това Хлуд. Парем. прѣдпочита само чѧ, а не чѫ, както Врач. Ев. Употрѣбата на ы е още по̀ неправилна въ Хлуд. Перем., та се пише дори и *слѣдъ палатали*.

За да се види голѣмата общность между двата паметника откъмъ замѣната на ѫ и ѧ съ а и ѣ, навеждамъ тука първомъ случаитѣ, дѣто ѫ е замѣнено съ а и послѣ случаитѣ, дѣто пъкъ ѧ се замѣнява съ ѣ, отдѣто ще се види ясно, че тия замѣни ставатъ възъ основа на сѫщи фонетиченъ законъ — съ изключение на онія случаи, които въ Врач Ев. дължатъ произхода си на *руската* подлога.

Замѣни между ѫ и а.

Хлудовъ Паремейникъ замѣнява ѫ съ а (или ѭ съ ꙗ, ѣ) въ слѣднитѣ случаи:

1. *Винителенъ* пад. ед. ч. ж. родъ: неповѣднѫѧ стѣна даль еси градоу нашемоу рождъшаѫ тѧ дѣвѫ 21[а], прострѣть рѫка 8[а], вода покры . . . и вс̈а силѫ фарашнова (намѣсто всѫ силѫ) 8[а], оудари въ вода 10[б], възвѣстите слава его 14[а], оутвръди вселенаꙗ 11[а], гривнѫ злата 20[б] (впн. пад.), да ти призовѫ женѫ доилица 12[б], се дахъ вамь всака трѣва сѣменита сѣѫща сѣмѧ 25[а], дѣлаѫи правда 27[а], обходѧщеи вса землѧ 27[б] (bis), съхрани мѧ г̃и ꙗко зѣница ока 28[а], въ область твоꙗ 29[б] нѣса исповѣдѧть сл̃а бж̃иꙗ 30[а], оставить матерь своꙗ 30[б], жена. ꙗже ми да̃ 31[а], да ꙗси трава селна 31[б], възлюбихъ красота 36[а], иждѧщымь вечера 36[б], моꙗ прѣмѫдрость внимані 38[а], прострѣ рѫка своѧ и ѧть и 39[б], оубихъ . . . . юноша 40[а], прѣдаси своѧ рѫка враговы 41[а], исцали дш̃а моꙗ 46[а], навѧжи ꙗ (матерь) на своѭ дш̃ѫ вынѫ 46[а], и ѡбѧжи ꙗ ѡ своеи выи 46[а], за скѫдота ѹма 46[б], палица ꙗже ѡ выꙗ ихъ 48[а], вселенаѫ всѧ обьимѫ 53[а], где поставите слава вашѫ 51[б], оуготова своꙗ трапеза 52[б], оуповахъ на мѧ̀ти бж̃иꙗ 54[а], ꙗвити рѫка своѧ 55[а], възложи рѫка своѧ 55[б], виоуши бж̃е мѧ̀тва моꙗ 56[а], ꙗрость

моꙗ оуставити 58[б], истлити вселенѫѫ вса 58[б], положити вселенаѫ 59[б], изицѫ дш҃ѫ ч҃чьска 62[б], приме҃ мьздѫ вѣрна 63[а], ѿѫть б҃ь всака сльза ѿ всакого лица 64[а], дѫга моѣ поставлѫ на ѡблацѣ 64[а], потрѣбити всака пльть 65[а], дѣлажи своꙗ землѣ насытить сѧ хлѣва 64[б], положѫ милостинѫ моꙗ 69[а], видѣ нагота ѡц҃а своего 67[б], възложиста риза 67[б], иже хранить своꙗ оуста блюде҃ своꙗ дш҃а 68[б], положихомь льжа 69[а], желание в҃говѣрныхъ наслаждаеть дш҃а 70[а], пожѫ аврамь сарьра жена своꙗ 72[а], вь длъгота 72[а], дамь землѣ сиꙗ 72[а], избавить дѹша 72[а], вь армѣниꙗ 73[б], вь земѫ ханааньскаа 74[а], тебѣ дамь ꙗ (земѫ) 74[а], дати землѣ сиꙗ 77[б], приими грьлица 77[б], веселить матерь своꙗ 78[а], показахъ ти полъза 78[б], положи мѧ ꙗко стрѣла избранна 79[а], всѧ братиꙗ створихъ емоу рабы 81[б], милость твоꙗ, г҃и, створи 82[б], сѣди ѡ десная 83[а], измѣни мьз҃а моꙗ 83[а], твори правдѫ и истина 84[а], ѡбрѧщеть животь и слава 84[б], дръжѫ и за рѫка десная твоꙗ 87[б], въспоите г҃ви п҃ѣ нова 88[а], 89[а], вса трѣва ихъ исѹшѫ 89[б], съблюдаеть дш҃а своꙗ 90[б], оуслыши молитва моѣ 92[а], иды вь землѣ высокаꙗ 92[б], прострѣ рѫка своѧ 93[а], възвѣстише вса сл҃а м҃а сѫщаꙗ вь Ѥгиптѣ 95[а], потаплѣѫ слава ѫзыко҃ 99[а], съблюдеши ꙗ (боꙗзнь) 97[а] поработажть ꙗ (землѧ) 98[а], оузрѧть слава моꙗ 99[б], възвѣстите сл҃а моѣ 99[б], приведѫ братиꙗ вашѫ 99[б], ꙗже азь створѧ (земѫ) 99[б], въспомѣнеть злоба нашѫ 101[а], жена кто обрѧщеть добра 101[б], неоугасаеть свѣтилникъ ꙗѧ вса нощь 102[а], посли рѫка твоѧ 107[а] посыпа прьстыѫ глава своѧ 109[б], постави сѫдиꙗ(?) 111[а], пришедь же вь землѣ мадиꙗньскаꙗ 111[а], почрьпе имь вода 111[а], пославь рѫка своѧ 112[б], мьсть, ꙗже 113[а], ѡскврънишѫ честь моꙗ 113[а], вь помощь моꙗ 117[а], ѿимѫ рѫка моѧ 118[а], за милость моꙗ 121[а], и оупечена ѡгнемь глава сногами (?) 122[а], снѣсте ꙗ съ тьщаниемь (паскѫ) 112[а], паде жрѣбы на Иѡна 122[б], повелѣ г҃ь кытѹ пожрѣти Иѡна 123[а], изложити Иона 123[б], хранѧщіе соутнаа льжѫ 123[б], ѡ злобѣ, ꙗже 124[б] створишѫ пасха 125[б], простри рѫка твоꙗ 127[а], пожѫ вса п҃ѣ, 160[1]) на земли, ꙗже дахь 136, възвѣстите слава его 137, оуготова своꙗ трапезѫ 138, прострѣть Моиси рѫка своꙗ 140, простри рѫка твоꙗ на море 140, покри вода колесницѧ и всадникы и вса силѫ фараонова 140, видѣ изл҃ь рѫка великаѧ 140, аще мѫка приимѫть 142, льсть прѣльстить дш҃а его 143, дръжѫ палица огньна 143, снѣсть вса жрьтвѫ 144, придохь на рѣка велика 145, простерь рѫка и въздвиже мѣ 145, ѿврьзаѣ жтроба 151 (три пѫти!),

[1]) Числа съ неотбѣлѣзани страници (чрѣзъ *а* и *б*) означаватъ броꙗ на *фотографнитѣ снимки* (обемащи по двѣ страници), както съмъ ги означилъ азъ, понеже върху послѣдниті 30—40 снимки старата пагинация не личеше.

въ землѣ ханаанѣиска 151, пижть водж морскаж въ землѣ блага и многа 153, въ землѣ истачѣаща млѣко и мѣдь 153, на глава его 154, не пии вина ни ѡловина 154 (двашъ), вина и ѡловина да не пиеть 154, възыде на горж сиѡньскаꙗ 163, въ дн҃ь емшѹ ми за ржка ихъ 156, видѣ ѧ градаща Єлисеи 131, дамь пшеницж твоꙗ 136, възыдоста на горж бжиꙗ 163, прижть Илиꙗ милоть своꙗ 10ª, оувѣдѣвь же Ядамь Єва жена своꙗ 34ª; — въ вторникъ цвѣтиаа не҃ — може да е пакъ *вин.* намѣсто *род.* пад.

2. *Родителенъ* пад. ед. ч. ж. родъ (по срѣднобълг.): прѣжде деница 5ᵇ, въ день печали твоꙗ 30ª, испльнение еꙗ 34ª, блждна же течениꙗ еꙗ 38ª, еꙗ пакъ на 43ᵇ, ѿ юности твоеꙗ 40ᵇ, посрѣ҃ кратиꙗ 44ª, матере своеꙗ 44ª, ѿ асѹриꙗ 55ª, развѣ мѧса въ крьви дш҃а его не снѣсте 62ᵇ, по лицоу всеꙗ земи 70ª, въ дн҃ъ печали моеꙗ 70ª, печаль рождьшаж его 78ª, ѿ влаги земныꙗ 81ª, ѿ землѣ сиꙗ 101ᵇ, ѿ кратиꙗ его 110ᵇ, ѿѧти болѣзнь ѿ дш҃а его 119ᵇ, до доуша моꙗ 124ª, ѿ гнѣва ꙗрости твоꙗ 124ᵇ, ѡтрицаше сѧ доуша своꙗ 125ª, кьсл҃ѣ еѣ (еꙗ) 130, до всѣкоꙗ звѣзды 148, славы бжиꙗ испльни сѧ 149, ѿ рода еѣ 150, въ прѣдѣлѣхъ еѣ 152, изнеѣ 153, ѿ петровы епистолиꙗ католикыꙗ чт҃е .а҃. 161, 156, ѿ петровы епистолиꙗ католикы 156, свѣсти ради божиѣ 162, стьзы еѣ (мждрости) 174, ѿ католикиѧ епистолиѣ Иѡановы чт҃е 147, ѿ крѣпости ꙗды тоꙗ 163, напльнѧть гоумна пшеница 15ᵇ.

3. *Творителенъ* пад. ед. ч. ж. родъ: не ꙗростиꙗ твоꙗ ѿбличи мене 44ª, искоупить сѧ седмоицеꙗ 46ᵇ, мноѣ же цриє цьрьствоуѧть, многа вельмиже (вм. вельможие) величажть сѧ 50ª, прѣмждростиꙗ разоума моего 53ª, жжждеꙗ 64ª, междоу всакож дш҃еꙗ живоꙗ 65ª, междоу множ и земеꙗ 65ª, междоу всакож пльтиꙗ 65ª, съ съмрьтиꙗ 68ᵇ, положихомь льжа . . . и льжеꙗ покриемсѧ 61ª, съ радостиꙗ 69ª, бждж с тобоꙗ 83ª, съ нжждеꙗ 87ª, ꙗростиꙗ 99ª, въ сн҃ѣ нощиꙗ гл҃ѧ 97ª, с тобоꙗ 97ª.

4. *Първо* лице ед. ч. *сегашно* врѣме: надѣꙗ сѧ 47ᵇ (може вмѣсто надѣꙗи сѧ), азь влагаꙗ 69ª, оудрьжа сѧ (fut.) 89ᵇ.

5. *Трето* лице мн. ч. сег. врѣме: не възалчѧть ни въжж|жѧть сѧ 83ª, ѡбрѣтаꙗтсѧ 148.

6. *Причастие сег.* врѣме (по срѣднобълг.): се азь въстрьгаꙗ ж ѿ земѧ ихъ 7ª, каꙗ сѧ 15ª, тѧжащеи 69ª, клънжщажи тѧ проклынж 72ª, градащаго 86ᵇ, оутврьждаѣ ѧ (земѧ) 87ª, мжжь же мждрь исправлѣꙗ ходѣ҃ 88ᵇ, не имѣꙗ стѧжание 98ᵇ, исправлѣꙗщихь 78ª, въстрьгаꙗ 114ª, въздѣꙗще крилѣ 149, бѣхь снимь снабдѣꙗ 150, ѿврьзаѣ жтрова 151 (три пжти!), разварѣꙗ и ѿцѣждаѣ 161, ревноуѣ поревновахь 163.

7. *Вин.* пад. мн. число м. родъ: поклонишѫ сѧ тѣмь ꙗже прьсти ихь створишѫ 24[а], привѫжи ѫ ѡ своеи выи и напиши ꙗ на скриж. срьдца твоего 28[а]. храни ꙗ (глаголы) 36[а], растлѧ ꙗ 48[б], мѫчѣха ꙗ 105[б], доброѣ слоужѫщиꙗ 119[б], оутѣшите все плачѫщаѫ сѧ 131, приехь ѿ вась мѫжа мѫдрыѧ 134, на празѣ вь домовѣхь постави ꙗ 135, старцы вашы сьныꙗ видѧть 135, посла своꙗ рабы 138, рабы божиѣ чьтѣте 162, веде ꙗ по безнѣ 156, ѡлтарѧ твоѣ раскопашѫ 163.

8. Имен. и вин. пад. мн. ч. ж. родъ: да испльнѧтсѧ житницѫ твоꙗ 28[б], твоꙗ стопи 35[б], стрѣлы твоꙗ 44[а], моꙗ заповѣды скрыи в себѣ 46[б], сльзы твоꙗ 73[б], наслѣдить горы ст҃ыꙗ моꙗ 96[б], дьщеры твоѣ 120[б], приемлѫщаѫ мѧ 130[а] заповѣды, ꙗже написахь 163, ѡлокавтоматы, ꙗже . . . 146, ѿдадѧть молитвы своѣ г҃ви 152.

Други случаи: вьнезаꙗпа 23[а], 109[а], поꙗшѫ себѣ жены 45[б], вьскаꙗ бе҃ ѿринѫ ны до конца 67[б], вьскаꙗ ми постите сѧ 85[а], вь ꙗзыкь 97[а], вьскаѫ шѫташѫ сѧ ѫзыци 116[б], бе҃ мои вьнми вьскаѫ ѡставы 118[б], вскаѫ вьпрашаеши 154.

Замѣна на а съ ѫ или ꙗ: вьсакь конь фараоновь и колесницѫ 7[б], 8[а], .т҃. лакоть дльготѫ ковчегоу и .н҃. лакоть широтѫ и .л҃. лакоть высотѫ емоу 48[б] (ако е това вмѣсто имен. пад.), да благословить тѧ доушѫ моꙗ 80[б], да бл҃гословить мѧ дш҃ѫ твоꙗ 81[а]. паде сѧ храминѫ 109[а], написа сѧ книгѫ сиѧ 170, кирь ѫндроника 170, и ѫже в немь 170 (срѣденъ родъ мн. ч. вмѣсто ꙗже), дш҃ѫ законопрѣстѫпникъ вь погибѣль 68[а] (имен. пад.), дш҃ѫ льстивы (вмѣсто льстивыхъ) блѫдить вь грѣсѣхь 68[б], напльнѧтсѧ гоумна вашѫ пшеницѧ 135, доушѫ ѿемлетсѧ 63.

Замѣна между ѧ и ѣ, ꙗ.

ѣ стои вмѣсто ѧ въ слѣднитѣ категории думи:

1. *Родителенъ* падежъ ед. ч. *женски* родъ: врьхоу всеѧ землѣ 21[а], сврьхоу всеѧ землѣ 25[а], ѿ землѣ 27[б], 28[а], 37[а], 39[а], 58[б], 91[б], 105[а], 105[б], 112[б], 119[б], 138, 142, 151, злато же тож землѣ 27[б], всеѧ землѣ 59[б], ѿ всеѧ землѣ 64[а], посрѣ҃ землѣ 68[б], изиди ѿ землѣ своꙗ 71[б]. ѿ землѣ сеѧ 83[б], ѿ землѣ сиꙗ 101[а], жителие землѣ 100[б], паче всеѧ землѣ 159, прѣжде землѣ не створи 150, землѣ египетскыѧ 152, ѿ земѣ тож 153.

2. *Винителенъ* пад. ед. ч. *женски* родъ: основахь землѣ 21[а], 115[а], оумножищѫ землѣ 105[б], въ землѣ своѧ 7, отиди въ землѣ бытиꙗ твоего 12[б], искони створи бь нбо и землѣ 20[а], вь землѣ идеши 32[а],

дѣлати землѣ 34[г], дѣлажи землѣ 27[б], 34[б] (ѣ прѣправено отъ ѧ. както и на л. 38[б]), землѣ да ꙗси 31[б], дѣлаж землѣ 37[а], на лици всѧ землѣ 39[б], 56[б], видѣ бѣ землѣ 48[б], дѣлажи землѣ 64[б], исплъните землѣ 62[б] (двашъ). дати землѣ сила 77[б], дамь землѣ сила 72[а], иды вь землѣ высокаѧ 89[б], приди вь землѣ 71[г], приде вь землѣ 72[а], оустроити землѣ 82[б], вь землѣ 83[а], 123[б], 128[а], 153, иди къ землѣ 83[б], движжи землѣ 86[б], дамь землѣ 88[а], възврати сѧ вь землѣ своѣ 90[б], створихь землѣ 91[б], 122[б], створшомꙋ небо и землѣ 94[а], ꙗко корабь коуплѣ дѣжирꙋ 102[а], не оугасаеть свѣтилникь вса нощь 102[г] (вм. всѧ нощь), пришедь вь землѣ мадиꙗмскаꙗ 111[а], оумножишѧ землѣ 105[б], прошедь землѣ 112[а], похождѧ землѣ 112[а], вь землѣ своѧ 114[а], сквозѣ боурѣ 21[б], сквозѣ боурѣ и ѡблакы 115[а], тма покрыеть землѣ 128[а], пожѫ вса гѣ 160 (вм. всѣ, а то вм. всѧ), прѣдахь землѣ 134, снѣсть вса жрътвѫ 144 (а вм. ѣ), въведеть вь землѣ хананѣиска 151, вь землѣ блага и многа 153, вь землѣ истачѣѧща млѣко и медь 153, дондеже напоить землѣ 138, не смѣсишѧ сѧ сь собоѫ вса нощь 140, възгна гь море вѣтромь боурномь вса нощь 140, на землѣ вашѫ 142, ѿ своѧ землѣ 146, вь землѣ июдовѫ 163, възведыи землѣ 159, вь нѫже землѣ послѧ тѧ 165, даждь гь дъждъ на землѣ 130, оупоустить всѧ землѣ 136, дѣлати землѣ 34[б] (ѣ прѣправено отъ ѧ!), дни бо поста вашего ѡбрѣтеть волѧ вашѫ 85[а].

3. *Винителенъ* пад. *мн.* ч. *мѫжки* родъ: на всѣ ѫзыкы 69[а], сьбираѫ вса ѫзыкы 69[а] (вса се е получило чрѣзъ всѣ), и ѫть бь всѣ скоти ѡца ваю 83[б], егда творѣше вышнѣѫ ѡблакы 150, наведе грѣхы ѿчѣ на чѧда 163, родителѣ ми спомѣнѣте 170 (ако е вин. мн.).

4. *Именителенъ* и *вин.* пад. мн. ч. *женски* родъ: и ѡбагнѧтсѧ всѧ ѡвцѣ бѣлиѧ 83[б], покры вса горы высокыѫ 36[а], (два пѫти; и тувъ ѧ е отъ ѣ), всѣ рѣчи оусть моихь 147, заповѣды гнѣ 149.

5. *Първо* л. ед. ч. *сегашно* врѣме: прославлѣ сѧ 79[б], оукрѣпѣ тѧ 89[а] (ѣ прѣправено отъ ѧ!), тако створѣ слоужѫщааго ми ради 96[б], ꙗвлѣ сѧ 94[б], створѣ тѧ 97[а], прославлѣ сѧ 127[а], ѡставлѣ 130, прѣдпоставлѣ вамь животь 137, прославлѣ пѫти моѫ 138, не ѿстѫплѣ ѿ сѫдоу 144, ѡставлѣ тѧ 155; оубѣлѣѫ се срѣща на нѣколко пѫти (вж. 11[б], 19[б], и др.) като че вмѣсто оубѣлѣ ѫ — оубѣлѧ ѫ, обаче може да се земе и като глаголъ безъ допълнение: оубѣлѣѭ; сѫщи случай е и исцѣлѣѫ 41[б].

6. *Третьо* лице мн. ч. *сег.* врѣме: поклонѣть сѧ кнѧзи 81[а], наслѣдѣть 96[б].

7. *Причастия* сег. врѣме: срце же веселѣ сѧ здравие творі 78 ' гонѣщее 78ª, сѫдѣи сѧ 116ᵇ.

Други случаи: хлѣбы небесны ѿтврьзошѫ сѧ 56ª, имѣ мѣстоу томоу 70ª, въздвижи мѣ на колѣнѣ 145, скозѣ нѣ (врата) 146, вьзнесѫ тѧ ґи ꙗко поднѧтмѣ (като че прѣправено пакъ отъ ѧ!) 38ᵇ, вьзлюбѧ тѣ ґи 29ª; помѣнѫти се пише сѐ съ ѣ, както и въ други срѣднобълг. паметници.

Наопаки ѧ стои вмѣсто ѣ, ꙗ: потрѧсеть сѧ небо и земѧ 17ª, исплъни сѧ земѧ имь 24ª (двашъ), сѧмѧ 96ᵇ, видѣ бь вса, ѫже створи 25ª, всѧ своꙗ его 97ª (ср. р. мн.), прѣидошѫ дни плачѧ 100ª, внѧждоу 48ᵇ.

Като сравнимъ тия случаи съ ония, що ги приведохъ на стр. 23—31 отъ Врач. Ев., ще видимъ, че много отъ замѣнитѣ между ѫ и ѧ, както и между ѧ и ѣ, що ги срѣщаме въ Врач. Ев., могатъ да се обясняватъ като отразъ на руската подлога, което споменахме и по-горѣ; такива сѫ напр. случаитѣ отъ ѫ — ѧ въ *причастията* (имѣꙗи), въ 3 л. мн. ч. *аористъ* (рѣша), *род. пад.* ед. ч. женски родъ (ѿ галилеꙗ), *имен. винит.* пад. *женски р.* мн. (доуша вашѫ), както и вин. пад. *мѫжки* родъ мн. ч. (посла своꙗ рабы), случаитѣ за ꙗ вмѣсто ѫ или ѧ у глагола ꙗти (вж. стр. 26), родит. пад. мѫжки и срѣденъ род. ед. ч. (свѣдѣтелѧ), именит. пад. ж. родъ (волѧ), мн. ч. срѣденъ родъ (всѧ дрѣва), имперфектъ (молѧхѫ), ѧ у сѫществителни на ѣнинъ (назарѧнинъ); па като земемъ прѣдъ видъ и чисто руската употрѣба на ѧ за ꙗ, безъ огледъ на етимологията, би се обяснили дори и други случаи съ подобни замѣни, дѣто на първи погледъ не личи руско влияние, като напр. имен. п. исаиѫ вм. исаиꙗ, което отразява пакъ руска графика (исаиѧ), нормирана по правописа на Врач. Ев. (да употрѣбява изключително ѫ слѣдъ гласна), ще видимъ, че примѣритѣ съ замѣни ѫ — ѧ съ ѧ — ѣ сѫ несравнено повече въ Хлудовъ Паремейникъ, отколкото въ Врач. Ев. Като земемъ при това прѣдъ видъ, че Хлудовъ Паремейникъ е свободенъ отъ чуждо влияние, трѣбва непрѣмѣнно да обяснимъ сички тия многобройни примѣри като *отразъ на живъ български езикъ* отъ края на XIII или началото на XIV вѣкъ, *когато, се е формирало вече българско нарѣчие съ ясенъ изговоръ на* ѫ (и ѧ). И понеже между толкова случаи *нѣма ни единъ,* дѣто ѫ да е прѣдаденъ чрѣзъ ѧ въ *срѣдословие,* заключаваме, че до края на XIII вѣкъ изяснението на тая тъмна гласна *не ще е още засегнало срѣдословнитѣ срички.*

Освѣнъ това сравнението на единиятъ и другия паметникъ откъмъ замѣната между ѫ и ѧ ни води и къмъ друго заключение. Докато замѣни

ѫ → а въ Врач. Ев. се почти балансиратъ съ замѣни а → ѫ, то въ Хлуд. Парем. намираме несравнено повече замѣни ѫ → а, отколкото а → ѫ; па като си спомнимъ и това, че въ Врач. Ев. реченитѣ замѣни ставатъ се *слѣдъ палатални съгласни*, докато въ Хлуд. Парем. тия замѣни ставатъ безъ сѣка зависимость отъ прѣдходната съгласна, ще трѣбва да заключимъ, че замѣнитѣ между ѫ и а въ Врач. Ев. ставатъ, поне въ повечето случаи, по *графичень пѫть*, докато сѫщитѣ замѣни въ Хлуд. Парем. ставатъ почти сичкитѣ *по фонетичень пѫть*. Това значи, че и говорътъ, който се отразява въ Хлудовъ Паремейникъ ще е билъ безъ-друго по напрѣдналъ откъмъ вокализация на ѫ, отколкото говорътъ на Врачанско Евангеле.

Колкото за другитѣ замѣни на ѫ и ѧ въ Хлуд. Парем. заслужва да се посочатъ първо примѣритѣ, дѣто вмѣсто ѫ идва ъ или оу, както и наопаки, и послѣ примѣритѣ, дѣто ѧ се замѣнява съ е, или наопаки.

ѫ замѣнено съ ъ: сньзныци 109[а], покрай нѫ употрѣбява се и нъ.

ѫ замѣнено съ оу: аспидоу въ рѫкѫ вложи 3[б], сноузници 10[б], тѹпанми 36[б].

ъ (или ь) замѣнено съ ѫ: мѫглоѫ 21, стѫзы 29[а], лѫжьныхъ 51[а], вь мѫглѣ 71[б], мѫглоѫ повихь 115[а].

оу замѣнено съ ѫ: нѫта ѡсли и ѡвѣе 12[а] (покрай ноута 12[а]), хлѣбъ ѿ покрѫты (у Микл. Lex. покроута), а на л. 16[б] ю е замѣнено съ ꙗ: ꙗдѣа же въ вѣкы вселена бѫдеѿ.

ѧ (стб. и сръбл.) замѣнено съ е: плака сѧ ѡ нѧ (братиѭ) 21, чеѿ (= чѧсть) етера желѣзьна, чеѿ стера скѫдѣлна 4[а], сьберѣте младенцѫ и сьсѧщее сьсцѫ 15[а], испытание нечьстьвые гоубить 23[б], искоушаеи 8[б], веселеи сѧ 16[а], воды исходѧщее свыше 9[б] воды ѿстоѫщее далече зало 9[б], растрьза е (ризы) 10[б], вьстѫжѧщее 50[б], постави е (вин. мн.) 22[б]. кр҃ве юнче и козле не хоѭщѫ 19[а], до чести 9[б], сташе ереи 9[б], царствоваше 18[б], вьзненавидѣше 23[а], 23[б], поѧше 15[б], обладаеть 3 pl. 29[б], чести галилѣискыхъ ѫзыкь 48[а], поднице двокровны и трикровны 49[а], посѣчемъ сѹкаминити сие 50[б], пусты не ѡстанькь 39[а], ѿиметь ѿь . . . дивѧщеѥ сѧ 51[а], призызвѫщи мимоходѧщее 54[б], на живѫщее 66[а], спасти живѫщее 86[б], извести сѧдѧщее вь тмѣ 89[а], ѡдъслите все ѿ мѣ 94[б], скончаваеть сѧ 3. pl. 78[а], милостине 102[б], мн. ч., привѧзае 103[а] прич., дѣла велика бѣше его на земли 106[б], изметашѫ сьсѫды сѫщее вь корабли 122[б], за мирь глѣть 3. pl. 141, выше 24[а], мѫже нечьставыхь оугасаеть 58[а], пъстрые 83[б], стрьпьтные пѫти посылаеть бь 84[а], все . . . пхаете 86[б], чедо 80[б], рабы божиѣ все чьтѣте 162, насочишѫ на

июдѣие 167, въ пещъ ѡгнемь горѧщеѧ 158, изиде вн҃ци аспидомь 61[б] (вѣроятно е погрѣшено числото), кьвреци е въ пещь ѡгньнѫѫ 158. — е замѣнено съ ѧ: наказание ѿчѧ 35[а], всѧ лице земли 27[б], мѫчителѧ имен. множ. 50[а], ѹпечеловахтѧ 2 pl. 136, да имь наслѣдьѧ вь братии 118[а].

Замѣни между ѫ и ѧ слѣдъ твърди съгласни стават много нарѣдко: покрай исѧче вода има и исѫче вода 60[а], дн҃ь гнъ гѫдеть 59[а], но тукъ ѫ прилича и на ѧ; ѡбиджщимь мѧ 36[а], сѣмѫ его 97[б]; нѣколко пѫти идва и тука трѫсъ намѣсто трѫсъ, което потвърдява онова, що казахъ за тая дума на стр. 19. На л. 29[а] ѧ е прѣдадено съ ѧн: пѧндесѧтница.

За да бѫде характеристиката на тоя паметникъ още по пълна, нека приведемъ още и слѣднитѣ негови особености:

Хлудовъ Паремейникъ често прѣдава съчетание цѣ съ ца, зѣ съ за или за, както и сѣ — съ са: зало, вса сила, вса землѣ, вса ѫзыкы, всака трѣва, исцали дш҃а моꙗ, ицалѣѫ тѧ, ицалити, ицаление, само и пр. Освѣнъ това прѣдпочита сцѣ, сци, прѣдъ стѣ сти.

Вокализацията на ъ и ь въ Хлудов. Паремейникъ е повече развита, отколкото въ Врачанско Евангеле, и то както въ коренни срички тъй и въ суфиксни: сонь 4[а] (двашъ), 30[б], токмо 13[а], глѫбина золъ 78[б], свѣщашѫ свѣть золь 29[б], ѿ всѣхь золь 125[а], ко мнѣ 10[б], 14[б], со множ 116[б], 139, .з҃. сотъ лѣть 42[а], 45[а], сотникъ, шестосотное лѣто 56[а], созда 93[а], создание 23[б], создашѫ 70[б], дение ихъ 55[б], жезломь 56[б], брениемь 106[а] (поправено отъ ь!), левъ 22[а], 103[а], шедь, пришелъ, пришелець, пришествие (постояно тъй); въ домохъ, ѿвръзе ное оконци ковчегоу 39[а], лакоть 48[б], пѣсокь 74[а], 93[б], останокь 95[а], послѣдокь 82[а], начѧтокь 89[а], гладокь 80, сладокь 110[б], мрьзокь, ѡпрѣснокь, крѣпокь: вихорь, погризе тыковь 125[б], восокъ, свѣтелъ; мѫжескь полъ 49[б], женескь 52[а], брашенъ 49, доушь животень 22[б]. Суфиксъ ьи се прѣдава почти винаги съ еи — сѐ едно дали е въ *сѫществителни, прилагателни* или *причастия:* жрѣбеи, людеи, днеи, нощеи, пастыреи, пѫтеи, ѿ основанеи своихь 59[а], велеи, божеи, свѣть оутрьнеи; створеи, избавлеи, ꙗвлеи, оукрѣплеи, съвръшеи, прѣоукрашеи сѧ — та дори и всемогеи: цр҃ю ст҃ы и всемогеи 14[б].

Откъмъ *морфологична страна* Хлуд. Парем. е запазилъ доста *именни* форми у прилагателни: доухомь боурномь, доухомь жестокомь, — гнѣвномь, неистлѣнномь сребромь, стльномь ѡблачномь, — ѡгньномь ѫзыкомь льстивомь, въ рѫцѣ чл҃овѣкомь сильномь, плькомь египетскомь,

израилевомь, къ ржцѣ врагъ незаконень 159. На стр. 56[г] забѣлѣжихъ 3. л. мн. ч. отъ простъ аористъ: вьнидѫ к ноеви. Но инакъ има и доста новости: дъщерѫ .ѿ. 118[а], дъщерѫ вашѫ 135; домовѣхъ 120[а], 122[а], въ станоу 135, да вышѫ пиле 8[б]; расѣꙗ и ѿь бь 70[а] (може тукъ да е забравена титла ѹ надъ и); наоучилъ тѫ есьмь что е добро 127, не поклонихѫ сѧ 158, възмогохѫ зало 106. Къмъ мн. ч. земиѫ, цитирано по-горѣ, спада и стѫзые 29[а], 1 л. мн. ч. сег. врѣме освѣнъ есмы 141, още и снѣмы и оумремы 130.

Покрай обикновената форма за повел. поклонение: на ите идва и ѣте: не сѫдѣте 134, повинѣте 162, възыщѣте 23[б], а на стр. 51[б] идва и въсплещате ржками.

И въ Хауд. Парем. има нѣкои *синтактични неправилности;* освѣнъ ония, които докосватъ замѣната на ѫ съ а, още: ѿ бытие, ѿ цр҃твие, ѿ жгли ѡгньны 39[а], ѿ домоу иꙗковлю 77[а], ѿ ржкы чл҃овѣческыхъ братиѣ изыщѫ дш҃а чл҃чьска 62[б], кости мои 92[а], всака бо пиꙗница 97[б], видѣ ѡтрочѧ плачѧщи сѧ 108[б], напои ѡвець ѿ 111[а], завѣть мои, юже завѣщахь 117[а], нѫ самомꙋ не косни сѧ 107[а], ѡста единъ Ное и сѫщыи снимь вь ковчегь 57[а], на землѣ 107[а], до исходищихь земли 103[б], свѣщь ѡбращѫще сѧ 104[б], до четвръты р҃оь 118[а], поср҃ѣ пещы огньнѫ горѧщѫ 159, и бѫдеши ѿц҃ь множествомь жзыкомь 150, вь завѣть вѣчному 150, испльнь лѣта многа 143, вь пламени ѡгньнѣи 152, изоуи сапогоу сь ногоу твоею 143, 152, на ѡбою подкоѧ 121[а], и бѫдеть вь знамение ѿви савѡта подъ Ефратѣ 143, ни мѧсь ни вина внесь вь ѹста своꙗ 144, ѿ пѫть вашихь 138, сь боꙗзниемь господнемь 162 и пр. На стр. 158 пъкъ имаме пакъ примѣръ дѣто род. пад. мн. ч. е употрѣбенъ за именителенъ (както въ Врач. Ев., вж. горѣ стр. 63): тогда мѫжы тѣхь ковавше ихь сь гащими имь и клокоукы и сь ѡдѣꙗниемь своимь вьврьгошѫ ѫ по срѣ҃ пещь ѡгньныѫ и горѧщѫѫ. Това тѣхъ може впрочемъ да се земе и като примѣръ за *членъ!*

Характерно е за тоя паметникъ, че *не употрѣбява супинъ,* а само инфинитивъ.

Къмъ онова, що казахъ за абсолютния дат. пад. въ Врач. Ев. (стр. 62—63) срѣщамъ и тука подобна употрѣба: вода покры колесницѧ и въсадникы и вса силѫ фараѡнова вьшедъшѫ по нихь вь море 8[а]; сравни още: ꙗко корабь коуплѣ дѣѫщѫ 102[а].

Хлудовъ Паремейникъ се отличава още и по това, че употрѣбява много често *дателенъ падежъ намѣсто родителенъ:* ѡтврьзе Ное оконци ковчегоу 39[а], кѫзньць мѣди и желѣзꙋ 40[а], вь оутрѣи д҃нь пасцѣ 125[б],

прьвѣнець земли египетьстѣи 151, источникь водамъ 150, издомоу работѣ 151, и бждеши ѿць множтвомь жзыкомь 150, како конь поустыни 156, приемлѧще кончинѫ вѣрѣ вашеи и сп҃ение доушамь 162, позва кнѧзѧ странамь 157, вси кнѧзы странамь 157, прити на сп҃ение тѣлоу 157, вьнже дн҃ь оуслышите гл҃а тржвѣ и пищали и гѫслемь цѣвници же и прѣгждницы и пискомь и всѣкомоу родоу моусикискомоу 157, до мѣста вратомь, вь мьсть врагомь 136, ѡблѣчетсѧ въ брънѧ правдѣ 136, приимѫть цр҃твие красотѣ 136, изидѣ внѫци аспиаспидомь 61[б], благовѣщение ст҃ѣи бци 152 и пр.

Хлудовъ Паремейникъ се отличава и съ богатия си рѣчникъ на хубави старински думи, които би трѣбвало на отдѣлно да се разгледатъ; тукъ отбѣлѣзвамъ само: тѫгарь, може би вм. тѫгарь: бы҃ ное тѫгарь земли 67[а], коуроуна цр҃твиꙗ 130, идеже дѣлаѫть десѧть ралъ коловъ 36[б], выраждаемъ: что створимь ѡтрочѧте выраждаемомоу 154.

Освѣнъ главния почеркъ, който е обикновенъ срѣднобългарски уставъ, различаватъ се и други двѣ ржцѣ въ Хлуд. Паремейникъ, а именно *втора* ржка пише на л. 50[а] *деветь* реда; друга *трета* ржка пише на осемь мѣста по нѣколко реда, а именно:

На листъ 74[б] е написала *два* реда,
„ „ 80[б] „ „ *шесть* реда,
„ „ 81[а] „ „ *дванайсетъ* реда,
„ „ 83[а] „ „ *шесть* реда,
„ „ 86[б] „ „ *седемъ* реда,
„ „ 89[а] „ „ *единъ* редъ и половина,
„ „ 96[б] „ „ *шесть* реда,
„ „ 97[а] „ „ *дванайсетъ* реда.

Втората ржка пише *тънко* и дългнесто писмо, а третя пише *дебело* и *полегато* писмо, но и втора и третя ржка пишатъ по еднакъвъ начинъ ʒ, а именно дълго и развлѣчено, та излиза отъ редътъ на вънъ и влиза даже въ долния редъ. Прилагамъ за образецъ тъкмо такива страници отъ Хлудовъ Паремейникъ, на които има разно писмо. Вж. табл. IX и X.

Показалецъ

на Евангелскитѣ четива въ Врачанско евангеле споредъ четиритѣхъ евангелиста.

Матей.

глава	стихове	страница	глава	стихове	страница
I	1—25	203	X	32—40	105
III	13—17	205	„	37—42	111
IV	1—11	205	XI	1	111
„	12—17	206	„	2—15	208
„	18—23	106	„	27—30	202
V	14—19	194	XII	15—21	202
„	42—48	104	„	29—34	117
VI	1—13	148	„	30—37	112
„	11—21	149	XIII	45—48	196
„	22—33	107	XIV	14—22	112
VII	1—8	105	„	22—24	113
„	12—21	197	XV	21—28	124
„	24—29	106	„	32—39	113
VIII	5—13	108	XVI	13—19	214
„	14—23	108	XVII	1—9	216
„	23—27	199	„	14—23	115
„	28—34	109	„	24—27	114
IX	1	110	XVIII	1—4	114
„	9—13	109	„	10—20	104
„	18—26	110	„	23—35	116
„	27—35	111	XIX	3—12	115
X	1—8	110	„	16—26	117
„	5—8	200	XX	1—16	209

глава	стихове	страница	глава	стихове	страница
XXI	33—41	118	XXVI	2—39	162
XXII	2—14	120	„	40—75	164
„	15—22	119	„	57—75	180
„	35—46	121	XXVII	1—2	166
XXIII	1—12	119	„	1—43	167
„	34—39	191	„	3—32	183
XXIV	1—13	120	„	33—43	186
„	34—44	122	„	45—54	169, 187
„	36—51	159	„	55—61	170
XXV	1—13	123	„	62—66	170, 190
„	1—46	159	XXVIII	1—13	171
„	14—29	122	„	16—20	171
„	31—46	147			

Марко.

глава	стихове	страница	глава	стихове	страница
I	35—44	151	IX	2—9	215
II	1—12	152	„	17—31	153
„	14—17	155	„	33—41	204
„	22—28	150	X	24—34	201
III	1—5	150	„	32—45	155
VI	14—30	216	XI	22—24	218
VII	31—37	152	XV	16—32	185
VIII	27—31	153	„	43—47	189
„	34—38	153	XVI	1—8	77

Лука.

глава	стихове	страница	глава	стихове	страница
I	1—25	212	IV	22—30	212
„	24—38	210	„	31—36	124
„	39—40	190	V	1—11	125
„	57—68	213	„	17—26	125
„	76	214	„	27—32	127
„	80	214	VI	1—10	127
II	1—20	204	„	17—23	198
„	22—40	207	„	31—36	126

глава	стихове	страница
VII	1—10	129
„	11—16	127
„	36—50	195
VIII	5—15	128
„	16—21	130
„	27—39	131
„	41—56	132
IX	1—6	132
„	37—43	133
X	1—3	191
„	16—21	198
„	19—21	135
„	25—37	134
„	38—42	192
„	57—62	135
XI	5—13	144
„	27—28	192
XII	2—12	198
„	16—21	135
„	32—40	136
XIII	10—17	136
„	19—29	137
XIV	1—11	139
XIV	16—24	137
XV	11—32	145
„	43—47	76
XVI	10—15	140
„	19—31	130
XVII	3—10	141
„	12—19	138
XVIII	2—8	142
„	10—14	142
„	18—27	139
„	35—43	140
XIX	1—10	141
„	12—26	143
XX	46—47	143
XXI	1—4	143
„	12—19	195
„	8—36	146
XXII	43—44	164
XXIII	32—49	187
„	39—43	169
XXIV	12—35	66
„	36—53	95

I о а н ъ.

глава	стихове	страница
I	9—17	65
„	18—26	66
„	29—34	205
„	35—52	68
„	44—52	151
II	1—11	72
„	12—22	70
III	1—15	69
„	13—17	192
„	16—21	73
„	22—33	70
IV	9—42	85
„	46—54	77
V	1—15	80
„	17—24	73
„	24—30	74
„	30—47	74
VI	1—2	75
„	5—14	88
„	14—27	75
„	27—33	78
„	35—39	78

глава	стихове	страница
VI	40—44	78
„	48—54	79
„	56—69	81
VII	1—13	82
„	14—30	83
„	37—51	103
VIII	12	103
„	12—20	84
„	20—30	84
„	31—33	85
„	42—51	87
„	51—59	88
IX	1—38	91
„	39—41	89
X	1—5	211
„	1—9	89
„	17—28	90
„	27—30	211
„	27—38	90
XI	1—45	156
„	47—54	93
XII	19—36	93
„	36—47	94
XIII	32—38	172
XIV	1—7	98
„	1—11	96
„	1—31	127
„	10—21	97

глава	стихове	страница
XV	1—27	174
„	5—7	199
„	15—23	100
„	17—27	79
XVI	1—2	80
„	1—33	175
„	2—13	99
„	23—33	100
XVII	1—13	97
„	1—26	177
„	18—26	101
XVIII	1—28	179
„	28—40	182
XIX	1—16	182
„	6	193
„	13—20	193
„	25—27	211
„	25—37	188
„	30—35	194
„	31—37	170
„	38—42	190
XX	1—18	218
„	7—10	218
„	19—31	71
XXI	1—10	58
„	1—14	219
„	14—25	102
„	24—25	211

1187—1914

Табл. I.

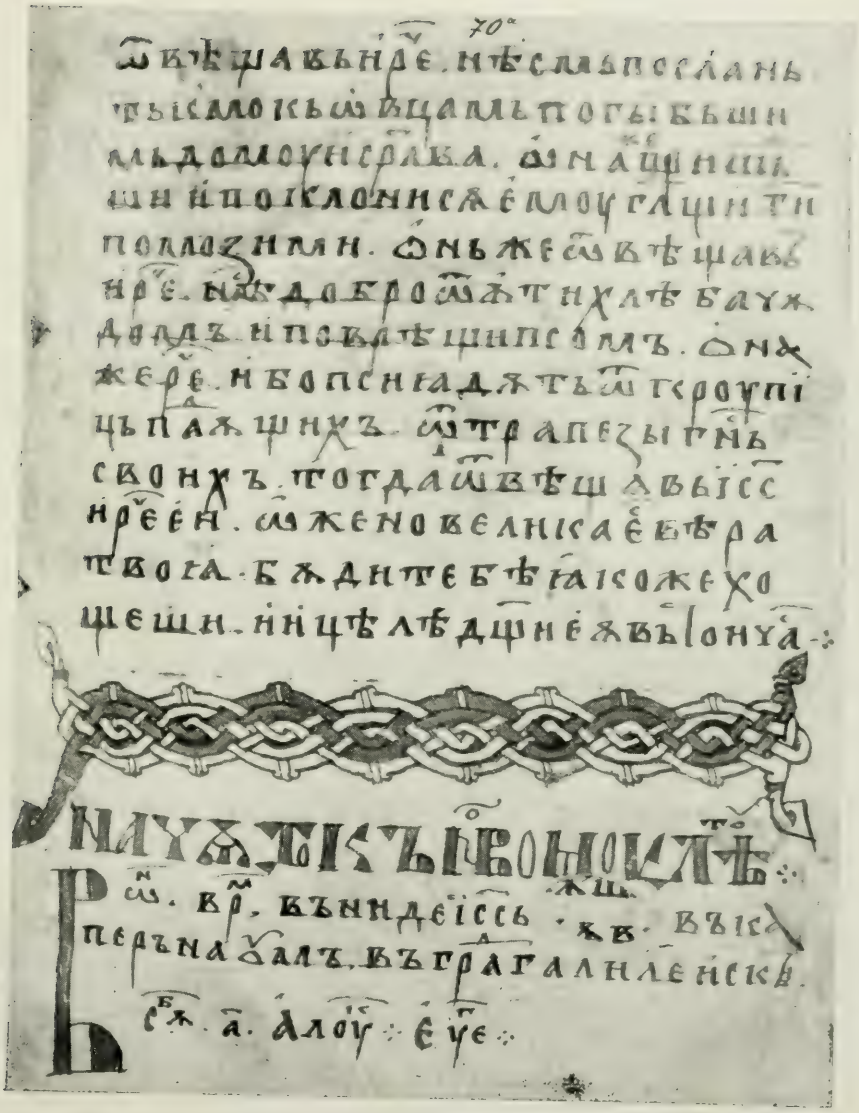

Врачанско Евангеле.

Листъ 70а.

Табл. II.

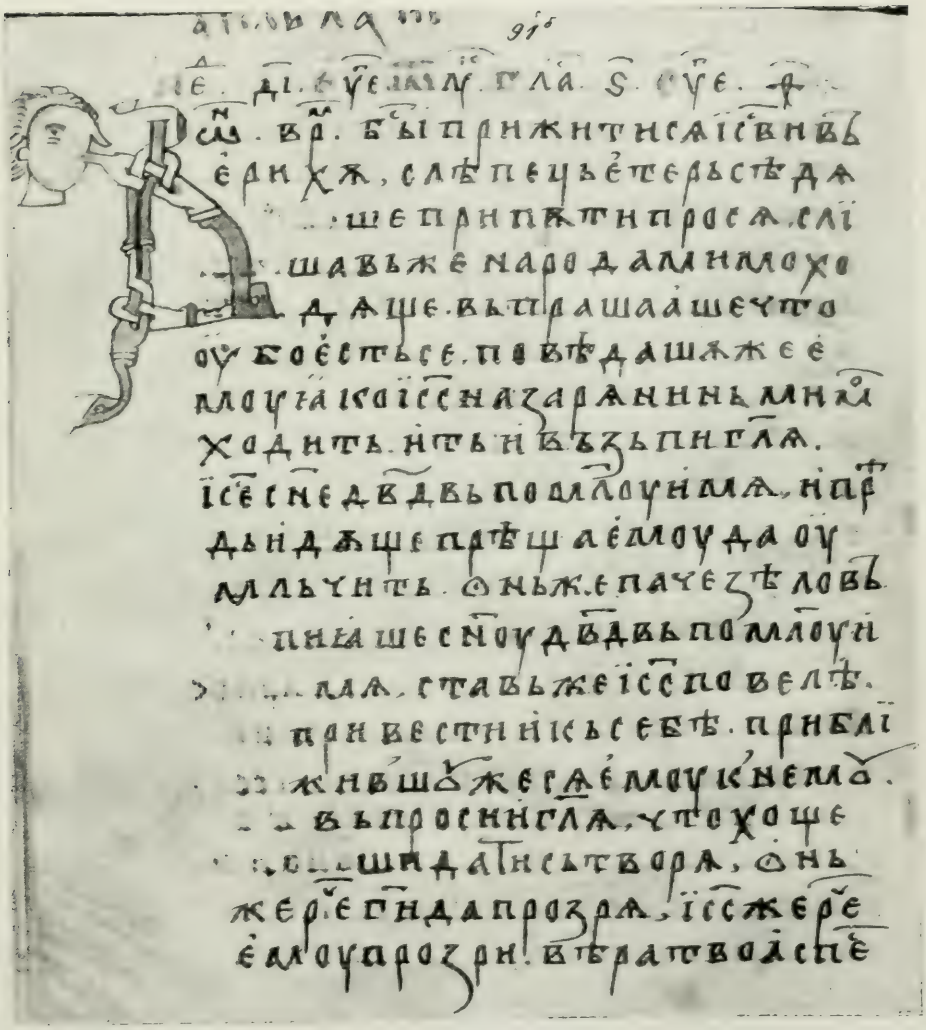

Врачанско Евангеле.

Листъ 91б.

Табл. III.

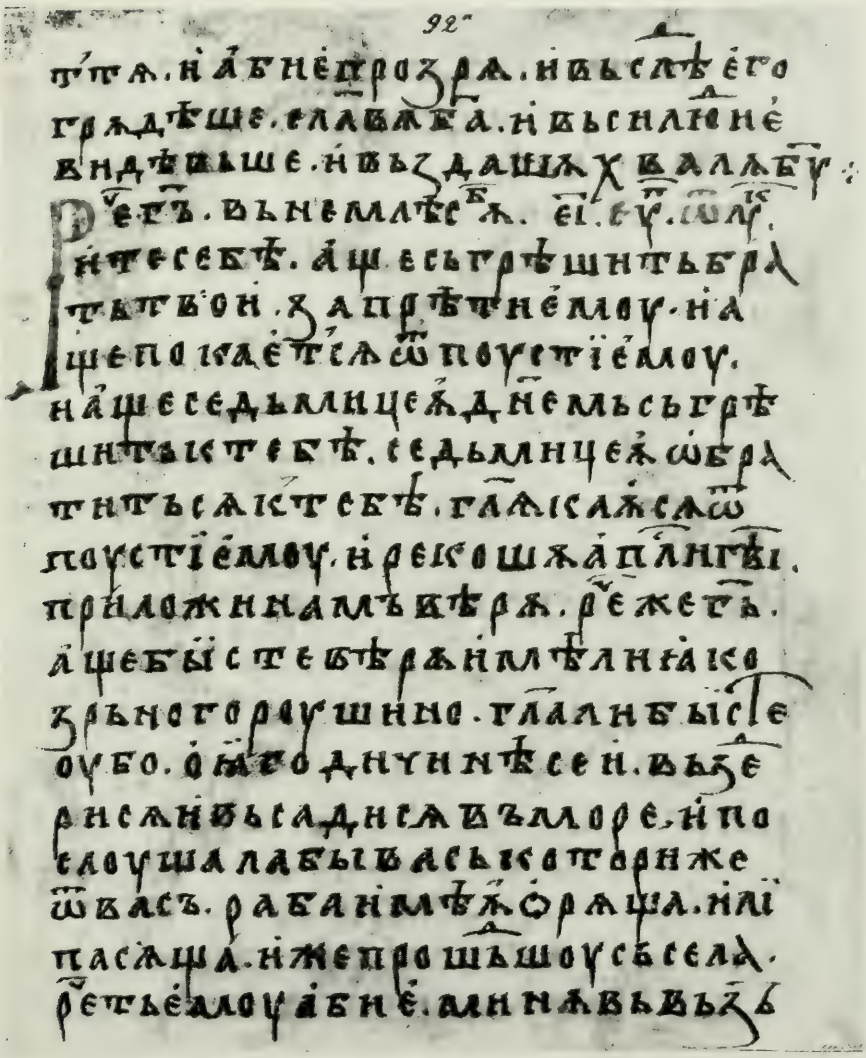

92а

пта. и абие прозрѣ. и вьслѣдѣ его
гр҃ѣше. славѧ бга. и вьсилие е
видѣвше. и вьздашѧ хвалѣ бу:
рече. вьнемлѣсѧ. ей. бу. шлу.
и тесебѣ. аще есьгрѣшильбра
тьтвои. запрѣтие мелоу. на
ще поклаетсѧ ѡ поустіемлоу.
а ще седьмьлицеѧ дне мьсьгрѣ
шитьисте бѣ. седьмьлицеѧ ѡбра
титьсѧ кте бѣ. глаисаѧсѧ ѡ
поустіемлоу. и реко шѧ апостолиі.
приложи намъ вѣрѧ. рече бъ.
аще бы сте бѣрѧ и имѣли ако
зрьно горчично. глали бы сте
оубо. ѡ сѣ ѡ дичи и сей. вьзе
рисѧ и вьсадисѧ въ море. и по
слоушалаб ы васьи ко горчице
ѡ вас. рабаи мѣѧ ѡрѧша. и ли
пасѧша. и же прошьшоусьсела.
рече ѥ алоуабие. ами ѧвьвьзь

Врачанско Евангеле.

Листъ 92а.

Табл. IV.

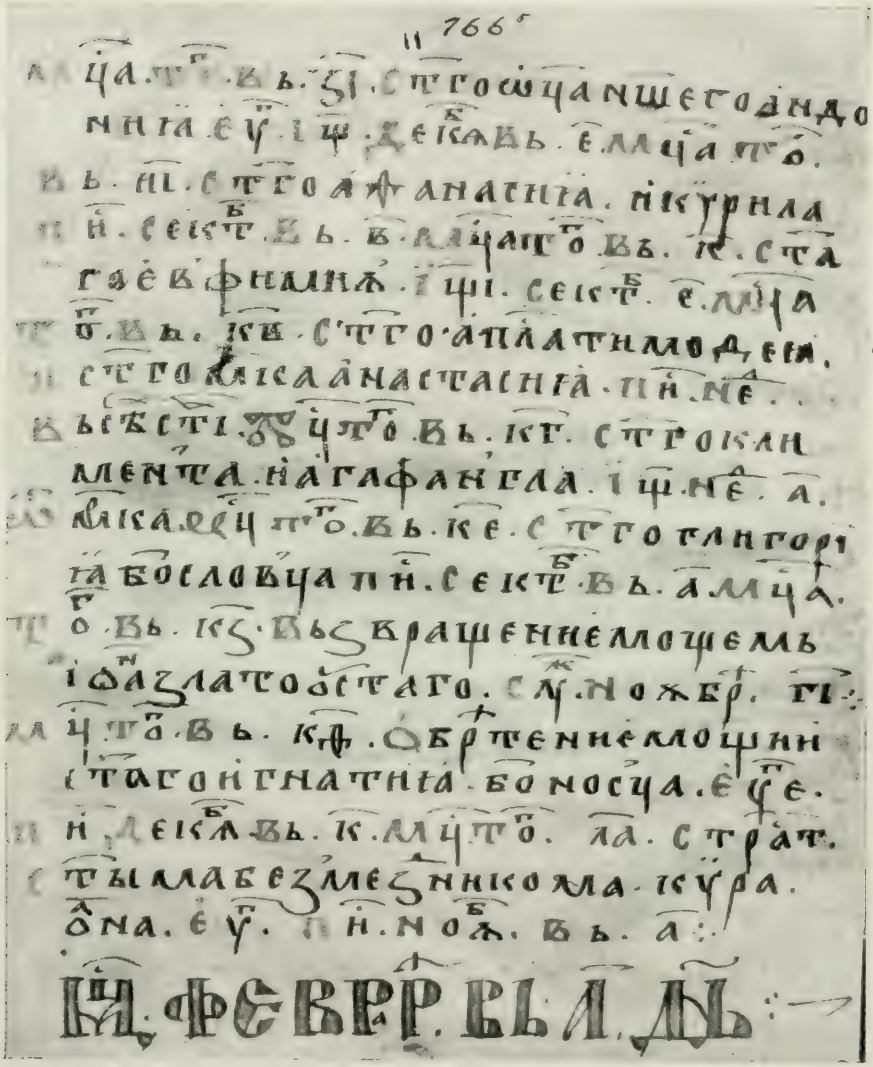

Врачанско Евангеле.

Листъ 166б.

Табл. V.

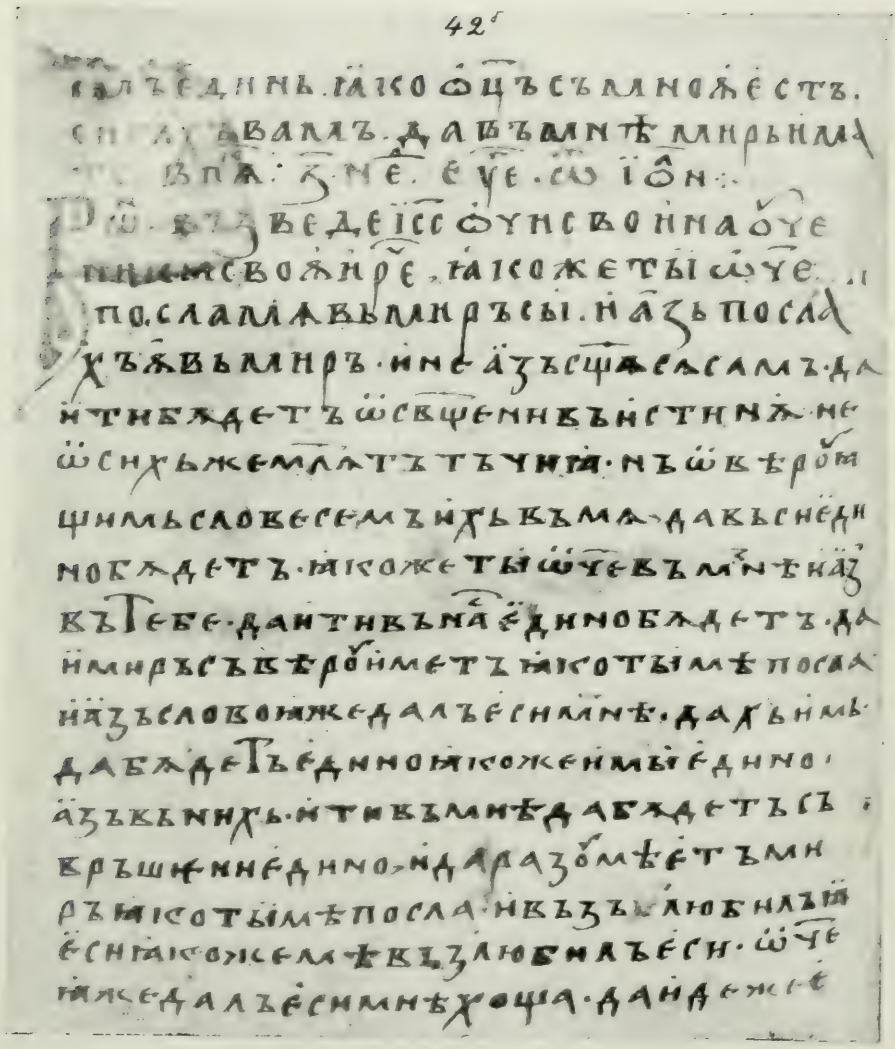

Врачанско Евангеле.

(Втора ржка).

Табл. VI.

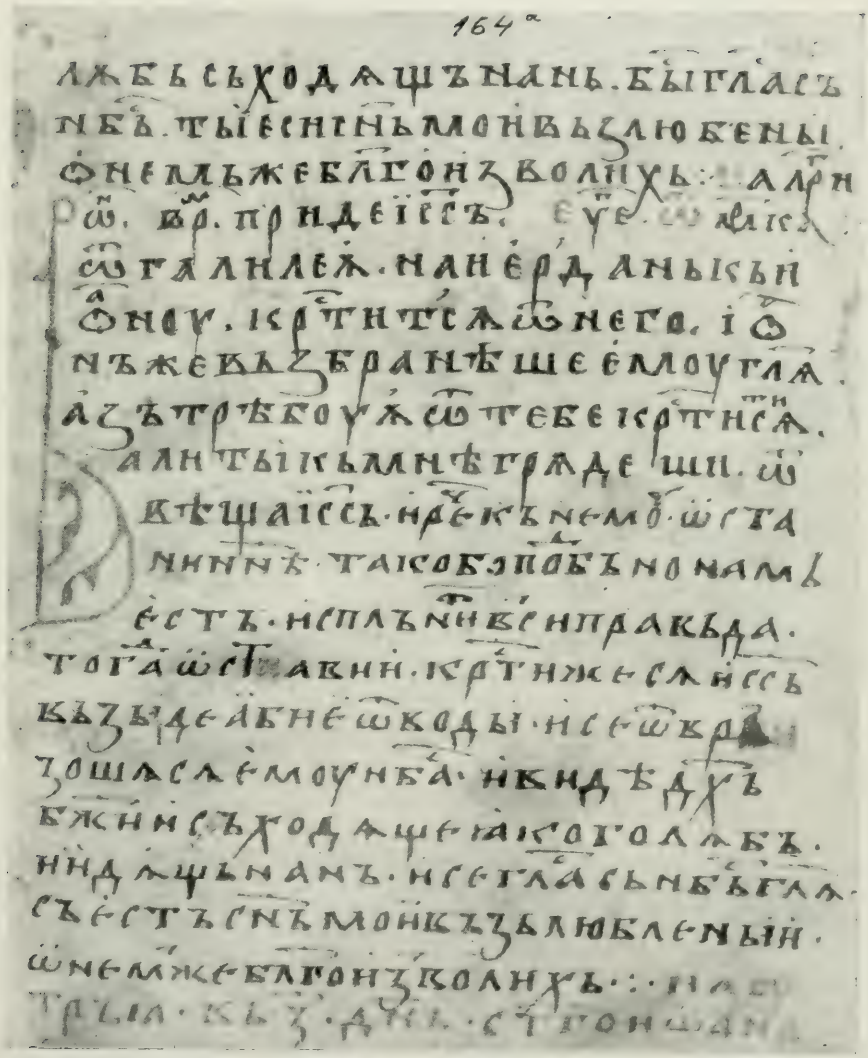

Врачанско Евангеле.

(Втора ржка).

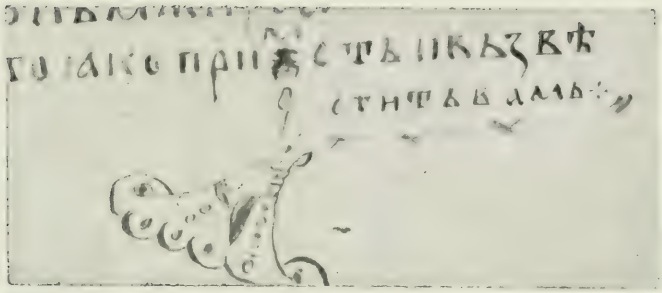

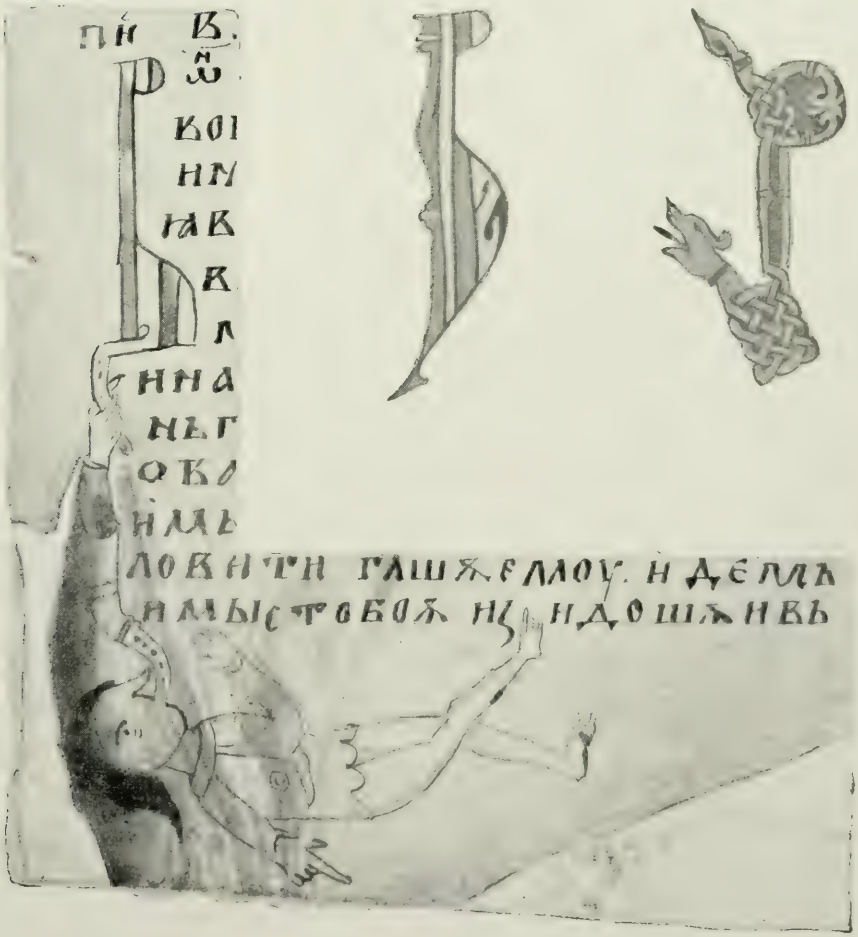

Врачанско Евангеле.
(Заглавки),

Табл. VIII.

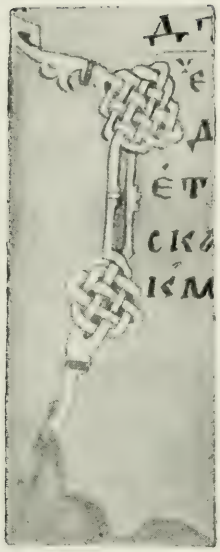

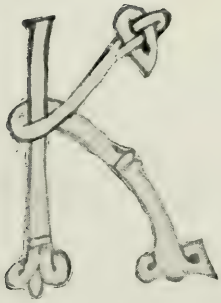

Врачанско Евангеле.

(Заглавки),

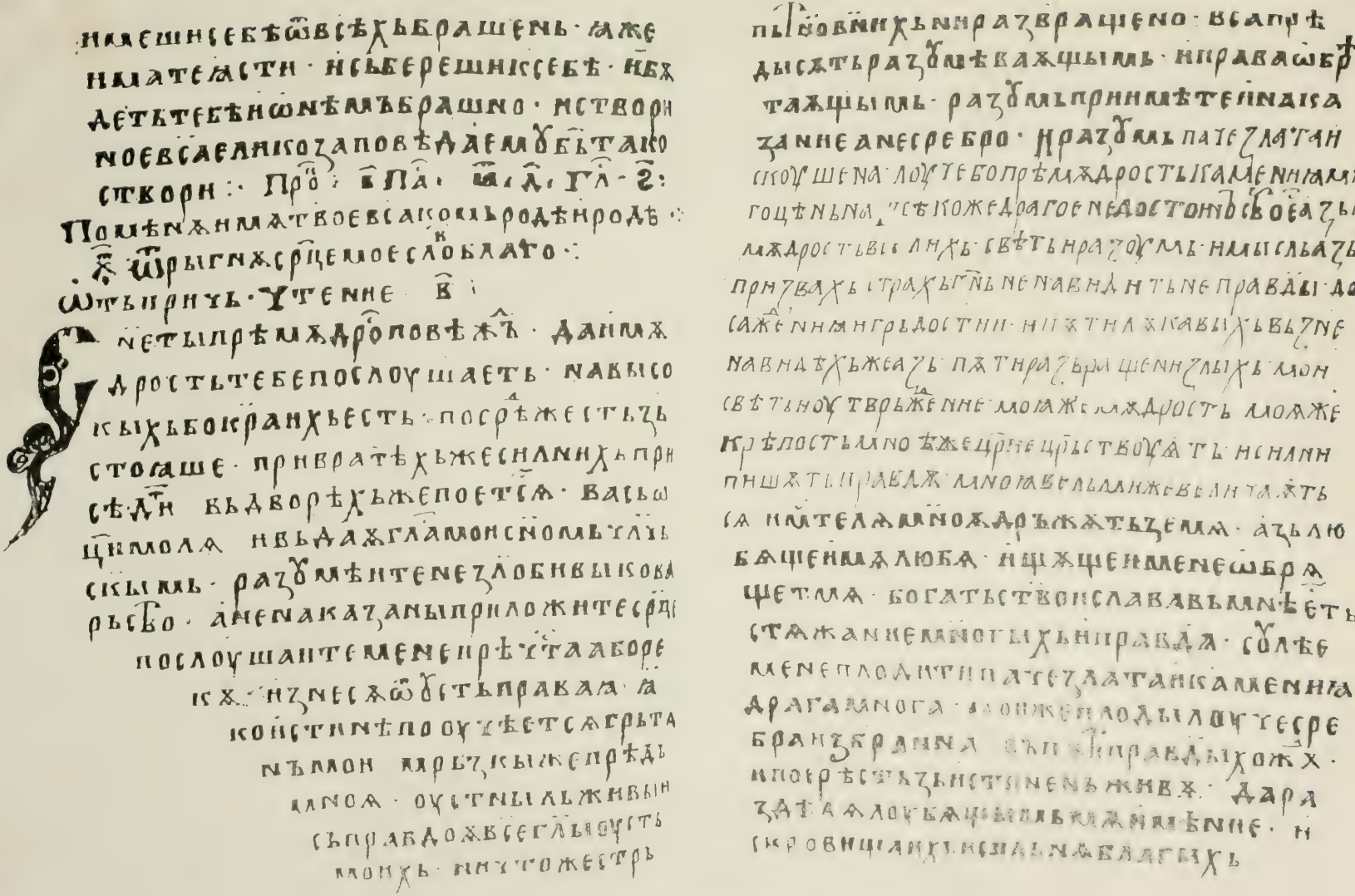

Таб. IX. Хлудовъ Наремейникъ л. 49 и 50

ѥже сворив врѧцѣ и ꙗковоу сноу своемоу
и внесе ѡцоу своемоу · и рече ѡ тебѣ ѡ нь же ре
сеть · кто ты еси чѧдо · и рече и ꙗковь ѡ
цоу своемоу · аз есмь и гавь сынь твои
пръвѣнець · и створихь ꙗко же заповѣ
далъ еси · въстабь сѣ и ꙗ же ѡловаꙗ мое
го · ꙗко да бъ вить ꙗ дашатвоꙗ · рѣ и са
ко сноу своемоу · то есть ре же скорою
брѣтесе ѡ чадо · ѡ нь же рѣ же е прѣ
даг ѣ бъ прѣ аъ ꙗ моꙗ · рѣ и сакь ко и ꙗко
вѣ · приближи сакь ꙗ нѣ и ѡ сѧ же хта
чѧдо · аще ты е сиси монисавь на
ни · и приближи сѧ и ꙗковь ко и сакь ѡ цоу
своемоу · и ѡ сазанре · глаоуть ѡ глаи
ꙗковль · арѧцѣ же и савовѣ и не позна
его · бѣ стаборѧцѣ его ꙗ сорѧцѣ и саво
вѣ братаего ко сматѣ · и не благвнего
и рѣ ть ꙗ ты е сиси мои и сꙗ авь ѡ нже
рекоуть · и рѣ при несе и ꙗ ꙗ ѡловатво
его чѧдо · и да благвить та дашѧ ꙗ мои
и при несе е моу ꙗ сть · и вне се е моу вн
ꙗ пить · и рѣ е моу и саакь ѡ цьсо и при
ближи сѧ ꙗ ꙗ нѣ ѡ ꙗ ло бижѧ те чѧ до и

приближи сѧ ꙗ ко ꙗ ꙗ з аего · и не благвне го и рѣ
се ко нѣ сиꙗ ꙗ моего · ꙗ ко ꙗ нѣ се ꙗ ꙗ и сꙗ ꙗ
ꙗ ь е го же благвить · и да ꙗ ть ти гь ѡ росы
нѣ ꙗ ꙗ ꙗ ѡ ꙗ ꙗ ꙗ

PG 703 B83 kh.4

Bŭlgarski starini

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

CIRCULATE AS MONOGRAPH